أُصُولُ السُّنَّةِ

EHLİ SÜNNET'İN ESASLARI

للإمام أحمد بن حنبل الشيباني

(وهي من رواية عبدوس ابن مالك العطار)

İmâm Ahmed İbn Hanbel

İnsanlar

أَ َص ولد اَ لسُّـةنَ َ

ش ر ح

Ehli Sünnet’in

Esasları

لـلإمام أمحد بـن حنبل الاشيبايـن

ار

)وهيـ مـن روايـة عبـدوس ابـن مـلاكا لـعط (

ح: ابو مـعاذ سـيف اهلل اجلوبـة آبـاديـ

شر

İmâm Ahmed İbn Hanbel eş-Şeybânî (v. 241 h.)

(Abdûs İbn Mâlik el-‘Attâr rivayeti)

Tercüme ve Şerh

Ebû Muaz Seyfullah Erdoğmuş

بـسم اهلل لارمحن لارحيـم

Mukaddime

ئ َ

عُوذُ بِـاهللِ مِـن شرُورِ أَن حفُسِنَا، وَمِـن سَيـ اتِ أَعمَـلِنَا، مَـن ي َـهـدِهِ اهللِ؛ فَـلَا م ُضِلَّ َلَـهُ، وَمَـن َ

إِلَّا ْلاحَمـدَ لِـلَّهِ نَ حمَدُهُ وَنَ سحتَعِينهُ وَنَ سحتَ غحفِرهُ، ونـ

،

؛ فَـلَا هَادِيَ لَـهُ وَأَ شحهَدُ أَنـ لَا ـلِإهَ إِلاَّ اهللُ وَحدَهُ لَا شَرِيكَ لَـهُ، وَأَشحهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبحدُهُ ورَسُولهُ

يُصلِح

وذَ)

إلاّ

لَا تَمُوتُنَّ وَأَنتُم مُسلِمُ

)

يَاأَيُّهَا لاَذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَ

لُوذَ

الاَّ كَثِيراً وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ لاَذِي تَسَاءَ

ثَّ مِن

ب

)

يَاأَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُم لاَذِي خَلَقَكُم مِن نَفسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنهَا زَوجَهَا وبَثَّ مِنهُمَا رِجَ

قِيباً)

لأ

بِهِ وَارحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيكُم رَ

عَظِيماً

زا

ا

لَكُم أَعمَلَاكُم وَيَغفِر لَكُم ذنُوبَكُم وَمَن يُطِعِ اللَّهَ ورَسُولَهُ فَقَد فَازَ فَوز

دِيداً يُصلِحِ

لاَ س

واَّ

ً

نُ اتَّقُوا ا لَّهَ وَقُولُوا ق َوح

)

) يَاأَيُّهَا لاَّذِينَ آمَ

كُلّ

د،

مُمَّ و َشدَ رَّ احلأُمُورِ مُ حدَثَاتُ هَا وَكُلَّ مُ حدَثَةٍ بِدحعَةٌ وَكُلَّ بِدحعَةٍ ضَلالَةٌ،]وُ

بعد َ:

فَإِنَّ أصدَقَ لاحَدِيثِ كِتَابُ اهللِ، وأحسنَ لاحَدحيِ مَدحيُ

أما ّ

ضَلالَةٍ يف لانار.[

Muhakkak ki bütün hamdler Al ah'adır, binaen aleyh O'na hamd eder, O'ndan yardım ister ve mağfiret talep ederiz. Nefislerimizin ve kötü amellerimizin şerrinden de ona sığınırız.

Al ah kime hidayet ederse onu hiç bir kimse sapıttıramaz. Kimi de sapıttırırsa ona da kimse hidayet veremez. Şahadet ederim ki Al ah'tan başka hak ilâh yoktur ve şeriksiz olarak birdir.

Ve yine de şahadet ederim ki Muhammed O'nun kulu ve Rasûlüdür.

'Ey imân edenler! Al ah'tan nasıl korkulması gerekiyorsa öylece korkun ve Müslümanlar olarak ölmeye çalışın.' (Ãl-i 'İmrân, 3/102)

‘Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan, ondan da eşini vücuda getiren, ikisinden birçok erkeklerle kadınlar üreten Rabbinizden korkun ve günah yapmaktan sakının. Yine kendisine hürmet göstererek birbirinizden, dileklerde bulunduğunuz Al ah’tan korkun ve akrabalık bağlarını kesmekten sakının. Şüphesiz ki Al ah, üzerinize gözcü bulunuyor.’ (Nisâ’, 4/1)

‘Ey iman edenler Al ah’tan korkunuz ve doğru söz söyleyin ki Al ah size, işlerinizi düzeltip muvaffakiyet versin ve günahlarınızı bağışlasın. Kim. Al ah’a ve Rasûlüne itaat ederse, o, gerçekten büyük bir kâra kavuşmuştur.’

(Ahzâb, 33/70-71)

Ve bundan sonra:

2

‘Muhakkak ki sözlerin en doğrusu Al ah’ın Kelâmı, yolların en hayırlısı Muhammed ’in yoludur. İşlerin en kötüsü ise sonradan uydurulanlardır.

Sonradan uydurulup dine sokulan her amel bidat, her bidat sapıklık ve [her sapıklık da ateştedir.]’1

İmam Ahmed bu eserinde şöyle demiştir: “Sünnetin gereklerinden olan tek bir hasleti bile terk eden, ona iman edip de kabul etmeyen; onun ehlinden olamaz.”

Ahmed b. Hanbel ’ın İtikâdı

İmam Ahmed rahimehullah’ın siyretini inceleyen kimse, onun sünnete sarılma ve sünnetin muhaliflerini reddetmedeki şiddetini anlar. İbn Muflih rahimehullah şöyle anlatmıştır: “Devlet Meselelerinde Hevâ Ehlinden ve Ehl-i Kitap’tan Yardım İsteme Babı. Ebu Ali el-Huseyn b. Ahmed b.

El-Mufaddal el-Becelî şöyle dedi: “Ahmed b. Hanbel’in yanına gitmiştim.

Halifenin elçisi geldi ve ona hevâ ehlinden yardım istemek hakkında sordu.

İmam Ahmed: “Onlardan yardım istenilmez”

dedi. Elçi: “Yahudi ve Hristiyanlardan yardım istenildiği halde neden hevâ ehlinden istenmiyor?”

dedi. İmam Ahmed dedi ki: “Yahudi ve Hristiyanlar dinlerine davet etmezler. Hevâ ehli ise bidatle-rine davet ederler” Şeyh Takıyuddin, Menakıbu’l-Beyhakî ve İbnu’l-Cevzî’ye nispet ederek İmam Ahmed’den şöyle rivayet etmiştir: “Bidat davetçilerinden yardım istenmez. Çünkü onlar ümmete zarar verirler.”2

El-Hallal’ın el-Cami adlı kitabında, İmam Ahmed’den şöyle rivayet edilmiştir: “Müslümanların herhangi bir işinde, Bişr el-Merisî’n ashabı ile bidat ve hevâ ehlinden yardım istemek uygun değildir. Zira bunda din ve Müslümanlar üzerine daha büyük zarar söz konusudur.

Beyhaki, Menakıbu Ahmed’de, Muhammed b. Ahmed b. Mansur el-

Mervezi’den rivayet ediyor: O Ahmed b. Hanbel’in yanına girmek için izin istedi. Ona izin verildi. Halife el-Mutevekkil’in dört tane elçisi gelerek ona:

“Sultanın işinde Cehmî’lerden az ya da çok yardım istenebilir mi? Yoksa Yahudi ve Hristiyanlardan yardım istemek daha mı uygundur?” dediler.

Ahmed dedi ki: “Cehmi’lere gelince, sultanın işlerinde az ya da çok onlardan yardım istenmez.

Yahudi ve Hristiyanlara gelince, Müslümanlar üzerinde hakim

olamayacakları bazı konularda onlardan yardım istemekte sakınca yoktur.

Nitekim selef onlardan yardım istemiştir.”

Muhammed b. Ahmed el-Merrûzî şöyle demiştir: “Yahudi ve Hristiyanlar müşrik oldukları halde onlardan yardım isteniyor da, Cehmî’den yardım istenmez mi?” İmam Ahmed dedi ki: “Ey oğulcuğum! Bunlar müslümanları aldatır, fakat onlar aldatamazlar.”

Şeyh Muhammed b. Abdilvehhab rahimehullah şöyle demiştir: “Nasları reddetme konusunda fasit te’vil, sahibi için mazeret olmaz. Nitekim Al ah

Teâlâ, ortaya attığı şüphe sebebiyle İblis'i mazur görmemiştir. Yine hatalı te'vilde bulunarak naslara muhalefet eden de mazur görülmez.

Bilakis onun te'vili, küfründe bir fazlalıktır. Böyle bir te'vil yapana karşı hak ehli, hata ile te'vil eden kimseye yaptıkları gibi, ona hakkı açıklamak için münazara yapmazlar. Bilakis, suçundan dolayı hak ettiği ceza derhal verilmelidir. Buna güç yetmiyorsa ondan yüz çevirip uzaklaşmak gerekir.

Salih selef bu şekilde hareket etmişlerdir."3 Şeyh rahimehullah, ehl-i sünnetin, bidat ehline karşı muamelesini, güç yetirdiği takdirde hak ettikleri cezanın derhal uygulanması, güç yet-mediği zaman ise onlardan yüz çevrilmesi şeklinde açıklamıştır.

1 **Hutbetu'l-Hâce** ismiyle meşhur olan bu duayı, Cuma hutbelerinde ve diğer konuşmalarında okuyan Rasûlüllâh , bizzat sahâbelerine öğretmiştir.

Bkz. Müslim, (867) ve Nesâ'î, (3/188).

2 el-Âdâbu'ş-Şer'iyye (1/375)

3 ed-Dureru's-Seniyye (13/170)

Budeyl b. Muhammed b. Esed'den şöyle nakledilmiştir: "Ben ve İbrahim b.

Said el-Cevheri, vefat ettiği günde Ahmed b. Hanbel rahimehullah'ın yanına girmiştik. O gün Ahmed bize şöyle demeye başladı: "Sünnete sarılmalısınız! Eser'e sarılmalısınız. Hadise sarılmalısınız! Falan ve filanın sözlerini yazmayın!" böylece re'y ehlinin isimlerini saydı.4

Hamd Âlemlerin Rabbi olan Allah 'a, salât ve selâm emin nebîsi

Muhammed Mustafa'ya, âline ve sahâbelerine olsun.

4 Tabakatu'l-Hanabile (1/130)

Giriş

ق لا أبو يعلى ٰلانبلي: ، حل إىل لاصني يف طلبها لكاذ قليلا. ،

لو ر ُ

Ebû Ya‘lâ el-Hanbelî der ki: **‘Bu (kitabı) aramak için Çin’e bile yolculuk yapılsa dahi yine az gelirdi.’**

1-) Hâfız Ebû Ya‘lâ el-Hanbelî, İmâm Ahmed b. Hanbel’in akîdesini *Tabakâtu’l-Hanâbile* adlı eserinde (1/241-246) rivayet etmiştir. el-Lâlekâ’î’nin bu risâlesi ile birleştirilmiştir. Farklılıklar,

Tabakâtu’l-Hanâbile, (t:ط) rumuzu ile gösterilmiştir.

2-) İmâm Hâfız Ebû’l-Kâsım Hibetullah b. el-Hasen et-Taberî el-Lâlekâ’î, (v. 418 h.) *Şerhu Usûli İ‘tikâdî Ehli’s-Sunne ve’l-Cemâ‘a* (c. 1/sy. 175 no: 317)’de rivayet etmiştir.

Tercümede el-Lâlekâ’î’nin Dâru’t-Taybe/Riyad/9. baskı 2005 baskısı esas alınmıştır.

3-) el-Lâlekâ’î’nin el yazma nüshaları şöyledir:

Asıl nüsha: Dımaşk, Zahiriyye Kütüphanesi

(z:ز): Almanya Leipzig Kütüphanesi nüshası

(h:خ): Zahiriye Kütüphanesi nüshası

(h:-ه): Hindistan Rıza Berambur Kütüphanesindeki nüshası

Risalenin İsnadı

أخبرنا علي بن محمد بن عبدا هلل لاسكري قال: حدَّثنا عثمان بن أحمد بن عبدا هلل لبريد

ق لا حدَّثنا أبو محمد لاحسن بن عبد لاو هاب أبو لاعنبر ـ قراءة منكتابه في شهر ربيع

لادقيقي :

يسد

قلا حدّثناأبو جعفرمحمدبن سليمانلامنقريبتن -

الأولسنةثلاثوتسعينومائتين :

قلا: حدثنيعبدوسبنملاكلاعطارقلا: سمعتأباعبداهللأحمدبنمحمدبن حنبل)رحم

اهلل(يقول:

Bize ‘Alî b. Muhammed b. ‘Abdillâh es-Sukkerî haber verdi. Dedi ki: Bize ‘Usmân b.

Ahmed b. ‘Abdillâh b. Berîd5 ed-Dakîkî tahdîs etti. Dedi ki: Bize Ebû Muhammed el-Hasen b. ‘Abdilvehhâb Ebû’l-‘Anber -293 yılında Rebî‘u’l-Evvel ayında Kitâbı’ndan okuttu- şeklinde tahdîs etti. Dedi ki: Bize Ebû Ca‘fer Muhammed b. Süleymân el-Minkarî6 - *et-Tinnîs*’te-7

tahdîs etti. Dedi ki: Bana Abdûs b. Mâlik el-‘Attâr tahdîs etti. Dedi ki: Ebû ‘Abdillâh -Ahmed b. Muhammed b. Hanbel *(rahimehullah)*-’tan işittim, o şöyle diyordu: 5 Berîd mi yoksa Yezîd mi bilinmiyor. Bkz.

Târîhu Bagdâd’da ‘b. Yezîd ed-Dekkâk’ şeklinde gelmiştir.

6 (t): Ebû Ya‘lâ’nın *Tabakât*’ında ‘Süleymân b. Muhammed…’ şeklindedir.

Burada ise ‘Muhammed b. Sü-

leymân’ şeklindedir.

7 Okunuşu *et-Tinnîs* şeklindedir. ‘Te’ ve Şeddeli ‘Nun’ kesrelidir. ‘Ya’ ise sükûndur. Bkz. *Mu‘cemu ’l-Buldân,* (2/51).

أصولَلاسُنَّة عندنا:

Bizim indimizde Sünnetin Esasları şunlardır:

Şerh: “Usul” kelimesi, “asıl” kelimesinin çoğuludur. Asıl kelimesi ise, başka şeylerin kendisinin üzerine bina edildiği temel demektir. Bu yüzden duvarın aslı, onun temelidir. Ağacın aslı, dal arın kendisine bağlı olduğu gövdesidir. Al ah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

اء{

ي ف

ض ر ب ا ل ّه م ث لًا ك ل م ة ً ط ي ب ة ًك ش ج رة ٍط ي ب ةٍأ ص ل ه ا ث ا ب ت ٌو ف ـ ر ع ه ا ف ي ال س م

لأ م ت ـ ر ك}

“**Allah'ın nasıl bir misal verdiğini görmüyor musunuz? Güzel söz, kökü yerde sabit, dalları havada güzel bir ağaç gibidir.** ” (İbrahim 24)

“Asıl” kelimesi şu beş şey hakkında kullanılır:

1- Delil anlamındadır. Mesela: “Bu meselenin aslı – yani delili – kitap ve sünnettir” denilir.

2- İki şey arasında tercih edileni belirtmek için “asıl” kelimesi kullanılır.

Mesela: “Kelamda asıl olan mecaz değil, hakikattir”, “Beraati zimmet (suçsuzluk) asıldır” sözlerinde bu anlamdadır.

3- Devamlı olan kaideye “asıl” denilir. Mesela: “Ölü eti yemek asla aykırıdır” denilir. Yani üzerinde devam edilen duruma aykırıdır.

4- Üzerinde kıyas yapılan şeye “asıl” denilir. Kıyas konusunda bu, fer’in zıddıdır.

5- Sahabe radıyallahu anhum'un üzerinde icma ettikleri ve muhalefet eden kimsenin sa-pık olduğu meselelere "asıl" denilir. Bu kitapta "Usul" ile kastedilen de budur.

Bu kelimenin bu anlamda kullanımı bazı âlimlerde mevcuttur. Mesela Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah, Vasitiye Akidesi'nde şöyle demiştir: "Osman ve Ali meselesi, Ehli Sünnet cumhurunun yanında bu konuda muhalefet edenin sapıklığa düşeceği usul'den değildir. Lâkin, kişinin dalalete düşeceği mesele halifelik meselesidir. Ehli Sünnet vel-Cemaat iman eder ki: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den sonra halife: Ebu Bekir, sonra Ömer, sonra Osman, sonra da Ali'dir. Her kim bunlardan birinin halifeliği hakkında karalamada bulunursa o kimse, eşekten daha aşağıdadır." Böylece Ali radıyal ahu anh'ın, Osman

radıyallahu anh'den üstün sayılmasının, üzerinde icma edilen ve muhalefet edenin sapıtacağı bir asıl olmadığını açıklamıştır. Bununla beraber delil erin gösterdiği, tercih edilen görüş, Osman radıyallahu anh'ın, Ali radıyallahu anh'den üstün olmasıdır. Lakin hilafet meselesi, sahabelerin üzerinde icma ettikleri ve bu konuda muhalefet edenin sapmış olacağı bir asıldır.

"Sünnet" kelimesiyle burada kastedilen ise Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'den sabit olan söz, fi l veya takrirlerdir. Al ah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur:

{و م اَآتـ اكـ م َلار س ولـ َف خ ذ وهـ َو م اَنـ ه اكـ م َعـ نـ ه َف انتـ ه وا}

"**Rasul size neyi verirse, onu alın; neden sizi nehyederse, ondan da sakının**" (Haşr 7) 6

Sahabenin Yoluna Sarılmak

بـهـمَ

والإقتداء ١ـَلاتمسكَبماَكانَعليهَأصحابَلارسولَ.

1- Rasûlüllâh 'in sahâbelerinin üzerinde bulundukları şeye sıkı-sıkı sarılmak ve onlara uymaktır.

Şerh: Bu esasın Kur’an’dan delili Al ah Teâlâ’nın şu kavlidir:

اعت َ

تبـ ع َغ ي ـ

ا َ

ر َس ب ي ـلَ َلا م وَ مـذ ي ـذَ َنـو ل ـهَ م َاَتـ و ل ىَ ـوذ ـ ص ل ـهَ ج ه ن م وَ س

}و م نَ ـي ـ ش اق َ ق َلار س ول ـَم نَ ـبـ ع د َم تـبـ ي ن َل ـهَ َلا ه د ىَ ـويـ

م ص يرًا{

“**Her kim, kendisi için doğru yol apaçık belli olduktan sonra, Peygambere muhalefet eder ve mü'minlerin yolundan başka bir yola tâbi olursa, onu girdiği yolda bırakırız ve cehenneme sokarız. Orası ne kötü bir yerdir**.” (Nisa 115)

Bu ayette Al ah Azze ve Celle, Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’in ashabının icma ettikleri din meselelerinde muhalefet edenleri tehdit

etmektedir. Çünkü ayette “müminler” ifadesinin ilk muhatapları sahabelerdir. Yine Al ah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

ـ

ـ

الأ نصـ ار َو لا ذ ي ـذَ اتـ بـ ـ ع وه مَبإ ح س انٍر ض ي َا لّ ـهَ عَ ـذ ـ ـه م و ر ض وا عَ ـذ ه وَ أ ع د َل ـه م

}و لاسـ ابـ ق ون ـذَ الأ ول ـ ون ـذَ م ن َلا م ه اجـ ر ي ـذَ وَ

{

ـ

ج ن اتٍ َت ج ر ي َتـ ح تـ ـ ه اَللأنـ ـ ه ار َخ لا د ي ـذَ ف ي ـه اَأ ب دًاَذ ل ك َلاف و ز َلاع ظ ي ـم

“**Muhacirlerden ve Ensar’dan (İslam yolunda) yarışanların**

öncüleriyle, onlara güzellikle tâbi olanlardan Allah hoşnut olmuş, onlar da Allah'tan hoşnut olmuşlardır. Allah onlara, içinde dâimi

kalacakları, (ağaçları) altından ırmaklar akan cennetler va'detmiştir.

İşte bu, en büyük kurtuluştur.” (Tevbe 100)

Bu ayetin delil olma yönü; Al ah Azze ve Cel e’nin, Nebî sallal ahu aleyhi ve sellem’in muhacirlerden ve Ensar’dan İslam yolunda yarışanların öncülerinden olan sahabelerine tabi olanları, kendisinin rızasıyla müjdelemesidir. Ayet, onların üzerinde oldukları şeye sarılıp, onlara uymanın meşru olduğunu göstermektedir.

Sünnetten delillere gelince, Tirmizi, Abdullah b. Amr radıyallahu anhuma’dan, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir:

ـ

ـ

ـةًّكـاذـَفـ يَأمـ ت يَمـ ن

ـ

ـ

ـ

لـيـ أتـ ي نَ عـلـ ىَـأمـ تـ يَـمـ اَأتـ ىَـعـلـ

احـ دـ ةً

لا ِوَ س ب ع يـنـ َم ل ةًّكـلـُّهـ م َف يَـلاتـ ار َ إ لا َم ل ةًّو

ن يَإ س ر ائـ يـلـ َتـفـ ر ق ت َعـلـ ىَـثـ ثـنـتـ ـ ي ن َو س ب ع يـنـ َم ل ةًّوتـ ـ ف ت ر ق َأمـ ت يَـعـلـ ىَـثـ ث

ي صـنـ ع َذ ل ك َو إ ن َب

ابـ ي(َ

ا ل َ

أ ص ح

ولـ

ه َ؟ق لا :)َم اَأنـ ا َعـ لـ يـ ه َو

ق لا واَ: م ن َه ي َي اَر س)

“Ümmetimin üzerine, İsrailoğullarının başlarına gelen şeyler, tıpkı bir ayakkabının diğer eşine benzemesi gibi aynen gelecektir. Hatta onlardan biri alenî olarak annesiyle zina etmişse, benim ümmetimde de aynısını yapacak çıkacaktır. Şüphesiz İsrailoğulları yetmiş iki fırkaya ayrıl-dılar.

Ümmetim de yetmiş üç fırkaya ayrılacaktır. Biri dışında hepsi ateştedir.”

Dediler ki: “O (kurtulan) hangisidir ey Allah’ın rasulü?” Buyurdu ki:

“Benim ve ashabımın üzerinde olduğumuz yoldur.” Hadis, rivayet

yollarıyla hasendir.

Delil olan yönü şöyledir: Bu hadiste Nebî sal allahu aleyhi ve sellem bu şiddetli tehditten kurtuluşu, kendisinin ve sahabelerinin üzerinde bulunduğu yolda olmaya bağlamıştır. Bu da Rasulullah sallallahu aleyhi ve sel em'in sahabelerinin üzerinde oldukları yola sarılmanın ve onlara uymanın farz

oluşunu göstermektedir. Bu husus, Ehl-i Sünnet'i bidat fırkalarından ayıran özel iktir.

8

Bütün Bidatleri Sapıklık Olarak Görmek

ـوتركَلابدعَوكلَبدعةَفهيَضلالة2.

2- Bidatleri terk etmektir. Her bid'at dalalet (sapıklık)tır.

Şerh:

Bid'at'in Tarifi

Din, Nebî sallal ahu aleyhi ve sellem'in vefatından önce kemâle

erdirilmiştir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

دِينًا

لاحِسحلاَ مْ َ

كُ

لاحيَ وحمَ أَكحمَلحتُ لَكُمح دِينَكُمح وَأَتحَمحتُ عِلَيح مح نِعحمَتِ ور َضِيتُ لَكُمُ

"**Bugün size dîninizi ikmal ettim ve üzerinizdeki nimetimi tamamladım.**

Ve dîn olarak, sizin için İslâm'ı seçtim." (Maide 3) Teşrî (din kuralı koymak) yalnızca Allah Teâlâ'nın hakkıdır. Farz ve müstehap da buna dâhildir:

أَمحلُمح ش ُرَكَاءُ شر َعُوا لُمح مِنَ لاد ي ِمَا لَ حَ يَأحذَنح بِهِ ا لَّهُ

“**Yoksa onların, Allah'ın izin vermediği şeyi kendileri için dinden bir şeriat koyan or-takları mı var?** ” (Şura 21)

Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’in ve ashâbının dinî konularda

yapmadıkları herşey reddedilmiştir, kabul edilmez. Aişe radıyallahu

anha’dan: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: د

مَنحـ أَحدَثَ فِـ أَمحرِنَا هَذَا مَا لَيحسَ فِـيهِ فـ َهُوَ رَ

“**Kim şu emrimizden olmayan bir şey ortaya koyarsa o reddolunur**.”8

Din sadece Kitap ve sünnetten alınır. Bid’at; sonradan çıkarılmış yol arla Al ah Teâlâ’ya ibadet etmektir. Şâtibî, bid’atin tarifi hakkında şöyle demiştir:

“Dinde, şeriatte mevcut olana ben-zetmek suretiyle, Allah Subhânehu ve Teâlâ’ya ibadette aşırılık yaparak üzerinde ilerlemek için bir yol icad etmektir.”9

Bid’at ile sünnete muhalefet arasındaki fark açıklanmıştır. Bu da bid’at’in; şekil, sayı, zaman veya mekâna bağlı olarak sonradan çıkarılmış bir yol olmasıdır. Bağlayıcı kılınmaksızın hata yoluyla meydana gelenler ise sünnete muhalefettir.

8 Buhârî (2550); Muslim (1718).

9 El-İ’tisâm (1/47).

Kişiyi Hevâ Ehlinden Kılan Bid’atin Şartları

Sünnet kelimesi, sadece bir kısım sünnetlere uyan kimse hakkında değil, ancak bütün temel esasları bir araya getiren kimse hakkında kullanılır: İmam Ahmed şöyle demiştir: “Sünnetin gereklerinden olan tek bir hasleti bile terk eden, ona iman edip de kabul etmeyen; onun ehlinden olamaz.”

Sonra sünnetin bazı esaslarını zikretmiştir.10

El-Berbehârî şöyle demiştir: “Sünnet hasletlerini kendisinde topladığı bilinmedikçe hiçkimse için: “Falan kimse sünnet ashabındandır” denilmesi helal olmaz. Bütün sünnetleri kendisinde toplamadıkça ona: “Sünnet ashabındandır” denilemez.”11

Bid’atin kayıtlayıcı sınırı; sünnet âlimleri katında Kitap ve sünnete muhalif olmakla meşhur olan meselelerdir. Kitap ve sünnete muhalif oluşu gizli kalan, anlamı kapalı olan ve onun bir muhalefet olduğuna dair delil getirmenin zor olduğu meselelerden dolayı, böyle bir bid’ati işleyen kimseyi bid’at ehli olarak saymak mümkün değildir:

İbn Teymiyye şöyle demiştir: “Kişinin hevâ ehlinden sayılmasına sebep olan bid’at; Sünnet âlimlerinin katında Kitap ve sünnete aykırı olmasıyla meşhur olan; Hâricîlik, Rafizîlik, Kaderîlik ve Mürcielik bid’atleri gibi bid’atlerdir.”12

Yine şöyle der: “Burada şunun da bilinmesi gerekir ki, usûlu’d-dîn ve kelâmda şahıslara bağlı zümreler, farklı derecelerdedirler. Bunlar arasında birçok usûl konusunda sünnete muhalefet etmiş olanlar vardır, sadece ince bir takım meselelerde sünnete muhalefet edenler vardır. Bir de sünneti kendisinden daha fazla terk etmiş olanları reddetmiş olanlar vardır ki; bunlar, reddet-tikleri bâtıl ve söyledikleri hak hususlarda övülürler. Fakat bunlar, diğer taraftan birtakım hak unsurları red ve inkâr, bâtıl hususları da kabul ve ifâde etmek suretiyle bu redlerinde adâlet ve itidâl ölçülerini aşmış; büyük bir bid'ati, ondan biraz daha hafif bir bid'atle, bir bâtılı, ondan biraz daha hafif bir bâtıl a reddetmişlerdir. İşte bu durum, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemâat'e mensup kelâmcıların birçoğunda görülmektedir.

Böyleleri, ortaya koydukları bid'ati, müslümanların cemaatini parçalayan ve ona göre dost edinip, ona göre düşman bildikleri bir görüş haline getirmedikleri takdirde bu, bir hata kâbilinden-dir ve Allah Subhânehu ve Teâlâ, böyle durumlarda mü'minlerin hatalarını bağışlar.

Bu ümmetin selefi ve imamlarından birçoğu böyle durumlara düşmüştür.

Onların, bir içtihad neticesinde ileri sürdükleri birtakım görüşleri vardır ve bunlar, Kitap ve Sünnet'te sâbit olan esas-lara muhaliftir. Ama kendilerine uyanları dost bilen, muhalif kalanlara düşmanlık besleyenlerle, müslüman

cemâatin arasına ayrılık sokan, içtihâd ve görüşe dayalı mes'elelerde kendisiyle uyu-

şanları değil de, muhalif kalanları kâfirlik ve fâsıklıkla itham eden, yine kendilerine uyanlarla değil de muhalifleriyle savaşmayı dahi helâl

sayanların durumu farklıdır. İşte bunlar, tefrika/ayrılık ve ihtilâf ehli kimselerdir.”13

Şâtıbî şöyle demiştir: “Bu gruplar, dinde küllî/temel kurallarda “fırka-i naciye”ye aykırı dav-ranmalarından dolayı ayrı bir grup oluşturmaktadırlar.

Yoksa dinde teferruatta/ayrıntılarda aykırı davranmaktan dolayı ayrı bir grup olmazlar. Zira teferruatla ilgili meselelerdeki aykırılık sebebiyle ayrı bir grup oluşmaz. Ayrı bir grup küllî meselelerdeki aykırılıktan meydana gelir…

10 El-Lâlekâî (1/158).

11 Şerhu’s-Sunne (s.57).

12 Mecmûu’l-Fetâvâ (35/414).

13 Mecmûu’l-Fetâvâ (3/348).

Cüz'î meselelerin çokluğu, küllî kaide yerine geçer. Bid'at işleyen bir kimsenin cüz'î meselelerde/ayrıntılarda yaptığı bid'atler çoğalınca, dinin pek çok meselesine karşı çıkmış gibi olur. Bu aynı zamanda küllî kaideye de karşı çıkmak olur. (Tek bir) cüz'î meselede durum böyle değildir.

Bid'atçiden, cüz'î bir şeyin meydana gelmesi, onun için sürçme ve ufak bir kusur sayılır.”14

Bir meselenin Kitap ve sünnete muhalif olduğunun açıklanması ve bunun meşhur olup olmaması konusunda âlimlere müracaat edilir. Bu konu ilim talebelerine ve yarım hocalara bırakı-

lamaz. Bir mesele hakkında bid’at olduğuna hükmetmek, şehvetle, hırsla ve tahminle yapılamaz.

Sünnet dairesinden çıkmak ancak; Ehl-i Sünnet’in isimler ve sıfatlar, iman, kader, sahabeler, iyiliği emir, kötülüğü yasaklama ve benzer konulardaki esasları gibi, dinde temel bir esasa muhalefet etmekle olur.

İtikadının düzgün olduğu bilinen kimselerde meydana gelen sürçmeler ve küçük hatalar, bu konu için dostluk ve düşmanlık yapmak gerektiğine inanmadığı sürece, sahibini bid’at ve hevâ ehlinden saymayı gerektirmez.

İslam’da Bid’atu’l-Hasene/Güzel Bid’at Yoktur

İrbâz b. Sâriye radıyal ahu anh’den: Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

مَنح يَعِشح مِنحكُمح ي ر َى ب َعحدِي اخحتِلَا فًا كَثِريًا، ف َعلَيحكُمح بِسُنَّتِ وَسُنَّةِ ْلاحُلفَاءِ لارَّاشِدِينَ

فَـإِنَّهُ

إِنَّ كُلَّ

ا

لاحمَهحدِي نيَ، وَع َضُّوا عَلَيح هَ بِلاندَّوَاجِ ذِ ، وَإِيَّاكُمح وَمُ حدَثَاتِ الأحُمُورِ، فَـإِنَّ كُلَّ مُ حدَثَةٍ بِدحعَةٌ، َ
و

بِدحعَةٍ ضَلَا لَةٌ

“**Şüphesiz aranızda yaşayacak olanlarınız, benden sonra birçok ihtilaflar görecektir.**

Size sünnetime ve hidayet edilmiş râşid halifelerin sünnetine sarılmak düşer. Ona azı diş-

lerinizle tutunun. Sizleri dinde sonradan çıkarılan işlerden

sakındırırım. Zira dinde sonradan çıkarılan her yenilik bid’attir ve muhakkak ki her bid’at sapıklıktır.”15

Nebî sallallahu aleyhi ve sellem, ümmetini bid'atten sakındırmış ve kendisinden sonra bid'atlerin ortaya çıkmasıyla durumların değişeceğini haber vermiştir. Bid'atlerin ve dinde yenilik-lerin ortaya çıktığı zamanda, sünnete ve sahâbelerin – radıyallahu anhum – üzerinde bulundukları yola sarılmayı vasiyet etmiştir. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem, bütün bid'atlerin sapıklık oldu-

ğunu ifade etmiştir. Dinde bid'atu'l-hasene/güzel bid'at yoktur. Dinde güzel olan yalnızca Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in ve ashâbının üzerinde

bulundukları şeylerdir. İnsanların zevklerine göre güzel buldukları şeyler değildir.

İbn Ömer radıyallahu anhuma şöyle dedi: "İnsanlar güzel görseler dahi bütün bid'atler sa-pıklıktır."16

14 El-İ'tisâm (3/139).

15 Ahmed (4/126); Ebû Dâvûd (4/200); Tirmizî (5/44); İbn Mâce (1/18); el-Elbânî, es-Sahîha'da (2735) sahih demiştir.

16 El-Lâlekâî (1/92); Beyhakî, el-Medhal (1/180). Bu eseri ayrıca; Mervezî, es-Sunne'de (s.24 no:70); İbn Batta, el-İbâne (1/339, 2/205); Herevî, Zemmu'l-Kelâm'da (276); Ebû Şâme, el-Bâis'te (s.17) rivayet etmiş-

lerdir. Şeyh el-Elbânî, es-Sahîha'da (6/234), Tarhûni, el-Kasımî'nin; Cem'ul-Fevaid tahkikinde (s.13); Ali el-11

Bid'at, Dini Yıkar ve Sünnet'i Yok Eder

Mucahid, Al ah Teâlâ'nın: "**Diğer yollara uymayın. Aksi halde sizi O'nun yolundan ayı-**

rır" (En'am 153) ayetindeki "diğer yollar"ın; "Bid'atler ve şüpheler"

olduğunu söylemiştir.17

Bid'atin iyilikten hiçbir nasibi yoktur. Hepsi de gizli bir hale getirene kadar hakkın yolundan alıkoyar. Bid'at, sünnetin zıddıdır. Bir bid'at ortaya

çıktıkça o bid'atin karşılığı olan sünnet ölür.

İbn Abbas radıyallahu anhuma'dan: "İnsanlar üzerine hiçbir sene gelmez ki, onda bir bid'at çıkarmasınlar ve bir sünneti öldürmesinler. Sonunda bid'atler diriltilir ve sünnetler öldürülür."18

Abdullah b. Amr radıyal ahu anhuma'dan: "Bir bid'at çıktığında mutlaka kayıp artar ve bir sünnet kaybolduğunda mutlaka yıkım çoğalır."19

Bir bid'at, diğer bir bid'ati doğurur. Bid'at, dini söndürür. Öyle ki bid'at; dindarlığı güdülen ayrı bir din haline gelir.

İbn Mes'ûd radıyallahu anh: "Fitneye büründüğünüz, içinde küçüklerin yüceldiği, büyüklerin alçaldığı ve bunlardan (bid'atlerden) bir şey terk edildiğinde: "Sünnet terk edildi" diyecekleri bir zamanda haliniz nasıl olur?" deyince: "Ey Ebû Abdirrahmân, bu ne zaman olur?" dediler. Dedi ki:

"Âlimlerinizin gidip cahil erinizin çoğaldığı, okuyucularınızın artıp fakihlerinizin (anlayış sahipleri-nizin) azaldığı, ahiret ameliyle dünyalığın talep edildiği ve meşrû olmayan gayelerle fıkıh öğrenildiği zaman (bunlar olacaktır)."20

Ebû Vâil rivayet ediyor: Huzeyfe b. El-Yemân radıyal ahu anh eline iki taş

aldı. Bunların birini diğerine vurduktan sonra: "Şu iki taş arasından çıkan ışığı görüyor musunuz?" dedi. "Ey Ebû Abdil ah! İkisinin arasından çok az bir ışık görüyoruz" dediler. Bunun üzerine dedi ki: "Nefsim elinde olana yemin ederim ki, şu iki taş arasından çıkan ışık kadardan başka haktan bir şey gö-

remeyeceğiniz şekilde bid'atler yayılacaktır. Vallahi bid'atler öyle yaygınlaşacak ki, onlardan bir şey terk edildiğinde: "Sünnet terk edildi"

diyeceklerdir."21

Halebî, İlmu Usûli'l-Bid'a'da (s.92) ve Şeyh Abdulmuhsin el-Abbad el-Bedr, Fethu'l-Kaviyyi'l-Metin'de (s.86) isnadı sahih demişlerdir.

17 İbn Batta, el-İbâne (1/298). Bu eseri ayrıca: Taberî, Tefsir (12/229); İbn Ebî Hâtim, Tefsir (5/443); Tefsiru'l-Mucâhid (no:418); Mervezî, es-Sunne (19-20); Dârimî (203); Ebû Nuaym, el-Hilye (3/293); Beyhakî, el-Medhal (142); Herevî, Zemmu'l-Kelâm (771, 773) rivayet etmişlerdir. Et-Tarhûnî, Cem'ul-Fevâid tahkikinde (s.7); Prof.Dr. Hikmet b. Beşîr b. Yâsîn, es-Sahîhu'l-Mesbûr'da (2/286) ve Huseyn Suleym Esed, Dârimî tahkikinde isnadının sahih olduğunu söylemişlerdir.

18 Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr (10/262); İbn Batta, el-İbâne (1/177). Bu eseri ayrıca; el-Lâlekâî (1/70

no:125); ed-Dânî, Sunenu'l-Vâride Fi'l-Fiten (277); Mervezî, es-Sunne (1/32 no:98); İbn Vaddah, el-Bid'a (s.38-39) rivayet etmişlerdir. İsnadı hasendir.

19 İbn Batta, el-İbâne (1/351). İbn Batta bunu mual ak olarak rivayet etmiştir. Lakin bu eser sahih isnadla gelmiştir: el-Lâlekâî (1/71 no:128); Ebû Nuaym, el-Hilye (6/73).

20 Abdurrazzak, Musannef (11/359); el-Lâlekâî (1/93); el-Elbânî, Sahihu't-Tergîb ve't-Terhîb'de (1/26) sahih demiştir. Bu eseri ayrıca Dârimî (185-186); Hakim (4/560); Nuaym b. Hammad, el-Fiten (s.21); Mevezî, es-Sunne (51); rivayet etmişlerdir.

21 İbn Vaddah, el-Bid'a (s.110).: İbn Vaddah bunu Nuam b. Hammâd -

Osmân b. Yunus – el-A'meş tarikiyle rivayet etmiştir. Ancak Nuaym b.

Hammâd, kendi eserinde bu eseri İsâ b. Yûnus yoluyla el-Ameş'ten diyerek, ikinci kısmıyla İbn Mes'ûd radıyal ahu anh'e ulaştırdığı bir isnadla rivayet eder. Osmân b. Yûnus'un cerh ve ta'diline dair bilgi bulamadım. İlk cümleyi, ismi belirtilmeyen bir ravi yoluyla İbn Ebî Şeybe (7/482) rivayet etmiştir. Al ahu a'lem mahfuz olan, bu sözün İbn Mes'ud radıyal ahu anhe ait olmasıdır.

Hassân b. Atiyye şöyle dedi: “Bir topluluk dinlerinde bir bid’at çıkardığında mutlaka Al ah sünnetlerinden bir o kadarını kaldırır. Sonra da kıyamet gününe kadar onu geri getirmez.”22

22 Dârimî (1/58); İbn Batta, el-İbâne (1/351). Şeyh el-Elbânî, Mişkât’te (49) ve Huseyn Suleym Esed, Dârimî tahkikinde (no:98) sahih demişlerdir.

13

Bid’at Ehliyle Konuşmayı Terk Etmek

ـوتركَلاخصوماتهَولاجلوسَمعَأصحابَالأهواءَ3.

3- Hevâ ehli bid’atçılarla husumeti ve onlarla oturmayı terk etmektir.

Şerh:

Ashâbu’l-Hevâ: Hevâ ashâbı, hevâ ehli, bid’at ehli demektir. Hevâ lügatte kalbin arzu ve heveslerine veya lezzetlerine tâbi olmak manasına gelir.

Hadis ehlinin dilinde hevâ ehli ile bid‘at ehli aynı manada kullanılmış ve her ikisi ile de aynı zihniyete sahip kimseler kasdolunmuştur. İbn

‘Abdilberr, Allah ’nın sıfatlarını nefyeden, ilmi, kudreti ve kelamı üzerinde cidal ve münakaşa kapısı açan, bunları aslına uygun olmayan manalarda ve kendi arzu ve heveslerine göre tevil ederek İslâm’ın çizdiği yolda inhiraf eden/sapan kelamcıların hevâ ehlinden oldukları üzerinde hadisçilerin ittifak ettiklerini zikreder.23

Husumet ile kastedilen; Heva ehlinin, Ehl-i Sünnete karşı husumeti gibi haksız husumettir.

Ehl-i Sünnet’in hevâ ehline husumeti ise hak iledir ve bundan dolayı ecir alırlar. Heva ashabıyla yani bid’at ehliyle oturmaya gelince, delil er bunun haram olduğunu göstermektedir. Buhari ile Müslim’in sahihlerinde gelen rivayette Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

“Kur’ânın müteşabihlerine tabi olanları gördüğünüzde bilin ki, Al ah’ın zikrettiği kimseler onlardır. Onlardan sakının!” Rasulullah sallal ahu aleyhi

ve sellem bid’at ehlinden uzak durmayı emretmiştir. Nitekim Buhari ve Müslim, Huzeyfe radıyallahu anh’den şöyle rivayet etmişlerdir: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: “Ağaç kökü dişlemek zorunda kalsan bile, sen bu halde iken sana ölüm gelinceye kadar o fırkaların tümünden ayrıl.” Yani sünnet üzerinde ve salih selefin yolu üzerinde sebat et ve helak edici fırkalara tabi olma. Bu konuda bazı eserler gelmiştir: Muhammed b. İbrahim el-Buşenci, İmam Ahmed’in şöyle dediğini

naklediyor:

تقرب إلى الله بغض أهل الإرجاء، فإنه من أوثق الأعمال الإيمان

“İrca ehlinden (Mürcie’den) uzaklaşarak Al ah’a yakınlaşın. Zira bu en sağlam amellerdendir.” Bu, onlarla oturmaktan ve onlara güler yüz göstermekten yasaklamayı içermektedir.

İshak, Ahmed b. Hanbel’den rivayet ediyor:

أخزى الله الكرابيسي لا تجالسه ولا تكلمه ولا تكتب كتبه، ولا تجالس من يجالسه

“Al ah el-Kerabisi’yi rezil etsin! Onunla oturma, onunla konuşma ve onun kitabını yazma.

Onunla beraber oturanla da oturma.”

Osman b. İsmail es-Sukkerî, Ebu Davud es-Sicstânî’den şöyle dediğini rivayet ediyor: 23 Bkz. İbn ‘Abdilberr, *Câmi‘ Beyâni’l-‘İlm,* (2/96) 14

قلت لأبي عبد الله أحمد بن حنبل: أرى رجلاً من أهل السنة مع رجل من أهل البدعة، أتركلمه؟ قال: لا،

ولكن تعلمه أن لا يجالس صاحب بدعة فإن تركلمه فكلمه، وإلا فلا أحقه به. قال لا بن مسعود رضي الله

عنه: "لا مرء بخدنه"

“Ebu Abdil ah Ahmed b. Hanbel’e: “Ehl-i sünnetten birisini, bid’at ehlinden birisiyle görürsem onunla konuşmayı terk edeyim mi?” dedim.

Şöyle dedi: “Hayır. Fakat ona arkadaşının bidat sahibi olduğunu öğret. Eğer onunla konuşmayı terk ederse, onunla konuşabilirsin. Aksi halde o da

ondandır. İbn Mesud radıyallahu anh şöyle demiştir: “Kişi sırdaşıyladır”

Ahmed b. Zurare el-Mukrî şöyle dedi: Ebu Abdillah Ahmed b. Hanbel’in şöyle dediğini işittim:

مَنلَمَيـ ربـ عَبعليَبنَأبيـ َطلابَفيَلاخلافةَفلاَتكلموهَولاَتناكحوه

“Ali b. Ebi Talib radıyallahu anh’ı dördüncü halife olarak saymayan kimseyle konuşmayın ve onu evermeyin.”

El-Hallal, el-Merrûzî’den naklediyor: Ebu Abdil ah (Ahmed b. Hanbel) Haris el-Muhasibi’den bahsederek şöyle dedi:

حارثَأصلَلابلية،يعنيَحوادثَكلامَجهمَمااللآفةَإلاَحارث،َعامةَمنَصحبهَانتهكَإلاَابنَلاعلافَفإنهَماتَ

روىَعنَحارثَأشدَلاتحذيرَق لت:إنَقوماًَيختلفونَإليه؟ق لا:نتقدمَإليهمَلعلهمَلاَيعرفونَبدعتهَفإنَقبلواَوإلاَ

مستوراً.َحذ

هجروا.لَيسَلحارثَتوبةَ،َيَشهدَعليهَويَجَحَدَإنماَالتوبةَلمنَاعترف

“Haris, belanın başıdır. Yani Cehm’in kelamının. Afet ancak Haris’le gelmiştir. Onun arkadaşlarının hepsinin durumu ortaya çıktı fakat İbnu’l-Al af’ın durumu gizli kalarak öldü. Haris’ten şiddetle sakının.” Dedim ki:

“Bazı kimseler ona gidip geliyorlar” Ahmed dedi ki: “Onların önlerine geçelim. Belki de onun bidatini bilmiyorlardır. Eğer kabul ederlerse ederler.

Aksi halde onları da terk ederiz. Haris için tevbe yoktur. Onun hakkında şahitlik edilmiş, fakat inkar etmiştir. Tevbe ancak itiraf eden içindir.”

Bu eserleri İbn Ebi Ya’la Tabakat’ında zikretmiştir.

Bid’at Ehliyle Oturmaktan ve Aralarına Karışmaktan Yasak-

lanması

Bid’at ehlinin meclislerine katılmaktan ve onları arkadaş ve dost edinmekten yasaklanmış-

tır. Al ah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

زَّلَ عَلَيحكُمح يفِ لاحكِتَابِ أَنح إِذَا سَمِعحتُمح آيَاتِ لاَّهِ يُكحفَرُ بِهَا وَيُسحتَهحزَأُ بِهَا فَلاَ تَقحعُدُوا

وَقَدح ن

هِ إِ

مَعَهُمح حَتَّ يَخُوضُوا يفِ حَدِيثٍ غَريح نَّكُمح إِذًا مِثح لهُمح

15

“**Allah size Kitapta “Allah'ın âyetlerine küfredildiğini ve onlarla alay edildiğini işittiğiniz zaman, (onlar konuyu değiştirip) başka bir konuşmaya dalmadıkça, onlarla birlikte oturmayın.” (diye bir âyet) indirmişti. Aksi halde, siz de onlar gibi olursunuz**.” (Nisâ 140) غَريهِ وَإِمَّا

وَإِذَا رَأَيتَ لاَّذِينَ يَخُوضُونَ يفِ آيَاتِنَا فَأَعرِضح عَنهُمح حَتَّ يَخُوضُوا يفِ حَدِيثٍ

يُنحسِيَنَّكَ لاشَّيحطَانُ فَلاَ تَقحعُدح بَعحدَ لاذ كحرَى مَعَ لاحقَومِ لاظَّلاميِنَ

“**Âyetlerimiz üzerinde (lüzumsuz münakaşaya) dalıp (onlar hakkında ileri geri) konu-**

şan kimseleri gördüğün zaman, (onlar konuyu değiştirip de) başka bir konuya dalmadıkça onlardan uzak dur. Eğer şeytan bunu sana unutturursa, hiç olmazsa hatırladıktan sonra, zâlim kişilerle beraber oturma.” (En’âm 68)

Bid’at ehliyle oturan ve onlarla arkadaşlık eden onlara katılır. İmrân b.

Husayn radıyallahu anh’den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

بُث

الَّهِ إِنَّ لا

رَّجُلَ لِيَأحتِيهِ وَهحوَ يَحسِبُ أَنَّهُ مُؤحمِنٌ فَ يَتَّبِعُهُ مِمَّا يُحعَ

مَنحَسَ عَ بِلادَّجَّالِ فَلحيَنحأ عَنحهُ فَ وَ

بِهِ مِذَ لاشُّبُهُمَاتِ أَوحلِمَا يُبحعَثُ بِهِ مِذَ لاشُّبُهُمَاتِ

“**Deccâl’i işiten ondan uzaklaşsın. Allah’a yemin olsun, kişi ona gider de, onu mü’min zannederek attığı şüphelere veya onun hakkında meydana gelen şüphelere tabî oluverir**.”24

Ebû Hureyre radıyallahu anh’den: Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

لاحمَرءُ عِلَى دِينِ خَلِيلِهِ فَلحيَنحظُرحأَحَدُكُمحمَنحيُخَالِلُ

“**Kişi dostunun dini üzeredir. Her biriniz kiminle dostluk ettiğine baksın**.”25

Selef, Al ah’ın öfke ve gazabına uğramak korkusuyla; bid’atçilerden sakınma, kötülükten ve onun sebeplerinden uzaklaşma konusunda hırslı davranmışlardır.

Ebû Kılâbe şöyle dedi: “Hevâ ehliyle oturmayın ve onlarla tartışmayın. Zira ben sizi sapık-lıklarına daldırmalarından veya sizi bildiğiniz konularda şüpheye düşürmelerinden emin değilim.”26

Hişâm dedi ki: “el-Hasen (el-Basrî) ve Muhammed (b. Sîrîn) şöyle derlerdi:

“Hevâ sahipleriyle oturmayın. Onlarla ne tartışın ne de onları dinleyin.”27

24 Ahmed (4/341); Ebû Dâvûd (4/116); el-Elbânî, Sahîhu’l-Câmi’de (6301) sahih demiştir.

25 Ahmed (2/303); Ebû Dâvûd (4/259); Tirmizî (4/589); el-Elbânî, es-Sahîha’da (927) Şeyh el-Elbânî bu hadise “rivayet yol arıyla hasen”

demiştir.

26 Dârimî (1/120); el-Lâlekâî (1/134). Bu eseri ayrıca: Ebû Nuaym, Hilye’de (2/287); İbn Asâkir, Tarihu Dı-

meşk (28/298); Beyhakî, Şuabu'l-İmân (7/60); İbn Sa'd, Tabakat (7/184); Ebû Ubeyd, el-Emsâl (s.22); İbn Ebî Zemeneyn, Usûlu's-Sunne (236); Âcurrî, eş-Şerîa (111, 1973); Firyâbî, el-Kader (327, 331); İbn Vaddâh, el-Bid'a (119); Abdullah b. Ahmed, es-Sunne (99) rivayet etmişlerdir. Şeyh Mukbil b. Hadi, Neş-

ru's-Sahîfe'de (s.52); Yahyâ el-Hacûrî, el-Urfu'l-Verdî'de (s.180) ve Huseyn Suleym Esed, Dârimî tahkikinde (no: 391) sahih demişlerdir.

16

Mufaddal b. Muhelhel şöyle demiştir: "Şayet bir bid'at sahibi senin yanına oturur da bid'atinden konuşsaydı ondan sakınır ve ondan kaçardım. Lakin o meclisinin başında sana sünnete dair hadisler rivayet eder, sonra da sana bid'atini bulaştırır. Belki de bu senin kalbine yapı-

şır. Peki, onu kalbinden nasıl çıkaracaksın?"28

Bid'atçi, tehlikesinin büyüklüğünden ve etkisinin çirkinliğinden dolayı arkadaşların en kötü-

lerindendir.

Sâbit b. Aclân şöyle dedi: "Enes b. Mâlik'e, İbnu'l-Museyyeb'e, el-Hasen el-Basrî'ye, Saîd b. Cubeyr'e, eş-Şa'bî'ye, İbrahim en-Nehâî'ye, Atâ b. Ebî Rabâh'a, Tâvus'a, Mucâhid'e, Abdullah b. Ebî Muleyke'ye, ez-Zuhrî'ye,

Mekhûl'e, el-Kâsım b. Abdirrahman'a, Atâ el-Horâsânî'ye, Sâbit el-Bunânî'ye, el-Hakem b. Utbe'ye, Eyyûb es-Sahtiyânî'ye, Hammâd'a, Muhammed b. Sîrîn'e, Ebû Âmir'e – ki o Ebû Bekr es-Sıddîk'a yetişmişti –

Yezîd er-Rakkâşî'ye ve Suleymân b. Mûsâ'ya yetiştim. Hepsi de bana cemaatte bulunmamı emrediyor ve hevâ sahiplerinden beni

yasaklıyorlardı."29

Bid'at ehliyle beraber oturmak, insanlara bid'ati süslü gösterir ve bid'ate davet eder.

Bid’atçi, sünnet olan bazı şeyleri zikrederek insanları aldatır.

Sufyân es-Sevrî’den: Bid’at sahibiyle oturan kimse şu üç şeyden birinden kurtulamaz: Ya başkasına bir fitne olur, ya kalbine bir şey girer de bu sebeple Allah onu cehenneme atar, ya da şöyle der: “Al ah’a yemin olsun ne konuştuklarına aldırmıyorum. Ben kendime güveniyorum.” Her kim göz açıp kapayıncaya kadar dini konusunda Al ah’tan emin olursa, ondan onu çekip alır.”30

Bid’at Ehliyle Ülfet (Yakınlık), Gizlenen Bid’ati Eleverir

Sünnet ehli olan, sünnet ehli olanlarla kaynaşır, bid’at ehli ise, bid’at ehli olanla kaynaşır.

Aişe radıyallahu anha’dan: Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’in şöyle buyurduğunu işittim:

مِذ ا ماخحتلَفَ

فَ مِذ

الأَرحوَاحُ جنُودٌ مُجَنَّدَةٌ ، فـمَا ت عَارَ حهَا ائحتلَفَ ، وَمَا ت نَاكرَ حهَ

“**Ruhlar, derli toplu askerler gibidir. Tanışan ruhlar birbirleriyle kaynaşırlar, birbirinden hoşlanmayan ruhlar da ihtilaf ederler**.”31

Bid’at, kaynaşma ve görüşme sayesinde anlaşılır.

Abdullah b. Mes’ûd radıyallahu anh şöyle dedi: “İnsanları dostlarıyla değerlendirin. Zira kişi ancak hoşlandığı kimselerle dostluk eder.”32

27 Dârimî (1/121); İbn Batta, el-İbâne (2/444); el-Lâlekâî (1/133). Bu eseri ayrıca: İbn Sad, Tabakat (7/172); İbn Abdilberr, el-Câmi (2/96); Beyhakî, Şuab (7/61); Herevî, Zemmu’l-Kelâm (754); İbn Vaddâh, el-Bid’a (126); Ebû İshâk el-Cuzcâni, Ahvâlu’r-Ricâl’de (s.36) rivayet etmişlerdir. Şeyh Mukbil b. Hâdî, Neşru’s-Sahîfe’de (s.51), Yahyâ el-Hacûrî, el-Urfu’l-Verdî’de (s.182) hasen demiş, Huseyn Suleym Esed, Dârimî tahkikinde (no:401) sahih demiştir.

28 İbn Batta, el-İbâne (2/444).isnadı hasendir.

29 Taberânî, Musnedu'ş-Şâmiyyîn (3/279); el-Lâlekâî (1/132). bu eseri ayrıca İbn Asâkir, Tarih (11/134); Fesevî, el-Ma'rife (3/375) rivayet etmişlerdir. İsnadı hasendir.

30 İbn Vaddâh, el-Bid'a (s.89). İsnadında ismi belirtilmeyen bir ravi vardır.

31 Buharî (3158); Muslim, Ebû Hureyre radıyallahu anh'den: (2638).

32 İbn Ebî Şeybe (25592); Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr (9/187); İbn Batta, el-İbâne (2/477). Bu eseri ayrıca İbn Ebi'd-Dunya, el-İhvan (38) ve Abdurrazzak (4/307) rivayet etmiştir. İsnadı hasendir.

17

İbn Avn şöyle demiştir: "Bid'at ehlinin meclislerine katılanlar bize karşı bid'at ehlinden daha şiddetlidirler."33

El-Evzâî şöyle derdi: "Bizden bid'atini gizleyenler, kaynaştıkları kimseleri gizleyemezler."34

Yahyâ b. Saîd el-Kattân şöyle dedi: "Sufyân es-Sevrî, Basra'ya geldiğinde Rebî' b. Su-beyh'in durumuna ve insanlar katındaki değerine baktı. "Onun mezhebi nedir?" diye sordu. "Onun sünnetten başka mezhebi yoktur"

dediler. "Yakın dostları kimlerdir?" diye sorunca: "Kaderîlerdir"

dediler. Bunun üzerine: "O halde o da bir kaderîdir" dedi."35

Muâz b. Muâz şöyle dedi: "Yahyâ b. Saîd'e şöyle dedim: "Ey Ebû Saîd!

Kişi kendi görüşünü gizlese de, oğlunu, arkadaşını veya meclisine katıldığı kimseleri gizleyemez."36

Muhammed b. Ubeydillah el-Gullâbî şöyle dedi: "Şöyle deniliyordu: Hevâ ehli, kaynaştıkları ve sohbet ettikleri kimseler dışında herşeylerini gizleyebilirler."37

Bid’atten ve Ehlinden Sakındırmanın Gerekliliği

Bid’at ve bid’at ehlinden sakındırmak gerekir. Bunu terk etmek lânete ve cezaya uğramaya sebep olur. Al ah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

نحكَرِ

تَذ

بِا

كُنحتُمد خَيحر أُمَّةٍ أُخحرِجَتحلِنَّاسِ تَأحمرُونَ لحمَعحرُوفِ وَ حهَوحنَ عَنِ لاحمُ

“**Siz, insanlar için ortaya çıkarılmış en hayırlı bir ümmetsiniz. İyiliği emreder kötülüğe mâni’ olursunuz**” (Âl-i İmrân 110).

كَانُوا

لُعِنَ لاَّذِينَ كَفَرُوا مِنح بَنِي إِسحرَائِيلَ عَلَى لِسَانِ دَاوُودَ وَعِيسَى ابحنِ مَرحَيَ ذَلِكَ بِمَا عَصَوحا وَ

لُونَ

.

مَا كَانُوا يَفحعَ

ونَ

يَعحتَدُونَ كَانُوا لاَ يَتَنَاهَوحنَ عَنحمُنحكَرٍ فَعَلُوهُ لَبِئحسَ

“**İsrail oğullarından küfredenler, Dâvud ve Meryem'in oğlu Îsâ diliyle lânetlenmişlerdir. Bu, isyan etmeleri ve haddi aşmaları yüzündendi.**

İşledikleri kötülüklerden biribirlerini menetmezlerdi. İşlemiş oldukları bu şeyler ne kadar da kötü idi” (Mâide 78-79) Abdullah b. Mes’ûd radıyallahu anh şöyle demiştir: “Muhakkak ki İslâm’a tuzak olarak kurulan her bid’at karşısında Al ah’ın dostlarından hakkı savunan ve onun alametlerini konuşan bir 33 İbn Batta, el-İbâne (2/473). isnadında

Muhammed b. El-Huseyn el-Murrî ve Ahmed b. Mansur el-Kindî'nin hal tercemelerini bulamadım.

34 İbn Batta, el-İbâne (2/452).Bu eseri ayrıca el-Lâlkâi (1/107 no:257) rivayet etmiştir. İbn Batta'nın iki rivayet isnadından birinde ismi belirtilmeyen bir ravi vardır. İbn Ebi'd-Dunya'nın el-İhvan'da (no:40) ve el-Lâlekâî (1/137 no:257) kesintisiz isnadlarla rivayet etmişlerdir. İbn Ebi'd-Dunya'nın şeyhi Ahmed b. İsmail el-Bettî dışındaki ravileri güvenilirdir. El-Lâlekâî'nin isnadı ise hasendir.

35 İbn Batta, el-İbâne (2/452). isnadı sahihtir.

36 İbn Batta, el-İbâne (2/479). isnadı hasendir.

37 İbn Batta, el-İbâne (2/479).Muhammed b. Ubeydil ah el-Gullabî'ye kadar isnadı sahihtir.

velisi mutlaka vardır. Onların bulunduğu meclislere katılmayı ganimet bilin ve Allah'a tevekkül edin."38

Âsım el-Ahvel'den: Katâde şöyle dedi: "Ey Ahvel! Muhakkak ki kişi bir bid'at çıkardığı zaman sakındırıncaya kadar bunu uyarman gerekir."39

İbrahim (en-Nehâî) ve el-Hasen (el-Basrî) şöyle demişlerdir: "Bid'at sahibi için gıybet söz konusu değildir."40

El-Evzâî şöyle demiştir: "İlim ehlinden bazısı41 şöyle derdi: "Al ah bid'at sahibinden ne bir namaz, ne bir oruç, ne bir sadaka, ne bir cihad, ne bir hac, ne bir umre, ne bir iyilik ve de bir adalet kabul etmez. Sizin selefinizin dil

eri onlara karşı şiddetli idi, kalpleri onlardan tiksinir ve insanları onların bid'atlerinden sakındırırlardı.

Şayet onlar insanlardan gizli olarak bid'atlerini yapsalardı, hiçkimse onların örtüsünü kaldırmaz, kusuru ortaya sermezdi. Al ah onları sorumlu tutmaya ve tevbelerini kabul etmeye en layık olandır. Ancak bid'atlerini açıkça yaptıklarında, davetleri ve davet edenleri çoğalınca, o zaman hayat; ilmi

yaymaktır. Bu, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem adına tebliğde bulunmak ve haktan saptırmada ısrar edene karşı kendisine tutunulacak bir rahmettir.”42

Bid’at ehlini reddetmek Al ah yolunda en üstün cihaddandır.

Esed b. Mûsâ43, Esed b. El-Furât’a44 şöyle yazdı: “Bil ki, ey kardeşim!

Beni sana bu mektubu yazmaya iten sebep, Al ah’ın lütfuyla insanlara karşı insaflı tutumun, sünnetten ortaya çıkaran güzel halin, bid’at ehlini ayıplaman, onları çokça anlatman ve onları eleştirmen sebebiyle belden-deki halkının senin aleyhinde konuşmalarıdır. Oysa Al ah, senin vesilenle onlardan intikam almış, 38 İbn Vaddâh, el-Bid’a (s.5)İbn Vaddah’ın isnadında birden fazla yerde kopukluklar vardır. Suyutî, Cem’ul-Cevâmî’de (1634) Ebû Nasr es-Secezî’nin; el-İbâne’de; Ebû Hureyre ve İbn Mes’ud radıyal ahu anhuma’dan rivayet ettiğini zikreder. Camiu’s-Sagîr’de (2373) sahih olduğuna işaret etmiştir. Lakin es-Secezî’nin isnadını bulamadım.

- Ebu Hureyre radıyallahu anh’den merfu olarak rivayetine gelince: Ebû Nuaym, Hilye’de (10/400) ve Ahbâru İsbehân’da (no:1227); Ukaylî, ed-Duâfâ’da (no:1224) Herevî, Zemmu’l-Kelâm’da (675); İbn Asâkir, Tebyinu Kizbi’l-Mufterî’de (s.100); İbn Şâhîn, Şerhu Mezhebi Ehli’s-Sunne’de (s.39); Ebû’ş-Şeyh, Tabakâtu’l-Muhaddisîn’de (3/245) rivayet etmişlerdir.

Zehebî el-Mizan’da (3/330); El-Elbânî, ed-Daîfe’de (869) ve El-Gımarî, el-Mugayyer’de (s.29) uydurma demişlerdir. Zira isnadında hadis uydurmakla itham edilen Ebû’s-Salt el-Herevî ile hali meçhul olan Abdulgaffâr elMedenî vardır.

39 El-Lâlekâî (1/137).bu eseri ayrıca Hatib el-Bagdadi, Tarih’te (12/178) ve el-Kifâye’de (s.44) rivayet etmiş-

tir. İsnadı hasendir. Bkz.: Şeyh Mukbil b. Hadî, Neşru’s-Sahîfe’de (s.50)

40 El-Lâlekâî (1/140).İbrahim en-Nehâî’den hasen isnadla; Darimî (no:408), İbn Ebi’d-Dunya, es-Samt (226) rivayet etmişlerdir. Yahyâ el-Hacûrî, Darimî’nin isnadına sahih demiştir. Bkz.: el-Urfu’l-Verdi (s.180).

El-Hasen el-Basrî'den sahih isnadla: Beyhakî Şuab'da (5/319, 7/111); İbn Cevzî, Menakıbu'l-Hasen el-Basrî'de (s.36); Herevî, Zummu'l-Kelam'da (686); İbn Batta, el-İbâne'de (208); Hatîb el-Bagdadî, el-Kifâye'de (s.43); Begavî, Şerhu's-Sunne'de (13/142); Şehde bt. Ahmed ed-Dineverî, el-Umde'de (s.79) rivayet etmişlerdir.

41 Al ahu a'lem Hasen el-Basrî'yi kastediyor. Zira bu sözü Firyâbî, el-Kader'de (375), Âcurrî, eş-Şerîa'da (1/200) ve el-Lâlekâî (269, 270) Hasen el-Basrî'den sahih isnadla rivayet etmişlerdir.

42 İbn Vaddâh, el-Bid'a (s.7).İsnadında Ebû İshak el-Hazzâ hakkında bilgi bulamadım.

43 Esedu's-Sunne: Sünnetin aslanı lakabıyla meşhur olmuştur. Hicri 212

yılında vefat etmiştir. Pekçok eseri vardır. Hadiste sika/güvenilirdir. Bkz.: el-Cerh ve't-Ta'dil (2/338); Tezkiratu'l-Huffaz (1/402); Siyeru A'lam (10/162).

44 Ebû Abdillah Esed b. El-Furât el-Harranî büyük bir âlim, kadı ve idarecidir. Mücahidlerin önderidir. Hicrî 144'te Harran'da doğmuş, sonra Mağrib'e yerleşmiş ve Afrika'da yöneticilik yapmıştır. İmamlar

kendisinden ilim almışlardır. Hicrî 213 yılında Sicilya'da bir beldenin fethinden sonra vefat etmiştir. Bkz.: Siyeru A'lami'n-Nubelâ (10/225); İbn Hallikân, Vefayâtu'A'yân (3/152).

senin vesilenle Ehl-i Sünnet'in sırtını sağlamlaştırmış, bid'atçilerin kusurunu dökmende ve eleş-

tirmende seni kuvvetlendirmiştir. Böylece Al ah onları alçalttı, bid'atlerini gizlemek zorunda kaldı-

lar. Ey kardeşim, bunun sevabıyla sevin! Bu işi, namaz, oruç, hac ve cihad gibi amellerin arasın-da en üstün iyiliğin say. Bütün bu ameller, Al ah'ın

Kitabını ayağa kaldırmak ve rasulünün sünnetini ihya etmenin yanında nerede kalır? Nitekim Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem: "**Kim sünnetimden bir şeyi ihya ederse – iki parmağını birleştirerek - onunla ben cennette şu ikisi gibi oluruz**"45 buyurmuştur. Yine demiştir ki:

"**Herhangi bir kimse buna (sünnete) davet eder de ona tabi olunursa, kıyamet gününe kadar ona tabî olanların ecri kadar kendisine**

yazılır."46 Amelinden birşeyle kim bu ecre ulaşabilir?

Yine, "Muhakkak ki İslâm'a tuzak olarak kurulan her bid'at karşısında Al ah'ın dostlarından hakkı savunan ve onun alametlerini konuşan bir velisi mutlaka vardır" denilmiştir. Ey bu faziletin sahibi, bunu ganimet bil ve onun ehlinden ol! Zira Nebî sallallahu aleyhi ve sellem Muâz'ı Yemen'e göndereceği zaman ona şöyle vasiyet etmiştir: "**Muhakkak ki Allah'ın senin vesilenle bir kimseyi hidayet etmesi, senin için şundan ve şundan hayırlıdır**"47 (Nebî sallallahu aleyhi ve sellem) bu konuda söylenecek söze büyük önem verirdi. Bunu da ganimet bil! Sünnet'e davet etmeye öyle devam et ki, bu konuda samimi dostların olsun, başına bir iş geldiğinde yerine geçecek bir cemaat oluşsun. Tâ ki senden sonra imamlar olsunlar.

Rivayette geldiği gibi, kıyamet gü-

nüne kadar bunun sevabı sana da yazılmaya devam etsin…"48

Bid'atini gizleyen, onu ortaya koymayan ve ona davet etmeyen kimse ile bid'atini açığa çı-

karıp ona davet eden kimse arasında fark gözetilir. Açığa çıkarılan her bir bid'atı, Al ah ona karşı çıkacak dostlarıyla çökertir. Tarih de buna şahittir.

Bid'at Ehlinin Kitaplarına Atıf Yapmamak ve Onları Övmekten

Sakınmak

Bid'at ehlinin kitaplarından sakındırmak gerekir. Bid'at ehlinin kitaplarını övmek, bid'atin ya-yılmasına sebep olur ve ona davet gibidir. İnsanları Ehli

Sünnet'in kitaplarına teşvik etmeli ve bid'at ehlinin kitaplarına ihtiyaç duymamalıdır.

Fudayl b. Iyaz şöyle demiştir: "Kim birisine gider de istişare eder ve o da ona bir bid'atçiyi gösterirse İslâm'ı aldatmış olur."49

Saîd b. Amr el-Berzaî şöyle demiştir: "Ebû Zur'a'ya Hâris el-Muhâsibî ve kitaplarının sorulduğuna ve onun şöyle cevap verdiğine şahit oldum: "Bu kitaplardan sakının. Bu kitaplar bid'at ve sapıklık kitaplarıdır. Sana rivayetleri tavsiye ederim. Zira onlarda seni o kitaplara muhtaç bırakmayacak şeyler bulacaksın."

Ona: "Bu kitaplarda da ibret vardır" denilince şöyle dedi: "Al ah Azze ve Celle'nin kitabında kendisine ibret bulunmayan kimse kimse için bu kitaplarda ibret bulunması söz konusu değildir.

Malik b. Enes, Sufyân es-Sevrî, el-Evzâî ve önceki imamların; kalbe gelen düşünceler, vesvese-ler ve bu gibi şeyler hakkında kitaplar tasnif ettikleri size ulaştı mı? Onlar, ilim ehline muhalefet 45 Hadis benzer lafızla, zayıf isnadla gelmiştir. Bkz. Ali el-Halebî, el-İ'tisâm tahkiki (s.34) el-Elbânî, Mişkât (1/60)

46 Hadis şahitleriyle sahihtir. Bkz.: el-Elbânî, Sahihu'l-Cami (2712) 47 Ahmed (5/238) munkatı' bir isnadla Muaz radıyal ahu anh'den rivayet eder. Buhari ve Müslim'in sahihlerinde Sehl b. Sa'd radıyal ahu anh'den şahidi vardır. Bkz.: Nevevî, Muslim şerhi (15/178); Fethu'l-Barî (6/144).

48 İbn Vaddâh, el-Bid'a (s.8) isnadı sahihtir.

49 El-Lâlekâî (1/137).İsnadı sahihtir. Eseri ayrıca: Ebû Nuaym, el-Hilye (8/103); Herevî, Zemmu'l-Kelam (933) rivayet etmişlerdir.

eden bir topluluktur. Bazen bize el-Hâris el-Muhâsibî ile bazen Abdurrahim ed-Dubeylî ile bazen Hâtim b. El-Asam ile bazen de Şakîk ile gelirler."

Sonra şöyle dedi: "İnsanlar bid'atler konusunda ne kadar da hızlılar!"50

Bid’atten Tevbe Eden Çok Azdır

Al ah, bid’at sahibinden, o bid’atini terk edinceye kadar tevbeyi engellemiştir. Bid’atçi, kendisini hidayet üzere zannettiğinden tevbe etmez.

Bid’at, sahibini üzerinden olduğu kötülükten daha kötüsüne taşır. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

فَمَنۡ أَظۡلَمُ مِمَّنِ ٱفۡتَرَىٰ عَلَى ٱللَّهِ كَذِبٗا لِّيُضِلَّ ٱلنَّاسَ بِغَيۡرِ عِلۡمٍۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهۡدِي ٱلۡقَوۡمَ ٱلظَّٰلِمِينَ

“**Oysa bilgisizce, sırf insanları saptırmak için, Allah'a yalan isnad eden kimseden da-ha zâlim kim olabilir? Allah, şüphesiz, zâlim kimselere hidayet etmez**” (En’âm 144) İbn Cerîr (et-Taberî) Tefsir’inde “**Allah, şüphesiz zâlim kimselere hidayet etmez**” ayetini şöyle tefsir etmiştir: “Al ah, kendisine iftira edenleri ve kendisi hakkında yalan söyleyenleri doğru-ya ulaşmakta başarılı kılmaz”51

Enes b. Mâlik radıyallahu anh dedi ki: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

إِنَّ اللَّهَ حَجَبَ التَّوبَةَ عَنْ كُلِّ صَاحِبِ بِدْعَةٍ حَتَّى يَدَعَ بِدْعَتَهُ

“**Muhakkak ki Allah, bid’atini terk edinceye kadar her bid’at**

sahibinden tevbeyi engeller. ”52

İmam Ahmed’e bu hadisin anlamı sorulunca şöyle dedi: “Bid’at sahibi tevbe etmeye başarılı kılınmaz ve bu ona kolaylaştırılmaz.”53

El-Hasen (el-Basrî) şöyle demiştir: “Al ah Tebârek ve Teâlâ, hevâ sahibinin tevbe etmesine izin vermek istemez.”54

İbn Şevzeb şöyle demiştir: “Abdullah b. El-Kasım’ın şöyle dediğini işittim:

“Hevâ üzerinde olan bir kul, onu ancak daha kötüsüne düşünce terk eder.”

Arkadaşlarımızdam birine bunu anlattım. O da dedi ki: “Bunun tasdiki Nebi sallallahu aleyhi ve sellem’in şu hadisindedir: “**Dinden; fırlatılmış bir ok gibi çıkarlar, sonra ok kirişine geri dönmedikçe onlar da dönmezler**.”55

50 Ed-Duâfâ ve Ecvibeti Ebî Zur’atu’r-Râzî Alâ Suâlâti’l-Berzaî

(2/561).Hatib el-Bagdadi, Tarih (8/215); Tehzibu’t-Tehzib (2/117);

Mîzânu’l-İtidal (2/165); İbn Cevzî, Telbîsu İblis (s.150).

51 Taberi Tefsiri (12/189).

52 İshâk (b. Rahuye), Müsned (1/377); İbn Ebî Âsım (1/21) Taberânî, el-Evsat (4/281) Beyhakî, Şuabu’l-

İman (7/59); el-Elbânî, es-Sahîha’da (1620) sahîh demiştir.

53 İbn Muflih, el-Âdâbu’ş-Şer’iyye (1/59) isnadı hasendir. bkz.: İbn Kayyım, Bedaiu’l-Fevaid (4/849); İbnu’lKasım, el-Mustedrak Ala

Mecmûu’l-Fetava (1/150)

54 El-Lâlekâî (1/141) isnadı hasendir. Eseri ayrıca el-Fesevî, el-Ma’rife (3/375) rivayet etmiştir.

55 İbn Vaddâh, el-Bid’a (s.103) isnadı sahihtir. Rivayetin merfu kısmını ise Ebû Said radıyallahu anh’den; Buharî (6932) ve Ahmed (3/15, 64) rivayet etmişlerdir.

21

Eyyûb (es-Sahtiyânî) dedi ki: “Birisi sahip olduğu bir görüşünden dönmüştü. Sevinçle Muhammed (b. Sîrîn)’e gittim ve haber vererek şöyle dedim: “Falan kimsenin sahip olduğu görüşünü terk ettiğini biliyor musun?” dedi ki: “Hangi görüşle onu değiştirdiğine bakın. Zira hadisin sonunda onların durumunun öncekinden de beter olduğu geçiyor:

“**İslâm’dan çıkarlar, sonra ona geri dönmezler**”56

Bid’atçiden İlim Alınmaz

Nebi sallallahu aleyhi ve sellem bid’at ehlinden ilim almaktan

sakındırmıştır. Bid’at ehlinden ilim almamak, dinde emredilen

uzaklaşmanın bir gereğidir. Bu konuda bid’atini gizleyen ile ilan eden arasında fark gözetilir.

Ebû Umeyye el-Lahmî radıyal ahu anh’den: Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

اغرِ

لاحعِلحمُ عِنحدَ الأحَصَ

نَّ: " أَنح

يُلحتَمَسَ

إِذَّ مِنح أَشحرَاطِ لاسَّاعَةِ ثلاَ ثًا، وَإِحدَاهُ

“**Muhakkak ki kıyametin alametlerinden üç tanesinden birisi; ilmin, küçüklerin yanın-da aranmasıdır.** ”57

İbnu’l-Mubârek’e: “Küçüklerle kastedilen kimlerdir?” diye sorulunca:

“Bid’at ehlidir” demiş-

tir.58

İmam Mâlik şöyle demiştir: “Şu dört tür kimseden ilim alınmaz, onların dışındakilerden alı-

nır: İnsanları hevâsına (bid’atine) davet eden hevâ sahibinden ilim alınmaz…”59

Hâkim şöyle demiştir: “Hadis öğrencisinin şu zamanımızda ihtiyaç duyduğu şeylerden birisi de, öncelikle muhaddisin durumunu araştırmasıdır.

Tevhid konusunda dine inanıyor mu? Peygamberlere ve rasullere –

sallallahu aleyhim – vahyedilenlere ve onların koydukları şeriate kendisi itaat etmeye devam ediyor mu? Sonra şu durumlarını düşünsün: O insanları hevâsına davet eden bir hevâ sahibi midir? Eğer bid'ate davet ediyorsa ne ondan ilim yazsın ne de ona bir değer versin. Çünkü müslümanların imamlarından bir topluluk onun terk edileceğinde icmâ' etmişlerdir."60

İbn Teymiyye, selefin, bid'atini ortaya koyan kimselerden rivayeti terk etmelerinin sebebini şöyle açıklamıştır: "Muhakkak ki onlar, bazılarının zannettiği gibi, o kimselerden rivayeti, işledikleri günah sebebiyle terk etmiş değil erdir. Lakin bid'atini ortaya koyana karşı çıkmak gerekir.

Bid'atini saklayan ve gizleyen kimseye ise böyle davranılmaz. Ona karşı çıkmak gerektiği için de, 56 İbn Vaddâh, el-Bid'a (s.104) İsnadı sahihtir.

Eseri ayrıca Hatib el-Bagdâdî, Tarih (12/174); Fesevî, el-Ma'rife (3/375) ve el-Lâlekâi (286) rivayet etmiştir. Rivayetin merfu kısmını Ebû Zerr radıyal ahu anh'den; Muslim (7/174- Nevevî şerhiyle beraber); İbn Mâce (170); Ahmed (5/31) ve Dârimî (2434) rivayet etmişlerdir.

57 Taberânî, Mu'cemu'l-Kebîr (22/361); el-Lâlekâî (1/85); Hatîb, Nasîhatu Ehli'l-Hadîs (s.27); el-Elbânî, es-Sahîha'da (695) sahih demiştir.

58 El-Lâlekâî (1/85).Şeyh el-Elbânî isnadının ceyyid olduğunu söylemiştir.

Bkz: es-Sahîha (2/194). Bunu Ayrıca Hatib, el-Cami Li Ahlâki'r-Râvî'de (no:161) ve İbn Abdilber el-Câmi'de (1/158) rivayet etmişlerdir. İbn Abdilberr'in diğer rivayetine göre İbnu'l-Mubarek: "Küçükler, şahsi görüşleriyle konuşanlardır" demiştir.

59 İbn Abdilberr, et-Temhîd (1/66) er-Râmehurmûzî, Muhaddisu'l-Fâsıl (s.403) isnadı sahihtir. Eseri ayrıca Fesevî, el-Ma'rife (1/684); Hatib, el-Kifâye (no:116); Dineverî, el-Mucalese (1891); İbnu'l-Mukrî, el-Mu'cem (no:1084); İbn Ebi Hâtim, el-Cerh ve't-Ta'dil (2/32); Kadı Iyaz, el-İlma (s.60) rivayet etmişlerdir.

60 Ma'rifetu Ulumi'l-Hadîs (s.16).

bid’atini ortaya koymayı terk edinceye kadar ondan uzak durulur. Ondan ilim alınmaması, bu uzak duruşa dâhildir.”61

61 Minhâcu’s-Sunne (1/63).

Din Konusunda Tartışmamak

لادينَ

.

4 وتركَلامراءَولاجدلَاولاخصوماتَفي ـ

4- Dînî hususlarda çekişmeyi, tartışmayı ve husumet oluşturmayı terk etmektir.

Şerh: İbn Mace Sünen’inin Mukaddime’sinde, Ebu Galib yoluyla, Ebu Umame radıyal ahu anh’den rivayet ediyor: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki:

ص َونـ {َ)85(َسورةَالزخرف

:)ما َضلَ َق ومَبعدَه دىَكانواَعليهَإلاَأ وتواَالاجدلَ(َثمَتلاَهذهَالآية:{ب ل َه م َق ـ و م ٌخ م

“**Bir topluluk üzerinde bulundukları hidayetten sonra ancak cedel sebebiyle sapar**.”

Sonra şu ayeti okudu: “**Bilakis onlar tartışmacı bir topluluktur**” (Zuhruf 58) İsnadı hasendir.

Ebu Davud, Sunen’inde sahih isnadla Ebu Umame radıyallahu anh’den rivayet ediyor: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki:

أناَزعيمَببيتَفيَربضَالجنةَلمنَتركَالمراءَوإنَكانَمـ حقاً،وببيتَفيَوسطَالجنةَلمنَتركَالكذبَوإنَكانَمازحاً،

وبيتَفيَأعلىَلاجنةلمنَحسنَخ لقه

“**Ben, haklı dahi olsa tartışmayı terk eden kimse için cennetin kenarında bir ev verilmesine kefilim. Şaka dahi olsa yalanı terk eden kimse için cennetin ortasında bir ev verilmesine kefilim. Yine ben güzel ahlak sahibi kimseye cennetin yükseğinde bir ev verilmesine kefilim**.”

İbn Mace, İbn Cureyc – Ebu’z-Zubeyr – Cabir b. Abdil ah radıyallahu anhuma yoluyla rivayet ediyor: Nebî sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki:

لاَتعلـ موا َلاعلمَلتباهوا َبهَلاعلماءَ،ولاَلتماروا َبهَلاسفهاءَ،ولاتخيَّروا َبهَلامجلاسَفمنَفعلَذلكَفلاـ ار َلاـ ار َ

“**İlmi; âlimlere karşı övünmek, düşük kimselerle tartışmak ve meclislerde öne geçmek öğrenmeyin. Kim böyle yaparsa ona ateş**

vardır ateş! ”

Hakim, Mustedrek’te İbn Ömer radıyallahu anhuma’dan rivayet ediyor: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

منَأعانَعلى َخصومةَبغير َحقَكانَفيَسخطَاهللَحتىَينزع

“**Kim haksız bir husumete yardım ederse, vazgeçinceye kadar Allah’ın gazabındadır**.”

Hakim sahih demiş, Zehebi de onaylamıştır.

Dinde bütün tartışma, cedel ve husumetler kötülenmiştir. Özellikle de nefislerin hazzı ve heva için olanlar! En güzel yol ile tartışma ise meşrudur.

Yine bid’at ehline karşı ihlas ve doğrulukla husumet göstermek de meşrudur. İmam Ahmed rahimehullah’ın bid’at ehline karşı husumeti malum ve meşhurdur.

Tartışma, Cedel, Munazara ve Kavgayı Terk Etmek

Çokça tartışmak, sapmanın alametlerindendir. Selef, tartışma ve

münakaşalardan sakın-dırmışlardır. Onlar, hakkın açıklığa kavuşturulması ve delillerin ispatlanması için dahi tartışmayı terk etmişler, buna ihtiyaç duymamışlardır. Tartışma ve münazarayı terk etmekle beraber, sünneti anlatmaya ve tebliğ etmeye teşvik edilmiştir. Al ah Teâlâ şöyle

buyurmuştur:

وَقَالُوا أَ ٰلِهَتُنَا خَيرٌ أَم هُوَ مَا ضَرَبُوهُ لَكَ إِلاَّ جَدَلاً بَل هُم قَومٌ خَصِمُونَ

“**Demişlerdir ki: “Bizim ilâhlarımız mı daha hayırlı, yoksa o mu?”**

Sana böyle demeleri, sadece münakaşa açmak içindir. Zaten onlar kavgacı kimselerdir. ” (Zuhruf 58) Ebû Umâme radıyallahu anh’den:

“Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

ه

،"

سُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيه

ل

ثُمَّ تَلا رَ

د

إِ

مَا ضَلَّ قَومٌ بَعدَ هُدًى كَانُوا عَلَيه إِلاَّ أُوتُوا الجَدَ

ذ"

وَسَلَّمَ هَذِهِ الآيَةَ: "مَا ضَرَبُوهُ لَكَ إِلاَّ جَدَلاً بَل هُم قَومٌ خَصِمُ

“**Bir kavim, üzerinde bulundukları hidayetten sonra ancak**

cedel/tartışma sebebiyle sapar.” Sonra Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şu ayeti okudu: “**Sana böyle demeleri, sadece münakaşa açmak içindir. Zaten onlar kavgacı kimselerdir.** ”62

Âişe radıyallahu anha’dan: “Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şu ayeti okudu: اتٌ فـأَمَّا

هُوَ لاَّذِيِ أَذ حزلَ عِلَيحكَ لاحكِتَابَ مِنحهُ آيَاتٌ مُ حكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ لاحكِتَابِ وَأُ خَرُ مُتَ شَابِهَ

إِلاَّ لاَّ

هُ

زَيحغٌ ف يَتَّبِعُونَ مَا ت َشَابهَ مِنحهُ ابحتِغَاءَ لاحفِتحنَةِ وَابحتِغَاءَ تَأحوِيلِهِ وَمَا يعَ حلَمُ تَأحوِيلَهُ

لاَّذِينَ يفِ ق لُوبِمحِ

وَ لارَّاسِ خُونَ يفِ لاحعِلحمِ ي َقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌ مِنح عِنحدِ رَبِ نَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلاَّ أُولُو الأَحلحبَابِ

“**Kitab'ı sana indiren O'dur. O kitabın bir kısmı muhkem âyetlerdir; bunlar Kitab'ın as-lıdır. Diğerleri ise, muteşâbih âyetlerdir.**

Kalplerinde eğrilik bulunan kimseler, fitne çıkarmak ve (heveslerine uygun) te’vilini yapmak için müteşâbih olan âyetlere tâbi olurlar. Oysa müteşâbihin te’vilini Allah tan başkası bilmez. İlimde yüksek dereceye erişmiş olanlar ise,

"biz ona inandık; hepsi de Rabbımız katındandır" derler. Bunu, akıl sahiplerinden başkası düşünmez” (Al-i İmran 7) Sonra Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

‘

‘

فَإِذَا رَأَيحتَ لاَّذِينَ ي َتَّبِعُونَ مَا ت َشَابهَ مِنحهُ فَأُولَئِكَ لاَّذِينَ َس ّى ا لَّهُ فَاححذَرُوهُمحِ

“**Onun müteşabih olanlarına tâbî olanları gördüğün zaman, işte onlar Allah’ın zikrettiği kimselerdir, onlardan sakının**.”63

Derim ki: “Onlardan sakının” buyrulmuş, “onlarla munazara yapın”

denilmemiştir.

62 Ahmed (5/252); Tirmizî (5/378); İbn Mâce (1/19); el-Elbânî, Mişkâtu’lMesâbîh’te (1/39) sahih demiştir.

63 Buharî (4273); Muslim (2665).

Ebû Hureyre radıyal ahu anh’den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem bize hitap ederek şöyle buyurdu:

ائِ

ت رَكحتُكُمح ، فَـإِنَّمَا هَلَكَ مَنح كَانَ قَبح لَكُمح بِكَثح حرَةِ سُؤَ ْلِمح وَاخحتِلَا فِـهِمح عَلَ ى أَنحبِيَ ءِهِمح

ذَ رُوينِ مَا

“**Sizi bıraktığım sürece siz de beni rahat bırakın. Sizden öncekiler ancak çokça soru sormaları ve peygamberlerine muhalefet etmeleri sebebiyle helâk olmuşlardır**.”64

Abdullah b. Mes’ûd radıyal ahu anh şöyle demiştir: “Sizleri, insanların çıkardıkları bid’atlerden sakındırırım! Zira din kalplerden bir seferde gitmez. Lakin şeytan, kişinin kalbinden iman çıkıncaya kadar ona bid’atler çıkarır. İnsanların, Al ah’ın kendilerine yükümlü kıldığı namaz, oruç, helal, haram gibi farzları terk edip, Rableri Azze ve Celle hakkında konuşmaya başlamaları yakındır. Kim bu zamana yetişirse kaçsın.”

Denildi ki: “Ey Ebû Abdirrahman! Nereye kaçalım?” Dedi ki: “Nereye değil! Kalbiyle ve di-niyle kaçsın. Bid’at ehlinden kimseyle oturmasın.”65

Ma’an b.Îsâ dedi ki: “Mâlik b. Enes bir gün koluma dayanmış bir halde mescidden ayrılmış-

tı. Kendisine Ebu’l-Cuveyriye denilen ve Mürcile’likle suçlanan birisi ona yetişti. Şöyle dedi: “Ey Ebû Abdil ah! Beni dinle, seninle bir şey konuşmak,

tartışmak ve görüşümü sana bildirmek istiyorum.” İmam Mâlik: “Eğer beni yenersen ne olacak?” dedi. Adam: “Eğer seni yenersem bana uyarsın” dedi.

Mâlik: “Başka bir kimse de gelip bizi yenerse ne olacak?” dedi. Adam:

“Ona tâbî oluruz” dedi. Bunun üzerine Mâlik şöyle dedi: “Ey Al ah’ın kulu!

Al ah Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem’i sadece bir dinle gönderdi.

Ben senin bir dinden başka bir dine geçtiğini görüyorum.”66

Hişâm b. Hassân dedi ki: “Bir adam el-Hasen (el-Basrî)’ye geldi ve: “Ey Ebû Saîd! Gel de seninle din hakkında tartışalım” dedi. Bunun üzerine el-Hasen şöyle dedi: “Bana gelince, ben dinimde basiret üzereyim. Eğer sen dinini kaybetmişsen onu kendin ara.”67

Mehdî b. Meymûn dedi ki: “Muhammed b. Sîrîn’in, kendisiyle bir şey hakkında tartışan adama şöyle dediğini işittim: “Ben senin ne yapmak istediğini biliyorum. Senin benimle tartıştığı-

nın farkındayım ama ben seninle tartışmayacağım.”68

İbn Avn şöyle demiştir: “Muhammed b. Sîrîn’in tartışmaktan yasakladığını işittim. Ancak birisi onunla konuşursa o kişi (görüşünden) dönerdi.”69

64 Buharî (6858); Muslim (1337).

65 El-Lâlekâî (1/121). Müdel is bir ravi olan Mugira b. Miksem, İbrahim en-Nehâî’den an’ane ile rivayet et-miştir. Ravilerinden Said b. Said el-Horasanî, şayet Hafız Said b. Mansur değilse, kim olduğu hakkında bilgi bulamadım. Eseri ayrıca el-Esbahanî, el-Hucce Fî Beyani’l-Mahacce’de (1/339) rivayet etmiştir. Benzerini Darimi (1/71) rivayet eder.

66 İbn Batta, el-İbâne (2/507) bu eseri ayrıca Âcurrî eş-Şerîa’da (no:114, 1978); İbn Abdilberr el-İntikâ’da (s.33); Kadı Iyaz, Tertibu’l-Medarik’te (1/51); Yahya el-Umranî, el-İntisar’da (1/131) rivayet etmişlerdir.

Şeyh Mukbil b. Hâdî, Hadisu’s-Sihir’de (s.62-63) ve Neşru’s-Sahife’de (s.26) sahih demiştir.

67 İbn Batta, el-İbâne (2/509)bu eseri ayrıca Âcurrî, eş-Şerîa'da (115, 131, 1977); Firyâbî, el-Kader (340); el-Lâlekâî (1/215); el-Esbehanî, el-Hucce'de (1/280) rivayet etmişlerdir. İsnadı sahihtir. Amr Abdulmun'im Selim de, el-Kader tahkikinde (no:379) sahih demiştir.

68 El-İbâne (2/522) bu eseri ayrıca İbn Sa'd, Tabakat'ta (7/195); Âcurrî, eş-

Şerîa'da (131); Firyâbî, el-Kader'de (339) rivayet etmişlerdir. Şeyh Mukbil b. Hâdî, Neşru's-Sahîfe'de (s.45) ve Amr Abdulmun'im Selim, el-Kader tahkikinde (no:378) sahih demişlerdir.

69 İbn Batta, el-İbâne (2/529) isnadı sahihtir. Benzerini; el-Esbahânî, el-Hucce'de (2/521) nakletmiştir.

Ebu'l-Hâris şöyle dedi: "Ebû Abdillah'a (Mâlik b. Enes'e) şöyle sordum:

"Burada Cehmiyye ile tartışan, onların hatalarını açıklayan ve onlara meseleleri araştıran birisi var, görüşün nedir?"

Şöyle dedi: "Bu hevâlar hakkında herhangi bir şey konuşmak taraftarı değilim. Birinin onlarla tartışmasını da uygun görmem. Muaviye b. Kurra şöyle demiyor mu?: "Tartışmak amelleri boşa çı-

karır. Düşük bir konuşmadır. Hayra sebep olmaz. Kelâmcı iflâh olmaz.

Tartışma ve kelâm ehlinden uzak durunuz. Sizlere sünnetleri ve sizden

önceki ilim ehlinin üzerinde durdukları şeyi tavsiye ederim. Şüphesiz onlar kelâmı, bid'at ehli hakkında konuşmaya dalmayı ve onlarla beraber oturmayı çirkin görürlerdi. Selâmet ancak bunların terk edilmesindedir.

Sapıklık ehliyle tartışmak ve münakaşa etmekle emrolunmadık. Muhakkak ki selâmet bundadır."70

El-Heysem b. Cemil dedi ki: "Mâlik b. Enes'e: "Ey Ebû Abdillah! Sünnet konusunda âlim birisi bu konuda tartışabilir mi?" dedim. Dedi ki: "Hayır.

Eğer kabul edecekse sünneti bildirir, aksi halde susar.”71

El-Abbâs b. Gâlib el-Hemedânî el-Verrâk şöyle demiştir: “Ahmed b.

Hanbel rahimehullah’a:

“Ey Ebû Abdillah! Bid’atçi birinin konuştuğu bir mecliste bulunduğumda, benden başka sünneti bilen yoksa ona reddiye verebilir miyim?” dedim.

Dedi ki: “Kendini bu işe hedef yapma. Sünneti bildir ve tartışma.” Ona bu sözü tekrarladım. Dedi ki: “Seni ancak bir tartışmacı olarak görüyorum!”72

70 İbn Batta, el-İbâne (2/539) Ebû’l-Haris’in durumu ihtilaflıdır.

71 Es-Secezî, Zubeyd halkına yazdığı risalesinde (s.235) ve Kadı Iyaz, Tertibu’l-Medârik’te (1/170) zikretmişlerdir. es-Secezi’nin eserinin muhakkiki şöyle demiştir: “İbn Abdilberr, yakın lafızla Câmiu Beyani’l-

İlm’de (2/15) isnadsız olarak zikretmiştir.

72 Es-Secezî, Zubeyd halkına yazdığı risalesinde (s.235) ve İbn Ebî Ya’lâ, Tabakatu’l-Hanâbile’de (1/236) zikretmişlerdir. es-Secezî isnad

zikretmemiştir.

Eser ve Sünnet Kelimelerinin Tanımı

. ـولاسُنَّةَ ةَعندناَآثارَرسولَاهلل5َ

5- Bizim indimizde Sünnet: Rasûlüllâh ’den rivayet edilen *Āsâr*’dır.

Şerh: Āsâr: Eser kelimesinin çoğuludur. Eser ise lügatte bir nesnenin yerinde kalan bakıy-yesine denir. Bu manada mesela ra’yetu *esere’d-dar* denildiği zaman evin bakıyyesi anlaşılır.73

Kur’ân’ı Kerîm’in *‘* ve nektubu mâ kaddemû ve âsârahum’ (Yasin, 36/12) ayetindeki ibaresi bu manada kullanılmıştır. Yani: ‘İyi veya kötü yapıp terk

ettikleri amelleri yazarız.’74 Eser kelimesinin çoğulu Āsâr ve Āsur olarak gelir. Keza Eser, haber ve hadis manasında kullanılmaktadır ki menkûl anh’dan (ondan nakledilen şeyden) bakıyyedir. Bu manada semi‘tu minhu’leser: ‘ondan eser işittim’ denildiği zaman, ondan haber işitmiş olduğu anlaşılır.

Hadis ve Sünnette eser ıtlakı bu manadadır.75 Yine bu manada eser, mastar olarak rivayetin karşılığıdır ve *esere’l-hadise* denildiği zaman ‘ *ravahu*: onu başkasına nakletti, rivayet etti’ manası anlaşılır. Aynı mana ‘Alî b. Ebû Tâlib ’nun Havâric aleyhindeki: ‘ *Velâ bakıye minkum ese-run*: İçinizde hadis rivayet edecek bir ravi veya muhbir kalmamış’ du’ası ile Ebû Sufyân’ın: ‘ *Lev lâ en ye’seru ‘anni’l-Kezibe*: Benden yalan nakletmeselerdi’ şeklindeki sözünde de görülür.76

Bu açıklamalardan anlaşılıyor ki *Eser* kelimesi haberin eş anlamlısıdır.

Nevevî’ye göre haber ister merfu ister mevkuf ve ister maktu olsun muhaddisler nazarında hepsi eserdir. Ancak Horasan fukahası bu eser kelimesini sahâbeden mevkuf olarak gelen haberlere ıtlak etmiş, merfua ise haber demişlerdir. Yani onlara göre Rasûlüllâh ’in sözlerine haber, sahâbenin sahâbenin sözlerine de eser denir.77 İbn Hacer ise hem mevkufa hem de maktu‘a eser denildiğine işaret eder.78

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in Âsârı, Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’e nispet edilen söz, fiil veya takrirleri kapsar. Söze örnek;
حمنَ،خفيفتانَعلىَا لسانَ،ثقيلتانَفيَلاميزانَ:سبحانَاهللَوبحمدهَوسبحانَاهللَ لاعظيم

كلمتانَحبيبتانَلإىَلار

“**İki kelime vardır ki Rahman bunları sever, dilde hafif, mizanda ağırdırlar. Bunlar:**

“Subhanallahi ve bihamdihi subhanallahilazim” sözleridir.” Bunu Buhari, sahihinin son hadisi olarak rivayet etmiştir.

İlim ehline göre fi lin türleri vardır:

Birincisi: Adet gereği yaptığı fi l erdir. Mesela giyim konusundaki fi l erin hükmü mubahtır.

Bunlardan bir sebepten dolayı emredileni veya yasaklananı da olabilir.

73 Bkz. *Kamus Tercemesi,* (2/116).

74 Bkz. İbn Manzûr, Lisânu'l-'Arâb, (4/6).

75 Bkz. *Kamus Tercemesi,* (2/116).

76 Bkz. İbn Manzûr, *Lisânu'l-'Arâb,* (4/6).

77 Bkz. Suyûtî, *Tedrîb,* (sy. 109).

78 Bkz. *Nuhbetu'l-Fiker Şerhi,* (sy. 78)

İkincisi: Yaratılışın gerektirdiği fi l erdir. Yeme, içme, uyku gibi. Bunların bizatihi hükmü yoktur. Lakin bir sebepten dolayı emredileni veya yasaklananı da olabilir. Nitekim sağ elle yemek emredilmiş, sol elle yemek yasaklanmıştır.

Üçüncüsü: Kendisine has olan fi l erdir. Mesela hibe nikahı gibi. (Bir kadın kendisini Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'e bağışlasa ona nikahının caiz olması) Hususîlik ancak bir delille olur. Çünkü aslolan Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in örnek olmasıdır.

Dördüncüsü: İbadet olarak yaptığı fakat terki halinde ceza gerektirmeyen meşru fi l erdir. Zi-ra bu konuda aslolan terkinden dolayı ceza

gerekmemesidir. Mesela Aişe radıyallahu anha, Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in evine girdiği zaman ilk yaptığı şey sorulunca, "Misvaklanmak"

de-miştir. Bu yalnızca fi ldir. Bunun farz olduğuna hatta müstehap olduğuna delil olmaz.

Beşincisi: Kitap veya sünnet naslarından mücmel (kapalı) olanları açıklamak için yaptığı fi llerdir. Bunun hükmü, nassın hükmüne göredir.

Eğer farzı açıklayan bir fi l ise, bu da farzdır.

Mendubu açıklayan bir fi l ise, bu da menduptur. Farz olana örnek; Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in namaz fi l erinin farz olmasıdır. Al ah Teâlâ:

"**Namazı ikame edin**" Bakara 43 ayetindeki mücmeli, namaz fi l eriyle açıklamıştır. Menduba örnek: Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in tavaf bittikten sonra makamın arkasında iki rekat namaz kılarak, Al ah Teâlâ'nın:

"**İbrahim'in makamından namazgah edin**" (Bakara 125) ayetini açıklamıştır. Çünkü Nebî sallallahu aleyhi ve sellem makama geçerek bu ayeti okumuştur. Makamın arkasında iki rekat namaz kılmak sünnettir.

Takrire gelince, Nebî sal allahu aleyhi ve sellem'in bir şeyi onaylaması, onaylanan o söz veya fi lin caiz olduğuna delildir.

Sözü ikrar etmesine örnek: Muslim'in Sahih'inde, bir cariyeye: "Al ah nerede?" diye sordu-

ğunda: "Semada" demesini ikrar etmesidir.

Fiili ikrar etmesine örnek: Sahihayn'de bir seriyye birliğinde sürekli ihlas suresiyle arkadaş-

larına namaz kıldıran bir sahabeye, "Ona neden böyle yaptığını sorun"

demiş, sorduklarında o da: "Çünkü bu surede Rahman'ın sıfatı vardır. Ben de bunu okumayı seviyorum" demiştir. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem

"Ona, Al ah'ın da onu sevdiğini bildirin" buyurmuştur.

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanında meydana gelip de, O'nun bilmediği şeyin Nebî sal allahu aleyhi ve sellem'e nispet edilmesi caiz değildir. Lakin Al ah'ın bunu onaylamasının hüccet olması sahihtir.

Nitekim bazı sahabeler radıyallahu anhum, Al ah'ın ikrar etmesini, azl'in caizliğine delil getirmişlerdir. Sahihayn'de Cabir radıyallahu anh'den şöyle

dediği rivayet edilmiştir: "Kur'an inmekteyken biz azil yapardık."

Muslim'in rivayetinde Sufyan şunu eklemiştir:

"Şayet bu yasaklansaydı elbette Kur'ânda yasaklanırdı" Bu da Al ah'ın Nebî sallal ahu aleyhi ve sellem'in hayatı zamanında bir şeyi ikrar etmesi hüccettir. Münafıklar gizledikleri çirkin fi l er işliyor, Al ah Teâlâ bunları açıklıyor ve reddediyordu. Bu da Al ah Teâlâ'nın sükut ettiklerinin caiz olduğunu gösterir.

29

Sünnet Kur'ân'ı Tefsir Eder

ن

ـ ولاسنةتَفسرَلاقرآنَ،وهيَدلائلَلاقرآَ6 .

6- Sünnet; Kur'ân'ı tefsir eder ve o; Kur'ân'ın delilleridir.

Şerh: Sünnet, Kur'ân'ın umumunu (genelliliğini) tahsis, mutlakını takyid (kayıtlayıcı), bazı hükümlerini nesh, mücmelini (kapalılığını) tafsil (açıklayıcı) ve zahirinin (mantukunun) tersine kapalı muradını

(mefhumunu) beyan eder. Nitekim Rasulullah sallallahu aleyhi ve

sellem'den:

"**Dikkat edin! Bana Kur'an ve onunla beraber misli (yani sünnet) verilmiştir**." Buyurduğu sabit olmuştur. Sünnet, ona Kur'an'ın indirilmesi gibi vahiy olarak indirilmiştir.

Kur'ân, Sünnet Olmaksızın Anlaşılmaz

Al ah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

وذَ

وَأَنزَلنَا إِلَيكَ الذكرَ لِتُبَينَ لِلنَّاسِ مَا نُزِلَ إِلَيهِم وَلَعَلَّهُم يَتَفَكَّرُ

“**Sana da, insanlara, kendilerine indirileni açıklayasın diye zikri (Kur'an'ı) indirdik.**

Belki onlar da düşünürler. ” (Nahl 44)

Ayette Rasulullah sallal ahu aleyhi ve sellem’in Kur’ân’ın beyân edicisi ve anlamlarını açık-lığa kavuşturucusu olduğu açıklanmaktadır. Yine bu âyette sünnetin Al ah’tan bir vahiy olduğu belirtilmektedir. Sünnet’in Kur’ân’ı tefsir etmesi, Rasulullah sallal ahu aleyhi ve sellem’in, Al ah Azze ve Celle’nin şu ayetine yaptığı açıklamada olduğu gibidir:

ع لنا كم أمة وسطًا لتكونوا شهداء على الناس ويكون الرسول عليكم شهيدًا}

وكذلك}

“**Nitekim insanlara şâhid olmanız, Peygamberin de size şâhid olması için, sizi, orta (vasat) bir ümmet kıldık**.” (Bakara 143) Nebî sallallahu aleyhi ve sellem bu ayetteki “vasat” kelimesini, adaletli demektir diye açıklamıştır. Yani şüphesiz onlar en hayırlı ve adalet sahibidirler.

Bunu Buhari rivayet etmiştir. Bir kimsenin ayette geçen “vasat” kelimesini Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in tefsirine aykırı şekilde tefsir etmesi sahih değildir.

Yüce Allah şöyle buyurmuştur:

}ا

كتاب لا حق لتحكم بين الناس بما أراكَ اللّهُ ولا تكن لل خآئنين خصيمً

}إنا أنزلنا إليك

“**Hiç şüphesiz, biz Kitabı sana, insanlar arasında Allah'ın sana gösterdiği şekilde hükmetmen için hak ile gönderdik. Sakın hâinlerin müdafii olma**” (Nisa 105)

ۇ م ن ون {

ى

ل ن ا َع ل ي ك َ لا ك ت ا ب َ إ لا ل ت ب ي ن َ ل ه م َ لا ذ ي َ اخ ت ـ ل ف وا َ ف ي ه َ و ه د ً و ر ح م ة ً ل ق و م ٍ ي ـ

و م ا أ َ ن ز ل {

“**Biz sana Kitab'ı, hakkında ihtilâfa düştükleri şeyi insanlara açıklaman için ve inanan kimselere hidayet ve rahmet olmak üzere indirdik**” (Nahl 64)

ف َ ل ح ي َ ح ذ َ ر ِ لا َّ ذ ِ ي َ ن َ ي ُ ل ا ِ ف ُ ون َ ع َ ن ح أ َ م ر ه ِ أ َ ن ح ت ُ ص ِ ي ب َ ه ُ م ح ف ِ ت ن ة ٌ أ َ و ح ي ُ ص ِ ي ب َ ه ُ م ح ع َ ذ َ ا ب ٌ أ َ ل ِ ي م ٌ

“**O’nun emrine muhalefet edenler, başlarına bir belânın gelmesinden yahut acı bir azaba uğramaktan sakınsınlar.** ” (Nur 63) Ayette Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’in emrine muhalefet eden kimse hakkında şiddetli tehdit vardır.

وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ

“… **Onlara kitap ve hikmeti öğreten**…” (Bakara 129)

El-Hasen (el-Basrî), Katade ve Yahyâ b. Ebî Kesîr “Hikmet; sünnettir”

demişlerdir.79

Rasûlüllâh şöyle buyurmuştur: **‘…Ey insanlar! Size iki ağırlık bıraktım, Allah’ın Kitâbı ve benim Sünnet’im. Kur’ân’ı benim Sünnet’imle konuşturun ve onu zorlaştırmayın. Onun ikisine yapıştığınız müddetçe gözleriniz basiretini kaybetmez, ayaklarınız kaymaz ve elleriniz boş kalmaz..’80**

‘ Îsâ b. Yunus, Evzâ‘î’den bildirdi: O da Hasan İbn Atıyye’den (o) şöyle demiştir: **‘Cebrail**

, Rasûlüllâh ’e Kur’ân’ı indirdiği gibi Sünneti de indirir, tıpkı ona, Kur’ân’ı öğrettiği gibi Sünneti de öğretirdi.’81

El-Mikdâm b. Ma’dikerb el-Kindî radıyal ahu anh’den: Rasulullah

sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

أَلاَ إِنِّ أوتِيتَ لاحكِتَابَ وَمِثْ حلَهُ مَعَهُ أَلاَ إِنِّ أوتِيتَ لاحقَرحآنَ وَمِثْ حلَهُ مَعَهُ أَلاَ يُوشِكَ ر َجلَ يَ نحثِنِ

أَحِ

أَ رِيكَتهِ ي َقُولُ عَلَيحكُمحـ بِـلاحقُرحآنِ فَـمَا و َجَدحتُ حـ فِـيهِ مِنحـ حَلَالٍ ف لُّوهُ وَمَا و َجَدحتُ حـ فِـيهِ مِنحـ

شَبحـ عَاناً عَلَ ى

حرَامٍ ف َحَ ر مُوه.ُ

“**Dikkat edin! Bana kitap ile beraber onun misli (onunla eşdeğerde olan sünnet) verilmiştir. Dikkat edin! Bana Kur’an ile beraber onun misli verilmiştir. Uyanık olun! Yakında bir adam karnı tok olarak koltuğuna kurulup diyecek ki: “Kur’ân’a sarılın! (Sadece) onda bulduğunuz helali helal kabul edin ve (sadece) onda bulduğunuz haramı haram kabul edin**”82

79 El-Lâlekâî, Usulu İtikadi Ehli’s-Sunne (1/70); İbn Batta, el-İbâne (1/255).

Katade’ye ulaşan sahih isnadla ayrıca: Mervezî, es-Sunne’de (430-432); Abdurrazzak, Tefsir (2/116) ve Taberi (6/423) rivayet etmişlerdir.

- Hasen el-Basrî’den zayıf isnadla: İbn Ebî Hatim, Tefsir (3/5, 253, 4/205, 5/150); Hatîb, el-Fakîh (253); İbn Abdilber, Camiu Beyani’l-İlm (48) isnadında Ebû Bekr el-Huzelî metruktur.

80 Hatib Bağdadi, *el-Fakih,* (1/94).

81 Lâlekâ’î, *Şerhu Usûluli İ‘tikâd,* (no: 99); İbn Batta, (219); Mervezî, *Sunne,* (102). İsnadı **sahih**tir Bkz.

Dârimî, (no: 608 Thk. Hüseyin Selim Esed)

82 Ahmed (4/130); Ebû Dâvûd (4/200); İbn Mâce (1/6); el-Elbânî, es-Sahîha’da (2870) sahih demiştir.

Hubeyb b. Ebi Fudâle el-Mekkî'den: "Şu mescid yapılıp da Cami haline getirildiği zaman İmrân b. Husayn oturuyordu. Onun yanında şefaatten bahsettiler. Topluluktan birisi:

"Ey Ebû Nuceyd! Muhakkak ki sizler bize Kur'ân'da aslını bulamadığımız hadisler anlatı-

yorsunuz" dedi. Bunun üzerine İmrân b. Husayn öfkelendi ve o adama:

"Kur'ân'ı okudun mu?" dedi. Adam:

"Evet" deyince şöyle dedi:

"Orada akşam namazının üç rekât, yatsı namazının dört, sabah namazının iki, öğle namazının dört ve ikindi namazının dört rekât olarak zikredildiğini gördün mü?" Adam:

"Hayır" dedi. İmrân:

"O halde bunu nereden öğreniyorsunuz? Sizler bizlerden ve biz de Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'den öğrenmedik mi? Her kırk dirhemde bir dirhemini, şu kadar koyunda şu kadarını, şu kadar devede şu kadarını zekât olarak vermeyi orada gördünüz mü, Kur'ân'da buluyor musunuz?" dedi. Adam:

"Hayır" dedi. İmrân radıyallahu anh:

"Peki, bunu nereden aldınız? Biz Rasulullah sallal ahu aleyhi ve sel em'den, siz de bizden almadınız mı? Kur'an'da "**Beytu'l-Atîk'i (Kâbe'yi) tavâf edin**" (Hac 29) emrini gördüğünüzde yedi tavâf yapın, makamın arkasında iki rekât namaz kılın emrini de gördünüz mü? Bunu Kur'ân'da buluyor musunuz? Bunları kimden öğrendiniz? Bizden almadınız mı? Bizler de Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'den öğrenmedik mi? Yine Kur'ân'da;

"İslâm'da celeb ve ceneb ile şigâr nikâhı yoktur" hükmünü buluyor musunuz?" dedi. Adam:

"Hayır" deyince İmrân radıyal ahu anh şöyle dedi:

“Ben Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’i şöyle buyururken işittim:

“**İslâm’da celeb83, ceneb84 ve şigâr nikâhı85 yoktur**”86

Alkame, Abdullah (b. Mes’ud) radıyallahu anh’den şöyle dediğini rivayet ediyor: “Al ah dövme yapana ve yaptırana, kaş aldırana, güzel görünmek için Al ah’ın yarattığını değiştirerek dişlerini düzelttirene lânet etsin.” Bu sözler Esed oğulları kabilesinden, kendisine Ummu Ya’kub denilen bir kadına ulaşınca, geldi ve şöyle dedi:

“Senin şöyle ve şöyle yapanlara lânet ettiğin bana ulaştı.” İbn Mes’ûd radıyallahu anh:

“Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in lanet ettiklerine ve Al ah’ın Kitabında lânet ettiklerine ben neden lânet etmeyeyim?” dedi. Kadın: 83 **Celeb**: Zekât tahsildarlarının bir yerde konaklayıp, toplayıp getirecek kimseyi zekât mallarının bulunduğu mahallere göndermesi. – Mütercim -

84 **Ceneb**: Zekât tahsildarlarının uzak bir yerde konaklayıp zekâtın yanına getirilmesini emretmesi – mütercim -

85 **Şigar nikâhı**: kız kardeşlerini birbirlerine vererek mehirsiz evlenmek. –

mütercim -

86 Muhtasar olarak: Ahmed (4/429); Ebû Dâvûd (3/30); Tirmizî (3/431); Nesâî Sünenu’s-Sugra (6/111) Uzun metniyle: Taberanî, Mu’cemu’l-Kebir’de Ebû Dâvûd’un rivayet yoluyla (18/219); İbn Ebî Asım, es-Sunne (2/386); İbn Batta, el-İbâne (1/233); el-Elbânî, Sahihu Ebî Dâvûd’da (2324) sahih demiştir.

“Ben iki kapak arasındakileri okudum ama senin dediklerini göremedim”

dedi. İbn Mes’ûd radıyallahu anh:

“Şayet okusaydın görürdün. Şu ayeti okumadın mı?: “**Peygamber size neyi verirse, onu alın; neden sizi nehyederse, ondan da sakının**” (Haşr 7)”

dedi. Kadın:

“Evet” dedi. Bunun üzerine İbn Mes’ûd radıyallahu anh:

“İşte Nebî sallallahu aleyhi ve sellem de bundan yasaklamaktadır.”87

Yahyâ b. Ebî Kesîr şöyle dedi: “Sünnet, Kur’an üzerine kâdı/hükmedicidir.

Kur’ân ise sünnet üzerinde kâdı/hükmedici değildir.”88

Beyhakî bu sözü açıklarken şöyle demiştir: “Bunun anlamı şudur: Sünnet, şu ayette olduğu gibi Kur’an’ı beyan etme/açıklama makamına

konulmuştur: “**İnsanlara, kendilerine indirileni açıklaman için sana zikri (Kur’an’ı) indirdik**” (Nahl 44) Yoksa sünnette Kur’ân’a aykırı bir şey olduğu anlamında değildir.”89

Hassân b. Atiyye şöyle demiştir: “Cibrîl (aleyhi's-selâm) Nebî sal allahu aleyhi ve sellem’e Kur’ân’ı indirdiği gibi sünneti de indiriyordu.”90

Mekhûl şöyle dedi: “(Açıklanmaya muhtaç olduğu için) Kur’ân’ın sünnete olan ihtiyacı, sünnetin Kur’ân’a olan ihtiyacından fazladır.”91

Ya’lâ b. Hakîm, Saîd b. Cubeyr’den rivayet ediyor: “Saîd b. Cubeyr bir gün Nebî sallal ahu aleyhi ve sellem’in bir hadisini rivayet etti. Birisi: “Al ah’ın kitabında buna aykırı durum vardır” de-di. O da dedi ki: “Görüyorum ki, sana Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’den hadis rivayet ediyorum, sense Al ah’ın kitabına aykırı olduğunu söylüyorsun. Hâlbuki Rasulullah sal allahu aleyhi ve sellem Al ah’ın kitabını senden iyi bilirdi.”92

İbn Sa’d, Tabakat’ta, İkrime’den, o da İbn Abbâs radıyallahu anhuma’dan rivayet ediyor: Ali b. Ebî Tâlib radıyal ahu anh, İbn Abbâs radıyal ahu anhuma’yı haricilere gönderdiği zaman şöyle dedi: “Onlara git ve onlarla tartış. Onlara Kur’ân’dan delil getirme. Çünkü Kur’ân pekçok anlamlar taşır. Sen onlarla sadece sünnet ile tartış.”

Başka bir rivayet yoluyla İbn Abbâs radıyallahu anhuma’dan şöyle dediğini nakleder: “Ey müminlerin emiri! Ben Al ah’ın kitabını onlardan iyi bilirim.

Zira Kur’ân bizim evlerimize nazil olu-yordu.” Ali radıyallahu anh de şöyle dedi:

“Doğru söylüyorsun. Fakat Kur’ân pekçok anlamlar taşıyıcı özelliktedir.

Biz bir şey deriz, onlar da Kur’ân’dan bir delil bulup başka şey söylerler.

Lakin sen onlara karşı sünnetlerle tartış.

87 Buhârî (4604); Muslim (2125).

88 Dârimî (1/153).Yahyâ el-Hacûrî el-Urfu’l-Verdî’de (s.236) isnadı hasen demiştir.

89 Suyutî, Miftahu’l-Cenne (s.30).

90 Dârimî (1/153); İbn Batta, el-İbâne (1/254). Yahyâ el-Hacûrî isnadında Muhammed b. Kesir es-San’anî’nin zayıf olduğunu söylemiştir. El-Urfu’l-Verdî (s.236). Ancak rivayet başka bir yoldan da sabit ol-muştur: Mervezî es-Sunne (402); İbnu’l-Mubarek, Zühd (91) başka tariklerle rivayet etmişler, İbn Hacer Fethu’l-Bari’de (13/291) şöyle demiştir: “Beyhakî sahih isnadla, Şam’lı tabi nin güvenilirlerinden olan Hassân b. Atiyye’den rivayet etti…”

91 İbn Batta, el-İbâne (1/253). İsnadı sahihtir. Bu eseri ayrıca; Dârimî (1/71); İbn Abdilberr, el-Câmi (2/191) rivayet etmişlerdir. İbn Hacer Fethu’l-Bari’de (12/291) isnadı sahih demiştir.

92 Dârimî (1/154); İbn Batta, el-İbâne (1/249). Yahya el-Hacuri isnadı sahih demiştir. El-Urfu’l-Verdî (s.237) 33

Çünkü hadisleri onlara arz ettiğinde kaçacak yer bulamazlar.” İbn Abbâs radıyallahu anhuma onlara gitti, sünnetleri delil getirerek tartıştı. Haricîlerin onun karşısında ellerinde bir delil kalmadı.”93

İmam Ahmed (b. Hanbel) şöyle demiştir: “Sünnet, Kur’ân’ı tefsir eder, kitabı tarif eder ve açıklar.”94

İbn Teymiyye, imamların "Sünnet, Kur'ân'ın açıklayıcısı ve tefsir edicisidir" sözlerinden kastedileni şöyle açıklamıştır: "Onların bu sözle maksatları; Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in sahih ve açık sünnetine, Kur'ân'da onu nesh edici ayet bulunduğunu zannederek karşı çıkan kimseyi

reddetmektir. Ona şöyle denilir: "Şayet bu nesh edilmiş olsaydı, elbette sünnette bunu açıklayan delil bulunurdu."95

Yine şöyle demiştir: "Ayet ya nas96, ya zâhir97, ya da mücmel98 olur.

Hadis, nassı ikrar eder, anlamını ayrıntılı olarak açar, zâhir ile kastedileni belirler ve ihtimalleri ortadan kaldırır, mücmel olanı tefsir ederek açıklığa kavuşturur, böylece Al ah'ın hüccetini kullarına ikame eder."99

Özetle: Sünnet Kur'an'ın şerh edicisi, mücmelini (kapalı ibarelerini) açıklayıcı, genel ifadelerini özel kılıcı, mutlak ifadelerini sınırlayıcı ve Kur'ân'dan yeni bir hüküm çıkarıcıdır. Sünnete uymak, Al ah Teâlâ'nın emridir. Sünnet'ten uzak durarak Kur'ân'ı anlamaya kalkışan kimsenin neticede ümmete karşı silah çekme derecesine gelebileceği açıklanmıştır.

Sahabeler, insanların Kitap ve sünneti en iyi bilenleridir. Hevâya uymak ve nasları birbiriyle çarpıştırmak kınanmıştır.

93 Suyutî, Miftâhu'l-Cenne'de (s.41) zikreder. İbn Sa'd'ın Tabakât'ının matbu nüshalarında bunu bulamadım. Bunu Hatîb el-Fakîh'te (609) yakın bir lafızla zikretmiştir. İsnadında Yahyâ b. Abdillah el-Bâbilitî zayıf-tır. El-Merzukî (v.453h.) el-Ezmine ve'l-Emkine adlı eserinde (s.45) isnadsız olarak zikretmiştir. İbn Sa'd'ın Tabakât'ının matbu nüshasında mevcut değildir. Suyutî Durru'l-Mensur'da (1/40) ikinci lafzı İmrân b. Me-nah yoluyla İbn Abbas'tan diyerek zikretmiştir. İmrân b. Menâh'ın hal tercemesini bulamadım.

94 Hatîb, el-Kifâye (s.15). Ebû Tahir es-Silefî bunu Tuyuriyat'ta (1342) güvenilir raviler yoluyla zikretmiştir.

95 Cevabu'l-İtirazâti'l-Mısriyye Ale'l-Futya'l-Hameviyye (s.83).

96 **Nas**: Tek bir anlama delaleti olan ifadedir.

97 **Zahir**: Birden fazla anlamı olan kelimede en kuvvetli anlamdır.

98 **Mücmel:** Birden fazla anlama delaleti olup, her birinin aynı kuvvette olduğu kapalı ifadelerdir.

99 Cevabu'l-İtirazât'i'l-Mısriyye Ale'l-Futya'l-Hameviyye (s.7).

Kıyası ve Hevayı Terk Etmek

َالإتباعَ

وَ الأهواءَبإنما هوَ

َقولَ لاَ

ـوليسَفيَلاسنةَقياسَ،ولاَتضربَلَهاَالأمثلا،ولاَتدرك بلاءَ7

ى

وتركَلاهو .

7- Sünnet'te kıyas yoktur, ona darbı mesel yapılmaz, hevâ ve akıllar onu tam olarak kavrayamaz. Şüphesiz bu ancak tâbi olmayı ve hevâyı terk etmeyi gerektirir.

Şerh: Sünnet'te kıyas yoktur: Berbehârî, *Şerhu's-Sunne*, (sy. 24)'te şöyle demektedir:

'Şunu bil ki -Allah sana rahmet etsin- Sünnette kıyas (diye bir şey) yoktur.

Ona örnek verilemez. Onda hevâlara tâbi olunmaz. Bilakis o Rasûlüllâh

'in *eser* lerini keyfiyetsiz ve kayıtsız olarak tasdik etmektir. Niçin yada nasıl diye sorulmaz. O konuda konuşmak, husumet, cedel ve anlaşmazlık muhdes/sonradan uydurulmuş şeylerdir. Sahibi hakka ve Sünnet'e isabet etse de kalbe şüphe sokar.'

Ona darbı mesel yapılmaz: -“‘Amr b. Şu‘ayb babası kanalıyla dedesinden (‘Abdullah b.

‘Amr) dedi ki: ‘İnsanlar kader konusunda konuşurlarken, Rasûlüllâh yanlarına geldi. (Bu meseleyi konuşanlara karşı) kızgınlığından dolayı, yüzü nar tanesi gibi (kıpkırmızı) olmuştu ve dedi ki: ‘Size ne oluyor, Al ah’ın kitabının bir kısmını diğerine (anlamadığınız halde) (tedribûne) vuruyorsunuz. Sizden önceki kavimler, bu yüzden helak oldular.’…”100

- Ebû Hureyre ’dan, o dedi ki: ‘Rasûlüllâh buyurdu ki: **‘Ateşin değdiği her şeyden hatta peynir parçasından bile abdest lazım gelir.’** Râvî dedi ki: Bunun üzerine İbn Abbâs , Ebû Hureyre ’ya şöyle dedi: ‘Ey Ebû Hureyre! (Yani şimdi) yağdan yersek abdest mi alıcaz? Sıcak sudan içersek abdest mi alıcaz?’ Râvî dedi ki: Bunun üzerine Ebû Hureyre İbn Abbâs

’ya şöyle dedi: ‘Ey kardeşimin oğlu! Eğer Rasûlüllâh ’den bir hadis işitirsen sakın ona darbı mesel yapma!’”101

- “Ebû Hureyre ateşte pişen yemeği yedikten sonra abdest alırdı. Bu kanaatte olmayan İbn Abbâs bunu duyunca Ebû Hureyre ’ya: ‘Ne

dersin güzel koku alıp onu sakalıma sürsem, abdest almış sayılır mıyım’

diye haber göndermiş. Ebû Hureyre da dedi ki: ‘Ey kardeşimin oğ-

lu! Rasûlüllâh ’den hadis anlattığımda ona cedelleşerek darbı mesel yapma.’”102

Ateşte pişen yemeği yedikten sonra abdest almanın hükmü nesh edilmiştir.

Burada vurgulamak istediğimiz. Rasûlüllâh ’den bir hadis nakledildiğinde ona akıl ve kıyas ile darbı mesel yapılmayacağını ve bu konuda sahâbenin anlayışını vurgulamaktır. İbn Abbâs , ‘ne dersin gü-

zel koku alıp onu sakalıma sürsem, abdest almış sayılır mıyım’ sözü ile yemeğin kokusunu gidermek için abdest alınıyorsa güzel koku sürerek de yemeğin kokusunu giderilir demek istemiştir ve böylece burada

kastedilenin yani her türlü kokunun giderilmesi olduğunu düşünmüştür.

Kelamcılar ve bid’at ehli, akidelerine dair kabul ve redlerinde felsefecilerin yollarına dayanarak bunların akla uygun olduğunu iddia ederler. Bid’at ehli fırkalardan her biri naslara aykırı olan 100 Ahmed, *Musned,* (Trc. c. 1/sy.

239, [2/178], no: 6668, *Ensâr Yayıncılık*). Hadis için Şu‘ab el-Arnâ’ût **sahihtir** bu isnad ise **hasen**dir demiştir. Ebû’l-Kâsım Lâlekâ’î, *Şerhu İ‘tikâdi Ehli’s-Suneti ve’l-Cemaa,* (sy.

179-180, 1118-1119).

101 Tirmizî, (no: 79); Ebû Dâvud, (1/194) ve İbn Mâce, (2/485) rivayet etmiştir. Elbânî **sahih** demiştir.

102 Abdurrezzâk, *Musannef,* (1/sy. 174, no: 672) 35

bid’atlerinin akla uygun olduğunu iddia eder. Akıl arına uyanı kabul eder, uymayanı reddederler.

Tahrif ettikleri şeylere “te’vil” adını verirler.

اَعندَلاشافعيَرحمهَاهللَفأتاهَرجلَفسلأهَعنَمسلأةَفقلا:قضىَ

قلَالابخاريَرحمهَاهللَ:سمعتَلاحميديَيقول:كنَ

؟!فقلا:سبحانَاهللَترانيَفيَكنيسةَ!ترانيَفيَ

فيهاَرسولَاهللَصلىَاهللَعليهَوسلمَكذاَوكذاَفقلَارجلَللشافعي:ماَتقولَأنت

بيعة!ترانيَعلىَوسطيَزنار؟!أقولَلكَ:قضىَرسولَاهللَصلىَاهللَعليهَوسلمَوأنتَتقول:ماَتقولَأنت؟!.

Buhari rahimehullah şöyle rivayet ediyor: el-Humeydî’nin şöyle dediğini işittim: “Biz İmam Şafi ’nin yanında idik. Birisi geldi ve bir mesele sordu.

Dedi ki: “Bu meseleye Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle hükmetmiştir:…” Adam: “Peki sen ne diyorsun?” dedi. Bunun üzerine Şafi şöyle dedi: “Subhanal ah! Beni kilisede mi gördün? Beni havrada mı gördün? Belimde zünnar mı gördün? Sana Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem hükmetti diyorum, sen bana: “Sen ne dersin?” diyorsun!?” Selefin sözlerinde bunun örnekleri çoktur. Al ah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

ره َ {

ل م ؤ م نٍوِلا َم ؤ م ن ةٍإِ ذ ا َق ض ىَا ل ه َو ر س ولهَ أم رًاَأ نَي ك ونَل هم َلا خ ي ـ رة َم ن َأم م َ

}و م اَك ان

“**İman etmiş bir erkek veya iman etmiş bir kadın için, Allah ve rasulü hükmettiğinde başka bir tercih hakkı yoktur**.” (Ahzab 36) Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’in sünnetine ancak tabi olunur, akla aykırı olduğu gerekçesiyle terk edilemez. Zira gaybî meselelerin insanın hisleriyle ve akıl a bilinmesi mümkün değildir.

Bilakis ancak haberle bilinir. Nitekim imam Malik rahimehullah’a “Rahman arşa istiva etti” (Taha 5) ayetinde istiva nasıldır?” diye sorulunca İmam Malik başını aşağı yukarı kaldırmış, ter basmış

ve sonra şöyle demiştir: “İstiva bilinmeyen bir şey değildir. Keyfiyeti (şekli) akılla anlaşılmaz. Bu-na iman etmek farz, bunun hakkında sormak ise bidattir. Senin de ancak bir bid’atçi olduğunu görüyorum” Sonra onun meclisten çıkarılmasını emretti.” Bunun benzeri Malik’in şeyhi Rebia b.

Ebi Abdirrahman’dan rivayet edilmiştir. O şöyle demiştir: “İstiva bilinmeyen bir şey değildir.” Yani lügatte bu kelimenin manası bilinir.

Yükselmek ve yerleşmek demektir. “Keyfiyeti ma’kul değildir”

Yani: Al ah’ın arş üzerine yükselip yerleşmesinin şeklini akıl arımızla idrak etmemiz mümkün de-

ğildir. Bu keyfiyetin akıl arla anlaşılmasından Al ah yücedir.

Kitap ve Sünnetin, Görüşler, Zevkler (Keşifler), Siyaset ve

Akılların Önüne Geçirilmesi Gerektiği ve Bunun Sünnet Ehli-

nin Özelliği Oluşu

Kitap ve sünnetin, bunlara aykırı olan herşeyin önüne geçirilmesi gerekir.

Al ah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

ٱتَّبِعُوا مَا أُنزِلَ إِلَيۡكُم مِّن رَّبِّكُمۡ وَلَا تَتَّبِعُوا مِن دُونِهِۦٓ أَوۡلِيَآءَ

“**Rabbınızdan size indirilene uyun; O'nun dışındakileri dostlar edinip de onlara uymayın**” (A’raf 3)

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تُقَدِّمُواْ بَيۡنَ يَدَيِ ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ

“**Ey îman edenler! Allah'ın ve Rasûlünün önüne geçmeyin**” (Hucurât 1) 36

Kitap ve sünnet, görüşlere, inançlara ve zevklerin üzerine hakemdir/hükmedicidir, fakat bunun aksi söz konusu değildir.

Râfî’ b. Hadîc radıyallahu anh’den: “Biz Rasulul ah sallallahu aleyhi ve sellem zamanında tarlaları ekime verir, onu üçte birle, dörtte birle ve belirli bir miktar zahire ile kiraya verirdik. Bir gün bize amcalarımdan birisi gelerek: “Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem bizi faydalı olan bir işten103 yasakladı. Ama Al ah ve Resulüne itaat bizim için daha faydalıdır.

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem bizi tarlayı ekime vermekten, üçte bir, dörtte bir ve belirli bir miktar zahire ile kiraya vermekten yasakladı.

Tarla sahibi onu kendisinin ekmesini veya ektirmesini emretti. Kiraya vermeyi veya bundan başkasını uygun görmedi.”104

Selef ve imamlar, Kitap ve sünnete aykırı olan her görüşün atılması hususunda ittifak et-mişlerdir. Bu Ehl-i Sünnet’in şiarı/ayırıcı alametidir.

Kitap ve sünnet dışında hüccet/delil yoktur.

Kişileri taklid etmek yasaklanmıştır. Delile tabî olmaya hırslı olmak ve buna özen göstermek gerekir. Dört mezhep imamı kendilerinin taklid edilmesinden yasaklamışlardır. Kitap ve sünnete aykırı olan konularda kişileri taklid etmek Al ah’ın dışında veliler edinmektir.

Ebû Hanîfe şöyle dedi: “Hadis sahih ise benim mezhebim de odur”105

Yine şöyle demiştir: “Hiç kimsenin nereden aldığımızı bilmeden bizim görüşümüzü kabul etmesi helal değildir.”106

Malik şöyle demiştir: “Ben sadece bir insanım. Hata da ederim, isabet de ederim. O halde görüşüme bakınız, bütün Kitap ve sünnete uygun olanlarını kabul ediniz, Kitap ve sünnete uygun olmayan bütün görüşlerimi de terk ediniz.”107

Şafiî şöyle demiştir: “Müslümanlar; kendisine Rasulullah sallal ahu aleyhi ve sellem’den bir sünnet açıkça ulaşan kimsenin onu bırakıp da insanlardan birinin görüşünü alamayacağı hususunda icma etmişlerdir.”108

Yine şöyle demiştir: “Size Rasulullah sallallahu aleyhi ve sel em’in hadisi sahih olarak ula-

şırsa onu alın ve benim görüşümü bırakın.”109

103 Nebî sal al ahu aleyhi ve sellem onları tarladan belirli bir sınırın kârı karşılığında kiraya verilmesinden yasaklamıştı. Mesela “*Tarlanın doğu tarafından çıkan ürün senindir, batı tarafı benim*” der. Bu caiz değildir.

Zira tarlanın bir kısmı selamette olup diğer kısmı helak olabilir. Bunun aksi de böyledir. Nitekim Muslim (1547 ve 1549) nolu rivayetlerde tarlayı altın ve gümüşle yahut tarladan çıkan ürün dışında bir şey karşılı-

ğında kiralamada sakınca bulunmadığını ifade eden hadisleri nakletmiştir.

104 Muslim (1548)

105 İbn Abidin, Haşiye (1/258).Bunu ayrıca İbn Hacer, Telhisu’l-Habir (1/20); Salih el-Fullanî, İkâzu’l-Himem (s.62); Abdurrahim el-İrakî, Mustahrac Ale’l-Mustedrak’te (s.15); el-Leknevî, Umdetu’r-Riaye’de (1/63); el-Elbânî, Sıfatu’s-Salat’ta (s.46) zikretmişlerdir. El-Elbânî isnadının sahih olduğunu söylemiştir.

106 İbn Abidin, Haşiye Ale’l-Bahri’r-Raik (6/293).İbn Abdilberr, el-İntika (s.145); Abbâs ed-Devrî, Tarihu İbn Main (1/77); İbn Kayyım, İ’lâmu’l-

Muvakki'in (2/309); el-Elbânî, Sıfatu's-Salât'ta (s.46) isnadının sahih olduğunu söylemiştir.

107 İbn Abdilberr, Câmiu Beyani'l-İlm ve Fadlih (1/775).İbn Hazm, el-

İhkâm (6/149); el-Ful ânî, İkâzu'l-Himem (s.72); el-Elbânî, Sıfatu's-Salat'ta (s.48) isnadının sahih olduğunu söylemiştir.

108 İbn Kayyım, İ'lamu'l-Muvakkiîn (2/282).Salih el-Ful anî, İkâzu'l-Himem (s.68) el-Elbânî, Sıfatu's-Salat'ta (s.50) sahih olduğunu söylemiştir.

109 İbn Hibban, Sahih'inde (5/496); Beyhaki, Şuabu'l-İman (5/497).İbn Asakir, Tarih (3/15); İbn Kayyım, İ'lamu'l-Muvakki'in (2/363); Fullânî, İkâz (s.100); el-Elbânî Aslu Sifati's-Salat'ta (1/28) sahih demiştir.

İmam Ahmed şöyle demiştir: "el-Evzâî'nin görüşü, Mâlik'in görüşü ve Ebû Hanife'nin görü-

şü, bütün bunlar birer görüştür. Bana göre bunların hepsi birdir. Delil ancak rivayetlerde gelenlerdir."110

İbn Teymiyye şöyle demiştir: "Al ah'ın onlara en büyük nimetlerinden birisi, Kitap ve sünnete sarılmalarıdır. Sahabe ve onlara güzellikle uyan Tabi n arasında üzerinde ittifak edilen esas-lardan birisi; hiç kimsenin Kur'an'a aykırı olan görüşü, zevki, aklî yorumu, kıyası ve vecdinin asla kabul edilmemesidir."111

Yine şöyle demiştir: "Hadiste imamlıkla meşhur olan; Şafîî, Ahmed, İshâk, Ebû Ubeyd ve diğer hadis imamları gibi imamların yolu, ne haberî meselelerde, ne dinî konularda, ne usulde ve ne de ayrıntı meselelerinde sahih hadislerden hiçbirini reddetmemeleridir. Onlar kıyasa, akla ve-ya mücerred olarak Kur'ân'ın zahirine aykırı olduğu zannıyla sahih hadisi reddetmezler."112

Nebî Sallallahu aleyhi ve sellem Dışındaki Şahısları, Onların Adına Dostluk ve Düşmanlık İçin Belirleyip, Onların Yoluna

Davet Etmekten Sakındırma

Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'den başkası için mutlak itâat ve tam ittibâ söz konusu de-

ğildir. Al ah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

ٱتَّبِعُوا مَا أُنزِلَ إِلَيۡكُم مِّن رَّبِّكُمۡ وَلَا تَتَّبِعُوا مِن دُونِهِۦٓ أَوۡلِيَآءَ

"**Rabbınızdan size indirilene uyun; O'nun dışındakileri dostlar edinip de onlara uymayın**" (A'raf 3)

Helal kıldığını helal sayma, haram kıldığını haram sayma bakımından Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'den başkasına tâbî olmak, bid'at olarak çıkardığı şeylere uymak ve inkâr ettiklerini inkâr etmek; o kimseyi Al ah'ın dışında velî ve rab edinmektir.

ٱتَّخَذُوٓا أَحۡبَارَهُمۡ وَرُهۡبَٰنَهُمۡ أَرۡبَابٗا مِّن دُونِ ٱللَّهِ

"**Onlar, Allah'ı bırakıp hahamlarını ve rahiplerini kendilerine Rab edinmişlerdir**" (Tevbe 31)

Nebî sallallahu aleyhi ve sellem dışında, görüşleri ve fi l eri adına dostluk ve düşmanlık yapmak için şahıslar belirlemek ve onların yoluna davet etmekten sakındırılmıştır. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'e uygun oldukları konular dışında âlimlere ve onların dışındaki kimselere tâbî olunamaz.

110 İbn Abdilberr, Camiu Beyani'l-İlm ve Fadlih (1/1082). el-Elbânî, Aslu Sifati's-Salat'ta (1/32) sahih oldu-

ğunu söylemiştir.

111 Mecmuu'l-Fetava (13/28).

112 Cevabu'l-İ'tirazâti'l-Mısriyye Ale'l-Futya'l-Hameviyye (s.85).

İbn Teymiyye şöyle demiştir: "Kim olursa olsun, bir kimseyi belirleyerek, görüş ve fi lde ona uymak için dostluk ve düşmanlık eden kimse: "**dinlerini parçalayan ve fırka fırka olan**" (Rum 32) kimselerdendir."113

Yine şöyle demiştir: "Hiçkimsenin Nebî sallallahu aleyhi ve sellem dışında bir şahsı ümmet için belirleyip onun yoluna davet etmesi, onun adına dostluk ve düşmanlık yapması söz konusu olamaz. Ümmet böyle bir şeyde birleşmez. Bilakis bu; kendilerine bir şahıs veya görüş belirleyip ümmetin arasını ayıran, bu görüş üzerine dostluk yapan veya bu nispet adına düşmanlık yapan bid'at ehlinin işidir."114

Hiçkimsenin görüşünü, fi lini, yolunu veya hükmünü Nebî sallal ahu aleyhi ve sellem'in sö-

zü, fiili, yolu ve hükmünün önüne geçirmemek, Ehl-i Sünnet'in

esaslarındandır. Âlimlerden ya da başka kimselerden olsun fark etmez, Nebî sal allahu aleyhi ve sellem dışında şahıslar belirleyip, onlara tabi olmak

konusunda dostluk ve düşmanlık kurmak veya onların yoluna çağırmak bid'at ehlinin alametlerindendir.

Sünnete Uymak İçin Şahsî Görüşü Terk Etmenin Gerekliliği

Ali radıyal ahu anh'den: "Şayet din re'y/şahsî görüşle olsaydı, elbette mestlerin altını mesh etmek, üzerini mesh etmekten daha uygun olurdu.

Fakat ben Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in mestlerinin üzerini mesh ettiğini gördüm."115

Ebû Bekr el-Huzelî şöyle demiştir: "eş-Şa'bî şöyle dedi: "Murâd

kabilesinden bir adamın Şureyh'e gelerek şöyle dediğine şahit oldum: "Ey Ebû Umeyye! Parmakların diyeti nedir?" Şureyh: "Onar, onar'dır" dedi.

Adam: "Subhanal ah! Şu ikisi eşit midir?" – Bu sırada serçe parmağı ile başparmağını bir araya getirmişti – Şureyh dedi ki: "Ya Subhanal ah!

Kulağınla elin eşit midir?

Kulağını saç, şapka ve sarık örter, ona yarım diyet gerekir. Elde de yarım diyet gerekir. Sana yazıklar olsun! Muhakkak ki sünnet sizin kıyasınızı geçmiştir. Tabi olun, bid'at çıkarmayın. Şüphesiz sen rivayetleri kabul ettiğin sürece sapıtmazsın."

Ebû Bekr dedi ki: "Sonra eş-Şa'bî bana şöyle dedi: "Ey Huzelî! Şayet sizin Ahnef'iniz (en akıl ı olanınız) ve beşiğindeki şu bebek öldürülse bunların diyeti bir olur mu?" Ben: "Evet" dedim.

"Peki, kıyas nerede?" dedi.116

Sünnet, görüşlerin tartılacağı ölçüdür. Sünnete aykırı olan şeylerin terk edilmesi gerekir. Kitap ve sünnete aykırı konular üzerine yazılmış

kitaplardan sakındırmak gerekir ve bu en önemli nasihatlerden biridir.

Sünneti Yüceltip Hadise Saygı Göstermenin Gerektiği, Sünne-

ti Hafife Alıcı Veya Ona İtiraz Edici Yorumların Terk Edilmesi Al ah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

113 Mecmuu'l-Fetava (20/8).

114 Der'u Tearuzi'l-Akli ve'n-Nakl (1/149).

115 Ebû Dâvûd (1/42); el-Elbânî, İrvau'l-Galîl'de (1/140) sahih demiştir.

116 Dârimî (1/77) Yahyâ el-Hacûrî Ebû Bekr el-Huzelî'nin metruk bir ravi olması sebebiyle isnadı zayıf de-miştir. El-Urfu'l-Verdi (s.110). Ancak İbn Hazm, el-İhkâm'da (8/1073) başka bir tarikle rivayet etmiştir. Bu eseri ayrıca; Şafiî, el-Umm (7/389); İbn Abdilberr, el-Câmi (2/137); İbn Asâkir, Tarih (23/39) rivayet etmiş-

lerdir. Şeyh el-Elbânî, Mecelletu'l-Muslimûn dergisindeki Avdet İle's-Sunne başlıklı makalesinde (1375

Cemâdiye'l-ûla, 5/172-176) zikretmiştir.

39

لِتُؤحمِنُوا بِا لَّهِ ور َسُولهِ وَتُ ع َز رُوهُ وَتُوَق رُوهُ

"**Allah'a ve Rasûlüne inanmanız, Onun dînine yardım etmeniz, O'nu yüceltmeniz için**"

(Fetih 9)

Ayette Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'e yardım etmek ve O'nu

yüceltmenin gerektiği zikredilmiştir. O'nun sözlerine ve fi lerine saygı göstermek ve O'nun sünnetini yüceltmek de buna dâhildir.

وَمَنح يُ ع َظ مح ش َعَائرِ َ ا لَّهِ فَإِنَّهَا مِنح ت َقحو َى لاحقلُوبِ

"**Kim Allah'ın alâmetlerine saygılı davranırsa, bu, kalplerin**

takvasındandır" (Hac 32) Ayetin gereği olarak sünneti yüceltmek ve ona saygı göstermek daha öncelikli ve daha uygundur. Sahabeler sünneti yüceltmiş, ona muhalefet edenlere veya ona karşı hafife alıcı tavır sergileyene sert davranmışlardır:

Abdullah b. Mugaffel radıyal ahu anh hedefe taş atan birini gördü ve ona şöyle dedi: "Taş

atma, zira Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem taş atmaktan yasakladı veya taş atmayı çirkin gördü ve şöyle buyurdu: "**Şüphesiz bu av avlamaz,**

düşmanı yaralamaz. Lakin diş kırar ve göz çıkarır. ” Sonra o adamı yine taş atarken görünce şöyle dedi: “Ben sana Rasulullah sallallahu aleyhi ve sel em’in taş atmaktan yasakladığını veya taş atmayı çirkin gördüğünü söylüyorum, sense taş atıyorsun. Seninle artık konuşmayacağım.”117

Sâlim b. Abdil ah’tan: Abdul ah b. Ömer radıyallahu anhuma’nın şöyle dedi: “Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in şöyle buyurduğunu işittim:

“**Kadınlarınızı, sizden izin istedikleri zaman mescidlere gitmekten yasaklamayın**” Bilal b. Abdil ah: “Al ah’a yemin olsun onları yasaklayacağız” dedi. Bunun üzerine Abdullah b. Ömer ona dönüp daha önce hiç duymadığım bir şekilde ona sövdü ve şöyle dedi: “Sana Rasulullah sallallahu aleyhi ve sel em’in sözünü haber veri-yorum, sen ise “Vallahi onları yasaklayacağız” diyorsun!”118

Ubâde b. Sâmit radıyallahu anh şöyle dedi: “Nebî sallallahu aleyhi ve sellem iki dirhem kar-

şılığında bir dirhem değişmeyi yasakladı.” Birisi: “Elden ele olduğu zaman ben bunda sakınca görmüyorum” dedi. Bunun üzerine Ubâde radıyallahu anh: “Ben Nebî sallallahu aleyhi ve sel em dedi diyorum, sen ise “Ben bunda sakınca görmüyorum” diyorsun. Vallahi artık seninle aynı çatı altında durmam.”119

Sünnetle amel etmeyi terk edene sert davranılmıştır. Peki, ona itiraz eden, sünnetin delale-tini iptal etmek için düşük gerekçeler sunanın durumu nasıl olur?

Kitap ve Sünnete İtiraz Edenin Sakındırılması ve Bu Konuda

Sert Davranmak

Al ah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

117 Buhârî (5162); Muslim (1954).

118 Muslim (441).

119 Dârimî (1/129) Yahya el-Hacûrî el-Urfu'l-Verdi'de (s.195) isnadında yalancı ravi Muhammed b. Humeyd'in bulunması sebebiyle zayıf olduğunu söylemiştir.

40

فِـتـ

فَـلْـيَـحْـذَرِ الَّـذِيـنَ يُـخَـالِـفُـونَ عَـنْ أَمْـرِهِ أَنْ تُـصِـيـبَـهُـمْ فِـتْـنَـةٌ أَوْ يُـصِـيـبَـهُـمْ عَـذَابٌ أَلِـيـمٌ

"**O'nun emrine muhalefet edenler, başlarına bir belânın gelmesinden yahut acı bir azaba uğramaktan sakınsınlar.** " (Nur 63) Kitap ve sünnete aklı ve kıyasıyla veya kişilerin görüşleri ve fi leri ile karşı çıkana sert davranmak gerekir:

Ebû Hureyre radıyal ahu anh'den: Huzeyl kabilesinden iki kadın

vuruşmuşlardı. Onlardan biri diğerine bir taş atmış ve hem onu hem de karnındaki çocuğu öldürmüştü. Davalaşmak için Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'e geldiler. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem de ceninin diyeti olarak bir köle veya cariye vermesine, ölen kadının diyetini de öldüren kadının ailesi tarafından ödenmesine hükmetti. Öldürülen kadının mirasını oğluna ve onunla birlikte olanlara verdi.

Hamel b. Nâbigâ el-Huzelî: "Ey Al ah'ın rasulü! İçmeyen, yemeyen, konuşmayan ve sesi çıkmayan bir ceninin diyetini nasıl ödeyeyim? Çünkü bunlar heder sayılır" dedi. Bunun üzerine Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, Hamel'in özenle seçilmiş sözlerle şiir gibi konuşmasından dolayı:

"**Bu adam, kâhinlerin kardeşlerindendir**" buyurdu."120

İbn Abbâs radıyallahu anhuma insanlara hacda temettû yapmalarını emredince, birisi itiraz ederek şöyle dedi: "Ebû Bekr ve Ömer (radıyallahu anhuma) temettu haccından yasaklıyorlardı."

Bunun üzerine İbn Abbas radıyallahu anhuma: "Görüyorum ki, helak olacaklar. Ben Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem dedi diyorum, o ise Ebû Bekir ve Ömer yasakladı diyor!"121

İbn Ömer radıyal ahu anhuma insanlara temettû haccını emrederdi. Bazı insanlar Ömer ra-dıyallahu anh'ın uygulamasını öne sürerek itirazı çoğaltınca İbn Ömer radıyallahu anhuma onlara şöyle dedi: "Al ah'ın kitabı mı uyulmaya daha layık yoksa Ömer mi?"122

İbn Abbâs radıyallahu anhuma parmakların diyeti hakkında: "Parmakların diyeti onar onar-dır" dedi. Mervân b. El-Hakem ona birini göndererek:

"Parmaklar hakkında onar onar diyete mi fetva veriyorsun? Hâlbuki sana Ömer radıyallahu anh'ın parmakların diyeti hakkında senin sözü-

nün aksine fetvası ulaşmıştır" dedi. Bunun üzerine İbn Abbas radıyal ahu anhuma şöyle dedi:

"Al ah Ömer'e rahmet etsin. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sözü, Ömer radıyallahu anh'ın sözünden uyulmaya daha layıktır."123

Ebû Seleme, Ebû Hureyre radıyallahu anh'den, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu nakletti: "**Peynir artığı olsa bile, ateşin dokunduğu şeylerden dolayı abdest almak gerekir**." İbn Abbas radıyal ahu anhuma ona: "Ey Ebû Hureyre! Yağdan dolayı ve ısıtılmış sudan dolayı abdest mi alalım?" dedi. Ebû Hureyre radıyal ahu anh şöyle dedi: "Ey kardeşimin oğlu! Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'den bir hadis işittiğin zaman ona misal getirme!"124

120 Buhârî (5426); Muslim (1681).

121 Ahmed (1/337).Ahmed Şâkir, Müsned tahkikinde isnadının sahih olduğunu söylemiştir. Bu mevkuf hadisi ayrıca: Ziyâu'l-Makdisî, el-Muhtâre (10/331) İbn Abdilberr Câmiu Beyâni'l-İlm (2/196) Hatîb el-Fakîh ve'l-Mutefekkih (373) İbn Hazm Haccetu'l-Vedâ' (369) rivayet etmişlerdir.

122 Beyhakî, Sünenu'l-Kubrâ (5/21). isnadı sahihtir. Bu eseri ayrıca İbn Abdilberr, el-İstizkâr (4/61); et-Temhid (8/210); İbn Hazm, el-İhkâm (2/147) rivayet etmişlerdir.

123 Beyhakî, Sunenu'l-Kubra (8/93).el-Elbânî, İrvâu'l-Galil'de (2271) sahih demiştir.

124 Tirmizî (1/114); İbn Mâce (1/163); el-Elbânî, Sahihu İbn Mâce'de (485) sahih demiştir. Ateşte pişen şeylerden dolayı abdest alma emrinin neshedildiği ve bu emrin mustehap olarak kaldığı fıkıhta bilinen bir 41

Katade anlatıyor: İbn Sirîn bir adama Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'den bir hadis rivayet etti. Adam: "Falan kimse şöyle diyor" dedi. Bunun üzerine İbn Sîrîn: "Sana Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'den rivayet ediyorum, sen ise falan ve filan şöyle dedi diyorsun. Bir daha benimle ko-nuşma!"125

Kitap ve sünnete itiraz edeni sakındırmak için ondan ayrılmak meşrudur.

Kitap ve sünnete kişilerin görüşleriyle itiraz etmek helâk sebebidir. Sahabe ve tabiîn sünnete ittibâ etmede şiddetli hırs göstermişlerdir.

hususdur. Bu eseri zikretmede gaye, sahabenin sünnete şahsi görüş veya kıyas gibi gerekçelerle itiraz edilmesi hususundaki hassasiyetlerine dikkat çekmektir.

125 Dârimî (1/128).: Yahyâ el-Hacûrî, el-Urfu'l-Verdi'de (s.194) şöyle demiştir: "Zayıftır. Saîd b. Bişr'in zayıf bir ravi oluşu ağır basar. Lakin rivayette zikredilen hüküm, bu konuda Selef'ten gelen birçok rivayetten dolayı sabittir."

Sünnet'in Esaslarından Birini Dahi Terk Eden Ehl-i Sünnet

Olamaz

ـ ومنَلاسنةَلالازمةَلاتيَمنَتركَمنهاَ خصلةَ،لَمَيقبلهاَويؤمنَبهاَ؛لَمَيكنَمنَأهلهاَ:الإيمانَ 8

بـلاقدرَ خيرهَوشرهـ.وَلاتصديقَبالأحاديثَفيهـ.وَالإيمانَبهاَلَايقالَ:)لمَ ؟(وَلَا)كَيفَ؟(،إنماَهوَ

بـها وَالإيمانَبهاَ.

لاتصديقَ

8- Sünnet'in gereklerinden olan tek bir hasleti bile terk eden, ona imân edip de kabul etmeyen; onun ehlinden olamaz. (Örneğin bunlardan

bazıları): Kadere hayrı ve şerri ile iman etmektir. Bu konudaki hadisleri tasdik edip onlara inanmak gerekir. Bu konuda: 'Ni-

çin?' ve 'Nasıl?' diye soru sorulmaz. Çünkü ona iman ve tasdik ancak budur.

Şerh: El-Berbehârî de şöyle demiştir: "Sünnet hasletlerini kendisinde topladığı bilinmedikçe hiç kimse için: "Falan kimse sünnet ashabındandır"

denilmesi helal olmaz. Bütün sünnetleri kendisinde toplamadıkça ona:

"Sünnet ashabındandır" denilemez."126

İmam Ahmed ve el-Berbehârî'nin sözlerine göre sünnet kelimesi, sadece bir kısım sünnetlere uyan kimse hakkında değil, ancak bütün temel esasları bir araya getiren kimse hakkında kullanılır. İmam Ahmed'in bu risalesi bu sünnet esaslarını içermektedir.

İbn Teymiyye şöyle demiştir: "Kişinin hevâ ehlinden sayılmasına sebep olan bid'at; Sünnet âlimlerinin katında Kitap ve sünnete aykırı olmasıyla meşhur olan; Hâricîlik, Rafizîlik, Kaderîlik ve Mürcielik bid'atleri gibi bid'atlerdir."127

Yine şöyle der: "Burada şunun da bilinmesi gerekir ki, usûlu'd-dîn ve kelâmda şahıslara bağlı zümreler, farklı derecelerdedirler. Bunlar arasında birçok usûl konusunda sünnete muhalefet etmiş olanlar vardır, sadece ince bir takım meselelerde sünnete muhalefet edenler vardır. Bir de sünneti kendisinden daha fazla terk etmiş olanları reddetmiş olanlar vardır ki; bunlar, reddet-tikleri bâtıl ve söyledikleri hak hususlarda övülürler. Fakat bunlar, diğer taraftan birtakım hak unsurları red ve inkâr, bâtıl hususları da kabul ve ifâde etmek suretiyle bu redlerinde adâlet ve itidâl ölçülerini aşmış; büyük bir bid'ati, ondan biraz daha hafif bir bid'atle, bir bâtılı, ondan biraz daha hafif bir bâtıl a reddetmişlerdir. İşte bu durum, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemâat'e mensup kelâmcıların birçoğunda görülmektedir.

Böyleleri, ortaya koydukları bid'ati, Müslümanların cemaatini parçalayan ve ona göre dost edinip, ona göre düşman bildikleri bir görüş haline

getirmedikleri takdirde bu, bir hata kâbilinden-dir ve Allah Subhânehu ve Teâlâ, böyle durumlarda mü'minlerin hatalarını bağışlar.

Bu ümmetin selefi ve imamlarından birçoğu böyle durumlara düşmüştür.

Onların, bir içtihat neticesinde ileri sürdükleri birtakım görüşleri vardır ve bunlar, Kitap ve Sünnet'te sâbit olan esas-lara muhaliftir. Ama kendilerine uyanları dost bilen, muhalif kalanlara düşmanlık besleyenlerle, Müslüman cemâatin arasına ayrılık sokan, içtihat ve görüşe dayalı mes'elelerde kendisiyle uyu-

şanları değil de, muhalif kalanları kâfirlik ve fâsıklıkla itham eden, yine kendilerine uyanlarla değil de muhalifleriyle savaşmayı dahi helâl sayanların durumu farklıdır. İşte bunlar, tefrika/ayrılık ve ihtilâf ehli kimselerdir."128

126 Şerhu's-Sunne (s.57).

127 Mecmûu'l-Fetâvâ (35/414).

128 Mecmûu'l-Fetâvâ (3/348).

Şâtıbî şöyle demiştir: "Bu gruplar, dinde küllî/temel kurallarda "fırka-i naciye"ye aykırı dav-ranmalarından dolayı ayrı bir grup oluşturmaktadırlar.

Yoksa dinde teferruatta/ayrıntılarda aykırı davranmaktan dolayı ayrı bir grup olmazlar. Zira teferruatla ilgili meselelerdeki aykırılık sebebiyle ayrı bir grup oluşmaz. Ayrı bir grup küllî meselelerdeki aykırılıktan meydana gelir… Cüz'î meselelerin çokluğu, küllî kaide yerine geçer. Bid'at işleyen bir kimsenin cüz'î meselelerde/ayrıntılarda yaptığı bid'atler çoğalınca, dinin pek çok meselesine karşı çıkmış gibi olur. Bu aynı zamanda küllî kaideye de karşı çıkmak olur. (Tek bir) cüz'î meselede durum böyle değildir.

Bid'atçiden, cüz'î bir şeyin meydana gelmesi, onun için sürçme ve ufak bir kusur sayılır."129

Bid’atin kayıtlayıcı sınırı; sünnet âlimleri katında Kitap ve sünnete muhalif olmakla meşhur olan meselelerdir. Kitap ve sünnete muhalif oluşu gizli kalan, anlamı kapalı olan ve onun bir muhalefet olduğuna dair delil getirmenin zor olduğu meselelerden dolayı, böyle bir bid’ati işleyen kimseyi bid’at ehli olarak saymak mümkün değildir.

Bir meselenin Kitap ve sünnete muhalif olduğunun açıklanması ve bunun meşhur olup olmaması konusunda âlimlere müracaat edilir. Bu konu ilim talebelerine ve yarım hocalara bırakı-

lamaz. Bir mesele hakkında bid’at olduğuna hükmetmek, şehvetle, hırsla ve tahminle yapılamaz.

Sünnet dairesinden çıkmak ancak; Ehl-i Sünnet’in isimler ve sıfatlar, iman, kader, sahabeler, iyiliği emir, kötülüğü yasaklama ve benzer konulardaki esasları gibi, dinde temel bir esasa muhalefet etmekle olur. İtikadının düzgün olduğu bilinen kimselerde meydana gelen sürçmeler ve küçük hatalar, bu konu için dostluk ve düşmanlık yapmak gerektiğine inanmadığı sürece, sahibini bid’at ve hevâ ehlinden saymayı gerektirmez.

129 El-İ’tisâm (3/139).

Kadere İman

Kaza ve kadere iman, kulun imanının sahih olmasında şart olan iman esaslarındandır.

Lugat ehli kazayı hüküm olarak tarif etmişlerdir. Nitekim Al ah Teala şöyle buyurmuştur:

“**Rabbın kendisinden başkasına ibadet etmemenizi ve anaya babaya iyilik etmenizi hükmetmiştir.** ” (İsra 23)

“Kadaytu hacetî” (işimi bitirdim) denildiği zaman ferag (bitirmek) anlamında kullanılır.

Yapma ve takdir etme anlamında da gelmiştir. Bundan dolayı Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur:

“**Böylece onları, iki gün içinde yedi gök olarak var etmiştir.** ” (Fussilet 12) Kaza ve kader diye kullanılması da bundandır.130

Kader: Al ah’ın kâinattaki her şeyi ezeli ilmi ve hikmeti doğrultusunda takdir etmesi, o ilmine uygun bir şekilde düzenlemesidir. Kadere iman Al ah’ın sonsuz ilmi ve gücü ile alakalı bir konu-dur. Yüce Al ah her şeye gücü yeter ve O her istediğini de yapabilir.

Kadere inanç, Al ah’ın rububiyetine inanmanın gereklerindendir. İmanın altı şartından biri olup, ona tam bir şekilde inanılmadan iman edilmiş

olunmaz.

Es-Sefarini rahimehullah şöyle demiştir: “Selefe göre kader: ilmin geçtiği, kalemin sonuna kadar olacak her şeyi yazdığıdır. Al ah Azze ve Celle mahlukatın kaderlerini, olacak şeyler olmadan önce ezelde Al ah

Subhanehu ve Teala’nın ilminde takdir etmiştir. Muhakkak ki bunlar Al ah Teala tarafından bilinen vaktinde ve Allah’ın takdir ettiği şekilde vuku bulacaktır.”131

Ümmetin selefi de kaza ve kadere imanı, imanın rükünlerinden olarak kabul etmiş ve imanın ancak bununla tamam olacağını beyan etmişlerdir.

Ehl-i Sünnet ve’l-Cemaat Al ah’ın kaza ve kaderine iman hususunda Kur’andan ve sünnetten şu delil eri getirmişlerdir:

Kur’an Ayetleri:

1- Al ah Teala şöyle buyurmuştur: “**Her şeyi biz, apaçık bir kütükte saymışızdır.** ” (Yasin 12) Taberi bu ayetin tefsirinde şöyle demiştir: “Al ah Teala buyuruyor ki olmuş veya olacak her şeyi kitapların anasında veya apaçık bir kütükte saydık ve tespit ettik. Bu açıklamayı Mücahid ve Katade yapmıştır.”132

2- Al ah Teala şöyle buyurmuştur: “**Şüphesiz biz, her şeyi bir kadere göre yarattık.** ”

(Kamer 49) İbn Kesir şöyle demiştir: “Kaderi takdir edip ta'yin eden, yaratıkları bu kadere ileten O'dur. Ehl-i sünnet imamları bu âyet-i kerîme'yi Allah'ın yaratıkları hakkında önceden belirlenen kaderini isbâta delil getirirler. Al ah'ın önceden belirlenmiş olan bu kaderi; eşyayı olmazdan önce bilmesi ve yaratılmalarından önce onlar hakkında takdir buyurmasıdır.

Ehl-i sünnet âlimleri 130 Cevheri es-Sıhah (6/2463)

131 Levamiu’l-Envar (1/248)

132 Taberi Camiu’l-Beyan (12/655)

bu ve benzeri âyetlerle, bu âyetler doğrultusunda vârid olmuş hadislerle sahabe devrinin sonlarında ortaya çıkmış olan Kaderiyye mezhebine cevablar vermişlerdir.”133

3- Al ah Teala şöyle buyurmuştur: “**Allah'ın emri, takdir olunmuş bir kaderdir.** ” (Ahzab 38) İbn Cerir et-Taberi şöyle demiştir: “Muhakkak ki Al ah bütün her şeyi yaratmadan önce biliyordu. İlminde mahlukatı yaratmayı, onlara emir ve yasaklar koymayı, taat ehline sevap vermeyi, isyan ehline ceza vermeyi tamamlamıştı. Bu emri tamamlayınca takdir etti, takdir edince yazdı, bunu gayb kıldı ve el-gayb ve Ümmü’l-Kitab diye isimlendirdi. Bu kitaba göre mahlukatı yarattı, rızıklarını, ecel erini ve amellerini belirledi. Onlara isabet eden genişlik veya şiddet yazdığı kitaba göre isabet eder.”134

Sünnetten Deliller:

1- İbn Mesud radıyallahu anh dedi ki: Doğru sözlü ve doğru sözlü olduğu tasdik olunan Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bize şunu anlattı:

" **Sizden her birinizin hilkati annesinin karnında kırk gün süre ile nutfe olarak bir araya getirilir. Sonra bunun kadar bir süre alaka (sülük gibi**

yapışan ve kan emen bir kan pıhtısı) olur. Sonra bunun kadar bir süre mudga (bir çiğnemlik et) olur. Sonra ona melek gönderilir, melek ona ruh üfler ve şu dört hususu yazmakla emrolunur: Rızkını, ecelini, amelini, bedbaht mı, mutlu mu olacağını. Kendisinden başka hiçbir

ilâh bulunmayan Allah hakkı için, hiç şüphesiz sizden herhangi bir kimse Cennet ehlinin ameli ile amel eder.

Nihayet kendisi ile Cennet arasında ancak bir arşın kalmışken, kitap (da yazılan kader) onun aleyhine ileri geçer ve o da Cehennemliklerin ameli ile amel eder, böylelikle oraya girer. Ve hiç şüphesiz sizden herhangi bir kimse Cehennemliklerin ameli ile amel eder. O

kadar ki, kendisi ile Cehennem arasında ancak bir arşınlık mesafe kalır da, kitap onun hakkında ileriye geçer, o da Cennet ehlinin ameli ile amel eder ve Cennet'e girer."135

2- Abdullah b. Amr b. el-As radıyallahu anhuma Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir:

"**Allah mahlukatın kaderini göklerle yeri yaratmadan elli bin sene önce yazdı. Arşı su üzerinde idi**."136

3- Tavus rahimehullah şöyle demiştir: "Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabından kendilerine yetiştiklerim "her şey kader iledir"

diyorlardı. Abdullah b. Ömer radıyallahu anhuma'nın şöyle dediğini işittim: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"**Her şey kader iledir. Hatta acizlik ve akıllılık veya akıllılık ve acizlik dahi**."137

Sahabenin sözleri:

1- Abdullah b. Mesud radıyal ahu anh şöyle demiştir: "Al aha yemin olsun, kişi kadere iman etmedikçe ve ölü iken çıkarılmış olup öldükten sonra da diriltileceğini bilmedikçe imanın tadını alamaz."138

133 İbn Kesir Tefsiru'l-Kur'ani'l-Azim (4/267)

134 İbn Cerir et-Taberi Camiu'l-Beyan (12/15)

135 Buhari (3208) Müslim (2643)

136 Müslim (2653)

137 Müslim (2655)

138 Şerhu Usuli Ehli's-Sunne ve'l-Cemaa (1218)

2- Abdullah b. Abbas radıyal ahu anhuma şöyle demiştir: "Kader tevhidin nizamıdır. Kim Al ah'ı birler de kadere iman etmezse, kazayı inkarı tevhidini eksiltir. Kim Al ahı birler ve kadere iman ederse bu, kopması olmayan sağlam kulp olur."139

Tabiinin sözleri:

1- Hasen el-Basri rahimehullah şöyle dedi: "Kaderi yalanlayan hakkı yalanlamış olur.

Muhakkak ki Al ah yaratılışı, eceli, belayı, musibeti, afiyeti takdir etmiştir.

Kaderi yalanlayan Kuranı yalanlamış olur."140

2- "Bir adam Zeyd b. Ali radıyallahu anh'e geldi ve şöyle dedi: "Ey Zeyd!

Sen Al ah'ın isyan edilmesini dilediğini iddia ediyorsun!" Zeyd şöyle dedi:

"Al aha zorla mı isyan ediliyor?" Bunun üzerine adam salınarak gitti."141

Kişinin kadere imanının tam ve uygun bir şekilde olabilmesi için şu dört mertebeyi gerçek-leştirmesi gerekir.

Birincisi: Al ah'ın her şeyi kuşatan ezeli bir ilmi olduğuna inanması gerekir. Bu konuda Yü-

ce Allah şöyle buyurmuştur:

“**Sen Allah’ın göklerdeki ve yerdeki her şeyi bildiğini ve her şeyi bir kitapta kayıtlı ol-duğunu bilmiyor musun? Şüphesiz bunu yapmak Allah için çok kolaydır**.” (Hac Suresi 70.

âyet)

İkincisi: Her şeyin Yüce Al ah’ın ilmine dâhil olduğuna ve yaratılmış her şeyin, her olayın Levhi Mahfuz’da (her türlü noksanlıktan ve hatadan

korunmuş levha) kayıtlı olduğuna inanmaktır.

Bu konuda Yüce Al ah şöyle buyurmaktadır:

“**Biz kitapta (Levhi mahfuz’da) her şeyi eksiksiz olarak (kaydettik)”**

(Enam Suresi 38.

âyet)

Bu konuda Peygamber sallallahu aleyhi ve sel em şöyle buyurmuştur:

“Al ah gökleri ve yeri yaratmadan elli bin yıl önce bütün mahlûkatın kaderini yazmıştır.”142

Üçüncüsü: Yüce Al ah’ın dilediğini dilediği gibi yaptığına iman etmektir.

Bu konuda Yüce Al ah şöyle buyurmuştur:

“**Âlemlerin Rabbi olan Allah dilemedikçe siz hiçbir şey dileyemezsiniz**.”

(Tekvir Suresi 29. âyet)

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem kendisine Sen ve Allah dilerseniz diyen kimseye şöyle buyurmuştur:

“Sen Beni Al ah’a ortak koşulan bir benzer mi yaptın? Bilakis Al ah tek başına dileyen-dir.”143

139 Acurri eş-Şeria (s.215)

140 Şerhu Usuli Ehli’s-Sunne ve’l-Cemaa (1254)

141 Şerhu Usuli Ehli’s-Sunne ve’l-Cemaa (1264)

142 Muslim (4/2044) Hakim (1/45) Lalkai İtikad (4/579) İbni Vehb el-Kader (s.101) 47

Dördüncüsü: Yüce Al ah’ın her şeyin yaratıcısı olduğuna inanmaktır. Bu konuda Yüce Allah şöyle buyurmuştur:

“**Allah her şeyin yaratıcısıdır ve O her şeyi kavrayan, rızkını veren ve yönetendir**”

(Zümer Suresi 62. âyet) Ve Yüce Al ah şöyle buyurmuştur:

“**Allah sizi ve sizin yaptıklarınızı da yaratandır**.” (Saffat Suresi 96. âyet) Bu konuda Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

“Al ah her sanatkârı ve yapmış olduğu sanatı yaratandır.”144

Kaderin Kısımları

a-Genel Kader: Al ah’ın bütün kâinat için koyduğu, gökleri ve yeri yaratmadan elli bin sene önce Levhi mahfuz’da yazdığı, hesabını yaptığı genel bir takdirdir.

b-Ömürlük Kader: Kulun ana rahminde ona ruh verildikten sonra ölünceye kadar başından geçecek bütün olayları içine alan bir takdirdir.

c-Senelik Kader: Kulun her sene Kadir gecesinde o sene başından ne geçeceğini belirle-yen senelik bir takdirdir. Yüce Al ah şöyle buyurmuştur:

“**O gece kendi katımızdan bir emir ile her muhkem iş apaçık ayırt edilir**.” (Duhan Suresi 4. âyet)

d-Günlük Kader: Yüce Al ah’ın fi liyatıyla alakalı olan; öldürme, diriltme, verme, çekip alma işleriyle alakalı olan günlük insanoğlunun hayatındaki takdiridir. Yüce Al ah şöyle buyurmuştur:

“**Göklerde ve yerde kim varsa hepsi ondan (Allah’tan) ister. O her gün bir iştedir (yaratma, öldürme, rızıklandırma gibi**)” (Rahman Suresi 29.âyet)

Kadere İnançta Gerekli Olanlar

Kulun kadere inancında iki şey ona gerekli ve farz olur.

Birincisi: Kulun yapılması kendisine yasaklanan şeylerden kaçınmasına ve kendisi için takdir edileni (farzları ve Sünnet’leri) fi liyata dökmesinde Al

ah’tan yardım dilemesi, onu kolaya yöneltip, zorluktan uzaklaştırması için Al ah’a dua etmesi ona farz olur. Böylece kul Al ah’a tevekkül eder ve kötülüklerden O’na sığınır, hayra ulaşıp şerden sakınmada Allah’ın yardımına muhtaç olduğunu bilir. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

على ما ينفعك واستعن بالله ولا تعجز وإذ أصابك شيء فلا تقل لو أني فعلت كذا لكان كذا

احرص

ولكن قل قدر الله ما شاء فعل فإن لو تفتح عمل الشيطان

143 Beyhaki (3/217) İbni Ebi Şeybe (5/340) Ahmed (1/214, 224) Taberani (12/244) sahihtir.

144 Hakim (1/85) Mecma (7/197) Bezzar (7/258) Mehamili Emali (s.309) Beyhaki Şuab (1/209) Lalkai İtikad (3/538) sahihtir.

“Sana fayda verecek şeyleri hırsla talep et ve Al ah’tan yardım iste, (yapacağın işlerde) acizlik gösterme. Eğer sana bir musibet gelecek olursa keşke şöyle yapsaydım şöyle olurdu de-me. Ve lakin Al ah takdir etti ve dilediğini de yaptı de. Çünkü keşke şeytanın amelini açar (şeytanın işini kolaylaştırır).”145

İkincisi: Kul kendisi için takdir edilmiş musibetlere sabredip, umutsuzluğa kapılmamalıdır.

Gelen musibetin Al ah'ın katından geldiğini bilip, razı olmalıdır. Böylece dünyada selameti bulur.

Bilir ki kendisine bir musibet gelecek olsa o musibeti ondan uzaklaştıracak hiçbir kuvvet yoktur.

Aynı şekilde kendisi için takdir edilmemiş bir musibet kesinlikle ona isabet edecek değildir. Bu yüzden peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

واعلم أن ما أصابك لم يكن ليخطئك وأن ما أخطأك لم يكن ليصيبك

"Bil ki sana gelen musibet (muhakkak sana isabet edecektir) hata yapmaz ve (senin için takdir edilmemiş) musibette sana isabet edici değildir."146

Kaza Ve Kadere Rıza Göstermek

Kulun kendisi için takdir edilen kadere rıza göstermesi gerekir. Çünkü kadere olan rızası onun Yüce Al ah'ın rububiyetine tam manası ile iman etmesinden ileri gelir. Her Müslüman Allah'ın iradesine uygun bir şekilde cereyan eden kaderin fi liyatı olan kazaya iman etmesi, rıza göstermesi imanın şartlarından biridir. Yüce Al ah yaptığı her işi adalet ve hikmet çerçevesinde yapar, kulun kalbinin Al ah'ın verdiği musibetin yanlışlıkla kendisine gelmeyeceğine, yanlışlıkla kendisine gelecek bir musibetinde Al ah'ın iradesi ve kazası olmadan isabet etmeyeceğine inanması, onun meydana gelen olaylar karşısında tereddüde düşmesine ve hayretler içinde kalması-

na engel olur. Stres ve huzursuzluktan arınır, emin olur. Kaybettiği şeylere üzülmez, geleceğinden korkmaz. Böylece insanların en huzurlusu, aklı ve fikri rahat olanı haline gelir. Her kim ömrü-

nün sınırlı olduğunu, korkaklığın ömrünü uzatmayacağını, rızkının bel i olduğunu, cimriliğin rızkını artırmayacağını bilirse kalbi ve gönlü rahatlar, mutmain olur. Kendisine isabet eden musibetlere sabreder, yapmış olduğu yanlış işler için tevbe eder, Yüce Al ah'ın onun için takdir ettiğine razı olur.

Böylece kendisine gelen musibetlere sabrettiği gibi emredilenleri de yapmış, bu ikisi arasını birleştirmiş olur. Yüce Al ah şöyle buyurmuştur:

"**Hiçbir musibet Allah'ın izni olmadıkça isabet etmez. Kim Allah'a iman ederse Allah'ta onun kalbine hidâyet verir. Allah her şeyi en iyi bilendir**." (Teğâbun Suresi 11. âyet) Ve şöyle buyurmuştur:

"(**Ey Muhammed!) sabret, muhakkak ki Allah'ın vaadi gerçektir, haktır. Ve (Allah'tan) günahlarının bağışlanması için mağfiret dile**."

(Ğâfir Suresi 55. âyet) **Hidâyet Çeşitleri**

Al ah'ın kuluna nasip ettiği hidâyet iki çeşittir.

Birincisi: Bütün insanlık için gerekli olan, Al ah'ın kuluna doğru yolu, hakkı gösterdiği ve delalet ettiği hidâyettir. Yüce Al ah bu konuda şöyle buyurmuştur:

145 Müslim (4/2052) İbni Hibban (13/28) Beyhaki (10/89) İbni Mace (79, 4168) Ahmed (2/366, 370) Ebu Yala (11/230) Hatib Tarih (12/223)

146 İbni Hibban (2/506) Hakim (3/624) Ziya Muhtare (8/274, 351) Ebu Davud (4699) İbni Mace (77) Ahmed (5/182) Taberani (4/81) Mecma

(7/198) Beyhaki (10/204)

"**Şüphesiz ki Sen dosdoğru bir yola iletiyor, delalet ediyorsun**." (Şura Suresi 52. âyet) **İkincisi:** Yüce Al ah'ın fazlı ve keremi ile muttaki (Al ah'tan hakkıyla korkan) kullarına şer kapılarını kapatıp, hayır ve iyilik kapılarını, yollarını açması, kullarını bu hal üzerine sabit kılması-

dır. Bu hidâyet Allah'tan başka kimsenin tasarrufu altında değildir. Bu konuda Yüce Allah şöyle buyurmuştur:

"**Şüphesiz ki Sen sevdiğine, dilediğine hidâyet edemezsin. Fakat Allah dilediğine hidâyet eder (hidâyete erdirir**)." (Kasas Suresi 56. âyet) **İrade Çeşitleri**

İrade (dilemek, dilediğini yapmak) Yüce Al ah'ın kitabında iki çeşit olmak üzere varid olmuş-

tur.

Birincisi: Kevni İrade

Bu irade Yüce Allah'ın yarattığı bütün her şey için geçerlidir. Dilediği meydana gelir, dilemediği ise vuku bulmaz. Yüce Al ah'ın murad ettiğinin muhakkak olması demektir. Kâinatta vuku bulan her şeyin Yüce Al ah tarafından sevilmesi, hoşnut olunması meydana gelmesi için şart de-

ğildir. Kevni irade, Yüce Al ah tarafından yerler ve gökler yaratılmadan önce takdir edilmiştir.

Eğer kevni irade ile Şer'i irade bir yerde, bir noktada birleşirse işte o zaman Yüce Al ah o kevni iradeyi sever ve ondan razı olur. Yüce Al ah şöyle buyurmuştur:

"**Allah kimi hidâyete erdirmek isterse onun göğsünü İslam'a açar**"

(Enam Suresi 125.

âyet)

İkincisi: Şer'i İrade

Şer'i irade Al ah'ın istediği, dilediği, razı olduğu amellerin, hadiselerin vuku bulmasını sağ-

ladığı, bu sevdiği, istediği şeyleri yapanlardan razı olduğu iradedir. Yüce Al ah'ın bir şeyi sevmesi vuku bulacağı manasına gelmez. Ancak kevni irade ile meydana gelmesi istenirse o zaman vuku bulması gerekli olur. Bu konuda Yüce Al ah şöyle buyurmuştur:

"**Allah sizin için kolaylık diler, zorluk dilemez**." (Bakara Suresi 185.

âyet) Kevni irade daha geniş kapsamlıdır. Al ah'ın dilemesi sonucu vuku bulan şer'i irade aynı zamanda kevni iradedir. Mümin kulun iman etmesi

kevni irade sonucudur. Fakat Yüce Al ah'ın kulunun iman etmesini sevdiği ve istediği için imanının vukuu şer'i iradedendir. Yani her kevni irade şer'i irade değildir. Yani Al ah kevni olarak yarattığı her şeyi sevip, olmasını dilemek zorunda değildir. Bu kâfirin küfretmesinin Al ah'ın kevni iradesi sonucu olup, Yüce Al ah'ın küfrü sev-mediği için küfrün vukuu şer'i irade değildir. Ebu Bekir radiyallahu anhın imanı hem kevni hem de şer'i irade gereğidir. Fakat Ebu Leheb'in küfrü sadece kevni irade sonucudur. Yüce Al ah onun küfrünü yaratmıştır ama ondaki bu küfür hasletini sevmez, razı olmaz. Bu sebepten onun küfrü şer'i irade sonucu değildir. Yüce Al ah bu kâinatta günahları yaratmış ama kullarından günah işlemelerini

istememiştir. Günahlar kulların kendi iradeleri ile kesb edilen hasletlerdir.

Yüce Al ah günahları yasaklamış, günah işleyenleri cezalandıracağını

bildirmiştir. Ezeli takdiri sonucu isteyen günah işler, isteyende günahlardan kaçınır.

Yüce Al ah kulunun iman etmesini, itaatte bulunmasını, iyi ameller işlemesini ister, bunu arzular ve sever. Kullarına sevdiği işleri yapmaları için emreder. Emirlere uyanları mükâfatlandırır, güzel bir karşılık verir. Hiç kimse Al ah'ın iradesi olmadan isyan edemez, asilik yapamaz. O'nun dilediğinden başka hiçbir şey vuku bulmaz. Yüce Al ah şöyle buyurmuştur: 50

"(**Allah) kullarının inkâr etmelerine, küfür etmelerine razı olmaz**."

(Zümer Suresi 7.

âyet) Ve şöyle buyurmuştur: "**Allah fesadı sevmez**." (Bakara Suresi 205.

âyet) **Kaderi Değiştiren Sebepler**

Yüce Al ah kulunun başına gelecek kaderin dua, sadaka, kulun yapmış

olduğu işlerde dik-katli davranması, ilaç kullanması, yaptığı işi en sağlam bir şekilde yapması gibi sebeplerle değiş-

tirilebileceğini başa gelecek olan kaderin bertaraf edilebileceğini bildirmiştir. Çünkü olacak her şey Allah'ın ezeli ilminde sabittir. Kader değişse de bu kulun kaderinde zaten vardır, çizilmiştir.

Bu sadece bir kaderden diğerine geçiştir. Kulun acizliği ve başarılı olması dahi kaderinin bir par-

çasıdır.

Kader Allah'ın Bir Sırrıdır

Kader Al ah'ın yarattıklarından gizlediği bir sırrıdır. Kâinattaki her şeyin gerçek halini Yüce Al ah'tan başka hiç kimse bilemez. Kulun sapkınlığa düşmesi, hidâyete ermesi, ölmesi, dirilmesi, kiminin bolca nimetlenip, kiminin de az rızık alması hepsi Al ah'ın takdirindendir. Peygamber efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

..سكوا

إذا ذكر القدر فأمسكوا

"Kader zikredildiğinde (onun hakkında konuşulmaya başlandığında) kader hakkında ko-nuşmayı bırakın."147

Bunun dışında âlimler tarafından kaderin yönlerini, Al ah'ın kaderdeki büyük hikmetlerini, kaderin derecelerini, mertebelerini, sonuçlarını insanlara açıklamak, onların bunu öğrenmelerini sağlamak caizdir ve gereklidir. Çünkü kadere iman, imanın altı şartından biridir. Bu yüzden onun hakkında yeterli bir miktar ilim gereklidir. Bu yüzden Peygamber efendimiz sallal ahu aleyhi ve sellem Cibril aleyhis selam ile aralarında geçen konuşmadan sonra şöyle söylemiştir: .. هذا جبريل أتاكم يعلمكم دينكم

"Bu gelen Cibril'dir. Size dininizi öğretmeye geldi."148

Kaderin Delil Olarak Kullanılması

Yüce Al ah'ın ezeli ilmi ile olacakları ve olan her şeyi bilmesi insanlık için ğaybî bir meseledir. Gayb ise Al ah'tan başka kimsenin bilemeyeceği bir ilimdir. Ve gayb kulların nazarında meç-

hul bir şeydir. Bu sebepten dolayı hiç kimse kaderi, yapmış olduğu günahlara "Kaderimde vardı"

diyerek delil olarak getiremez. Eğer böyle bir şey olacak olsaydı, günah işleyenlere hesap sorulamaz, zalimlere ceza verilemezdi. Müşrikler öldürülemez, had cezaları uygulanamazdı. Zalimler zulmünden

alıkonulamaz, din ve dünya fesada boğulurdu.

Eğer bir kimse yapmış olduğu günahlara kaderi delil olarak getirirse ona şöyle denir. Bilini-yor ki Sen cennet ya da cehennem ehlinden olduğundan emin değilsin. Eğer bu konuda Senin 147 Fethul Bari (11/377) Taberani (2/96, 10/198) Deylemi (1337) Hilye (4/108) Sehmi Tarihu Cürcan (1/358) Mecma (7/202)

148 daha önce geçti.

tam bir bilgin olsaydı sana iyiliği emretmez, kötülükten alıkoymazdı. Fakat sana Al ah'ın emirlerini yap, nehiylerinden kaçın umulur ki cennet ehlinden olursun deriz.

Sahabelerden bazıları kaderle alakalı hadisleri işitince şöyle söylerlerdi: مِذ

ما كنت بأشد اجتهادا

"Ben şimdikinden daha fazla (dini vazifelerle) uğraşacak, yapmaya çalışacak değilim." Peygamber efendimiz sallallahu aleyhi ve sel em kendisine kaderi delil olarak kullanmak hakkında soru sorulunca şöyle buyurmuştur:

"Amel ediniz. (dünya hayatı ve ahiret hayatı için koşuşturunuz) her kes yaratıldığı şey için (gidişatı) kolaylaştırılmıştır. Kim mutluluk ehlindense, ona mutluluk, saadet ehlinin ameli kolaylaş-

tırılır. Ve kim kötülük, şekavet ehlindense ona şekavet ehlinin ameli kolaylaştırılır." dedikten sonra şu âyetleri okumuştur: "**Kim (malından) verir ve (Allah'ın azabından) sakınırsa, en güzeli tasdik ederse Bizde**

onu en kolaya hazırlarız. Kimde cimrilik edip (malından) vermezse, kendisini zengin sayıp, en güzel olanı da yalanlarsa Bizde onu en zor olana yöneltiriz.”

(Leyl Suresi 5-10. âyetler)

Sebeplere Sarılmak

Kul dünya yaşantısında iki türlü musibetle karşı karşıya kalır.

Birincisi: Kulun kendi elinden gelen musibeti bertaraf edecek gücü vardır.

Böyle olduğu halde o musibet karşısında acizlik gösteremez, elinden geleni yapmak zorundadır.

İkincisi ise: Kul kendisine gelen musibet karşısında yapacak hiçbir şeyi yoktur. Böyle bir durumda ümitsizliğe, paniğe kapılmadan Yüce Al ah'a yönelmeli, ondan probleminin çözümünü istemelidir. Çünkü Yüce Al ah musibetleri daha vuku bulmadan nasıl ve ne zaman vuku bulaca-

ğını çok iyi bilir. Her musibet için meydana gelişi esnasında bazı sebepler yaratmıştır. Böylece musibetin bertaraf edilişinin yollarını da bize öğretmiştir. Dolayısıyla kul eğer sebeplere sıkı sıkı sarılırsa musibetleri bertaraf edecek gücüde kendisinde bulacaktır. Dinimiz sebeplere sarılmayı emretmiş, sebepler doğrultusunda hareket etmeyeni ayıplamıştır. Çünkü kul bu fi li ile kendisini tehlikelerden korumamıştır. Bütün bunların yanı sıra eğer kulda musibetlere karşı koyacak güç ve imkânı yoksa o zaman kul mazur olmuş olur.

Kulun sebeplere sarılması, Allah'a tevekkül etmesine engel değildir. Çünkü sebepler kaderin cüzlerinden biridir. Dolayısıyla kader sebepler ile bir bütündür. Her halükarda Al ah'a tevekkül etmeyi gerektirir. Kul yapacağı işlerde sebeplere sarıldıktan sonra Al ah'a tevekkül eder, ondan kaderinin hayırlı olmasını ister. Eğer başına bir musibet gelecek olursa da şöyle der: **" در للها ما شاء**

ق

ل

" **فـعـ** “Al ah takdir etti ve dilediğini de yaptı.”

Kula musibet gelmeden evvel musibeti önleyecek sebeplere sarılması gerekir. Çünkü kader ancak başka bir kader ile defedilir. Şüphesiz ki bütün peygamberler kendilerini düşmanlarından koruyacak sebeplere

sarılmışlardır. Hâlbuki Yüce Al ah onları korumuş, onlara davetleri esnasında yardım etmiş ve vahiy ile desteklemiştir. Peygamber efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem Allah’a tevekkül edenlerin efendisi olmasına rağmen sebeplere sarılırdı. Yüce Al ah şöyle buyurmuştur:

“**Onlara karşı gücünüz yettiğince kuvvet ve bağlanıp beslenen atlar hazırlayın. (Böylece) onunla Allah’ın düşmanlarını ve kendi**

düşmanlarınızı korkutmuş olursunuz.” (Enfal Suresi 60. âyet) Ve şöyle buyurmuştur:

52

“**O ki size yeryüzünü boyun eğdirendir. Şu halde yeryüzünün sırtlarında dolaşın ve Allah’ın rızkından yiyin. Dönüş ancak O’nadır**.”

(Mülk Suresi 15. âyet) Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

املؤمن لاقوي خري وأحب إىل اهلل من املؤمن لاضعيف ويف كل خري احرص عىل ما ينفعك واستعن باهلل

تعجز وإن أصابك شيء ولا تقل لو أين فعلت كذا لكان كذا وكذا ولكن قل قدر اهلل ما شاء فعل

ولا

“**Güçlü kuvvetli mümin kul, zayıf ve iman sahibi kuldan Allah’a daha sevimli gelir.**

Ama ikisinde de hayır vardır. Sana fayda verecek işleri hırsla talep et.

Allah'tan yardım dile, acizlik gösterme. Eğer sana bir musibet gelecek olursa keşke şöyle yapsaydım, şöyle şöyle olurdu deme. Ve lakin Allah takdir etti ve dilediğini yaptı de. "149

Kaderi İnkârın Hükmü

Kaderi inkâr eden dinin asıl arından birini inkâr etmiş sayılır ve kâfir olur.

Bazı selef âlimleri

– Allah onlara rahmet etsin – şöyle demişlerdir.

ناظروا القدرية بالعلم فإن جحدوا كفروا فإن أقبلوا خصموا

"Kaderi inkâr edenlerle ilim ile tartışın. Eğer inkâr ederlerse, kabul etmezlerse kâfir olurlar.

Eğer kabul ederlerse husumet gösterirler."

Kadere İmanın Sonuçları

Kaza ve kadere iman beraberinden birçok güzel semere, fert ve toplum açısından birçok iyi sonuçlar doğurur. Bunlardan bazıları şunlardır: a)-Birçok güzel ibadetin hayat bulmasına sebep olur. İbadeti yalnızca Al ah için yapmak, yalnızca Allah'a tevekkül etmek, Ondan korkmak, Ondan

talep etmek, Al ah hakkında iyi zanda bulunmak, zorluklara sabretmek, tahammül göstermek, ümitsizlik ile savaşmak, Al ah'tan gelene razı olmak, sadece Al ah'a şükretmek, Al ah'ın rahmeti ile mutlu olmak, Al ah için mütevazı olmak, kibri ve büyüklenmeyi terk etmek, Al ah için infak etmek, cesaretli olmak, hayır işlerinde öncü olmak, kanaatli ve izzetli olmak, himmetini yüksek tutmak, işini sağlam yapmak, her işi ya-parken ciddi olmak, üzüntü ve mutlulukta itidal i olmak, hasetten ve itirazdan kurtulmak, aklı batıl ve hurafelerden özgürlüğüne kavuşturmak, gönlün ve kalbin rahat ve huzurlu olması bunlara birer örnektir.

b)-Mümin kul kadere olan imanı ile dünya hayatını düzenli bir şekilde geçirir. Al ah'ın ona bahşetmiş olduğu nimet onu azdırmaz, başına gelen musibetler onu yıldırmaz, ümitsizliğe dü-

şürmez. Bilir ki gelen her zarar Al ah'ın takdiri ile olmuştur. Bunu dünya imtihanı olarak görür ve telaşlanmaz. Bilakis sabreder ve ecrini Al ah'tan bekler.

c)-Kadere iman kulu sapıklığa sürükleyecek her şeyden alıkoyar, kötü bir şekilde vefat etmesini engeller. Kul böylece doğru ve sâlih amel işlemek üzere bir uğraş verir. Günaha ve azaba götürecek şeylerden de kaçınır.

149 Müslim (4/2052) İbni Hibban (13/28)

d)-Mümin kadere olan imanı sayesinde zorluklara karşı sağlam ve sabit bir kalple, sebeplere sarılarak dimdik ayakta durur.

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

لأمر املؤمن إذ أمره كله له خري وليس ذلك إلا للمؤمن إذ أصابته سراء شكر فكان خريا له وإذ

عجبا

أصابته ضراء صرب فكان خريا له

"Müminin işi çok gariptir (acayiptir). Bütün olanlar onun için hayırdır (hayra götürür). (Bu özellik) müminden başkası için geçerli değildir. O'na

sevindirici, güzel bir şey gelse şükreder, bu onun için hayırlıdır. Ve eğer başına bir musibet gelse sabreder, bu da onun için hayırlıdır."150

150 Müslim (4/2295) İbni Hibban (7/155) Beyhaki Şuab (4/116) Fethul Bari (10/109) 54

Hadisin Tefsirini Bilmeyen Ona Teslim Olmalıdır

ل يعرف تفسري ْلاديث، ويبلغه عقله؛ قف د كُ في ذلك وأحكم له؛ فعليه ْلامياذ به ولاتسليم لهَ .

9 ومذ

-

ق ومثل ما كان مثله في القدر.

مثل حديث:» لاصدقة املصدو 10 «

-

لارؤية كلها، وإذ نبت عذ الأساع واستوحش منها املستمع، فإنا عليه ْلاميانِيا، وأذ لا يرد منها

ـومثل أحاديث **11**

حرفاً واحداً ، وغريها مذ الأحاديث املأثوراتعذ الثقاتِ.

9- Hadisin açıklamasını/tefsirini bilmeyen, ona akıl erdiremeyen kimseler; onun hükmüne iman etmek ve teslim olmak ile yetinir. Böyle bir kimse için ona iman edip ve ona teslimiyet göstermekle yükümlüdür.

10- Örneğin: ‘ *es-Sâdıku'l-Masdûk*’ hadisi ve buna benzer kadere dair diğer hadislerde olduğu gibi.

11- Örneğin Ru'yet (kıyamette Allah'ın görüleceğine) dair bütün hadisler de böyledir. Bunlar kulaklara yabancı gelse, bunları duyan, bunlardan irkilse bile ona düşen bu hadislere imân etmektir. Onlardan bir harfini dahi reddetmemektir. Ki güvenilir ravilerden nakledilmiş

benzeri diğer hadislere de iman böyledir.

Şerh: Burada tefsir ile kastedilen, bir şeyin hakikatinin açıklanmasıdır.

Allah Teâlâ'nın kendisi hakkında ve ahiret günü hakkında verdiği haberler bize malum değildir. Zira bunlar, İmam Malik ve başkalarının istiva hakkında dediği gibi, keyfiyeti/şekli hakkındaki bilginin Al ah Teâlâ'ya ait olup, bizce bilinmeyen konulardır. Selefin cumhuru "Onun te'vilini ancak Al ah bilir" (Al-i İmran 7) ayetinden dolayı bu konuda tevakkuf etmişlerdir.

İbn Abbas radıyallahu anhuma'dan şöyle dediği rivayet edilmiştir: عذر

تـفسري لاقرآذ)و ْلاديث مثلهِ(

على أربعة أوجه:تفسير تعرفه لاعرب من كلامها ،وتفسير لا يُ

أحد بجهلاته ،وتفسير يعلمه لاعلماء ،وتفسير لا يعلمه إلا الله،فمن ادَّعى علمه فهو كاذب

“Kur’an’ın tefsiri (hadis de böyledir) dört kısımdır: Arap dilinden dolayı bilinen tefsir, bilin-memesi mazeret olmayan tefsir, alimlerin bildikleri tefsir, ancak Al ah’ın bildiği tefsir. Kim bunu bildiğini iddia ederse o bir yalancıdır.” İbn Abbas radıyallahu anhuma’nın sözündeki “Ancak Allah’ın bildiği tefsir”, Al ah Teâlâ’nın kendisi hakkında ve ahiret günü hakkında verdiği haberlerin hakikatidir. Bunların manasını anlarız lakin hakikatini idrak edemeyiz.

es-Sâdıku’l-Masdûk: Doğru olan ve Doğrulanmış olanın hadisi: ‘Abdullah İbn Mes‘ûd ’dan gelen hadise işaret edilmektedir. ‘Abdullah b. Mes‘ûd şöyle dedi: “Bize daima doğru söyleyen ve kendisine de doğru bildirilen Rasûlüllâh şöyle bildirdi: ‘Sizin birinizin (yaratılışının başlangı-

cında) ana baba maddeleri kırk gün anasının karnında toplanır. Sonra o maddeler o kadar zaman içinde katı bir kan pıhtısı halini alır. Sonra yine o kadar zaman içimde bir çiğnem ete dönü-

şür. Sonra (dördüncü dönüşüm merhalesinde) bir melek gönderilir de bu melek ona ruh üfürür ve melek dört kelime ile yani: rızkını, ecelini, amelini, şaki ve said olduğunu yazmakla emir olunur.

Kendisinden başka hak ilah olmayan Al ah’a yemin ederim ki sizden biriniz Cennete ehlinin ameli ile amel etmekte devam eder. Nihayet kendisi ile Cennet arasında bir zirâ‘dan başka mesafe kalmaz. Bu sırada (meleğin ana karnında yazdığı) yazı o kişinin önüne geçer. Bu sefer o kimse Cehennem ehlinin ameli ile amel etmeye devam eder. Ve yine sizden biriniz Cehennem ehlinin 55

ameli ile amel eder. Nihayet kendisi ile Cehennem arasında bir zirâ‘dan başka mesafe kalmaz.

Bu sırada (meleğin ana karnında yazdığı) yazı o kişinin önüne geçer. Bu sefer o kimse Cennet ehlinin ameli ile amel etmeye devam eder ve Cennete girer.’”151

Müminlerin, kendilerinin üstünde olan rablerini ahiret yurdunda gözleriyle göreceklerini kabul etmek, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in esaslarındandır.

Salih selef bu konuda icma etmişlerdir.

Daha sonraki bir başlıkta bu konun delil eri zikredilecektir. Ancak buradaki madde ile ilgili olarak şu açıklamayı yapmamız gerekir: Ehl-i Sünnet'e muhalefet eden bid'at ehlinden bazısı,

"rü'yet/görmek ile kastedilen ilimdir" demişlerdir. Onlara birkaç açıdan cevap verilir: 1- Bu nasların zahirine aykırıdır. Nasların zahirine aykırı olan bir açıklama için delil gerekir.

bu konuda delil yoktur.

2- İlim anlamındaki görmek fi li, geçişli bir fi ldir. "Zeyd'i bir fakih olarak gördüm" dersin. Yani onun fakih olduğunu bildim demektir. Eğer "Zeyd'i gördüm" dersen, bundan ancak onu gözle gördüğünü söylemiş olursun. Bu bilmek anlamına gelmez.

3- Rü'yet/görmeyi ilim olarak açıklamak bidattir. Ne Nebî sallal ahu aleyhi ve sellem'den, ne de sahabelerden birinden böyle bir açıklama sabit olmamış, bilakis bunun aksi sabit olmuştur.

151 Buhârî, (3208, 3332, 6594, 7453); Müslim, (2643); Ebû Dâvud, (

Sunne, 6); Tirmizî, (2137); İbn Mâce, (Mukaddime, 10) ve Ahmed (5/148, 155, 180).

Akide Konusunda Cedeli Terk Etmek

ولا يناظره، ولا يتعلم الجدل، فإن الكلام في القدر والرؤية والقرآن وغيرها من الأسنن مكروه

12-

لا يخاصم أحداً

ب بـكلامه لاسنة - مذ أهل لاسنة حَتَّ يدع اجلدل ويسلم . ويؤمذ ب ْلاثار .

-

مذهيِ عذه،و لا يكوذ صاحبه إذ أصدا

12- Herhangi bir kimseyle tartışma ve münazara yapmaz.

Çekişmeyi/cedeli de öğ-

renmez. Kader, Ru'yet, Kur'ân ve bunların dışında Sünnetlerde varit/gelmiş olan hususlar hakkında konuşmak mekruhtur ve yasaklanmıştır. Bu şekilde hareket eden bir kimse -

sözleriyle Sünnet'i isabet ettirse dahi- tartışmayı terk edip teslimiyet göstermedikçe *Ehli*

***Sünnet*'ten olamaz. (Bu konuda) gelen *Āsâr*'a imân edilir.**

Şerh: Al ah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

وَقَالُوا أَ ْلِتَتُنَا خَيد رٌ أَمد هُوَ مَا ضرَبُوهُ لَكَ إِلاَّ جَدَلاً بَلد هُمد ق َوحمٌ خ َصِمُونَ

"**Demişlerdir ki: "Bizim ilâhlarımız mı daha hayırlı, yoksa o mu?"**

Sana böyle demeleri, sadece münakaşa açmak içindir. Zaten onlar

kavgacı kimselerdir. " (Zuhruf 58) Ebû Umâme radıyallahu anh'den:

"Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

ذِهِ

،"

هَ

لَ

دَ ُثَّ تلاَ ر َسُول ا لَّهِ صَلَّى ا لَّهُ عَلَيحهِ و َسَلَّمَ

مَا ضَلَّ ق َوحمٌ ب َعحدَ هُد ًى كَانُوا عَلَيحهِ إِلاَّ أُوتُوا ا لجلحَ

وذ"َ

:

لاح يَةُ "مَا ضَرَبُوهُ لَكَ إِلاَّ جَدَلاً بَلح هُمح ق َوحمٌ خ َصِمْ ُ

“**Bir kavim, üzerinde bulundukları hidayetten sonra ancak**

cedel/tartışma sebebiyle sapar.” Sonra Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şu ayeti okudu: “**Sana böyle demeleri, sadece münakaşa açmak içindir. Zaten onlar kavgacı kimselerdir.** ”152

Âişe radıyallahu anha’dan: “Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şu ayeti okudu:

ا ا يفِ

هُوَ لاَّذِي أَن حزلَ عَلَيحكَ لاحكِتَابَ مِنحهُ آيَاتٌ مُ حكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ لاحكِتَابِ وَأُ خَرُ مُتَ شَابِهَاتٌ فأَمَّ لَّذِينَ

وذَ يفِ لاحعِلحمِ

أحوِيلهِ

يَتَّبِعُونَ مَا ت َشَابهَ مِنحهُ ابحتِغَاءَ لاحفِتح نَةِ وَابحتِغَاءَ ت َوَمَا ي َعحلَمُ تَأحوِيلَهُ إِلاَّ ا لَّهُ وَلَارَّاسِخ

ق لُوبِمح زَيحغٌ ف

َ

ّ

ُ

ّ َ َ َ

ـ

ي َقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كلٌ مِن عِندِ رَبنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلاَّ أُولُو الأَلبَابِ

“**Kitab'ı sana indiren O'dur. O kitabın bir kısmı muhkem âyetlerdir; bunlar Kitab'ın as-lıdır. Diğerleri ise, muteşâbih âyetlerdir.**

Kalplerinde eğrilik bulunan kimseler, fitne çıkarmak ve (heveslerine uygun) te’vilini yapmak için müteşâbih olan âyetlere tâbi olurlar. Oysa müteşâbihin te’vilini Allah tan başkası bilmez. İlimde yüksek dereceye erişmiş olanlar ise, 152 Ahmed (5/252); Tirmizî (5/378); İbn Mâce (1/19); el-Elbânî, Mişkâtu’l-Mesâbîh’te (1/39) sahih demiştir.

57

"biz ona inandık; hepsi de Rabbımız katındandır" derler. Bunu, akıl sahiplerinden başkası düşünmez” (Al-i İmran 7) Sonra Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

‘

فَإِذَا رَأَيتَ الَّذِينَ ي َتَّبِعُونَ مَا ت َشَابَهَ مِنهُ فَأُولَئِكَ الَّذِينَ س َّى ا لَّهُ ، فَاحذَرُوهُم

“**Onun müteşabih olanlarına tâbî olanları gördüğün zaman, işte onlar Allah’ın zikrettiği kimselerdir, onlardan sakının**.”153

Derim ki: “Onlardan sakının” buyrulmuş, “onlarla munazara yapın”

denilmemiştir.

Ebû Hureyre radıyal ahu anh’den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem bize hitap ederek şöyle buyurdu:

ائِ

ت رَكتُكُم ، فَإِنَّمَا هَلَكَ مَن كَانَ قَبلَكُم بِكَثرَةِ سُؤَالِهِم وَاختِلَافِهِم عَلَى أَنبِيَاهِم

ذَرُونِي مَا

“**Sizi bıraktığım sürece siz de beni rahat bırakın. Sizden öncekiler ancak çokça soru sormaları ve peygamberlerine muhalefet etmeleri sebebiyle helâk olmuşlardır**.”154

Abdullah b. Mes’ûd radıyal ahu anh şöyle demiştir: “Sizleri, insanların çıkardıkları bid’atlerden sakındırırım! Zira din kalplerden bir seferde gitmez. Lakin şeytan, kişinin kalbinden iman çıkıncaya kadar ona bid’atler çıkarır. İnsanların, Al ah’ın kendilerine yükümlü kıldığı namaz, oruç, helal, haram gibi farzları terk edip, Rableri Azze ve Celle hakkında konuşmaya başlamaları yakındır. Kim bu zamana yetişirse kaçsın.”

Denildi ki: “Ey Ebû Abdirrahman! Nereye kaçalım?” Dedi ki: “Nereye değil! Kalbiyle ve diniy-le kaçsın. Bid’at ehlinden kimseyle oturmasın.”155

Ma’an b.Îsâ dedi ki: “Mâlik b. Enes bir gün koluma dayanmış bir halde mescidden ayrılmıştı.

Kendisine Ebu’l-Cuveyriye denilen ve Mürcile’likle suçlanan birisi ona yetişti. Şöyle dedi: “Ey Ebû Abdil ah! Beni dinle, seninle bir şey konuşmak, tartışmak ve görüşümü sana bildirmek istiyorum.”

İmam Mâlik: “Eğer beni yenersen ne olacak?” dedi. Adam: “Eğer seni yenersem bana uyarsın”

dedi. Mâlik: “Başka bir kimse de gelip bizi yenerse ne olacak?” dedi.

Adam: “Ona tâbî oluruz”

dedi. Bunun üzerine Mâlik şöyle dedi: “Ey Al ah’ın kulu! Al ah

Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem’i sadece bir dinle gönderdi. Ben senin bir dinden başka bir dine geçtiğini görüyorum.”156

153 Buharî (4273); Muslim (2665).

154 Buharî (6858); Muslim (1337).

155 El-Lâlekâî (1/121). Müdel is bir ravi olan Mugira b. Miksem, İbrahim en-Nehâî’den an’ane ile rivayet etmiştir. Ravilerinden Said b. Said el-

Horasanî, şayet Hafız Said b. Mansur değilse, kim olduğu hakkında bilgi bulamadım. Eseri ayrıca el-Esbahanî, el-Hucce Fî Beyani'l-Mahacce'de (1/339) rivayet etmiştir. Benzerini Darimi (1/71) rivayet eder.

156 İbn Batta, el-İbâne (2/507). Bu eseri ayrıca Âcurrî eş-Şerîa'da (no:114, 1978); İbn Abdilberr el-İntikâ'da (s.33); Kadı Iyaz, Tertibu'l-Medarik'te (1/51); Yahya el-Umranî, el-İntisar'da (1/131) rivayet etmişlerdir.

Şeyh Mukbil b. Hâdî, Hadisu's-Sihir'de (s.62-63) ve Neşru's-Sahife'de (s.26) sahih demiştir.

58

Hişâm b. Hassân dedi ki: "Bir adam el-Hasen (el-Basrî)'ye geldi ve: "Ey Ebû Saîd! Gel de seninle din hakkında tartışalım" dedi. Bunun üzerine el-Hasen şöyle dedi: "Bana gelince, ben dinimde basiret üzereyim. Eğer sen dinini kaybetmişsen onu kendin ara."157

Mehdî b. Meymûn dedi ki: "Muhammed b. Sîrîn'in, kendisiyle bir şey hakkında tartışan adama şöyle dediğini işittim: "Ben senin ne yapmak istediğini biliyorum. Senin benimle tartıştığı-

nın farkındayım ama ben seninle tartışmayacağım."158

İbn Avn şöyle demiştir: "Muhammed b. Sîrîn'in tartışmaktan yasakladığını işittim. Ancak birisi onunla konuşursa o kişi (görüşünden) dönerdi."159

Ebu'l-Hâris şöyle dedi: "Ebû Abdillah'a (Mâlik b. Enes'e) şöyle sordum:

"Burada Cehmiyye ile tartışan, onların hatalarını açıklayan ve onlara meseleleri araştıran birisi var, görüşün nedir?"

Şöyle dedi: "Bu hevâlar hakkında herhangi bir şey konuşmak taraftarı değilim. Birinin onlarla tartışmasını da uygun görmem. Muaviye b. Kurra şöyle demiyor mu?: "Tartışmak amelleri boşa çı-

karır. Düşük bir konuşmadır. Hayra sebep olmaz. Kelâmcı iflâh olmaz.

Tartışma ve kelâm ehlinden uzak durunuz. Sizlere sünnetleri ve sizden önceki ilim ehlinin üzerinde durdukları şeyi tavsiye ederim. Şüphesiz onlar kelâmı, bid'at ehli hakkında konuşmaya dalmayı ve onlarla beraber oturmayı çirkin görürlerdi. Selâmet ancak bunların terk edilmesindedir.

Sapıklık ehliyle tartışmak ve münakaşa etmekle emrolunmadık. Muhakkak ki selâmet bundadır."160

El-Heysem b. Cemil dedi ki: "Mâlik b. Enes'e: "Ey Ebû Abdil ah! Sünnet konusunda âlim birisi bu konuda tartışabilir mi?" dedim. Dedi ki: "Hayır.

Eğer kabul edecekse sünneti bildirir, aksi halde susar."161

Tabakatu'l-Hanabile kitabında el-Abbas b. Galib el-Hemedanî'nin İmam Ahmed rahimehullah'a sorduğu şeyler arasında şu da vardı:

قلت لأحمد بن حنبل يا أبا عبد الله أكون في المجلس ليس فيه من يعرف السنة غريب فيتكلم مبتدع

عليه؟ فقال: لا تتكلم نفسك لذا أخبره بالسنة ولا تُ اصم .فأعدت عليه المقول فقال: ما أراك إلا

فيه أرد

مُ اصماً

"Ahmed b. Hanbel rahimehullah'a: "Ey Ebû Abdil ah! Bid'atçi birinin konuştuğu bir mecliste bulunduğumda, benden başka sünneti bilen yoksa ona reddiye verebilir miyim?" dedim. Dedi ki:

"Kendini bu işe hedef yapma. Sünneti bildir ve tartışma." Ona bu sözü tekrarladım. Dedi ki: "Seni ancak bir tartışmacı olarak görüyorum!"162

Böylece sünneti haber vermenin ve yaymanın meşru olduğu

anlaşılmaktadır. Al ah, ibadetleri sünnet uymadıkça ve kişi bu konuda ihlaslı olup yalnız 157 İbn Batta, el-İbâne (2/509). bu eseri ayrıca Âcurrî, eş-Şerîa'da (115, 131, 1977); Firyâbî, el-Kader (340); el-Lâlekâî (1/215); el-Esbehanî, el-Hucce'de (1/280) rivayet etmişlerdir. İsnadı sahihtir. Amr Abdulmun'im Selim de, el-Kader tahkikinde (no:379) sahih demiştir.

158 El-İbâne (2/522). Bu eseri ayrıca İbn Sa’d, Tabakat’ta (7/195); Âcurrî, eş-Şerîa’da (131); Firyâbî, el-Kader’de (339) rivayet etmişlerdir. Şeyh Mukbil b. Hâdî, Neşru’s-Sahîfe’de (s.45) ve Amr Abdulmun’im Selim, el-Kader tahkikinde (no:378) sahih demişlerdir.

159 İsnadı sahihtir. İbn Batta, el-İbâne (2/529). Benzerini; el-Esbahânî, el-Hucce’de (2/521) nakletmiştir.

160 İbn Batta, el-İbâne (2/539). Ebû’l-Haris’in durumu ihtilaflıdır.

161 Es-Secezî, Zubeyd halkına yazdığı risalesinde (s.235) ve Kadı Iyaz, Tertibu’l-Medârik’te (1/170) zikretmişlerdir. es-Secezi’nin eserinin muhakkiki şöyle demiştir: “İbn Abdilberr, yakın lafızla Câmiu Beyani’l-

İlm’de (2/15) isnadsız olarak zikretmiştir.

162 Es-Secezî, Zubeyd halkına yazdığı risalesinde (s.235) ve İbn Ebî Ya’lâ, Tabakatu’l-Hanâbile’de (1/236) zikretmişlerdir.

Al ah’ın vereceği ecri beklemedikçe kabul etmez. Sünneti, kendi şahsi tartışması veya önderlik gibi nefsinin hazları için ortaya koyacak kimsenin tartışması, amelin kabulünün iki şartından biri olan ihlastan uzaktır. Nitekim Muhammed b. Abdilvehhab, Mesail’de şöyle zikretmiştir: “Al ah’tan başka hak ilah olmadığına şahitlik etmeye davet babı: İhlas hakkında uyarı: Şüphesiz insanların çoğu hakka davet etseler de, aslında kendi nefsine çağırmaktadır. Hakka çağıran; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in yolu üzerinde olan ve davetinde ihlaslı olandır. Onun bidat ehliyle olan husumeti, hak ehlinin batıl ehliyle olan husumetidir.”

Kur’an Allah’ın Kelamıdır

اهلل وليس بخلوق، ولا تضعف أن تقول: ليس بخلوق. فإن كلام اهلل منه وليس بائن منه وليس

١١ - والقرآن كلام

مخلوق. وإياك ومناظرة من أحدث فيه، ومن قال باللفظ وغريه، ومن وقف فيه فقال: لا أدري، مخلوق أو

من شيء

(وإذا هو كلام الله و ليس بمخلوق.

(ليس بمخلوق ؟)

13- Kur'ân, Allah Kelâmı'dır ve mahlûk/yaratılmış değildir. 'O

mahlûk değildir' demekte gevşeklik gösterilmez. Çünkü Allah'ın Kelâm'ı163 kendisindendir ve O'ndan ayrı de-

ğildir. Onda olan bir şey de mahlûk değildir. Sakın bu konuda daha önce söylenmemiş

görüşleri ortaya atan, lafız ve başka şeyler hakkında konuşanlarla tartışma! Yine bu konuda: 'Bilemem mahlûk mudur yoksa acaba

mahlûk değil midir' diyerek tevakkuf eden/susan ile de tartışma.164

Şüphesiz o ancak Allah'ın Kelâmı'dır ve mahlûk da değildir.

Şerh: Cehmiyye fırkasının başı, Cehm b. Safvan, bu sıfatı inkar ederken:

"Konuşmak insanlarda da bulunan bir sıfattır. Dolayısıyla biz "Allah Azze ve Cel e konuşur" dersek, Al ah`ı mahlûkuna benzetmiş oluruz" demiştir.

Eşarilerle Maturidiler de bir taraftan bu konuda Cehmî`lere karşı çıkarak:

"Hayır Kuran Al ah'ın kelamıdır" demişler, ama aynı Eşariler veya Maturidiler, el, ayak, yüz, nüzul, Arşà istiva gibi sıfatları te'vil etmişlerdir.

"Bizim itikadımıza göre; Kur'ân Al ah kelâmıdır. Onun Kitab'ı, hitabı ve vahyidir. Bu vahyi; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sel em'e Cebrail getirmiştir. Bu manada gelen ayet-i kerime şöyledir; **"Uyarıcılardan olman için (ey Muhammed!) onu senin kalbine apaçık bir Arapçayla Cebrail indirmiştir**. **"** (Şuara 193-195)

Bu Kur’ân, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in, Âlemlerin Rabbi Al ah’ın emrine uyarak kullara tebliğ eylediği Kur’ân-ı Kerim’dir. Allah Teâla şöyle buyurmuştur;

“Ey Resul, Rabbinden sana indirileni tebliğ et.” (Maide 67)”165

Ehl-i Sünnet ve’l-Cemaat âlimleri, Kuran’ın indirilmiş Al ah kelamı olup, mahluk olmadığı, O’ndan gelip O’na döndüğü hususunda ittifak etmişlerdir.

Amr b. Dinar şöyle demiştir: “Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in ashabından dokuz ki-

şiye yetişitim. Hepsi de “Kuran mahlûktur diyen kafirdir” diyorlardı.”166

Abdullah b. Mubarek rahimehullah şöyle demiştir: “Kırk dokuz yıldır insanların; “Kuran mahlûktur diyenin karısı kendisinden üç talak ile boş

olur” (yani kafir olur) dediklerini işitirdim.

Bunun sebebini sorunca bana şöyle dediler: “Çünkü karısı müslümandır.

Müslüman kadının kâfir bir kimsenin nikahında durması mümkün

değildir.”167

163 (t:ط): Ebû Ya‘lâ’nın *Tabakât*’ındaki nüshada: [كلام الله منه وليس ببائن منه

فإن] [Çünkü Al ah’ın Kelâm’ı kendisindendir ve O’ndan ayrı olmayan bir şey de mahlûk değildir] lâfzı yerine [وإن كلام الله ليس ببائن منه] [Şüphesiz Allah’ın Kelâm’ı kendisinden ayrı değildir] şeklindedir.

164 (t:ط): Ebû Ya‘lâ’nın *Tabakât*’ındaki nüshada şu ziyadelik vardır: قال: هو

[فإنما هو كلام الله، فهو صاحب بدعة، مثل من

مخلوق.] [Çünkü o Al ah’ın Kelâmı’dır ve o kişi ‘Kur’ân mahlûktur’ diyen gibi bir bid‘at sahibidir.] (z:ز): Almanya Leipzig ve (h:خ): Zahiriye Kütüphanesi nüshalarında ise asılda metindeki gibidir.

165 El-Geylani, el-Gunye (1/58)

166 El-Lalkai Şerhu Usuli İtikadi Ehli’s-Sunne (2/253-259)

167 Lalkai (405)

61

Beyhaki, Muhammed b. Eyyub’dan rivayet ediyor: “Ebu Yusuf’a dedim ki:

“Ebu Hanife

“Kuran mahlûktur” diyor muydu?” Ebu Yusuf: “Al ah korusun, böyle bir şey diyemem” dedi. “O, Cehm (b. Safvan)’ın görüşünde miydi?” diye sorunca da şöyle dedi: “Al ah korusun, böyle bir şey diyemem.” Bu rivayetin ravileri güvenilirdir.”168

Ebu Bekir el-Mervezi şöyle demiştir: “Ebu Abdil ah Ahmed b. Hanbel’in şöyle dediğini işittim: “Ebu Hanife’nin; “Kuran mahlûktur” dediği bize sahih olarak ulaşmamıştır.”169

İsmail b. Ebi Uveys şöyle dedi: “Dayım Malik b. Enes ile Medine’deki alimler topluluğunun Kur’an’dan bahsettiklerini ve: “Kuran Al ah

kelamıdır, Allah’tandır, Al ah’tan olan hiçbir şey mahluk değildir”

dediklerini işittim.”170

Rabi b. Süleyman’dan: “Şafi ’yi şöyle derken işittim: “Kuranın mahlûk olduğunu söyleyen kâfirdir.”171

Abdullah b. Ahmed, babası Ahmed b. Hanbel’den şu sözünü rivayet

etmiştir: “Kuranın mahlûk olduğunu söyleyen bize göre kâfirdir. Zira Kuran Al ah’ın ilmindendir ve içinde Al ah’ın isimleri vardır.”172

Yine kendisine sorulduğunda şöyle cevap vermiştir: “Kuran Al ah

kelamıdır, mahlûk değildir.”173

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaât'in Kur'ân hakkında görüşü, onun mahlûk değil, Al ah'ın kelâmı ol-duğudur. Al ah Teâlâ dilediği zaman, dilediği şekilde, dilediğini, işitilen sesle hakiki kelâm ile ko-nuşur. O'nun sesi mahlûkların sesine benzemez. Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaatin Kur'ân'ın Al ah'ın kelamı olup mahlûk olmadığına dair delili, Al ah'ın kelamı kendisine nispet etmesi ve bunu kendi fi linden saymasıdır. Al ah Azze ve Cel e şöyle buyurmuştur: كحلِ ا

وكَلَّمَ ا ل ہُ مُوسـَى تَ يمـً

"**Allah, Musa'ya da hitabederek (onunla) konuştu**" (Nisa 164) Kelam sıfatı, konuşan kimseden ayrı bir şey değildir. Al ah Azze ve Cel e şöyle buyurmuştur:

وَلَمَّا جَاء مُوسـَى لِمِيقَاتِنَا وكَلَّمَهُ رَبُّهُ

"**Mûsâ, tayin ettiğimiz vakitte gelip Rabbı onunla konuşunca**…" (A'raf 143) Ayette Allah'ın dilediği zaman dilediğini konuştuğuna delil vardır.

Delil olma yönü; Al ah Teâlâ'nın Musa aleyhi's-selâm'ın gelmesinden sonra onunla konuştuğunu haber vermesidir. Musa aleyhi's-selâm soru sormuş, Al ah Teâlâ da o vakit cevap vermiştir.

Al ah Teâlâ'nın konuşmasının ses ile olmasının delili, O'nun kıyamet günü uzaktakinin de yakındaki gibi işitebileceği bir ses (savt) ile nida edeceğini

bildiren hadistir.

İbrahim el-Harbî rahimehullah şöyle demiştir:

168 Beyhaki el-Esma ve's-Sıfat (251)

169 Hatib Tarihu Bağdad (13/384)

170 Acurri eş-Şeria (s.79)

171 Acurri eş-Şeria (s.82)

172 Abdullah b. Ahmed Kitabu's-Sunne (1/102)

62

كنت جالساً عند أحمد بن حنبل إذ جاءه رجل فقال:يا أبا عبد الله إن عندنا قوماً يقولون إن

باللقرآن مُلوقة.قال أبو عبد الله:يتوجه لاعبد الله باللقرآن خمسة أوجه وهو فيها غير مُلوق:حفظ

الألفاظ

باللسان،و سَمع بأذن،ونظرة ببصر ،وخط بيد ، فالقلب مُلوق واحملفوظ غير مُلوق ، والتلاوة

بالقلب،وتلاوة

ملوقة واملتلو غير مُلوق،والسمع مُلوق واملسموع غير مُلوق والانظر مُلوق واملنظور لإليه غير مُ

ملوقة واملكتوب غير مُلوق قال إبراهيم:فمات أحمد فرأيته في النوم وعليه ثياب خضر

ملوق،والكتابة

وبيض،وعلى رأسه تاج من ذهب مُكلَّلٌ باجلواهر وفي رجليه نعلان من ذهب فقلت له:ما فعل الله

بك؟قال غفر لي وقرَّبني وأدناني فقال قد غفرت لك،فقلت يا ربي بماذا؟ قال: بقولك هذا كلامي غير

مُلوق

“İmam Ahmed b. Hanbel’in yanında oturuyordum. Bir adam geldi ve şöyle dedi: “Ey Ebu Abdil ah! Yanımızda “Kur’an’ın lafızları mahlûktur” diyen

bir topluluk var.” Ebu Abdil ah dedi ki:

“Kul Al ah’a Kur’an ile beş yönden yönelir. Bunlarda mahlûk olmayan şey vardır: Kalbin ezberle-mesi, dilin tilaveti, kulağın işitmesi, gözün bakması ve elin yazması. Kalp mahlûktur, fakat ezberlediği mahlûk değildir. Tilavet mahlûktur fakat tilavet ettiği (Kur’an) mahlûk değildir. Dinlemek mahlûktur fakat dinlediği mahlûk değildir. Bakmak mahlûktur fakat baktığı şey mahlûk değildir.

Yazmak mahlûktur fakat yazılan şey mahlûk değildir.” İbrahim dedi ki:

“Ahmed rahimehullah öl-dükten sonra onu rüyamda gördüm. Yeşil ve beyaz elbiseler içinde idi. başında cevherle süslen-miş altın bir tac, ayağında da altından iki ayakkabı vardı. Ona: “Al ah sana nasıl davrandı?”

dedim. Dedi ki: “Beni bağışladı ve kendisine yaklaştırdı. Buyurdu ki: “Seni bağışladım.” Ben: “Hangi sebeple ey Rabbim?” dedim. Buyurdu ki: “Şu kelamımın mahlûk olmadığını söylediğin için” Bunu İbn Kayyım

rahimehullah, Muhtasaru’s-Savaiki’l-Mursele kitabında zikretmiştir.

63

Rü’yet (Kıyamette Allah’ın Görülmesi)

مذ الأحاديث لاصحاح.

١٤ ـ و ْلاميان ب لارؤية يوم لاقيامة كما رويع مذ لانيب

14- Allah’ın kıyamet gününde görüleceğine iman etmek. Nitekim bu Nebî ’den sahih hadislerden rivayet edilmiştir.

Al ah Azze ve Celle’nin ahirette görülmesi, akidede önemli

meselelerdendir.

“Cennet ehli, Al ah Azze ve Celle’nin yüzünü göreceklerdir. Onu görmekte, ne bir pusu, ne de onu görmekte bir zorlukla karşılaşırlar. Al ah şöyle buyurdu;

“İyilik edenlere Hüsna ve ziyadesi vardır.” (Yunus 26) Denildi ki;

“Hüsna; cennet; Ziyade ise; Al ah Azze ve Cel e’nin kerim yüzünü görmektir.” Al ah Teâlâ şöyle buyurdu:

“Bir kısım parlak yüzler, o gün Rablerine bakacaklar.” (Kıyamet 22-23)”174

Bu konuda sahabe, tabi n ve Müslümanların imamlarından selefin sözleri şöyledir:

Sahabenin Sözleri:

1- Ebu Bekr es-Sıddık ve Huzeyfe b. el-Yeman radıyal ahu anhuma Allah Teala'nın: "**İyilik edenlere Hüsna ve ziyadesi vardır."** (Yunus 26) ayeti hakkında; "Hüsna; cennettir, ziyade ise Allah'ın vechine bakmaktır"

dediler.175

2- Ebu Musa el-Eşari radıyal ahu anh bu ayet hakkında: "Ziyade; Rablerinin yüzüne bakmalarıdır" demiştir.176

Tabiinin Sözleri

1- Hasen el-Basri, **"Bir kısım parlak yüzler, o gün Rablerine**

bakacaklar." (Kıyamet 22-23) ayeti hakkında şöyle demiştir: "Parlaklık; Al ah'ın, Rab Azze ve Celle'ye bakmakla güzelleş-

tirmesidir. Al ah Azze ve Celle'ye bakmakla yüzler parlar."177

2- Mucahid b. Cebr bu ayet hakkında şöyle demiştir: "Rablerine bakarak gülmektir."178

3- İkrime bu ayet hakkında: "Al ah'a bakmaktır" demiştir.179

Ehl-i Sünnet İmamlarının Sözleri

1- İmam Malik şöyle dedi: "Kıyamet gününde insanlar Al ah Azze ve Celle'yi gözleriyle gö-

receklerdir."180

174 El-Gunye (1/55)

175 Abdullah b. Ahmed es-Sunne (471, 473)

176 İbn Huzeyme et-Tevhid (s.184)

177 Abdullah b. Ahmed es-Sunne (479) Beyhaki el-İtikad (63, 65)

178 Abdullah b. Ahmed es-Sunne (480)

179 Abdullah b. Ahmed es-Sunne (481) Beyhaki el-İtikad (65)

180 Acurri eş-Şeria (254)

64

2- Şafi , “**Hayır, o gün onlar Rablerini görmekten mutlaka mahrum kalacaklardır.”**

(Mutaffifin 15) ayeti hakkında şöyle demiştir: “Onlar öfkeden dolayı mahrum kalacaklarından, rızasını kazananların Rablerini göreceklerine delildir.” Ona denildi ki: “Ey Ebu Abdil ah! Görüşün bu mudur?” o da:

“Evet, görüşüm ve dinim budur. Şayet Muhammed b. İdris Al ah Teala’yı gö-

receğine kesin kanaat etmeseydi Al ah’ın kulu olmazdı.”181

3- Abdullah, babası İmam Ahmed’den, Nebi sallallahu aleyhi ve sellem’den gelen rüyet hadislerini sahih kabul ettiğini ve bu itikatta olduğunu nakletmiştir.182

4- İbn Kuteybe, Müminlerin rablerini kıyamet gününde göreceklerini zikretmiş ve şöyle demiştir:

“Allah Azze ve Celle dünyada kendisini bütün yarattıklarından

perdelemiştir. Onlara hesap günü, ceza ve kısas günü tecel î edecektir. O

zaman mü'minler, on dördünde ay'ı gördükleri gibi O'nu göreceklerdir. On dördündeki ayı görme hususunda nasıl ihtilaf etmiyorlarsa, O'nun gö-

rülmesi hususunda da ihtilâfa düşmeyeceklerdir.

Hiç şüphe yok ki hadis sahihtir. Bu hadis, sika (güvenilir) râvilerden, çeşitli isnadlardan rivayet edildiği için, bu gibi hadislerin yalan olması mümkün değildir. Eğer bu gibi hadislerin yalan olması mümkün olsaydı; teşehhüd

gibi, deve sığır ve koyunun zekâtı, malların ve paraların zekâtı gibi; boşama köle azad etme ve buna benzer, ancak hadislerle bilebildiğimiz ve; bu hususta Kur'an'da hiçbir açıklama bulunmayan ve amel etmekte olduğumuz dini hususların da asılsız ve hükümsüz olması gerekirdi.

Burada ay'ın bütün hal eriyle -onun dönmesi, hareketi, büyüklüğü ve şekli -

benzetme ya-pılmamıştır. Buradaki benzetme sadece; on dördünde ay'a baktığımız gibi O'nu göreceğimiz ve dolunay halindeki ayı görme

konusunda ihtilâf etmediğimiz gibi O'nu görme konusunda da ihtilâfa düşmeyeceğimiz noktasından yapılmıştır.

Hadisteki, "O'nu görmek için izdihama mâruz kalmayacaksınız" sözü de dediğimizin diğer bir delilidir. Zira izdiham aybaşında, hilâli ararken olur. O

zaman insanlar toplanırlar ve birisi:

"İşte hilâl. İşte hilâl" der. Diğeri de "Hilâl değil o" der. Hâlbuki kamerde (hilal safhasından sonraki ayda) böyle ihtilâf edilmez. Herkes onu bulunduğu yerden görebilir ve onu görmek için birbirlerini sıkıştırmasına ve izdihama lüzum kalmaz."183

5- İmam İbn Huzeyme; "Al ah Teala'nın rüyetini kıyamet gününde

dostlarına has kılması"

diye başlık açmış, Kıyamet suresi 22-23. Ayetlerini zikretmiş ve şöyle demiştir: "Bu fazilet Allah'ın mümin dostları içindir. Müşrik, mülhid, sapık ve munafıklardan olan bütün düşmanları da Al ah'a bakmaktan mahrum olacaklardır. Nitekim şöyle buyurmuştur: "**Hayır, o gün onlar Rablerini görmekten mutlaka mahrum kalacaklardır."** (Mutaffifin 15) Al ah'ın dostlarının yaratıcı-

larına bu bakmaları; cennetliklerin cennete, cehennemliklerin cehenneme girmesinden sonra olacaktır. Al ah müminlere keramet ve ihsanını artıracak, yalnızca onların kendisine bakmaları-

na izin vererek üstün kılacak, bütün düşmanlarını da bundan mahrum edecektir.”184

6- İmam Acurri, “Al ah Azze ve Cel e’nin yüzüne bakmanın tasdiki” diye bir başlık açmış, delil eri zikretmiş ve şöyle demiştir:

181 El-Hucce Fi Beyani’l-Mahacce (2/248)

182 Abdullah b. Ahmed, es-Sunne (411)

183 Te’vilu Muhtelifi’l-Hadis (205-206)

184 İbn Huzeyme et-Tevhid (180)

“İlmi olmayan bir cahil veya doğruya muvaffak kılınmayıp, şeytanın kendisiyle oynadığı bir Cehmî itiraz eder ve; “Müminler kıyamet gününde Al ah Azze ve Celle’yi görecek mi?” derse ona:

“Evet, bundan dolayı Al ah’a hamd olsun” denir. Cehmi; “Ben buna inanmıyorum” derse, ona: “Yüce Allah’ı inkar ettin” denilir. Eğer: “Bunun delili nedir?” derse, şöyle denilir:

“Çünkü sen, Kur’an, sünnet, sahabelerin – radıyal ahu anhum – ve Müslümanların alimlerinin sözlerini reddettin, müminlerin yolundan başkasına tabi oldun. Al ah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur:

“**Her kim, kendisi için doğru yol apaçık belli olduktan sonra, Peygambere muhalefet eder ve mü'minlerin yolundan başka bir yola tâbi olursa, onu girdiği yolda bırakırız ve cehenneme sokarız. Orası ne kötü bir yerdir**.” (Nisa 115)185

7- İmam es-Sabuni, Ehl-i Sünnet’in müminlerin kıyamet gününde rablerini göreceklerine dair ispatı nakletmiştir.186

Ehl-i Sünnet ve’l-Cemaatin Rü’yete Dair Delilleri

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat, Mü'minlerin kıyamet gününde Rablerini göreceklerini ispat etmede şu delil eri getirmişlerdir:

1- Kur'an-ı Kerim'den deliller:

Al ah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur:

"**Mûsâ, tayin ettiğimiz vakitte gelip Rabbı onunla konuşunca, demişti ki: "Rabbim!**

Bana (kendini) göster; sana bakayım". (Rabbi de ona şöyle) buyurmuştu: "Sen beni asla göremezsin. Fakat dağa bak, eğer yerinde kalırsa beni göreceksin". Rabbi dağda tecelli edince, onu darmadağın etmiş, Mûsâ da baygın bir vaziyette düşmüştü. Kendine geldiği zaman da şöyle demişti: "Seni tenzih ederim. Sana tövbe ettim. Ben mü'minlerin ilkiyim"

(Araf 143)

Şayet rabbini görmesi mümkün olmasaydı, Musa Aleyhisselam bunu talep etmezdi. Zira o bunun mümkün olduğunu ya biliyordu, ya da bilmiyordu.

Eğer biliyor ise, mümkün olmayan şeyi akıl sahibi olan istemez. Eğer bilmiyorsa, kelim bir nebi olamazdı. Allah, **"Beni göremezsin"**

(Yani senin takatin yetmez) buyurmuş **"Beni görmeyeceksin"** veya **"Ben görülecek bir şey değilim"** veya **"görülmem caiz değildir"** dememiştir.

Birinci cevab (**len terânî** cevabı) ile diğer (**lâterânî** ve diğer) cevaplar arasındaki fark düşünen için gayet açıktır. **"Göremezsin"** cevabı Al ah Sübhanehü'nün görülür bir varlık olduğunu bildirir. Ancak Musa'nın gücü-

kuvveti O'nu bu dünyada görmeye kafi değildir, çünki burada iken buna beşer gücü yetmez.187

Al ah Teala şöyle buyurmuştur: "**Gözler O'nu idrak edemez; fakat O, bütün gözleri idrak eder. O, latiftir, her şeyden haberdârdır**." (En'am 103)

185 Acurri eş-Şeria (251)

186 Es-Sabuni Akidetu’s-Selef (63)

187 İbn Kayyım Hadi’l-Ervah (223)

Şayet Allah’ın görülmesi mümkün olmasaydı, “Gözler O’nu idrak edemez”

şeklindeki övgü hasıl olmazdı. Bu görmenin mümkün olduğunu ifade eder.188 Zira nefyedilen sadece idraktir, görmenin aslı değildir.

Allah Teâla şöyle buyurmuştur: “**İyi iş yapanlara,(mükâfat olarak) daha iyisi ve bir de**

"ziyade" vardır. ” (Yunus 26) Daha önce geçtiği gibi sahabe ve Tabi n’in çoğu bu ayette Hüsna (daha iyisi) ile kastedilenin cennet olduğunu ve ziyade ile kastedilenin de Al ah’ın kerim vechine bakmak olduğunu söylemişlerdir.

Al ah Teala şöyle buyurmuştur: “**Bir kısım parlak yüzler, o gün Rablerine bakacaklar.”**

(Kıyamet 22-23) yine daha önce geçtiği gibi selefin çoğu bu ayette geçen bakmayı gözle görmek olarak tefsir etmişlerdir.189

Al ah Teala şöyle buyurmuştur: “**Hayır, o gün onlar Rablerini görmekten mutlaka mahrum kalacaklardır.”** (Mutaffifin 15) Al ah Azze ve Cel e, kendisini görmekten mahrum olmayı kâfirler için en büyük azap

kılmıştır.190

2- Sünnetten deliller:

Ebu Hureyre radıyallahu anh şöyle rivayet etmiştir: “İnsanlar dediler ki;

“Ey Allah’ın Rasulü! Kıyamet gününde rabbimizi görecek miyiz?” Rasulul ah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“**Dolunay gecesinde ayı görmekte zorluk çeker misiniz?** ”

“Hayır ey Al ah’ın rasulü” dediler.

“**Önünde bulut yokken güneşi zor mu görürsünüz?"** dedi.

“Hayır” dediler. Bunun üzerine şöyle buyurdu:

“**Siz, O'nu işte öyle görürsünüz**.”191

Cerir b. Abdillah el-Becelî radıyallahu anh dedi ki: “Nebi sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte oturuyorduk. Ayın ondördü gecesi idi. Aya baktı ve şöyle buyurdu:

“**Siz işte Rabbinizi, şunu** (yani ayı) **gördüğünüz gibi apaçık göreceksiniz, O'nu görürken üstüste binişmeyeceksiniz. Artık eğer güneş doğmadan önceki ve güneş batmadan önceki namazı**

kaçırmayabiliyorsanız bunu yapın. ”192

Suheyb radıyal ahu anh rivayet ediyor: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“**Cennet ehli Cennet'e girdikleri zaman, Allah Azze ve Celle onlara, ister misiniz size fazla bir şey vereyim, buyurur. Onlar, “yüzlerimizi ağartmadın mı? Bizi Cennet'e koymadın mı? Cehennemden**

kurtarmadın mı?” derler. Bunun üzerine Allah hicabı (perdeyi) **açar, doğrusu onlara, Rabb'lerine bakmaktan daha sevimli bir şey**

verilmemiştir. ”193

Bu hadisler delil olma bakımından izaha muhtaç bırakmayacak derecede açıktır.

188 Bkz.: Fahr er-Razi Tefsir (13/125)

189 Bkz.: Ebu’l-Hasen el-Eşari el-İbane An Usuli’d-Diyane (s.12) 190 Bkz.: Alusi Ruhu’l-Meani (30/73) İbn Kayyım Hadi’l-Ervah (s.265) 191

Buhari (4737) Müslim (182)

192 Buhari (7434)

193 Müslim (181)

67

Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in Rabbi Azze ve Celle'yi

Dünyada Görmesi

َصحيح.

قدَرأىَربه.وَإنهَمأثورَعنَرسولَاهلل َ

١٥ - وأنَلانبيَ َ

وروىاهَلاحكمَبنَأبانَعنَابنَعباس،وَروىاهَعليَبنَزيدَعنَيوسف، َروىاهَقتادةَعنَعكرمةَعنَابنَعباسَ

َولاكلامَفيهَبدعةَ.وَلكنَنؤمنَبهَ

بنَمهرانَعنَابنَعباس.وَلاحديثَعندناَعلى َظاهره، َكما َجاءَعنَلانبيي

كماَجاءَعلىَظاهره.وَلاَ نناظرَفيهَأحدا.ً

15- Şüphesiz Nebî Rabbini görmüştür. Bu, Rasûlüllâh 'den sahih olarak gelmiş-

tir.

Bunu Katâde, 'İkrime'den, o da İbn Abbâs 'dan rivayet etti. Yine el-Hakem b. Ebân,

'İkrime'den, o da İbn 'Abbâs 'dan rivayet etti.194 Yine 'Alî b. Zeyd, Yûsuf b. Mihrân'dan, o da İbn Abbâs 'dan rivayet etti. Bize göre bu hadis Nebî 'den zahiri üzere geldiği gibidir.

Bu konuda kelama dalmak bid‘attır. Lakin biz zahiri üzere geldiği gibi ona imân eder ve bu konuda kimseyle tartışmayız.

Şerh

İbn Teymiyye şöyle demektedir: “İbn Abbâs ’dan rivayetle sabit olan lâfızlar mutlak yada kalp ile mukayyettir. Kimi rivayette: ‘Muhammed Rabbini gördü’ derken kimisinde ‘Muhammed onu gördü’ demektedir. İbn Abbâs ’dan Rabbisini gözleri ile gördüğüne dair sahih bir lâfız gelmemiştir. Aynı şekilde imam Ahmed de bazen görmek’i mutlak olarak zikrederken bazen de onu kalbiyle gördü demiştir. Hiçbir kimse imam Ahmed’in: ‘Onu gözleriyle gördü’ dediğini duymamış-

tır. Şu kadar var ki onun arkadaşlarından bir grup İmâm Ahmed’in mutlak olarak kullandığı bazı sözlerini dinlemiş ve bu sözlerden gözle görmeyi anlamışlardır. Tıpkı bazı kimselerin İbn Abbâs

’nun mutlak sözünü işiterek, bu sözlerden gözle görmeyi anlaması gibi.

Konu ile ilgili delillerde Rasûlüllâh ’in Rabbisini gözü ile gördüğünün anlaşılmasını gerektiren herhangi bir ifade yoktur.

Aynı zamanda bu herhangi bir sahâbeden de rivayet edilmemiştir. Kitâb ve Sunnet’te de buna işaret eden bir ifade bulunmamakta aksine sahih olan nasslar bunun böyle olmadığını açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

Nitekim Müslim’in *Sahîh*’inde Ebû Zerr ’nun rivayet ettiği şu sözler bu türdendir: ‘Rasûlüllâh ’e Rabbini gördün mü’ diye sordum o da şöyle buyurdu: **‘O bir nurdur O’nu nasıl görebilirim.’**…”195

Nebi sallallahu aleyhi ve sellem’in Rabbi Azze ve Celle’yi dünyada görüp görmediği hususunda Ehl-i Sünnet ve’l-Cemaat arasında ihtilaf vaki olmuştur.

İbn Abbas radıyallahu anhuma şöyle demiştir: “Halilliğin İbrahim’e, kelamın Musa’ya ve rü’yetin de Muhammed’e (aleyhimusselatu

vetteslimat) has kılınmasına şaşıyor musunuz?”196

194 el-Hakem b. Ebân, ‘İkrime’den, o da İbn Abbâs ’dan dedi ki: «.ربه

رأى محمد» ‘Muhammed rabbini gör-dü.’ Tirmizî, (no: 3279)’da tahrîc etmiştir. Tirmizî hadis bu yönden hasen-gariptir demiştir. Elbânî, hadis için zayıf demiştir. Bkz. *Zilâlu’l-Cenne,* (190/437) ve *Da‘îfu’t-Tirmizî*.

195 İbn Teymiyye, *Fetavâ,* (Trc. c. 6/ sy. 438-439, *Tevhit Yay*); *Ruyetullâh,* (Trc. sy. 138-139, *Tevhit Yay*) 196 Acurri eş-Şeria (491) 68

Yine İbn Abbas radıyallahu anhuma’nın rivayet ettiği hadiste Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“**Rabbim Tebarek ve Teâla’yı gördüm**”197 buyurmuştur.

Ehl-i sünnet’in çoğunluğu Rasulullah sallal ahu aleyhi ve sellem’in rabbini kalbiyle gördüğü görüşündedirler. Bunu Şeyhulislam İbn Teymiyye

rahimehullah el-İstikamet kitabında zikretmiştir.

İbn Abbâs ’dan o dedi ki: *‘Onun gördüğünü kalp yalanlamadı’* (Necm, 53/11) ayetini okudu ve dedi ki: ‘Onu kalbi ile görmüştür.’198

Bu rivayette görme mutlak zikredilmiştir. Lakin bundan daha sahih olan diğer tarikinde İbn Abbas radıyallahu anhuma bunu “Kalbiyle gördü” diye kayıtlamıştır.199 Mutlak olan, mukayyed olana hamledilerek bu ihtilaf giderilir.

197 Ahmed (1/285) Heysemi, Mecmau’z-Zevaid’de: ravileri Sahih’in ricalidir demiştir.

198 Tirmizî, (no: 3281)’de tahrîc etmiştir. Tirmizî bu hadis hasendir demiştir. Elbânî, rivayet için **sahih** de-miştir. Bkz. *Zilâlu’l-Cenne,* (190/437).

199 Muslim (176)

Kelam: İmam Ebû Hanife şöyle demiştir: ‘Al ah, ‘Amr b. ‘Ubeyd’e lanet etsin. O, insanlara yararı olmayan Kelam’a giden yolları açtı.’200

İmâm Malik şöyle demiştir: ‘Şayet Kelam bir ilim olsaydı, sahâbeler ve tabi‘în ahkâm hakkında konuştukları gibi o hususta da konuşurlardı. Fakat bu bir batıla delalet eden bir batıldır.’201

İmâm Şâfi‘î şöyle demiştir: “Kelâmcılar hakkındaki hükmüm şudur: Hurma dal arından ya-pılmış çubuklarla ve terliklerle dövülmeli, sonra da aşiret aşiret ve kabile-kabile dolaştırılıp: ‘İşte Kitâb ve Sünneti bırakıp da Kelam ilmine yönelenlerin cezası budur’ denilir.”202

200 Herevî, *Zemmu’l-Kelâm,* (sy. 28-31).

201 Herevî, *Zemmu’l-Kelâm,* (K-173); Begavî, *Şerhu’s-Sunne,* (/).

202 Beyhakî, *Menâkıbu’ş-Şafi‘î,* (1/462); İbn ‘Abdilberr, *Câmi‘u Beyâni’l-‘İlmi ve’l-Fadlih,* (2/941 no: 1794); el-Hâtîb el-Bagdadî, *Şerefu Ashâbî’l-Hadîs,* (sy. 78); İbn Hacer, *Tevâli’t-Te’sis,* (sy. 64); Zehebî, *Siyeru A‘lemi’n-Nubelâ,* (10/29).

يوزنلاعبدَيومَلاقيامةَفلَايزنَجناحَبعوضة.

١ ـ والإيمانَبلاميزانَكماَجاء

وتوزنأعملَلاعبادَكماَجاءَفيَالأثر.

بـه ولاتصديقبه،والإعراضعنمنردذلكوتركمجادلتهَ .

والإيمانَ

16- Mizân/Tartı'ya imân ederiz. Şöyle geldiği gibi:

'Kul kıyamet gününde tartılır da bir sivrisinek kanadı kadar ağırlık taşımaz.'

Eser'de geldiği gibi kulların amelleri tartılır.203

Ona iman ve tasdik etmek, bunu kabul etmeyenden yüz çevirmek ve tartışmayı da terk etmek gerekir.

Şerh: Mizan lügatte; eşyaların tartıldığı terazidir.204 Istılahta ise; iyiliklerle kötülüklerin tartıl-dığı bir dili ve iki kefesi olan terazidir.205

"Ehl-i Sünnet'e göre; Al ah Teâlâ'nın terazisi vardır; bununla kıyamet günü, iyilikleri ve kö-

tülükleri tartacaktır. Bu terazinin iki gözü vardır. Mutezile; Mürcie ve Haricîlerle birlikte bu teraziyi inkâr ederek şöyle dedi; "Terazinin manası, adalettir. Amellerin tartılması değildir." Ne var ki, Allah'ın kitabında, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in hâdis-i şerifinde onların yalana çıktıkları görülmektedir. Al ah Teâlâ şöyle buyurdu;

"Kıyamet günü için, adalet terazileri kuracağız; hiç kimseye zulüm olunmayacak. Bir tohum ağırlığında olsa dahi onu getireceğiz.

Hesapçılar namına biz yeteriz." (Enbiya 47) Bir başka ayet-i kerimede ise, Al ah Teâlâ şöyle buyurdu;

"O gün, kimin terazide iyilik tartısı ağır gelirse; hoşnut olacağı bir yaşantıya kavuşur.

Her kimin de, iyilikleri terazide hafif gelir ise, onun anası haviye cehennemidir. O haviye-nin ne olduğunu sana ne anlatabilir ki. O;

Zorlu harareti olan bir ateştir." (Karia 6-11) Hâlbuki adalet; ağırlıkla, hafiflikle vasıflanamaz."206

Ehl-i sünnet imamlarından bazılarının mizan hakkındaki sözleri şöyledir: 1- İmam Ahmed dedi ki: "İyiliklerle kötülüklerin tartılacağı mizana iman etmek haktır."207

203 Bakınız Buhârî, (*Kitâbu't-Tevhîd,* 58 [Trc. 59]. bab): "Yüce Allah'ın:

'Biz kıyamet gününe mahsus adalet terazileri koyacağız…' (Enbiyâ', 21/47) kavli ve: Âdemoğullarının amelleri ve sözlerinin tartılacağı babı…"

Bu babın altında Rasûlül âh 'in şu hadisi: ' *Subhâna'llâhi ve bi-hamdihi, Subhâna'llâhi'l-'Azîm*; **Rahmân'a sevgili, dile hafif ve mizanda ağır olan iki kelimedir.** ' Yine bu konuda bkz. (A'râf, 7/8-9) ve (Kâri'a, 101/6-9) ayetleri.

204 Ragıb el-İsfahani el-Mufredat (522)

205 Sefarini Levamiu'l-Envar (3/184)

206 El-Gunye (1/72)

207 Tabakatu'l-Hanabile (1/27)

2- Acurri, eş-Şeria'da "İyiliklerle kötülüklerin tartılacağı mizana iman etmek haktır" başlığını koymuş ve mizana imanı ispat eden bir çok rivayet zikretmiştir.208

3- İbn Batta el-Ukberi şöyle demiştir: "bütün şehirlerdeki Rivayet uzmanları, alimler, zahid-ler ve abidler mizana iman etmenin vacip olduğu hususunda ittifak etmişlerdir."209

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat mizanı ispat hususunda şu delil eri getirmişlerdir: 1- Allah Teâla şöyle buyurmuştur: "**Kıyamet günü için, adalet terazileri kuracağız; hiç kimseye zulüm olunmayacak. Bir tohum ağırlığında olsa dahi onu getireceğiz. Hesapçılar namına biz yeteriz."** (Enbiya 47)

2- “**İşte o zaman tartı haktır; Kimlerin tartılan ağır çekerse, işte kurtuluşa erenler onlardır. Kimlerin tartıları da hafif gelirse, âyetlerimize küfretmiş olmaları dolayısıyle kendilerini ziyana uğratmış**

olanlar da bunlardır.” (A’raf 8-9)

3- **“O gün, kimin terazide iyilik tartısı ağır gelirse; hoşnut olacağı bir yaşantıya kavu-**

şur. Her kimin de, iyilikleri terazide hafif gelir ise, onun anası haviye cehennemidir.” (Karia 6-9)

4- Ebu Hureyre radıyallahu anh’ın rivayet ettiği hadiste Rasulullah sallal ahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

“**Rahman’a sevimli gelen iki kelime vardır ki bunlar dilde hafif, mizanda ağırdırlar: Subhanallahi ve hamdihi subhanallahilazim**”210

5- Aişe radıyallahu anha şöyle demiştir: “Bir gün Rasulullah sallallahu aleyhi ve sel em başı kucağımda olduğu halde uyurken ağladım, göz yaşım onun yanağına damlayınca uyandı.

“**Sana ne oldu**?” buyurdu. Ben de:

“Kıyamet gününün hal erini hatırladım. O gün kimse birbirini hatırlar mı?”

dedim. Bunun üzerine şöyle buyurdu:

“**Üç yerde kimse kimseyi hatırlamaz; mizanının ağır mı hafif mi geleceğini öğreninceye kadar mizan anında, defterinin sağından mı solundan mı geleceğini öğreninceye kadar sayfaların uçuştuğu anda ve sırat anında**.”211

6- Enes b. Malik radıyal ahu anh şöyle demiştir: Nebi sallallahu aleyhi ve sellem’den bana kıyamet gününde şefaat etmesini istedim.

“**Bunu yapacağım**” buyurdu. Ben:

“Ey Al ah’ın rasulü! Seni nerede bulayım?” dedim.

208 Eş-Şeria (382)

209 Şerhu'l-İbane (223)

210 Buhari (6406) Müslim (2694)

211 Ebu Davud (4755) Ahmed (6/110) Hakim (4/578) Hakim; Buhari ve Müslim'in şartlarına göre sahihtir demiştir.

72

"**Beni arayacağın ilk yer sırat olsun**" buyurdu.

"Eğer sıratta seni göremezsem?" dedim.

"**Mizanın yanında ara**" buyurdu.

"Mizanda da karşılaşamazsak?" dedim.

"**O halde havzın yanında bul. Zira ben ancak bu üç yerden birinde bulunurum**" buyurdu.212

Mizanın iki kefesi olduğu Abdullah b. Amr radıyallahu anhuma'nın rivayet etmiş olduğu "bi-taka hadisi"nde213 geçmektedir.

Sahihayn'da rivayet edildiğinde göre Rasûlüllâh 'in şöyle buyurduğu mevcuttur:

..

» إنه ليأتي الرجل العظيم السمين يوم القيامة لا يزن عند الله جناح بعوضة. «

'Şişman ve iri vücutlu kimse kıyamet gününde tartılır da Al ah katında sivrisinek kanadı kadar ağırlığı olmaz.'214

Allah'ın Kullarıyla Tercümansız Olarak Konuşması

يكلم العباد يوم القيامة ليس بينه وبينهم ترجمان ولا إيمان به ولا تصديق به.

١٧ - وأنَاهللَ

17- Şüphesiz Allah , kıyamet gününde kullarıyla O'nunla aralarında bir tercüman olmadan konuşacaktır. Buna imân edilir ve tasdik edilir.

Şerh: Şu hadise işaret edilmiştir: Adîy b. Hatem 'dan o dedi ki: Rasûlüllâh şöyle buyurdu: '**Sizden hiçbir kimse müstesna olmamak üzere muhakkak rabbi kendisiyle arasında bir tercüman olmadan konuşacaktır**.'**215**

212 Tirmizi (2563) Elbani Sahihu't-Tirmizi'de (1981) sahih demiştir.

213 Bkz.: Ahmed (3/273) Tirmizi (2789) İbn Mace (4300) Elbani Sahihu't-Tirmizi (2/333) 214 Buhârî, (*Tefsîr,* 17. sûre, bab: 5, no: 4729) ve Müslim, (

el-Munafıkîn, 17, no: 2785); Tirmizî, (*Zuhd,* bab 13); İbn Mâce, (*Zuhd,* bab 3) ve Ahmed, *Musned,* (5/154, 177).

215 Bkz. Buhârî, (*Menâkıb,* 25. bab; *Zekât,* 9. bab; *Rikâk,* 49. bab; *Tevhîd,* 24. ve 36. bab); Müslim, (*Zekât,* 67. hadis); Tirmizî, (*Kıyâme,* 1. bab); İbn Mâce, (*Mukaddime,* 13. bab; *Zekât,* 28. bab) ve Ahmed, Musned, (4/256, 377).

حوضاًيومَلاقيامةًتردَعليهَأمتهَ،عرضهَمثلَطولهَمسيرةَشهرَ،

١٨ - والإيمانَبلاحوضَ،وأنَلرسولَاهللا

آنيتهَكعددَنجومَلاسماءَعلىَماَصحتَبهَالأخبارَمنَغيرَوجه.

18- Havz'a imân etmek gerekir. Şüphesiz Rasûlüllâh 'in kıyamet gününde, ümmetinin ona uğrayacağı bir havzı olacaktır. Genişliği de boyu gibi bir aylık mesafedir. Üzerindeki kapların sayısı gökteki yıldızlar kadardır. Bu ve bundan başka bu konuda gelen sahih

haberlere imân ederiz.216

Şerh: Havz; lugatte suyun toplandığı havuz demektir. Istılahta ise; Kitap, sünnet ve selefin icmaı ile kıyamet arasatında Nebi sallallahu aleyhi ve sellem için Kevser nehrinden inen suyun toplandığı havuzdur.217

Ehli Sünnet ve'l-Cemaat, Havz konusunda şu delil eri getirmişlerdir: 1- Al ah Azze ve Cel e şöyle buyurmuştur: "**Sana kevseri verdik**" (Kevser 1) Müslim, Enes radıyallahu anh'den şu hadisi rivayet etmiştir:

"Rasulullah sallal ahu aleyhi ve sel em bir gün aramızda iken biraz dalar gibi oldu. Sonra başını gülümseyerek kaldırdı. Ben:

"Neden güldün ey Al ah'ın rasulü?" dedim. Şöyle buyurdu:

"**Az önce bana şu sure nazil oldu: "Rahman ve Rahim olan Allah'ın adı ile, sana kevseri verdik**. **Bu itibarla Rabbın için namaz kıl ve kurban kes. Gerçek olan şudur ki, asıl so-yu kesik olan, sana kin besleyen kimsedir.** " (Kevser suresi**) bilir misiniz Kevser nedir?** " biz:

"Al ah ve rasulü daha iyi bilir" dedik. Şöyle buyurdu:

"**O, bir ırmaktır. Azîz ve Celîl olan Rabbım onu cennette bana vermiştir. Onun üzerinde pekçok hayır vardır. Ümmetler kıyamet gününde ona gelir ve onun kapları yıldızlar sa-yısıncadır. Kullar kendi aralarında tartışırlar, ben derim ki:**

"Ey Rabbim; o, benim ümmetimdendir." Bana denilir ki:

"Senden sonra ne yaptıklarını nereden bileceksin? "218 Burada aynı zamanda tasavvuf-

çulara reddiye var. Onlar Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem`nin vefatından sonra ümmetinin halini bildiği söylerler. Bu hadiste ise "Senden sonra ne yaptıklarını bilemezsin" deniliyor.

Bu ayeti kerime iki hususu ispat etmektedir:,

216 Havz 'a dair hadisler birçok değişik tarikler ile rivayet edilmiştir. Bkz.

Buhârî, (*Megâzi,* 17 ve 27. bab; *Rikâk,* 53. bab); Müslim, (*Salât,* 53-54.

hadis; *Tahâre,* 37. hadis; *Fedâ'il,* 40. hadis); Ebû Dâvud, (*Sunne,* 23. bab); *Nesâ'î,* (*Be'i,* 35-36. bab) ve Ahmed, *Musned*, (2/162-163, 199; 3/14, 17, 26; 5/50; 6/297).

217 Bkz.: Tabakatu'l-Hanabile (1/242) Acurri eş-Şeria (357) İbn Abdilberr et-Temhid (2/291) 218 Müslim (400)

1- Kevserin Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'e vaad edilen ve sadece ona has kılınan cennet nehirlerinden bir nehir olduğu

2- Kevser suyunun toplandığı, Kıyamet arasatında bulunan havzın ispatı.

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sünnetine sarılanlar bu havuza uğrarlar ve ondan bir kez içen bir daha susamaz.

2- Sehl b. Sad es-Saidi radıyallahu anh Rasulul ah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir:

"**Ben havzın başına sizden önce varacağım, kim gelirse ondan içecek ve kim içerse ebediyen susamayacaktır. Muhakkak benim üzerime beni tanıyan, benim de kendilerini tanıdığım bir takım kavimler gelecek, sonra benimle onların arasına girilecektir**"219

3- Enes b. Malik radıyal ahu anh Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğu-nu rivayet etmiştir:

"**Havzımın mikdârı Eyle ile Yemen'deki San'a arası gibidir. Onda gökyüzünün yıldızları sayısınca bardaklar vardır**"220

4- Yine Enes b. Malik radıyal ahu anh'ın rivayet ettiği hadiste Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

"**Muhakkak ki havuz başında benim yanıma bana sahâbilik etmiş bazı kimseler gele-ceklerdir. Onları tanıdığım zaman benden**

uzaklaştırılacaklar. Ben:

“Ey Rabbim! Sahabelerim! Sahabelerim!” diyeceğim. Bana da:

“Hakikaten sen onların senden sonra neler çıkardıklarını

bilmiyorsun!” denilecektir”221

219 Buhari (6583) Müslim (2290)

220 Buhari (6580) Müslim (2303)

221 Buhari (6582) Müslim (2304)

Kabir Azabına İman

١١ وَالإِيمانَبعذابَلاقبر.

-

19- Kabir azabına imân etmek gerekir.

Ölüye kabrinde rabbi, dini ve peygamberi hakkında soru sorulacaktır. Yüce Al ah, iman edenleri sorulan sorulara doğru cevap vermeleri ile ayaklarını İslam üzere yere sağlam basmala-rını sağlar. Hadisi Şerifte geldiği üzere, Melekler ölüye sorularını yönelttiklerinde oda onlara cevap olarak: , ربيَ اهلل دينِ إسلام , ونبيُ مد صلى اهلل عليه وسلم

“Rabbim Al ah’tır, dinim İslam, peygamberim ise Muhammed (sallallahu aleyhi ve sel em)’

dir, der.”222

Hadiste geldiği gibi meleklerin sorularına, soruların soruluş şekline mümin kişinin cevabı ile münafık kişinin cevabının nasıl olacağına inanmak gerekir.

Kabir Azabı ve Nimetleri

Kişinin kabir azabını ya da Cennet nimetlerini göreceğine inanması vaciptir.

Kabir, ya Cehennem çukurlarından bir çukur ya da Cennet bahçelerinden bir bahçe olacaktır. Kabir Ahiret yolculuğunda durulacak olan ilk duraktır.

Buradaki azaptan kurtulan için daha sonra göreceği her şey daha kolay gelir. Ve kim de bu azaptan kurtulamazsa ondan sonra gelecek olan daha şiddetli olacaktır. Kıyamet artık ölen herkes için kopmuş sayılır.

Kabir azabı ya da nimeti, ruh ve cesede aynı anda tesir edecektir. Ruha bazen tek başına muamele edildiği de olur. Kabirdeki azap zalimler için, nimetler ise sadık müminler içindir.

Ölü kabir âleminde ya azap ya da nimet görür. Bunda onun toprağa gömülmüş olması ya da olmaması herhangi bir değiştirici faktör değildir.

Yanmış, boğulmuş, vahşi hayvanlar tarafından yenilmiş olması değişik bir muamele görmesine neden teşkil etmez.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat kabir azabı ve nimetlerine imanı akide

esaslarından kabul etmiş-

tir. Ehl-i Sünnet imamlarından bazılarının sözleri şu şekildedir: 1- İmam Ahmed rahimehullah şöyle demiştir: "Kabir azabı haktır. Bunu ancak sapık ve saptırıcı bir kimse inkar eder."223

2- Ebu'l-Hasen el-Eşari, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaatin icma ettikleri itikad esaslarını zikrederken şöyle demiştir: "Kabir azabının hak olup, insanların kabirlerinde diriltildikten sonra imtihan edilecekleri, sorgulanacakları, Al ah'ın dilediklerini bu sorguda sabit kılacağı hususunda icma edilmiştir."224

222 Buhari (cenaiz 86) Müslim (Cennet 70)

223 Tabakatu'l-Hanabile (1/62)

224 Ebu'l-Hasen el-Eşari Risaletu İla Ehli's-Sagr (279)

3- Muhammed b. Huseyn el-Acurri, kabir azabı ve nimetlerinin ispatına dair hadis ve eserleri zikrettikten sonra şöyle demiştir: “Bu hadisleri inkar eden kimsenin hali ne kötü! Zira uzak bir sapıklık ile sapmış ve apaçık bir ziyana uğramış demektir.”225

4- İbn Abdilberr, “Al ah’ım! Muhakkak ki ben cehennem azabından sana sığınırım, kabir azabından sana sığınırım” duasını zikrettikten sonra şöyle demiştir; “Bu hadis, kabir azabının ikrarı anlamına gelmektedir. Bunun tasdiki ve inanmak gerektiği hususunda ehli sünnet ihtilaf etmemiştir.”226

5- Şeyh el-Asbahani el-Hucce Fi Beyani’l-Mahacce adlı kitabında “Kabir azabını inkar edenlere reddiye” başlığı açmış ve kabir azabını ispat eden bazı hadisleri zikretmiştir.227

6- İbn Receb el-Hanbeli, “Ahvalu’l-Kubur” adlı bir kitap yazmış, bu kitabın altıncı bölümünde kabir azabı ve nimetleri konusunu ele almış ve şöyle demiştir: “Kuran-ı Kerim pek çok yerde kabir azabına delalet etmektedir.”

Sonra İbn Receb bazı ayetler ile müfessirlerin bu konuda söylediklerini nakletmiştir.228

Ehl-i Sünnet ve’l-Cemaatin Delilleri:

1- Al ah Teala şöyle buyurmuştur: “**Allah, îman edenleri, dünya hayatında ve âhirette sağlam bir söz üzerinde tutar; zâlim olanları da saptırır. Allah, dilediğini yapar.** ” (İbrahim 27) Nitekim Nebi sallallahu aleyhi ve sellem, bu ayetin kabir azabı hakkında nazil olduğunu

açıklamıştır. Bera b. Azib radıyal ahu anh, Nebi sal allahu aleyhi ve sellem’in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir:

“Mümin kabrinde oturtulduğu zaman, Al ah’tan başka ilah olmadığına ve Muhammed’in (sallallahu aleyhi ve sellem) Al ah’ın rasulü olduğuna şehadet eder. Bu yüzden Al ah Azze ve Celle: “**Allah, îman edenleri, dünya hayatında ve âhirette sağlam bir söz üzerinde tutar**”

buyurmuştur. Bu kabir azabı hakkında nazil olmuştur.”229

2- Allah Teala şöyle buyurmuştur: “**Onlar, sabah akşam ateşe**

sunulmaktadırlar. Kıyametin koptuğu gün de, "Firavun ailesini en şiddetli azaba sokun denilecektir. ” (Mümin 46) Katade şöyle demiştir:

“Onlara: “Ey Firavun ailesi! Çirkinlik, aşağılık ve eksiklik olarak yeriniz burasıdır” denilir.” İbn Sirin de şöyle demiştir: “Ebu Hureyre radıyal ahu anh ikindi namazından sonra bize gelir şöyle derdi; “Bazı melekler çıkar, bazı melekler iner ve Firavun ailesine ateşi arz ederler. Ateşten Al ah’a sığınanlar dışında kimse onu işitmez.”230

3- Al ah Teala şöyle buyurmuştur: “**Hiç şüphesiz, küfürleriyle kendilerine zulmedenler için başka azâblar da vardır; fakat onların çoğu bilmiyor.**

” (Tur 47) İbn Cerir et-Taberi şöyle demiştir: “Müfessirler Al ah Teala’nın kendilerine zulmeden bu kimselere diriliş gününden önce vaad edilen bu

azab hakkında ihtilaf ettiler. Bazıları bunun kabir azabı olduğunu söylediler.

Bu konuda el-Bera b. Azib ve İbn Abbas radıyallahu anhum’den rivayetler nakledilmiştir.”231

Yüce Al ah şöyle buyurmuştur:

225 Acurri eş-Şeria (364)

226 Et-Temhid (12/186) ayrıca münker ve nekir meleklerine iman hakkında bakınız: Temhid (22/247) 227 El-Hucce Fi Beyani’l-Mahacce (1/449) 228 Ahvalu’l-Kubur (39-81)

229 Buhari (1369) Müslim (2871)

230 Her ikisini de Suyuti ed-Durru’l-Mensur’da (7/291) nakletmiştir.

231 Taberi el-Camiu’l-Beyan (27/36)

“**Onlar sabah akşam ateşe sunulmaktadırlar. Kıyametin koptuğu günde Firavun ailesini en şiddetli azaba sokun denilecektir**.” (Mü’min (Ğâfir) Suresi 46.âyet)

"Asla! Bu onun söylemiş olduğu bir sözden ibarettir. Onların önünde de diriltilecekle-ri güne kadar bir berzah vardır." (el-Mu'minun, 100)

"Sen zalimleri ölümün sıkıntıları içinde meleklerin ellerini uzatarak:

'Ruhlarınızı çıka-rın, Allah'a karşı haksız yere söylediklerinizden, O'nun âyetlerine karşı kibirlendiğinizden dolayı bugün zillet azabıyla cezalandırılacaksınız.' derken bir görsen!" (el-En'âm, 93) Mutezile fırkasından karşılaştığım sapık birisi; “**(İşte o zaman:) Eyvah, eyvah! Bizi kabri-mizden kim kaldırdı? Bu, Rahmân' ın vâdettiğidir.**

Peygamberler gerçekten doğru söylemişler! Derler. ”(Yasin 51) âyetini öne sürerek kabir azabını ve bu konuda vârid olmuş hadisleri inkâr etti. Bu şüphenin izahı Al ahu â’lem şudur; Yasin suresi 51. âyetinde bahsedilen kimseler inkârcı kâfirlerdir. Onlar, kabir azabını, kendilerine vaat edilmiş

olup korkuyla bekledikleri daha büyük bir azap olan cehennem azabına tercih edeceklerdir. Nitekim Al ah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur;

"Biz onları iki kere azaba uğratacağız. Sonra da büyük bir azaba döndürüleceklerdir."

(et-Tevbe, 101) İşte tehdit edilip durdukları bu büyük azap gelip çatınca

“**Eyvah! Bizi kabrimiz-den kim kaldırdı? Bu, Rahman’ın vaat**

ettiğidir” diyeceklerdir.

Sünnetten Deliller:

Buhâri, Ebu Hureyre radıyal ahu anh'den rivayet ediyor: Rasûlullah sallal âhu aleyhi ve sellem şöyle dua ederdi:

ذَابِ لاحقَربحَ

ع

ذ بـكـ مـذ

و مَّإِ يـذ أعو

هِ سلمـ دحـعُ ا لـلَّـهُ

ع يـحـلَ وَ يَ

صـلـى اهللا

ولـ اهللا

كَاذَ ر سَدُ

“**Allah’ım! Kabir azabından sana sığınırım**.”232

Yine Buhari, Âişe radıyal ahu anhâ'dan rivayet ediyor: Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “**Kabir azabı haktır**.”233

İbn Ebi Şeybe ve Muslim, Zeyd b. Sabit radıyallahu anh'den rivayet ediyorlar: “Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem Neccar oğullarına âit bir duvarın yanında, katırın üzerinde gidiyordu. Biz de onunla beraberdik.

Birden binek koşup nerdeyse Rasûlullah sallal ahu aleyhi ve sellem’i yere düşürecekti. Orada altı veya beş veya dört kabir vardı. Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem:

“**Kim bu kabirlerin sahiplerini tanır?** ” diye buyurdu. Bir adam: “Ben tanıyorum” dedi. Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem: “**Ne zaman öldüler?** ” diye sordu. O da: “Bunlar şirk üzere öldüler”

dedi. Sonra Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “**Bu ümmet kabirlerinde mutlaka imtihana çekilirler. Eğer siz ölüleri defnediyor olmasaydınız, Allah'a duâ edip benim işittiğim kabir azabını size de işittirmesini dileyecektim**.”234

232 **Sahih**. Buhari (1377) Muslim (588)

233 **Sahih**. Buhari (1372)

234 **Sahih**. Muslim (2867) İbn Hibban (3/281) İbn Ebi Şeybe, Müsned (122) 78

İbn Ebi Şeybe, Buhari ve Müslim, Âişe radıyallahu anhâ'dan rivayet ediyorlar: Nebî sallal a-hu aleyhi ve sel em şöyle buyurmuştur: "**Kabir ehli, kabirlerinde azap görürler ve hayvanlar o azabın sesini işitirler**."235

Ahmed ve Bezzâr, Câbir radıyallahu anh'den rivayet ediyorlar: "Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Neccar oğullarına ait bir hurma bahçesine girdi.

Neccâr oğullarından, cahiliyye döneminde ölen bazı kimselerin kabirlerinde gördükleri azabın seslerini işitti. Hemen korkulu bir halde çıkıp sahabelerine kabir azabından Allah'a sığınmalarını emretti."236

Ahmed, Ebû Ya'lâ, ve el-Âcûrrî, Ebû Said el-Hudri radıyallahu anh'den rivayet ediyorlar: Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"**Kâfirin başına kabrinde doksan dokuz ejderha musallat olur. Kıyamet kopuncaya kadar, onu ısırırlar**."237

Ebû Ya'la, el-Âcurrî ve İbn Mende, Ebû Hureyre radıyal ahu anh'den rivayet ediyorlar: Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

"**Mümin kabrinde bir bahçe içindedir.**

Kabri yetmiş zira boyunda genişletilir ve dolunay gibi aydınlatılır.

"**Kim zikrimden yüz çevirirse muhakkak ona dar bir geçim vardır**"

(Taha 124) **Ayetinin hangi konuda indiğini bilir misiniz?** " Sahabeler:

"Al ah ve Rasûlu daha iyi bilir" dediler. Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "**O dar geçim, kabir azabıdır. Nefsim elinde olan Allah'a yemin ederim ki, ona doksan dokuz ejderha musallat olur.**

Vücudunu şişirirler, onu sokarlar ve kıyamete kadar cesedini tahriş

ederler.”238

İbn Ebi Şeybe, İbn Ebi’d-Dunya ve el-Âcûrrî, Ebu Hureyre radıyallahu anh'den rivayet ediyorlar: Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: “**İdrardan sakınınız, çünkü kabir azabının çoğu ondandır**.”239

İbn Ebi Şeybe, Müslim ve Buhari, İbn Abbâs radıyal ahu anhuma’dan rivayet ediyorlar: Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem iki kabrin yanından geçerken şöyle buyurdu: “**Şüphesiz bu ikisi azap görmektedirler.**

Azapları da büyük günahlardan dolayı değildir. Birisi idrar sıç-

rantılarından sakınmıyordu, diğeri de laf taşırdı.” Sonra, Rasûlullah sal allahu aleyhi ve sellem elinde bulunan yaş bir değneği ikiye bölüp kabirlerine dikti. Sahabeler: “Bunu neden yaptın ey Al ah’ın rasulü?”

deyince: “**Umulur ki bunlar yaş kaldıkça azapları hafifletilir**”

buyurdu.”240

235 **Sahih**. Buhari (6366) Muslim (586) İbn Ebi Şeybe Musannef (3/50)
236 **Sahih.** Ahmed (3/295) Abdurrazzak (3/584) Bezzar (Keşfu’l-Estar 871) Abdullah b. Ahmed es-Sunne (1360) Elbani es-Sahiha (3954)

237 **Hasen ligayrihi**. Ahmed (3/38) Darimi (2815) İbn Hibban (7/391) Acurri eş-Şeria (841) Ebu Ya’la (2/491) Abd b. Humeyd (929) İbn Ebi Şeybe (7/58) İsnadında Derrac Ebu’s-Semh vardır. Ancak bir sonraki rivayetle birlikte hasen ligayrihi derecesine çıkmaktadır.

238 **Hasen**. İbn Hibban (7/392) Ebu Ya’la (11/521) Beyhaki, İsbatu Azabi’l-Kabr (68) Acurri eş-Şeria (840) 239 **Sahih**. Ahmed (2/326, 388, 389) İbn Mace (348) Beyhaki (2/578) Darekutni (464, 465) İbn Ebi Şeybe (1/115) Bezzar (16/119) Acurri, eş-Şeria (852, 853) Hakim (1/293) 240 **Sahih**. Buhari (218, 1361, 1378, 6052) Muslim (292) İbn Ebi Şeybe (1/115, 3/51) İbn Hibban (7/398) İbn Carud el-Munteka (130) Ahmed (1/225)

İbn Ebi’d-Dunya ve Beyhaki, Meymûne radıyal ahu anhâ'dan rivayet ediyorlar: Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “**Ey Meymûne!**

Kabir azabından Allah'a sığın. Kabrin en şiddetli azabı gıybet ve idrardan dolayıdır.”241

Ahmed ve el-Esbehanî, Ya'la b. Siyabe radıyallahu anh’den rivayet ediyorlar: “Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem sahibi azap gören bir kabrin başına geldi ve: “**Bu, insanların etlerini yiyordu**” dedi. Sonra yaş

bir dal istedi. Onu kabrine dikti ve: “**Umulur ki, bu dal yaş kaldıkça azabı hafifler**” buyurdu.242

Ahmed, Enes radıyal ahu anh'den rivayet ediyor: “Rasûlullah sallal âhu aleyhi ve sellem Ebû Talha radıyallahu anh'ın bir hurma bahçesinde iken Bilal radıyal ahu anh de arkasında yürü-

yordu; bir kabrin yanından geçtiler. “**Ey Bilâl! Benim işittiğimi sen de işitiyor musun? Bu kabrin sahibi, azap görüyor. Sorguya çekildiğinde, bir yahudi olduğu anlaşılmış**” buyurdu.243

İbn Ebi Şeybe, Ahmed, İbn Hibban ve el-Acûrri, Ümm Mübeşşir

radıyallahu anha'dan rivayet ediyorlar: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “**Kabir azabından Allah'a sığının**.” Ben: “Ey Al ah’ın rasulü! İnsanlar kabirlerinde azap mı görecekler?” dedim. “**Evet, hayvanların işiteceği bir azapla, azap görecekler**” buyurdu.244

Taberâni el-Kebir’de, İbn Mes’ûd radıyallahu anh'den rivayet ediyor: Nebi sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “**Şüphesiz ölüler, kabirlerinde**

azap görürler. Öyle ki hayvanlar onların seslerini işitir. ”245

İbn Ebi Şeybe, İkrime'den rivayet ediyor: “**Nasıl ki kâfirler**

kabirdekilerden ümitsizliğe düştüler” (Mumtehine 13) âyeti hakkında İkrime şöyle demiştir: “Kâfirler kabirlerine konuldukları zaman, Al ah'ın onlara hazırladığı azabı görüp, Al ah'ın rahmetinden ümitsizliğe düşerler.”246

İbn Ebi'd-Dunya, el-Kubur kitabında el-Huveyris b. er-Riâb'dan rivayet ediyor: "Ben sefer-den dönerken, üstü başı alev tutmuş demir bir çerçeve içinde bir adam kabirden çıkıp üzerime geldi. İki sefer "Bana su ver" dedi.

Ardından birisi çıkıp: "Bu kâfire su verme" dedi. Ona kavuşup, zincirinden tuttu. Yerde çekip beraber kabre girdiler. Huveyris dedi ki: "Deve öyle olmuştu ki, ona hiç bir şey yapamıyordum. Boynundan tutunca çöktü. Ben indim, akşam ve yatsı namazlarını kıldım. Sonra bindim ve Medine'de sabahladım. Ömer b. el-Hattab radıyal ahu anh'e vardım. Ona meseleyi anlattım. Halife: "Ey Huveyris! Ben seni yalanla suçlamıyorum. Bana doğru bir haber verdin" dedi. Kunfa es-Suğra'dan cahiliye dönemini görmüş

bâzı ihtiyarları çağırdı. Sonra Hüveyris'i de çağırdı ve şöyle dedi: "Bu bana bir şeyler anlattı. Onu yalanla suçlamıyorum. Ey Huveyris!

241 **Hasen**. Beyhaki, İsbatu Azabi'l-Kabr (210)

242 **Hasen**. Taberani, Evsat (3/41) el-Esbehani, et-Tergib (592) el-Elbani, Sahihu't-Tergib (2842) 243 **Sahih**. Ziyau'l-Makdisi, el-Muhtare (6/281, 282) Ahmed (3/151) Buhari, Edebu'l-Mufred (853) Beyhaki, İsbatu

Azabi'l-Kabr (94) Ebu'l-Hattab İbn Dihye, Ayatu'l-Beyyinat (s.248) Elbani, Sahihu Edebi'l-Mufred (659)

244 **Sahih**. İbn Hibban (7/395) Ahmed (6/362) İbn Ebi Şeybe (6/19) Taberani (25/103) Beyhaki, İsbatu Azabi'l-Kabr (95) İbn Ebi Asım, es-Sunne (875) Acurri eş-Şeria (856)

245 **Sahih**. Taberani (10/200) Darekutni İlel (5/109) Ebu Nuaym, Ahbaru İsbehan (704) Elbani, Sahihu'l-Cami (1965)

246 **Hasen maktu**. İbn Ebi Şeybe (7/216) Ebu Nuaym, Hilye (3/335)

Bana anlattığını onlara da anlat." Huveyris anlattı. Onlar: "Ey Müminlerin emiri! Biz bunu tanıyoruz. Gıfar oğul arından bir adamdır. Cahiliyede öldü.

Misafirlere hak tanımıyordu" dediler."247

Yine İbn Ebi’d-Dunya, Hişam b. Urve'den, o da babasından rivayet ediyor:

“Mekke ile Medine arasında binekli birisi gidiyordu. Bir kabristandan geçerken, demire vurulmuş, üstü başı alev tutmuş bir adam “Ey Al ah’ın kulu! Bana su ver. Ey Al ah’ın kulu! Bana su ver” dedi. Ardından birisi çıkarak: “Ey Al ah’ın kulu! Su verme. Ey Al ah’ın kulu! Su verme!” dedi.

Bunun üzerine binekli şahıs bayıldı. Saçları ağardı. Olay Osman radıyal ahu anh'e anlatıldığında, kişinin yalnız olarak sefere çıkmasını yasakladı.”248

Ahmed, Nesâi, İbn Huzeyme ve Beyhaki, Ebu Rafi radıyallahu anh'den rivayet ediyorlar:

“Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem ile beraber Baki' kabristanından geçiyordum. Rasulullah sal allahu aleyhi ve sellem: “**Üf, üf**” dedi. Beni kastettiğini sandım. “Ey Al ah’ın Rasûlü! Ben mi bir şey yaptım?” dedim.

“**Ne demek istiyorsun**?” dedi. Ben: “Bana üf dedin” dedim. O: “**Hayır, bu kabir sahibi filan kişiyi, filan kabileye zekât memuru olarak göndermiştim. Bir zırh çaldı.**

Şimdi ona ateşten bir zırh giydirilmiş olduğunu görüyorum”

buyurdu.249

Buhari ve Beyhaki, Semûra b. Cündüb radıyal ahu anh’den rivayet

ediyorlar:

“Rasûlullah sallal ahu aleyhi ve sellem‘in, ashabına çok fazla söylediği şeylerden birisi de:

“**İçinizden kimse rüya gördü mü?** ” sözü idi. Bir gün sabahleyin, şöyle buyurdu: “**Bu gece iki kişi gelip bana: “Hazırlan” dediler. Onlarla beraber çıktım. Beni Arz-ı Mukaddes’e götürdü-**

ler. Yatan bir adamın yanına geldik. Elinde taş olan diğer bir adam başında duruyordu.

Taşı başına vurup başını sıyırıyor, taş yuvarlanıp gidiyordu. Peşinden gidip taşı alıyordu.

Vuran adam daha dönmeden, vurulanın başı eski haline gelip

iyileşiyordu. Döndüğü vakit ilk sefer yaptığı gibi bir daha onun başına vuruyordu. Ben o arkadaşlarıma "Subhanallah!

Nedir bunlar?" dedim. Onlar: "Devam et" dediler. İlerledik, baş üstü yatmış bir adama vardık. Elinde çengel olan diğer bir adam onun yanında idi. Yanaklarına çengeli takıp kafasına kadar yırtıyor, burnuna koyup kafasına kadar yırtıyor, gözüne takıp kafasına kadar yırtı-

yordu. Sonra dönüp diğer tarafı da aynen öyle yapıyordu. Onu

bitirmeden diğer taraf eski haline dönüp iyileşiyordu. Yine diğer tarafa yaptığını bu tarafa yapıyordu. Ben arkadaşla-rıma: "Subhanallah!

Nedir bunlar?" dedim. Onlar: "Devam et" dediler. İlerledik. Tandır gibi bir şeyin yanına vardık, içinde sesler ve gürültü vardı. İçine baktık, çıplak kadın ve erkek dolu. Altlarından alev kendilerine vuruyor, alev vurdukça bağrışıyorlardı. Ben arkadaşla-rıma: "Nedir bunlar?" dedim. Onlar: "Devam et" dediler. İlerledik. Kan gibi kızıl bir nehrin yanına vardık. Nehirde yüzen bir adam vardı. Nehir kenarında da ellerinde küçük çakıllar olan bir adam vardı. O arada, adam, yüzdüğü kadar yüzüyor, sonra, çakılları biriktirenin yanına gelip ağzını ona açıyordu. Ağzına bir taş atınca gidip yüzüyor, sonra bir daha ona dönüyor, ağzını açıp adamdan bir taş daha yutuyordu.

"Bunlar kimlerdir?" dedim. "Devam et" dediler. İlerledik. Hiç benzerini görmediğim çirkin bir adamın yanına vardık. Yanındaki ateşi karıştırıp etrafında dolaşıyordu. Arkadaşlarıma: "Bu kimdir?" dedim.

Onlar: "Devam et" dediler. İlerledik. Yemyeşil, içinde baharın her tür çiçeği olan bir bahçeye girdik. Bahçe 247 **Hasen mevkuf**. İbn Ebi'd-Dunya, el-Kubur (114) Men Aşe Ba'de'l-Mevt (56) 248 **Hasen maktu**. İbn Ebi'd-Dunya el-Kubur (95)

249 **Hasen**. İbn Huzeyme (2337) Ahmed (6/392) Nesai (862) Beyhaki Şuab (4/63) Taberani (1/323) Ru'yani (707) Ebu İshak el-Fezari, Siyer (186).

ortasında başını göremeyeceğim kadar uzun bir adam vardı. Etrafında hiç görmediğim çocuklar vardı. Arkadaşlarım bana: "Devam et"

dediler. İlerledik. Büyüklükte ve güzellikte benzerini göremediğim büyük bir bahçeye vardık. Arkadaşlarım bana: "Yüksel" dediler.

Yükseldik, binaları altın ve gümüş kerpiçten olan bir şehre vardık.

Şehrin kapısını çaldık, bize açıldı. İçine girdik, bir tarafları çok güzel, bir tarafları çok çirkin adamlar bizi karşıladı-

lar. Arkadaşlarım onlara: "Gidin şu nehirde yıkanın" dediler. Orada suyu bembeyaz geniş

bir nehir vardı. Onlar gidip yıkandılar. Sonra bize döndüler. Çirkinlik onlardan gidip en gü-

zel şekle girdiler. Arkadaşlarım: "İşte bu senin evindir" dediler. Ben:

"Allah'ın bereketi üzerinize olsun bırakın, içine gireyim" dedim.

Onlar: "Fakat şimdi giremezsin" dediler.

Ben, o arkadaşlarıma: "Bu gece çok acaip şeyler gördüm, nedir bu gördüklerim?" dedim.

Onlar dediler ki: "Başı sıyrılan adam; Kur'an'ın hükümlerini terk eden, uykudan dolayı farz namazlarını kaçırandır. Kıyamete kadar ona öyle yapılacaktır. Yüzü, gözü ve burnu kafası-

na kadar yırtılan adam ise, sabahleyin evinden çıkıp her tarafta yalan söyleyendir. Kıyamete kadar ona öyle yapılacaktır. Tandır gibi yerdeki çıplak kadın ve erkekler ise, zina edenlerdir. Nehirde yüzüp taş yutan

adam ise, faiz yiyendir. Ateş karıştıran adam ise, Cehennemin bekçisi ve sahibidir. Bahçedeki uzun boylu adam; İbrahim aleyhi's-selâm'dır.

Etrafındaki çocuklar ise, İslam fıtratı üzere ölen çocuklardır."

Sahabeler: "Ey Al ah'ın rasulü! Müş-

riklerin çocukları da mı?" dediler. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem: "**Evet, müşriklerin çocukları da..." dedi. Bir tarafı çok güzel bir tarafı çok çirkin olan o topluluk ise; salih bir ameli, kötü bir amelle karıştıranlardır. Allah onları affetti. Ben ise Cibril'im. Bu da Mikail'dir**."250

250 **Sahih**. Buhari (7047) İbn Huzeyme (942) İbn Hibban (2/427) Ahmed (5/8) Beyhaki (2/188, 5/275) 82

Kabir Sorgusuna İman

٢٠ وَأنَهذهَالأمةَتفتنَفيقبورها،وتسلأعذَالإيمانَوالإسلام،ومنَربهَ؟ومنَنبيه؟ ويأتيهَ

-

لاتصديقَبه

.

وكيفَأرادَ.والإيمانَبهَو فَ شاءَاهللَ

منكرَونكيرَكي

20- Şüphesiz bu ümmet kabirlerinde imtihan olunacaktır. Onlara imândan, İslâm'dan, Rabbin kim? ve Nebî'in kim? diye

sorulacaklardır.

Allah nasıl dilemiş ve nasıl murad etmişse o şekilde Münker ve Nekîr melekleri gelecektir. Buna imân ve tasdik etmek gerekir.

Bu konuda gelen hadisler mütevatir haddine ulaşmıştır. Enes, el-Bera', Temîm ed-Dârî, Beşir b. Ukkâl, Sevban, Cabir b. Abdil ah, Abdullah b.

Ravaha, Ubade b. Sâmit, Huzeyfe, Damra b. Habib, İbn Abbâs, İbn Ömer, İbn Amr, İbn Mes'ud, Osman b. Affan, Ömer b. El-Hattab, Amr b.

El-Âs, Muâz b. Cebel, Ebû Umâme, Ebû'd-Derdâ, Ebu Rafi, Ebu Said el-Hudrî, Ebu Katade, Ebu Hureyre, Ebu Musa, Esma ve Âişe radıyallahû anhum ecmain'den rivayet edilmiştir.

Enes Radıyallahu anh Hadisi:

Buhari, Müslim ve başkaları, Katade yoluyla Enes radıyal ahu anh'den rivayet ediyorlar: Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

"**Ölü kabre konulup arkadaşları geri dönünce, arkadaşlarının ayak seslerini işitir ve ona iki melek gelir, onu oturturlar. "Şu adam hakkında ne diyordun?" derler**. İbn Merduye'nin rivayetinde: "**Aranızda bulunan ve kendisine Muhammed denilen kişi hakkında ne diyordun?"**

derler. Mü'min olan: "Allah'ın kulu ve Rasûlu olduğuna şahitlik ederim" der. O

zaman, o melekler mü'mine: "Cehenemdeki yerine bak. Allah onu senin için, Cennetten bir menzille değiştirdi" derler. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: "**Ölü hem Cennetteki yerini hem de Cehennemdeki yerini beraber görür**." Katade dedi ki: "Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem bize kabrin yetmiş zira genişlediğini ve yeşil iğe dönüştüğünü söyledi." "**Münafık ve kâfire de: "Şu adam hakkında ne diyordun?" diye sorulunca: "Ben bilmiyorum, insanlar onun için ne dedilerse ben de onu diyordum" der. Ona: "Bir şey bilmeyesin ve okumaya-sın" denilir. Demir sopalarla dövülür. Öyle bir sesle bağırır ki insanlar ve cinler dışında herşey o sesi işitir**."251

Ahmed, Sunen'inde Ebû Dâvud, Azabu'l-Kabr'de Beyhaki ve İbn

Merduye, Enes radıyallahu anh'den rivayet ediyorlar: Rasûlullah sal allâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“**Şüphesiz bu ümmet kabirde suâle çekilir. Mü’min kabre konulunca ona bir melek gelir. “Neye ibadet ediyordun?” der. Allah ona hidayeti nasip etmişse: “Allah'a ibadet ediyordum” der. Melek: “Şu adam hakkında ne diyordun?” diye sorar. O da: “O Allah'ın kulu ve rasulüdür” der. Bundan sonra ona bir şey sormazlar. Sonra onu Cehennemdeki evinin karşısına götürürler. “İşte bu ev senindi. Ancak Allah seni bundan korudu, sana merhamet** 251 **Sahih**. Buhari (1273, 1308); Muslim (2870); Nesai (2050-2051); Ahmed (3/126, 233); Beyhaki (1/659, 4/80); Beyhaki, İsbatu Azabi’l-Kabr (15); İbn Hibban (7/390); İbn Ebi Asım, es-Sunne (863).

etti. Onun yerine sana Cennet'ten bir ev verdi” denilir. O zaman ölü der ki: “Bırakın beni aileme dönüp onlara kurtulduğuma dair müjde vereyim” Melek: “Dur” der. Kâfir ise, kabre konulunca onu azarlayan bir melek gelir. “Neye ibadet ediyordun?” diye sorar. Kâfir

“Bilmiyorum” der. Daha sonra ona: “Şu adam hakkında ne

diyordun?” diye soran. Yine: “Bilmiyorum, insanlar ne diyorlarsa onu diyordum” der. Melek, demir sopalarla iki kulağı arasına vurulur. O da insan ve cinlerden başka her şeyin duyacağı bir sesle bağırır.”252

El-Berâ radıyallahu anh Hadisi:

Ahmed, Sünen’inde Ebu Davud, el-Mustedrek’te Hakim, el-Musannef’te İbn Ebi Şeybe, Azabu’l-Kabr kitabında Beyhaki, Müsnedlerinde; Tayalisi ve Abd b. Humeyd, ez-Zuhd’de Hennas es-Seri, İbn Cerir (et-Taberi), İbn Ebi Hatim ve başkaları, sahih tariklerle Berâ b. Âzib radıyallahu anh’den rivayet ediyorlar:

“Rasulullah sallal ahu aleyhi ve sellem ile beraber Ensardan bir adamın cenazesine çıktık.

Henüz onu kabre koymamışlardı. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem oturdu. Biz de etrafında oturduk. Sanki başlarımızın üzerinde kuş varmış

gibiydi. Rasulullah sallal ahu aleyhi ve sellem'in elinde bir değnek vardı.

Onunla yeri kazıyordu. Başını kaldırdı; iki veya üç sefer "**Kabir azabından Allah'a sığının**" dedi. Sonra şöyle buyurdu:

"Mümin kul, dünyadan ilişkisi kesilip âhirete yöneleceği zaman, gökten beyaz elbiseli melekler üstüne inerler. Yüzleri sanki, güneş gibidir.

Cennetten kefen ve mumyaları253 getirirler. Ona göz uzaklığı kadar yaklaşınca dururlar. Sonra ölüm meleği gelir ve başucunda oturur.

Ona:

"Ey temiz nefis! Allah'ın bağışlaması ve rızâsına çık" der." (Buyurdu ki)

"Siz başka şekilde görseniz de su testiden akar gibi onun ruhu cesedinden akar.

Ölüm meleği onun ruhunu alır. Melekler onu getirdikleri kefen ve mumyaya koymadan hemen bir anda ölüm meleğine teslim etmezler.

Ondan yeryüzündeki en güzel koku gibi bir koku çıkar. Melekler onu yükseltirler. Diğer meleklerin toplulukları yanından geçerken, onlar

"Bu hoş güzel ruh kimdir?" derler. Diğerleri; "Filan oğlu filandır"

derler. Dünyadaki en güzel isimleriyle onu zikrederler. Sonra, dünya göğüne varırlar, açmak isterler, onlara açılır. Her göğün mukarreb melekleri bir üsttekine teslim edinceye kadar onları teşyi' ederler.

Böylece yedinci göğe varırlar. Orada Allah Teala:

"Bu kulumun kitabını (isim defterini) illiyyin'de (yücelerde) yazın ve onu yere iade edin. Çünkü ben onları yerden yarattım ve tekrar yere iade ediyorum. Yine onları ondan çıkartacağım." Ruhu cesedine dönünce iki melek gelip onu oturturlar ve:

"Rabbin kimdir?" derler. O:

“Rabbim Allahtır” der. Onlar:

252 **Sahih**. Ahmed (3/233); Ebu Davud (4751); Beyhaki, İsbatu Azabi’l-Kabr (14) Acurri, eş-Şeria (850) Abdullah b. Ahmed, es-Sunne (1427) 253 Mumya (hanut) ile kastedilen ölüler için kullanılan özel kokudur. Bkz.: Muhtaru’s-Sıhah (1/66) Lisanu’l-Arab (7/278)

“Dinin nedir?” derler. O:

“Dinim İslam'dır” der. Onlar:

“Size gönderilen bu adam kimdir?” derler. O:

“Allah'ın Rasulüdür” der. Onlar:

“Nereden biliyorsun?” derler. O:

“Allah'ın kitabını okudum, ona iman ettim ve tasdik ettim” der. Bunun üzerine gökten bir seslenici şöyle seslenir:

“Kulum doğru söyledi, ona Cennetten bir yer döşeyin, Cennet

elbiselerinden giydirin ve ona Cennete bir kapı açın.” Ona bir kapı açılır. Cennetin güzelliği ve hoş kokusu ona gelir. Kabri gözü alabildiğine kadar genişletilir. Sonra ona güzel yüzlü, hoş kokulu, güzel elbiseli bir adam gelir. Ona:

“Sana müjde, sana va'ad edilen gün işte bu gündür” der. Ölen, o adama:

“Sen kimsin? Hayırlı gelen bir yüzün var” der. Adam:

“Ben senin salih amelinim” der. Ölü sevincinden artık:

“Yâ Rabbi! Kıyameti kopar da mal ve aileme kavuşayım” der.”

(Buyurdu ki)

“Kâfir kul dünyadan ilişkisi kesilip, âhirette yöneleceği zaman, gökten siyah yüzlü melekler üstüne inerler. Beraberlerinde sert kıllardan yapılmış çullar vardır. Göz alabildi-

ğince kişi, yakınına otururlar. Sonra ölüm meleği gelir. Baş ucunda oturur ve şöyle der:

“Ey kötü nefis! Allah'ın kahır ve gazabına çık” der. Ruhu cesedinde dağılır. Islak yünden şişin çekilmesi gibi ruhunu çeker. Ölüm meleği ruhunu aldığı zaman, azap melekleri hemen onu ölüm meleğine teslim etmezler. Onu o kıldan çula sararlar. Ondan yeryü-

zünün en pis kokusu gibi pis bir koku çıkar. Sonra o melekler onu göğe çıkartırlar, her melek topluluğuna varınca:

“Bu kötü ruh nedir?” derler. Azap melekleri:

“Falan oğlu filandır” diye dünyada en çirkin ismiyle onu zikrederler ve onu götürdüklerinde dünya göğüne varınca, açmak isterler. Onlara açılmaz. Sonra Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Onlara gök kapıları açılmaz” (Araf, 40) ayetini okudu ve şöyle buyurdu:

“Allah buyurur ki, bunun ismini yerin dip çamurunda, Siccin’de yazın” Onun ruhunu öylece atarlar. Sonra Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şu âyeti okudu:

“Allah'a şirk koşan kişi, sanki gökten düşmüş, kartal onu kapmış veya rüzgar onu uzak bir yere atmış gibidir.” Sonra şöyle devam etti:

“Sonra ruhu cesedine döner, ona iki melek gelir. Onu oturturlar. Ona:

“Rabbin kimdir?” derler. O:

“Hâ, hâ! Bilmiyorum” der.

“Dinin nedir?” derler. O yine:

“Hâ, hâ! Bilmiyorum” der.

“Bu size gönderilen adam kimdir?” derler. O yine:

“Hâ, hâ! Bilmiyorum” der. Bunun üzerine gökten bir seslenici şöyle seslenir:

“Kulum yalanladı. Ona cehennemden bir yer döşeyin. Cehennemden ona bir kapı açın ki, sıcaklığı ve dumanı o kapıdan ona gelsin” denilir.

Kabri ona daralır, kaburgaları iç içe girer. Sonra, çirkin yüzlü çirkin elbiseli, pis kokulu bir adam yanına gelir. Ona:

“Sana hoş gelmeyen şeylerle müjdelen! Senin va'ad edildiğin günün işte budur” der.

O da, ona:

“Sen de kimsin? Yüzün kötülükler getirmiş gibi” der. Adam:

“Ben senin kötü amelinim” deyince:

“Yâ Rabbi Kıyameti koparma” diye söylemeye başlar.”254

Câbir radıyallahu anh Hadisi:

Ahmed, el-Evsat’ta Taberâni, Beyhaki ve İbn Ebi’d-Dunya, Ebu’z-Zubeyr yoluyla rivayet ediyorlar:

Ebu’z-Zubeyr, Câbir b. Abdil ah radıyallahu anhuma’ya kabir sorgucuları hakkında sorunca O şöyle dedi: “Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sel em’in şöyle buyurduğunu işittim: “**Bu ümmet kabirde sorgulanacak. Mü’min kabre bırakılıp arkadaşları ondan uzaklaşınca, şiddetli ve tehdit edici**

bir melek ona gelir. “Şu adam hakkında ne diyordun?” diye sorar.

Mü’min:

“Ben onun Allah'ın kulu ve Rasûlu olduğunu söylüyorum” der. Melek, ona: “Cehennemdeki yerine bak. Allah seni ondan korudu ve ona bedel Cennette gördüğün şu makamı sa-na verdi” der. Mümin, Cennetteki

yerini ve kurtulduğunu görünce: “Bırakın beni gidip aileme müjde vereyim” der. Ona “Dur” denilir. Münafığa gelince, kabre konulup ailesi uzaklaşınca kabirde oturtulur. Ona da: “Şu adam hakkında ne diyordun?” denilir. O: “Bilmiyorum. İnsanlar ne diyorsa onu

diyordum” der. Bunun üzerine ona: “Bilmeyesin. Cennette şu gördüğün yer senindi, ona layık olmadın. Ona bedel Allah

Cehennemden şu gördüğün yeri sana verdi” denilir.” Cabir radıyal ahu anh dedi ki: “Nebî sallal ahu aleyhi ve sellem’in şöyle 254 **Sahih.** Ahmed (4/287) Ebu Davud (4753) Hakim (1/93, 98) İbn Ebi Şeybe (3/54) Beyhaki, Azabu’l-Kabr (s.37) Tayalisi (s.102 no:753) Hennad, Zühd (339) Taberi Tefsiri (8/176) İbn Ebi Hatim Tefsir (4/1307) İb-nu’l-Mubarek Zühd (1219) Abdullah b. Ahmed es-Sunne (1438) İbn Huzeyme Tevhid (s.119) Ru’yani (392) Beyhaki Şuab (1/355) Elbani Sahihu’l-Cami (1672)

buyurduğunu işittim: “**Her kul kabrinden, hangi hal üzere öldüyse o hal üzere diriltilir.**

Mü’min ise imanıyla diriltilir, münafık ise nifakıyla diriltilir.”255

İbn Ebi Asım, İbn Merduye ve Beyhaki, Ebu Süfyan256 yoluyla Cabir radıyallahu anh'den rivayet ediyorlar: Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

وضع لاحمُؤمنذ يفِ ق َربه أتَاهُ ملكاذ فانتهرا ه ف َقَامَ يهبذ كَمَا يهبذ لاثَّائِم فَيُقَ لا لَهُ مذ رَبك وَمَا

إِذا

وَمذ نبيك فَيَقُول اهلل رَبذ وَ ْلاحِسلاَ م دينِ وُمَم د نَبِيِ فَيناديِ مُنَاد أَذ قد صدقف افرشوه مذ اجلحنَّة

دينك

ولأبسوه مذ اجلحنَّة فَيَقُول د َعوينِ أخربِ أَهلِي فَيُقَ لا لَهُ أسكذ

“**Mümin kabre konulunca ona azarlayıcı iki melek gelir. Uykudan yeni kalkanın ürktü-**

ğü gibi ölü öyle ürker. Ona: “Rabbin kim? Dinin nedir? Peygamberin kimdir?” diye sorarlar. O da: “Rabbim Allah, dinim İslam,

peygamberim Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem’dir” der. Bunun üzerine bir münadi şöyle seslenir: “Doğru söyledin. Cennetten ona sergiler serin ve elbise giydirin” Ölü o zaman meleklere: “Bırakın beni kurtulduğuma dair aileme müjde vereyim” der. Melekler ona “Dur”

derler. ”257

Huzeyfe radıyallahu anh Hadisi

İbn Ebi’d-Dunya, Huzeyfe radıyal ahu anh'den şöyle dediğini rivayet etmiştir: “Ruh meleğin elinde olur, cesed yıkanır. Melek onunla beraber kabre kadar gider. Üstü toprakla kapatılınca, ruhu cesede bırakır, işte insan o zaman kabir sualine muhatap olur.”258

İbn Amr Radıyallahu anhuma Hadisi:

Ahmed, İbn Ebi’d-Dunya, eş-Şerîa’da el-Âcurrî, Taberani ve İbn Adiy sahih bir sened ile İbn Amr radıyal ahu anhuma'dan rivayet ediyorlar: “Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem kabirde soru soran iki melekten bahsederken Ömer (radıyallahu anh): “Ey Al ah’ın rasulü! O zaman aklı-

mız bize iade edilecek mi?” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem de:

“**Evet bugünki hali-nizde olursunuz**” dedi. Bunun üzerine Ömer radıyal ahu anh: “Öyle ise ağzında taş mı olur?

(Yani öyle ise neden cevap vermesin.) dedi.”259

255 **Sahih.** Ahmed (3/346); Taberani Evsat (9/39); Beyhaki, İsbatu Azabi’l-Kabr (216); İbn Abdilberr, et-Temhid (14/108); İbn Ebi Zemeneyn es-Sunne (81)

256 **Ebu Sufyan Talha b. Nafi el-Vasiti el-İskaf**: aslen Mekke’lidir.

Saduktur. Dördüncü tabakadandır. Bkz: et-Takrib (3035); el-Kaşif (1/514); Tehzibu'l-Kemal (13/438).

257 **Sahih**. İbn Ebi Asım, es-Sunne (866); Beyhaki, İsbatu Azabi'l-Kabr (215); el-Elbani, isnadı ceyyid de-miştir.

258 **Hasen ligayrihi mevkuf**. İbn Ebi'd-Dunya, el-Menâmât (7) isnadı munkatıdır.

259 **Hasen.** Ahmed (2/172) İbn Hibban (7/384) İbn Adiy el-Kamil (2/449) Abdulmelik b. Habib es-Sulemi, Vasfu'l-Firdevs (282) Acurri eş-Şeria (s.367) Hakîm et-Tirmizi, Nevadir (181, 1523) Elbani Ta'liku'r-Ragıbda (4/183) hasen dedi. Şuayb el-Arnaut da İbn Hibban ta'likinde hasen demiştir.

87

İbn Mes'ûd Radıyallahu anh hadisi:

İbn Ebi Şeybe ve Beyhaki, İbn Mes'ud radıyallahu anh'den rivayet ediyorlar: "Sizden biri, ölünce kabrinde oturtulur ve ona: "Sen nesin?"

denilir. Mümin ise: "Ben hayatta da ölümde de Al ah'ın kuluyum. Şehadet ederim ki Al ah'tan başka ilah yoktur. Yine şehadet ederim ki Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) O'nun kulu ve rasulüdür" der. Bunun üzerine kabri ona dilediği kadar genişletilir. Cennetteki yeri ona görünür. Cennetten kendisine elbiseler indirilerek giydirilir.

Kâfire gelince, ona: "Sen nesin?" denilir. O da: "Bilmiyorum" der. Bunun üzerine ona üç defa:

"Bilmeyesin" denilir ve kabri daraltılarak kaburgaları birbirine girer. Ona kabrinin yanlarından yı-

lanlar gönderilir ve ona hücum ederek onu kemirmeye başlarlar. Bağırınca da ateşten veya de-mirden sopalarla vurulur ve ona Cehenneme doğru bir kapı açılır."260

Âcurrî, eş-Şeria'da İbn Mes'ud radıyallahû anh'den rivayet ediyor: “Kul vefat ettiği zaman Al ah ona bazı melekler gönderir. Ruhunu elbiseleri içinde alırlar. Kabrine konulduğu vakit, Al ah iki melek gönderir. Onu sorgularlar. Ona: “Rabbin kimdir?” derler. O: “Rabbim Al ah'tır” der. Onlar:

“Dinin nedir?” derler. O: “İslâm’dır” der. Onlar: “Peygamberin kimdir?”

derler. O: “Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem)'dir” der. Onlar: “Doğru söyledin. Hayatında da öyle idin. Ona Cennet sergileri ve elbiselerini getirin. Ona Cennetteki yerini gösterin” denilir. Kâfir ise; öyle bir darbe yer ki, kabri bundan dolayı ateşle dolar ve öyle daralır ki, kaburgaları birbirine girer. Ona deve boynu gibi iri kabir yılanları gönderilir.”261

Osman radıyallahu anh Hadisi:

Ebû Davud, Hakim ve Beyhaki, Osman radıyal ahu anh'den rivayet

ediyorlar: “Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem defnedilmekte olan bir cenazenin kabri yanından geçerken şöyle buyurdu: “**Kardeşiniz için bağışlanma ve sebat dileyin. Zira o şimdi sorguya çekilmektedir**.”262

Ömer Radıyallahu anh Hadisi:

Ebû Nuaym, İbn Ebi’d-Dunya, eş-Şeria’da el-Acurrî ve Beyhaki, Ata b.

Yesâr'dan rivayet ediyorlar: Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem Ömer radıyal ahu anh'e şöyle buyurdu:

“**Ey Ömer! Öldüğünde nasıl olursun? Senin için üç zira' bir karış**

uzunluğunda, bir zi-ra’ bir karış eninde olan bir çukur ölçerler. Sonra sana dönüp yıkar, kefenler, mumyalar, sonra kabrine koyuncaya kadar taşırlar. Sonra üzerine toprak örterler. Senden ayrıldıkları zaman sana kabir sorguculari olan Münker ve Nekir gelir. Sesleri gök gürültüsü gibi, gözleri şimşek gibidir. Seni sağa sola silkeler ve korkuturlar. O

zaman hâlin nasıl olur ey Ömer? ” Ömer radıyallahu anh: “Ey Al ah'ın Rasûlu! O zaman aklım benimle beraber mi olacak?”

diye sordu. Rasûlullah sallallâhû aleyhi ve sel em: “**Evet**” deyince Ömer radıyallahu anh: “O zaman üstesinden gelirim” dedi.263

260 **Hasen mevkuf**. İbn Ebi Şeybe (3/52) Beyhaki İsbatu Azabi’l-Kabr (225) Taberi, Tehzibu’l-Asar (184) İbn Kuteybe, Te’vilu Muhtelefi’l-Hadis (s.248).

261 **Hasen mevkuf**. Acurri eş-Şeria (s.367)

262 **Sahih**. Ebu Davud (3221); Hakim (1/526); Beyhaki (4/56); Beyhaki, İsbatu Azabi’l-Kabr (211) Ziyau’l-Makdisi, el-Muhtare (1/522) Elbani, Sahihu’l-Cami (945).

263 **Hasen ligayrihi.** Acurri, eş-Şeria (s.366) Haris b. Ebi Usame, Musned (281) Mürseldir.

Amr b. El-As Radıyallahu anh Hadisi:

Müslim, Amr b. El-As radıyal ahu anh'den rivayet ediyor: Amr b. El-As radıyal ahu anh, vefat ettiği hastalığında şöyle demiştir: “Beni defnettiğiniz zaman, üstüme toprağı şefkatla dökün.

Kabrimin yanında bir deve yavrusunu kesip soymanın ve etini parçalamanın alacağı kadar bir vakit kalın ki sizinle ünsiyet edeyim ve Rabbimin elçilerine nasıl cevap vereceğim diye bakayım.”264

Ebu’d-Derda radıyallahu anh Hadisi:

İbnu’l-Mubarek Zühd’de, İbn Ebi Şeybe, eş-Şerîa’da el-Âcûrri ve Beyhaki, Ebu’d-Derda ra-dıyal ahu anh'den rivayet ediyorlar:

“Bir adam ona: “Bana Al ah’ın beni faydalandıracağı bir hayrı öğret” dedi.

O da, ona şöyle dedi: “Eğer başka bir şey istemiyorsan işte dinle! Dört zira boyunda iki zira eninde dar bir yere düştüğünde nasıl olursun? Senden ayrılmayı istemeyen yakınların gelirler ve kardeşlerin senin durumuna üzülürler. Sonra üzerine kerpiç döşer ve çokça toprak atarlar. Sonra sana

Münker ve Nekir denilen heybetli iki melek gelir ve şöyle derler: “Rabbin kimdir? Dinin nedir? Peygamberin kimdir?” Eğer: “Rabbim Al ah, dinim İslam, peygamberim Muhammed sal allahu aleyhi ve sellem’dir” dersen Al ah’a yemin olsun hidayet bulur ve kurtulursun. Sen, bu zorluk ve korku ile beraber, ancak Allah'tan verilen bir güçle buna güç yetirebilirsin. Eğer:

“Bilmiyorum” dersen, Al ah'a yemin ederim ki helak oldun demektir ve büyük zarara girmiş sayılırsın.”265

Ebû Said Radıyallahu anh Hadisi:

Ahmed, Bezzâr, İbn Ebi’d-Dunya, es-Sunne’de İbn Ebi Asım, İbn Merduye ve Beyhaki, sahih bir senedle Ebû Saîd el-Hudri radıyallahu anh'den rivayet ediyorlar:

“Rasûlullah sallal âhu aleyhi ve sellem ile beraber bir cenazeye katıldım.

Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem oradakilere hitaben şöyle buyurdu:

“**Ey insanlar! Muhakkak ümmetim kabirde sorguya çekilecektir.**

Mü’min defnedilip, arkadaşları onu yanlız bıraktıklarında ona elinde bir kamçı ile bir melek gelir. Kabirde onu oturtur. “Şu adam

(Peygamber sallallâhu aleyhi ve sellem) hakkında ne diyorsun?” diye sorar. Eğer Mü’min ise: “Şahitlik ederim ki Allah'tan başka bir ilâh yoktur ve Muhammed O’nun kulu ve rasulüdür” der. Melek ona:

“Doğru söyledin” der ve ona Cehenneme bir kapı açarak ona orada bir yer gösterir. “Eğer iman etmeseydin bu senin yerin olacaktı. İman ettiğin için ona karşılık işte sana cennette şu gördüğün menzil verilmiştir” der. Cennetteki yerini gördüğünde, oraya gitmeyi arzular, fakat ona: “Şimdi dur” denilir ve kabri çokça genişletilir. Eğer kâfir veya münafık ise, ona:

“Şu adam (Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem) hakkında ne

diyorsun?” diye sorulunca o: “Bilmiyorum. İnsanların onun hakkında bir şeyler dediklerini işittim” der. Ona: “Bilmeyesin, okuyamayasın ve

doğru yolu bulamayasın" denilir. Sonra ona Cennetten bir makam gösterilir ve: "Eğer rabbine iman etseydin o makam senin olacaktı.

Şimdi ona karşılık Cehennemde şu gördüğün yer sana verilmiştir"

denilir. Kabri çokça daraltılır ve demir kamçı-

264 **Mevkuf sahih**. Muslim (121).

265 **Hasen mevkuf**. İbnu'l-Mubarek, Zühd (1090); İbn Ebi Şeybe (3/53); Acurri, eş-Şeria (s.366); Beyhaki, İsbatu Azabi'l-Kabr (229).

larıyla dövülür. Öyle ki insan ve cinlerden başka her şeyin işiteceği bir sesle bağırır." Oradaki insanlardan bir kısmı, Rasûlullah sallallâhu aleyhi

ve sel em'e: "Ey Al ah'ın Rasulü! Elinde demir kamçıyı gören herkes korkmaya başlar, dolayısıyla güzelce cevap vermeye güç yetiremez"

dediler. Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem: "**Allah o zaman müminlere cesaret verir. Cevaba güç yetiriler**" buyurdu.266

Ebû Katâde Radıyallahu anh Hadisi:

İbn Ebi Hâtim, Evsat'ta Taberani ve İbn Mende, Ebû Katâde el-Ensari radıyal ahu anh'den rivayet ediyorlar:

"Mümin ölünce kabrinde oturtulur. Ona "Rabbin kim?" denilir. O: "Rabbim Al ah'tır" der.

"Peygamberin kimdir?" denilince: "Muhammed b. Abdil ah sallallâhu aleyhi ve sellem)'dir" der. Üç kere böyle sorulur. Sonra ona cehennemden bir kapı açılır, "İşte iman etmeseydin orası senin olacaktı" denilir. Sonra kendisine cennetten bir makam gösterilir, "Burası senindir. Zira cevaba muktedir oldun" denilir. Kâfir ise, kabirde oturtulup: "Rabbin kimdir ve peygamberin kimdir?" diye sorulur. O da: "Bilmiyorum. İnsanların bir şeyler dediklerini işittim" der. Ona: "Bilmeyesin" denilir.

Ona önce cennetten bir makam gösterilir ve: “Şayet cevap verebilseydin senin olacak yere bak”

denilir. Sonra ona cehennemdeki yeri gösterilir ve: “Orası senindir. Çünkü cevap veremedin” denilir. İşte “Al ah, iman edenleri dünya hayatında sabit sözde sebat ettirir” ayetinin anlamı budur.

Dünyadaki “La ilahe illallah sözüdür. Ahiretteki ise kabir sorgusudur.”267

Ebu Musa Radıyallahu anh Hadisi:

Beyhaki, İbn Mesud radıyallahu anh hadisinin ardından zikretmiş, fakat lafzını vermemiş-

tir.268

Ebu Hureyre Radıyallahu anh Hadisi:

Tirmizi, “hasen” kaydıyla, İbn Ebi’d-Dunya, eş-Şerîa’da el-Âcûrrî, es-Sunne’de İbn Ebi Asım ve Azabu’l-Kabr’de Beyhaki, Ebu Hureyre

radıyallahu anh'den rivayet ediyorlar: Rasulullah sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“**Ölü kabre konunca siyahlı ve mavili iki melek gelirler. Birine Münker, diğerine Nekir denilir. Ona: “Şu adam hakkında ne diyordun?” diye sorarlar. O da dünyada söylediği gibi söyler: “O Allah’ın kulu ve rasulüdür. Şehadet ederim ki Allah’tan başka ilah yoktur ve**

Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) O’nun kulu ve rasulüdür.”

Onlar: “Biz senin böyle söylediğini biliyorduk” derler. sonra onun için kabrini yetmişe yetmiş zira boyunca geniş-

letir ve aydınlatırlar. Ona: “Uyu” derler. O da: “Aileme dönüp haber vereyim” der. Onlar:

“Ancak ailesinin sevgisiyle uyanacak olan gelin uykusu gibi uykuya dal” derler. O da Allah 266 **Sahih**. Ahmed (3/3); Bezzar (Keşfu’l-Estar

872); Abdullah b. Ahmed es-Sunne (1456) İbn Ebi Asım, es-Sunne (718); Beyhaki İsbatu Azabi'l-Kabr (32) Taberi Tefsiri (16/591) İbn Ebi Hatim, Tefsir (9/35) Fesevi Meşyeha (el yazma 87) Heysemi, Mecma'da (3/48):

"Ahmed ve Bezzar, sahihin ricali olan bir isnadla rivayet ettiler" dedi.

Elbani es-Sahiha (3394)

267 **Hasen mevkuf**. İbn Ebi Hatim, Tefsir (9/32) Taberani Evsat (2/90) 268

Sahih mevkuf. Beyhaki, İsbatu Azabi'l-Kabr (227) Aynı isnadla muhtasar olarak: "Kabrimi derin kazın"

lafzıyla: İbn Sad, Tabakat (4/115)

90

Teâlâ kendisini diriltinceye kadar öyle yatar. Eğer o ölü münafık ise, şöyle der: "İnsanların o zât hakkında bazı şeyler söylediklerini işittim.

Ben de onlar gibi diyordum. Başka bir şey bilmiyorum." O iki melek de: "Biz senin öyle dediğini biliyorduk" derler. Bunun üzerine yere:

"Onu sık" denilir ve yer de onu kaburgaları birbirine geçecek şekilde

sıkar. Kıyamet gününde Allah onu kaldırıncaya kadar öylece azap içinde kalır."269

İbn Hibban, Sahih'inde, Taberani el-Evsat'ta, Hennâd, Zühd'de, İbn Ebi Şeybe, İbn Cerir, İbnu'l-Munzir, İbn Merduye, Hakim ve Beyhaki, Ebu Hureyre radıyallahu anh'den rivayet ediyorlar: Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"**Nefsim elinde olan Allah'a yemin ederim ki, ölü kabre konulunca dönüp gidenlerin ayak seslerini işitir. Mümin ise, namazı baş ucunda, zekâtı sağında, orucu sol tarafında ve hayırlı amelleriyle insanlara yaptığı iyilikleri ayakları yanında durur. Sorgu meleği baş**

ucuna gelmek ister. Namazı: “Hayır benden geçit yok” der. Sağından geldiğinde zekât:

“Benden geçit yok” der. Solundan geldiğinde orucu: “Benden geçit yok” der. Ayakları tarafından geldiğinde işlediği hayırlar ve insanlara yaptığı iyilikler: “Benden de geçit yok”

der. Bunun üzerine melek ona: “Otur” der. O da oturur. O an ölüye göre güneş batmak üzeredir. Ona: “Senden soracaklarımıza cevap ver”

denilir. O ise meleğe: “Bırak beni, ak-

şam namazını kılayım da ondan sonra benden sor” der.Melek ona:

“Sonra yaparsın, şimdi sorduklarımıza cevap ver” der. Ölü: “Neyi soruyorsunuz?” der. Melek ona: “Aranızdaki şu adam (yani Nebî sallallahu aleyhi ve sellem) hakkında ne dersin?” diye sorar. Ölü: “Ben onun Allah'ın rasulü olduğuna şehâdet ederim. Bize rabbimiz katından deliller getirdi, O’nu tasdik ettik ve O’na uyduk” der. Melek ona:

“Evet, doğru söyledin. Bunun üzerine yaşadın, bunun üzerine öldün ve Allah Teâlâ dilerse bunun üzerine diriltileceksin” der.

Gözü alabildiğince kabri genişletilir. İşte bu Allah'ın şu sözünün gerçekleşmesidir: “Allah, dünyada da Ahirette de iman edenleri sabit söz üzerinde korur” (İbrahim 27) Sonra, ona Cehennemden bir kapı açılıp, bir mekân gösterilir ve:

“Eğer iman etmeseydin bu gördüğün yer senin olacaktı” denilir. O

zaman ölünün ne-

şesi daha da artar. Bunun ardından Cennet'ten bir yer ona gösterilir.

“İşte bu Allah'ın sana hazırladığı bir yerdir” denilir ve o, daha da sevinir. Cesedi, yaratılmış olduğu toprağa iade edilir. Ruhu da Cennette ağaç üstünde duran yeşil bir kuşun içine girer, orda gezer.

Kâfire gelince, melek ona başı tarafından gelir ve bir koruyucu bulamaz. Ayaklarından gelir, bir şey bulamaz. Bunun üzerine korkulu bir şekilde oturtulur. Ona: "Aranızdaki şu adam hakkında ne dersin?

Ona ne şahitlik edersin?" diye sorar. İsmini dahi bilemez.

Ona: "Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem" denilir. O da:

"İnsanların bir şey dediklerini işittim, ben de söyledim" der. Ona şöyle denilir: "Doğru, sen böyle yaşadın, böyle öldün ve Allah Teâlâ dilerse bunun üzerine dirilirsin." Kabir ona daralır da kaburgaları birbirine girer. İşte Allah'ın şu sözü bunda böyle gerçekleşir. "Kim ki benim zikrimden yüz çevirirse ona dar bir geçim vardır." (Taha 24) "Ona cennete doğru bir kapı açın" denilir. Cennete doğru kapı açılınca:

"Şayet itaat etseydin, Allah'ın sana vaad etmiş olduğu yerin burası idi"

denilir. Hasret ve feryadı daha da artar. Sonra "Ona cehenneme doğru bir kapı açın"

269 **Hasen**. Tirmizi (1071) İbn Hibban (7/386) Acurri, eş-Şeria (s.365) İbn Ebi Asım, es-Sunne (864) Beyhaki, İsbatu Azabi'l-Kabr (56) Elbani, es-Sahiha (1391).

denilir ve ona doğru bir kapı açılır. Ona: "İşte Allah'ın sana vaad ettiği yerin burası" denilir.

Bunun üzerine hasret ve feryadı daha da artar."

Ebû Ömer ed-Darir270 dedi ki: Hammad b. Seleme'ye271: "Bahsedilen kişi kıble ehlinden midir?" dedim. O: "Evet" dedi. Ebu Ömer dedi ki: "O

insan bu şehadeti kalbinden yakin üzere getir-miyordu. İnsanlardan işittiği gibi söylüyordu."272

Taberani Evsat'ta ve İbn Mende Ebû Hureyre radıyal ahu anh'den rivayet ediyorlar: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“**Kabirde melek ölüye, baş ucundan gelmek istediğinde, Kur'an**

okuyuşu, elleri tarafından gelmek istediğinde, sadakaları, ayakları tarafından gelmek istediğinde mescide yü-

rüyüşü o meleğe engel olur. Sabrı da bir kenarda der ki: “Şayet bir açık bulsaydım ben de ona arkadaşlık ederdim.”273

Bezzâr ve Tehzibu’l-Âsâr’da İbn Cerir (et-Taberî) Ebû Hureyre radıyallahu anh'den rivayet ediyorlar: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“**Müminin başına ölüm gelip de göreceğini görünce ruhunun çıkmasını ister. Allah da onu huzuruna almayı sever. Müminin ruhu göğe yükseltilir, diğer müminlerin ruhları gelip ondan dünyada tanıdıklarını sorarlar. O: “Ben filanı dünyada bıraktım” deyince, bu hoşlarına gider.**

Ve: “Filan öldü” deyince diğer ruhlar: “Onun ruhu bize getirilmedi.

Demek ki cehennemliklerin ruhları içine götürüldü” derler. Mümin, kabrinde oturtulur. “Rabbin kimdir?” diye melek ona sorar O:

“Rabbim Allah'tır” der. Melek; “Peygamberin kimdir?”

der. O: “Peygamberim Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem)'dir”

der. Melek: “Dinin nedir?” diye sorunca; O: “Dinim İslam'dır” der.

Bunun üzerine ona kabrinden bir kapı açılır.

Ona: “Makamına bak ve gözlerin aydın olarak yat” denilir. Kıyamet gününde Allah onu diriltir. Sonra kabri görür. Sanki, hafif bir uykuya dalmış gibi kalkar. Eğer o ölü, Allah'ın düşmanı ise, ölüm ona gelip, o, göreceğini görünce asla ruhunun çıkmasını istemez. Allah da onu huzuruna almak istemez. Kabrinde oturtulup: “Rabbin kimdir?”

denilince o: “Bilmiyorum” der. Ona: “Bilmeyesin” denilir.

“Peygamberin kimdir?” denilince, yine: “Bilmiyorum” der. Ona:

“Bilmeyesin” denilir. Ona da kabrinden Cehenneme bir kapı açılır ve

öyle bir darbe yer ki, insanlar ve cinlerden başka bütün hayvanlar onu işitir. Sonra ona:

“İrkilmişin uykusu gibi bir uykuya dal” denilir.” Ebu Hureyre radıyallahu anh’e: “İrkilmiş ne-270 **Ebu Ömer Hafs b. Ömer ed-Darir el-Basri**: Saduk, doğuştan kör idi. Bkz.: et-Takrib (1421) el-Cerh (3/183) el-Kaşif (1/342).

271 **Ebu Seleme Hammad b. Seleme b. Dinar el-Basri**: Sika, abid, insanların en güvenilirlerinden. Ömrü-

nün sonlarında hafızası değişmiştir. Hicri 167 yılında vefat etti. Bkz.: et-Takrib (1499) el-Cerh (3/140) el-Kaşif (2/349).

272 **Hasen**. İbn Hibban (7/380) Hennad, Zühd (1/204) İbn Ebi Şeybe (3/56) İbn Cerir et-Taberi, Tefsir (13/216) Taberani Evsat (3/106) Hakim (1/535) Beyhaki, İsbatu Azabi’l-Kabr (67) 273 **Hasen.** Taberani, Evsat (9/166) Şeceri, Emali (1/109) Makdisi, Atrafu’l-Garaib ve’l-Efrad (5533) Elbani Sahihu’t-Tergib (3/220)

dir?” diye sorulunca: “Hayvanların ve yılanların ürküttüğü kimse” dedi.

“**Sonra kabri ona öyle daralır ki, kaburgaları birbirine geçer**.”274

İbn Mâce, Ebû Hureyre radıyal âhu anh'den rivayet ediyor: Nebî sallal ahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“**Ölü kabre bırakılır. Salih kul kabirde korkusuz bir şekilde oturtulur ve ona “Kimlerdensin?” denilince, o: “Ben İslâm’ı kabul**

edenlerdenim” der. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem hakkında: “Bu adam kimdir?” denilir. O da: “Allah'ın Rasulü Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem’dir. Bize Allah katından apaçık delillerle geldi. Biz de O’nu tasdik ettik”

der. Sonra ona: “Allah'ı gördün mü?” denilir. O: “Hayır. Kimse onu (dünyada) görmeye muktedir olamaz” der. Sonra cehenneme doğru bir pencere ona açılır. Onun ateşinin birbirini yediğini görür. Ona: ”Allah

seni kendisinden koruduğu şeye bak” denilir. Daha sonra ona Cennetten bir pencere açılır. O da, onun çiçeklerine ve güzelliğine bakar. Ona: “İşte orası senindir” denilir. Yine ona şöyle denilir: “Yakîn üzere idin. Yakîn üzere de öldün. İn-

şaallah yakîn üzerine de diriltileceksin” denilir. Kötü adam ise korkulu, çarpılmış bir şekilde kabirde oturtulur. Ona da: “Kimlerdensin?”

denilince: “Bilmiyorum” der. Ona Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem hakkında: “Bu adam kimdir?” denilir. O da: “Bilmiyorum, insanlar onun için bir şeyler diyorlardı, ben de öyle derdim” der. O

vakit önce Cennetten bir pencere ona açılır. Onun çiçeklerini ve güzelliğini seyreder. Ona: “Allah’ın seni mahrum ettiği yere bak”

denilir. Daha sonra da Cehennemden ona bir pencere açılır. Birbirini yiyen o cehenneme bakar. Ona: “Orası senin yerindir” denilir. Sonra ona: “Şüphe üzere idin ve şüphe üzere de öldün. Allah dilerse şüphe üzere diriltileceksin” denilir.”275

Esma bt. Ebi Bekr radıyallahu anha Hadisi:

İbn Ebi Şeybe ve Buharî, Esma bt. Ebû Bekir radıyal âhu anhuma’dan rivayet ediyorlar: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

“**Bana vahy edildi ki, sizler kabirlerinizde imtihan edileceksiniz. “Şu adam hakkında ne biliyorsun?” denilecektir. Mümin veya yakîn üzere olan kişi: “O Allah’ın rasulü Muhammed (sallallahu aleyhi ve**

sellem)’dir. Bize açık deliller ve hidayet getirdi, biz de icabet edip tabi olduk” der. Ona: “Senin mümin olduğunu bildik. Salih olarak uykuya dal” denilir.

Münafık veya şüphe üzere olan kimse ise: "Bilmiyorum. İnsanların bir şeyler söylediğini işittim, ben de öyle söyledim" der."276

Esma bt. Umeys radıyallahu anha Hadisi:

Ahmed, Esma radıyallahu anhâ'dan rivayet ediyor: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

274 **Hasen**. Bezzar (17/154) Heysemi Mecmau'z-Zevaid'de (3/53)

"isnadında Said b. Bahr el-Karatisi'yi tanımıyorum. Diğer ravileri güvenilirdir" demiştir. Derim ki: Said b. Bahr sikadır. Hatib Tarihu Bağdad'da (10/131) ve Zehebi Tarihu'l-İslam'da (6/90) onun sika olduğunu zikretmişlerdir.

275 **Sahih**. İbn Mace (4268) İbn Abdilberr el-İstizkar (3/88) Bezzar (15/29) Taberi Tehzibu'l-Asar (2/217 no 176).

276 **Sahih**. İbn Ebi Şeybe (7/496) Buhari (36, 86, 880, 1005) 93

"**İnsan kabrine konulduğu zaman, eğer mümin ise, namaz, oruç gibi amelleri etrafını sararlar. Melek, namaz yönünden gelir. Namaz onu geri çevirir. Oruç tarafından gelir, oruç onu geri çevirir. Bu sefer ona:**

"Otur" diye seslenir, o da oturur. "Bu adam (yani Nebî sallallahu aleyhi ve sellem) hakkında ne diyorsun?" der. O: "Kim hakkında?" der.

Melek:

"Muhammed hakkında" der. O da: "Şehadet ederim ki o Allah'ın

rasulüdür" der. Bunun üzerine: "Nereden biliyorsun? Onu gördün mü?" diye sorar. O: "Şehâdet ederim ki o Allah'ın Resulüdür" der.

Melek ona şöyle der: "Bu şehadet üzere yaşadın, bunun üzerine öldün ve bunun üzerine diriltilirsin." Eğer o insan günahkâr veya kafir ise, melek ona gelir.

Kendisiyle onun arasında geri çevirecek hiç bir engel yoktur. Melek onu oturtur ve: "Bu adam hakkında ne diyorsun?" der. O: "Hangi adam hakkında?" der. Melek: "Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) hakkında" der. O da: "Vallahi bilmiyorum, insanların birşeyler söylediklerini işittim, ben de aynı şeyi söyledim" der. Melek ona:

"Bunun üzerine yaşadın, bunun üzerine öldün ve bunun üzerine dirileceksin" der. Ona kabrinde bir hayvan musallat olur. Yanında bir kamçı vardır. Etrafında deve hörgücündeki tüyler gibi ateş korları vardır.

Allah'ın dilediği kadar ona vurur. Sesini de işitmez ki, ona acısın."277

Aişe Radıyallahu anha Hadisi

Ahmed ve Beyhaki sahih bir senedle Âişe radıyallahû anhâ'dan rivayet ediyorlar: "Bize bir yahudi kadını yemek istemeye geldi ve kapıda durup şöyle dedi: "Bana yemek verin, Allah sizi deccalin fitnesinden ve kabir azabından korusun." Ben onu Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem gelinceye kadar bekletmeye devam ettim. Rasûlullah sallal ahu aleyhi ve sellem'e dedim ki: "Ey Al ah'ın Resûlu! Bak bu yahudi kadın ne diyor?"

Rasûlullah sallal ahu aleyhi ve sellem: "**Ne diyor?** " diye sordu. Ben: "Al ah sizi deccalin fitnesinden ve kabir azabından korusun diyor" dedim.

Rasûlullah sallallâhû aleyhi ve sellem kalktı ve ellerini açarak deccahn fitnesinden ve kabir azabından Allah'a sığındı. Sonra da şöyle dedi:

"**Her peygamber kendi ümmetini deccalin fitnesinden ikaz etmiştir.**

Ben de sizi ikaz ediyorum. Hiç bir peygamberin demediğini size bildiriyorum. Deccal kördür. Allah ise kör değildir. Deccal'in iki gözü arasında "Kâfir" diye yazılıdır. Her mümin o yazıyı okuyabilir.

Kabir fitnesine gelince, benim hakkımda imtihan edileceksiniz. Benden sorulacaksınız.

Ölü, mümin ise, korkusuz olarak kabirde oturtulur. Sonra ondan:

“Dünyada iken kimler-dendin?” diye sorulur. O: “İslam

milletindendim” cevâbını verir. “Aranızdaki şu adam kimdir?” diye sorarlar. O da: “Allah'ın rasulü Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem)dir. Bize Allah katından açık delillerle geldi, biz de onu tasdik ettik” Bunun üzerine ona Cehennem’e bakan bir kapı açılır. Onun bir kısmının diğer kısmını yediğini görür. Ona: “Allah’ın seni koruduğu yere bak” denilir. Sonra onun için cennete doğru bir pencere açılır.

Onun güzelliklerini seyreder. Ona: “Orası senindir. Yakin üzere idin.

Yakin üzere öldün ve Allah dilerse yakin üzere diriltileceksin.“ Ölü kötü biri ise, kabirde korkudan kalbi kopacak bir şekilde oturtulur.

Ona: “Kimlerdendin?” diye sorulur. “Bilmiyorum” der. “Aranızdaki şu adam hakkında ne dersin?” diye sorulunca: “İnsanların bir şeyler söylediklerini işittim, ben de onların dedikleri gibi dedim” der. Ona önce cennete doğru bir pencere açılır. O da onun güzelliklerine bakar.

Ona: “Allah’ın seni mahrum ettiği yere bak” denilir. Daha sonra ce-277

Sahih. Ahmed (6/352) Taberani (24/105) Derim ki: Ravileri güvenilir olup, Muhammed b. Munkedir’in Esma bt. Ebi Bekr radıyal ahu

anha’dan işittiği tespit edilememiştir. Lakin Esma bt. Umeys

radıyallahu an-ha’ya yetişmiştir. Bu hadisi rivayet eden Esma bt.

Umeys radıyal ahu anha olabilir.

henneme doğru bir pencere açılır. O da onun birbirini yediğini seyreder. Sonra ona: “Burası senin yerindir. Şüphe üzere idin. Şüphe üzere öldün ve Allah dilerse şüphe üzere diriltileceksin” denilir. Sonra ona azap verilir.”278

Sonra Beyhaki aynısını Ebu Hureyre radıyallahu anh’den, o da Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’den rivayet etmiştir.279

Bezzar, Âişe radıyallahu anhâ'dan rivayet ediyorlar:

“Dedim ki: “Ey Al ah’ın rasulü! Bu ümmet kabirde imtihan edilecektir.

Peki benim durumum nasıl olur? Ben zayıf bir kadınım” Rasulullah sallallahu aleyhi ve sel em şöyle buyurdu: “Allah, îman edenleri, dünya hayatında ve âhirette sağlam bir söz üzerinde tutar.” (İbrahim 27)280

Ebu’l-İzz el-Hanefi, Tahavi Akidesi şerhinde şöyle demiştir: “Şunu belirtelim ki kabir azabı Berzah’taki bir azabtır. Azabı hak ederek ölen herbir kimse bu kabir azabından payına düşeni alır. Kabre ister gömülmüş olsun, ister gömülmemiş olsun. Onu ister yırtıcı hayvanlar yemiş olsun, ister kül oluncaya kadar yakılmış olsun ve külü de havaya savrulmuş olsun. İster asılmış, ister denizde boğulmuş olsun. Tıpkı kabre gömülen kimsenin azab görmesi gibi böylelerinin de ruhu da bedeni de azab görecektir. Rivayetlerde varid olan kabrinde oturtulup kemiklerinin birbirine girmesi ve buna benzer hallere gelince, bunlarla Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* in maksadının herhangi bir ifrat ve tefrit’e gidilmeden anlaşılması icab eder. Onun sözlerine ifadelerin kaldıramayacağı anlamlar yüklenmemesi gerektiği gibi, onun

maksadına ve maksad olarak gözettiği hidayet ve beyanına aykırı manalar da çıkartılmamalıdır. Çünkü böyle bir şey ihmal edildiği için ve bu maksat gözetilmediği için pek çok sapıklıklar ortaya çıkmıştır.

Yüce Al ah’tan başkasının bilemediği türden, doğrudan ayrılmalar ve sapmalar meydana gelmiştir. Hatta Al ah ve Rasûlünden gelenlerin kötü anlaşılması İslam tarihinde görülegelmiş her türlü bid’at ve sapıklığın esasını teşkil eder. Fer’î ve aslî bütün hususlardaki hataların temel sebebi budur. Hele bir de buna kötü maksat da ilave edilecek olursa...

Allah’tan yardımını taleb ederiz.”

278 Sahih. Ahmed (6/139) Beyhaki İsbatu Azabi’l-Kabr (29) Abdulhak el-İşbili, Ahkamu’ş-Şer’iyyeti’l-Kubra (3/360) İshak b. Rahuye (1170) İbn Mende el-İman (1067) Abdullah b. Ahmed es-Sunne (1448) Mukbil b.

Hadi, Camiu’s-Sahih (1439)

279 Sahih. Beyhaki, İsbatu Azabi’l-Kabr (30) Mukbil b. Hadi,

Camiu’s-Sahih (1439) 280 Sahih ligayrihi. Bezzar, Keşfu’l-Estar (868) Elbani Sahihu’t-Tergib (3554) 95

Şefaate ve Bir Topluluğun Cehennemden Çıkacaklarına

İman

َ،وبقومَيخرجونَمنَلانارَبعدماَاحترقواَوصاروافحماً؛ فَيؤمرَبهمَ

١٠ـَوالإيمانَبشفاعةَلانبيِ

بهِ

اءَ إنماَ هوَ الإيمانَ ُ

اهللَ وكماَ شَ ؟

لإىَ نَهرَ علىَ بَابَ لاجنة، كَماَ جاءَ فَيَ الأثرَ كَيفَ شاءَ ؟

ولاتصديقَبه.

21- Nebî ’in şefaat edeceğine, kömür gibi oluncaya kadar

Cehennemde yandıktan sonra bir kavmin Nebî ’in şefaatiyle oradan çıkacaklarına imân etmek gerekir. Rivayetlerde geldiği gibi; onlara

Cennetin kapısındaki nehre girmeleri emir olunur. Bu, Allah nasıl dilerse öyle olur. Buna ancak imân eder ve tasdik ederiz.281

Şerh: Şefaat ıstılahta günahların bağışlanmasını talep etmektir.282

“Resulullah sallal ahu aleyhi ve sellem’in büyük günah işleyenler hakkında, onlar cehenneme girmeden önce şefaatinin kabul edileceğine inanmak vaciptir. Bu şefaat, hesaptan önce tüm ümmetlerin

müminlerine olacaktır. Özel şefaat ise, onun ve diğer müminlerin cehenneme giren ümmeti için olacaktır. Öyle ki ömründe bir defa dahi olsa Al ah Azze ve Celle için ihlas ile la ilahe il allah muhammeden rasulullah diyenlerden kalbinde zerre ağırlığınca iman bulunanlar cehennemde kalmayacaktır."283

Bu sözler, şefaatin şu türlerini kapsamaktadır:

1- Nebi sallal ahu aleyhi ve sellem'in, büyük günah işleyenlere cehenneme girmelerinden önce yapacağı şefaat.

2- Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in büyük günah işleyenlere cehenneme girmelerinden sonra yapacağı şefaat.

3- Müminlerin büyük günah işleyenlere cehennemden çıkarılmaları için yapacakları şefaat.

Bu açıklamalar, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaatin Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in, diğer peygamberlerin, meleklerin ve müminlerin şefaatlerini ispat etmede gittikleri yola uygundur. Bu konuda Kitap ve sünnette delil er sabit olmuştur.

Ehl-i sünnet imamlarından bazılarının sözleri şöyledir:

1- İmam Ahmed, şefaat hakkında şöyle demiştir: "Muhakkak ki Al ah, Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'in şefaatiyle bazı toplulukları cehennemden çıkaracaktır."284

281 Şefaat hadisleri için bkz. Müslim, (*İmân,* 306. hadis); *İbn Mâce,* (

***Zuhd,* 37. bab); Dârimî, (*Rikâk,* 96.**

bab) ve Ahmed, *Musned,* (3/11, 25 ve 79).

282 İbnu'l-Esir en-Nihaye (2/458)

283 El-Gunye (1/69)

284 Tabakatu'l-Hanabile (1/344)

2- İbn Huzeyme Kitabu't-Tevhid'de şu başlığı açmıştır: "Diğer peygamberler (aleyhimusse-lam) dışında Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'e özel, ümmetine şefaat edeceği, onun ümmetinden bazılarının bu ümmetten Al ah'ın bağışlamadığı günahları sebebiyle cehenneme girmiş olanlara şefaat ederek, günahları kadar azap edildikten sonra Al ah'ın fazlıyla çıkarılacakları babı" sonra Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in şefaatini ispat eden rivayetleri zikretmiştir.285

3- Ebu'l-Hasen el-Eşari şefaati inkar edenleri reddetmiş ve

"Müslümanlar Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şefaati hususunda icma etmişlerdir" demiştir.286

4- İmam Acurri "Şefaata imanın gerekliliği" diye başlık açmış ve şöyle demiştir: "Allah size merhamet etsin, şunu iyi bilin ki, şefaati inkar edenler cehenneme girenin oradan çıkamayacağını iddia ederler. Bu şefaati ve başka şeyleri yalanlayan mutezilenin mezhebidir…"287

5- es-Sabuni şöyle demiştir: "Din ve sünnet ehli Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in tevhid ehlinden günahkar olanlara ve büyük günah işleyenlere şefaat edeceğine iman ederler. Nitekim bu konuda

Rasulullah sal allahu aleyhi ve sellem sahih rivayetler gelmiştir."288

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in ve şefaat edecek olan diğerlerinin şefaatini ispat konusunda Kitap ve Sünnetten deliller getirmişlerdir. Bunlardan bazıları şöyledir:

Kur'an-ı Kerim'den deliller:

1- Al ah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur: "Nitekim göklerde nice melekler vardır ki, ancak Allah'ın, dilediği ve hoşnud olduğu kimse için izin vermesinden sonra şefâatları bir işe yarar. " (Necm 26)

2- "Yine o gün, Rahman'ın izin verdiği ve sözünden hoşnud olduğu kimseden başka-sının şefaati fayda vermez." (Taha 109)

3- “O'nun izni olmadan, O'nun yanında Kim şefâat edebilir? ” (Bakara 255) Bu ve daha birçok ayette Al ah Azze ve Celle’nin izninden sonra ve şefaat ediciden razı olması halinde şefaatin sabit olduğuna delalet etmektedir.

Sünnetten deliller:

1- Ebu Hureyre radıyallahu anh’ın rivayet ettiği uzun bir hadiste Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

“Kıyamet gününde insanların efendisi benim. Bu neden biliyor

musunuz? Kıyamet gününde Allah gelmiş geçmiş bütün insanları düz bir yere toplayacak, öyleki çağıran, sesini hepsine duyurabilecek, göz hepsini görebilecek. Güneş yaklaşacak insanların gam ve gussası dayanamayacakları ve tahammül edemeyecekleri dereceyi bulacak.

Bunun üzerine insanlar birbirlerine:

“Halinizi görmüyor musunuz? Başınıza geleni görmüyor musunuz?

Rabbiniz huzurunda kendinize şefaat edecek bir zat arasanıza”

diyecekler. Bâzıları birbirlerine: 285 Kitabu’t-Tevhid (241)

286 El-İbane (s.162)

287 Acurri eş-Şeria (331)

288 Sabuni Akidetu’s-Selef (58)

“Babanız Âdem’e gidin” diyecekler. Sonra onların sırayla Adem’e, Nuh’a, İbrahim’e, Mu-sa’ya, İsa’ya ve diğer peygamberlere

(Aleyhimusselam) gideceklerini, hepsinin de:

“Siz benden başkasına gidin” diyeceklerini zikretmiştir. Sonra Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle devam etti:

“En sonunda bana gelirler ve: “Ey Muhammed! Sen Allah’ın

rasulüsün ve peygamberlerin sonuncususun. Allah seni gelmiş ve gelecek günahlardan korumuştur. Rabbine şefaat etmek üzere git, içinde bulunduğumuz halimizi görmüyor musun?” diyecekler. Ben de kalkarak arşın altına geleceğim ve (orada) Rabbime secdeye

kapanacağım. Sonra Allah bana öyle fütuhat verecek ve bana güzel hamdu senalardan öyle şeyler ilham buyuracak ki, öyle fütuhatı benden önce kimseye ihsan etmemiştir. Sonra:

“Ey Muhammed! Başını kaldır: İste ki isteğin verilsin! Şefaat dile sana şefaat hakkı verilsin” denilecek. Ben başımı kaldırarak:

“Yarabbi! Ümmetim, ümmetim” diyeceğim…”289 Hadis böylece

devam etmektedir.

2- Enes b. Malik radıyallahu anh’ın rivayet ettiği hadiste Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

“Cennette şefaat edecek insanların ilki benim ve peygamberler içinde tabi olanları en kalabalık olan ben olacağım.”290

3- Ebu Hureyre radıyallahu anh’ın rivayet ettiği diğer bir hadiste şöyle buyrulmuştur:

“Her peygamberin kabul edilen bir duası vardır. her peygamber duasında acele et-miştir. lakin ben kabul edilen duamı kıyamet gününde ümmetime şefaat etmek için ertele-dim. Allah dilerse

ümmetimden Allah’a hiçbir şeyi ortak koşmadan ölen herkes bu

şefaate ulaşacaktır.”291

İnsanlar Şefaati kabul ve red konusunda üç kısma ayrılmışlardır: Birinci kısım: İspat etmekte aşırı gitmişler, öyle ki putların ve Salihlerin şefaat edecekleri inancıyla onlara yönelerek kendilerine Al

ah katında şefaat etmeleri için dua etmişler, onlara yaklaşmaya çalışmışlardır. Al ah Teâlâ onları şöyle haber veriyor:

“(O müşrikler), Allah'ı bırakarak, kendilerine zararı da faydası da dokunmayan şeylere ibadet ederler ve 'bunlar, Allah katında bizim şefâatçilerimizdir" derler. (Ey Muhammedi Onlara) de ki: "Siz, göklerde ve yerde olup da Allah'ın bilmediği bir şeyi mi O'na haber veriyorsunuz? Allah, onların şirk koştukları şeylerden münezzehtir ve çok yücedir. ” (Yunus 18)

“Bilesiniz ki, hâlis dîn Allah'ındır. O'ndan başkasını "biz onlara, ancak bizi Allah'a da-ha çok yaklaştırmaları için ibadet ediyoruz" diyerek dost edinenler ise, Allah, onların ihtilâf ettikleri hususlarda, aralarında elbette hüküm verecektir. Elbette Allah, kâfir yalancı olan kimseye hidayet etmez. ” (Zümer 3)

289 Buhari (4712) Müslim (194)

290 Müslim (196)

291 Buhari (6305) Müslim (199)

İkinci kısım: Şefaati inkarda aşırı gidenlerdir. Onlar Hariciler ve Mu’teziledir. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’in ümmetinden büyük günah işleyenlere şefaat edeceğini inkar etmişlerdir.

Üçüncü kısım: Ehl-i Sünnet ve’l-Cemâat Nebî sallallahu aleyhi ve sel em’in, diğer peygamberlerin, sadık müminlerin ve başkalarının şefaat edeceklerini kabul ederler. Bu şefaat de iki kı-

sımdır:

1- Menfî şefaat: Kafir ve müşrik için şefaattir. Al ah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

“Artık şefâatçıların şefaati onlara layda vermez” (Muddessir 48)

.

2- Müsbet şefaat: Kur’ân’da ispat edilen şefaattir. Bunun da iki şartı vardır.

a- Al ah’ın şefaat edecek kimse için izin vermesi

b-Kendisine şefaat edilecek kimseden razı olması.

Nitekim Al ah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

“Nitekim göklerde nice melekler vardır ki, ancak Allah'ın, dilediği ve hoşnud olduğu kimse için izin vermesinden sonra şefâatları bir işe yarar. ” (Necm 26) Allah Teâlâ ancak tevhid ehlinden razı olacaktır.

Sahih’te rivayet edildiğine göre Ebu Hureyre radıyallahu anh, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’e şöyle demiştir: “Ey Allah’ın rasulü!

Senin şefaatinle en mutlu olacak kişi kimdir?” Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Kalbinden samimiyetle la ilahe il allah (Al ah’tan başka ibadete layık bir ilah yoktur) diyen kimsedir.”

99

Mesih Deccal’in Çıkacağına İman

٠٠ ـوالإيمانَأنَلامسيحَلادجلاَخارجَمكتوبَبينَعينيهَكافر،َوالأحاديثَلاتيَجاءتَفيه،َ

والإيمانَبأنَذلكَكائن.

22- Mesîh Deccâl’in çıkacağına, iki gözünün arasında kâfir yazılı olacağına imân etmek gerekir. Bu konuda hadisler gelmiştir.

Dolayısıyla bunların olacağına imân etmek gerekir.

Şerh:

Deccâl'in manası:

Deccâl kelimesi, sözlükte şu anlamdadır:

‘ *Decele el-Ba‘îr*: Deveye katran sürüp onu tamamen boyadı.'292

Deccâl'in türediği ‘ *Decel*'in aslı, karıştırmak demektir. Yani; kandırdı, gerçeğe muhalif olarak aktardı. Deccâl mübalağa sigasındadır, faâl veznindedir ve anlamı:

Görülmemiş ve duyulmamış yalanlarla hak ile batılı karıştırarak, gerçeğine ters olarak ak-tarmaktır.293 Bu kelimenin çoğulu ‘

***Deccâlun*'dur. İmâm Mâlik bu kelimenin çoğulunun ‘ *Deccâcile*'**

olduğunu söylemiştir.294 Bu da *cem‘u teksîr*'dir. Kurtubî , Deccâl'in dilde on anlama geldiğini söylemiştir.295

Deccâl denilince, hadislerde geçen gözü şaşı olan ve yalan söyleyen Deccâl anlaşılır. İnsanın aklına ondan başkası gelmez.

Onun hadislerde Deccâl olarak isimlendirilmesinin nedeni, gerçeği yalanla örtmesi ve giz-lemesinden veya kâfir olduğunu insanlara söylediği yalanlarla gizleyip onları kandırmasındandır.

Denildi ki:

O, bu durumu pek çok şeyi bir araya getirerek gizlemiştir.296

Deccâl'in özellikleri ve bu konuda gelen hadisler:

Deccâl Âdemoğullarından bir insandır. İnsanlar onu iyi tanısınlar ve kötülüklerinden kaçın-sınlar diye hadislerde onun bir çok özellikleri geçmektedir. Öyleki Deccâl çıktığında müminler onu tanır, onun fitnesine düşmezler. Aksine doğru sözlü Rasûlüllâh 'in haber verdiği özellikleriyle onu bilmektedirler. Onun bu özellikleri kendisini diğer

insanlardan ayırır. Ona ancak bu özelliklerini bilmeyen cahil kişi kanar. Al ah bizleri korusun.

Deccâl'in özel ikleri şunlardır:

292 Bkz. *Lisânu'l-'Arab,* (11/236); *Tertîbu'l-Kâmûs,* (2/152).

293 Bkz. *en-Nihâye fî Garîbi'l-Hadis,* (2/102).

294 Bkz. *Lisânu'l-'Arab,* (11/236).

295 *Tezkire,* (sy. 658).

296 Bkz. *Lisânu'l-'Arab,* (11/236-237); *Tertîbu'l-Kâmûs,* (2/152).

Kırmızı yüzlü, kısa boylu, apışık, kıvrık saçlı, alnı açık, kalın boyunlu ve sağ gözü silik genç bir adamdır. Bu sağ göz, dışarı doğru bel i olmayacak şekildedir ama içe doğruda değildir. Göz sanki sönmüş

üzüm gibidir. Sol gözünün üzerinde kalın bir et parçası vardır. Alnında kafir anlamında (ك ف ر) harfleri tek tek yazılıdır veya birleşik olarak

(كافر) kafir yazılıdır. Bunu okuma yazma bilen ve bilmeyen her Müslüman okur. Ayrıca o kısırdır ve çocuğu da olmaz.

İbn Ömer , Rasûlüllâh 'in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir:

"Ben bir defasında uyu-muştum (rüyamda) Kâbe'yi tavaf ediyordum...

('Îsâ 'ı gördükten sonra Deccâl'i gördüğünü söylemiş ve onu şu şekilde vasfetmiştir):

İri yarı, kırmızı yüzlü, kıvırcık saçlı, gözü sakat bir adam gördüm.

Sanki onun gözü salkı-

mından dışarı çıkan iri üzüm tanesi gibiydi.

‘Bu Deccâl’dir’ dediler. Ona benzerlikçe insanların en yakını İbn Katan’dır297 ki bu zat Huzâ‘a kabilesinden bir adamdı.”298

İbn Ömer şöyle demiştir:

“Rasûlüllâh insanlar arasında iken Deccâl’den bahsetti ve:

‘Muhakkak ki Yüce Al ah şaşı (veya sakat gözlü) değildir. Haberiniz olsun ki mesih Deccâl’in sağ gözü sakattır. Sanki onun gö-

zü salkımından dışarı çıkmış iri bir üzüm tanesi gibidir.’”299

Nevvâs b. Sem‘ân ’dan gelen hadiste Rasûlüllâh onu şöyle tarif etmiştir: ‘O çok kıvırcık saçlı bir gençtir. Gözü dışarı çıkmıştır. Ben

onu ‘Abdul‘uzzâ b. Katan’a benzetiyorum.’300

Ubâde b. Sâmit ’dan gelen hadiste Rasûlüllâh şöyle buyurmuştur:

‘Muhakkak ki Mesîh Deccâl kısa boylu, apışık, kıvırcık saçlı, gözü sakat ve gözü siliktir. Gözü ne kabarık ne de basıktır. Eğer sizi kandırırsa, bilin ki sizin Rabbiniz sakat gözlü değildir.’301

Ebû Hureyre , Rasûlüllâh ’in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir:

‘İnsanları sapıttıran Mesîh ise gözü sakat, alnı açık, boynu kalın ve eğri birisidir.’302

Huzeyfe Rasûlüllâh ’in şöyle dediğini rivayet etmiştir: ‘Deccâl sol gözü sakat ve sık saçlıdır.’303

297 İbn Katan: Adı ‘Abdul‘uzzâ b. Katan b. ‘Amr Huzâ‘î, Huzâ‘a’da bulunan *Beni Mustalik* kabilesinden ol-duğu da söylenmiştir. Annesi Haletu b. Huveylid’tir. Cahiliye döneminde ölmüşür ve sahâbe değildir.

İbn Katan’ın Rasûlüllâh sallallahu aleyhi ve sellem’e ‘ona benzemek bana zarar verir mi?’ diye sorduğu Rasûlüllâh sallallahu aleyhi ve sellem’in de: ‘Hayır, sen Müslümansın o ise kafirdir’ dediği rivayet edilmiştir. Rivayetteki bu fazlalık zayıf olup Ahmed’in *Musned*’inde

Mes‘udî’nin rivayetindendir. Mes‘udî bu hadisi başka bir hadisle karıştırmıştır. Bkz. Ahmed Şakir’in Ahmed’in *Musned*’ine yaptığı talîk, (15/30-31); İbn Hacer, *Fethu’l-Bâri,* (6/488, 13/101); *el-İsâbe,*

(4/239).

298 Buhârî, (*Fethu’l-Bârî Şerhi,* 13/90); Müslim, (*Nevevî Şerhi,* 2/237).

299 Buhârî, (*Fethu’l-Bârî Şerhi,* 13/90); Müslim, (*Nevevî Şerhi,* 18/59).

300 Müslim , (*Nevevî Şerhi,* 18/65).

301 Ebû Dâvud, (*‘Avnu’l-Ma‘bûd Şerhi,* 11/443). Hadis sahihtir. Bkz.

***Sahîhu’l-Câmi‘i’s-Sagîr,* (2/317-318, no: 2455).**

302 Ahmed, *Musned,* (15/28-30). *Musned*’i tahkik eden Ahmed Şakir

‘isnadı sahihtir’ demiştir. İbn Kesîr ise hasen olduğunu söylemiştir.

Bkz. *en-Nihâye/el-Fiten ve’l-Melâhim,* (1/130).

303 Müslim, (*Nevevî Şerhi,* 18/60-61).

101

Enes b. Mâlik ’dan Rasûlüllâh şöyle demiştir: “Onun iki gözünün arasında ‘kâfir’ yazıl-mıştır.”304

Başka bir rivayette: “Sonra bu kelimeyi K-f-r) ك ف ر (harfleriyle heceledi ve: ‘Onu her Müslüman okur’ dedi.”305

Huzeyfe ’dan gelen başka bir rivayette ise şöyledir: ‘Onu okuma yazma bilen ve bilmeyen her Mümin okur.’306

Hadisin zahirinden307 anlaşılan böyle bir yazı gerçektir. Bazı insanların bu yazıyı görmeleri, bazılarının da görmemeleri ve okuma yazma bilmeyenlerin onu okuması, anlaşılmaz bir durum değildir.

‘Bu görme idrakini, Al ah kulları için istediği zaman ve istediği şekilde yaratır. Öyle ki mümin kul okuma yazma bilmese de onu okur. Kâfir okuma yazma bilse de onu okuyamaz. Yine mümin görerek onu

alâmetlerinden anlar. Kâfir ise göremez. Allah, mümin kula o eğitim görmeden de bir anlayış verir; çünkü Deccâl’in çıktığı o vakitte alışılmışın dışında haller görülür.’308

Nevevî şöyle diyor:‘Âlimlerin üzerinde bulunduğu görüş bu yazının gerçek anlamda olduğudur. Al ah bu yazıyı Deccâl’in kâfir, yalancı ve batıl olduğunu ortaya çıkarmak için kesin alâmetlerinden biri kılmıştır.

Okuma yazma bilen veya bilmeyen her mü’mine bu yazıyı gösterir.

Onunla imtihan etmek istediği âsi kişilerden de bunu gizler. Artık bundan kaçış yoktur.’309

Yine onun sıfatlarından birisi Fâtıma bt. Kays z’dan gelen Cessâse hadisindedir. O hadiste Temîm şöyle diyor: ‘Süratle yürüyüp manastıra girdik. Orada hayatımızda şimdiye kadar karşılaşmadığımız en iri insanı çok sıkı bir surette bağlanmış olarak gördük.’310

‘İmrân b. Husayn radıyallahu anh şöyle demiştir: “Ben Rasûlüllâh sallallahu aleyhi ve sellem’den şöyle işittim: ‘Âdemin yaratılması ile

kıyametin kopması arasında Deccâl’den daha büyük (fitneli) hiçbir yaratık yoktur.’”311

Deccâl’in çocuğu yoktur. Nitekim Ebû Sa‘îd Hudrî radıyal ahu

anh’dan gelen hadiste İbn Sayyâd ona şöyle demiştir: “Sen Rasûlüllâh sallallahu aleyhi ve sellem’in: ‘Deccâl’in çocuğu yoktur’ dediğini duymadın mı?” Ebû Sa‘îd radıyallahu anh: ‘Evet duydum’

demiştir.”312

Daha önce geçen rivayetlerin bazısında Deccâl’in sağ gözü sakat iken, bazı rivayetlerde sol gözü sakat olarak geçmektedir. Bu rivayetlerin hepsi de sahihtir. Burada bir problem oluşmaktadır.

304 Buhârî, (*Fethu'l-Bârî Şerhi,* 13/91); Müslim, (*Nevevî Şerhi,* 18/59).

305 Müslim, (*Nevevî Şerhi,* 18/59).

306 Müslim , (*Nevevî Şerhi,* 18/61).

307 Bunun anlamı mecazîdir diyenlerin aksine; çünkü bu zayıf bir görüştür.

308 İbn Hacer, *Fethu'l-Bârî,* (13/100).

309 Nevevî, *Müslim Şerhi,* (18/60).

310 Müslim , (*Nevevî Şerhi,* 18/81).

311 Müslim , (*Nevevî Şerhi,* 18/86-87).

312 Müslim , (*Nevevî Şerhi,* 18/50).

102

İbn Hacer'e göre, Buhârî ve Müslim'de Deccâl'in sağ gözü sakat olduğuna dair geçen İbn Ömer hadisi, Müslim'deki sol gözü sakattır diye geçen rivayetlere göre daha çok tercih edilir.

Çünkü muttefekun aleyh olan hadis diğer hadislerden daha güçlüdür.313

Kâdı İyâd'a göre Deccâl'in iki gözü de sakattır; çünkü rivayetlerin tümü sahihtir. Silik olan ve ferini yitiren göz, sakattır sönüktür. Yani parlaklığı gitmiştir. O da İbn Ömer rivayetinde geçen sağ

gözdür. Üzerinde kalın bir perde olan göz sol gözdür. O ise dışarı fırlamıştır. O da sakattır. Dolayısıyla onun hem sağ hem de sol gözü sakattır. İkisi de şaşıdır. Biri kör olan şaşı, diğeri silik olan şaşı.

Nevevî, hepsini bir araya getiren bu görüş için: 'En güzel sonuçtur'

demiştir.314 Kurtubî de bu görüşü tercih etmiştir.315

• *Deccâl'in Çıkacağı Yer:*

Deccâl doğu tarafından, Horâsân'da316 İsbahân317 Yahudîliği'nden çıkacak, Mekke ve Medine hariç girmedik yer bırakmayacak. Buralara giremeyecek; çünkü melekler bu iki şehri koruya-caklardır.

Daha önce geçen Fatıma bt. Kays z hadisinde de Rasûlüllâh sallallahu aleyhi ve sellem Deccâl için şöyle demişti: 'Habereniz olsun ki o Şam denizinde yahut Yemen denizindedir.

Hayır o, muhakkak ki doğu tarafındadır. Hayır o, muhakkak ki doğu tarafındadır (diye buyurdu ve eliyle doğu tarafına doğru işaret etti).'318

Ebû Bekir radıyallahu anh'dan: "Rasûlüllâh sallallahu aleyhi ve sellem bize şöyle dedi:

'Deccâl doğudaki bir yerden çıkacak. Oraya Horasan denilir.'"319

Enes radıyallahu anh, Rasûlüllâh sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle dediğini rivayet etmiş-

tir: 'Deccâl İsbahân Yahudîliği'nden çıkacak. Beraberinde yetmişbin Yahudî olacak.'320

İbn Hacer diyor ki: 'Nereden çıkacağına gelince, bir kere onun doğu tarafından çıkacağı kesindir.'321

İbn Kesîr diyor ki:'Çıkışının başladığı yer İsbahân'daki Yahudî mahallesidir.'322

313 İbn Hacer, *Fethu'l-Bârî,* (13/97).

314 Nevevî, *Müslim Şerhi,* (2/235).

315 Kurtubî, *et-Tezkire,* (sy. 663).

316 Horâsân: Doğu'da Ceyhun nehrine yakın bulunan Nîsâbûr, Herât, Merv ve Belh şehirlerinden oluşan büyük bir bölgedir. Bkz. Yakut

Hamavî *Mu'cemu'l-Buldân,* (2/350).

317 İsbahân: Yakut şöyle demektedir: 'Şu an Şehristan olarak

bilinmektedir. Buhtunnasr Kudüs'ü ele geçirip halkı esir alınca oradaki Yahudî halkı alarak İsbahân'a götürmüştü. Orada onlar için bir mahalle inşa ettirdi ve orası İsbahân Yahudîliği olarak

isimlendirildi.' Bkz. Yakut Hamavî *Mu'cemu'l-Buldân,* (1/208).

318 Müslim, (*Nevevî Şerhi,* 18/83).

319 Tirmizî , (*Tuhfetu'l-Ahfazi Şerhi,* 6/495). Elbânî, 'sahihtir'

demiştir. Bkz. *Sahîhu'l-Câmi'i's-Sağîr,* (3/150, no: 3398).

320 Ahmed, *Musned,* (*Fethu'r-Rabbânî Tertibi,* 24/73). İbn Hacer,

'sahihtir' demiştir. Bkz. *Fethu'l-Bârî,* (13/328).

321 İbn Hacer, *Fethu'l-Bârî,* (13/91).

322 İbn Kesîr, *en-Nihâye/el-Fiten ve'l-Melâhim,* (1/128).

• *Deccâl Mekke ve Medine'ye giremeyecek:*

Deccâl ahir zamanda çıktığında Mekke ve Medine'ye girmekten men edilecek. Bu konuda sahih hadisler vardır. Diğer şehirlere ise tek tek girecek.

Fatıma bt. Kays radıyal ahu anha hadisinde geçtiğine göre Deccâl şöyle demiştir: 'Ben çı-

kınca yeryüzünde dolaşacağım ve kırk gece içinde kendisine

girmediğim hiçbir yer bırakmayaca-

ğım. Ancak Mekke ve Tîbe323 müstesnadır. Bunların her ikisi de bana haram kılınmıştır. Birine yahut o iki beldeye girmek istedikçe beni elinde sıyrılmış bir kılıçla bir melek karşılar ve beni oraya girmekten alıkoyar. Muhakkak onlardaki her bir yol üzerinde onları koruyup beklemekte olan bir takım melekler vardır.'324

Yine Deccâl şu dört mescide giremez: *Mescidi Haram, Mescidi Nebevî,*

Mescidi Tur* ve *Mescidi Aksa.

İmâm Ahmed, Cunâde b. Ebî Umeyye Ezdî'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir:

"Ben ve Ensâr'dan bir kişi Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in ashâb'ından birinin yanına gittik ve: 'Bize Rasûlüllâh sallallahu aleyhi ve sellem'den Deccâl hakkında duyduğun şeyi anlat' dedik. Dedi ki:

'Yeryüzünde kırk gün kalacak. Uğramadığı su başı kalmayacak. Ancak dört mescide yaklaşamaz: *Mescidi Harâm, Mescidi Medîne, Mescidi Tûr*

***ve Mescidi Aksâ.* '"325**

Buhârî ve Müslim'de geçen: "Rasûlüllâh sallallahu aleyhi ve sellem çok kıvırcık saçlı, sağ

gözü sakat ve börtlek bir adamı, iki elini başka iki kişinin omuzlarına koyarak Kâbe'yi tavaf ederken gördü ve onun kim olduğunu sordu.

Ona: 'O Mesih Deccâl'dir' dediler"326 rivayetine gelince, buna şöyle cevap verilir: Deccâl'in Mekke ve Medine'ye girmesinin yasaklanması ahir zamanda çıktığında olacaktır. Doğrusunu Al ah bilir.327

• *Deccâl'e uyanlar:*

Deccâl'e uyanların çoğu Yahudîler, İranlılar, Türkler (Moğollar) ve diğer insanlardan olacak.

Bunların çoğu bedevîler ve kadınlardır.

Müslim Enes radıyallahu anh'dan Rasûlüllâh sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: 'Deccâl'e üzerlerinde şal olan İsbahân Yahudîlerinden yetmişbin kişi uyacak-tır.'328

İmâm Ahmed'in rivayeti ise şöyledir: 'Başlarında taç olan yetmişbin kişi.'329

Ebû Bekir radıyallahu anh'dan gelen hadis şöyledir: 'Deccâl'e uyanlar yüzleri deri üstüne deri kaplanmış kalkan gibi olan insanlardır.'330

İbn Kesîr diyor ki: 'Görülen o ki, *-Al ah en doğrusunu bilirsöylenmek istenen, Türkler (Mo-*

ğollar) Deccâl'in yardımcısı olacaklardır.'331

323 Tîbe: Medine'dir.

324 Müslim , (Nevevî Şerhi, 18/83).

325 Ahmed, Musned, Tertîbu's-Sâ'a, (Fethu'r-Rabbânî Tertibi, 24/76).

Heysemî diyor ki: 'Ahmed rivayet etmiştir ve ravileri sahih hadis ravileridir.' Bkz. Mecma'u'z-Zevâ'id, (7/343). İbn Hacer diyor ki:

'Ravileri sikadır.' Bkz. Fethu'l-Bârî, (13/105).

326 Buhârî, (6/477); Müslim , (2/233-235).

327 Nevevî, Müslim Şerhi, (2/234); İbn Hacer, Fethu'l-Bârî, (6/488-489).

328 Müslim , (Nevevî Şerhi, 18/85-86).

329 Ahmed, Musned, (Fethu'r-Rabbânî Tertibi, 24/73). Hadis sahihtir.

Bkz. İbn Hacer, Fethu'l-Bârî, (13/238).

.

330 Tirmizî, (Tuhfetu'l-Ahvazî Şerhi, 6/495).

Bana göre, bunlar içinde İranlılar da vardır. Nitekim Ebû Hureyre radıyal ahu anh'den gelen hadiste şöyle geçmektedir: 'Siz (Arablar) yabancı milletler Hûz ve Kirman ile savaşmadıkça kıyamet kopmaz.

Onlar kırmızı yüzlü, basık burunlu küçük gözlüdür. Yüzleri deri üstüne deri kaplanmış kalkanlar gibi kalın etli ve ayakkabıları da yündür.'332

Ona uyanların çoğunun bedevîler olmasına gelince bunun sebebi onların cahil olmalarındandır. Ebû Umâme radıyallahu anh hadisinde şöyle geçmektedir: "Onun -Deccâl'in- hilelerinden biri de bedevîye şöyle demesidir: 'Eğer senin anne-babanı diriltirsem, benim senin rabbin olduğumu kabul eder misin?' Bedevî: 'Evet' der. O an ona iki şeytan anne ve babası şeklinde görünür ve şöyle derler: 'Ey oğlum!

Ona uy, muhakak ki o senin rabbindir. '"333

Ona uyanların çoğunluğunun kadınlar olmasına gelince, bu onların çok çabuk etkilenmeleri ve cahil olmalarından dolayıdır. Onların bu durumu bedevîlerden daha kötüdür. İbn Ömer radıyallahu

anhuma'dan gelen hadiste Rasûlüllâh sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

'Deccâl Medine'nin bu çorak Merkenat334 vadisine inecektir. Onun yanına en çok kadınlar gider. Öyle ki kişi, Deccâl'in yanına gitmeleri korkusuyla karısının, annesinin, kızının, kız-kardeşinin, halasının yanına döner de onları bağlar.'335

• Deccâl'in fitnesi (yapacağı şeyler):

Deccâl'in fitnesi Adem 'ın yaratılmasından kıyamete kadar olan en büyük fitnedir. Bu, Allah'ın ona akıl arı şaşırtıp hayrete düşürecek olağanüstü haller vermesi sebebiyledir.

Hadislerde geçtiğine göre onun cenneti ve ateşi vardır. Gerçekte ise cenneti ateş, ateşi de cennetdir. Nehirler kadar suyu, dağlar kadar ekmeği

vardır. Göğe emreder yağmur yağdırır; yere emreder ürün çıkarır. Yeryüzündeki hazineler onun arkasından gider. Rüzgarın yöneltip sevk ettiği yağmurun hızı gibi yer yüzünü çok süratli bir şekilde kateder... vb.

Bunların tümü sahih hadislerde gelmiştir:

Müslim, Huzeyfe 'dan Rasûlüllâh 'in şöyle dediğini rivayet ediyor:

'Deccâl sol gözü sakat, bol saçlı bir kimsedir. Onun beraberinde bir cennet ve bir ateş vardır. Ateşi cennettir, cenneti de ateştir.'336

Yine Müslim, Huzeyfe 'dan Rasûlüllâh 'in şöyle dediğini rivayet ediyor:

'Şüphesiz ben, Deccâl'in beraberinde bulunan şeyleri ondan daha iyi bilmekteyim.

Onun beraberinde akmakta olan iki nehir vardır. Onlardan biri göz görüşü ile beyaz bir sudur. Diğeri de göz görüşü ile kendi kendine tutuşup alevlenen bir ateştir. Eğer herhangi bir kimse ona erişirse ateş

olarak gördüğü nehre gelsin. Gözünü kapasın. Sonra başını daldırıp ondan içsin. Çünkü o soğuk bir sudur.'337

Nevvâs b. Sem'ân 'dan gelen Deccâl hadisinde şöyle geçmektedir: 331 İbn Kesîr, en-Nihâye/el-Fiten ve'l-Melâhim, (1/117).

332 Buhârî, (Fethu'l-Bârî Şerhi, 6/604).

333 İbn Mâce , (2/1359-1363). Hadis sahihtir. Bkz. Elbânî, Sahîhu'l-

Câmi'i's-Sagîr, (6/273-277, no: 7752).

334 Medine'nin Taif tarafında kalan bir vadidir. Geliş yolunda Uhud şehitlerinin mezarları vardır. Bkz. Yakut, Mu'cemu'l-Buldân, (4/401).

335 Ahmed, Musned, (7/190, no: 5353). Musned'i tahkik eden Ahmed Şakir 'isnadı sahihtir' demiştir.

.

336 Müslim, (Nevevî Şerhi, 18/60-61).

337 Müslim , (Nevevî Şerhi, 18/61).

105

"Sahâbe: Biz: 'Ya Rasûlüllâh! onun yeryüzünde kalması ne kadar sürer?' diye sorunca Rasûlüllâh : 'Kırk gün. Bir günü bir sene gibidir.

Bir gün bir ay gibidir. Bir gün de bir cuma (bir hafta) gibidir. Geri kalan günleri ise sizin günleriniz gibidir' buyurdu. Biz:

'Ya Rasûlüllâh! Onun yeryüzündeki sürati ne kadardır?' diye sorduk, O:

'Rüzgarın yöneltip sevk ettiği yağmurun hızı gibidir. Deccâl bir kavmin üzerine gelir, onları davet eder. Bunun üzerine onlar Deccâl'e inanırlar ve davetine karşılık verirler. Daha sonra o göğe emreder, gök yağmur yağdırır. Yere emreder, o da her türlü bitkiyi çıkarır. O

kavmin otlamaya çıkarılmış olan hayvanları, akşam üzeri kendilerine en yüksek en güzel halde, memeleri de sütün çokluğundan ötürü en dolgun vaziyette, boş böğürlerinin çevre-leri ise iyice doyduklarından dolayı en uzun olmuş durumda dönerler. Sonra diğer bir kavme gelip onları da davet eder. Fakat o kavim onu kabul etmeyip reddederler.

Bunun üzerine Deccâl o kavmin bulunduğu yerden geri döner, gider.

Sonra o kavim az yağmurlu bir kıtlık musibetine çatarlar. Elerinde mallarından hiçbir şey kalmaz. Deccâl bir harabeliğe uğrar ve:

'Hazinelerini meydana çıkar' der. Devamında o harabeliğin hazineleri, bal arılarının kendi erkek arılarının arkasından gittiği gibi onun arkasından giderler. Sonra o, yetişkin gençlik dolu bir genci çağırır.

Ona kılıçla vurup iki parça halinde keser ve parçaları bir ok atımı mesafesi kadar birbirinden ayrı düşer. Sonra Deccâl parçaladığı genci çağırır, o da hemen yüzü parıldayarak ve güler halde gelir.'"338

Buhârî ?'nun Ebû Said Hudrî 'dan yaptığı rivayette Deccâl'in öldürdüğü kişinin insanların en hayırlılarından veya insanların en

hayırlısı olduğu geçmektedir. Bu kişi Medine'den Deccâl'e karşı çıkar ve ona şöyle der:

"'Ben şahidim ki muhakkak sen Rasûlüllâh 'in bize haber vermiş

olduğu Deccâl'sin.' Bunun üzerine Deccâl yanında bulunan kimselere:

'Şimdi ben bu adamı öldürür, sonra diriltirsem ne dersiniz? Benim (ilahlık) iddiası işinde şüphe eder misiniz?' diye sorar. Yanındakiler:

'Hayır, şüphe etmeyiz' derler. Deccâl o kimseyi hemen öldürür, sonra da diriltir. Ve diriltir diriltmez o kimse:

'Vallahi benim, senin Deccâl olduğun hakkındaki şimdiki kanaatim, bundan önceki imânımdan daha kuvvetlidir' der. Bunun üzerine

Deccâl o kimseyi tekrar öldürmek ister.

Fakat artık onu öldürmeye güç yetiremez. "339

Daha önce de geçtiği gibi İbn Mâce'nin Ebû Umâme Bâhilî 'dan rivayet ettiği hadiste Rasûlüllâh Deccâl hakkında şöyle demektedir:

"Onun hilelerinden biri de, bir bedevîye şöyle demesidir:

'Eğer senin anne babanı diriltirsem, benim senin rabbin olduğumu kabul eder misin?' Bedevî:

'Evet' der. O an ona iki şeytan anne ve babası şeklinde görünür ve şöyle derler:

'Ey oğlum! ona uy, muhakkak ki o senin rabbindir.'" 340

Allah bizi her türlü fitneden korusun. (Amîn)

338 Müslim, (Nevevî Şerhi, 18/65-66).

339 Buhârî, (Fethu'l-Bârî Şerhi, 13/101).

340 İbn Mâce, (2/1359-1363).

106

• Deccâl'in çıkmasını inkar edenlere cevap:

Buraya kadar geçen hadisler Deccâl'in ahir zamanda çıkacağının mütevâtir olduğunu gösterir. O, Al ah'ın kendisine dilediğince olağan üstü hal er verdiği gerçek bir şahıstır.

Muhammed 'Abduh, onun yalancılığı, kötülük ve hurafeleri temsil eden bir sembol olduğu görüşündedir.341 Onun bu görüşüne Ebû

'Ubeyye de uyarak Deccâl'in kötülüğü temsil eden bir sembol

olduğunu, Âdemoğlu içinde böyle bir kişinin olmadığını söylemektedir.

Bu görüş ise delil-siz olarak hadislerin zahiri anlamlarından yüz çevirmektir!

Şimdi size Ebû 'Ubeyye'nin Deccâl hadisleri için yazdığı

dipnotlarından örnekler sunalım:

'Deccâl'in ortaya çıkacağı yer, ne zaman çıkacağı hakkında ve onun İbn Sayyad olup olmadığı konusundaki rivayetlerde ihtilâf vardır. Bu ihtilâflar Deccâl'den, onun hakimiyetinden, despotluğu, her şeye gücü yetmesi ve tehlikesinin büyüklüğü ve bazı zamanlardaki zararının vehametinden, meşalesi sönüp hakkın gücüyle alevi yok oluncaya kadar bazı zamanlar fitne, yayılma ve hakimiyet araçlarının kendisi için kolay olması yüzünden eziyetinin pek çok yere ulaşmasından kasıt, onun kötülüğün sembolü olduğudur. Al ah şöyle buyurmaktadır: 'Batıl

yok olmaya mahkumdur.'

(İsrâ, 17/81)'342

Yine şöyle diyor: 'En doğrusu Deccâl'in kötülük, yalan ve iftiranın sembolü olduğunu kabul etmek değil midir?...'343

Biz bu sözlere şöyle cevap veririz:

Hadislerde açıkça geldiğine göre Deccâl'in kendisi belirli bir adamdır.

Onun hurafe, yalan veya batılın sembolü olduğuna dair hiç bir delil yoktur. Onunla ilgili gelen rivayetler arasında birbirine zıt bir şey de

.

yoktur. Bu konudaki hadisler arasındaki birleştirme daha önce de geçmişti.

Deccâl'in ilk önce Horasan'daki İsbahân'da ortaya çıkacağını -ki doğru tarafıdır- İbn Sayyâd hakkında söylenenleri, o Deccâl mi yoksa başkası mı olduğunu ve âlimlerin bu konudaki görüşlerini belirtmiştik.

Eğer bunlar iyi anlaşılmışsa, artık çıkacağı yer ve zaman hakkındaki rivayetler de bir an-laşmazlık olmaz. Ne çıkacağı yer ne de çıkacağı zaman konusunda mesele kalmaz. Muhammed

'Abduh ve Ebû 'Ubeyye'nin söylediklerine ihtiyaç da kalmaz. Özellikle bunca hadiste geçen sıfa-tına rağmen kimse çıkıp da o gerçek bir şahıs değildir, iddiasında bulunamaz.

Ayrıca Ebû 'Ubeyye, İbn Kesîr'in el-Fiten ve'l-Melâhim kitabında Deccâl hadislerine yaptığı dipnotlardaki açıklamalarda kendisi çelişkiye düşmektedir. Örneğin:

"Onun iki gözü arasında 'kâfir' yazılıdır. Onun yaptıklarını sevmeyen herkes veya her mümin onu okur" ve: 'İyi bilin ki sizden hiç bir kimse ölmeden önce rabbini göremez' hadisleri için şöyle diyor:

'Bu, Deccâl'in Rabblik iddiasında yalancı olduğunu gösterir. Al ah onu çirkinleştirsin, azabı ve laneti onun üzerine olsun'344

341 Reşit Rıza, Menâr Tefsiri, (3/317).

342 İbn Kesîr, en-Nihâye/el-Fiten ve'l-Melâhim, (Ebû Ubeyye tahkiki,

1/118-119).

343 İbn Kesîr, en-Nihâye/el-Fiten ve'l-Melâhim, (Ebû Ubeyye tahkiki,

1/152).

344 İbn Kesîr, en-Nihâye/el-Fiten ve'l-Melâhim, (Ebû Ubeyye tahkiki,

1/89).

.

.

Ebû 'Ubeyye burada onun Rabblik iddia eden gerçek bir insan

olduğunu kabul ediyor ve ona lanet okuyor. Başka bir yerde ise gerçek bir Deccâl'in var olduğunu kabul etmiyor ve onun kötülük ve fitnenin sembolü olduğunu söylüyor?! Şüphesiz bu, açık bir çelişkidir.

Deccâl'in çıkmasını inkar edenlere, Rasûlüllâh 'in şu hadisi umarım uygulanmaz: 'Sizden sonra gelen bir kavim recmi, Deccâl'i, şefaati, kabir azabını ve ateşte yandıktan sonra oradan çıkarılacak insanlar olacağını inkar edeceklerdir.'345

Bundan sonra gelecek olan başlıklar, Deccâl'in olağan üstü hal eri, fitnesinden sakınma yo-lu, nasıl helâk olduğu ile ilgili konulardır. Bu konular onun kesin olarak bir insan olduğunu göstermektedir.

• Deccâl'in gösterdiği olağanüstü haller gerçek şeylerdir:

Deccâl'in fitnesini anlatırken onun olağanüstü hallerinden

bahsetmiştik. Bu hal er gerçek şeylerdir. Yoksa bazı âlimlerin iddia ettiği gibi hayal ve kuruntu değildir.

İbn Kesîr ’nun, İbn Hazm ve Tahavî ’dan naklettiğine göre bu iki âlim şöyle demiş-

lerdir:

‘Deccâl’in gösterdiği olağanüstü haller gerçek şeyler değildir.’

Yine Mu‘tezile’nin önde gelen âlimlerinden Ebû ‘Alî Cubbâî’nin346

şöyle dediğini nakleder:

‘Sihirbazların yaptıkları şeylerin, peygamberlerin mucizelerine benzememesi için, onların gerçek olmaması gerekir.’347

Onlardan çok sonra gelen Reşit Rıza da Deccâl’in olağanüstü hal er göstermesini inkâr et-miştir. Bu gibi şeylerin Al ah’ın âlemdeki

düzenine aykırı olduğunu iddia etmiştir. O, Deccâl hadisleri hakkında şöyle diyor:

‘Bu hadislerde geçen olağan üstü şeyler, Al ah ’nin ‘Ulu’l-‘Azm olan büyük peygamberlerine verdiği mucizeleri veya daha üstü olan şeyleri andırmaktadır. Bazı kelam âlimlerinin dediği gibi bunlar mucizelere şüphe düşürmektedir. Bazı hadisçiler ise bunları bid‘at saymıştır.

Bilindiği gibi Allah onlara bu mucizeleri insanların hidâyet bulmaları için vermiştir ki bu da O’nun rahme-tinin azabından önce geldiğini gösterir. Nasıl olur da kullarından bir çoğunu fitneye düşürsün diye Deccâl’e en büyük olağan üstü hal er verilir? Yine bu rivâyetlerden birisi, onun Mekke ve Medine hariç kırk günde

yeryüzünün hepsini dolaşmasıdır...’

Daha sonra şöyle diyor:

‘Ona dayandırılan olağanüstü hal er Al ah ’nin mahlukattaki

düzenine aykırıdır.

Kur'ân'daki âyetlerde bidirildiğine göre Al ah 'nin düzeninde kesin olarak hiçbir değişiklik olmaz.

Öyleyse tezat oluşturan bu hadisler, kesin delil olan bu âyetleri özelleştiremez ve karşı da duramaz.'348

345 Ahmed, Musned, (1/223, no: 157). Musned'i tahkîk eden Ahmed Şakir 'isnadı sahihtir' demiştir.

346 Muhammed b. 'Abdulvehâb b. Selâm Basrî: H. 303 yılında vefat etmiştir. Bkz. Şezerâtu'z-Zeheb, (2/241) ve Ziriklî, el-A'lâm, (6/256).

347 İbn Kesîr, en-Nihâye/el-Fiten ve'l-Melâhim, (1/120).

348 Reşit Rıza, Menâr Tefsiri, (9/490).

O, Deccâl hadislerinin çelişkisine bazı rivayetlerde geçen Deccâl'in yanında dağlar kadar ekmek, nehirler çokluğunca su ve bal olmasını,

yine onun yanında cennet ve cehennemi beraberinde bulundurmasını vb. şeyleri örnek göstermektedir. Fakat bu söyledikleri Buhârî ve Müslim'de bulunan Mugîre b. Şu'be hadisine aykırıdır. Zira o şöyle diyor:

"Rasûlüllâh 'e Deccâl hakkında benim kadar çok soru soran başka kimse olmamıştır. Ba-na dedi ki:'Onun sana bir zararı olmaz.' Ben:

'Onun beraberinde ekmek dağı ve su nehri olduğunu söylüyorlar'

dedim. Rasûlüllâh :

'O (Deccâl), Allah katında bundan daha basit ve değersizdir' dedi."349

Deccâl'in olağanüstü hal erini inkar edenlerden biri de Ebû

'Ubeyye'dir. O bu konuda gelen hadislere düştüğü dipnotunda şöyle diyor:

‘Bu kadar dehşetli fitnelerin önünde insanların çoğu dayanabilir mi?!

Kendisini duyabilecek mesafede olan bir çok insanların gözü önünde öldürecek ve diriltecek, sonra da Al ah bu kulları, onun fitnesine düştüler diye yüzükoyun Cehenneme atacak!! Muhakkak ki Allah

kullarına böyle bir belayı musal at etmekten onlara karşı daha yumuşak ve merhametlidir. Öyleki onlardan sınırsız güçlü imana ve itikada sahip olanlardan başka kimse o imtihanlar karşısında duramaz.

Oysa Deccâl, -hangi Deccâl olursa olsun- birçok insanın kalbindeki inanç ve dini sarsarak onlara uzatılan tehlikeli bir silah olmaktan ve kullara bela vermekten, Al ah katında daha alçak ve değersizdir.’350

• Deccâl’in olağanüstü hallerini kabul etmeyenlere cevap:

1. Muhakkak ki Deccâl’in göstereceği olağanüstü hal erden bahseden hadisler sahih hadis-lerdir. Bunları kabul etmemek veya başka şekilde yorumlamak doğru değildir. Bu hadislerde söy-lendiği gibi, şüphe zayıflık veya birbiri arasında zıtlıkta yoktur.

Reşid Rızâ’nın Buhârî ve Müslim’de bulunan Mugîre hadisinin diğer Deccâl hadisleri ile çelişmesine örnek olarak Rasûlüllâh sallallahu

aleyhi ve sellem’in şu sözünü göstermesi: ‘O, Allah katında bundan daha basittir’ şöyle açıklanır. Yani:

O, Al ah’ın onun elinde yarattığı, müminleri yoldan çıkartacak kalplerini şüpheye düşürecek olağanüstü hal ere göre, Al ah katında daha basit ve değersizdir. Aksine o, imanı olanların imanını artırmak, kalplerinde hastalık olanların şüphesini çoğaltmak içindir. O, aynı Deccâl’in öl-dürdüğü kişinin şöyle demesi gibidir: ‘Benim bugün sana karşı olan basiretim daha çok arttı.’

Yoksa: ‘O, Allah katında bundan daha basittir’ sözünden kasıt:

‘Deccâl’in beraberinde olağa-nüstü hiç bir şey yoktur’ manasında değildir. Aksine kasıt: ‘Onun doğruluğunun işareti olan bir şey

yapmasından daha düşük olmasıdır.' Özellikle Al ah , onda yalancı ve kafir olduğuna dair bir işaret kılmıştır ki daha önce de geçtiği üzere, onu okuma yazma bilen ve bilmeyen her Müs-lüman anlar.351

2. Hadisin zahiri manada olduğunu kabul etsek bile bu durumda Rasûlüllâh 'in Mugîre

'ya söylediği söz, Deccâl'in yanında olan olağanüstü hal er kendisine bildirilmeden önce olmuş-

tur. Çünkü Mugîre Rasûlüllâh 'e:

'Sen onun hakkında şöyle şöyle demiştin' demiyor. 'Onun

beraberinde... söylüyorlar' diyor.

İşte bu sözden sonra Deccâl'in sahip olduğu olağanüstü hal er vahiy yoluyla Rasûlüllâh sallallahu 349 Buhârî, (Fethu'l-Bârî Şerhi, 13/89) ve Müslim, (Nevevî Şerhi, 18/74).

350 İbn Kesîr, en-Nihâye/el-Fiten ve'l-Melâhim, (Ebû 'Ubeyye tahkîki,

1/188).

351 Bkz. Nevevî, Müslim Şerhi, (18/74); İbn Hacer, Fethu'l-Bârî,

(13/93).

.

aleyhi ve sellem'e bildiriliyor. Dolayısıyla Mugîre hadisiyle diğer Deccâl hadisleri arasında bir çelişki yoktur.

3. Muhakkak ki Deccâl'in olağanüstü hal er göstermesi hayal değil gerçektir. Bu haller Allah

'nin kulları için takdir ettiği imtihan ve belalardır. Deccâl'in halinin peygamberlere benzemesi imkansızdır. Çünkü o, mucize gösterdiğinde

peygamberlik iddiasında bulunduğu sabit olmamış-

tır. Aksine ondaki bu hal er ancak ilâhlık iddiasında bulunduğu zaman ortaya çıkacak ve görülecektir.352

4. Deccal'in yeryüzünün her tarafını kırk günde dolaşacağı ama Mekke ve Medine'ye giremeyeceği rivayetini doğruluktan çok uzak bulan Reşid Rıza'nın bunun aksini gösteren hiçbir delili yoktur. Aksine bunun gerçekten olacağına dair delil vardır. Müslim'deki rivayette Deccâl'in bazı günlerinin bir sene, bazılarının bir ay ve bazılarının da bir hafta müddetinde olacağı rivayet edilmiştir.

5. Deccâl'e verilen bu harikulâde hal er Sünnetu'l ah'a (Al ah'ın yeryüzünde yarattığı düze-ne) aykırı değildir. Eğer biz, Reşid Rıza'nın sözlerini olduğu gibi alırsak, peygamberlerin mucize-lerini inkâr etmemiz gerekir. Çünkü o zaman mucizeler Sünnetu'l ah'a aykırı olmuş olur. Öyleyse, peygamberlerin mucizeleri hakkında onların

Sünnetu'llah'a aykırı olmadığı sözü, Deccâl'e verilen fitne, imtihan ve belâ gibi harikulâde haller içinde söylenmelidir.

6. Eğer Deccâl'in olağanüstü hal erinin Sünnetu'llah'a aykırı olduğunu kabul etsek o zaman şöyle düşünmemiz gerekir: Deccâl'in çıktığı vakitte dünyanın yok olması, kıyametin yaklaşması gibi olağanüstü hal er gözükür. Öyleyse eğer onun çıkması Allah 'nin istediği bir fitne zamanında oluyorsa, Al ah , kullarını olağan üstü hal erle imtihan etmekten daha yumuşak ve merhametlidir, denilemez. Fakat Allah

'nin hikmeti kulların Deccâl ile imtihan olması şeklinde ol-muştur.

Çünkü Allah onları daha önce uyarmış ve sakındırmıştır.

Bu kadar açıklamadan sonra, Deccâl'in olağan üstü hal erinin gerçek olduğunu ve Al ah

'nin bunları kullarını imtihan etmek için kıldığını açıklayan büyük âlimlerden bir grubun sözlerini nakledelim:

Kadı ‘Iyâd diyor ki:

‘Müslim’in ve daha başka muhaddislerin Deccâl hakkında zikrettiği bu hadisler, Deccâl’in varlığının sahihliği hakkındaki Ehli Sünnet mezhebi lehine delildir. O bir şahıstır ki Al ah onunla kullarını imtihan edecek ve onu Al ah ’nin takdir ettiği bazı şeyleri yapmaya muktedir kılacaktır.

Bunlardan bazıları öldürdüğü kişiyi diriltmek, dünya nimetlerinin zuhuru ve onunla birlikte bol u-

ğun gelmesi, cennetinin, cehenneminin, iki nehrinin bulunması; yeryüzü hazinelerinin ona tabi olması, semaya yağmur yağdırması için emredip yağmur yağdırması, yere emredip ürün bitirme-si gibi

şeylerdir. Bunların herbiri Al ah ’nin kudreti ve dilemesi ile olacaktır.

Sonra bunların ar-dından Al ah onu aciz kılacak, artık ne o adamı ne de başkasını öldürmeye güç yetirecek, gü-

cü yok olacak ve ‘Îsâ onu öldürecek ve Allah iman edenleri sabit kılacaktır.

Hâricîler, Cehmîyye ve Mu‘tezile’den bazılarının inkâr etmesine karşılık onun gerçek oldu-

ğuna dair Ehli Sünnet’in, bütün muhaddisler, fakihler ve görüş

sahiplerinin mezhebi işte budur.

Bunların hakikatı olmayan hurafe ve hayal olduğunu iddia eden kişi, eğer bunlar gerçek olsaydı, o zaman peygamberlerin mucizelerine

.
.
.

güvenmemek gerekirdi diye savunma yapmaktadır.

İşte bu yanlıştır; çünkü o peygamberlik iddiasında bulunmayacaktır.

Onun gösterdiği hal er kendisinin doğrulanması içindir. O ilâhlık iddiasında bulunacaktır. Kaldı ki o haliyle bu iddiasını yalanlayacaktır.

Öyle ki üzerinde meydana gelen olaylar ve şeklinin çirkinliği, gözündeki sakatlığı 352 Bkz. İbn Hacer, Fethu'l-Bârî, (13/105).

110

gideremememesi ve alnındaki kâfir olduğuna şahit olan yazıyı

kaldıramaması onun ilahlık iddiasını yalanlamaktadır.

Onun bu gibi özelliklerine ancak ihtiyacını ve yoksulluğunu gidermek, açlığını gidermek isteyen kişi veya onun eziyetinden korkup

göstermelik davranan ayak takımından başkası kanmaz.

Çünkü Deccâl'in fitnesi çok büyük bir şeydir. Akıllar onunla dehşete düşer, insanlar hayret ederler. O kadar hızlı hareket eder ki zayıflar onun üzerindeki durumları ve eksiklikleri düşünecek kadar bile bir yerde kalmaz. Onu tasdik eden bu halde tasdik eder.

İşte bu yüzden bütün peygamberler kavimlerini onun fitnesine karşı uyarmışlar. Onun de-

ğersizliğinin delil eri ve eksikliklerine dikkat çekmişlerdir.

Bu imtihanı başaracak olanlar ise daha önce de anlatıldığı gibi onu yalanlayan alametleri bildikleri için ona kanmaz ve aldanmazlar.

Çünkü onun haliyle ilgili bilgi onlara gelmişti zaten. Bu yüzden Deccâl'in önce öldüreceği, sonra da dirilteceği kişi ona şöyle diyecektir:

'Senin hakkında ancak basiretim arttı.'"353

İbn Kesîr şöyle diyor:

'Şüphesiz Al ah , Deccâl'e verdiği olağan üstü hal er ile kullarını imtihan eder. Daha öncede geçtiği gibi kendisine uyanlar için göğe emreder,

yağmur yağdırır; yer onlar için ürün çıkarır kendileri ve hayvanları ondan yer. Hayvanlar etli butlu ve sütlü olarak dönerler.

Kendisini kabul etmeyip uymayanlar için kıtlık ve kuraklık olur, hayvanları ölür, malları ve ürünleri azalır. Ona inanmayanlardan ölenler olur. Hazineler yerden çıkıp arı sürüsü gibi ona gelir. Bir genci önce öldürür ve sonra diriltir. Onun yaptığı bütün bu şeyler hayal ve el çabukluğu değildir. Aksine Al ah

'nin ahir zamanda onunla kullarını imtihan ettiği gerçek şeylerdir.

Kimini onunla sapıtır, kimini de hidâyete erdirir; şüpheciler inkâr eder, iman edenlerin imanı artar.'354

İbn Hacer diyor ki:

"Bununla birlikte onun yalanını anlayan kişi için Deccal'de apaçık alametler vardır. Çünkü o bir çok parçadan oluşur. Sakat gözünün çirkinliğine rağmen yaptıklarının etkisi açıktır. Kendisinin Rab olduğuna kabul etmeye davet ettiğinde, en kötü halde, onu gören her akıl sahipleri, kendisindeki eksikliği gideremeyenin başka bir şeyi yaratamayacağını, değiştiremeyeceğini, güzelleştiremeyeceğini bilir. En azından şöyle der: 'Ey gökleri ve yeri yarattığını iddia eden! Önce kendini yarat ve düzelt, ayıplarını gider! Eğer ilâh olan kendini yaratamaz dersen, en azından alnındaki kafir yazısını yok et.'"355

Ebû Bekr b. El-'Arabî

şöyle diyor:

"Gökten yağmuru indirmesi, kendini doğrulayanlara bolluk, kendisini yalanlayanlara kıtlık ve kuraklık getirmesi, hazinelerin onun arkasından gitmesi, yanında cennet ve cehennemin ve akan suların bulunması gibi Deccâl'in gösterdiği alâmetlerin hepsi Al ah 'nin bir imtihanıdır. Bununla kalbinde şüphe olanı helake düşürür, iman sahibini kurtarır. Bunların hepsi korkunç ve tehlikeli şeylerdir. Bu yüzden Rasûlüllâh şöyle demiştir: 'Deccâl'in fitnesinden daha büyük bir fitne yoktur.'"356

.

.

.

353 Nevevî, Müslim Şerhi, (18/58-59); İbn Hacer, Fethu'l-Bârî, (13/105).

354 İbn Kesîr, en-Nihâye/el-Fiten ve'l-Melâhim, (1/121).

355 İbn Hacer, Fethu'l-Bârî, (13/103).

356 İbn Hacer, Fethu'l-Bârî, (13/103).

111

• Deccâl'in fitnesinde korunma:

Rasûlüllâh ümmetini Deccâl'in fitnesinden kurtaracak şeyi, gecesi gündüzü gibi aydınlık olacak şekilde açıklamıştır. Bu hususta ancak helâk olacaklar sapar. Çünkü hiçbir hayır yoktur ki o ümmetine bunu söylememiş olsun. Hiçbir kötülük de yoktur ki ümmetini ona karşı uyarmasın.

Sakındırdığı bu kötülüklerden birisi de Deccâl'in fitnesidir. Çünkü

Ümmeti Muhammed'in kıyamete kadar başına gelecek en büyük fitne Deccâl'in fitnesidir. Her peygamber kendi ümmetini sakat gözlü Deccâl'e karşı uyarmış, ama Muhammed bu konuda daha çok

uyarıda bulunmuştur.

Çünkü bu ümmet en son ümmet olduğundan Muhammed

peygamberlerin en sonuncusu olmasından dolayı Allah son

peygamberi Muhammed 'e Deccâl'in sıfatları hakkında geniş beyan-larda bulunmuştur. Ta ki ümmetini uyarsın, çünkü o muhakkak surette bu ümmetin içerisinde çıkacaktır.

Şimdi Rasûlüllâh 'in Deccâl'in fitnesinden korunması için ümmetine yaptığı uyarılardan bazılarını sunalım:

1. İslâm'a sarılmak ve iman silahıyla silahlanmak:

Kimsenin ortak olamayacağı Al ah'ın güzel isimlerini yüce sıfatlarını öğrenmek. Bilindiği üzere Deccâl yiyen ve içen bir insandır. Al ah ise bundan münezzehtir. Yine Deccâl sakat göz-lüdür. Allah ise sakat gözlü değildir ve insanlar ölmeden önce Allah 'yu göremez. Deccâl ise çıktığında hem mümin hem de kafirler tarafından görülür.

2. Deccâl'den Allah'a sığınmak, özellikle de namaz içinde:

Bu konuda sahih hadisler vardır. Buhârî, Müslim ve Nesâ'î

, 'Â'işe z'nın şöyle dediğini ri-

vayet etmektedirler: "Rasûlüllâh namazda iken şöyle dua ederdi:

فِتنَةِ المَسِيحِ الدَّجَّالِ..

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِن عَذَابِ القَبرِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِن فِتنَةِ المَحيَا

'Ey Allah'ım! Kabir azabından, Mesîh Deccâl'in fitnesinden... sana sığınırım.'"357

Yine Buhârî

, Mus'ab 'dan şöyle dediğini rivayet ediyor: "Sa'd beş şeyi emreder ve bunların Nebî tarafından emredildiğini anlatırdı... (bunlardan):

وَأَعُوذُ بِكَ مِن فِتنَةِ المَحيَا وَفِتنَةِ المَمَاتِ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِن فِتنَةِ الدَّجَّالِ.)

'Ey Allahım!... Dünyanın (yani Deccâl'in) fitnesinden sana

sığınırım'"358

'Burada dünyanın Deccâl olarak değerlendirilmesinde, dünyada ortaya çıkacak olan en bü-

yük fitnenin Deccâl fitnesi olacağına işaret vardır.'359

Müslim

, Ebû Hureyre radıyal ahu anh'dan Rasûlüllâh 'in şöyle dediğini rivayet etmektedir:

عَذَابِ لاحقَربحر ،

:

مِنح

ولُ

عِ ، قُ ا لّهُمَّ ابِنـ اَ عُوذُ بِكَ مِنح عَذَابِ جَهَنَّمَ وَ

بِا لّهِ

مِنح اَرحبَ يَ

، تَ عِنح

اِذَا تَ شَهَّدَ اَ حَدُكُمح ف لحيَسح

سِيحِ لادَّجَّلا .

اتِ ، شَر فِتـ

حنَةِ لاحمَ

وَمِنح

وَمِنح فِتح نَةِ لاحمَ حيَا وَلاحمَ

"Sizden birisi teşehhüde oturduğunda şöyle diyerek dört şeyden Allah'a sığınsın:

'Ey Allahım! Cehennem azabından, kabir azabından, hayatın ve

ölümün fitnesinden, Mesîh Deccâl fitnesinin şerrinden sana sığınırım.'"

360

.

.

357 Buhârî, (Fethu'l-Bârî Şerhi, 2/317) ve Müslim, (Nevevî Şerhi,

5/87).

358 Buhârî, (Fethu'l-Bârî Şerhi, 11/174).

359 İbn Hacer, Fethu'l-Bârî, (11/179).

112

İmam Tâvûs eğer oğlu namazda bu duayı okumamışsa, ona namazını tekrar kılmasını emrederdi.361

Bu da Selefî Sâlihîn'in bu büyük duayı çocuklarına öğretmede ne kadar hırslı olduklarını gösterir.

3. Kehf Suresi'nden ayetler ezberlemek:

Rasûlüllâh Deccâl'e karşı Kehf Suresi'nin baş taraflarından on ayet, bazı rivayetlerde ise son tarafından on ayet okumayı emretmiştir.

Bu konuda Müslim'de Nevvâs b. Sem'ân 'dan rivayet edilen uzunca hadiste şöyle geç-

mektedir: '...Sizden kim ona ulaşırsa onun üzerine Kehf Suresi'nin baş

taraflarını okusun.'362

4. Deccâl çıktığında ondan uzaklaşmak ve kaçmak:

Bundan da daha iyisi Mekke ve Medine'de yaşamaktır. Daha önce de geçtiği gibi Deccâl Mekke ve Medine'ye giremez. Deccâl çıktığında her Müslümanın ondan uzaklaşması gerekir.

Zira Allah insanları sınamak için ona olağanüstü hal er ve şüpheler vermiştir. Belki onu gören kişi kendi imanına ve azmine güvenerek ona yaklaşabilir ve sonuçta ona tabi olabilir. Allah her Müslümanı onun fitnesinden korusun. (Amîn)

İmâm Ahmed, Ebû Dâvud ve Hâkim , Ebû'd-Dehmâ 'dan, 'İmrân b.

Husayn 'nun şu hadisini rivayet ediyorlar:

"Rasûlüllâh şöyle buyurdu: 'Kim Deccâl'in çıktığını duyarsa ondan uzak dursun. Vallahi kendinde iman olduğunu iddia eden kişi Deccâl'in yanına gelir de onun getirdiği şüp-helerden dolayı arkasından gider.'"363

• Kur'ân'da Deccâl'in Zikri:

Âlimler, çok büyük fitne sahibi olmasına ve peygamberlerin ona karşı uyarması ve namazda dahi fitnesinden Al ah'a sığınılmasına dair emre karşın, Kur'ân'da neden Deccâl'den açıkça bahsedilmediği sorusuna şu şekilde cevap vermişlerdir:

1. Deccâl şu ayetin içinde dolaylı olarak zikredilmiştir: 'Rabbinin bazı

alâmetleri geldiği gün, önceden inanmamış ya da imanında bir hayır

kazanmamış olan kimseye artık imanı bir fayda sağlamaz.' (En'âm, 6/158)

Bu alâmetlerden:

Deccâl, güneşin battığı yerden doğması, Dâbbetu'l-Arz kastedilmektedir ve bu ayetin tefsir-lerinde bu şekilde geçmektedir.

Müslim ve Tirmizî, Ebû Hureyre 'dan Rasûlüllâh 'in şöyle dediğini rivayet etmektedir:

'Üç şey vardır ki onlar çıktıkları zaman, önceden inanmamış ya da imanında bir hayır kazanmamış olan kimseye artık imanı bir fayda sağlamaz: Güneşin battığı yerden doğma-sı, Deccâl ve Dâbbetu'l-

Arz.’364

360 Müslim , (Nevevî Şerhi, 5/87).

361 Müslim, (Nevevî Şerhi, 5/89).

362 Müslim, (Nevevî Şerhi, 18/65).

363 Ahmed, Musned, (Fethu’r-Rabbânî Tertibi, 24/74); Ebû Dâvud, (

‘Avnu’l-Ma‘bûd Şerhi, 11/242); Hâkim, Mustedrek, (4/531). Hâkim:

‘Müslim’in şartlarına göre sahihtir. Fakat Buhârî ve Müslim rivâyet etmemiştir’

demiş, Zehebî ise susmuştur. Elbânî, hadisin sahih olduğunu

söylemiştir. Bkz. Sahîhu’l-Câmi‘i’s-Sagîr, (5/303, no: 6177).

113

2. Kur’ân, ‘Îsâ ’ın inmesinden bahsetmiştir. ‘Îsâ ise Deccâl’i öldürecek olan kişidir.

Kur’ân hidayetin Mesîh’ini zikretmekle yetinmiş dalâletin Mesîh’ini anmaya gerek duymamıştır.

Araplarda âdet olan iki zıt şeyden birisinin adının anılmasıyla yetinmektir.

3. Deccâl şu ayetin içinde anılmıştır: ‘Elbette göklerin ve yerin

yaratılması, insanların yaratılmasından daha büyük bir şeydir.’ (Gâfir, 40/57)

Bazı şeylerin isimlendirilmesinde genel bir ifade kullanılması kuralına göre ayetteki insanlardan kasıt aynı zamanda Deccâldir.

Ebû'l-'Âlîye şöyle diyor: 'Yahudîler onu büyütünce, Al ah da göklerin ve yerin yaratılmasının çok daha büyük olduğunu açıklamıştır.'365

İbn Hacer diyor ki: 'Eğer bu doğru ise en güzel cevaptır ve Rasûlül âh sallallahu aleyhi ve sellem'in açıklamasını üzerine aldığı şeyden olur.

Doğrusunu Al ah bilir.'366

4. Muhakkak ki Kur'ân, Deccâl'in halini hakir gördüğü için ondan açıkça bahsetmemiştir.

Çünkü o, rablik iddiasında bulunmuş, ama onun insan olması, her türlü eksiklikten münezzeh olan Yüce Rabbin büyüklüğü, kemali ve ihtişam haliyle çelişmektedir. Bu yüzden onun durumu kendinden

bahsedilmeyecek kadar Allah katında hakir ve küçüktür. Bununla birlikte bütün peygamberler kendi ümmetlerini ona karşı uyarmışlar ve fitnesinden sakındırmışlardır.

Eğer denilirse ki, Fravun da rablik ve ilâhlık iddiasında bulunmasına karşılık Kur'ân'da neden zikredilmiştir? Buna şöyle cevap verilir: Firavun'a cezası verilmiş ve o iş kapanmıştır. O insanlara ibret ve ders olsun diye zikredilmiştir. Deccâl ise ahir zamanda ortaya çıkacağından, onunla insanlar imtihan olacakları için kendisinden bahsedilmemiştir.

Kaldı ki onun rablik iddiası, bu iddianın boş olduğunu açıklamaktan daha önemli gözüktmektedir. Çünkü Deccâl sakatlığı ve çirkinliği üzerinde açıkça görülen ve iddia ettiği makama yakışmayacak şekilde eksikliği olan birisidir. Böyle birisini görmenin mümin kullarını korkutmayacağı ve onların Allah ve Rasuluna imanlarını arttıracağını Allah bildiği için Deccâl'den bahsetmemiştir. Aynı Deccâl'in önce öldürülüp de sonra dirilttiği gencin şöyle dediği gibi:

'Vallahi benim, senin deccâl olduğun hakkındaki şimdiki kanaatim, bundan önceki imanımdan daha kuvvetlidir.'367

Bir şeyin anlatımı, çok belli olduğu için açıklanmayabilir. Nitekim Rasûlüllâh ölüm hastalığında Ebû Bekir 'nun halife olması bel i

olduğundan vasiyet yazmamıştı. Çünkü Ebû Bekir

'nun değeri sahâbe katında belli idi. Bu yüzden Rasûlüllâh onun hakkında: 'Allah ve mü-

minler Ebû Bekir'den başkasına rıza göstermez'368 demiştir.

İbn Hacer, Deccâl'in neden Kur'ân'da zikredilmediği sorusunun devamlı sorulacağını, çün-kü Al ah Kur'ân'da Ye'cüc ve Me'cüc'den bahsettiğini ve onların fitnesinin Deccâl'in fitnesine ya-kın olacağını söylemiştir.369

Allah bilir belki de bir no'lu cevap doğruya en yakın olanıdır. Bazı ayetlerin içinde Deccâl'e işaret edilmiş, Rasûlüllâh sallallahu aleyhi ve sellem de bunları ayrıntılı olarak açıklama görevini üzerine almıştır.

.

364 Müslim, (Nevevî Şerhi, 2/195); Tirmizî, (Tuhfetu'l-Ahvazî Şerhi,

8/449).

365 Kurtubî, Tefsîr, (15/325).

366 İbn Hacer, Fethu'l-Bârî, (13/92).

367 Buhârî, (Fethu'l-Bârî Şerhi, 13/101).

368 Müslim, (Nevevî Şerhi, 15/155).

369 İbn Hacer, Fethu'l-Bârî, (13/91-92).

• Deccâl'in sonu:

Deccâl'in sonu 'Îsâ b. Meryem tarafından olacaktır. Bu konuda sahih hadisler vardır.

Deccâl Mekke ve Medine'ye giremeyecek, ama bütün dünyayı

dolaşacak, kendisine birçok inanan olacak, böylece fitnesi her tarafa yayılacaktır. Onun bu fitnesinden sadece az bir mümin topluluğu kurtulacaktır. İşte o anda 'Îsâ Şam'ın doğusundaki Beyaz Minare'ye inecek ve Al ah

'nin mümin kulları onun etrafında toplanacaklardır. 'Îsâ onlarla birlikte Deccâl'i öldürmek için yola çıkacaktır. Deccâl ise 'Îsâ indiği sıralarda Kudüs'e yönelmiş bulunacak ve 'Îsâ

onunla Filistin'de Kudüs'e yakın bulunan Bâbu'l-Ludd'da karşılaşacaktır. Deccâl 'Îsâ 'ı gördü-

ğü anda tuzun suda eridiği gibi erimeye başlayacaktır. 'Îsâ ona:

'Benim sana bir vuruşum olacak, ondan kurtulamazsın' diyecek ve mızrağını ona sap-layarak öldürecektir. Böylece Deccâl'in beraberinde olanlar hezimete uğrayarak kaçacaklardır.

Müslümanlar onları takip edecekler ve yakaladıklarını öldüreceklerdir.

Öyle ki her taş ve ağaç dile gelerek şöyle diyecek:'Ey Müslüman! Ey Allah'ın kulu! şu arkamdaki kişi bir Yahudîdir, gel ve onu öldür.

Sadece Garkad ağacı bunu söylemez. Çünkü o bir Yahudî ağacıdır.'370

Şimdi sizlere Deccâl'in yok olması ile ilgili hadisleri verelim: Müslim, 'Abdullah b. 'Amr 'dan Rasûlüllâh 'in şöyle dediğini rivâyet ediyor: 'Ümmetimin içinde Deccâl çıkar... Sonra Allah Meryem oğlu İsâ'yı gönderir. O, sanki 'Urve b. Mes'ûd'a benzemektedir. Deccâl'i arar ve sonra onu öldürür.'371

İmam Ahmed ve Tirmizî, Mucemma' b. Câriye Ensârî 'dan şöyle

rivayet etmişlerdir:

"Ben Rasûlüllâh 'i şöyle derken işittim: 'Meryem oğlu (İsâ), Deccâl'i

Bâbu Ludd'da öl-dürür.'"372

Müslim'in Deccâl hakkında Nevvâs b. Sem'ân 'dan rivayet ettiği 'Îsâ

'ın inişi ve Deccâl'i öldürmesi kıssasının bulunduğu uzunca hadiste Rasûlüllâh şöyle buyurmaktadır: 'Bir kafir için onun nefesinin rüzgarını diri olduğu halde bulması mümkün olmaz. Onun nefesi de gözünün göreceği yere kadar ulaşır. İsâ, Deccâl'i arar ve en sonunda

Bâbu'l-Ludd'da ona yetişerek öldürür.'373

İmâm Ahmed, Câbir b. 'Abdullah 'dan Rasûlüllâh 'in şöyle

dediğini rivayet etmektedir:

"Dinin zayıflayıp dindarların azaldığı ilmin yok olduğu bir zamanda Deccâl çıkar...

Sonra Meryem Oğlu 'Îsâ iner ve seher vakti bir konuşma yaparak şöyle der:

'Ey insanlar! Şerli ve yalancı Deccâl'e doğru çıkmaktan size engel olan şey nedir?'

Onlar:

'Bu cinlenmiş birisidir' derler ve harekete geçerler. Bir de bakarlar ki

'Îsâ b. Meryem

oradadır. Namaz için kamet getirilir. 'Îsâ 'a:

'Öne geç! Ey Ruhu'llah!' derler. O:

'Sizin imamınız öne geçsin, o namaz kıldırsın' der. Sabah namazını kılarlar ve Deccâl'e doğru yola çıkarlar. Aldatıcı (Deccâl) 'Îsâ 'ı görünce tuzun suda eridiği gibi erimeye başlar. 'Îsâ ona doğru gider ve onu öldürür. Taşlar ve ağaçlar dile gelerek şöy-le derler: 370 İbn Kesîr, en-Nihâye/el-Fiten ve'l-Melâhim, (1/128-129).

371 Müslim,. (Nevevî Şerhi, 18/67-).

372 İmam Ahmed, Musned, (Fethu'r-Rabbânî Tertibi, 24/83) ve Tirmizî, (Tuhfetu'l-Ahvazî Şerhi, 6/513-514).

Elbânî Sahîh et-Tirmizî'de hadisin sahih olduğunu söylemiştir.

373 Müslim, (Nevevî Şerhi, 18/67-68).

115

'Ey Ruhu'llah! Bu bir Yahudîdir. Dolayısıyla Deccâl'e uyanlardan öldürülmedik bir ki-

şi bile bırakmaz!'" 374

Böylece Deccâl'in öldürülmesiyle onun büyük fitnesi son bulur. Al ah,

'Îsâ aleyhi's-selâm ve ona inanan müminler yoluyla, iman edenleri, Deccâl'den ve ona uyanların şerrinden kurtarır. Bu yüzden Allah'a hamd ve sena olsun.

374 İmam Ahmed, Musned, (Fethu'r-Rabbânî Tertibi, 24/86); Heysemî,

Mecma'u'z-Zevâ'id, (7/344)'te şöyle diyor: 'İmam Ahmed iki senedle rivâyet etmiştir, bir tanesinin ravileri sahih hadis ravileridir.'

116

İsa Aleyhi's-selâm'ın Nüzulüne İman

. ل

يمَ ينزل، فيقتلهَ بباب د

١٠ ـوَ انَعيسىَ ابنَمر

23- Şüphesiz Meryem oğlu 'Îsâ , nüzûl ederek Deccâl'i Lud kapısında öldürecektir.

İmâm Ahmed ve Tirmizî, Mecma‘ b. Câriye Ensârî ’dan şöyle rivayet etmişlerdir:

“Ben Rasûlüllâh ’i şöyle derken işittim:

.

) ابِلُدَ

(

يَقحتُلُ ابحنُ مَرحَيَ لادٌّجَّلاَ بِ َ

‘Meryem oğlu (İsâ), Deccâl’i Bâbu Ludd’da öldürür.’”375

Müslim’in Deccâl hakkında Nevvâs b. Sem‘ân ’dan rivayet ettiği ‘Îsâ ( )’ın inişi ve Deccâl’i öldürmesi kısasının bulunduğu uzunca hadiste Rasûlüllâh şöyle buyurmaktadır:

‘

سِهِ إِلاَّ ،

مَاَتَ وَلَ فَ سَهُ يَ نَحتَهِيحَيحثُ يَ نَحتَهِيطَرحفهُ فَ يَطحلُبُهُ حَتَّ يُدحرِكَهُ

ن فَ

َ

ِ

فَ لاَ يَحِلُّ لِكَافِرٍ يَجِدُ رِيحَ

بَابِلُدَ فَيَقحتُلُهُ).

Onun nefesi de gözünün göreceği yere kadar ulaşır. İsâ, Deccâl'i arar ve en sonunda

Bâbu'l-Ludd'da ona yetişerek öldürür.'376

Ebu Hüreyre radıyallahu anh rivayet ediyor; Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki;

" Nefsimi elinde tutana (Allah'a) yemin olsun ki; İsa İbni Meryem'in adil bir imam olarak aranıza nüzul etmesi yakındır. Haçı kıracak, domuzu öldürecek, cizyeyi kaldıracak, hiç kimsenin mal kabul

etmeyeceği şekilde malı artıracak. Bir tek secde dünyadan ve

içindekilerden hayırlı olacak" sonra Ebu Hüreyre dedi ki; İsterseniz şu ayeti okuyun;

" Kitap ehlinden, ölmeden önce, İsa'ya inanmayacak yoktur. O

(gerektiği gibi inanmadıklarından) kıyamet günü onların aleyhine şahid olur" (Nisa, 159)377

375 Ahmed, Musned, (Fethu'r-Rabbânî Tertibi, 24/83); Tirmizî, (

Tuhfetu'l-Ahvazî Şerhi, 6/513-514). Elbânî Sahîhu't-Tirmizî'de hadisin sahih olduğunu söylemiştir.

376 Müslim, (Nevevî Şerhi, 18/67-68).

377 Müslim (1/135) Buhari (2/774, 875, 3/1272) İbni Hibban (15/227) Ebu Nuaym Müsnedu'l-Mustahrec (1/217, 220) Ebu Avane (1/98, 105) Tirmizi (2233) Beyhaki (1/244, 9/180) İbni Mace (4078) İbni Ebi Şeybe (7/494) Taberani Müsnedu Şamiyyin (1/84) Taberani Evsat (2/89, 8/86) Ahmed (2/411, 437, 483, 493) İbni Mende el-İman (1/512-13) ed-Dani Sünenül Varide (6/1234) Nuaym b. Hammad (2/569, 570, 572) Temhid

(14/202) İbni Adiy el-Kamil (3/261) el-İsabe (4/766) Nevevi Tehzibul Esma (2/358) Darekutni İlel (9/190) İbni Hazm Muhalla (7/296, 391) 117

Haçı kırması; Hıristiyanlık dininin ve onların İsa aleyhis selam'ı yüceltmek konusundaki iddialarının iptali demektir.

Cizyeyi kaldırması; Kafirler İslam'ı kabul edene kadar onlardan cizye kabul etmez demektir.

Onlardan kim cizye bağışlarsa almaz, ya Müslüman olmaları ya da ölümü seçmelerini teklif eder.

Malın artması; Zulümsüz bir adalet sebebiyle malın çoğalması, bereketlerin ve hayırların nazil olması demektir.

Ebu Katadetül Ensari radıyal ahu anh, Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu rivayet ediyor;

" İmamınız sizden olduğu halde Meryem oğlu aranıza nüzul ettiğinde haliniz nice olur?"378

Meryem oğlu İsa aleyhis selam, mel'un Deccal'in çıkışından sonra nüzul eder. Ehl-i Sünnet vel Cemaat indinde Onun nüzulü haktır. Bu konuda sahih hadisler vardır. Akıl onu iptal edemez, isbatı vaciptir.

Bunu bazı Mutezile, Cehmiyye ve onlara uyanlar inkar etmişlerdir. Şu ayet ile bu hadislerin merdud olduğunu iddia ederler;

" Peygamberlerin sonuncusudur" (Ahzab,40)

Şu hadisi de delil tutarlar; " Benden sonra peygamber yoktur"379

Ve derler ki; "Peygamberimiz Sallallahu aleyhi ve sellem'den sonra peygamber gelmeyece-

ği hususunda Müslümanların icması vardır. Onun şeriatı kıyamet gününe kadar bâkidir, nesh olunmaz..."

Onların bu sözleri fasit bir istidlaldir. Zira şüphesiz İsa aleyhis selam'ın nüzulü ile murad edilen, Onun yeni bir şeriat getirip, şeriatımızı nesh etmesi değildir. Bu hadislerde ve diğerlerinde böyle bir şey yoktur!

Doğrusu; şüphesiz İsa aleyhis selam, Şeriatımızla hükmeden adil bir hakem olarak nüzul edecek, şeriatımızdan

insanların terk ettiklerini ihya edecektir.380

Ebu Hüreyre radıyal ahu anh der ki; "Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu;

" Meryem oğlu aranızda nüzul etmiş iken ve imamınız da sizden olduğu halde haliniz nice olur"

İbni Ebî Zi'b der ki; "Yani Rabbinizin Kitabı ve Peygamberiniz'in (Sallallahu aleyhi ve sellem) Sünneti, imamınız iken" demektir"381

378 Müslim (1/136) Buhari (3/1272) İbni Hibban (15/213) Ebu Nuaym Müsnedul Mustahrec (1/220) Ebu Avane (1/99) Deylemi (4882)

379 İmam Ahmed bunu; Sa'd b. Ebi Vakkas'tan (1/182), Ebu Said'den (3/32) ve Sevban radıyallahu anhum ecmain (5/278) rivayet etti.

380 Nevevi Şerhu Sahihi Müslim (18/75)

381 Müslim (1/137) Ebu Avane (1/99, 106)

Sahih hadiste burada bahsedilen imamın Mehdi a.s. olacağı

belirtilmiştir.382 İbni Ebi Zi'b de bu yorumunda Mehdi a.s.'ın Rasulul ah sallallahu aleyhi ve sellem'in sünnetiyle amel edeceğini kasdetmiş

olabilir.

Hafız İbni Hacer; "Mehdi'nin bu ümmetten olacağı ve İsa A.s'ın onun arkasında namaz kıla-cağına dair hadisler tevatür etmiştir. Sahih olan hüküm, İsa a.s'ın diri olarak göğe çıkarılıdığıdır."

Der. Şevkani 29 hadis, Gımari 50 hadis, Keşmiri de 101 hadis

zikrederek bu konudaki hadislerin mütevatir olduğunu ispat etmişler,

Sıdık Hasen Kannuci, Şankıti, M.Ali Azam gibi pek çok ulema da bu hükme katılmışlardır.383

"Allah buyurmuştu ki: Ey İsa! Seni vefat ettireceğim, seni nezdime yükselteceğim, seni inkâr edenlerden arındıracağım ve sana uyanları kıyamete kadar kâfirlerden üstün kılacağım. Sonra dönüşünüz bana olacak. İşte o zaman ayrılığa düştüğünüz şeyler hakkında aranızda ben hükmedeceğim."(Al-i İmran 55)

Bu ayette geçen; "mütevveffike" fi linin anlamı; bir şeyi tamamen almak demektir. Kişi; "is-tevfeytu hakkî ve teveffeytuhu" dediği zaman; "Hakkımı tam ve eksiksiz aldım" demektedir. Ölüm manasına gelen kelime ise; "İmate"dir.

Zemahşerî, Esasul Belaga'da der ki; "Vefat sözcüğü ile ölümü ifade etmek, mecaz kabilin-dendir."

İbni Cerir et Taberî ve İbnu Ebi Hatem'in Hasen r.a.'den rivayet ettiklerine göre "İnnî müte-veffike"; uyku halinde alıp götürmek demektir. Al ah Onu uyku halinde semaya kaldırmıştır. Hasen r.a. dedi ki;

"Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem Yahudilere;

"İsa aleyhi's-selâm ölmedi. O, kıyamet gününden önce tekrar size dönecektir."384

Bu doğrudur, nitekim En'am suresi 60. ayetinde; "Geceleyin sizi öldüren (öldürür gibi uyutan), gündüzün de ne işlediğinizi bilen; sonra belirlenmiş ecel tamamlansın diye gün-düzün sizi dirilten (uyandıran) O'dur. Sonra dönüşünüz yine O'nadır. Sonunda O, yaptıklarınızı size haber verecektir." Buyrulmaktadır. Burada da "teveffa" fi li

kullanılmıştır.

Yine Zümer suresi 42. ayetinde; "Allah, ölenin ölüm zamanı gelince, ölmeyenin de uy-kusunda iken canlarını alır da ölümüne hükmettiği canı

alır, ötekini muayyen bir vakte kadar bırakır. Şüphe yok ki, bunda iyi düşünecek bir kavim için ibretler vardır." Buyrulmuş, burada da

teveffa kelimesi "almak" anlamında geçmiştir. Halbuki uyuyan kimse, bildiğimiz manada ölmüş değildir.

İbni Cerir et Taberî, sahih bir senetle Ka'b r.a.'ın şöyle dediğini nakletmiştir; "İsa a.s. kendisine tabi olanların azlığını ve

yalanlayanların çokluğunu görünce Al ah'a şikayette bulundu ve Al ah ona şöyle vahyetti;

382 bkz.: ed-Dani Sünenül Varide (6/1237) Gımari Akide (s.125) Keşmiri Tasrih (s.196) sahihtir.

383 İbni Hacer Fethul Bari (6/491) Keşmiri et-Tasrih (s.62) Keşmiri el-

İslam (s.38-43) Gımari Akidetul İslam (s.7) Kevseri Nazratun Abira (s.43, 71) el-Buti Kübral Yakıniyyat (s.330) Ebu Hayyan Bahrul Muhit (2/473) 384 Suyuti Durrül Mensur (2/225) Taberi (3/289) İbni Kesir (4/1260)

"Seni alıp götüreceğim, semaya kaldıracağım. Seni tekrar dirilteceğim.

Bir gözü kör olan şaşı deccal'i öldüreceksin, bundan sonra da 24 yıl yaşayacaksın. Sonra seni dirileri öldürüp ca-nını aldığım gibi alacağım."

Ka'b; "İşte bu, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şu sözünü tasdik ediyor;

"Evvelinde ben, sonunda ise İsa a.s.'ın olduğu bir ümmet nasıl helak olur? "

İbni Asakir, bu ayetin tefsiri hakkında İbni Abbas, Hasen el Basri ve Mücahid r.a.'nın şöyle dediklerini nakleder;

"Seni öldürüp semaya kaldıracağım; yani seni bana kaldıracağım ve ahir zamanda vefat ettireceğim."385

Al ah Azze ve Celle buyurur ki; “Şüphesiz ki o (İsa), kıyametin (ne zaman kopacağının) bilgisidir. Ondan hiç şüphe etmeyin ve bana uyun;

çünkü bu, dosdoğru yoldur.”(Zuhruf 61)

“Ve "Allah elçisi Meryem oğlu İsa'yı öldürdük" demeleri yüzünden (onları lânetledik).

Halbuki onu ne öldürdüler, ne de astılar; fakat (öldürdükleri) onlara İsa gibi gösterildi.

Onun hakkında ihtilâfa düşenler bundan dolayı tam bir kararsızlık içindedirler; bu hususta zanna uymak dışında hiçbir (sağlam) bilgileri yoktur ve kesin olarak onu öldürmediler.

Bilâkis Allah onu (İsa'yı) kendi nezdine kaldırmıştır. Allah izzet ve hikmet sahibidir.

Ehl-i kitaptan her biri, ölümünden önce ona muhakkak iman edecektir.

Kıyamet gü-

nünde de o, onlara şahit olacaktır.”(Nisa 157-159)

Şimdi, İsa aleyhi's-selâm’ın ahir zamanda nüzul edeceğini inkar edenlere sorarız; Ayette geçen Rafaahul ahu “ileyhi=Allah onu kendisine yükseltti” ifadesi, eğer bu yükseliş, derece bakı-

mından yükseliş ise, “İleyhi: kendisine” kelimesi ne anlamdadır? “Al ah onu kendisi gibi bir ilah kıldı” mı denilecektir?

Zira, “Al ah falanın makamını kendisine yükseltti” sözünün anlamı;

“Onu kendi mertebesine ulaştırdı” demektir. Fesubhanallah!

Hem sonra, derecesinin yükseltilmesi neden asılma veya öldürülme hadisesine bağlansın?

Bundan önce zaten derecesi yükseltilmiş değil miydi?

“Kitap ehlinden, ölmeden önce ona inanmayacak kimse yoktur”(Nisa 159) ayetindeki

“Kable mevtihi: ölümünden önce” ibaresi, ayetin siyakından açık olarak anlaşıldığı gibi İsa a.s.’ı işaret etmektedir. Yani mana; “İsa a.s.’ın yeryüzüne indiğinde hayatta olanlar ona iman edecek, İsa a.s.

bundan sonra ölecektir” demektir.386

İSA ALEYHİS SELAM'IN VASIFLARI

385 Taberi (6/458) İbni Asakir Tarihu Dımeşk (47/512-514) Durrül Mensur (2/225) Nisaburi Vedehul Burhan (1/259)

386 bkz. Vedehul Burhan (1/317)

Müslümanlar, nüzul ettiğinde Onu tanısınlar diye, Efendimiz

Sallallahu aleyhi ve sel em, Mesih İbni Meryem aleyhis salatu vesselam'ı çoğu sahih olarak gelen hadislerde vasfetmişlerdir.

Bu hadislerden bazıları;

Abdullah Bin Ömer radıyallahu anhuma Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem'den rivayet ediyor;

" Gece rüyamda Kabe'nin yanında, esmer erkeklerin en güzeli zannettiğim birisiyle karşılaştım. Saçları iki omzuna sarkıyordu.

Saçları taranmış ve başından su damlıyordu.

İki elini, iki kişinin omuzlarına koymuş, Beyt'i tavaf ediyordu. Dedim ki;

"Bu kimdir?"

"Bu Mesih İbni Meryem'dir" dediler"387

Ebu Hüreyre radıyallahu anh'den merfuan;

" Benimle İsa arasında başka peygamber yoktur. Şüphesiz O nüzul edecektir. Onu gördüğünüzde tanıyın; O orta boylu, pembe tenli, üzerinde açık kırmızı renge boyanmış iki giysili, üzerine su isabet

etmemiş olmasına rağmen başından su damlar gibidir. İnsanlarla İslam'ı seçmeleri için harb eder. Haçı kırar, domuzu öldürür, cizyeyi kaldırır. Allah, Onun zamanında İslam dışındaki bütün milletleri ve Mesih Deccal'i helak eder. İsa (Aleyhis selam) yeryüzünde kırk sene kalır ve sonra vefat eder. Müslümanlar Onun cenaze namazını

kılarlar.388

Nevvas Bin Sem'an radıyallahu anh hadisinde, Mesih aleyhis selam'ın vasfı hakkında buyrulur ki;

" Başını eğdiğinde su damlar, kaldırdığında da inci gibi taneler düşer"389

Ebu Hüreyre radıyallahu anh rivayetinde;

" İsra gecesinde İsa aleyhisselam ile karşılaştım. Hamamdan yeni çıkmış gibi kızıl be-nizliydi."390

İbni Abbas radıyal ahu anhuma rivayetinde;

" İsa'yı açık kırmızı tenli, kıvırcık saçlı ve geniş göğüslü gördüm"391

387 Müslim (1/155) Buhari (3/1269) Ebu Nuaym Müsnedul Mustahrec (1/337) Ebu Avane (1/130, 148) Ahmed (2/22, 39) İbni Mende İman (2/741) Nuaym b. Hammad (2/571)

388 İbni Hibban (15/225, 233) Ebu Davud (4324) İbni Abdilberr et-Temhid (14/201) Hatibul Bağdadi Muvaz-zahu Evham (2/238) İshak b.

Rahuye Müsned (1/124) Tefsiru Taberi (6/22) Tefsiru Kurtubi (3/291) Tefsiru İbni Kesir (1/579) Al ame Dani Sünenül Varide Fil Fiten (6/1234)

389 Müslim (4/2253) Hakim (4/538) Tirmizi (2240) İbni Mace (4075) Tefsiru Kurtubi (4/90) Tefsiru İbni Kesir (1/582) İbni Mende İman (2/934)

390 Müslim (1/154) Buhari (3/1243, 1269) İbni Hibban (1/247) Ebu Nuaym Müsnedul Mustahrec (1/237) Ebu Avane (1/116) Tirmizi (3130)

Abdurrazzak (5/329) İbni Mende İman (2/740, 746) Tefsiru Taberi (15/5, 15) 391 Ahmed (1/296) Taberani (11/64) İbni Sa'd Tabakat (1/417)

- İbni Ömer Radıyallahu anhuma'dan; Müslim (iman, 275) Buhari (3/1269) Ahmed (3/119) Deylemi (3191) İbni Abdilberr et-Temhid (14/190)

121

Mesih Aleyhis selam Nereye Nüzul Edecek?

Nevvas b. Sem'an radıyal ahu anhden merfuan;

" Allah, Mesih İbni Meryem'i gönderir, O da Şam'ın doğusunda Minaretul Beyda'ya iner."392

Nevevi Rahmetullahi aleyh der ki; "Bu minare bugün Şam'ın doğusunda Mevcuttur"393

Muhasara;

Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; " Müslümanlar Şam'daki Duhan da-

ğına kaçarlar. Deccal gelir ve onları Muhasara altına alır. Bu kuşatma şiddetlenir ve sıkıntı-

lar da iyice artar. Sonra Meryem oğlu İsa (A.S.) nüzul eder. Bunun üzerine bir seher vakti şöyle nida edilir;

"Ey insanlar! Yalancı habise karşı huruç etmenize mani olan nedir?"

Derler ki;

"Bu cinlerden bir adamdır"394

Bir rivayette de (Osman Bin Ebil As radıyallahu anh'den merfuan);

" Deccal'in kuşatması altında iken onlara şiddetli bir açlık isabet eder, çok sıkıntı çe-kerler. Hatta içlerinden birsi yayının kirişini pişirse onu bile yer. Onlar bu halde iken seher vakti bir münadi söyle nida eder;

"Ey insanlar! Size gavs geldi (3 defa)" Birbirlerin derler ki;

"Bu tok bir adamın sesidir"395

İsa Aleyhis selam, Mehdi'nin Ardında Namaz Kılar;

Bir önceki hadiste şu da geçer; " İsa aleyhis selam sabah namazı vaktinde nüzul eder.

Müslümanların imamı der ki;

"Ey Ruhullah! Öne geç de namazı kıldır" Buyurur ki;

"Bu ümmetin bazısı bazısına emir kılınmıştır" Bunun üzerine Müslümanların emiri (Mehdi aleyhis selam) öne geçer ve namazı kıldırır."396

392 Müslim (4/2253) Hakim (4/538) Ebu Davud (4321) Tirmizi (2240) İbni Mace (4075) Ahmed (4/181)

** Bu hadisi Keysan radıyallahu anh'den; Taberani (19/196) Buhari Tarihul Kebir (7/233) İbni Kani Mucemus Sahabe (3/141) İbni*

Abdilberr el İstiab (3/1330) İbni Hacer el İsabe (5/268) İbni Ebi Asım el Ahadu vel Me-sani (5/98) Deylemi (8960)

** Evs Bin Evs radıyallahu anh'den; Taberani (1/217) Hatibul Bağdadi Taliyut Telhis (2/508) İbni Ebi Hatim İlel (2/422) Keşful Hafa (2/534) Mecmauz Zevaid (8/205) Heysemi, ricalinin güvenilir olduğunu söyler.*

393 Nevevi el Minhac Bi Şerhi Sahihi Müslim (18/67)

394 Ahmed (3/367) Mecmauz Zevaid (7/344) Heysemi der ki; "Ahmed bunu iki isnad ile rivayet etti. Bir isnadı sahih ricalidir."

395 Hakim (4/524) Ahmed (4/216) İbni Ebi Şeybe (7/491) Taberani (9/60) Mecmauz Zevaid (7/342) İbni Kesir Tefsiri (1/580) Nuaym b.

Hammad Fiten (2/546) Hadis hasendir.

122

Diğer bir rivayet; "Müslümanların imamı salih bir kişi olan Mehdî'dir.

İmamları sabah namazını kıldırmak için öne geçer ve Sabah namazı için tekbir aldığı sırada İsa İbni Meryem nüzul eder. Bunun üzerine imam arkasına dönüp geri çekilir ve insanlara namaz kıldırması için İsa aleyhis selam'ı öne geçirmek ister. İsa aleyhis selam elini Onun omuzlarının arasına koyar ve der ki; "Öne geç ve onlara namazı kıldır.

Şüphesiz ikamet senin için okunmuştur" Böylece imamları (Mehdi A.S) onlara namazı kıldırır."397

Cabir radıyal ahu anh'ın merfu rivayeti;

"Müslümanların emiri İsa aleyhisselam'a der ki;

"Gel de bize namaz kıldır" Der ki;

"Hayır, bazınız bazılarınıza Emir kılınmıştır. Bu Allah'ın bu ümmete bir ikramıdır"398

Son Rasul ve İsa Aleyhi's-selâm

Rasûllerin sonuncusu Muhammed sallallahü aleyhi ve sellem'dir Bunun delili yüce Al ah'ın: "Muhammed sizin adamlarınızdan kimsenin

babası değildir. Fakat o Allah'ın Rasûlü ve peygamberlerin

sonuncusudur." (el-Ahzab, 33/40) buyruğudur.

O halde Peygamber sallallahü aleyhi ve sellem'den sonra hiçbir peygamber gelmeyecektir.

"Meryem oğlu İsa, âhir zamanda inecektir ve o bir rasûldür" denilecek olursa, cevabımız şudur:

Bu doğrudur, ancak o önceki şeriatleri yenileyen bir rasûl olarak inmeyecektir. O, peygamber Muhammed sallallahü aleyhi ve sellem'in şeriati ile hükmeden birisi olarak inecektir. Çünkü gerek İsa'ya, gerekse diğer peygamberlere düşen Muhammed sallallahu aleyhi ve

sellem'e iman etmek, ona uymak ve ona yardımcı olmaktır. Nitekim yüce Al ah şöyle buyurmaktadır:

"Hani Al ah peygamberlerden; size verdiğim kitab ve hikmetten sonra

size beraberinizdekini doğrulayıcı bir peygamber gelince, ona mutlaka

iman edecek ve yardım edeceksiniz diye söz aldığı zaman: Kabul ettiniz mi

ve bu ağır yükünü alıp yüklendiniz mi, demişti. Onlar da: Kabul ettik

demişlerdi. Öyleyse şahid olun ben de sizinle beraber şehadet

edenlerdenim, diye buyurmuştu." (Âl-i İmran, 3/81) İşte peygamberle birlikte olanları tasdik eden rasûl Muhammed

sallallahu aleyhi ve sellem'dir. Nitekim bu husus büyük sahabi İbn Abbas radıyallahu anh. 'dan ve başkalarından sahih olarak rivayet edilmiştir.

396 Ahmed (4/216) İbni Kesir Tefsiri (1/580) bir önceki dipnota bakınız.

397 İbni Mace (4077) Nuaym b. Hammad (2/566) Ümmü Şüreyk

radıyallahu anha'dan.

398 Müslim (1/137) İbnu Carud el Münteka (1/257) İbni Hibban

(15/231) Ahmed (3/345, 384) Ebu Avane (1/99) Beyhaki (9/180) Deylemi (7603) İbni Mende İman (1/517) İbni Hazm Muhalla (1/9, 7/391) 123

Ameller İmandandır, Artar ve Eksilir

ـَمـَ

٠٤ ـَوالإيمانـ: ـَقـولـَوعملـَيزيدـَوـَينقصـكماـَجاءـَفـيالاخبر» أكملـَالمؤمنينـَإيماناًـ، أحسنـ

ـ

» خلقاً:

24- İmân söz ve ameldir. Artar ve eksilir. Tıpkı şu rivayette geldiği gibi:

'İmân bakı-

mından müminlerin en kâmili, ahlakça en güzel olanıdır. '399

İmân: Tasdiktir. Bu tasdik üçlü merhaledir. Kalp ile itikat, dil ile ikrar (söylemek) ve azalar ile amel etmektir.

Tâbî'in âlim Mücahit b. Cebr şöyle dedi: 'İman söz ve ameldir artar ve eksilir.' (Lâlekâî, Şerhu Usûli İ'tikadi Ehli's-Sunne, c. 5/sy. 1023,

-1728-).

Hasânu'l-Basrî (ö. 110 h.) şöyle dedi: 'Ne süslenmeyle ne de temenni ile iman olmaz. Fakat kalpte kesin olarak yerleşen ve amellerle

doğrulanan şeylerdir.' (Hatîb Bağdâdî, İktidâu'l-'İlmu ve'l-Amel, no: 56).

Velid b. Muslim el-Kuraşî şöyle dedi: "el-Evzâ'î, Mâlik b. Enes ve Sa'îd b. Abdul'azîz'i dinlemiştim. Onlar: 'iman amelsiz sözdür' diyenleri hoş

karşılamazlardı ve: 'Amelsiz iman, imansız amel olmaz' derlerdi."

(Lâlekâî, Şerhu Usûli 'İtikadi Ehli's-Sunne, c. 4/sy. 930, -1586-).

Abdullah b. Mubârek şöyle dedi: 'İman söz ve fi ldir. İmanın eksiği olur, fazlası olur.' (Abdullah b. el-İmam Ahmed, es-Sunne, (5/315,

-627-).

Fudayl b. 'Iyâd (ö. 186 h.) şöyle dedi: 'Bize göre imanın içi ve dışı dil ile ikrar, kalp ile söylemek ve onunla amel etmektir.' (Lâlekâî, Şerhu Usûli

'İtikadi Ehli's-Sunne, c. 5/sy. 1030, -1742-).

İmâm Şâfi'î (ö. 204 h.) şöyle dedi: "Sahâbe, tâbî'in ve onlardan sonra bizim kendilerine ulaştığımız kimseler: 'İman, söz, fi l ve niyettir; bu üçünden birisi diğeri olmadıkça geçerli olmaz'

diye icma ettiler." (Lâlekâî, Şerhu Usûli 'İtikadi Ehli's-Sunne, c. 5/sy.

1028, -1735-).

Buhârî (ö. 256 h.)dedi ki: 'Çeşitli ülkelerde binden fazla âlimle karşılaştım. Hiç kimsenin imanın söz ve fi l olduğunda, artıp eksilebileceğinde ihtilâf ettiğini görmedim.' (Lâlekâî, Şerhu Usûli

'İtikadi Ehli's-Sunne, c. 5/sy. 959, -1597-).

Ebû Zur'a er-Râzî (ö. 264 h.) şöyle dedi: 'Bize göre iman söz ve fiildir; artar ve eksilir. Kim bunun dışında başka bir şey söylerse o bid'atçıdır, mürciedendir.' (İbn Recep el-Hanbelî, Tabakâtu'l-Hanâbile, c. 1/sy.

203).

Abdu'l-Kâdir Geylânî, (ö. 561 h.) şöyle dedi: 'Biz inanıyoruz ki iman dil ile söylemek, kalp ile tanımak ve erkanıyla amel etmektir.'

Gunyetu't-Tâlibin Tariki'l-Hak, ([1/62 Dımaşk, Dâru'l-Elbâb]

Alimler bu esasta icma etmişlerdir.

399 Ebû Hureyre 'dan rivayet edilmiştir. Ebû Dâvud, (4682); Tirmizî, (2612 -sahih demiştir-); Dârimî, (Rikâk, 74. bab) ve Ahmed, (2/250, 472,

527, 6/47, 99) rivayet etmiştir. Elbânî hadise Sahîhi Ebû Dâvud'da hasen-sahihtir demiştir.

124

El-Fudayl b. Iyaz dedi ki: "Bize göre iman içte ve dışta dil ile ikrar, kalp ile kabul ve gereğiy-le ameldir."400

Ebu Sevr: "İman; kalp ile tasdik, dil ile söylemek ve organlarla amel etmektir."401

El-Âcurrî, eş-Şerîa adlı eserinde şöyle bir başlık açmıştır: "İmanın kalp ile tasdik, dil ile ikrar ve azalarla amel olup bir kimsenin ancak bu üç şeyi bir araya getirmekle mümin olacağı babı"402

İmam Malik şöyle demiştir: "İman söz ve ameldir."403 İmam Ahmed:

"İman söz ve ameldir."404

İmam Buhari, alimlerden binden fazla kişiden hadis yazdığını ve ancak imanın söz ve amelden ibaret olduğu itikadında olanlardan hadis

yazdığını zikretmiştir.405

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat alimlerinin cumhuru imanı tarif ederken bazen "söz ve ameldir" di-ye, bazen de "dilin sözü, kalbin tasdiki ve azaların ameli" diye açıklamışlardır. Bu iki ifade de tek bir manaya delalet etmektedir. Seleften; "İman hem kavl (söz), hem de ameldir"

diyen kimse: kalbin ve dilin kavlini, kalbin ve organların amelini kasteder.

El-Âcurrî, eş-Şerîa'da der ki: "Ebu Ca'fer Muhammed b. Süleyman dedi ki: "Sufyan b.

Uyeyne'den bir çok defa "İman söz ve ameldir" dediğini işittim. Ondan alıp kabul ettiğimiz husus-lardan birisi: "söz ve ameldir. Zira şüphesiz amel olmadan söz olmaz." İbn Uyeyne'ye: "Artar ve eksilir mi?"

denildi. “Ya ne olacak?” dedi.406

İbn Teymiyye de, Ebul Meali’nin el-İrşad’ının şerhinde Şeyh eş-

Şehristani’nin şu sözlerini nakleder: “Ehli Eser, (rivayet ehli/Hadis ehli) farzı ve nafilesiyle bütün taatlerin iman olduğu görü-

şündedirler. Bu tabirle Al ah’ın farz ve nafile olan emirlerini yerine getirmeyi, tahrim ve te’dip tü-

ründen bütün yasaklarından sakınmayı kastederler.”407

Yine der ki: “Bu yüzden iman; söz ve ameldir görüşü Ehli sünnete ait olup sünnetin şiarlarındandır. Birçok kimse bu konuda icma

nakletmiştir.” Nitekim İmam Şafi , el-Ümm adlı eserinde şöyle der:

“Sahabe, Tabi n ve onlardan sonrakilerden onlara yetişenlerin icmaı bu şekilde olup; iman; söz, amel ve niyettir demişlerdir. Bunlardan biri eksik olduğu zaman diğerleri geçerli olmaz.”408

Sonra İbn Teymiyye bu görüşte olan Mekke, Medine, Kufe, Basra ve Vasıt imamlarının isimlerini sayar. Ebu Ubeyd der ki: “Bu bize göre Ehli Sünnetin amel edilen kavlidir.”409 Bunun dışındaki rivayetler de aynı icmayı göstermektedir. Bu konuda muteber bir hilaf yoktur.

Selefin dediği gibi iman; taatlerle artar ve günahlarla eksilir.410 Al ah Teala: “Onlara ayetleri okunduğu zaman imanları artar” (Enfal 2) buyurmuştur.

400 Abdullah b. Ahmed; es-Sunne (627)

401 El-Lalkai; Şerhu Usuli Ehli’s-Sunne ve’l-Cemaa (1590)

402 Eş-Şeria (119)

403 Abdullah b. Ahmed; es-Sunne (638)

404 Abdullah b. Ahmed; es-Sunne (599)

405 Şerhu Usuli Ehli's-Sunne ve'l-Cemaa (1597)

406 Âcurrî; Kitabu'ş-Şerîa (s.116)

407 İbn Teymiyye el-İman (s.124)

408 A.g.e s.265

409 El-İman s.266 vd.

410 İbn Hacer, Fethu'l-Bari (1/47) Acurri eş-Şeria (s.114) Muhammed b. Ali radıyal ahu anh'den.

125

Yine şöyle buyurur: "İman edenlerin ise imanları artar"(Tevbe 124)

"O, müminlerin kalplerine imanlarına iman katmaları için sekinet indirendir."(Feth 4)

"Bir sûre indirildiği zaman, o münafıklar arasında, "bu sûre hanginizin îmanını artır-dı?" diyenler vardır. İşte o îman edenler var ya, onların îmanını artırmıştır Ve bunu, birbirlerine müjdelerler."

(Tevbe 124)

"Kendilerine kitap gelenler, bilgi edinsin; müminlerin de iman üstüne imanları artsın." (Muddessir 31)

"İman altmış küsur şubedir. Bunun en üstünü "La ilahe illallah"

demek (Al ah'tan baş-

ka ibadete, tazime, korkuya, sevgiye layık bir ilah olmadığını söylemek) ve en alt şubesi yoldan eziyet veren şeyi kaldırmaktır. Hayâ da imandan bir şubedir. "411

Mesela bir kimse haya sahibi ise, haya sahibi olmayana karşı daha fazla iman sahibidir.

Yoldan eziyet veren şeyi kaldıranın imanı artar.

"Cennetlikler cennete, cehennemlikler de cehenneme girince Allah Azze ve Celle şöyle buyurur: "Kalbinde hardal tanesi ağırlığınca iman olanları çıkarın." Bunun üzerine simsiyah olmuş halde çıkarılırlar.

Sonra hayat nehrine sokularak suda yeşeren tane gibi biterler…"412

Bu hadiste hardal tanesi kadar da iman bulunabileceği ifade ediliyor.

İmam Buhari rahimehullah, Sahih'inde imanın ziyade ve noksanına dair başlık açarak ge-

çen ayetleri ve benzerlerini kaydettikten sonra şu hadisi nakleder:

"La ilahe illallah diyenlerden kalbinde arpa ağırlığınca hayır bulunanlar cehennemden çıkarılır. La ilahe illallah diyenlerden kalbinde buğday ağırlığınca hayır bulunanlar cehennemden çıkarılır.

La ilahe illallah diyenlerden kalbinde zerre ağırlığınca hayır bulunanlar cehennemden çıkarılır."413

Bir kimsenin cehennemden çıkabilmesi için Tevhidi muhafaza etmiş

olması gerekir. Yani şirk koşmadan, küfür işlemeden ölmesi şart. Bu şekilde ölürse insan, ne kadar günahkar olursa olsun, imanı ne kadar eksik olursa olsun yani arpa kadar, buğday kadar, zerre kadar da olsa o kimsenin cehennemden çıkacağı bildiriliyor.

"Ebu Hureyre radıyal ahu anh'den merfuan; "Müminlerin iman bakımından en kamili, ahlakı en güzel olanıdır. En hayırlınız ise, kadınlarınıza en hayırlı olanınızdır."414

Halimi der ki; "Bu hadisi şerif, güzel ahlakın iman olduğunu

gösteriyor. Bunun yokluğu ise imanda eksikliktir. Müminler

imanlarında farklı derecededirler. Bazısının imanı daha kamildir."

İsmail b. Reca'dan; "Mervan minbere çıktı ve hutbeye (bayram) namazından önce başladı.

Birisi; "Ey Mervan! Namazdan önce hutbeye başlamakla Sünnete

muhalefet ettin! Böyle yapamazsın!" dedi. Ebu Said radıyallahu anh;

"Bu kimdir?" diye sordu. O adamın kim olduğunu söyle-diklerinde şöyle dedi;

"Şüphesiz bu adam, üzerine düşeni yaptı. Zira Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöy-le buyurduğunu işittim;

411 Buhari (9) Müslim (35)

412 Buhari (22) Muslim (183)

413 Buhari (44)

414 Ahmed (2/250, 527) Hakim (1/3) Beyhaki Şuab (1/61) Ebu Nuaym Hilye (9/248) sahihtir.

126

"Kötü bir iş gören ona eliyle mani olsun. Buna gücü yetmezse diliyle engel olsun.

Buna da güç yetiremezse kalbiyle nefret etsin. İşte bu sonuncusu da imanın en düşük de-recesidir."415

Ali b. Ebi Talib radıyal ahu anh dedi ki: "İman kalpte beyaz bir nokta olarak başlar, iman arttıkça beyazlık da artar. Öyle ki kalp tamamen

beyaz olur. Nifak da kalpte siyah bir nokta olarak başlar. Nifak arttıkça siyahlık da artar. Ta ki kalp tamamen siyah olur."416

Tahavi şarihi şöyle der: "Bu anlamda sahabe sözleri çoktur. Bunlardan biri de Ebud-Derda radıyallahu anh'ın şu sözüdür: "Kişinin zaman

zaman imanını gözden geçirmesi, ondan neyin eksildiğine bakması fıkhındandır. Yine imanının artmakta mı yoksa eksilmekte mi

olduğunu bilmesi de kulun fıkhındandır."

Ömer -Radıyallahu anh- arkadaşlarına: Gelin, imanımızı arttıralım der ve bunun üzerine aziz ve celil olan Al ah'ı zikrederlerdi.417 Yani sahabeler imanın artacağını biliyorlardı.

İbn Mes'ud -Radıyallahu anh- da dua'sında: Allah'ım imanımızı, yakîn'imizi ve fıkhımızı arttır, derdi.418

Muaz b. Cebel -Radıyallahu anh- bir adama: Gel, beraber oturalım da bir saat (an, süre) iman edelim, dedi.419

Bunun bir benzeri Abdul ah b. Revaha'dan da rivayet edilmiştir.420

Ammar b. Yasir -Radıyallahu anh-ın da şöyle dediği sahih olarak rivayet edilmiştir: "Üç özellik kimde bulunursa, o kimse imanını kemale erdirmiş demektir. Kendisine karşı (kendisini kayırmaksızın) adil davranması, az varlığına rağmen infak etmesi ve herkese selamı yayması." Bunu Buharî -Al ah'ın rahmeti üzerine olsun-Sahih'inde zikretmektedir.421

Acurrî eş-Şeria'da isnadıyla Umeyr b. Habib'den naklediyor: Umeyr

"İman artar ve eksilir"

deyince ona: "Onun artması ve eksilmesi nedir?" dediler. O da dedi ki:

"Al ah Azze ve Cel e'yi zikredip O'na hamd ve tesbih ettiğimiz zaman işte bu artmasıdır. Eğer gafil olur ve unutursak işte bu da

eksilmesidir."

İbn Abbas ve Ebu Hureyre radıyallahu anhum'den isnadıyla rivayet ediyor: "İman artar ve eksilir." Ebu Davud senediyle bize

.

Abdurrazzak'tan tahdis etti, dedi ki: "Ma'mer, Süfyan es-Sevri, Malik b. Enes, İbn Curayc ve Süfyan b. Uyeyne'nin şöyle dediklerini işittim:

"İman söz ve ameldir.

Artar ve eksilir."422

415 Müslim (s.50 no:78) Beyhaki Şuab (1/61)

416 Ebu Bekir b. Ebi Şeybe el-İman (s.9)

417 İbn Ebi Şeybe, İman 108; el-Musannef, 11/26.

418 Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebir, 8549; el-Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, 10/185.

419 Buhârî, İman bölümünün başlarında; İbn Ebî Şeybe, İman 105.

420 İbn Ebî Şeybe, İman 116; el-Musannef, 11/43

421 İbn Ebî Şeybe, el-Musannef, 11/43. İbn Ebi'l-İzz Şerhu Akideti'tTahaviye (s.247) İbn Teymiyye el-İman (s.191)

422 Acurri, eş-Şeria (s.111)

Namazı Terk Eden Kâfir Olur

- ومن ترك الصلاة فقد كفر . «

« ٠١

» . ليس من الأعمال شيء تركه كفر إلا الصلاة«

. من تركها فهو كافر . وقد أحل اهلل قتله

25- 'Kim namazı terk ederse o kâfir olur. '

‘Namazdan başka terki küfür olan amel yoktur.’

Şerh: Kim namazı terk ederse kâfirdir. Nitekim Al ah onun katlini helal kılmıştır. Namazı terk etmenin küfür olduğuna dair hakkında gelen rivayetlerin bazıları:

) .

ي ي

اهلل

: لاحعَهحدِ لأنِيِ ب َب َخ َهُمح لاصَّلاَةُ فَمَنح ت ركَهاَ ف َقَدح كَفرَ َ

ولُ

حَاَ وَ

عَنح ب ُرَيحدَةَ قَ لاَ : قَ لاَ ر َسُ (

Bureyde (

)’dan, o şöyle dedi: Rasûlüllâh buyurdu ki: ‘Bizlerle onların (yani: münafıkların) arasındaki sözleşme (yani: onlarla savaşmamıza mani olan) namazdır. Kim bu namazı terk ederse kâfir olur.’423

Enes İbn Mâlik ’dan, o şöyle dedi: “Nebî şöyle dedi:

) جِ هاَرا ً.

ق لاَ : قَ لاَ لانَّبِيُّ : مَنح ت ركَ لاصَّلاَةَ مُتَ عَم داً ف َقَدح كَفرَ

عَنح أنَسِ ب حنِ م َلاِكِ (

‘Her kim ki kasten namazı terk ederse açıkça küfre düşmüştür.’”424

Enes (b. Mâlik) ’dan, Rasûlüllâh ’i şöyle derken işittim dedi:

كُ

ولُ

قُ : بَنيحَ لاحعَبحدِ وبَنيحَ لاحكُفحرِ، لَوح لاشرحكِتَ رح

اهللر

يَ

ولَ

لِكرِ

قلاَ :سَمِعحتُ رَسُ

عَح أنَسٍ بحنِ ماَ)

لاصَّلاَةِ، فَإِذاَ تَ ركَ لاصَّلاةَ فَ قَدح كَفَرَ .)

‘Kişi ile küfür veya şirk arasındaki şey namazdır. Namazı terk ettiği zaman kâfir olur.’425

Ebû Sufyân ’dan, dedi ki: Ben Câbir ’dan duydum şöyle diyordu: Ben Nebî ’den, şöyle derken işittim:

423 Tirmizî, (2623); Nesâ’î, (1/231); İbn Mâce, (1079); İbn Hibbân, Ahmed (5/346) da sahih olarak rivayet etmişlerdir. Ayrıca Şeyh Elbânî, Tergîb’in Sahîh’inde tahrîc etmiştir.

424 Taberânî, Evsât’ta rivayet etmiştir. Heysemî, Mecmâ‘u-Zevâ’id,

(1/295)’te zikretmiştir.

425 Muhammed İbn Nasr, Kitâbu’s-Salât, (899)’da rivayet etmiştir.

بَنيحَ

ولُ

قَ : إِنَّ بَ نَ يحَ لارَّ جُلِ وَ

لانَّبِيِّ يَ

قُولُ: سَمِعتُ

يَ

جَابِرًا

قَولَ: سَمِعتُ

عَحَ أَبِي سُفحيانَ (

لاشرحكِ وَلاحكُفحرِ تَ رحكُ لاصَّلاَةَ ـ)

‘Şüphesiz ki kişi ile şirk ve küfür arasındaki şey sâdece namazı terk etmektir.’426

Câbir (İbn ‘Abdil ah) ’dan, (şöyle dedi): “Nebî ’den buyurdu ki:

كُ لاصَّلاَةَ ـ)

لَ

قَ ا : بَ نَ يحَ لاحكُفحرِ وَاحلِميانَ تَ رحِ

: أَنَّ لانَّبِيَّ

عَحَ جَابِرٍ (

‘İmân ile küfür arasındaki şey namazı terk etmektir.’”427

Bu mevzuda Nebî ’in ashâbından rivayet edilen eserler de vardır: İbn Mes‘ûd ’dan o dedi ki:

) .

:

قلا

ودِ

مَحت ركَ لاصلاةَ كَفرَ

عَنِ ابجنِ مَسحعُ(

‘Kim namazı terk ederse kâfir olur.’428

Câbir İbn ‘Abdil ah ’dan, o dedi ki:

).

دِاهللِ

قلاَ : مَحدلَ حيُصَلف َهُوَ كافِرٌ

عَنحجاَبرِ بحنِ عَبحد (

‘Kim namaz kılmazsa o kişi kâfirdir.’429

İbn ‘Abbâs ’dan, o şöyle dedi:

) .

بِاسٌرِ

قلاَ : مَحت ركَ لاصلاةَ فَقَدحكَفرَ

عَنِ ابجنِ عَ(

‘Her kim ki namazı terk ederse kâfir olmuştur.’430

‘Alî İbn Ebî Tâlib ’dan, o şöyle dedi:

).

لِبِرِ

قالا : من ترك الصلاة فهو كافر

(رواه محمد بن نصر المروزي بإسناد صحيح)

'Her kim namaz kılmazsa o kâfirdir.'431

426 Müslim, (82); Ebû Dâvud, (4678); Tirmizî, (2619); Nesâ'î, (465) ve İbn Mâce, (1078)'de rivayet etmişlerdir.

427 Tirmizî, (2618); Muhammed İbn Nasr, Kitâbu's-Salât, (887) ve İbn Ebî Şeybe, İmân, (44)'te sahih olarak rivayet etmişlerdir.

428 Taberânî, Kebîr, (8939) ve Ācurrî, Şeri'a, (133)'te sahih olarak rivayet etmişlerdir.

429 İbn 'Abdilberr, et-Temhîd, (4/225)'te sahih bir senedle rivayet etmiştir.

430 Muhammed İbn Nasr, Kitâbu's-Salât, (939) ve İbn 'Abdilberr, et-

Temhîd, (4/225)'te sahih bir senedle rivayet etmişlerdir.

Rasûlüllâh 'in Ashâbının Hepsi Namazı Terk Edenin Kâfir Olarak Görmeleri: Ebû Hureyre 'dan, o şöyle dedi: 'Rasûlüllâh 'in Ashabı namazdan başka hiç bir amelin terkini küfür olarak görmezlerdi.'432

Mucâhid İbn Cebr 'dan, (o da), Rasûlüllâh 'e arkadaşlık yapmış

birisi olan Câbir İbn

'Abdullah el-Ensârî 'dan, dedi ki: "Kendisine dedim ki: 'Rasûlüllâh

'in zamanında, sizce amellerden, küfür ile imânın arasını ayıran ne idi? (diye sordum.)' (O da): 'Namaz' (diye cevap verdi.)"433

431 Muhammed İbn Nasr, Kitâbu's-Salât, (933); Ācurrî, Şeri'a, (135); İbn Ebî Şeybe, Musannef, (10485) ve İmân (126); Beyhakî, Şu'abu'l-

İmân, (41) ve Buhârî, Târîhu'l-Kebîr'de sahih olarak rivayet etmişlerdir.]

432 Hâkim, Mustedrek, (1/7); Tirmizî, Sunen, (2624); İbn Ebî Şeybe, Musannef, (10495) ve İmân (137)'de ve Muhammed İbn Nasr, Kitâbu's-Salât, (948)'de sahih olarak rivayet etmişlerdir. Şeyh Elbânî, Sahîhi Tergîb'de (564) tahrîc etmiştir.

433 Muhammed İbn Nasr, Kitâbu's-Salât, (892) ve Hibetullâhi't-Taberî, Usûlu's-Sunne, (1538)'de hasen olarak rivayet etmişlerdir. Şeyh Elbânî, Sahîhi Tergîb'de tahrîc etmiş ve hasen demiştir.

نقدم ، عثمان بن عفان

، ث ، ُث عمر بن ْالخطابُ

أبو بكر الصديق : ١٠ - وخبر هذه الأمة بعد نبيها

َ.لم يختلفوا في ذلك

هؤلاء الثلاثة كما قدمهم أصحاب رسول الله

وطلحة

ي بن أبي طالب

ث بعد هؤلاء الثلاثة أصحاب الشورى ْالمسة : كما في الأصل والصواب ْالمسة عل ُ

.وكلهم يصلح للخلافة وكلهم إمام.

وسعد

وعبد لارمحن بن عوف

ولازبري

ثُ ثُ عمر ي وأصحاب ه متوافرون - أبوبكرُ

اهلل ورسول عن دنا كذا » :

ونذهب إىل حديث ابن عمر

نسكت . «

ثُ

عثمان

على قدر أصحاب لاشورى : أهل بدر من املهاجرينُ ث أهل بدر من الأنصار من أصحاب رسول اهلل

بعد

ث منُ

لاجرة ولاسابقة) فأولاً (.

أولاً

26- Nebî ’den sonra bu ümmetin en hayırlısı Ebû Bekr es-Sıddîk , sonra ‘Umer b.

el-Hattâb , sonra ‘Usmân b. ‘Affân ’dur. Rasûlüllâh ’in ashâbının öne geçirdikleri gibi biz de bunları öne geçiririz. Bu konuda ihtilaf etmemişlerdir.

Bu üçünden sonra beş şura ashâbı -Asıl ve doğru olan nüshada geçtiği gibi beş ki-

şidir.-434; ‘Alî b. Ebî Tâlib , Talhâ , Zubeyr , Abdurrahmân b.

‘Avf ve Sa‘d gelir.

Bunların hepsi halife olmak için uygundur ve hepsi de imam kimselerdir.

Bu konuda tutmuş olduğumuz yol, bu İbn 'Umer hadisidir: '-

Rasûlüllâh hayatta iken, ashâbı şöyle sıralanırdı-; Ebû Bekr , sonra

'Umer , sonra 'Usmân ve daha biz sonra susardık.'435

Bundan sonra Muhacirlerden olup Bedir ehlinden olan şura ashâbı gelir. Sonra Rasûlüllâh 'in Ensâr'dan olan Bedir ehli ashâbı gelir.

Bundan sonra hicretteki öncelikle-rine göre (faziletçe sıralanırlar).436

Şerh: Halifelerin kendi aralarındaki fazilet halifelik sırasına göredir.

Sâlim b. 'Abdullah dedi ki: ('Abdullah) İbn Ömer şöyle dedi: "Biz Rasûlüllâh hayatta iken şöyle derdik: 'Kendisinden sonra Nebî 'in ümmetinin en faziletlisi Ebû Bekir'dir. Sonra Ömer'dir. Sonra da Osmân'dır. Al ah hepsinden razı olsun.'"437

Bize İbn Ömer 'dan tahdîs etti. Dedi ki:

434) كما في الأصل والصواب الخمسة: (Asıl ve doğru olan nüshada geçtiği gibi beş kişidir) sözünde sad harfi fazla-dan tekrar edilmiştir. (z:ز): Almanya Leipzig Kütüphanesi nüshasında buna benzer bir ifade

vardır. Fakat (t:ط): Ebû Ya'lâ'nın Tabakât'ındaki nüshada ise:) الخمسة

اصحاب الشورى): (Beş şura ashâbı) şeklindedir.

435 [Buhârî, (no: 3655, 3697); İbn Mâce, (İkâme, 187. bab); Ebû Dâvud, (no: 4627-4628); Ahmed, Musned, (2/14) ve Tirmizî, (no: 3707).

436 Asıl nüshada ibare açık değildir. (h:خ): Zahiriye Kütüphanesi, (t:ط): Ebû Ya'lâ'nın Tabakât'ı ve (z:ز): Almanya Leipzig Kütüphanesi nüshalarından düzelttim

437 Elbânî, sahih demiştir. Bkz. Zilâlu'l-Cenne, (1190).

“Biz Nebî zamanında şöyle diyorduk: ‘(Sahâbelerden) hiçbir kimseyi Ebû Bekir ’ya denk tutmayız. (Ondan) sonra aynı şekilde Ömer ’ya

(kimseyi denk tutmayız). Sonra da aynı şekilde Osmân ’ya da (kimseyi denk tutmayız). Sonra Nebî ’in (öteki) sahâbelerinin aralarında bir derecelendirme yapmayı/fazilet farkı gözetmeyi terk ederiz.’”438

438 el-Mişkât, (6076, İkinci Tahkik); Zilâlu’l-Cenne, (1192) 132

Sahabelerin Fazileti

لاقرنـ لانيب بعثـ فـيهم .

٠٧ ـُث أفضل لاناس بعد هؤلاء : أصحاب رسول اهلل

شهراً أو يوماً أو ساعةً أو رآه فهو من أصحابه، له من لاصحبة على قدر ما صحبه، وكانت

كل من صحبه سنةً أو

ه ، ونظر لايه)نظرة(.

سابقته معه ، وسَعد من

فأدناهم صحبة هو أفضل من لاقرنـ لانيـل يروه ، ولو لقوا اهلل جميع الأعمال .

تـابنيه

، ورأوه وسَعوا منه،)ومن(رآه بعينه، وآمن به ولو ساعة أفضل بصحبته من لا ع

كان هؤلاء لانيـ صحبوا لانبيه

ولو عملوا كل أعمال لاريه.

27- Rasûlüllâh ’in bu sahâbelerinden sonra insanların en üstünleri, O’nun gönde-rildiği asırda yaşayanlardır.

O'nunla bir sene veya bir ay, veya bir gün veya bir saat sohbet eden veya O'nu gö-

ren kişi; işte o, onun Ashâbındandır. Bunların her birisinin onunla arkadaşlık süresi kadar sahabelikten payı vardır. Onunla geçirdiği zamana, ondan işitmesine ve onu görmesine göre bir kere (fazla)439

görse bile sahâbeliği faziletlidir.

Onların sahâbelik bakımından en altta olanı, topladığı birçok amellerle Allah'a ka-vuşsa bile Rasûlüllâh 'i görmeyenlerden daha üstündür.

Nebî 'e sahâbelik edenler,440 onu görmüşler, ondan dinlemişlerdir.

Onu gözüyle görüp imân eden (kimse),441 bir anlık bile görmüş olsa sahâbeliği sebebiyle, bütün hayırları toplamış olan tâbî'inden üstündür.

Şerh: Al ah Teala buyuruyor ki; "İman edip de Allah yolunda hicret ve cihad edenler, (muhacirleri) barındıran ve yardım edenler var ya, işte gerçek müminler onlardır. Onlar için mağfiret ve bol rızık vardır.

Sonradan iman eden ve hicret edip de sizinle beraber cihad edenler de sizdendir. Allah'ın kitabına göre yakın akrabalar birbirlerine (vâris olmağa) da-ha uygundur. Şüphesiz ki Allah her şeyi bilendir. "(Enfal 74-75)

Bu ayetler, bütün sahabeleri kapsamakta ve onların iman ve cihad için birbirlerine dost olduklarını beyan etmektedir. Nitekim muhacirler, ensar ve fetihten sonra müslüman olup cihad edenler bir arada sayılmıştır.

İbn Kesir rahimehullah bu ayetlerin tefsirinde der ki; "Al ah Teâlâ, müminlerin dünyadaki hükmünü zikrettikten sonra, âhirette onlar için neler olacağını da zikretmiş ve daha önce surenin başında geçtiği gibi onlarda gerçek iman bulunduğunu haber vermiştir. Al ah Teâlâ onları bağış-

lama ile ve - şayet olmuşsa - günahlarından vazgeçme ile

mükâfatlandıracağını, onlara güzel, bol, temiz, şerefli, devamlı, ebediyen kesilmeyecek, sona ermeyecek, güzelliği ve çeşitli olmasın-439

Bu ziyade haşiye/dipnottan ve (z:ز): Almanya Leipzig Kütüphanesi nüshasındandır. Bu kısım (t:ط): Ebû Ya'lâ'nın Tabakât'ındaki nüshada yoktur.

440 (t:ط): Ebû Ya'lâ'nın Tabakât'ındaki nüshada)كما هؤلاء(: (Onlar gibi) şeklindedir.

441 (t:ط): Ebû Ya'lâ'nın Tabakât'ındaki nüshadan ziyadedir.

133

dan usanılmayacak rızıklar bahşedeceğini haber vermektedir. Sonra Al ah Teâlâ, dünyada iken onların üzerinde bulundukları iman ve sâlih amellerde kendilerine tâbi olanların, âhirette de onlarla birlikte olacağını haber vermektedir."

Al ah Teala buyuruyor ki; "(Allah'ın verdiği bu ganimet malları,) yurtlarından ve mallarından uzaklaştırılmış olan, Allah'tan bir lütuf ve rıza dileyen, Allah'ın dinine ve Peygamberine yardım eden fakir muhacirlerindir. İşte doğru olanlar bunlardır. Daha önceden Medine'yi yurt edinmiş ve gönüllerine imanı yerleştirmiş olan kimseler, kendilerine göç edip gelenleri severler ve onlara verilenlerden dolayı içlerinde bir rahatsızlık hissetmezler.

Kendileri zaruret içinde bulunsalar bile onları kendilerine tercih ederler. Kim nefsinin cimriliğinden korunursa, işte onlar kurtuluşa erenlerdir. "(Haşr 8-9)

Abdurrahman Bin Sa'dî rahmetulahi aleyh bu ayetleri tefsir ederken şöyle der; "İmanlarının gereği ile amel eden o sadıklar, iman iddiasında bulunup da onu cihad, hicret ve başka ibadetlerle tasdik etmeyenlerin aksine, imanlarını salih amellerle ve meşakkatli ibadetlerle tasdik etmişlerdir. Al ah'a ve rasulüne, isteyerek, muhabbetle ve tercihleriyle iman eden Evs ve Hazrec'den yardımcılarının, Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sel em'e yardım ederek kızıldan ve siyahtan onu

korudukları, bütün beldelerin harp, şirk ve şer beldesi olduğu sırada hicret ve iman diyarını hazırlayıp oraya dönen müminlerin mercii, hicret edenlerin sığınağı ve Müslümanların koruyucu mes-keni haline getirdikleri açıklanmaktadır. Dinin yardımcıları, İslam yayılıp kuvvetlenene, kalpler ilim, iman ve Kuran ile, beldeler kılıç ve dişler ile fethedilene kadar yardımlarına devam ettiler."

"Sahabeyi kiramdan ve seçkin imamlardan olan bu iki faziletli ve temiz sınıf, kendilerinden sonrakilerin ulaşamayacağı ve kendilerinden öncekilerin yetişemeyeceği fazilet ve menkıbelere haiz oldular. Böylece müminlerin seçkinleri, Müslümanların efendileri ve takva sahiplerinin önderleri haline geldiler." Al ah hepsinden razı olsun.

Al ah Teala buyuruyor ki; "Muhammed Allah'ın rasulüdür.

Beraberinde bulunanlar da kâfirlere karşı çetin, kendi aralarında merhametlidirler. Onları rükûya varırken, secde ederken görürsün.

Allah'tan lütuf ve rıza isterler. Onların nişanları yüzlerindeki secde izidir. Bu, onların Tevrat'taki vasıflarıdır. İncil'deki vasıfları da şöyledir: Onlar filizini yarıp çıkarmış, gittikçe onu kuvvetlendirerek kalınlaşmış, gövdesi üzerine dikilmiş bir ekine benzerler ki bu, ekicilerin de hoşuna gider. Allah böylece onları çoğaltıp

kuvvetlendirmekle kâfirleri öfkelendirir. Allah onlardan inanıp iyi işler yapanlara mağfiret ve büyük mükâfat vaat et-miştir. "(Fetih 29) İbn Cerir, Tefsirinde der ki; "(Bişr – Yezid – Said – Katade isnadıyla;) Katade radıyal ahu anh,

"kendi aralarında merhametlidirler" ifadesi hakkında dedi ki;

"Al ah onların kalplerine birbirlerine karşı merhamet atmıştır."

"Onları rükûya varırken, secde ederken görürsün" ayeti hakkında şöyle dedi;

"Onları namazda bazen rüku ederken, bazen secde ederken görürsün"

“Allah'tan lütuf isterler” kavli hakkında dedi ki;

“Rüku ve secdeleri ile, kafirlere karşı çetinlikleri ve birbirlerine karşı merhametleri ile Allah’ın lütfunu talep ederler. Bu, onları üstün kılması ve cennetine dahil etmesiyle yalnız onlara rahmeti-dir.”

134

“ve rıza isterler” yani;

“Rablerinin kendilerinden hoşnut olmasını isterler.”442

Al ah Teala buyuruyor ki; “(İslâm dinine girme hususunda) öne geçen ilk muhacirler ve ensar ile onlara güzellikle tabi olanlar var ya, işte Allah onlardan razı olmuştur, onlar da Allah'tan razı olmuşlardır.

Allah onlara, içinde ebedî kalacakları, zemininden ırmaklar akan cennetler hazırlamıştır. İşte bu büyük kurtuluştur. ”(Tevbe 100) İbn Kesir rahimehullah bu ayetin tefsirinde şöyle der; “Yüce Al ah, muhacir ve ensârın en önde ve ileri gelenleriyle, ihsan ile onlara uyanlardan razı olduğunu haber vermiştir. O halde onlara, buğz eden veya söven veya sahabelerden bazısına, özellikle Allah Rasûlünden sonra sahabelerin efendisi, en hayırlısı, en üstünü yani Sıddîk-i Ekber, en büyük halîfe Ebubekir İbn Ebi Kuhâfe radıyallahu anh’e buğz edip sövenlere yazıklar olsun. Râfızîlerden ayrılan bir grup ashabın en üstünlerine düşmanlık etmiş, onlara buğz etmiş ve onlara sövmüşlerdir.

Bundan Al ah’a sığınırız.

Bu, onların akıl arının ve kalplerinin ters çevrilmiş olduğunu gösterir.

Al ah'ın hoşnut olduklarına sövdüklerine göre Kur'an'a iman nerede, onlar nerede?

Ehl-i sünnet ise; Allah'ın hoşnut olduklarından hoşnut olur, Al ah ve Rasûlünün kötülediklerini kötüler, Al ah'ın sevdiklerine sevgi besler, Al ah'ın düşman olduklarına düşman olurlar. Onlar bidat çıkaran değil, tabi

olanlardır, ayrılığa düşerek dağılan değil, uyanlardır. Bu yüzden onlar, Al ah'ın kurtuluş ermiş taraftarları ve iman eden kullarıdır."

Nitekim Buhari, Şa'bî – Abdullah Bin Ömer radıyal ahu anhuma tariki ile rivayet ediyor; Peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sellem buyurdu ki;

"Müslüman; Müslümanları elinden ve dilinden selamette kılandır.

Muhacir; Allah'ın yasakladıklarından uzaklaşandır."443

Mekke'nin fethinden sonra müslüman olan sahabeler de bu hicrete dahildir. Zira onlar, Allah'ın yasakladığı kendisinden başkasına kulluk ve diğer yasaklardan uzaklaşmışlardır.

Allah Teala buyuruyor ki; "Ne oluyor size ki, Allah yolunda harcamıyorsunuz? Hâlbuki göklerin ve yerin mirası Allah'ındır.

Elbette içinizden, fetihten önce harcayan ve savaşanlar, daha sonra harcayıp savaşanlara eşit değildir. Onların derecesi, sonradan infak eden ve savaşanlardan daha yüksektir. Bununla beraber Allah hepsine de en güzel olanı vaat etmiştir. Allah'ın yaptıklarınızdan haberi vardır."(Hadid 10)

"Müminlerden -özür sahibi olanlar dışında- oturanlarla malları ve canlarıyla Allah yolunda cihad edenler bir olmaz. Allah, malları ve canları ile cihad edenleri, derece bakımından oturanlardan üstün kıldı.

Gerçi Allah hepsine de güzellik (cennet) vaat etmiştir; ama mücahitleri, oturanlardan çok büyük bir ecirle üstün kılmıştır. Kendinden

dereceler, bağış-

lama ve rahmet vermiştir. Allah çok bağışlayıcı ve esirgeyicidir."(Nisa 95-96) 442 İsnadı sahihtir. Bişr b. Muaz el-Akdî hakkında Ebu Hatem;

"salihu'l-hadis" dedi. Nesai de aynısını söyledi. Yezid Bin Zürey' el-Ayşî güvenilir ve sağlamdır. Said Bin Ebi Arube'den, hafıza

karışıklığına uğramadan önce rivayet dinlemiştir.

443 Buhari (10)

135

El-Kurtubî, Tefsir'inde der ki; "Bununla beraber Allah hepsine de el-Hüsnâ'yı vaat etmiş-

tir. " Yani yüce Al ah önceden geçen ilklere de, sonradan onlara katılanlara da, hepsine derecele-rinin farklılıkları ile birlikte cenneti vaat etmiştir."

Geçen ayetler, bütün sahabeleri kapsamaktadır. Nitekim buna

muhacirler, ensar ve fetihten sonra müslüman olanlar dahildir. Zira onlar, Ahmed'in Müsned'inde geldiği gibi birbirlerinin dostudurlar; Ahmed, Veki – Şüreyk – Asım – Ebu Vail – Cerir isnadıyla rivayet ediyor; Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem buyurdu ki;

"Muhacirlerle ensar, Kureyş'in Fetihte müslüman olanları ile Sakif'in Fetihten sonra Müslüman olanları kıyamet gününe kadar birbirlerinin dostudurlar."444

Rivayetin diğer bir tarikini de şöyle zikreder; Abdurrazzak – Süfyan –

el-A'meş – Musa Bin Abdullah – Abdurrahman Bin Hilal el-Absî –

Cerir Bin Abdullah isnadıyla; Peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sellem buyurdu ki;

"Kureyş'in Fetihte müslüman olanları ile Sakif'in Fetihten sonra Müslüman olanları dünyada ve ahirette birbirlerinin dostudurlar.

Muhacirler ve Ensar dünyada ve ahirette birbirlerinin

dostudurlar."445

Ebu Ya'lâ bunu Müsned'inde Abdullah Bin Mes'ud radıyal ahu

anh'den rivayet etmiştir. Fakat Ebu Ya'la'nın isnadında zayıflık vardır.

Zira isnadında bulunan İkrime Bin İbrahim el-Ezdî hüccet

getirilmeyecek kadar zayıftır.

Geçen ayetlerde Al ah Azze ve Celle'nin zikredip onlardan razı olduğunu açıkladığı gibi, Peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sel em de bu hadiste onların birbirlerine yakınlığını açıklamıştır.

Allah Teala buyuruyor ki;

"And olsun ki o ağacın altında sana biat ederlerken Allah, o

müminlerden razı olmuş-

tur. Kalplerinde olanı bilmiş, onlara güven duygusu vermiş ve onları pek yakın bir fetihle ödüllendirmiştir."(Fetih 18)

"Onların Rableri katındaki mükâfatları, zemininden ırmaklar akan, içinde devamlı olarak kalacakları Adn cennetleridir. Allah

kendilerinden hoşnut olmuş, onlar da Allah'tan hoşnut olmuşlardır. Bu söylenenler hep Rabbinden korkan (O'na saygı gösterenler) içindir."

(Beyyine 8)

Bu ayet, Rabbinden korkan herkes hakkında umumidir. Sahabeler ise peygamberlerinden sonra bu ümmetin en çok korkanlarıdır. Al ah hepsinden razı olsun. Daha önce geçen Tevbe suresindeki ayette olduğu gibi;

"(İslâm dinine girme hususunda) öne geçen ilk muhacirler ve ensar ile onlara güzellikle tabi olanlar var ya, işte Allah onlardan razı olmuştur, onlar da Allah'tan razı olmuşlardır. "

(Tevbe 100)

Onlar, Mücadele suresinin son ayetine de uyarak bu büyük sevaba ve kurtuluşa nail olmuş-

lardır. Al ah onların hepsinden razı olsun. Al ah Teala buyuruyor ki; 444 Ahmed (4/363)

445 Birinci tarikin isnadında sakınca yoktur. İkinci tarikin isnadı sahihtir.

136

“Allah'a ve ahiret gününe inanan bir toplumun -babaları, oğulları, kardeşleri yahut akrabaları da olsa- Allah'a ve Resûlüne düşman olanlarla dostluk ettiğini göremezsin. İşte onların kalbine Allah, iman yazmış ve katından bir ruh ile onları desteklemiştir. Onları içlerinden ırmaklar akan cennetlere sokacak, orada ebedî kalacaklardır. Allah onlardan razı olmuş, onlar da Allah'tan hoşnut olmuşlardır. İşte onlar, Allah'ın tarafında olanlardır. İyi bilin ki, kurtuluşa erecekler de sadece Allah'ın tarafında olanlardır.” (Mücadele 22) Sahabeler, bu dereceler ile kutlanmıştır. Zira onlar İbrahim’in dininin haklarından olan (Al ah için) dostluk ve düşmanlığı, (Al ah için)sevgi ve nefreti ikame ederek Al ah’ın rızasına kavuşmuş-

lardır. Nitekim kıyamet gününe kadar okunacak olan Kur’an’da Al ah onların tevbelerini kabul edip affettiğine dair ayet indirmiştir;

“And olsun ki Allah, Müslümanlardan bir gurubun kalpleri eğrilmeye yüz tuttuktan sonra, Peygamberi ve güçlük zamanında ona uyan

muhacirlerle ensarı affetti. Sonra da onların tevbelerini kabul etti.

Çünkü O, onlara karşı çok şefkatli, pek merhametlidir. ” (Tevbe 117) Rabbimizin razı olduğunu, tevbelerini kabul ettiğini açıkladığı bu ayetten sonra, Rafızi, zın-dık veya saptırıcı bidatçi gibi bir kafirden başkası, o sahabeler hakkında sövmeye cüret edebilir mi? Allah Teala buyurur ki;

“Allah bir topluluğu doğru yola ilettikten sonra, sakınacakları şeyleri kendilerine açıklayıncaya kadar onları saptıracak değildir. Allah her şeyi çok iyi bilendir.” (Tevbe 115)

“Semûd'a gelince onlara doğru yolu gösterdik, ama onlar körlüğü doğru yola tercih ettiler. Böylece yapmakta oldukları kötülükler yüzünden alçaltıcı azabın yıldırımı onları çarptı.” (Fussilet 17) Nefsine aleyhine aşırılık edip ondan kurtulmayı talep eden ve Al ah’ın azabından serbest kalmayı isteyen işitsin. Bu nasları basiretle düşünerek dinlesin, yalnız dinlemekle kalmayıp hidayete tutunsun ki, Allah Teala’nın haklarında şöyle buyurduğu kimselerden olmasın;

“And olsun, biz cinler ve insanlardan birçoğunu cehennem için yaratmışızdır. Onların kalpleri vardır, onlarla kavramazlar; gözleri vardır, onlarla görmezler; kulakları vardır, onlarla işitmezler. İşte onlar hayvanlar gibidir; hatta daha da şaşkındırlar. İşte asıl gafiller onlardır.” (A’raf 179) Bu vasıflarda olmaktan Al ah’a sığınırız.

Sahabelerin üstünlüklerini ve öncülüklerini gösteren hadislere gelince, sünnet bunun zikri ile doludur. Sahihayn’de Abdullah Bin Mesud radıyal ahu anh’den rivayet edildiğine göre, peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurmuştur;

“İnsanların en hayırlısı benim asrımda yaşayanlar, sonra onları takip edenler ve sonra onları takip edenlerdir. Bunlardan sonra bir topluluk gelir ki, onlardan birinin şehadeti ye-minini, yemini de şehadetini geçecektir.”446

Peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sellem, onların insanların en hayırlıları olduğunu açıklamış-

tır. Al ah’ın düşmanları, hevasından konuşmayan peygamber

Sallallahu Aleyhi ve Sellem’in temize çıkardığı insanları lekelemeye nasıl cüret ediyorlar? Hatta peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sellem, asrında yaşayan sahabelerin mutlak olarak en hayırlılar olduğunu, onlardan faziletli bir asır olmadığını açıklamıştır. Kim bundan başkasını söylerse o zındıktır.

446 Buhari (3651) Müslim (2533)

İmran Bin Husayn radıyal ahu anhuma'nın rivayet ettiği hadiste Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem;

"Ümmetimin en hayırlıları asrımdakilerdir. Sonra onların ardından gelenler, sonra onların ardından gelenlerdir…" buyurmuştur.447

Aişe radıyal ahu anha'nın rivayet ettiği hadiste şöyle geçer; "Birisi Peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sellem'e;

"İnsanların en hayırlısı kimdir?" diye sordu. Buyurdu ki;

"İçinde yaşadığım asırdır. Sonra ikinci, sonra da üçüncü asır."448

Amr radıyallahu anh dedi ki; "Cabir Bin Abdullah radıyallahu

anhuma şöyle diyordu; Ebu Said el-Hudri radıyallahu anh bize şu hadisi nakletti; Rasulullah Sallal ahu Aleyhi ve Sel em buyurdu ki;

"İnsanlar üzerine bir zaman gelir, bir grup insan savaşır ve onlara;

"Aranızda Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'e sahabelik eden kimse var mı?" denilir. Onlar da;

"Evet" derler. Bunun üzerine kendilerine fetih müyesser kılınır. Sonra insanlar üzerine bir zaman gelir, insanlardan bir grup savaşır ve kendilerine;

"İçinizde Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabına sahabelik eden var mı?"

denilir.

"Evet!" derler. Yine kendilerine fetih müyesser kılınır. Sonra insanlar üzerine bir zaman gelir, insanlardan bir grup savaşır ve kendilerine:

"İçinizde Rasûlullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in ashabına sahabelik edenlere sahabelik eden kimse var mı?" denilir. Onlar da:

"Evet!" derler. Bu sebeple kendilerine fetih müyesser kılınır."449

Ebu Bürde, babasından rivayet ediyor; dedi ki; Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem ile beraber akşam namazını kıldık Sonra;

“Oturalım da onunla beraber yatsıyı da kılalım” dedik ve oturduk.

Derken yanımıza çıktı ve:

“Siz hâlâ burada mısınız? ” dedi. Biz şu cevabı verdik:

“Ey Al ah’ın Rasulü! Seninle birlikte akşam namazını kıldık. Sonra:

“Oturalım da seninle bin-likte yatsıyı da kılalım” dedik.

“İyi ettiniz ve isabet ettiniz!” buyurdu. Ardından başını semaya kaldırdı. Çokça başını semaya kaldırırdı ve:

447 Buhari (3650) Müslim (2535)

448 Müslim (2536)

449 Buhari (3649) Müslim (2532)

138

“Yıldızlar semanın güvencesidir. Yıldızlar gidince semaya vaad olunan gelir. Ben ashabım için bir güvenceyim. Ben gidince, ashabıma vaad olunanlar gelir. Ashabım da ümmetim için bir güvencedir. Ashabım gidince ümmetime vaad olunan şeyler gelir.” buyurdu.450

Enes radıyal ahu anh’den; Muhammed Sallallahu Aleyhi ve Sellem’in ashabı, Hendek günü şöyle diyorlardı;

“Bizler, Muhammed’e biat edenleriz

Sağ kaldıkça ebediyen İslam üzere”

Veya “cihad üzere” dedi. Şüphe Hammad’dan kaynaklanmıştır.

Peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sellem ise şöyle diyordu;

“Allah’ım! Gerçekten hayır, ahiret hayrıdır.

O halde Ensarla Muhacirlere mağfiret eyle”451

Rivayetin diğer metinlerinde; “Ensar ve Muhacirleri mübarek eyle”,

“Ensar ve Muhacirleri ıslah eyle” ve “Ensar ve Muhacirlere ikram eyle” şeklinde gelmiştir.

Sehl Bin Sa'd radıyallahu anh hadisinde, Sehl şöyle demiştir: “Biz hendeği kazıyor ve toprağı omuzlarımızda taşıyorken yanımıza

Rasûlullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem geldi ve:

“Allah’ım! Âhiret hayatından başka hayat yoktur.

O halde sen Ensar'la Muhacirlere mağfiret eyle!” buyurdu.452

Gördüğün gibi Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem onların

bağışlanması, ikram edilmeleri, ıslahı ve mübarek kılınmaları için dua ediyor. Sonra da onun sahabesine söven, lanet eden, onları tekfir eden ve münafıklıkla itham eden birileri çıkıyor!

Bu vasıflar, gerçekte onlara sövenlere aittir; Allah Teala buyurur ki;

“Bu sebeple, onun emrine aykırı davrananlar, başlarına bir belâ gelmesinden veya kendilerine çok elemli bir azap isabet etmesinden sakınsınlar.” (Nur 63) Rabbimiz bizleri, rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem’in emrine aykırı davranmaktan, yoluna, metoduna, sünnetine ve şeriatına uymamaktan sakındırmıştır. O halde görüşler ve ameller, onun sözleri ve amelleri ile ölçülmeli, buna uyan kabul edilmeli,

muhalif olan söz de şahıs da ret edilmelidir. Zira böyle söyleyen Allah ve rasulününe karşı gelmiştir. O Al ah Teala’nın buyurduğu gibi alçaktır;

“Allah'a ve Resûlüne karşı gelenler, kendilerinden öncekilerin alçaltıldığı gibi alçaltı-

lacaklardır. Biz apaçık ayetler indirmişizdir. Kâfirler için küçük düşürücü bir azap vardır."

(Mücadele 5)

450 Müslim (2531)

451 Buhari (2835) Müslim (1805)

452 Buhari (3797) Müslim (1804)

139

Al ah'a ve Rasulüne karşı gelişin en büyüğü, Al ah'ın peygamber ve rasul erinden sonra en yüce dostları olan, Allah'ın peygamberi Muhammed Sallallahu Aleyhi ve Sellem'e sahabelik için seçtiği ashabına hakaret etmektir.

Sahabenin Tarifi

Buhari Sahih'inde, Kitabu Fazailis Sahabe'de şöyle bab başlığı açmıştır; "Peygamberin ashabının faziletleri; Peygamber ile Müslüman olarak sahabelik eden veya onu gören onun saha-besidir. Bu tarif aynı zamanda Ahmed, Ali Bin el-Medinî ve muhaddislerin cumhurunun

tarifidir."

Bu tarifin delilleri;

Al ah Teala buyurur ki; "ves-sahibi bil-cenbi: ve yakın arkadaşa"(Nisa 36) İbn Mesud ra-dıyal ahu anh der ki; "O kişinin hanımıdır. Kadın onun yanında bir saat kalsa da, ömür boyu kalsa da böyledir."

İbn Abbas, Mücahid, İkrime ve Katade; "o yol arkadaşıdır." Dediler.

Said Bin Cübeyr; "O salih arkadaştır." Dedi. Yolculuk arkadaşı bir sefer de olsa, daha fazla da olsa, uzun da olsa, kısa da olsa "sahib"

ismini alır.

Sünnetten delili; Ahmed, Edebul Müfred'de Buhari ve Sünen'de

Tirmizi'nin rivayet ettikleri hadistir. Ahmed ve Buhari; Abdullah Bin Yezid el-Kuraşî – Hayve – Şurahbil Bin Şüreyk – Ebu Abdullah el-Hubulî – Abdullah Bin Amr Bin el-Âs radıyallahu anhuma isnadıyla rivayet ediyorlar; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki;

"Allah katında ashabın en hayırlısı sahibine (arkadaşına) en hayırlı olanıdır. Allah katında komşuların en hayırlısı, komşusuna en hayır-lı olanıdır. "453

Bunda geçene sohbetin azı da çoğu da dâhildir. O halde Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile yıllarca veya bir yıl, aylarca veya bir ay, günlerce veya bir gün sohbet eden, hatta sadece onunla karşılaşsa veya onu gündüzden bir saat mümin olarak görse de, o kimse için sahabelik fazileti sabit olur.

İmam Ahmed ve başkaları dedi ki; "Peygamber sallallahu aleyhi ve sel em ile bir yıl, bir ay, bir gün sohbet eden veya mümin olarak onu bir

kez gören herkes, sohbeti kadar sahabedir."

İbn Batta rahimehullah dedi ki; "Kalbinde yakin ile bil ki, bir kimse Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'i görse, ona şahit olsa, ona iman edip tabi olsa, gündüzden bir saatliğine de olsa onu görse, onu görmeyen kimse bütün cennet amelleriyle de gelse, onu görmeyenden üstündür.

Şu zamanda "Sahabe ancak muhacirlere ve ensara denir" diyenlerin sözü münkerdir, sapık-lığı ortada olan bir görüştür. Bu söz,

söyleyeninin sakatlığını gösterir.

Yine iddia edilir ki; el-Hasen, el-Huseyn ve İbn Zübeyr gibi küçük sahabeler, sahabe değil tabi nden sayılır. Sonra bu görüşü el-Iclî'nin Kitabus Sukat'ından nakleder. Halbuki el-Iclî bunu söylememiştir.

Hatta o, el-Hasen Bin Ali'nin (radıyallahu anhuma) tercemesinde der ki;

“Medine’lidir.” Sonra bazı faziletlerini zikreder. Ve el-Huseyn hakkında da; 453 Ahmed Müsned (2/168) Buhari Edebul Müfred (115) Tirmizi Sünen (1944) isnadı hasendir.

140

“Huseyn Bin Ali Bin Ebi Talib radıyallahu anh; El-Huseyn Bin Ali Bin Ebi Talib Kerbela’da öl-dürüldü. Katili Ubeydul ah Bin Ziyad’dır.”

Sonra bazı faziletlerini zikreder. İbnuz Zübeyr’in tercemesinde de;

“Abdullah Bin ez-Zübeyr Bin el-Avvam; Peygamber sallallahu aleyhi ve sel em’den işitmiştir.

O İslam’da doğan ilk çocuktur. Annesi Esma Binti Ebu Bekir’dir.

Mekke’de el-Haccac tarafından öldürüldü ve asıldı.” El-Iclî bunların tercemesini verir ve onların tabi nden olduklarına dair hiçbir-

şey söylemez. Hatta onları güvenilir sayan kimseler zikretmemiştir ki bu ona göre bunların sahabe olduklarını gösterir. Şayet tabi nden saysaydı, onları kimlerin güvenilir saydığını zikrederdi.

Muhacirlerin, Ensar’ın, fetihte ve fetihten sonra Müslüman olanların hepsinin sahabe oluşunun delili ise Allah Teala’nın şu ayetidir;

“Muhammed Allah'ın elçisidir. Beraberinde bulunanlar da kâfirlere karşı çetin, kendi aralarında merhametlidirler.”(Fetih 29) Bu ayet bütün sahabeler hakkında geneldir. Bunu Muhacirler ve Ensar ile kayıtlayanın delil getirmesi gerekir.

İbn Cerir, bu ayetin tefsirinde der ki; “Al ah teala bu ayette Resulul ahı ve müminleri vasıf-landırarak buyuruyor ki:

"Muhammed Al ah’ın rasulüdür. Onun dinine tabi olan sahabileri ise kâfirlere arşı pek sert, birbirlerine karşı çok merhametlidirler.”

Sünnetten delil ere gelince sahabelerin hepsinin buna dahil olduğuyla ilgili konuda çok fazla delil vardır.

Buhari ve Müslim, Ebu Said el-Hudrî radıyal ahu anh'den rivayet ediyorlar; Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki;

"İnsanlar üzerine bir zaman gelir, bir grup insan savaşır ve onlara;

"Aranızda Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'i gören kimse var mı?" denilir. Onlar da;

"Evet" derler. Bunun üzerine kendilerine fetih müyesser kılınır. Sonra insanlardan bir grup savaşır ve kendilerine;

"İçinizde Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sahabesini gören var mı?" denilir.

"Evet!" derler. Yine kendilerine fetih müyesser kılınır. Sonra insanlardan bir grup sa-vaşır ve kendilerine:

"İçinizde Rasûlullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in sahabesini göreni gören kimse var mı?" denilir. Onlar da:

"Evet!" derler. Bu sebeple kendilerine fetih müyesser kılınır."454 Lafız Müslim'e aittir.

Bu hadis, mücerred olarak görmenin sahabelik için yeterli olduğunu, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'i görme sebebiyle fethe müyesser olma faziletine erişeceklerini göstermektedir.

Bu hadisin delaleti açıktır.

454 Buhari (3649) Müslim (2532)

141

İkinci hadis; Müslim, Said bin Ebi Burde – Ebu Burde – babası tariki ile rivayet ediyor; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki;

"Yıldızlar semanın güvencesidir. Yıldızlar gidince vaat edilen şey semaya gelir. Ben de Ashabım için bir emniyetim. Ben gidince, onlara vaat edilen şey gelecektir. Ashabım da ümmetim için bir emniyettir.

Ashabım gidince ümmetime vaat edilen şey gelir."455

Üçüncü hadis; Bu hadis Rasulullah sal allahu aleyhi ve sellem'i görenin sahabe oluşu hususunda açıktır. Müslim, Ebu Hureyre radıyallahu anh'den rivayet ediyor; Rasulullah sallal ahu aleyhi ve sellem kabristana geldi ve şöyle dedi;

"Selam üzerinize olsun ey müminler diyarının sakinleri! İnşaallah bizler de size katıla-cağız. Kardeşlerimizi görmeyi arzu ederdim."

Dediler ki;

"Ey Al ah'ın rasulü! Bizler senin kardeşlerin değil miyiz?" Rasulullah Sallal ahu Aleyhi ve Sellem;

"Sizler benim ashabımsınız. Kardeşlerimiz ise daha sonra gelecek olanlardır." Buyurdu.456

Bunlar bu konudaki hadislerden bazılarıdır. Sözü uzatmaya gerek yok, neticede sahabeler hakkında bahsedilen görüş sonradan çıkmadır ve doğru değildir. Hatta doğrusu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile (mümin olarak) karşılaşan herkes sahabedir.

Bunun delili; İbn Asakir'in rivayet edip, İbn Hacer'in el-İsabe'de;

"ravileri güvenilirdir" dediği şu rivayettir;

"Ömer radıyallahu anh Ensar'ı hicveden bir bedeviye gitti ve dedi ki;

"Onun Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem'e sahabeliği olmasaydı onun hakkından gelir-dim."457

İbn Abbas radıyallahu anhuma Fetih yılında Müslüman olan Muaviye radıyal ahu anh hakkında;

"Onu bırakın, o Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ile sahabelik etmiştir"458 demiştir.

Buhari rahimehullah, Ebut-Teyyah – Hurman Bin Eban – Muaviye

radıyallahu anh tariki ile rivayet ediyor;

“Sizler öyle bir namaz kılıyorsunuz ki, biz Rasulullah sallallahu aleyhi ve sel em ile sahabelik ettik, bu namazı kıldığını görmedik. Nitekim bizi bundan – yani ikindiden sonra iki rekât namaz kılmaktan –

yasakladı.”459

455 Müslim (2531)

456 Müslim (249)

457 İbn Asakir Tarihu Dımeşk (59/206) el-İsabe (1/11) Bunu Yakub Bin Şeybe ve Muhammed Bin Kudame el-Mervezi Ahbaru Havaric’de

rivayet etti; el-İsabe (1/11) isnadı hasendir. Ebul Kasım el-Begavi, Müsnedu Ali Bin Ca’d (2751)ve Müsned’de Ahmed (3/51) rivayet

ettiler.

458 Buhari (3764)

459 Buhari (3766)

Şayet küçük sahabelerin ve fetihten sonra Müslüman olmuş

sahabelerin hal tercemelerine müracaat edilirse bu konuda elbette pek çok şey görülür. Ömer radıyallahu anh sahabelerin önünde bedevinin sahabe olduğunu söylemiştir. Malumdur ki bedeviler Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in sohbetine çok katılmamışlardır. İbn Abbas radıyallahu anhuma’nın da Muaviye radıyallahu anh hakkında sözü geçti. Hatta Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem kendisini görmekle sahabe olunacağını açıklamıştır.

İbn Ebi Şeybe, Musannef’inde; Zeyd Bin el-Hubab – Abdullah Bin el-A’la Bin Züber ed-Dımeşkî – Abdullah Bin Amir el-Yahsubî – Vasile Bin

Eska isnadıyla rivayet ediyor; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki;

“İçinizde beni gören ve sahabemle arkadaşlık eden bulunduğu sürece hayır üzere bulunmaya devam edersiniz.”460

“Sahabe sadece Muhacirler ve Ensar’dan ibarettir” şeklindeki sapık görüşe gelince, Ebu Said radıyal ahu anh’ın rivayet ettiği şu hadisi buna delil getirirler; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Allah'ın yardımı ve zaferi geldiği ve insanların bölük bölük Allah'ın dinine girmekte olduklarını gördüğün vakit” (Nasr) suresi nazil olduğu zaman sureyi okuyup bitirdi ve buyurdu ki;

“İnsanlar kazanır, ben ve ashabım kazanırız” ve şöyle buyurdu;

“Fetihten sonra hicret yoktur. Ancak cihad ve bu konuda niyet vardır…"461 Bu hadis zayıf olmakla beraber lafzında da farklılıklar vardır. Ahmed’in lafzı;

“İnsanlar zafer kazanır, ben ve askabım zafer kazanır” şeklinde, “ha, ya ve ze” harfleri ile gelmiştir. Ebu Davud et-Tayalisi’nin rivayetinde;

“Ben ve ashabım kazanırız, insanlar da kazanır.” Şeklinde “hı, ya ve ra” harfleri ile gelmiştir.

Şunu da delil getirirler; Enes radıyallahu anh’e “Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in senden başka sahabesi kaldı mı?” denilince;

“Hayır” demiştir. O zamanda bedevilerden ve başkalarından pek çok kimse vardı. Buna şöy-le cevap verilir;

Enes radıyal ahu anh’ın kastettiği şey, uzun süre özel sahabeliğe devam etmektir. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in Abdullah Bin Mesud ve Ebu Hureyre radıyallahu anhuma ile sohbeti gibi.

El-Alaî de “Tahkiku Münifi’r-Rutbe Limen Sebete Lehu Şerifi’s-Suhbe” adlı, bu konudaki de-

ğerli kitabında böyle demiştir. Aynı şekilde Asım el-Ahvel'in Abdullah Bin Sercis'ten naklettiği söz de sohbete uzun süre devam etmeye hamledilir.

Said Bin el-Müseyyeb'in, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile bir sene veya daha fazla sohbeti yahut onunla bir ya da daha fazla savaşa katılmayı şart koşmasına gelince, bu ondan sahih olarak

nakledilmemiştir. İsnadından bulunan Muhammed bin Ömer el-Vakıdî metruktur.

460 İbn Ebi Şeybe Musannef (32417) Taberani el-Kebir (22/85)

Taberani Müsnedu Şamiyyin (799) isnadı sahihtir.

461 Ahmed (3/22) Ebu Davud Tayalisi (2205) isnadı kopuktur. Zira Ebul Buhteri, Ebu Said'den işitmemiştir.

Bunu Ebu Hatem söylemiştir.

143

Yine sapmış kimselerin iddia ettiği, sahabelerin ancak övülmekle teyid edilmesi şartına bağ-

lanması, alemlerin Rabbine karşı din kanun koymaktır. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem;

"Sizden biri uhud dağı kadar altın infak etse onlardan birinin ne bir ölçeğine ne de ya-rım ölçeğine ulaşamaz" buyurmuştur. Bu faziletten daha büyük birşey mi var?

Yine fasit sözlerinden biri; Müminlerin annesi Hadice radıyallahu anha gibi hicretten önce ölenlerin sahabelikten çıkarılması gerektiği iddiasıdır. Aynı şekilde fetihten sonra Müslüman olan Cerir Bin Abdullah el-Becelî gibi Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in çok sevdiği sahabenin ve diğer faziletli sahabelerin sahabelikten hariç olduğunu iddia ederler.

Şeyh Abdullatif Bin Abdurrahman Bin Hasen Bin Muhammed Bin

Abdulvehhab rahimehul-lahi ecmain der ki;

“Kendisinin kurtulmasını ve dininin selametini isteyen kişinin, Al ah’ın ve rasulünün emrine karşı düşmanlık yapana, akrabası ve yakını da olsa düşman olması gerekir. İman ancak bu şekilde istikamet üzere olur. Zira bu en önemli işlerden ve tekid edilmiş vaciplerdendir.

Bunu anladıysan, Rafızilerle yemek yemek, onlara genişlik göstermek, meclislerde onu öne geçirmek, ona selam vermek caiz değildir. Zira bu Al ah için dostluk ve Allah için düşmanlık ge-reğidir. Müslümanlar ile müşrikler arasında dostluk olamaz. Al ah Teala buyurur ki;

“Müminler, müminleri bırakıp da kâfirleri dost edinmesin. Kim bunu yaparsa, artık onun Allah nezdinde hiçbir değeri yoktur.”(Al-i İmran 28)

“O (Allah), Kitap'ta size şöyle indirmiştir ki: Allah'ın âyetlerinin inkâr edildiğini yahut onlarla alay edildiğini işittiğiniz zaman, onlar bundan başka bir söze dalıncaya (konuya geçinceye) kadar kâfirlerle beraber oturmayın; yoksa siz de onlar gibi olursunuz.”(Nisa 140) Daha önce geçtiği gibi bu konuda çok ayet vardır.

Selam, Müslümanların kendi aralarındaki tahıyyesidir. Rafızilere, bidat ehline, günahları açıkça işleyenlere selam verilirse, onlar güleryüzle karşılanırsa, onlara yumuşak konuşulursa bu onlarla dostluk anlamına gelir. Onlar sevilirse, onlara genişlik gösterilirse bütün kötülükler toplanmış olur. Kalbinde buğz ve düşmanlık yok olur.

Zira selamı yaymak muhabbeti celb eder. Hadiste şöyle buyrulmuştur;

“Dikkat edin, size muhabbetinizi artıracak şeyi bildireyim mi? ”

“Evet ey Al ah’ın rasulü!” dediler. Buyurdu ki;

“Aranızda selamı yayınız. ” Rafızîlere, bidatçilere ve Müslümanların fasıklarına selam verilirse, Al ah’ın ve rasulünün düşmanlarına karşı sevgi ve muhabbet hâsıl olur.

Katade, el-Hasen'den rivayet ediyor; "Seninle fasık arasında hürmet yoktur."

Yine el-Hasen (el-Basrî) dedi ki; "Bidat sahibi ile oturma. Zira bu kalbini hasta eder."

En-Nehaî dedi ki; "Bidat ehli ile oturmayın, onlarla konuşmayın. Aksi halde kalplerinizin şüpheye düşmesinden korkarım."

Allah size rahmet etsin, salih selefin sözlerine bak! Bidat ehli ile oturmaktan ve onlara mey-letmekten nasıl da şiddetle sakındırıyor, onlara selam vermekten yasaklıyorlar! Peki ya Ehli sünnet vel-cemaatten ayrılan, yetmiş iki fırkadan biri olan Rafızilere karşı nasıl olacak? Onlar apaçık 144

şirktedirler. Malum olduğu üzere şiddet ve rahatlık hal erinde Al ah'tan başkasına dua etmektedirler.

Onlarla beraber yemek yemek, onlara selam vermek büyük çirkinlik ve kötülüklerdendir. Onlardan uzaklaşmak gerekir. Dinin ikamesi, batıl ehlinden intikam, rasul erin şeriatının izharı ve onların yoluna muhalefet eden aşırıların engellenmesi için uzaklaşmak, küs kalmak meşrudur.

Rafızanın hükmüne gelince; Şeyhulislam İbn Teymiye'nin es-Sarimu'l-Meslul'de şu sözü geçmiştir;

"Sahabeye veya onlardan birine söven ve bunu Cebrail'in elçilikte yanlış yapmasına bağlayan şüphesiz kâfir olur. Hatta onu tekfir etmede duraklayanın da küfründe şüphe yoktur. Al ah'ın temize çektiği hususta Aişe radıyallahu anh'yı karalayan hilafsız olarak kâfirdir…

Sahabeye lanet eden veya lekeleyene gelince, bunda kâfir mi yoksa fasık mı olacağı hususunda ihtilaf vardır.

Ahmed, onun tekfir edilmesinde duraklamış ve şöyle demiştir;

"Ölünceye yahut tevbe edince kadar dövülerek ve hapsedilerek

cezalandırılır. Ama kim sahabelerin çok azı dışında Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ölümünden sonra dinden döndüklerini ve onların fasıklar olduklarını söylerse şüphesiz bunu diyen kâfirdir.

Hatta bunu diyeni tekfir etmeyenin de kâfir olduğunda şüphe yoktur."

sözü burada bitti. Al ah ona rahmet eylesin.

Rafızîler için bu hüküm esastır. Ama şuan onların durumu daha çirkindir. Zira onlar veliler ve Ehli beyt'in salihleri hakkında aşırılığa gidiyorlar. Onların şiddet ve rahatlıkta, fayda ve zarar verme gücüne sahip olduklarına, onların kendilerini Al ah'a yaklaştıracağına inanıyor, bunu din edi-niyorlar. Şu halde onların tekfirinde duraklayan veya tekfir etmekte şüphe eden, rasul erin getirdi-

ği tebliğin, inen kitapların hakikatini bilmeyen bir cahildir. Kabrine girmeden önce dinine dönmelidir.

Kuran'ı, sünneti ve bu ümmetin selefinin sözlerini düşünen kimse yakinen anlar ki, Al ah'ın diledikleri dışında insanların çoğunluğu apaçık yoldan sapmışlar, batıl bir yol tutmuşlardır. Kabir-lere ibadet edenlere, bidat ehline, günahkârlara dost olmuşlar onların dinini din edinmişlerdir.

Güzel ahlakı onların ahlakı olarak görmüşlerdir. "Falan geçimlidir, insanlarla beraber yaşamasını bilir" derler. Az da olsa gayret sahibi kimse hakkında da; "o isyankârdır, yaramaz" derler. Ne bü-

yük bir bela! Ne zor bir felaket!

Rasulullah sallal ahu aleyhi ve sellem'in davetinin hakikatine gelince, o hidayet ve nurdur.

Vallahi onu bilen ve tanıyan azizdir. Bugün insanlardan onu bilen siyah deride beyaz kıl gibi az-dır. O kibrit-i ahmer gibidir. Onu isteyen Ankalar nerede? Ancak şekli kaldı, fakat eskimiştir, alametleri silinmiştir, heva fırtınaları esmiş, dünya sevgisi ve nefsanî hazlarla onu silmiştir. Al ah kimin basiret gözünü açarsa onu hakkı bilmek ve ayırt etmekle

rızıklandırır, o da kendisini ve dinini kurtarır, sıratı müstakimden sapanlardan ve cehennem ehline dostluktan uzaklaşır.

Allah'tan selamet ve afiyet isteriz.

Rafızîlere onların küfür ve sapıklık içinde olduklarına itikad etmekle beraber mücerret olarak selam vermeye ve sohbet etmeye gelince, bu büyük tehlikedir ve katmerli günaha girmesinden, kalbinin ölüp ters dönmesinden korkulur.

Eserde şöyle gelmiştir; "Günahlardan öyleleri vardır ki bunların neticesinde kalpler ölür, iman zail olur." Bunun caiz olduğuna tartışan ancak nefsine aldan kişidir. Onlardan ayrılıp küsü-

lür, İslam'a ve Muhammedi yola davet dışında onlarla ne olacağını bilinmeyen konuşmaya giril-mez. Onlar dinlerine bırakılır. Zira dinde şüpheye düşürecek fasit şüpheler atmasından emin olunamaz. Şunu diyen ne güzel söylemiş;

"Şüphesiz bu ilim dindir, dininizi kimden aldığınıza dikkat edin!"462

Akıl sahibi kişi yarın Mevlasının önünde durdurulacağını düşünür, hasmının peygamberlerden sonra insanların en üstünleri olan, rasule teslim olup fazilette öne geçen sahabeler olacağını düşünür ve Allah Teala'nın şu ayetini hatırlar;

"İnsan hiçbir söz söylemez ki, yanında gözetleyen yazmaya hazır bir melek bulunmasın. "(Kaf 18)

"Hakkında bilgin bulunmayan şeyin ardına düşme. Çünkü kulak, göz ve gönül, bunların hepsi ondan sorumludur."(İsra 36)

Sonra, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in Sahihayn'de Abdullah Bin Amr radıyallahu anh'ın rivayetiyle gelen şu hadisini düşünür;

"Müslüman, Müslümanları elinden ve dilinden selamette kılan

kimsedir. Muhacir, Allah'ın yasakladıklarını terk eden kimsedir."463

Lafız Buhari'nindir.

Sahihayn'de Ebu Hureyre radıyallahu anh'den rivayet edilir;

Rasulullah sal allahu aleyhi ve sellem buyurdu ki;

"Kim Allah'a ve ahiret gününe iman ediyorsa ya hayır konuşsun yahut sussun. Kim Allah'a ve ahiret gününe iman ediyorsa komşusuna eziyet vermesin. Kim Allah'a ve ahiret gününe iman ediyorsa misafirine ikram etsin."464

Yine Sahihayn'de Ebu Hureyre radıyallahu anh'den rivayet edilir; Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki;

"Şüphesiz kul, önemsemediği bir söz söyler de cehennemde güneşin doğduğu yerden daha uzak mesafeye düşer."465 Lafız Buhari'nindir.

Buhari, Sahih'inde Sehl Bin Sa'd radıyallahu anh'den rivayet eder; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki;

"Kim bana iki dudağı arasındaki ile iki ayağı arasındakine kefil olursa ben de onun için cennete kefilim."466

Sahihayn'de İbn Mesud radıyallahu anh'den rivayet edilir; Peygamber sal allahu aleyhi ve sellem buyurdu ki;

"Müslümana sövmek fasıklık, onu öldürmek küfürdür."467

Müslim, Sahih'inde Ebu Hureyre radıyallahu anh'den rivayet ediyor; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem;

"Bilir misiniz müflis kimdir? " buyurdu.

462 Dürerus Seniyye (8/438-452)

463 Buhari (6484) Müslim (40)

464 Buhari (6475) Müslim (47)

465 Buhari (6477) Müslim (2988)

466 Buhari (6474)

467 Buhari (48) Müslim (64)

146

“Bize göre müflis, ne parası ne de malı olmayandır.” Dediler. Buyurdu ki;

“Şüphesiz ümmetimden müflis, kıyamet gününde namaz, oruç ve

zekâtla gelecek olan kimsedir. Ama şuna sövmüş, buna zina isnadında bulunmuş; şunun malını yemiş; bunun kanını dökmüş, diğerini de dövmüş olarak gelecek. Ve buna hasenatından şuna hasenatından verilecektir. Şayet davası görülmeden hasenatı biterse, onların günahlarından alı-

narak bunun üzerine yüklenecek, sonra cehenneme atılacaktır.”468

Al ah en iyi bilendir. Al ah’ın salatı peygamberimiz Muhammed’in, ehlibeytinin, eşlerinin, ashabının ve kıyamet gününe kadar onlara güzellikle uyanların üzerine olsun.

Ümmetin Selef’inin Sahabeler Arasında Geçen Fitneler Hakkındaki Akidesi:

Allah Teala şöyle buyurmuştur; “And olsun ki, Allah, yine peygambere ve en zor gü-

nünde ona uyan Muhacirler'le Ensar'a, içlerinden bir kısmının kalpleri az kalsın kayacak gibi olmuşken, tevbe nasip etti de lutfedip tevbelerini kabul buyurdu. Çünkü O, gerçekten çok şefkatli, çok bağışlayıcıdır.

”(Tevbe 117)

İbn Batta rahimehullah, en-Nehyu Ani'l-Havdi Fi Ahdasi'l-Fitneti'l-Kübra'da diyor ki;

"Bundan sonra Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in ashabı arasında geçenler hususunda uzak dururuz. Nitekim onlar Peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sel em ile beraber savaşlara katılmış, fazilette insanları geride bırakmışlardır. Al ah onları bağışlamış, onlar için bağışlanma dilemeyi ve kendisine onların sevgisiyle yaklaşılmasını emretmiş, bunu peygamberinin dili ile farz kılmıştır. Al ah onların ne yapacaklarını, birbirleriyle savaşacaklarını biliyordu. Şüphesiz onları diğer insanlardan üstün kılmıştır. Zira hata ile ve kasten yaptıkları, aralarında geçen hadiseler onlardan affedilmiştir. Kitabu Sıffin vel-Cemel'e ve aralarında geçen diğer çekişmelerine bakılmaz. Bunları ne kendin için ne de başkaları için yazma, kimseye gösterme, başkalarına okutma, bunu rivayet edenleri de dinleme.

Bu ümmetin seçkin alimleri anlattığımız şekil üzere ittifak etmişlerdir.

Bu alimlerden bazıları; Hammad Bin Zeyd, Yunus Bin Ubeyd, Süfyan es-Sevrî, Süfyan Bin Uyeyne, Abdullah Bin İdris, Malik Bin Enes, İbn Ebi Zi'b, İbnul Münkedir, İbnul Mübarek, Şuayb Bin Harb, Ebu İshak el-Fezarî, Yusuf Bin Esbat, Ahmed Bin Hanbel, Bişr Bin el-Haris, Abdulvehhab el-Verrak bütün bu alimler bunlara bakmanın ve

dinlemenin yasaklanması görüşündedirler. Bu rivayetleri bir araya getirme talebinden sakındırmışlardır. Onlardan bu işi yapanlar hakkında çeşitli lafızlarla bunun çirkinliğini belirten sözler rivayet edilmiş, onlar bu hadiselerin rivayet edilmesine ve bunları dinle-meye karşı çıkmışlardır."469

Ömer Bin Abdulaziz rahimehullah'a Sıffin ve Cemel savaşları

sorulduğu zaman şöyle derdi;

"Al ah ellerimizi ona bulaştırmamıştır, biz de dilimizi

bulaştırmayız."470

El-Hallal; Ebu Bekir el-Mervezî'den rivayet ediyor; "Biz el-Asker'de idik. Halife'nin Yakub adlı bir elçisi gelmişti. Ebu Abdul ah'a dedi ki; 468 Müslim (2581)

469 İbn Batta el-İbane (s.268) daha fazla bilgi isteyen el-Hallal'ın es-Sunne adlı eserine müracaat etmelidir.

Orada Rasulul ah Sal allahu Aleyhi ve Sel em'in sahabelerine hakaret içeren kitap yazanlara sert eleştiriler vardır.

470 Hallal es-Sunne (717)

147

"Ey Ebu Abdullah! Ali ile Muaviye arasındakilere ne diyorsun?" Ebu Abdullah dedi ki;

"Ancak güzel şeyler söyleriz. Al ah hepsine de rahmet eylesin."471

Ahmed, Müsedded Bin Müserhed'e şöyle bir mektup yazdı;

"Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in ashabının kötülüklerinden bahsetmekten uzak durup faziletlerini anlatınız. Onların arasında geçenlerden kendinizi tutun. Dinin hakkında hiçbir bidatçi ile istişare etme ve onunla beraber yolculuk yapma."472

Ahmed rahimehullah, Abdus Bin Malik'e sünnetin esasları hakkında şöyle yazdı;

"Şunlar sünnetin esaslarındandır; Rasulul ah Sal allahu Aleyhi ve Sellem'in sahabelerinden birine kusur bulan, ona buğzeden veya kötülüklerinden bahseden kişi, onların hepsine karşı hürmet edip kalbini onlara karşı selim tutuncaya kadar bidatçidir."473

Ebu Osman İsmail Bin Abdurrahman es-Sabunî rahimehullah,

Akidetus Selefi Ashabil Hadis kitabında diyor ki;

“Rasulullah Sallal ahu Aleyhi ve Sel em’in ashabı arasında geçenler hakkında uzak durmak, dil eri onlara kusur ve eksiklik içeren sözlerden temiz tutmak görüşündedirler.

İbn Kudame el-Makdisî, Lum’atu’l-İtikad adlı eserinde der ki;

“Sahabelerin kötülüklerinden ve onların arasında geçenlerden

bahsetmekten uzak durmak, üstünlüklerine inanmak ve öncelik-lerini tanımak sünnettendir.”

Şeyhul İslam İbn Teymiye, Akidetul Vasıtıye’de der ki; “Sahabeler arasında geçenler hakkında söz söylemekten kaçınır ve şöyle derler: Onların bu olumsuz hal eri ile ilgili olarak gelmiş

olan bu rivayetlerin kimisi yalandır, kimisine ilaveler yapılmış veya eksiltmelerde bulunulmuş ve gerçek şekli değiştirilmiştir. Bunların sahih olanlarında ise onlar mazurdurlar. Gerek içtihad edip isabet etmişler gerekse içtihad edip hata etmişlerdir.”

El-Eşari, el-İbane’de der ki; “Ali, Zübeyr ve Aişe radıyallahu anhum arasında geçenlere gelince, bu ancak onların ictihat ettiklerine yorumlanır. Ali radıyallahu anh imamdır, hepsi de içtiha-da ehildir.

Peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sel em onların cennetlik ve şehit olduklarına şahitlik etmiştir. Bu onların hepsinin de içtihatlarında hak üzere olduklarını gösterir. Aynı şekilde Ali ile Muaviye radıyallahu anhuma arasında geçenler de böyle olup içtihat etmiş olmalarıyla yorumlanır. Sahabelerin hepsi de güvenilir olup, dinde itham

edilemezler.”

Kadı Iyaz, Sahihu Müslim şerhinde şöyle der; “Muaviye radıyallahu anh, sahabenin adaletli-lerinden ve faziletlilerindendir. Onunla Ali radıyallahu anh arasında meydana gelen savaşlar ve sahabeler

arasında geçenler, içtihat ile yorumlanır. Hepsinin de isabetli hareket ettiğine itikad edilir.”

471 Hallal es-Sunne (713)

472 Tabakatu'l-Hanabile (1/344)

473 Tabakatu'l-Hanabile (1/345)

148

Müslümanların Yöneticileri

.

مۀ ویلۀ لالافة، واجتمع لاناس علیه ، ورضوا به.

ئ ، وأمریِ املؤمننیِ ، لاربِ ولافاجر ، و

لا ة ل لأ مة

٠٨ - ولاسمع و طاع

ومنغ لبهم بلاسیف حتّ صار خلیفة و َسیِ أمریِ املؤمننیِ.

28- İyi yâda facir (günahkâr) da olsa, ümmetin, insanların etrafında toplanıp ondan razı oldukları Müminlerin Emiri'ne hilafet

makamında474 dinleyip475 itaat etmeleri gerekir.

Yine kılıç zoruyla onlara galip gelip tâ ki halife olup ve Müminlerin Emiri olarak isimlendirilen kimseye de dinleyip itaat etmeleri gerekir.

Şerh: Halife tayin etmek farzdır. Al ah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

وَإِذ قَالَ رَبُّكَ لِلمَلاَ ئِكَةِ إِنِ جَاعِلٌ فِي الأَحَرحضِ خَلِيفَةً

"Rabbin meleklere "ben yeryüzünde bir halife yaratacağım" demişti"

(Bakara 30) Kurtubî, Tefsir'inde şöyle demiştir: "Bu ayet, sözü dinlenilen ve itaat edilen, hakkında sözbirliğine varılan, halifeye düşen hükümleri

uygulayan bir imam ve halife atanmasında asıldır. Bunun farz oluşunda ne ümmet arasında ve ne de imamlar arasında bir ihtilaf vardır."

Al ah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

ق

يفِ ا

يَا دَاوُودُ إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً لأَحَرحضِ فَاحكُمب َنيحَ لاَّنَاسِ بِلاحَ

"Ey Dâvûd! Biz seni yeryüzünde bir halîfe kıldık. İnsanlar arasında adaletle hükmet"

(Sad 26)

Ayette halifenin, insanlar arasında hükmeden ve onların siyasetini idare eden kimse oldu-

ğu, bundan başkasının halife olamayacağı açıklanmıştır.

اصطفَاهُ عَلَيحكُمد وزَادَهُ بَسحطَةً يفِ لاحعِلحمِ وَاجلحِسحمِ وَا لَّهُ يُؤحتِ مُلحكَهُ مَحد يَشَاءُ

إِنَّ ا لَّهَ

"Allah, size onu seçti; gerek ilim ve gerekse vücut yönünden onu kemale erdirip yükseltti. Allah, mülkünü dilediği kimseye verir"

(Bakara 247)

Güç ve yetkiye sahip olmayan yönetici tayin eden cemâatler

sapmışlardır. Yetki ve güce sahip olmayan imamlar/idareciler tayin etmek Rafizî'lerin mezhebidir.

İbn Teymiyye şöyle demiştir: "Nebî sal allahu aleyhi ve sellem mevcut olan ve bilinen idare-cilere itaat etmeyi emretmiştir. Onların insanların siyasetine güçleri yetecek yetkileri vardır. Mev-474 (t:ط): Ebû Ya'lâ'nın

Tabakât'ındaki nüshada)ممن(: (kim) yerine)ممن(: (kimden) şeklindedir.

475 Buraya kadar olan bölüm (h:-٩): Hindistan Rıza Berambur

Kütüphanesindeki nüshasında düşmüştür.

Nitekim bu hususa sy. 81'de işaret etmiştim.

149

cut olmayan, bilinmeyen, yetkisi olmayan ve bir şeye gücü yetmeyen kimseye itaati asla emret-memiştir."476

Yine şöyle demiştir: "Onlara - yani sünnet imamlarına - göre

yöneticilik, ona karşı kuvvet sahibi olanların muvafakat etmesiyle sabit olur. Kişi, kendisine karşı kuvvet sahibi olan, itaatleriy-le yöneticilik maksadının gerçekleştiği kimselerin muvafakati/onayı olmadan bir yönetici olamaz.

Zira yöneticilikten kastedilen ancak güç ve yetkiyle elde edilmesidir.

Biat gerçekleştiği zaman bu güç ve yetki elde edilmiş olur ve kişi yönetici olur.

Bu yüzden selef imamları şöyle demişlerdir: Kendisi için güç ve yetki meydana gelen kimse, bu ikisiyle yöneticilikle kastedilen işleri yapar. O, Al ah'a isyanı emretmediği sürece Al ah'ın kendilerine itaat

edilmelerini emrettiği bir emir sahibidir. Yöneticilik; otorite ve yetkidir. Otorite, bir, iki veya dört kişinin muvafakati/onayı ile elde edilmez. Ancak başkalarının da muvafakat göster-melerini gerektiren kimselerin muvafakati ile bu otorite elde edilir."477

Yöneticilik; Ehlu'l-Hal ve'l-Akd Olanların Biati İle Sabit Olur
Yöneticilik; ehlu'l-hal ve'l-akd'in biatleriyle gerçekleşir. Al ah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

يف

ت رَ إِىلَ لاحمَلإِ مِنح بَنِذِ إِسحرَائِيلَ مِنح ب َعحدِ مُوسَى إِنح قَالَوا لِنَبِيٍّ لَهُ ابح عَثح لَنَا مَلِكا نقَاتِلح

لاَحَ

سَبِيلِ ا لَّهِ

“Musa'dan sonraki İsrail oğullarının ileri gelenlerini bilmez misin?

Hani peygamberlerine

“Bize bir hükümdar gönder de, Al ah yolunda savaşalım” demişlerdi”

(Bakara 246) İbn Cerîr (et-Taberî), Tefsir’inde şöyle demiştir: “İleri gelenler; yani israiloğullarının makam sahipleri, şereflileri ve önderleri demektir.”

Ömer radıyallahu anh, Sakifetu Benî Sâide kıssasında, Ensâr,

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’den sonra halife tayin etmek için toplandıklarında şöyle demiştir: “Sonra Ebû Bekr ko-nuştu. O

insanların en açık söz söyleyeni olarak konuştu. Sözleri arasında şunlar da vardı: “Biz (Kureyş’liler) emirleriz ve sizler vezirlersiniz.” Bunun üzerine Habbâb b. El-Munzir: “Hayır vallahi, bunu yapmayız. Bizden

bir emir ve sizden bir emir olsun” dedi. Bunun üzerine Ebû Bekr:

“Hayır, olmaz. Fakat bizler emirleriz ve sizler vezirlersiniz. Çünkü Kureyş, yurt bakımından Arapların en şereflisi ve soy bakımından da onların en hâlis arap olanlarıdır. Bu sebeple Ömer’e veya Ebû Ubeyde b. El-Cerrâh’a biat edin” dedi. Ömer radıyallahu anh: “Hayır biz sana biat ediyoruz. Çün-kü sen bizim seyyidimiz, en hayırlımız ve Rasulul ah sallal ahu aleyhi ve sellem’e en sevgili olanımızsın” dedi. Ömer radıyal ahu anh elini tutup ona biat etti ve bunun üzerine insanlar da biat ettiler.”478

En-Nevevî şöyle demiştir: “Halifelik, istihlâf (kendisinden sonra halife tayin etmek) şeklinde tayin edilmişse veya halife tayin edilmemişse,

ehlu'l-hal ve'l-akd'in bir kimseye biat etmeleri halinde halifeliğin gerçekleşeceğinde icma etmişlerdir."479

476 Minhâcu's-Sunne (1/115).

477 Minhâcu's-Sunne (1/527).

478 Buharî (3467)

479 Şerhu Muslim (hadis: 1823).

150

Mevsûâtu'l-Fıkhiyyeti'l-Kuveytiyye'de şöyle geçer: "Ehlu'l-hal ve'l-akd kelimesi; yöneticiliğin maksadının kendileri sayesinde elde edildiği; âlimlerden, önderlerden ve makam sahibi insanlardan kuvvet sahibi kimseler hakkında kullanılır. Bu da güç ve imkân demektir. Bu kelime problem-lerin çözülmesi (hal i) ve meselelerin karara bağlanması (akdi)nden gelmektedir."480

Elinde problemleri çözecek ve meseleleri karara bağlayacak imkânı olmayan, biatiyle yöneticiliğin maksatları gerçekleşmeyen kimse, âlim dahi olsa, ehlu'l-hal ve'l-akdden değildir.

İnsanların Genelinin, Ehlu'l-Hal ve'l-Akd Kimselerin Biat Ettik-

leri Kimseye Biat Etmeleri Gerekir

Ehlu'l-hal ve'l-akd'den bir kısmının biat etmeleriyle yöneticilik gerçekleşir.

Enes b. Mâlik radıyallahu anh'den: Rasulullah sal allahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

لِلَّهِ

مِن:

، ومُنَاصَحَةُ أُولِي الأَحمرِ ، ولزُومُ

وَحدا إِخدلاَ صُ لاحعَمَ

ثلاَ ثٌ لاَ يُغِلُّ علَيحهِنَّ قَ لحبُ لاحمُ

جَاعَةِ لاحمُسحلِمِنِيَ ، فَـاإِنَّ دَعحوتَـهُمحدُ تُحِيطُ مِنحورَائِهِمحَ

“Şu üç şeyden müslümanın gönlü nefret duymaz: ameli Al ah Azze ve Celle için hâlis kılmak, yöneticiye nasihat etmek ve müslümanların cemâatlerinden ayrılmamak. Zira onların daveti, arkalarındakileri de kuşatır.”481

İbn Abdilberr şöyle demiştir: “Zira onların daveti, arkalarındakileri de kuşatır” veya: “Bu arkalarındakileri de kuşatıcıdır” sözünün anlamı ilim ehline göre şöyledir: Müslüman beldelerden herhangi birisinde bulunan müslüman cemâatin imamı vefat eder ve onların imamları bulunmaz-sa, vefat eden bu imam başkasını da halife tayin etmemiş ise, imamın bulunduğu o şehir ve belde halkı kendilerine bir imam tayin edip onun imam olması üzerinde icma edip onun imamlığını kabul etseler, diğer müslüman beldelerinde bulunan müslümanların da sözü geçen bu imamın itaati altına girmeleri gerekir. Ancak bu imamın açıktan açığa fâsıklık işlememesi, fesatta bulunmaması gerekir. Çünkü bu, kabul edilmesi gereken ve kendilerini de kuşatan bir davettir.

Herhangi bir kimsenin böyle bir daveti kabul etmemek şeklinde geri kalmaya imkânı yoktur.”482

Osmân radıyallahu anh’e biat kıssasında, ehlu’l-hal ve’l-akdin biatı, insanların geneli için sabit olmuştur. Zira Osmân radıyal ahu anh’e, sahabelerden sadece Medine’de bulunan ileri gelenleri biat etmişler, müslümanların diğer beldelerinde bulunanlar biat etmemişlerdi.

Misver b. Mahrame radıyallahu anh, Osmân radıyallahu anh’e biat kıssasında şöyle demiş-

tir: “İnsanlar toplandıklarında Abdurrahmân (b. Avf radıyallahu anh) şehadet getirdi ve sonra şöy-le dedi: “Bundan sonra. Ey Ali! Ben insanların durumuna baktım, onların Osmân’a meylettiklerini

gördüm. Bu yüzden kendi aleyhine bir yol arama." Sonra (Osmân radıyal ahu anh'e) dedi ki: "Sa-na Al ahın, rasulünün ve ondan sonraki iki halifesinin sünneti üzere biat ediyorum." Bunun ardın-480

Mevsûâtu'l-Fıkhiyyeti'l-Kuveytiyye (7/115).

481 Ahmed (5/183); İbn Mâce (1/84); İbn Mes'ud radıyallahu anh'den aynısını Tirmizî (5/34) ve başkaları rivayet etmişlerdir. El-Elbânî, es-Sahîha'da (404) sahih demiştir.

482 Et-Temhid (21/277).

151

dan Abdurrahmân, Osmân'a biat etti. Bundan sonra bütün insanlar, Muhacirler, Ensâr, ordu ko-mutanları ve bütün müslümanlar da

Osmân radıyallahu anh'e biat ettiler."483

Ehlu'l-hal ve'l-akdden bir kısmının kendisine biat ettikleri kimseye biat sabit olur, ona itaat bağlayıcı ve onunla çekişmek haram olur.

Nevevî, biatle ilgili olarak şöyle demiştir: "Âlimler, biatın sahih olması için bütün insanların veya ehlu'l-hal ve'l-akdin tamamının biat etmelerinin şart koşulmayacağında ittifak etmişlerdir.

Sadece âlimlerden, önderlerden ve makam sahibi insanlardan bir kısmının bir araya gelerek biat etmesi şart koşulmuştur. Bu konuda eleştiri bulunmamasına gelince, herkesin yöneticiye gelip, elinden tutarak biat etmesi gerekmez. Bağlayıcı olan sadece; ehli'l-hal ve'l-akdin bir yönetici belirleyip ona boyun eğmesi, muhalefet

sergilememeleri ve isyan etmemeleridir."484

Burada doğrudan biat etmedikleri gerekçesiyle yöneticilere karşı ayaklanmayı mubah sayanların sapıklığı açıklanmıştır.

İstilâ Yoluyla Yöneticiliğin Sabit Olması

Enes b. Mâlik radıyallahu anh'den: Rasulullah sal allahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

ةٌ

دٌ حبَشِى كَاَنَّ رَاْحسَهُ زَبِيبَ

اَطِ

اَسحَعُوا وَ يِعُوا وَاِنِ اسحتُعحمِلَ عَلَيحكُمحعَبح

"Üzerinize başı siyah kuru üzüm gibi habeşli bir köle bile tayin edilse dinleyin ve itaat edin."485

Hadiste, köle dahi olsa idareciye itaat etmek gerektiği belirtilmiştir. Bir kölenin idareci olması ise ancak istilâ yoluyla olur. İstilâ ile galip gelenin köle olması, ona itaatin gerekli oluşuna engel değildir. Peki ya o hürlerden ise durum nasıl olur?

El-İrbâz b. Sâriye radıyal ahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem bize sabah namazını kıldırdı, sonra bize döndü ve kalpleri ürperten, gözleri yaşartan etkileyici bir vaaz yaptı.

Biz dedik ki: "Ey Al ah'ın rasulü! Bu sanki veda eden bir kimsenin vaazı gibidir. Bize vasiyette bulun" Şöyle buyurdu:

دٌ

ى اهلّ ِ

وَلاسَّمحعِ وَلاطَّاعَةِ وَاِنِ تاَمَّرَ عَلَيحكُمحعَبح

اُوصِيكُمحبِتَقحوَ

"Size Al ah'tan korkmanızı, üzerinize bir köle dahi idareci tayin edilecek olsa dinleyip itaat etmenizi vasiyet ederim."486

Din, denklik bulunmasa dahi, cemâatten ayrılmamayı teşvik etmiştir.

483 Buharî (6781).

484 Şerhu Muslim (1759 nolu hadis)

485 Buhârî (6723).

486 Ahmed (4/126); Ebû Dâvûd (4/200); Tirmizî (5/44) Tirmizî: hasen, sahih demiştir. İbn Mâce (1/18); el-Elbânî, es-Sahîha'da (2735) sahih demiştir.

152

İmam Ahmed şöyle demiştir: "İyi de olsa, günahkâr da olsa,

imamları/yöneticileri dinleyip itaat etmek gerekir. İnsanların etrafında toplanıp razı oldukları veya kendilerine kılıçla galip gelerek halife olan ve müminlerin emiri diye isimlendirilen kimseye de dinleyip itaat edilir."487

İbn Battâl şöyle demiştir: "Fakihler, istilâ yoluyla galip gelen idareciye itaatin bağlayıcı oldu-

ğunda icma etmişlerdir."488

Veliahd Tayini İle Yöneticiliğin Sabit Olması

Abdullah b. Ömer radıyallahu anhuma dedi ki: "Ömer radıyal ahu anh'e: "Yerine halife tayin etmeyecek misin?" diye sorulunca şöyle dedi: "Eğer yerime halife tayin edersem, benden daha hayırlı olan Ebû

Bekir de yerine halife tayin etmiştir. Eğer bunu terk edersem, benden hayırlı olan Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem de bunu terk etmiştir."489

Bu rivayette Ebû Bekr radıyal ahu anh'ın, Ömer radıyal ahu anh'ı yerine halife bıraktığı belirtilmiştir

Amr b. Meymûn, halife olan Ömer radıyal ahu anh'ın öldürülmesi kıssasını anlatırken şöyle demiştir: "Dediler ki: Ey müminlerin emiri!

Vasiyette bulun ve yerine halife tayin et" O da şöyle dedi: "Bu işe şu kimselerden veya şu gruptan daha layık birini bulamıyorum. Ki Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem vefat ettiğinde onlardan razı idi"

Şu isimleri saydı: Ali, Osmân, ez-Zubeyr, Talha, Sa'd ve

Abdurrahmân." Dedi ki: "Size bu işte bir payı olmayan Abdul ah b.

Ömer şahit olsun. – bu sadece bir teselli gibiydi – Eğer yönetim Sa'd'a geçerse o buna layıktır. Aksi halde hanginiz emir olursa olsun, ondan yardım istesin. Ben onu (Kufe valiliği) görevinden acizlik veya hainlikten dolayı almadım."490

Bu rivayette sınırlı sayıda kimseleri halifeliğe aday gösterme vardır.

El-Mâverdî şöyle demiştir: "Önceki halifenin, veliahd tayini ile yöneticiliğin gerçekleşmesinin caiz oluşunda icma vardır ve bunun sahih olduğu hususunda ittifak meydana gelmiştir."491

İstihlâf (veliahd tayini) yürürlükte olan bir sünnettir.

Yönetici İçin Nasihat

Et-Temîm ed-Dârî radıyallahu anh, Nebî sallal ahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu rivayet ediyor:

ةٌ

بِإِذْ ا

لد يِنَ نَصِيحَ

"Din nasihattir." Biz: "Kimin için?" diye sorduk. Buyurdu ki:

487 El-Lâlekâî (1/160). İmam Ahmed'den diğer rivayet şöyledir: "Kim onlara kılıçla galip olup, halife olur ve mü'minlerin emiri ismi verilirse, Allah'a ve ahiret gününe iman eden bir kimseye, onu imam

görmeyerek gecelemesi helal olmaz." Ebû Ya'lâ, el-Ahkâmu's-Sultâniye (s.23)

488 Şerhu'l-Buhârî (10/8).

489 Buhârî (6792); Muslim (1823).

490 Buhârî (3497).

491 El-Ahkâmu's-Sultâniye (s.39).

لِلَّهِ ولِكِتَابِهِ ورَسُولِهِ وأَئِمَّةِ المسلِمِينَ وعَامَّتِهِم

"Allah için, kitabı için, rasulü için, müslümanların

imamları/yöneticileri ve halkının tamamı için"492

Hadiste yöneticiye nasihat etmek gerektiği belirtilmektedir. Yöneticiye nasihat alenî yapılmaz. Peki ya onu ayıplamak, sövmek ve hakaret etmek nasıl olur? Hatta ayıplama ve hakaret özel ve genel meclislerde yapılırsa nasıl olur? Yöneticiye açıktan nasihat etmek kötülük kapısını açmaktır ve fitnelere sebep olur.

Şureyh b. Ubeyd el-Hadramî şöyle demiştir: "Iyâz b. Ganem, Dariyâ'yı fethedince oranın sahibine sopa vurdu. Hişâm b. Hakîm ona sert sözlerle uyarıda bulundu. Bunun üzerine Iyâz öfkelendi. Sonra birkaç gece bekledi. Hişâm b. Hakîm ona özür dilemek için geldi ve Iyâz'a şöyle dedi: "Sen Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in:

إِنَّ مِنْ أَشَدِّ النَّاسِ عَذَابًا، أَشَدُّهُمْ عَذَابًا فِي الدُّنْيَا لِلنَّاسِ

"İnsanların en şiddetli azap görecek olanı, dünyada insanlara en şiddetli azap edenleridir"

buyurduğunu işitmedin mi?"

Iyâz b. Ganem: "Ey Hişâm b. Hakîm! Senin işittiğini biz de işittik ve senin gördüğünü biz de gördük. Peki, sen Rasulul ah sallallahu aleyhi ve sellem'in:

بهِ، فَإنِ

لِ

أرَادَ أنَ يَنصَحَ سُلطَانٍ بِأمرٍ، فَلاَ يُبدِ لَهُ عَلانِيَةً، ولَكِن لِيأخُذ بِيَدِهِ فَ يِ خلو

مَ

قَبِلَ مِنهُ فَذَاكَ ، وإلاَّ كَانَ قَد أدَّى الَّذِى عَلَيهِ لَهُ

"Sultana herhangi bir konuda nasihat etmek isteyen bunu açıkça yapmasın. Lakin elinden tutup onunla yalnız kalsın. Eğer kabul ederse eder, aksi halde sultanın kendisi üzerindeki hakkını eda etmiş olur"

buyurduğunu işitmedin mi? Ey Hişâm! Muhakkak ki sen çok cüretkâr birisin. Allah'ın sultanına karşı cüret gösterirken, sultanın seni öldürmesinden çekinmiyor musun? Allah Tebârek ve Teâlâ'nın

sultanının öldürdüğü bir kimse olabilirsin."493

Saîd b. Cubeyr'den: İbn Abbâs'a: "Yöneticime iyiliği emredeyim mi?"

diye sordum. Dedi ki:

"Eğer seni öldürmesinden korkuyorsan hayır. Eğer bunu yapacaksan başbaşa kalıp ikiniz arasın-da yaparsın." Beyhakî dedi ki: Ebû Avâne şunu ekledi: "Yöneticini azarlama"494

Ebû Vâil'den: Usâme b. Zeyd radıyallahu anh'e: "Osmân'ın yanına girip konuşmayacak mı-

sın?" denildi. O da şöyle dedi: "Sizin duyacağınız şekilde mi konuşmamı istiyorsunuz? Val ahi 492 Muslim (55).

493 Ahmed (3/403); el-Elbânî, Zılâlu'l-Cenne'de (2/273) sahih demiştir.

494 İbn Ebî Şeybe, Musannef (37307); Beyhakî, Şuabu'l-İman (6/96).

İsnadı hasendir. Bu eseri Said b.

Mansur, Tefsir'inde (798); İbn Ebi'd-Dunya, el-Emru bi'l-Ma'ruf'ta (80) ve İbn Abdilberr, et-Temhid (23/282) rivayet etmişlerdir. Ebû Avâne'nin ziyadeli rivayeti, Said b. Mansur'un rivayetinde:

"Yöneticinin gıybetini yapma" şeklindedir.

154

ben onunla başbaşa kalarak, meseleyi yaymadan konuştum. Bu işi ilk başlatan olmak istemem."495

Minberler üzerinde ve genel meclislerde yöneticileri ayıplamakla meşgul olanlar sapıklardır.

Yöneticileri açıktan ayıplamak ayaklanmanın ilk adımıdır. Selef, insanların önünde yöneticiye nasihat etmeye çalışanlara karşı çıkmıştır.

Yöneticiye Saygı Gösterilmesi ve Desteklenmesi

Ziyâd b. Kuseyb el-Adevî dedi ki: "Ebû Bekre radıyal ahu anh ile beraber hutbe okumakta olan İbn Âmir'in minberinin altında idim.

Üzerinde ince bir elbise vardı. Ebû Bilâl dedi ki: "Yöneti-cimize bakın!

Fasıkların elbisesini giymiş!" Bunun üzerine Ebû Bekre radıyallahu anh: "Sus! Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu işittim:

ا لّهِفِ

الأَرحضِ اَهَانَهُ ا لّهُ

مَحِ اَهَاذَسُ لحاطَ نَ

“Kim Al ah’ın yeryüzündeki sultanını aşağılarsa Al ah da onu

aşağılar”496

Muâz b. Cebel radıyal ahu anh’den: Rasulullah sal allahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

نَازَةٍ،

ا

احِدَةً مِنْ كَانَ ضَامِنًا عَلَى اللَّهِ: مَنْ عَادَ مَرِيضًا، أَوْ خَرَجَ مَعَ جَ

س

جهُ

خَ حَ ّ مَنْ فَ عَلَ وَ

لانًا

دَخَلَ عَلَى إِمَامِهِ يُرِيدُ تَعْزِيزَهُ وَتَوْقِيرَهُ، أَوْ قَعَدَ فِي بَيْتِهِ فَسَلِمَ سُ مِنْهُ وَسَلِمَ

أَوْ خَرَجَ غَازِيًا، أَوْ

مِنَ النَّاسِ

“Şu beş şeyden birini yapan kimse Allah Azze ve Celle’nin

güvencesindedir: Hastayı ziyaret eden, cenazeyle beraber yürüyen, gazaya çıkan, yöneticinin yanına onu desteklemek ve saygı göstermek üzere giren veya evinde oturup insanları kendisinden, kendisini de insanlardan selamette kılan.”497

Sultanı aşağılayan kimse tehdit edilmiştir. Sultana saygı gösterilmesi ve desteklenmesi sünnettendir. Din, halkın kalplerini sultana karşı birleştirmeye teşvik etmiş, haklar konusunda yönetici ile halk arasında ayrım gözetmiştir.

Yöneticilere Duâ Etmek

Avf b. Mâlik radıyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: لاَنِيْ تُبُّوْنَهُمْ وَيُبُّوْنَكُمْ وَيُصَلُّوْنَ عَلَيْكُمْ وَتُصَلُّوْنَ عَلَيْهِمْ

خِيَارُ اَئِمَّتِكُمُ

495 Buhârî (3094); Muslim (2989).

496 Ahmed (5/42); Tirmizî (4/502); el-Elbânî, Zılâlu'l-Cenne'de (2/219) hasen demiştir.

497 Ahmed (4/241) el-Elbânî, Sahîhu't-Tergîb ve't-Terhîb'de (3/196) sahih demiştir.

155

"Yöneticilerinizin hayırlıları; sizin onları sevdiğiniz, onların da sizi sevdiği, onların size dua ettiği ve sizin de onlara dua ettiğiniz, kimselerdir."498

Ebu'l-Hasen el-Eş'arî şöyle demiştir: "Müslümanlara nasihat etmek, cemâatlerinden ayrılmamak, Al ah için birbirlerini sevmeleri ve müslümanların yöneticilerine dua edilmesi hususunda icma

etmişlerdir."499

El-Berbehârî şöyle demiştir: "Bir kimsenin sultana bedduâ ettiğini görürsen bil ki o hevâ ehlidir. Bir kimsenin de sultanın iyiliği için duâ ettiğini görürsen bil ki o sünnet ehlidir inşaallah. Fudayl b. Iyâz rahimehullah şöyle demiştir: "Şayet benim kabul edileceğini bildiğim tek bir duâm olsaydı, onu sadece sultan için yapardım."500

Şeyh Abdulaziz b. Bâz şöyle demiştir: "Yönetici için dua etmek en büyük yakınlık sebeplerinden, en faziletli taatlerden, Allah için ve kulları için nasihattendir. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'e "Devs kabilesi isyan etti" denildiğinde: "Al ah'ım! Devs'i hidayet et, onları getir, Allah'ım!

Devs'i hidayet et, onları getir" buyurmuş, insanlar için hayır duada bulunmuştur. Sultan ise bu duaya daha layıktır. Zira sultanın iyiliği, ümmetin iyiliği demektir. Yönetici için dua etmek, en önemli

dualardan, hakka muvaffak kılınmak, ona yardım etmek, Al ah'ın ona yakın dostlarını ıslah etmesi, Al ah'ın onun kendisinin ve kötü arkadaşlarının şerrinden koruması için en önemli nasihatlerdendir.

Onun için dua etmek, başarı ve hidayetin, kalp ve amelin iyiliğinin sebeplerin-dendir. Bu en önemli unsurlardan ve en faziletli

yakınlıklardandır."501

Yönetici için dua etmek sünnetin alametlerindendir.Yöneticiye bedduâ etmek ise bid'at ehlinin işlerindendir.

498 Muslim (1855).

499 Risaletu İla Ehli's-Sugr (s.310).

500 Şerhu's-Sunne (s.51). Berbehârî'nin Fudayl b. Iyaz'a kadar ulaşan isnadı hasendir.

501 Mecmûu Fetavâ ve Makâlâtin Mutenevvia Li'ş-Şeyh Abdilaziz b.

Bâz (8/210).

156

Cihad Kıyamete Kadar Devam Eder

يرتك.

٢٩ - ولاغزو ماضٍ مع الأمراء إلى يوم القيامة : لا بر ولا فاجر، لا

29- Kıyamet gününe kadar iyi ya da facir (günahkâr) da olsa, emirler ile birlikte gazaya çıkma geçerli olup terk edilmez.

Şerh:

Cihâdın Fazileti

Al ah Teâlâ şöyle buyurmuştur: "Müminlerden, özür sahibi olmaksızın oturanlarla, Al ah yolunda mallarıyla ve canlarıyla cihâd edenler bir olmazlar. Al ah, mallarıyla ve canlarıyla cihâd edenleri, oturanlara, derece itibariyle üstün kılmıştır. Gerçi Al ah, hepsine de cenneti vaad etmiş-

tir ve fakat mücâhidleri büyük mükâfat yönünden oturanlara üstün kılmıştır." (Nisâ 95) Âyette canla ve malla cihâdın fazileti açıklanmıştır Muâz b. Cebel radıyallahu anh'den: Nebî sallallahu aleyhi ve sellem ona şöyle buyurdu:

"Sana işin başını, direğini ve zirvesini söylemeyeyim mi? İşin başı İslâm'dır. Müslüman olan selâmet bulur. Direği namazdır. Zirvesi ise

Allah yolunda cihâd etmektir."502

Cihâdın, İslâm'ın zirve noktası olduğu beyan edilmiş, cihâd'a tavsiye ve teşvik edilmiştir.

Cihâd Kıyamet Gününe Kadar Devam Edecektir

Al ah Teâlâ şöyle buyurmuştur: "Fitne kalmayıncaya ve dîn, tamamen Al ah'a âit oluncaya kadar onlarla savaş" (Enfâl 39)

Âyette şirk devam ettiği sürece cihâdın da devam edeceği bildirilmiş, cihâdın; tevhidin ya-yılması ve şirkin yok edilip fitnesinin

uzaklaştırılması için meşru kılındığı açıklanmıştır.

İbn Ömer radıyal ahu anhuma'dan: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sel em şöyle buyurdu:

"Kıyâmet gününe kadar hayır atların alınlarında yazılıdır."503

İmam Ahmed şöyle demiştir: "Bu hadisin fıkhı şudur: Her halifeyle beraber kıyamet gününe kadar cihâd devam eder."504

Ebû Hâtim er-Râzî ve Ebû Zur'a er-Râzî şöyle demişlerdir: "Al ah Azze ve Celle'nin Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'i göndermesinden beri Müslümanların yöneticileri olan ulu'l-emr ile beraber cihâd kıyamet gününe kadar devam eder, onu bir şey iptal edemez."505

502 Ahmed (5/231); Tirmizî (5/11); Nesâî, Sünenu'l-Kubrâ (6/428); el-Elbânî, es-Sahîha'da (1122) sahih demiştir.

503 Buhârî (2694); Muslim (1871).

504 Tirmizî, Sünen'inde (4/202) Bu eseri ayrıca İshak b. Mansur el-Mervezi, Mesailu'l-İmam Ahmed'de (no:2746) rivayet etmiştir. İsnadı sahihtir.

505 El-Lâlekâî (1/187). Bu eseri, el-Berzeî, Suâlâtu Ebi Zür'â'da (1/227) zikretmiştir. İsnadı sahihtir.

157

Cihâd kıyamet gününe kadar devam edecektir. Cihâd, şirk ve küfür ile meydana gelen fitnenin def edilmesi için meşrudur. Cihâd'da aslolan tevhidi yaymak, şirki yok etmek ve fitnesini uzaklaştırmaktır. Cihâdın sadece savunma için meşrû kılındığını iddia edenler sapıklardır.

Cihâd'ın Maksadı

Sehl b. Sa'd radıyal ahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Yarın sancağı öyle birine vereceğim ki Allah onun eliyle fethi nasip edecektir." İnsanlar bunun üzerine gece boyunca sancağın hangilerine verileceğini düşündüler. Sabah olduğu zaman insanlar, hepsi de sancağın kendisine verileceğini umarak Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'e geldiler. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Alî b. Ebî Tâlib nerede? " buyurdu.

"Gözlerinden rahatsız ey Al ah'ın rasulü!" dediler. "Haberci gönderin ve onu bana getirin"

buyurdu. O gelince gözlerine tükürdü ve onun için dua etti. Sanki daha önce gözlerinden hiç acı çekmemiş gibi iyileşti. Sancağı da ona verdi.

Ali radıyallahu anh şöyle dedi:

"Ey Al ah'ın rasulü! Onlar bizim gibi oluncaya kadar mı onlarla savaşayım?" Bunun üzerine Rasulullah sallallahu aleyhi ve sel em şöyle buyurdu: "Onların alanına ininceye kadar yavaşça ilerle. Sonra onları İslâm'a çağır ve onlara Al ah'ın hakkından olan; farz kıldığı şeyleri haber ver.

Al ah'a yemin olsun, Al ah'ın senin vesilenle bir kimseyi hidayet etmesi, senin için kızıl develerin olmasından daha hayırlıdır."506

Ebû Mûsâ radıyallahu anh'den: "Birisi Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi ve şöyle de-di:

"Ey Allah'ın rasulü! Al ah yolunda savaşmak nedir? Zira birimiz intikam duygusuyla ve kabi-lecilik için de savaşıyor" dedi. Bunun üzerine Rasulullah sallal ahu aleyhi ve sellem başını ona doğru kaldırdı. O kişi ayakta olduğu için başını ona doğru kaldırmıştı. Şöyle buyurdu: "Kim Allah'ın kelimesinin en yüce olması için savaşıyorsa o Allah Azze ve Celle yolundadır."507

Cihâd, asıl gâye değil, davet ve tevhidin yayılması için bir vesiledir.

Cihâd'ın sadece savaş

ve kan dökmekten ibaret olduğunu zanneden reddedilmiştir. Maksadı meydana gelmezse cihâdın da meşrû olmayacağı bildirilmiştir.

Cihâd Ancak İmam/Halife ve Sancak İle Olur

Al ah Teâlâ şöyle buyurmuştur: "Onlara güven yahut korku verici bir haber geldiği zaman, onu hemen yaymışlardır. Hâlbuki o haberi Peygambere ve mü'minlerden olan emir sahiplerine götürselerdi, onlardan (kendi ihtisasları dâhilinde) hüküm çıkaranlar, onu bilirler (ve daha iyi de-

ğerlendirirler)di." (Nisa 83)

Ayette genel meselelerin – ki cihad da bunlardandır - yöneticilere götürülmesi emredilmiş

ve onlara ihanet etmekten sakındırılmıştır.

"Mûsâ'dan sonraki İsrâil oğullarının ileri gelenlerini bilmez misin?

Hani peygamberlerine

"bize bir hükümdar gönder de, Al ah yolunda savaşalım" demişlerdi"

(Bakara 246) 506 Buhârî (2783); Muslim (2406).

507 Buhârî (123); Muslim (1904).

158

Savaş, imam'a bağlanmıştır. Ancak onun sancağı altında savaşılır.

İnsanları cihâd için toplamak imamın işlerindendir. Cihâdın imama bağlı olması, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in itikat esaslarından bir esastır.

İmamın izni olmaksızın cihâda davet eden kimse sapıktır.

Ebû Hureyre radıyallahu anh, Rasulullah sal allahu aleyhi ve

sellem'den şöyle işittiğini rivayet etmiştir: "İmam/halife ancak kalkandır, arkasında savaşılır ve onunla korunulur."508

İbn Abbâs radıyallahu anhuma'dan: Nebî sallallahu aleyhi ve sellem Mekke'nin Fethi gü-

nünde şöyle buyurdu: "Hicret yok, lakin cihâd ve niyet vardır. Orduya çağırıldığınızda ona katı-

lın."509

İmam Ahmed şöyle demiştir: "Muhakkak ki kıyamet gününe kadar

her imamla beraber cihâd edilir."510

Maddî veya Dinî Açıdan Âcizlik Halinde Cihâdın Terk Edilmesi

Al ah Teâlâ şöyle buyurmuştur: "(Bu hususta) Al ah'ın emri gelinceye kadar (onları) bağış-

layın ve kendi hal erine bırakın." (Bakara 109)

"Kendilerine "ellerinizi (düşmanlıktan) çekin; namazı dosdoğru kılın ve zekâtı verin" denilen kimseleri görmüyor musun?" (Nisâ 77) Âyetlerde, savaşmaktan aciz kalındığı zaman vazgeçmek, affetmek ve el çekmek emredilmiştir. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in ve ashabının Mekke'de savaştan el çekerek davetle meşgul oldukları açıklanmıştır.

Nebî sallallahu aleyhi ve sellem Deccal'in çıkışı ve İsa aleyhi's-selam'ın nüzulü kıssasını anlattıktan sonra şöyle buyurmuştur: "Bu durumda iken Al ah İsâ'ya şöyle vahyeder: "Hiç kimsenin kendileriyle

savaşmaya güçleri yetmeyen kullarımı çıkardım. Kullarımı Tûr'a çıkar"511

İbn Teymiyye şöyle demiştir: "Müminlerin zayıf kaldıkları bir yerde veya zayıf kaldıkları bir zamanda müminler sabır, vazgeçme, Al ah'a ve rasulüne eziyet veren kitap ehlini ve müşrikleri affetme âyetiyle amel ederler. Kuvvet sahibi iseler küfrün önderleriyle, dinde itaat etmelerine kadar savaşmayı emreden ayetle ve kendi elleriyle küçülmüş

olarak cizye vermelerine kadar kitap ehliyle savaşmayı emreden ayetle amel ederler."512

Yine şöyle demiştir: "İslam dininin hariçteki düşmanları Dımeşk'e geldikleri zaman zararın kendilerinden giderilmesini umarak

kabirlerin yanında ölülerle yardım istemeye çıktılar… Onlara dedim ki: "Kendilerinden yardım istediğiniz şu kimseler şayet savaşta yanınızda olsalardı, Uhud savaşında Müslümanların yenildikleri gibi yenilgiye

uğrarlardı. Çünkü bunu gerektiren sebepler-den dolayı askerin kırılacağına hükmedilmiştir. Al ah Azze ve Celle'nin hikmeti bunu gerektirmiş-

tir. Bu yüzden dini bilenler ve keşif ehli, Al ah ve rasulünün emrettikleri meşru savaş olmaması sebebiyle, neticede kötülük ve fesad ele geçecek olmasından dolayı ve savaş ile arzulanan yardımın bulunmaması sebebiyle bu durumda savaşmamışlardır. Şunu ve şunu bilenler için bunda dünyada bir karşılık olmadığı gibi ahiret sevabı da yoktur… Bundan sonra insanlara dini Al ah Azze ve Cel e'ye halis kılmalarını, O'ndan yardım istemelerini emretmeye başladık. Onlar sadece Al ah'tan yardım istediler, ne yakın bir melekle, ne de gönderilmiş bir peygamberle yardım tale-508 Buhârî (2797); Muslim (1841).

509 Buhârî (1737); Muslim (1353).

510 Tirmizî, Sünen'inde (4/202) zikretmiştir.

511 Muslim (2937).

512 Es-Sârimu'l-Meslûl (1/229).

159

binde bulunmadılar… İnsanlar durumlarını düzeltince, rablerinden yardım istemelerinde sadık oldular ve düşmanlarına karşı güçlü bir yardım ile desteklendiler. Tatarlar bundan önce böyle bir yenilgi yaşamamışlardı. Çünkü Al ah Teâla'nın tevhidi ve rasulüne itaat, daha önce olmadığı kadar sahih olarak gerçekleşmişti."513

Maslahat/fayda gerçekleşmeyecek ve kötülük uzaklaştırılamayacaksa cihâd meşrû olmaz.

Acizlik anında savaştan el çekmek Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in sünnetidir. Maddî ya da manevî açıdan acizlik anında cihâda davet eden hata etmektedir. Şirk manzaraları ve Al ah'tan başkasına bağlanmak gibi durumların yaygın olduğu zamanlarda yardıma

mazhar olma sebepleri bulunmadığı için, ilim ehli düşmanla cihâddan çekinmişlerdir. Düşmanlara karşı Al ah'ın yardımını çekmek, izzet ve kuvvete kavuşmak için safları temizlemenin ve insanların akidelerini düzeltme-nin önemi büyüktür.

Meşrû Cihâdın Bazı Şartları

Al ah Teâlâ şöyle buyurmuştur: "Sizinle savaşanlarla Al ah yolunda siz de savaşın, fakat aşırı gitmeyin" (Bakara 190)

İbn Abbâs radıyallahu anhuma'dan: "Kadınları, çocukları, yaşlıları, sizinle barış yapmak is-teyenleri ve savaştan el çekenleri öldürmeyin buyruluyor. Bunu yaptığınız zaman aşırılık etmiş

olursunuz."514

Muâz radıyallahu anh'den: Rasulullah sallal ahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Gazâ (savaş) iki çeşittir. Biri Al ah'ın vechini isteyerek, imama (devlet başkanına) itaat ederek, değerli malından infak ederek, arkadaşına kolaylık göstererek ve fesattan kaçınarak savaşır ki, bu kişinin uykusu da, uyanıklığı da kendisine sevaptır. Övünmek, gösteriş

yapmak, duyurmak için savaşan, devlet başkanına karşı gelen ve

yeryüzünde fesat çıkaran kişi de yaptığı savaştan yeteri derecede sevap alamadan geri döner."515

Ebû Hureyre radıyallahu anh'den: Nebî sallal ahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Kim itaatten çıkar, cemâatten ayrılır ve bu şekilde ölürse cahiliyye ölümüyle ölmüş olur. Kim kör bir bay-rak altında savaşır, benimsediği grubu için öfkelenir, grubuna davet eder veya grubuna yardım etmek için öldürülürse, cahiliye üzere öldürülmüş

olur. Kim ümmetime karşı ayaklanır, iyisini kö-

tüsünü ayırmadan vurur, mümin olandan sakınmaz, ahid sahibinin ahdini gözetmezse ne o ben-dendir, ne de ben ondanım."516

Burayde radıyallahu anh'den: Rasulullah sal allahu aleyhi ve sellem bir orduya veya müfre-zeye kumandan tayin ettiği zaman özel ikle kendisine Al ah'tan sakınmayı ve beraberindeki Müs-lümanlara da hayrı tavsiye eder; sonra şöyle buyururdu:

"Al ah yolunda Allah'ın adıyla gazâ edinl Allah'a küfredenlerle çarpışın! Gazâ edin! Ama ganimete hıyanette bulunmayın! Hainlik etmeyin! (Ölülerin burnunu, kulağını keserek) müsle yapmayın! Çocuk öldürmeyin!"517

513 Telhîsu'l-İstigâse (2/733).

514 Bunu Taberî, Tefsir (3/563); İbn Ebî Hâtim, Tefsir (1/495) rivayet etmişlerdir. Dr. Hikmet b. Beşir b. Yasin, Sahihu'l-Mesbur Mine't-Tefsiri bi'l-Me'sur'da (1/299) isnadı hasen demiştir.

515 Ahmed (5/234); Ebû Dâvûd (3/13); Nesâî, Sunenu'l-Kubrâ (3/33); el-Elbânî, es-Sahîha'da (1990) sahih demiştir.

516 Muslim (1848).

517 Muslim (1731)

160

Amr b. Hamık el-Huzâî radıyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Bir kimseye kanı hususunda güvence verdiği halde onu öldüren, kıyamet günü hainlik sancağını taşır."518

Nesâî'nin rivayetinde metin şu şekildedir: "Bir kimse birine güvence verir de, o kendisine güvendikten sonra onu öldürürse kıyamet gününde onun için bir hıyânet sancağı dikilir."

Abdullah b. Amr radıyallahu anhuma'dan: Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Anlaşmalı bir kimseyi öldüren cennet kokusunu alamaz. Hâlbuki onun kokusu kırk senelik mesa-feden bile hissedilir."519

Kadınların, çocukların, din adamlarının ve kendilerini savaşa sokmayanların öldürülmeleri haramdır. İmama (yöneticiye) itaat ve cihâdda bozgunculuktan kaçınmak farzdır. İmama isyan etmek,

yeryüzünde bozgunculuk çıkarmak, binalar yıkmak, ağaçlar kesmek, ekinleri ve nesilleri yok etmek haramdır.

Nebî sallal ahu aleyhi ve sellem, onlara ihânet ederek anlaşmalıların anlaşmasını gözetme-yenlerden uzak olduğunu belirtmiştir. Cihâdda hâinlik etmek ve öldürülenlere (kulaklarını, burun-larını vs kesmek suretiyle) müsle yapmak haramdır.

Kendilerine ahid ve emân ile güvence verilen kâfirlere hâinlik edenlere şiddetli tehdit gelmiştir. Bu güvencenin; bir kâfirin islam ülkesine girmesi hakkında verilmesi ile müslüman'ın kâfir ülkesine girmesi hakkında verilmesi arasında fark yoktur. Kendilerine güvence

verilenlere ve an-laşmalı olanlara karşı hâinlik etmek, patlatma eylemleriyle binaları yıkmak, kadınlardan, çocuk-lardan ve savaşla ilgisi olmayanlardan sakınmamak üzere kurulu bir cihâd dâvâsı bozuk bir da-vadır.

518 İbn Mâce (2/896); Nesâî, Sunenu'l-Kubrâ (5/225); el-Elbânî, es-Sahîha'da (440) sahih demiştir.

519 Buhârî (2995).

Hadlerin Uygulanması Yöneticiye Aittir

١٢ ـ وقسمة الفيء، وإقامة الحدود إلى الأئمة ماضٍ ، ليس لأحد أن يطعن عليهم، ولا ينازعهم.

30- Fey'in taksim edilmesi ve hadlerin ikamesi imamlara aittir. Hiç kimse onlara bu hususta hakaret edemez ve onlarla çekişemez.

١١ ـ ودفع الصدقات إليهم جائزة ونافذة من دفعها إليهم ، أجزأت عنه برأ كان أو فاجراً .

31- Zekâtları onlara vermek caiz ve geçerlidir. Zekâtını onlara veren kimsenin zekâtı, imamları iyi ya da facir (günahkâr) olsa da yerine ulaşır.

Şerh:

İyiliği Emredip, Kötülüğü Yasaklamanın Farz Oluşu

Al ah Teâlâ şöyle buyurmuştur: "Siz, insanlar için ortaya çıkarılmış en hayırlı bir ümmetsiniz.

İyiliği emreder kötülüğe mani olursunuz" (Âl-i İmrân 110)

Ayette bu ümmetin hayırlı oluşunun, iyiliği emretmeleri ve kötülükten yasaklamalarına bağlı olduğu açıklanmıştır.

"Mü'min erkekler ve mü'min kadınlar da birbirlerinin dostları olup iyiliği emreder, kötülükten alıkorlar" (Tevbe 71)

Bu ayette müminler, iyiliği emreden ve kötülüğü yasaklayan kimseler olarak nitelenmişlerdir.

Ebû Saîd radıyallahu anh'den: Rasulullah sal allahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu işittim: "İçinizden kim bir kötülük görürse ona eliyle karşı çıksın. Buna gücü yetmezse diliyle, bu-na da gücü yetmezse kalbiyle karşı çıksın. Bu da imanın en zayıfıdır."520

İbn Teymiyye, el-Vâsitiyye'de şöyle demiştir: "Sonra onlar bu esaslarla birlikte dinin kendilerine farz kıldığı gibi, iyiliği emreder ve kötülüğü yasaklarlar."521

İyiliği emretmek ve kötülüğü yasaklamak farzdır. İyiliği emretme ve kötülüğü yasaklamanın aşamaları vardır. İyiliği emretmek ve kötülüğü yasaklamak Ehl-i Sünnet ve'l-Cemâat'in esaslarından ve müminlerin en özel niteliklerindendir.

İyiliği Emir ve Kötülüğü Yasaklamada; İlim, Yumuşaklık ve

Sabrın Zorunluluğu

Al ah Teâlâ şöyle buyurmuştur: “Ey oğulcuğum! Namazı dosdoğru kıl; iyiliği emret; kötülükten menet; başına gelene de sabret. Bunlar, azmedilmesi gereken işlerdendir” (Lukman 17) 520 Muslim (49).

521 Mecmûu’l-Fetâvâ (3/158).

İyiliği emir ve kötülüğü yasaklamaktan dolayı başa gelenlere

sabretmek emredilmiştir.

“Dil erinizin yalan vasfetmesi dolayısıyla “şu helâldir; bu da haramdır”

demeyin; aksi halde Al ah'a iftira etmiş olursunuz. Al ah'a iftira edenler ise, asla felah bulmazlar” (Nahl 116) Burada iyiliği emredecek ve kötülüğü yasaklayacak kimsenin ilim sahibi olması şart koşul-muştur. İlimsiz olarak iyiliği emreden ve kötülüğü yasaklayanın Al ah’a iftira etmiş olacağı ve kurtuluşa eremeyeceği belirtilmiştir.

İbn Teymiyye şöyle demiştir: “Farz olan ve diğer davetlerin gereklerini yerine getirmek, şu hadiste geldiği gibi, bunun şartlarını yerine getirmeye bağlıdır:

“İyiliği emredecek ve kötülüğü yasaklayacak olan kimsenin, emrettiği konuda fakih olması, yasakladığı konuda fakih olması, emrettiği konuda yumuşak davranması, yasakladığı konuda yumuşak

davranması, emrettiği konuda hilim sahibi ve yasakladığı konuda hilim sahibi olması gerekir.”522 Fıkıh, iyiliğin bildirilmesinden ve kötülüğe karşı çıkılmasından önce gelir. İyiliği emir esnasında yumuşaklık, maksadın ele geçmesi için en uygun yoldur. Emrettikten sonra da hilim sahibi olmak, kendisine emirde bulunulan veya yasaklanan kimseden gelecek eziyete sabır içindir. Karşılaşılan eziyetlerin çoğu bu yüzden olmaktadır.”523

Had Cezalarını Ancak Devlet Başkanı Uygular

Muslim b. Yesâr şöyle demiştir: "Sahabeden birisi şöyle diyordu: Zekât toplama, had cezalarını uygulama, fe'y (ganimeti taksim etmek) ve Cuma namazını kıldırmak sultana aittir."524

Tahâvî: "Buna muhâlefet eden bir sahabe bilmiyoruz" demiştir.525

El-Hasen (el-Basrî) "Onlar (yöneticiler) şu dört şeyi üstlenmişlerdir:

"Cuma namazı, zekâtları toplamak, had cezalarını uygulamak ve (dâvâlarda) hüküm."526

İmam Ahmed şöyle demiştir: "Had cezalarını imamların (yöneticilerin) uygulaması yürürlük-te olan uygulamadır. Hiçkimsenin onlara karşı çıkmaya ve çekişmeye hakkı yoktur."527

522 Bu metinle bulamadım. Ancak Deylemi, el-Firdevs'te (no:7741) Enes radıyallahu anh'den şu lafızla rivayet etmiştir: "Şu üç haslete sahip olmadıkça kişinin iyiliği emredip kötülüğü yasaklaması

yakışmaz: Emrettiği konuda yumuşak davranması, yasakladığı konuda yumuşak davranması, emrettiği konuda âlim olması, yasakladığı konuda âlim olması, emrettiği konuda adaletli olması ve yasakladığı konuda adaletli olması." Bu hadisin isnadını İbn Hacer, Zuheru'l-Firdevs'te (4/228) ve Garaibu'l-Multekita Min Musnedi'l-Firdevs'te (el yazma, hadis no: 3025) zikretmiştir. İsnad, Ahmed b. Abdillah b.

Hakîm -

Hakîm b. Yezid – Ebân – Enes b. Malik yoluyla gelmiştir. Enes radıyallahu anh'den rivayette bulunan Ebân b. Sâlih ise güvenilirdir.

Ebân b. Ayyâş ise metruktür. Hangisi olduğunu tespit edemedim.

Hakîm b. Yezid meçhuldür. Ahmed b. Abdil ah b. Hakîm zayıftır. Bkz.: Zehebi, Tarihu'l-İslam (6/27)

- Aynı metinle Sufyân es-Sevrî'nin maktû sözü olarak: Hallâl, el-Emru bi'l-Ma'rûf'ta (s.37); Ahmed b. Hanbel, el-Verâ'da (s.166)

zikretmişlerdir.

523 Mecmûu'l-Fetâvâ (15/167).

524 İbn Hazm, el-Muhallâ (11/165). Bu eseri isnadıyla; Buhârî, Târihu'l-Kebîr (9/47); Buhârî, el-Kunâ (410); İbn Zencuye, el-Emval (1727) Cessas, Ahkamu'l-Kur'ân (5/131) rivayet etmişlerdir. İsnadında Yahyâ el-Bekkâ zayıftır.

525 İbn Hacer, el-Feth (12/163). İbn Hazm Tahavî'nin bu sözüne itiraz ederek: "Bilakis on iki sahabe buna muhalefet etmiştir" demiştir. Bkz.: Fethu'l-Bâri (12/163); Neylu'l-Evtâr (13/265); Subulu's-Selâm (4/11) 526 İbn Hazm, el-Muhal â (11/165). Bu eseri İbn Ebi Şeybe (2/385) iki ayrı isnad ile rivayet etmiş olup isnadlarından birisi sahihtir. Ancak her ikisinde de: "Cuma namazı" ifadesinin yerinde "namazları

kıldırmak" vardır.

163

Kurtubî şöyle demiştir: "Cinayette kısası ancak ulu'l-emr'in

uygulayabileceği hususunda ihtilaf yoktur. Al ah onlara kısası uygulamayı, hadleri yerine getirmeyi ve başka hususları farz kılmış-

tır. Zira Allah Subhânehu ve Teâlâ bütün müminlere hitap ederek kısası emretmektedir. Diğer taraftan bütün mü'minlerin bir arada toplanıp kısası uygulamaları mümkün değildir. O bakımdan mü'minler devlet yöneticisini kısasın uygulanması ile diğer hadlerin uygulanması hususunda kendilerinin konumuna oturtmuşlardır."528

İbn Teymiyye şöyle demiştir: "Sünnet ve açık icmâdan delil er, had cezalarını uygulamanın sultana ait olduğunu göstermektedir."529

Abdullah b. Abdil atif Âlu'ş-Şeyh, Hasen b. Huseyn Âlu'ş-Şeyh, Sa'd b.

Hamd b. Atîk ve Muhammed b. Abdil atif Âlu'ş-Şeyh, hepsi de

risalelerinde şöyle demişlerdir: "Cihâdın hakikati, düşmanlarla barış

yapmak, halka zimmet yaymak, had cezalarını uygulamak, yöneticiye hastır ve ona bağlıdır. Yöneticinin yetki vermesi haricinde halktan hiç kimsenin bu konulara girişmeye hakkı yoktur."530

Had cezaları yöneticiye bağlıdır. Yöneticinin izni olmaksızın had cezalarını uygulamak, ona karşı isyandır. Bu, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemâat'in esaslarındandır. Bu konuda bid'at ve sapıklık ehlinin yollarına itibar edilmez.

527 El-Lâlekâî (1/160).

528 Tefsiru'l-Kurtubî (Bakara 178. Ayetinin tefsiri).

529 Es-Sârimu'l-Meslûl (1/380).

530 Ed-Dureru's-Seniyye (9/94).

Salih Ya da Fasık İmamların Arkasında Cuma Namazı Kılmak

خلفه، وخلف من ولّاه جائزة تامة ركعتين، من أعادهما، فهو مبتدع، تارك للآثار، مُخالف للسنة،

١٠ - وصلاة الجمعة

الجمعة شريفة؛ إذا لم ير الصلاة خلف الأئمة من كانوا: بروا وفجروا فالسنة أن تصلي معهم

ليس لهم من فضل

ة يكفي في صدرك من ذلك شك.

لا و

ركعتين (وإن أعادهما فهو مبتدع)، تو دينه بأنها تام

32- Halifenin ve onun tayin ettiği kimsenin arkasında Cuma namazı kılmak caizdir, tamdır ve iki rekât olarak kılınır. Her kim bu namazı eksik

görüp iade ederse işte o bir bid'atçıdır. Eserleri (rivayetleri) terk ederek Sünnet'e muhalefet etmiş olur. İmamların iyisi-nin ve facirinin ardında namaz kılmayı caiz görmezse, o kimseye Cuma'nın

faziletinden bir nasip yoktur. Sünnet ise namazı onlarla beraber iki rekât olarak kılmaktır. (Her kim bunu iade ederse işte o

bid'atçıdır.)531 Bu tam/eksiksiz bir namazdır ve sakın gönlünde bu hususta bir şek/şüphe olmasın.

Şerh:

Ebu Muaz Mansur b. İmam Terk Edilmiş Sünnetler kitabında der ki: Bidatçi kimselerin arkasında namaz kılmamak terk edilmiş bir

sünnettir. Bu sünnet öyle terk edildi ki, ilim ehli olan kimseler dahi bundan bahsetmemektedir. Aşağıda da örneklerini vereceğimiz gibi, selef alimleri bidatçi kimselerin arkasında namaz kılmazlardı.

Bilmeden arkalarında namaz kılarlarsa cuma ve bayram namazı hariç, kıldıkları namazları tekrar iade ediyorlardı.

Ancak bidatçi olan imam, müslümanların halifesi ise ona sabretmek sünnettir. Buna rağ-

men bazı alimler yine de namazlarını iade etmişlerdir. Ahmed b.

Hanbel, Ali b. el-Medinî ve Yahya b. Maîn, halife Me'mun'un ardında kıldıkları namazları iade etmişlerdir.

İmamların bidatçi olup olmadıklarını imtihan etmek caiz değildir.

İmtihan haricilerin özel iğidir. Hali açık olmayan kişilerin arkasında

namaz kılınmalı ve bu konuda çok araştırma yapmamalıdır. Şayet kişi

bidatini ortaya çıkarıp, izhar ediyor ve insanları ona çağırıyorsa bu

kimsenin arkasında namaz kılmaktan kaçınılmalıdır. İnsanların sünnet

üzere olmamakla itham etmek de zor bir iştir.

Bidat Ehlinin Arkasında Namaz Kılma Hususunda Selefin Tavrı:

1- İbrahim b. el-Mugira şöyle dedi: Sufyan es-Sevrî'ye "iman sadece sözdür, amel değildir"

diyen bir kimsenin arkasında namaz kılayım mı?" diye sordum, o da: 531 (h:ه): Hindistan Rıza Berambur Kütüphanesindeki ve (z:ز): Almanya Leipzig Kütüphanesindeki nüsha-lardan ziyadedir. Bu ziyade (t:ط): Ebû Ya'lâ'nın Tabakât'ındaki nüshada yoktur.

165

"Hayır! Bu kimsenin bir değeri yoktur" diye cevap verdi.532

2- İmam Şafi şöyle demiştir: "Rafizi'nin, Kaderiye mensubunun ve Mürcie'den olan kimselerin arkasında namaz kılma!"533

3- Yahya b. Main, Halife Me'mun bidat çıkardıktan sonra onun

arkasında kıldığı namazları iade etmiştir.534

4- Ahmed b. Hanbel dedi ki: "Ben Cehmî (Al ah'ın sıfatlarını tahrif eden ve Al ah'ın her yerde olduğunu söyleyen ve Kuran mahluktur diyen) bir kişinin arkasında kıldığım namazları iade ediyorum."535

5- İbn Ebi Ya'la, rivayet ediyor: İmam Ahmed'e bidatçinin arkasında namaz kılmak hakkın-da sorulunca şöyle dedi: "Cehmiyye'nin

arkasında namaz kılınmaz. Rafizilere gelince, hadisleri inkar ederler.

Onların arkasında da namaz kılınmaz."536

6- Ali b. Abdullah b. Abbas şöyle dedi: "İmam heva (bidat) sahibi biriyse arkasında namaz kılınmaz"537

7- İbn Uyeyne dedi ki: "Rafızi, Kaderî ve Mürciî kimsenin arkasında namaz kılma!"538

8- Muaz b. Muaz şöyle dedi: Sa'd oğullarından bir adamın arkasında namaz kıldım ve o adamın kaderi inkâr eden birisi olduğunu öğrendim.

Bunun üzerine kıldığım o namazı otuz ya da kırk sene sonra da olsa tekrar iade ettim."539

9- Ebu Süleyman ed-Daranî'ye, Abdulvehhab b. el-Haffaf'ın kaderi inkar eden bir söz söylediği aktarıldı. Ebu Süleyman ed-Darani onun mescidinde namaz kılmayı bıraktı ve başka bir mescide gitti."540

532 el-Hilye (7/27)

533 Siyeru A'lam (10/31)

534 Abdullah b. Ahmed b. Hanbel; es-Sunne (1/130) isnadı sahihtir.

535 Ebu Davud; Mesailu Ahmed (s.43)

536 Tabakatu'l-Hanabile 1/168)

537 el-Lalkai; Şerhu İtikadi Ehli's-Sunne (1344)

538 el-Lalkai; Şerhu İtikadi Ehli's-Sunne (1344)

539 Abdullah b. Ahmed; es-Sunne (2/386)

540 Hatib; Tarihu Bağdad (10/249)

10- Muhammed Bin İsmail el-Buharî dedi ki; "Yahudi, Hristiyan ve Mecusilerin sözlerine baktım, küfür bakımından Cehmiye fırkasından (Al ah'ın heryerde olduğunu söyleyerek istiva sıfatını ve Kur'an mahluktur diyerek kelam gibi sıfatlarını inkar eden fırka) daha sapık bir kavim görmedim. Onları tekfir etmeyenleri, ancak onların küfrünü bilmediklerinden ötürü mazur görü-

rüm."

11- Yine Buhari dedi ki; "Benim için ha cehmî ve rafızinin arkasında, ha Yahudi veya Hıristiyanın arkasında namaz kılmışım fark

etmez."541

12- Abdullah Bin Ahmed, babasından naklen "Kuran mahluktur"

diyen kimse için diyor ki;

"Böyle diyenin arkasında ne Cuma namazı ne de başka bir namaz kılınmaz. Ancak cemaate gitmek terk edilmez. Onlarla namaz

kılındıysa iade edilir."542

13- Abdullah b. İdris'e bidatçilerin arkasında namaz kılmak hakkında soruldu. Dedi ki: "İnsanlar kendilerinden razı oldukları ve (fasık olmayan) adil kimselerin arkasında namaz kılmaktan geri

kalmamışlardır." Denildi ki: "Peki Cehmiye?" Şöyle dedi: "Hayır, bunlar savaşılacak insanlardır. Ne onların arkasında namaz kılınır, ne de nikâhlanılır. Onlara ancak tevbe etmek düşer."543

14- Vasile b. El-Eska'ya kaderî'nin arkasında namaz kılmak hakkında soruldu. O da onun arkasında namazın sahih olmadığını, kılınmışsa iade etmek gerektiğini söyledi.544

15- Seyyar Ebu'l-Hakem: "Kaderî'nin arkasında namaz kılınmaz.

Onlardan birinin arkasın-da kılınmışsa iade edilir."545

16- Sellam b. Mutî'ye Cehmiye hakkında sorulunca: "Onlar kafirdir.

Arkalarında namaz kı-

lınmaz" demiştir.546

17- İmam Malik'e kaderî bir imamın arkasında namaz kılmak soruldu.

Soran kimseye dedi ki: "Fetva soruyorsan arkasında namaz kılınmaz"

“Cuma da mı kılınmaz” diye sorunca: “Cuma da kılınmaz. Eğer nefsin için korkup takiyye olarak kılarsan öğle namazını iade edersin”

dedi.547

541 Halku Ef'ali'l-İbad (no:35 ve 53) Beyhaki el-Esma ve's-Sıfat (s.253) Begavi Şerhu's-Sünne (1/228) 542 Abdullah b. Ahmed es-Sünne (1/129) İbn Hani; Mesailul-İmam Ahmed (295) Begavi Şerhu's-Sünne (1/229) 543 Buhari; Halku Ef'alil İbad (No:78) Abdullah b. Ahmed es-Sunne (1/113)

544 Lalkai İtikad (2/731)

545 Lalkai İtikad (2/731)

546 Abdullah b. Ahmed es-Sunne (1/105)

547 Müdevvenetu’l-Kubra (1/84)

18- Kadı Ebu Yusuf dedi ki: Cehmi’nin, Rafızinin ve kaderinin arkasında namaz kılınmaz.548

19- Veki b. El-Cerrah Cehmiyye hakkında: “Arkalarında namaz

kılınmaz” demiştir.549

20- Ebu Sevr’e kaderiye hakkında sorulunca, “Kaderiye; Al ah

kulların fi l erini yaratmaz, günahlar kullara takdir edilmemiştir”

derler. Onların arkasında namaz kılınmaz. Hastaları ziyaret edilmez ve cenazelerine de katılınmaz. Bu sözlerinden dolayı tevbe etmeleri istenir.

Tevbe etmezlerse boyunları vurulur.550

21- İmam Berbehari, şöyle der: “Beş vakit namazı kıldıran herkesin arkasında namaz kılman caizdir. Ancak o Cehmi ise bu, namazı iptal

eder. Onun arkasında kıldığın namazı iade et.

Sana Cuma namazı kıldıran idarecin cehmi ise onun arkasında namazı kıl ve iade et."551

Bütün bu rivayetler gösteriyor ki, selef, rafizi, kaderi ve cehmi gibi bidatleri küfür olan kimselerin arkasında namazı caiz görmemişlerdir.

Küfrüne hükmedilen bidat ehli arkasında kılınan namaz batıldır. Bu ister vakit namazı ister Cuma ister bayram namazı olsun fark etmez.

Yalnız şu hususa uyarıda bulunmak gerekir: Selef, Kaderiye, Rafiziye ve Cehmiyye gibi bazı bidat fırkalarını tekfir ederlerken bu mutlak tekfir babındandır. Bu fırkalara mensup olan herkesin kâfir kabul edilmesini gerektirmez. Bilakis belirli şahıslar hakkında hüccet ikamesi gerçekleşmedikçe küfrüne hükmedilmez.

Şeyhu'l-İslam İbn Teymiyye'den şöyle dediği nakledilmiştir: İmam Ahmed Cehmiyye fırkasına mensup belirli şahısları tekfir etmediği gibi cehmi olduğu söylenen ve bidatlerinde cehmilere muvafakat eden herkesin de küfrüne hükmetmemiştir. Bilakis sözlerine davetçilik yapan ve insanları imtihan eden, kendilerine muvafakat etmeyenleri

cezalandıran cehmilerin arkasında da namaz kılmış, onları tekfir etmemiştir.552

Evet, İmam Ahmed, cehmiye'ye mensup bazı idarecilerin arkasında namaz kılmıştır. Cehmiyye akidesi küfürdür. Lakin İmam Ahmed'in cehaleti mazeret olarak görmesi, tekfir-i mutlak ile tekfir-i muayyeni ayırt etmesi, onlara hüccet ikamesinin sabit olmaması sebebiyle, cehminin de arkasında namaz kılmıştır.

548 Bkz.: Şerhu Usuli's-Sunne (2/733)

549 Es-Sunne (1/115)

550 Şerhu Usuli's-Sunne (2/720)

551 es-Sunne'de (s.49)

552 Bkz.: Mecmuu'l-Fetava (7/507-508)

168

el-Hasen el-Basrî rahimehullah dedi ki; "Al ah bidat sahibinin ne orucunu, ne namazını, ne haccını ve ne de umresini bidatini terk edinceye kadar kabul etmez."553

el-Begavî dedi ki; "Sahabe, Tabiin, onlara tabi olanlar ve Sünnet âlimlerinin adetleri, bidat ehlinden uzaklaşmak şeklinde olmuştur."554

Kişi kendisine uyduğu imamın fıskını bilmiyorsa onun arkasında kıldığı namazda sakınca yoktur;

Ebu Hureyre (radiyallahu anh) anlatıyor: ' Rasûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "(İmamlar) sizin için kılarlar. Doğru kılarlarsa (sevabı) sizedir. Hatalı kılarlarsa (sizin namazınızın sevabı) sizedir, hata onların aleyhlerinedir."555

Nitekim bu hadiste imamın namaz dışındaki fasıklığı değil, namazında hatalı davranması söz konusu edilmiştir. Ama fıskını bildiği bir kimsenin arkasında namaz kılmak mekruhtur. Zira Rasûlullah sal

allahu aleyhi ve sellem, kıbleye tüküren bir imamı imamlıktan azletmiş, onun arkasında namaz kılınmasını yasaklamıştır. Ebu Davud'un metni şu şekildedir:

"Bir şahıs bir cemaate imam oldu ve kıbleye karşı tükürdü. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem de bakıyordu. İmam namazı bitirince Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem cemaate şöyle buyurdu:

"Şu şahıs size namaz kıldırmasın." Bu defadan sonra aynı şahıs o cemaate imam olmak istedi, cemaat ona mani oldu ve Rasûlullah sallal ahu aleyhi ve sellem'in sözünü ona haber verdiler. O kimse Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e:

"Öyle mi buyurdunuz?" dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“Evet” buyurdu. Zannediyorum ki Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona:

“Çünkü sen Allah’a ve Resulüne eza ettin” buyurdu.556

Şayet bir kimsenin masiyet veya bidatı islam’dan çıkarmıyorsa, kendisi için namazı sahih olan fasığın imam olması caizdir.557

553 Lalkai (1/138) Acurri Şeriat (s.64) İbn Vaddah el-Bid'a (s.27) Ebu Şame el-Bais (s.14) Şatıbi el-İtisam (1/134) bu sözün merfu olarak rivayeti ise münkerdir. Bkz.: Elbani Daife (1493) 554 Begavi Şerhu's-Sünne (1/227)

555 Buharî (694)

556 Ebu Davud (481) İbni Hibban (4/515) Taberani Evsat (6/215) Ahmed (4/56) Mecmauz Zevaid (2/20) sahihtir.

Fasığın imamlığının sahih olduğunu gösteren delil erden birisi de Ebu Zerr radıyallahu anh hadisidir: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem bana şöyle buyurdu:

“Namazı vaktinden geciktiren ve vaktini öldüren idareciler geldiği zaman ne yapacaksın? ” Ebu Zerr radıyallahu anh dedi ki:

“Bana ne emredersin?” şöyle buyurdu:

“Namazı vaktinde kıl. Onlarla beraber kıldığın senin için nafile olur.

Ben bu namazı kıldım tekrar kılmam deme”558

Ebu Hureyra radıyallahu anh Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in şöyle buyurduğunu rivayet eder: “(İmamlar) namazı sizin için kılarlar.

İsabet ederlerse hem size hem onlara ya-zılır. Hata ederlerse sizin lehinize, onların aleyhinedir. ”559

Allah

rasulü

sallallahu

aleyhi

ve

sellem

şöyle

buyurmuştur:

" Ümmetimden iki taife helak olur: Ehli Kitap ve Ehli liben! Ehli kitap: Allahın kitabını Allahın indirdiğinden başkasıyla tevil ederek müslümanların alimleriyle mücadele edecekler.

Ehli liben ise cuma ve cemaatleri terk edecekler,

bedevileşeceklerdir."560

Cuma ve bayram namazları gibi halifenin ardında kılınan namazlarda, halife bidatçi ve zalim olsa da ardında namaz kılınır.

1- İbni Ömer (radiyallahu anh) Haccac'ın arkasında namaz kılmıştır.561

İbn Ömer radıyal ahu anhuma Sünnete tabi olmada insanların en şiddetlisi ve en çok önem vereni idi. Haccac b. Yusuf ise insanların en fasıklarından idi.

2- Aynı şekilde Enes radıyallahu anh de Haccac'ın arkasında namaz kılardı.

3- İbn Mesud ve başka sahabeler de (radıyallahu anhum) el-Velid b.

Ebi Muayt'ın arkasın-da namaz kılmışlardır. El-Velid bir gün onlara sabah namazını iki rekat kıldırmış sonra da: "Sizin için artırayım mı?"

demiştir. İki kişi Osman radıyallahu anh'e onun hakkında şahitlik etmiş ve ona had cezası olarak 40 sopa vurulmuştu. Sonra Osman radıyallahu anh şöyle dedi: "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem 40

sopa vurdu, Ebu Bekir 40 sopa vurdu, Ömer seksen sopa vurdu.

Hepsi sünnet olup bu bana daha sevimlidir."562

557 Bkz.: İbn Kudame el-Muğni (3/22) el-Kafi (1/415)

558 Müslim (648)

559 Buhari (694)

560 Elbani Sahiha (2778) Taberani (17/297) Hakim (2/374) Ahmed (4/155) Ebu Ya'la (1746) Mecmauz Zevaid (2/194) Maksadul-Ali (372) Buhari Halku Ef'ali'l-İbad (615) Herevi Zemmu'l-Kelam (2/28) 561

Buhari (1660, 1662, 1663) Elbani el-İrva (525) İbni Ebi Şeybe (2/84) 562 Müslim (1707)

3- İbn Ebi Zemeneyn, Sevvar b. Şebib'den rivayet ediyor: "Haricilerin önderlerinden Necdet el-Haruri ashabıyla birlikte hac yaptı. İnsanlara namazı bir gün Necdet ve adamları, bir gün de İbnu'z-Zubeyr

kıldırıyordu. İbn Ömer radıyal ahu anhuma her ikisinin de arkasında namaz kıldı.

Birisi ona:

"Ey Abu Abdirrahman! Necdet el-Haruri'nin arkasında namaz mı

kılıyorsun?" diyerek itiraz etti. İbn Ömer radıyallahu anhuma dedi ki:

“En hayırlı amele davet ederlerse icabet ederim. Eğer cana kıymaya davet ederlerse “Ha-yır” deriz.” Bunu söylerken sesini yükseltmişti.563

4- Sahih’te rivayet edildiğine göre Ubeydul ah b. Adiy b. Hıyar kuşatma altında bulunan Osman b. Affan radıyallahu anh’ın yanına girmiş ve şöyle demiştir:

“Sen halkın imamısın. Şimdi gördüğümüz haldesin. Bize bir fitne imamı namaz kıldırıyor”

Osman radıyallahu anh şöyle dedi:

“Namaz, insanların yaptığı en güzel amellerdendir. İnsanlar güzellik yaparlarsa sen de onlarla güzellik yap. Eğer kötülük işlerlerse onların kötülüklerinden uzak dur.”564

5- Ebu Said el-Hudri radıyallahu anh, bayram namazında, namazdan önce hutbe okuyarak bidat çıkaran Mervan b. El-Hakem’in arkasında namaz kılmıştır.565

6- Hasen el Basri; “Namazı kıl, onun bidati kendisinedir” demiştir.566

7- Muhammed b. Furat et-Temimi şöyle demiştir: Cuma günü Ali b.

Huseyn’in yanına otur-dum. İnsanların namaz hakkında

konuştuklarını işitince bana:

“Bu nedir?” dedi. Ben de:

“Senin taraftarların Ümeyye oğullarının arkasında namaz

kılınamayacağını söylüyorlar” dedim. Dedi ki:

“Kendisinden başka ilah olmayana yemin olsun ki, bu bidattir. Kuran okuyan ve kıbleye yö-

nelenin arkasında namaz kılın. Eğer güzel kıldırırsa kendi lehine, kötülük ederse kendi aleyhinedir.”567

563 Usulu's-Sunne'de (3/1003)

564 Buhari (695)

565 Muslim (889)

566 Buhari (ezan 56) Fethu'l-Bari (2/158)

567 Tehzibul Kemal (5/240) Muhammed Rıza el-Celali Cihadu'l-İmam Seccad (109) Abdulaziz b. Ahmed el-Umeyr Neciyyu Kerbela (s.52) 171

8- Ebu Cafer el-Bakır şöyle demiştir: "Bizler onların arkasında takiyye söz konusu olmaksı-

zın namaz kılarız. Şehadet ederim ki Ali b. El-Huseyn takiyye yapmaksızın Ümeyye oğullarının arkasında namaz kılmıştır."568

9- İbn Hazm şöyle der: "Sahabelerden herhangi birinin Muhtar es-Sekafi, Ubeydullah b. Ziyad veya Haccac'ın arkasında namaz

kılmaktan uzak durduğunu bilmiyoruz. Halbuki bunlardan daha fasık kimse yoktu."569

10- Şeyhu'l-İslam İbn Teymiye Haricilerin tekfir edilmemesine itiraz edenlere şöyle cevap vermiştir: "Bunun delil erinden birisi de Sahabelerin haricileri tekfir etmemiş olmalarıdır. Zira sahabeler onların arkasında namaz kılıyorlardı. Abdul ah b. Ömer ve başka sahabeler Necdet el-Haruri'nin arkasında namaz kılmışlardır."570

11- İbn Ebi Zemeneyn isnadıyla el-A'meş'ten şöyle dediğini rivayet etmiştir: "İbn Mesud ra-dıyal ahu anh'ın ashabının büyükleri el-

Muhtar (es-Sekafi) ile birlikte Cuma namazı kılmaya sab-retmişlerdir."571

12- Birisi Hasen el-Basri'ye şöyle sordu: "Bize haricilerden biri namaz kıldırıyor. Onun arkasında namaz kılalım mı?" Hasen rahimehullah:

"Evet, nitekim insanlara ondan daha şerlisi de imamlık etmiştir"

dedi.572

13- Katade radıyallahu anh şöyle dedi: "Said b. El-Museyyeb'e

"Haccac'ın arkasında namaz kılalım mı?" diye sordum. Dedi ki:

"Bizler muhakkak ki ondan daha şerlisinin arkasında namaz

kılarız."573

14- İbn Ebi Zemeneyn, İbn Vaddah'tan şöyle dediğini rivayet eder: Yusuf b. Adiy'e Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in:

"Her Salih ve günahkarın arkasında namaz kılın"574 hadisinin izahını sordum. Dedi ki: 568 İbn Sad Tabakat (5/164)

569 el-Muhalla (4/302)

570 Minhacu's-Sunne (5/247)

571 Usulü's-Sunne (3/1004)

572 Usulü's-Sunne (3/1005)

573 İbn Hazm el-Muhalla 4/301)

"Bu Cuma namazına özeldir." Ben de:

"İmam bidat sahibi ise ne olacak?" dedim. Dedi ki:

"Bidat sahibi de olsa evet. Zira Cuma namazı tek bir yerde kılınır, başka yerde kılamazsın"

dedi.575

15- Yine İbn Vaddah şöyle demiştir: Haris b. Miskin'e "Bidat ehlinin arkasında namaz kılmayalım mı?" diye sordum. Dedi ki:

“Cuma namazı dışındakileri bidatçinin arkasında kılmayın” (Usulu’s-Sunne 3/1006) 16- el-Hallal diyor ki: İmam Ahmed’e “Salih ve facir imamlar Cuma ve bayram namazlarını ikame ettikleri müddetçe

arkalarında namaz caiz midir?” denildi. O da:

“Evet” dedi. (Hallal, es-Sunne 1/77)

17- Ebu’l-Hasen el-Eşari el-İbane’de der ki: “Cuma, Bayram ve diğer cemaat namazlarını her Salih ve facir imamın arkasında kılmak dinimizdendir. Zira İbn Ömer radıyal ahu anhuma’dan rivayet

edilmiştir ki, o Haccac arkasında namaz kılardı.” (el-İbane An Usuli’d-Diyane s.61) 18- İmam Buhari rahimehul ah, Osman radıyallahu

anh’den gelen rivayet ile diğer bazı rivayetleri şu başlık altında zikretmiştir: “Fitneye düşmüş ve bidatçi kimselerin imamlığı babı.

El-Hasen dedi ki: “Namazı kıl, bidati kendisine aittir” (Fethu’l-Bari 2/188) Bu imamların sözleri; Cuma, bayram ve diğer cemaat

namazlarını, -eğer ancak onların arkasında kılmakla mümkün

oluyorsa- bidatlerini ve günahlarını ilan eden imamların arkasında kılmayı caiz gördüklerini göstermektedir. Bunu sadece Cuma ve bayram namazlarına has kılan sözlere gelince, bu namazlar ancak tek bir yerde kılınabilir. Nitekim bununla ilgili bazı eserler geçmiştir. Bu, beş vakit namazın dışında bir hükümdür. Zira beş vakit namaz başka yerlerde de kılınabilir. Eğer bir yerdeki imam bidatçi ise, başka bir yerde adil bir imamın arkasında kılınabilir.

Bazı imamların bidatçinin arkasında beş vakit namazın caiz

olmayacağına dair sözleri bu sebep-ledir. Nitekim az önce Haris b.

Miskin’in bu konudaki sözü geçmiştir.

Ama beş vakit namazı adil bir imam arkasında kılmak mümkün

olmuyorsa, bütün imamlar bidatçiyse ya da ancak sadece bir yerde kılınıp orada da bidatçi bir imam varsa o zaman bu na-574 Zikredilen

hadis, nasların delaletiyle anlamı doğru da olsa isnadı sahih değildir.

Nitekim alimler bu hadisin zayıf olduğunu belirtmişlerdir. El-İcli dedi ki: "Bunu Beyhaki Ebu Hureyre radıyallahu anh'den kopuk bir isnad ile rivayet etti. İbn Hibban da ed-Duafa'da kaydetmiştir. Bkz.: Keşfu'l-Hafa (2/29) Elbani de Mekhul ile Ebu Hureyre radıyal ahu anh

arasındaki inkıta sebebiyle zayıf olduğunu belirtir. Bkz.: Haşiyetu Şerhi'l-Akideti't-Tahaviye (s.421)

575 Usulu's-Sunne 3/1006)

173

mazın hükmü, Cuma ve bayram namazlarınınki gibidir. Bidatçinin arkasında namaz kılınır ve cemaat terk edilmez. Selefi Salih'in geneline göre durum böyledir.

Ehli Sünnet alimlerinin sözlerine gelince, onların sözleri hakikatte, sahabe ve tabi nin sözlerini şerh ve izah mesabesindedir:

19- İbn Kudame der ki: "Cuma ve bayram namazları her Salih ve günahkarın arkasında kı-

lınır. Nitekim Ahmed b. Hanbel Mutezile'nin arkasında kılmıştır. Onun asrındaki alimler de böyle hareket etmişlerdir."576

20- Yine İbn Kudame der ki: Cuma namazı ve ona sa'y etmek, ister Sünni, ister bidatçi, ister adil ve isterse fasık biri tarafından kıldırılsın fark etmeksizin vaciptir. İmam Ahmed de böyle belirtmiştir…İlim ehli arasında bu konuda bir ihtilaf bilmiyoruz. Bu konuda asıl olan; Al ah Azze ve Celle'nin şu kavlinin umumiyetidir:

"Cuma günü namaz için nida edildiğinde Allah'ın zikrine sa'y edin ve alışverişi bıra-kın" (Cuma 9) Sahabe radıyal ahu anhum ecmain bu

konuda icma etmiştir. Abdullah b. Ömer ve Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in diğer sahabeleri Haccac ve benzerleriyle namaza katılı-

yorlardı. Onlardan birinin cemaatle namazı terk ettiği işitilmemiştir.

Abdulah b. Ebi Huzeyl dedi ki:

"Biz el-Muhtar zamanında kılınan Cuma namazlarından bahsederdik.

Onlar, bu namaza gelinmesi hususunda görüş birliği ettiler. Muhtar'ın yalancılığı kendi aleyhinedir. Muhakkak ki Cuma, dinin açık

alametlerindendir. Bunu imamlar veya velayet verdikleri kimseler üstlenirler. Bu sıfattaki kimselerin arkasında kılmak terk edilirse, Cuma namazının sakıt edilmesine yol açar."577

21- Şeyhu'l-İslam İbn Teymiyye rahimehullah bu meseleyi tahkikinde şöyle der: "İmama uyanlar, imamın bidatçi olduğunu ve bidatine davet ettiğini veya fıskını ortaya koyan bir fasık ol-duğunu bilseler de, o ancak kendisinin arkasında namazın kılınabileceği görevli bir imamdır.

Cu-ma imamı, bayram namazlarının imamı ve arafattaki hac

namazının imamı ve benzerlerinde ol-duğu gibi. Selef'in ve halefin geneline göre bu kimselerin arkasında namaz kılınır. Bu, Ahmed, Şafi , Ebu Hanife ve diğerlerinin de mezhebidir.578

22- İbn Nuceym el-Hanefi rahimehullah'ın Bahru'r-Raik adlı eserinde şöyle geçer: "Asıl olan heva ehlinin arkasında namazın kılınmasıdır.

Ancak Cehmiyye, Kaderiyye ve Rafiziler ile Ku-576 el-Mugni 3/22) 577 el-Muğni 3/169-170)

578 Mecmuu'l-Fetava 23/352) bkz.: Mesailu'l-Mardiniyye (s.62-64) 174

ran'ın mahluk olduğunu söyleyenler bundan hariçtir. Hulasa, kıblemiz ehlinden olanın, bidatinden dolayı küfrüne hükmedilmedikçe

arkasında namaz kılmak mekruh olmakla birlikte caizdir."579

23- İmam Şevkani rahimehullah der ki: "Sahabeden kalan ilk asır ehli ve onlardan sonra gelen Tabi n'in kavlî ve fi li icmaı ile sabit olmuştur ki, günahkar imamların arkasında namaz kılı-

nır. Zira bu asırlardaki idareciler aynı zamanda beş vakit namazın da imamlarıydı. Emiri olan her beldede insanlar ancak idarecilerini imam yaparlardı."580

24- Yine şöyle demiştir: "Asıl; adaletin imamlıkta şart koşulmamasıdır.

Kendisi için namazı-

nın sahih olduğu herkesin başkası için kıldırdığı namaz da sahihtir…

şunu iyi bil ki, niza edilen husus; adaleti olmayan (fasık) kimsenin arkasında namaz kılan cemaatin namazının sıhhatidir.

yoksa böyle bir kimsenin arkasında namaz kılmanın mekruh olduğu hususunda ihtilaf yoktur."581

25- İmam Tahavi rahimehullah şöyle der: "Ehli kıbleden olan her Salih veya facir kimsenin arkasında namaz kılmayı ve onlardan ölenlerin cenaze namazını kılmak gerektiği görüşünde-yiz."582

26- Tahavi Akidesi şarihi, İbn Ebi'l-İz el-Hanefi, bidatini ve fıskını izhar eden fasığın arkasında kılınan namazın sahih olduğu hususunda güzel açıklamalar yapmıştır. Böyle bir kimse tevbe edinceye kadar tazir ile cezalandırılır. Eğer tevbe edinceye kadar uzaklaştırılırsa daha güzel olur. Ama eğer onun arkasında namaz terk edilirse Cuma ve cemaat namazları kaçırılmış olur.

Böyle bir kimsenin arkasında namazı ancak Sahabe radıyal ahu

anhum'e muhalefet eden bir bidatçi terk eder. Aynı şekilde yöneticiler imamlık ediyorsa şer'î maslahat gereği onların arkasın-da namaz terk edilmez. Onun arkasında namaz terk edilmez. Bilakis onun arkasında namaz kılmak daha faziletlidir. Az fesadı, daha büyük fesad ile def etmek caiz değildir. İki zarardan hafif olanı, daha büyük zararla def edilemez.

Zira şeriatlar, maslahatları tahsil etmek ve tamamlamak, fesadı iptal etmek ve mümkün olduğunca azaltmak için gelmiştir.

Cuma ve cemaatleri terk etmek, facir imama uymaktan daha büyük bir fesaddır. Özellikle bundan geri kalmak kötülüğü def etmiyor ve geriye sadece şer'î maslahatları iptal etmiş olmak kalıyorsa.

27- Kâfir olduğu bilinen kimsenin arkasında ise namaz caiz olmaz.

Şeyhulislam İbn Teymiyye der ki; "Başkasının ardında kılma imkânı varken, bidatçilerin ve heva ehlinin ardında namaz sahih olmaz. Bu konuda Müslümanların halifesi ile başka imamların hükmü farklıdır.

Müslü-

579 Bahru'r-Raik 1/370)

580 Neylul Evtar (2/398)

581 Neylul Evtar (2/399)

582 AkidetutTahaviye (s.421)

manların halifesinin ardında namazı – halife bidatçi de olsa – ancak bidat ehli terk eder. Eğer bidatinden dolayı tekfir ediliyorsa ardında namaz kılınmaz."583

28- Şeyh Abdullatif b. Abdirrahman Âlu'ş-Şeyh rahimehullah,

kendilerini sünnete nisbet edip de facir imamların arkasında Cuma namazlarına ve diğer namazlara katılmayan kimseler hakkında şöyle demiştir: "Onların Cuma ve cemaatlere katılmayışları kabul edilemez ve islam'a da uygun değildir. Onlar bu amelleriyle ümmetine selefinden ve imamlarından olan Ehli sünnet ve'l-Cemaate muhalefet

etmektedirler. Facirlerden bir imam varsa ve Cuma ile cemaat

namazlarını başka bir imamın arkasında kılmak mümkün olmazsa, o imam islam'dan çıkmadıkça Ehli sünnet, heva ehlinin de arkasında namaz kılar."584

Netice:

İmamın bidatçi olması sebebiyle namazlarda cemaat ve özellikle Cuma namazı terk edilemez. Kim bu sebeple cemaati ve Cuma namazlarını terk ederse Ehli Sünnetten olan ilim ehlinin çoğunluğuna göre o kimse bidatçidir.

Sahabeler Cuma, cemaat ve bayram namazlarını facir imamların arkasında kılar ve iade etmezlerdi.

Şia fırkası da masum imam olmaması sebebiyle Cuma ve cemaatleri terk etmişlerdir. Ebu Davud'un rivayet ettiği hadiste Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem:

"Farz namazlar ister Salih, ister facir olsun her Müslümanın arkasında kılınması vaciptir. Büyük günah işleseler dahi. " Buyurmuştur.

Ama eğer Cuma ve cemaatleri Salih bir imam arkasında kılma imkanı varsa, bu facirin arkasında kılmaktan daha uygundur. Bu durumda facirin arkasında mazeretsiz olarak namaz kılmak alimler arasında ictihat konusudur. Kimisi böyle namazın iade edileceğini585 , kimisi de iade etmek gerekmediğini söyler. İade etmemek gerektiği doğruya daha yakındır.586

İbn Teymiye Salih imam arkasında namaz imkanı varken heva, bidat ve fısk ehli arkasında namazın sahih olmadığı görüşündedir.587

583 Tecridu'l-İhtiyarat (s.17)

584 Mecmuu'r-Resail ve'l-Mesaili'n-Necdiyye (3/93)

585 Bkz.: Şerhu Akideti't Tahaviye (s.423)

586 Bkz.: İbn Kasım el-İhkam (1/377-78) İbn Teymiye İhtiyarat (s.107) İbn Baz Mecmuul Fetava (12/116) İbn Useymin eş-Şerhul Mumti

(4/307)

587 Bkz.: el-İnsaf (4/355) Haşiyetu İbn Kasım (3/307)

176

Bidatinden dolayı tekfir edilen fırkalar, Cehmiyye, Rafiziler (Şianın gulatı) ve Kaderîler (Mutezile, sünnet inkarcıları)dir. Bu fırkalara mensup olanların arkasında namaz sahih değildir. Bunların arkasında namaz kılınırsa namaz iade edilmelidir. Tekfir edilmeyen diğer bidat fırkalarına mensup olanlar; Hariciler, Mürcie, Sufiyye, Maturidiyye,

Eş'ariyye vb. arkasında namaz kılmak caiz değildir fakat namaz sahihtir. İade etmek gerekmez. Bu fırkalara mensup olmayan, Ehl-i Sünnet imamların arkasında namaz kılmak tercih edilmelidir. Türkiye gibi imamların tayinin devlet tarafından yapıldığı ülkelerde, Müslümanlar kendi mescidlerini kurup, ehl-i sünnet imam tayin edemiyorlarsa veya yaşanılan beldedeki imamların hiçbiri ehl-i sünnetten değilse, İslam'ın önemli bir farzı olan cemaatle namaz şiarının kaybolmaması için bid'at ehli de olsalar, imamların arkasında Cuma ve cemaat namazları terk etmemek gerekir. İslamın şiarlarının yalnızca bidat ehli kimseler tarafından yaşatıldığı ve kendisini ehl-i haktan zannedenlerin bu şiarları terk ettikleri bir beldeye yazık!

Kadı Ebu'l-Fadl İyad şöyle demiştir: "Sünnetlerin zahir olanlarının terk edilmesi üzerinde ittifak olunursa, bunların ifa edilmesi için terk edenlerle savaşılıp savaşılmayacağı hususunda farklı görüşler vardır.

Doğrusu böyleleriyle savaşılacağıdır. Çünkü bunların terki üzerinde anlaşmak, Sünnetleri öldürmek demektir."

177

Yöneticiye Karşı Ayaklanmak

إمام املسلمني وقد كان لالناس اجتمعوا عليه وأقروا له ب"لالافة بأي وجه كان ب"لارضا أو ب"لالغلبة

١١ - ومن خرج على

فـإنـ ماتـ الارج عليه ماتـ ميتة جاهلية .شق هذا الارج عصا املسلمني، وخلاف الاثار عن رسول اهلل .

فـقد

33- İnsanların, ister halifeliğini razı olarak kabul ettikleri, ister zorla etrafında toplanmış oldukları Müslümanların yöneticisine588

ayaklanan kimse, Müslümanların birliğini bozmuş ve Rasûlüllâh 'den gelen rivayetlere muhalefet etmiş olur. Bu şekilde ölürse cahiliye ölümüyle ölmüş olur.

ح ن لاناس .فـمن فـعل ذلك فـهو مبتدع على غري لاسنة ولاطريق .

١٤ -ولا َيل قتال لاسلطان ولا الاروج عليه لأ د م

34- Sultana karşı savaşmak helal değildir ve insanlardan hiç kimsenin onlara karşı çıkması caiz değildir. Kim böyle yaparsa Sünnet'in ve doğru yolun haricinde bir bid'atçıdır.

Şerh:

Zulmetseler Dahi Yöneticileri Dinleyip İtaat Etmek

Al ah Teâlâ şöyle buyurmuştur: "Ey iman edenler! Al ah'a itaat edin, rasule itaat edin, sizden olan emir sahiplerine de" (Nisa 59) İbn Ömer radıyallahu anhuma, Nebî sallal ahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Günahı emretmedikleri sürece dinleyip itaat etmek bir haktır. Eğer günahı emreder-lerse dinlemek de yoktur, itaat de yoktur."589

Abdullah (b. Mes'ûd) radıyal ahu anh dedi ki: " Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem bize şöyle buyurdu: "Muhakkak ki sizler benden sonra kayırmacılık ve karşı çıktığınız işler göreceksiniz." Dediler ki: "Bize ne yapmamızı emredersin ey Al ah'ın rasulü?" şöyle buyurdu:

"Onların haklarını yerine getirin, kendi hakkınızı da Allah'tan isteyin."590

Huzeyfe b. El-Yemân radıyal ahu anh şöyle dedi: "Dedim ki: "Ey Al ah'ın rasulü! Bizler şer içindeydik. Al ah bize içinde bulunduğumuz bu hayrı getirdi. Bu hayırdan sonra şer var mıdır?

"Evet" buyurdu. Dedim ki: "Bu şerden sonra hayır dönemi olacak mı?" "Evet" Ben: "Peki bu ha-yırdan sonra da şer olacak mı?" dedim.

"Evet" buyurdu. Ben: "Nasıl olacak?" dedim. Şöyle buyurdu: "Benden sonra, benim hidayetime tabi olmayan, sünnetimden başka yollar tutan idareciler olacak. Onların aralarında insan suretinde, şeytan kalpli kimseler bulunacak." Dedim ki: "Eğer o zamana yetişirsem nasıl hareket edeyim ey Al ah'ın rasulü?" Şöyle buyurdu: "Yöneticiyi dinle ve itaat et. Sırtına vurup malını alsa dahi dinle ve itaat et."591

Günahı emretmedikleri sürece yöneticileri dinleyip itaat etmek gerekir.

Yöneticinin fasık ve günahkâr olması, iyilik hususunda ona itaat etmenin gerekmesine engel teşkil etmez. Yöneticinin halka zulmetmesi ve dünyayı kendilerine seçmeleri, günah olmayan hususlarda onlara itaatin 588 (t:ﻫ): Ebû Ya'lâ'nın Tabakât'ında: (Müslümanların ümmetinden olan bir yöneticiye) şeklindedir.

589 Buhârî (2796); Muslim (1839).

590 Buhârî (6644); Muslim (1834).

591 Muslim (1847).

gerekliliğine engel değildir. Günah ve zulüm sebebiyle yöneticilere karşı ayaklanmak haram kı-

lınmıştır. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem, ahir zamanda bazı yöneticileri, insan suretinde şeytanlar olarak tasvir etmiştir. Bu da onların fasıklık ve günahkârlıklarının şiddetini gösterir. Bununla beraber onlara itaat etmenin gerekliliğine bu durum engel olmamıştır.

Müslüman Yöneticiye Günahı Sebebiyle Ayaklanmanın Ha-

ramlığı

Ubâde b. Sâmit radıyal ahu anh'den: "Nebî sallallahu aleyhi ve sellem bizleri çağırdı ve bizden biat aldı. Hakkında bizden söz aldığı konularla ilgili şöyle buyurdu:

"Dinç zamanlarımızda ve isteksiz hal erimizde, zorlukta ve kolaylıkta, bize karşı kayırmacı-

lık yapıldığında dinleyip itaat etmek, hakkında Al ah katından kesin bir delilinizin bulunduğu apa-

çık bir küfür görmeniz dışında yetki sahipleriyle çekişmemek üzere biat ettik."592

İmam Ahmed şöyle demiştir: "İnsanların, ister halifeliğini razı olarak kabul ettikleri, ister zorla etrafında toplanmış oldukları Müslüman ümmetten olan bir yöneticiye ayaklanan kimse, Müs-lümanların

birliğini bozmuş ve Rasulul ah sallallahu aleyhi ve sellem'den gelen rivayetlere muhalefet etmiş olur. Bu şekilde ölürse cahiliye ölümüyle ölmüş olur.

Sultana karşı savaşmak helal değildir ve insanlardan hiç kimsenin onlara karşı çıkması caiz değildir. Kim böyle yaparsa sünnetin ve doğru yolun haricinde bir bidatçidir."593

En-Nevevî şöyle demiştir: "Günahkâr zalimler olsalar dahi onlara (yöneticilere) karşı ayaklanmak ve onlarla savaşmak, müslümanların icmaı ile haramdır. Nitekim anlattığımız mânâda hadisler sabit olmuş, Ehl-i Sünnet, günahı sebebiyle yöneticinin azledilmeyeceğinde icma etmiş-

tir."594

İbn Teymiyye şöyle demiştir: "Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'den hadisler sabit olmasından dolayı Ehl-i Sünnetin görüşü, fitne anında savaşın terki üzerinde kararlaşmıştır. Böylece bu-nu akide esasları

arasında zikretmeye başlamışlar, yöneticilerin zulmüne karşı sabrı ve onlarla savaşmayı terki emretmişlerdir."595

Şevkânî şöyle demiştir: "Namazı kıldıkları sürece, kendilerinden apaçık küfür ortaya çıkmadıkça ve Al ah'a isyanı emretmedikleri sürece onlara itaat edilmesi gerektiğine dair rivayetler gelmiştir. Eğer onlar zulümde en üstün mertebeye ulaşsalar ve kendilerini apaçık küfre düşürmeyen kötülüklerin en büyüklerini işleseler dahi gelen rivayetlerin zahiri budur. Zira onlar Al ah'a isyanı emretmedikleri sürece kendilerine itaat edilmesi gerekir."596

Küfrün altındaki günahlar sebebiyle yöneticiye ayaklanmak haram kılınmıştır. Selef, zulüm sebebiyle yöneticilere karşı ayaklanmanın haram olduğunu kararlaştırmış ve bu konuda icma edilmiştir.

Yöneticiye karşı ayaklanmak bid'attir ve sünnetin dışına çıkmaktır.

Yöneticiye karşı ayaklanan cahiliye ölümüyle ölür.

592 Buhârî (6647); Muslim (1709).

593 El-Lâlekâî (1/160).

594 Şerhu Muslim (hadis no: 1709).

595 Minhâcu's-Sunne (12/298).

596 Fethu'l-Kadir (Hûd suresi 113. Ayet)

Yönetici, ister velâyet yoluyla, ister ehlu'l-hal ve'l-akd'in biati yoluyla, ister veliahd tayini yoluyla ve ister istilâ yoluyla yönetici olmuş olsun fark etmez, küfrün altında kalan bir sebeple ona karşı ayaklanmak haramdır.

Yönetici, Üzerinde İcma Edilmiş Büyük Küfre Düştüğü Zaman, Bu

Durum

Te'vil Olmaksızın Açık Olduğunda ve Daha Büyük Zarara Düşmeksizin

Onu

Devirmeye Güç Varsa Ona Karşı Ayaklanmanın Mubah Oluşu

Al ah Teâlâ şöyle buyurmuştur: "Gücünüz yettiği kadar Allah'tan sakının" (Tegâbun 16) İbn Abbâs radıyallahu anhuma'dan: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Zarar vermek de, zarara uğratmak da yoktur."597

Kâfir olan yöneticiden başkasına ayaklanmak caiz değildir. Kendisine karşı ayaklanmanın mubah olması için yöneticideki küfrün apaçık ortada olması şarttır. Bu konuda sözbirliği bulunması şarttır. Bu konuda delil, Al ah Teâlâ'nın kitabıdır, âlimlerin içtihatları değildir!

Yine burada tehdide katılmasını engelleyen te'vilin veya şüphenin bulunmaması şarttır.

Daha büyük zarara düşmek sözkonusu olmaksızın yöneticinin azledilmesine güç yetmesi de şarttır.

597 Ahmed (1/313); İbn Mâce (2/784); el-Elbânî, İrvâu'l-Galîl'de (3/408) sahih demiştir.

180

Haricilere Karşı Savaşmak

جائز إذا عرضوا للرجل في نفسه وماله ، فله أن يقاتل عن نفسه وماله، ويدفع عنها بكل

١١ - وقتلا للصوص والأوارج

ما يقدر عليه.

أو تتركوه أن يطلبهم، ولا يتتبع آثارهم، ليس لأحد إلا الإمام أو ولاة المسلمين. إذا له أن يدفع عن

وليس له إذا فارقوه

وينوي جهده أن لا يقتل أحدا ؛ فإن أتى عليه في دفعه عن نفسه في المعركة فأبعد الله المقتول،

عن نفسه في مقامه ذلك،

هو يدفع عن نفسه وماله رجونا له الشهادة كما جاء في الأحاديث.

لا لو

وإن قتل هذا في تلك ا

بقتاله ولا يؤمر بقتله ولا اتباعه ولا (يزفف عليه إن صرع أو كان جريحاً. وإن أخذه أسيراً

وجميع الآثار في هذا: إنما أمر

فليس له أن يقتله ولا يقيم عليه الحد، ولكن يرفع أمره إلى من ولاه الله فيحكم فيه.

35- Kişinin canına ve malına saldırırlarsa, canını ve malını korumak için hırsızlara ve Haricîlere karşı savaşmak caizdir. Gücü yettiği kadar onlara karşı kendini müdafaa eder.

Onlar bırakıp giderlerse onları takip etmez. Bunu ancak

Müslümanların imâmı yapabilir. Kişinin sadece bulunduğu yerde kendisini savunması ve kimseyi öldürmemeye niyet etmesi gerekir.

Şayet canını ve malını müdafaa esnasında üzerine gelen598 saldırganı öldürürse Allah'tan uzak olanı öldürülendir. Şayet canını ve malını savunurken öldürülecek olursa, hadislerde geldiği gibi o kimsenin şehit olmasını umarım.

Bu konudaki bütün hadisler, saldırgan ile çarpışmayı emreder fakat onu öldürmeyi ve arkasını takip etmeyi (yaralıyı öldürmeyi)599

emretmez. Eğer onu yaralarsa veya esir alırsa o öldürülmez. Ona had cezası da uygulanmaz. Onun durumu Allah'ın kendisine yetki verdiği kimseye havale edilir ve buna o hükmeder.

Şerh:

Bu konuda esas Buhari'nin Sahih'inde Abdul ah b. Amr radıyallahu anhuma'dan rivayet et-tiği şu hadistir: "Malı uğrunda öldürülen şehittir." Hadis, malı müdafaa etmenin meşru oluşuna delildir. Malı müdafaa etmek meşru olduğuna ve malı uğrunda öldürülen şehid

olduğuna göre, sahih akideyi savunmak için öldürülen de öyledir. Zira canı ve mahremleri müdafaa etmek daha önceliklidir. Zira bu, maldan daha önemlidir.

598 (t:ط): Ebû Ya'lâ'nın Tabakât'ında:)...فإن اتى على بدنه فهو دفعه(: (Şayet onlardan biri kendisinin üzerine gelirse…) şeklindedir. (h:ه): Hindistan Rıza Berambur Kütüphanesindeki nüshada ise)...أتى على يده

فإن(: (Şayet eli üzerine gelirse…) şeklindedir.

599 Asıl nüshada ve (z:ز): Almanya Leipzig Kütüphanesindeki

nüshasında böyle:) يجيز(:(tahammül eder) manasında geçer.

Muhtemelen doğrusu:) يجهز(:(yaralıyı öldürmeyi) şeklinde olmalıdır.

[Not: Yukarıda ol-duğu gibi tercümede de bu mana kullanılmıştır.]

181

Tekfirden Sakınmak

و اف عليه، ويَاف على املسيء

و نار يرجو للصاحلَي

من أهل القبلة بعمل يعمله جبنة لا

١١ - ولا نشهد على] أحد [

املذنب و يرجو له رمحة اهلل.

36- Kıble ehli[nden herhangi bir kimsenin] işlediği bir amel sebebiyle onun Cennetlik veya Cehennemlik olduğuna şahitlik etmeyiz. Sâlih kimse

için ümit besleriz ve gü-

nahkâr kimse için de korkar, onun için Allah'ın rahmetini umarız.

Şerh:

Kâfirin Tekfir Edilmesi ve Ondan Uzaklaşmak Dinin Esasların-

dandır

Allah Teâlâ, küfür ve ehlinden uzaklaşması ve bunu onlara açıkça belirtmesi hususunda İbrahim aleyhi's-selâm'ı örnek edinmeyi

emretmiştir. Al ah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

"İbrahim'de ve onunla beraber olanlarda, sizin için uyulacak güzel bir örnek vardır.

Hani onlar kavimlerine demişlerdi ki: "Biz sizden ve sizin Allah'tan başka ibadet ettiğiniz şeylerden uzağız. Biz, sizi inkâr ediyoruz. Siz, yalnızca Allah'a îman etmedikçe, bizimle sizin aranızda ebedî olarak kin ve düşmanlık belirmiştir. " (Mumtehine 4) Kâfirlere küfür niteliği ile hitap etmek emredilmiştir.

"De ki: "Ey kâfirler! " (Kafirûn 1)

Tâgûtu inkâr etmek, imanın sıhhat şartıdır.

"Kim tâğûtu inkâr eder, Allah'a inanırsa, kopması mümkün olmayan en sağlam kulpa tutunmuş olur. Allah, hakkıyle işiten hakkıyla bilendir." (Bakara 256) Tevhid kelimesi; Al ah'a kulluk etmek ve O'nun dışındakileri inkâr etmek olarak açıklanmış-

tır: İbn Ömer radıyal ahu anhuma'dan: Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "İslâm beş şey üzerine kurulmuştur: "Allah'a kulluk edip onun dışındakileri inkâr etmek, namazı kılmak, zekâtı vermek, beyti haccetmek ve ramazan orucunu tutmak."600

Ferve b. Nevfel, babasından rivayet ediyor: Nebî sallallahu aleyhi ve sellem, Nevfel'e şöyle dedi: "De ki ey kâfirler" suresini oku, sonra bunu bitirerek uyu. Zira bu şirkten uzaklaşma-dır."601

İmam Muhammed b. Abdilvehhâb şöyle demiştir: "Tâgûtu inkâr

etmenin anlamı; Al ah'ın dı-

şında cin, insan, ağaç, taş ya da bunlardan başka kendisine itikad edilen herşeyden uzaklaşmak, bunun küfür ve sapıklık olduğuna şahitlik edip buğzetmektir. Bunu yapan baban veya kardeşin dahi olsa böyledir. Ama: "Ben Al ah'tan başkasına kulluk etmem, seyyidlere, kabirler üzerindeki
600 Muslim (16)

601 Ahmed (5/456); Ebû Dâvûd (4/313); Tirmizi (5/474); Nesâî, Sunenu'l-Kubrâ (6/200); el-Elbânî, Sahihu't-Tergib ve't-Terhib'de (1/147) hasen demiştir.

kubbelere ve benzerlerine de karşı çıkmam" diyen kimseye gelince, bu kimse "Al ah'tan başka ilah yoktur" sözünde yalancıdır. Al ah'a iman etmemiş ve tâgûtu da inkâr etmemiştir."602

Yine şöyle demiştir: "İslâm dininin aslı ve kaidesi iki şeydir: Birincisi; Yalnızca ortağı olmayan Allah'a kulluk etmenin emredilmesi, buna teşvik edilmesi, bunun için dostluk yapılması ve bunu terk edenin tekfir edilmesi. İkincisi; Al ah'a kullukta ortak koşmaktan sakındırmak, bu konuda sert davranmak, bunun için düşmanlık etmek ve bunu işleyeni tekfir etmek"603

Şeyh Abdullatif b. Abdirrahman b. Hasen şöyle demiştir: "Cihâdın ihmal edilmesi, mürtedle-rin (dinden dönenlerin) ve rabbine denk tuttuğu eşler ve ilahlar edinenlerin tekfir edilmemesine gelince; bu yolu

ancak Al ah'a ve rasulüne iman etmeyen, O'nun emrine saygı göstermeyen, O'nun yolunda yürümeyen, Al ah'ı ve rasulünü hakkıyla takdir edemeyen, hatta ümmetin âlimlerini ve imamlarını hakkıyla takdir

edemeyen kimse tutar… Dinden çıkanlarla ve mürtetlerle cihâd etmek ve onları tekfir etmek, islâm isminin kapsamına dâhildir. Hatta bu dinin on rüknünden biridir."604

Tâgûtu inkâr etmenin anlamı; Al ah'tan başkasına kulluktan

uzaklaşmak ve Al ah'tan baş-

kasına kulluk edenlerin küfür işlediklerine şahitlik etmek olarak açıklanmıştır.

Tekfir, Allah Teâlâ'nın Hakkıdır

Al ah Teâlâ şöyle buyurmuştur: "Yahudi yahut Hıristiyan olanlardan başkası asla cennete giremez" demişlerdir Bu, onların kuruntularıdır.

(Ey Muhammed! Onlara) de ki: "Eğer sözünüzde sâdık iseniz, delilinizi getirin" (Bakara 111)

Bir kimsenin hidayetine veya küfrüne şahitliğin arzulara ve

temennilere göre değil, apaçık delil ile olması gerektiği açıklanmıştır.

"İnsanlar tek bir ümmetti. Allah (onlara) müjdeleyen ve korkutan peygamberler göndermiş, onlarla birlikte, insanlar arasında, ihtilâf ettikleri hususlarda kendisiyle hükmetmek için hak olan Kitabı da indirmişti." (Bakara 213)

Al ah Teâlâ'nın Kur'ân'ı görüşlerin ve fi l erin hak ya da bâtıl oluşlarına, şahısların da iman ya da küfrüne hükmedici olarak indirdiği açıklanmıştır.

Al ah ve rasulünün tekfir etmediği kimseleri tekfir etmek bid'at ve sapıklık ehlinin esaslarındandır.

Şeyhulislam İbn Teymiyye şöyle demiştir: "Tekfir Al ah'ın hakkıdır.

Ancak Al ah'ın ve rasulünün tekfir ettiği kimseler tekfir edilebilir."605

Yine şöyle demiştir: "Bazı görüşleri bid'at olarak çıkarıp onu dinde farz kabul etmek, hatta onu imanda zorunlu kabul etmek bid'at ehlinin özelliklerindendir. Bu konuda kendilerine muhalefet edenleri tekfir eder, kanlarını helal sayarlar. Nitekim Hâricîler, Cehmîler, Rafızîler, Mutezile ve diğerleri böyle yaparlar. Ehl-i Sünnet ise bid'at görüşler çıkarmazlar. İçtihat edip de hata edeni, 602 Ed-Dureru's-Seniyye (1/121).

603 Ed-Dureru's-Seniyye (2/22).

604 Misbahu'z-Zalam (s.62).

605 Telhisu'l-İstigase (2/492).

183

kendilerine muhalefet etmiş olsa ve kendilerini tekfir edip kanlarını helal saymış olsa dahi onu tekfir etmezler."606

İbnu'l-Kayyım şöyle demiştir:

Tekfir Al ah'ın hakkıdır, sonra rasulünün

Bu falanın sözüyle değil, din ile tespit edilir

Âlemlerin rabbini ve kulunu inkâr ederse,

İşte böyle bir kimse iki küfür sahibidir607

Müslümanı Tekfir Etmenin Tehlikeleri

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: "Bilmediğin şeyin ardına düşme; zira kulak, göz ve kalp, bunların hepsi de, ondan sorguya çekilecektir" (İsrâ 36)

Âyette Al ah adına ilimsiz olarak söz söylemek ve apaçık delil olmaksızın şahıslar hakkında hükmetmek yasaklanmıştır. Bir

Müslümanı apaçık delil olmaksızın küfürle niteleyen kimse, bu niteliği daha çok hak eder.

Abdullah b. Ömer radıyallahu anhuma'dan: Rasulul ah sallal ahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Herhangi bir kimse kardeşine; "Ey kâfir!" derse bu söz ikisinden birine döner"608

Şeyh Abdullatif b. Abdirrahman b. Hasen Âlu'ş-Şeyh şöyle demiştir:

"Görünürde İslâm üze-re olan bir kimseyi dini bir dayanak veya razı olunan bir delil olmaksızın tekfir etmeye cesaret eden kimse, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'ten olan ilim imamlarının üzerinde olduğu yola muhalefet etmiştir."609

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in menheci, Müslümanları tekfir etmekten selâmettedir.

Mutlâk Tekfir Muayyen Tekfiri Gerektirmez

Küfre düşülmesi, fâilin kâfir olmasını gerektirmez. Al ah Teâlâ şöyle buyurmuştur: "Biz bir rasul göndermedikçe (hiçbir kavme) azab etmeyiz" (İsrâ 15)

Ayette bir şey hakkındaki bilgisizliğin, tehdidin kapsamına girmeye engel olduğu bildirilmiş-

tir.

İbn Teymiyye şöyle demiştir: "Şüphesiz tekfirin, belirli bir kimsede bir araya gelmesi gereken şartları ve ortadan kalkması gereken engelleri vardır. Şartları bulunmadıkça ve engelleri kalkmadıkça, mutlâk tekfir, belirli kimselerin tekfir edilmesini gerektirmez."610

606 Minhâcu's-Sunne (5/95).

607 En-Nûniye (4426 no'lu beyit).

608 Buhârî (5753); Muslim (60).

609 Mecmûu'r-Resâil ve'l-Mesâili'n-Necdiyye (3/20).

610 Mecmûu'l-Fetâvâ (12/488).

Şeyh Abdullatif b. Abdirrahman'ın iki oğlu şeyh Abdullah ve İbrahim ile Şeyh Suleyman es-Sehmân şöyle demişlerdir: "Belirli şahsın tekfiri meselesi, bilinen bir meseledir. Bir kimse küfür olan bir sözü söylerse

"Bu sözü söyleyen kâfirdir" denilir. Lakin bu sözü söylemesi sebebiyle, terk edilmesi halinde küfre sokan hüccet ikame edilmedikçe belirli şahısların küfrüne hükmedilmez."611

Belirli şahsa hükmetmede, türüne göre farklı hükümler söz konusu olur. Belirli şahsa hükmetmede şartların yerine gelmesi, engellerin kalkması gerekir. Şartların yerine geldiği ve engellerin kalktığı araştırılmadan önce belirli şahısları tekfir etmekten sakındırılmıştır.

Küfre Düşen Kimsenin Küfrüne Hükmetmek İçin İlmin Ulaş-

masının Şart Koşulması

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: "Keza (gönderilen) peygamberlerden sonra, insanların, Allah'a karşı (özür olarak iteri sürebilecekleri) bir delil eri bulunmaması için müjdeleyen ve korkutan peygamberler gönderdik." (Nisâ 165)

Ayette Allah Teâlâ rasuller göndermek suretiyle insanlara hüccetini kesinleştirmiştir.

Ebu Hureyre radıyal ahu anh'den; Rasulullah sallal ahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Bir adam (çokça günah işleyerek) nefsine zulmetmişti. Ölmek üzere iken oğullarına şöyle vasiyet etti: "Öldüğüm zaman beni yakın, küllerimi toplayın, rüzgârlı bir günde denize savurun. Vallahi eğer rabbim bana güç yetirirse kimseye etmediği bir azap ile azap eder" O öldüğünde dediğini yaptılar. (Al ah Azze ve Celle) yeryüzüne: "Aldığını ver" buyurdu. Adam birden ayağa

kalkıverdi.

Ona: "Böyle yapmana iten sebep nedir?" buyurdu. O da: "Ey rabbim!

Sana olan haşyetim (veya korkumdur)" dedi. Bunun üzerine Allah onu bağışladı."612

Hadiste Al ah Teâlâ'nın kudreti hakkındaki bilgisizlik sebebiyle meydana gelen şüphe affedilmiştir. Kudâme b. Maz'ûn radıyal ahu anh kıssasında hatalı te'vilde bulunan affedilmiştir. Küfre hüküm vermede ilmin ulaşması şarttır. Cehâlet ve te'vil tekfirin engellerindendir: İkrime, İbn Abbâs radıyal ahu anhuma'dan rivayet ediyor: "Kudâme b. Maz'ûn Bahreyn'de sarhoş edici içki içmişti. Onun aleyhine şahitlik yapıldı. Sonra sorgulandığı zaman bunu itiraf etti.

Ömer b. El-Hattab ona: "Neden bunu yaptın?" diye sorunca şöyle dedi: "Çünkü Al ah Teâlâ:

"İman edenler ve sâlih amellerde bulunanlar, sakınıp îman ettikleri ve iyi amellerde bulundukları takdirde, tattıklarından dolayı, üzerlerine bir günâh yoktur" (Maide 93) buyuruyor. Ben de onlardan, yani ilk muhacirlerden, Bedir ashabından ve Uhud savaşına katılanlardanım."

Toplulu-

ğa: "Adama cevap verin" dedi. Bunun üzerine sustular. İbn Abbâs radıyallahu anhuma'ya: "Cevap ver" deyince, o da şöyle dedi: "Bu ayet ancak içki haram kılınmadan önce içmiş olan geçmiş-

tekiler hakkında mazeret olarak indi. Sonra kalanlara hüccet olarak şu ayet indi:

"Ey îman edenler! İçki, kumar, dikili taşlar ve fal okları, şeytan işi birer pisliktir. Onlardan sakının ki kurtuluşa eresiniz" (Mâide 90)"

Sonra (Ömer radıyallahu anh) bu konudaki 611 Ed-Dureru's-Seniyye (8/244).

612 Buhârî (7067); Muslim (2756).

had cezası hakkında bilgisi olan kimseyi sordu. Ali b. Ebî Tâlib radıyallahu anh: "Şüphesiz içki içen saçmalar. Saçmalayan iftira eder.

Ona seksen sopa vurun" dedi."613

Şafiî, Al ah'ın isim ve sıfatları hakkında şöyle demiştir: "Hiç kimse kendisine bu konudaki haber ulaşmadıkça bilmemesi sebebiyle tekfir edilemez."614

İbn Teymiyye şöyle demiştir: "Belirli bir şahsın tekfiri ve

öldürülmesinin caiz oluşu, muhalefet edenin kâfir olacağı şekilde hüccetin ulaşmasına bağlıdır. Aksi halde dinden herhangi birşeyi bilmeyen hiçkimse tekfir edilmez."615

Yine şöyle demiştir: "Bununla beraber ben herzaman, benimle

oturanların bildikleri gibi, belirli bir şahsın kâfirliğe, fasıklığa ve günaha nispet edilmesinden insanların en çok sakındıranıyım.

Ancak muhalefet edenin kâfir, bir diğerine fâsık ya da bir diğerine günahkâr olacağı şekilde hüccetin ulaşmış olduğu bilinirse bundan müstesnadır. Ben, Al ah'ın bu ümmeti hata sebebiyle ba-

ğışlamış olduğunu kabul ederim. Bu hata, haberi, kavlî ve amelî meseleler hakkında geneldir."616

Küfür İşleyen Kimse, Fiil veya Sözde Kasıtlı Olmadığı Sürece

Küfrüne Hükmedilmez

Al ah Teâlâ şöyle buyurmuştur: "Levhaları atmış ve kardeşinin başını kendine doğru çek-meye başlamıştı. (Kardeşi ona şöyle) demişti: "Ey anamın oğlu! Bu kavim beni zayıf gördü. Ne-redeyse öldüreceklerdi.

Düşmanları benimle sevindirme ve beni zâlimler güruhu ile bir tutma"

(A'raf 150)

Ayette Mûsâ aleyhi's-selâm Tevrât levhalarını kasıtsız olarak attığı için affedilmiştir. O bu-nu, kavminin buzağıya ibadet ettiklerini

gördüğünde korkması ve ne yapacağını şaşırmasından dolayı yapmıştı.

"Kalbi îman ile dopdolu olduğu halde küfre zorlanan kimse dışında, îmanından sonra Allah'ı inkâr eden ve küfre göğüs açan kimselere, Al

ah katından bir azab gelir. Onlar için büyük bir azab vardır" (Nahl 106)

Ayette, kalbin iman ile mutmain olmakla beraber, küfre zorlanmanın tekfirin engellerinden biri olduğu açıklanmıştır. Bu ayette zorlama olmaksızın kendi tercihiyle küfür fi li işleyen veya küfür sözü söyleyenin kâfir olacağı zikredilmiştir. Yine bu ayette kendi tercihiyle şaka olarak küfür işleyenin küfre düşeceği bildirilmiştir. Yine bu ayette kalbiyle istemese dahi, kendi tercihiyle kü-

fürden razı olduğunu ortaya koyanın kâfir olacağı bildirilmektedir.

Kendi tercihiyle küfür fi li işleyen veya küfür sözü söyleyen kimsenin küfür hükmüne dâhil olması, küfrü kalbiyle irade etmesine ve

kastetmesine bağlıdır.

Ayet, bir kimsenin kâfir olması için küfre sine açmış olma şartını ifade etmektedir! Lakin

"küfürden razı olduğunu ortaya koyan" ifadesi çeşitli yorumlara açık kalmaktadır. Bu sebeple şu hususa dikkat çekmek zorunlu olmuştur: 613 Nesâî, Sunenu'l-Kubrâ (3/253). Bu eseri ayrıca Abdurrazzak (9/240-241); İbn Sa'd (5/560); Hâkim (4/375); Beyhakî (8/315); Tahavî, Şerhu Muşkili'l-Âsar (4441); Ömer b. Şebbe, Tarihu'l-Medine (1428) rivayet etmişlerdir. İsnadı sahihtir.

614 İbn Kayyım, İctimâu'l-Cuyûşi'l-İslamiyye (s.94); Zehebî, el-Uluvv (s.124).

615 Telhisu'l-İstigâse (2/492).

616 Fetavâ (3/229).

186

Nahl suresi 106. ayeti, kalbiyle küfrü reddettiğini belirttiği halde, herhangi bir zorlama olmaksızın küfür fi li işleyen kimsenin kâfir olmayacağına, ancak bu yaptığı iş sebebiyle günah iş-

lemiş olacağına ve azaptan kurtulmayacağına delildir. Çünkü küfre sîne açmak, kalp ameli olup zahirde bilinebilecek bir şey değildir. Fiilin sahibi, kalbinde iman olduğuna ve küfürden razı olmadığına şahitlik ediyorsa, hükmedilmesi gereken zahir budur ve ortaya koyduğu fi l sebebiyle bu kimsenin "küfürden razı olduğuna" yorumlamak hatadır.

Nitekim Usame b. Zeyd radıyallahu anh'ın harp esnasında öldürdüğü kişi de "La ilahe il allah" diyerek, korunmak istemiş, böyle bir durumda bu sözün kabul edilmesini uzak gördüğünden Usame radıyal ahu anh onu öldürmüştü. Lakin Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, bu davranı-

şı sebebiyle Usame radıyallahu anh'ı şiddetle eleştirmiştir. Bu kıssa malum ve meşhurdur. Usame radıyallahu anh'ın bu adamın işinde, söylediği tevhid sözüne itibar etmemesi, zahirdeki alametlerin, bu sözün samimi olmadığını göstermesi sebebiyledir. Fakat böyle bir tutumu Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem tasvip etmemiş, "O adam kıyamet gününde la ilahe illallah diyerek karşına gelirse ne

yapacaksın?" demiştir.

"Hata yaptığınız hususlarda üzerinize bir günâh yoktur. Fakat kalplerinizin kasıtlı olarak yaptıkları böyle değildir" (Ahzâb 5) Ayette, hata edilen (yani kasıtsız yapılan) fi l veya sözden dolayı sorumlu tutulmayacağı bildirilmiştir.

Enes b. Mâlik radıyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Al ah'ın, tevbe ettiği vakit kulunun tevbesine sevinmesi, birinizin devesi üzerinde boş bir arazide bulunup, devesi kaçtığı, üzerinde de yiyeceği,

içeceği bulunduğu ve ondan ümidini kestiği, nihayet bir ağaca gelerek gölgesinde yattığı, devesinden ümidini kestiği, o bu halde iken aniden deve karşısına dikiliverdiği ve yedeğinden tuttuğu, sonra sevincinin şiddetinden: "Al ahım! Sen benim kulumsun, ben de senin Rabbinim" dediği; sevincinin şiddetinden yanıldığı zamanki

sevincinden daha çoktur."617

Hadiste, hata ile dilden kaçan küfür sözünün affedilmiş olduğu bildirilmiştir. Fiil veya sözde kasıt, tekfirin şartlarından biridir. Fiilde veya sözdeki kasıt ve taammüd ile kalbin kastı ve niyeti arasında ayrım gözetilmiştir. Birincisi tekfirin şartlarından olup, ikincisi böyle değildir.

(Yani tekfir için fi l veya sözde kasıt aranır, kalbin kastı ve niyeti tekfirde şart değildir.) İbnu'l-Kayyım şöyle demiştir: "Muhakkak ki ancak telaffuz, konuşanın maksadındaki anlamı gerekli kılar. Al ah Teâlâ kişinin içinden geçirip, telaffuz etmediği veya amel etmediği şeylerden sorumluluğu kaldırmıştır. Yine gerektirdiği anlamı

kastetmeksizin veya iradesi dışında telaffuz eden kimseden de sorumluluk kalkmıştır. Bu yüzden aşırı sevinç, dehşete düşmek veya benzer bir sebeple kasıtsız olarak dilinden küfür sözü çıkan kimse tekfir edilmez."618

Yine şöyle demiştir: "Delil eri daha önce geçtiği gibi, sevincin veya öfkenin şiddetinden dolayı yahut sarhoşluk sebebiyle hatalı telaffuzda bulunmak, yine hata, unutma, ikrah/zorlanmış

olma, anlamını bilmemek, irade dışında dilden kaçması, konuşanın iğlâk halinde (yani şuursuz) olması, lagv (maksatsız) yeminde bulunmak, işte Al ah, bu on durumdan birinde bulunan kulunu

sorumlu tutmaz. Çünkü sorumlu tutulacağı şey için kastı veya kalbinin bağlanması söz konusu değildir."619

617 Muslim (2747)

618 İ'lâmu'l-Muvakkiîn (3/51).

619 İ'lâmu'l-Muvakkiîn (3/106).

187

Tevbeler Kabul Edilir

يتوب عليه. ويقبل التوبة عن عباده

١١ - ومن لقي الله بذنب يستحق به النار تائباً غير مصر عليه، فإن الله

ويعفو عن السيئات.

37- Kim Allah'ın huzuruna Cehennemi gerektiren bir günah ile onda ısrar etmemiş

ve ondan tevbe etmiş olarak gelirse, şüphesiz Allah onun tevbesini kabul eder.620 O, kullarının tevbesini kabul edendir ve kötülüklerini bağışlayandır.

Şerh:

Allah ( ) buyuruyor ki:

.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تُوبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَصُوحًا عَسَى رَبُّكُمْ أَنْ يُكَفِّرَ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ

'Ey imân edenler! Samimi bir tövbe ile Al ah'a dönün. Umulur ki

Rabbiniz sizin kötülüklerinizi örter.' (Tahrîm, 66/8) Rasûlüllâh ( ) buyurur ki:

.

لا تَنْحَبِسُ

لاذنب كمن

لاذنب له

‘Günahtan tövbe eden, hiç günahı olmayan gibidir.’621

‘Abdurrahmân b. Şemmâsetu’l-Mihrî’den dedi ki: “‘Amr İbnu’l-‘Âs ( )’nın ölmek üzere oldu-

ğu anda oradaydık. Uzunca ağladı ve yüzünü duvara çevirdi. Oğlu onu:

‘Rasûlüllâh ( ) seni şöyle-şöyle müjdelemedi mi?’ diye tesel i etmeye başladı. Bunun üzerine ‘Amr ( ) yüzünü (bize) çevirdi ve dedi ki:

‘Şüphesiz ki hazırlamakta olduğumuz şeylerin en faziletlisi Al ah’tan başka ilah olmadığına ve Muhammed’in O’nun rasulü olduğuna

şahadet etmektir. Şüphesiz ki ben üç hal üzere bulun-dum.

Düşünüyorum da bir zamanlar Rasûlüllâh ( )’e benim kadar şiddetli buğuz eden yoktu.

İmkânını bulsam onu öldürecektim. Şayet bu hal üzere ölseydim muhakkak Cehennemlik olur-dum. Al ah İslâm’ı kalbime yerleştirdiği zaman Rasûlüllâh ( )’e gelerek:

620 (t:ط): Ebû Ya‘lâ’nın Tabakât’ında: (Allah… kabul eder) şeklindedir.

621 Hadis hasendir. İbn Mâce, (4250); Ebû Nu‘aym, el-Hilye, (4/310); Kudâ‘î, Musnedi’ş-Şihâb, (108); Ab-dulkerîm el-Cezeri’den o da Ebû

‘Ubeyde’den o da babası tarikiyle rivayet ettiler. Derim ki: Bu isnadın ravileri güvenilirdir. Ancak, Ebû ‘Ubeyde ile babası - ki o ‘Abdullah b.

Mes‘ûd ( )’dur - arasında kopukluk vardır.

Bu hadisin Ebû Sa‘îd el-Ensârî’den şahidini: Ebû Nu‘aym, el-Hilye,

(10/398) rivayet etti. Bu zayıftır. İsnadındaki Yahyâ b. Ebî Hâlid ile İbn Ebû Sa'îd el-Ensârî meçhuldürler.

Diğer şahit rivayetler: Enes ( ) ve İbn Abbâs ( )'dan zayıf senetlerle gelmiştir. Hadis bilcümle hasen ligayrihidir. Nitekim İbn Hacer şahitleri sebebiyle hasen olduğunu söylemiştir. Sehâvî, Mekâsıdu'l-

Hasene'de (313/249) "Şeyhimiz (İbn Hacer) bu hadise şahitleriyle hasen demiştir" der. Hocamız el-Elbânî, ed-Da'ifâ'da (2/82-83, no:615):

'İlk kısmı rivayet yol arının tamamıyla hasendir' dedi. Sonra Sehavî'nin az önce geçen sözünü zikretti.

188

'Uzat sağ elini de sana beyat edeyim' dedim. Hemen sağ elini uzattı.

Ben elimi çektim.

Rasûlüllâh ( ):

'Neyin var ey 'Amr!' dedi. Ben:

'Şart koşmak istedim' dedim.

'Neyi şart koşuyorsun?' buyurdu. Ben:

'Affedilmemi' dedim. Buyurdu ki:

'Bilmez misin ki İslâm, kendinden önceki günahları yok eder. Hicret de ondan önceki günahları yok eder. Hac da ondan önceki günahları yok eder?' Artık benim gözümde Rasûlüllâh ( )'den daha sevgili ve ondan daha büyük kimse kalmadı. Ona karşı duyduğum saygıdan dolayı

kendisine doya-doya bakamıyordum. Benden onu tarif etmemi isteseler buna güç yetiremem. Çünkü ona doya-doya bakamazdım. Şayet bu hal üzere ölsem Cennetlik olmayı kuvvetle ümit ederdim.

Sonra birtakım şeyler üzerimize aldık ki onlar hakkında halim ne olur bilmiyorum. Öldüğüm zaman yanımda ne bir ağıtçı ne de ateş olsun.

Beni defnettiğiniz zaman üzerime toprağı iyice döşeyin. Sonra kabrimin etrafında bir deve boğazlanıp da eti taksim edilinceye kadar durun ki sizlerle ünsiyet edeyim. Ve Rabbimin elçilerini nasıl karşılayacağımı düşüneyim' dedi."622

622 Müslim, (2/136-139, Nevevî Şerhi)

189

Had Cezaları Günahlara Keffarettir

لقيه وقد أقيم عليه حد ذلك لاننب يف لادنيا ، فهو كفارته.كما جاء يف'لارب عن رسول اهلل .

١١ -ومن

38- Bu günahından dolayı kendisine had uygulanmış olarak Allah'ın huzuruna çıkan kimseye gelince, Rasûlüllâh 'den gelen rivayette

olduğu gibi onun günahına kefaret olur.623

Şerh:

Rasûlüllâh ( ) buyurdu ki:

ه

اِمَّ ا ىُث ُعلَيه حَدٌّهُ كُفُ رَ عَنهُ لانَّنحبُ

ىَّ نَ هَ ا لَّهُ عَنهُ أُقِيمَ

ا د

أَمَيٌّ عَبد أَ صَابَ شَيء

"Her hangi bir kul, Allah'ın yasakladığı şeylerden bir şeye düşerse, sonra da ona, bunun haddi (cezası) uygulanırsa, günahına kefaret olur."624

623 Bkz. Buhârî, (İmân, 11. bab; Menâkıbu'l-Ensâr, 43. bab; Tefsîr, 60.

Sûre, 3. bab; Hudûd, 8 ve 14. bab; Ahkâm, 49. bab; Tevhîd, 31. bab); Müslim, (Hudûd, no: 41); Tirmizî, (Hudûd, no: 12) ve Ahmed,

Musned, (5/314, 320).

624 Sahih ligayrihidir. Hakim, (4/388); Darimi, (2/182); Ahmed, (5/214, 215); ve başkaları rivayet ettiler. Derim ki isnadı hasendir. Zira Üsame b. Zeyd el-Leysi hakkında zararsız bazı laflar edilmiştir. Hadisin sahihayn'de ve başkalarında pek çok şahidi vardır. Bunlarla sahihtir inşal ah.

190

Büyük Günahla Öleni Allah Dilerse Affeder, Dilerse Azap

Eder

إن شاء عذبه وإن شاء غفر را غر يرتائب من لاذنوب لإنّ استوجبيا لاعقوبة؛ فأمره إلى اهلل

ص

- ١١

له. ومن لقيه مُ

39- Ceza gerektiren bir günaha tevbe etmeden günahlar üzerinde ısrar ederek Allah'ın huzuruna çıkan kimseyi, Allah dilerse azap eder ve dilerse onu bağışlar.

Şerh:

Al ah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur:

"Al ah, kendisine şirk koşulmayı asla affetmez; bunun dışındaki (günâh) leri ise, dilediği kimseler için bağışlar. Her kim Al ah'a şirk koşarsa, çok büyük bir günâh irtikâb etmiş olur." (Nisa 48)

Büyük günah işleyenin hükmü akide meselelerindendir.Bu meselede insanlar dört farklı gö-

rüş ortaya koymuştur:

Hariciler büyük günah işleyenin dünyada kafir, ahrette ebedi

cehennemde olacağını iddia etmişlerdir.625

Mutezile'ye göre; büyük günah işleyen dünyada ne kafir ne de

mümindir. İki menzile arasındadır. Ahrette ise ebedi olarak

cehennemdedir.626

Mürcie'ye göre büyük günah işleyen kamil bir mümindir. Onlara göre iman ile beraber işlenen günahın zararı olmadığı gibi, küfür ile beraber işlenen taatin de faydası yoktur.627

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaate göre ise; büyük günah işleyen kimseden iman ismi mutlak olarak kalkmaz ve ona mutlak olarak mümin ismi de verilmez. Biz onun imanıyla mümin, isyanıyla fasık olduğunu söyleriz.

Ahretteki durumu Al ah'ın dilemesine kalmıştır. Dilerse azap eder, dilerse ba-

ğışlar. Bu hususu beyan eden Ehli Sünnet imamlarından bazılarının sözleri şu şekildedir: İmam Ahmed b. Hanbel: "Namazı terk eden kafir olmuştur. Namaz dışında amellerden herhangi birinin terki küfür değildir."

Başka bir yerde de şöyle der: "Günahlarda ısrar edip tevbe etmeyen biriyle karşılaşırsan onun akibetini Allah'a bırak. O dilerse azap eder, dilerse bağışlar."628

İmam İbn Batta şöyle demiştir: "Kişi imandan islama çıkar fakat islamdan ancak Al ah'a şirk koşması veya Al ah'ın farzlarından bir farzı inkar etmesi sebebiyle çıkar. Şayet bir farzı hafife alarak veya tembellikle

terk ederse durumu Al ah Azze ve Celle'nin dilemesine kalmıştır. Dilerse azap eder, dilerse bağışlar."629

625 El-Milel ve'n-Nihal (1/124) Makalatu'l-İslamiyyin (86)

626 Bkz.: Şerhu Usuli'l-Hamse (697) el-Milel ve'n-Nihal (1/45) 627 Şehristani el-Milel ve'n-Nihal (1/139)

628 Bkz.: Risaletu Abdus b. Malik Ani'l-İmam Ahmed; Tabakatu'l-Hanabile (1/243) 629 İbn Batta eş-Şerhu ve'l-İbane (201)

191

İmam Sabuni der ki: "Ehli sünnet, mümin kimsenin, küçük olsun, büyük olsun pek çok gü-

nah işlese de bunlarla tekfir edilmeyeceğine itikad eder. Dünyadan tevbe etmeden çıksa ve tevhid ve ihlas üzere ölse onun durumu Al ah Azze ve Celle'ye kalmıştır. O dilerse affeder, kıyamet gününde salim ve kazançlı şekilde, hiç cehenneme uğratmadan cennete koyar, işlediği günahlardan dolayı cezalandırmaz. Dilerse de günahlarından dolayı kıyamet gününde cezalandırır, cehennem azabıyla, müddeti kadar azap eder. Azaplandırdığı zaman onu cehennemde ebedi olarak bırakmaz, bilakis azat eder ve cehennemden çıkarır, karar diyarı olan naîm cennetine koyar."630

İbn Abdilberr de şöyle demiştir: "Büyük günah sahibi öldüğünde onun varacağı yer Al ah'a kalmıştır. Dilerse bağışlar dilerse azap eder. Azap ederse günahı kadar eder. Affederse o, affa ve mağfirete uğrayanlardan olur."631

Büyük günah sahibinin akibeti konusunda Ehli Sünnet akidesinin delil eri şu şekildedir: Al ah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur:"Ey îman edenler! Öldürülenler hakkında size kı-

sas yazıldı; Hüre karşılık hür köleye karşılık köle, kadına karşılık kadın. Bununla beraber öldürülenin kardeşi tarafından katil lehine bir şey affolunursa, artık örfe uymak ve öldürü-

len (taraf)e (borcu) güzellikle ödemek gerekir."(Bakara 178)

Bu ayette Al ah Azze ve Celle katile, adam öldürmek gibi büyük bir günah işlemiş olmasına rağmen iman nidasıyla hitap etmiştir. Yine Al ah katili, maktulün kardeşi olarak isimlendirmiştir.

Burada kastedilen kardeşlik din kardeşliğidir.632 Onları müminler diye isimlendirmiş ve birbirleriyle mukatele etmelerine rağmen kardeşlik zikrederek şöyle buyurmuştur:

"Eğer mü'minlerden iki gurup birbirleriyle vuruşurlarsa, aralarını düzeltin."(Hucurat 9) Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem de şöyle buyurmuştur:

"Geliniz ve bana; Allah'a hiçbir şeyi şirk koşmamak, hırsızlık yapmamak, zina etmemek, evlatlarınızı öldürmemek, elleriniz ve ayaklarınız arasındakilere iftira etmemek, ma-rufta bana isyan etmemek üzere biat ediniz. Kim bunlara vefa gösterirse onun ecri Allaha aittir. Kime bunlardan biri isabet eder de dünyada onunla cezalandırılırsa bu ona kefaret olur. Kime bunlardan bir şey isabet eder de, Allah onu örterse onun durumu Allah'a aittir.

Dilerse cezalandırır, dilerse affeder. "

Sahabe dedi ki: "Bu şartlar ile biat ettik."633

Peygamber sallallahu aleyhi ve sel em zamanında zina, hırsızlık ve içki içme gibi günahlardan dolayı hadler uygulanmış, fakat bunları işleyenlere kafir hükmü verilmemiş, onlarla Müslü-

manlar arasındaki dostluk ilişkileri de koparılmamıştır.

Büyük günahların neler olduğu konusunda ilim ehli değişik görüşler ortaya koymuşlardır.

Fakat alimlerin, büyük günahların tarifi hususunda ittifak ettikleri bir nokta var; Hakkında zecr, cezalandırma lanet, ceza gibi tehditler içeren günahlar, Kebair/büyük günah olarak isimlendiril-miştir. Bazısı sadece

had cezası olan günahlara büyük günah demiş, diğer bir kısmı lanet veya Al ah Azze ve Celle'nin gazabına uğramak, cehennem ateşi ve buna benzer herhangi bir tehditin söz konusu edildiği günahlara büyük günahlardır demişlerdir. Başka bir açıklamada da, büyük 630 Es-Sabunî; Akidetu's-Selef (71)

631 İbn Abdilberr et-Temhid (4/49)

632 Bkz.: Kurtubi el-Camiu Li Ahkami'l-Kur'an (2/245)

633 Buhari (18) Müslim (1709) bu konuda bkz.: İbn Abdilberr et-Temhid (17/26) 192

günah işleyenin dine aldırış etmediği, onu önemsemediği, Al ah`tan korkunun azlığı itibarini veren veren her günah büyük günahtır demişlerdir.

Sahih hadislerde aralarında derece farkı bulunmakla birlikte pek çok günahın kebair yani büyük olmakla nitelendirildiği sabittir. Bunlardan bazısı Al ahà şirk koşmak, namazın terki ve sihir gibi büyük küfürdür.

Yani sihir, küfür, şirk koşmak kişiyi dinden çıkarır. Bunlara da büyük günah ismi verilmiştir. Bunların arkasından anne ve babaya isyan veya savaş esnasında düşmandan kaçmak veyahut Müslüman bir kadına

veya erkeğe iftira etmek sayılır. Yine yalan bu büyük günahlar arasında sayılmıştır. Fakat bunların aralarında derece farkları vardır.

Al ah`ın hak ile olması hali müstesna yani bir kısas olarak veya bir ceza olarak tayin ettiği öldürmeler dışında haram kıldığı canı öldürmek, savaşta geri dönüp kaçmak, faiz yemek, yetimin malını yemek, yalan şahitlikte bulunmak, hiç bir şeyden habersiz mùmin ve iffetli hanımlara zina suçunu isnat etmek bunlardandır. İçki içmek, anne babaya itaatsizlik etmek ve buna benzerleri sayılabilir. İbn Abbas radıyal ahu anhuma, "Büyük günahlar yediden çok, yetmişe daha yakındır"

der. İlim ehli bunu saymaya kalkmışlar, bazıları iki yüz küsur büyük günah tespit etmiştir. Bizim için önemli olan büyük ve küçük

günahlardan sakınmamızdır. Fakat bu günahlar içerisinde bazısı şeriat tarafından cezası tayin edilmiş günahlardır. Bunları ve hangi günaha hangi cezanın uygulanacağını naslar belirlemiştir.

Küçük ve büyük bütün günahların kefareti nasıl olacak diye sorulursa, bütün günahlar nasuh yani samimi bir tövbe ile affedilir.

Al ah Teala şöyle buyurmuştur: "Ey iman edenler! Samimi bir tövbe ile

Allah'a dönün.

Umulur ki Rabbiniz sizin kötülüklerinizi örter. Peygamberi ve Onunla

birlikte iman edenleri

utandırmayacağı günde Allah sizi, içlerinden ırmaklar akan cennetlere

sokar." (Tahrim 8) Bu ayetin tefsirinde Ömer b. El-Hattab radıyallahu anh, nasuh tövbesini söyle açıklamıştır: " Bir daha o günaha dönmemek üzere günahı terk etmektir"634

Bir başka ayette: "Ancak tevbe ve iman edip iyi davranışta bulunanlar

başkadır; Allah

onların kötülüklerini iyiliklere çevirir. (Furkan 70) demek ki Al ah katında tevbenin geçerli olması için tövbe etmekle beraber o günahı terk etmek, onun dışında salih ameller işlemek gerekiyor.

Başka ayette: "Yine onlar ki, bir kötülük yaptıklarında, ya da kendilerine

zulmettikle-

rinde Allah'ı hatırlayıp günahlarından dolayı hemen tevbe-istiğfar

ederler. Zaten günahları

Allah'tan başka kim bağışlayabilir ki! Bir de onlar, işledikleri

kötülüklerde, bile bile ısrar

etmezler. İşte onların mükâfatı, Rableri tarafından bağışlanma ve

altlarından ırmaklar akan,

içinde ebedî kalacakları cennetlerdir." (Ali İmran 135-136) bunun gibi daha çok ayetler vardır.

Nebi sallallahu aleyhi ve sellem de;"Tövbe, kendisinden öncekileri silip süpürür" buyurmuştur. Sahihu Müslim de Nebi sallallahu aleyhi ve sellem Amr b. As`ın Müslüman oluş kıssasında gecen bir ifadede ona

"İslam kendisinden öncekileri silip yok eder" buyurmuştur.

İman babında gecen başka bir hadiste ise " Şayet İslam'ını güzel yaparsa"; Müslümanlığı güzel olursa, İslam`da hayırlı ameller yaparsa şartı zikredilir. İslamda hayırlı ameller işlerse cahi-liyette işlediği iyiliklerin ecrini alır. Eğer Müslüman olduktan sonra kötülük işlerse cahiliyede işle-diği kötülüklerden sorumlu tutulur. Buna göre kişi

"Müslüman oldum" diye, her şeyi garantiye al-mış gibi emin olmamalı.

Zaten Müslüman İmanından bu yönlü emin olmaz. Bilakis sahabelere baktığımız zaman Al ah onları Cennet ile müjdelemiş olduğu halde onlar münafıklıktan korkuyorlardı. Onlar bu korkuyu taşırken

bizlerin bu konuda güven duymamız hiç olacak iş değil.

634 Tahavi Muşkilu'l-Asar (4/99); İbn Ebi Şeybe (8/154); Hennad, Zühd (901); Lalkai İtikad (1583) 193

İmanından emin olanlar ancak münafıklardır. Buhari'de gelen bir rivayette İbn Mesud radı-

yallahu anh şöyle der: "Mü`min günahlarını sırtında yüklendiği bir dağ gibi görür ve her an üzerine yıkılacağından korkar. Münafık ise günahlarını burnunun ucuna konan sinek mesabesinde görür, kişelese gidecek zanneder."

Sahihaynda gecen başka bir hadiste Al ah`ın kulunun tövbesi dolayısıyla sevinmesi zikredilir. Oldukça tehlikeli bir yerde üzerinde erzakının bulunduğu bineğiyle konaklayan bir yolcu, başını uyumak üzere koyar. Uyandığında ise bineğinin gitmiş olduğunu görür, nihayet sıcak ve susuzluk bastırınca yada yüce Allah`ın dedikleri olunca hadi yerime geri döneyim deyip, dönerek uykuya dalar. Sonra başını kaldırdığında bineğini yanı başında bulur.Allahın, kulunun tevbesine sevinmesi, işte bu kimsenin sevinmesinden daha fazladır.

Yani Allah Azze ve Celle kulun tövbesine bundan daha fazla sevinir.

Müslimìn ziyadesinde şu da geçer:

“Kul bineğini bulduğunda sevincinin fazlalığından dolayı söyle der:

"Ya rabbi ben senin rabbinim, sen de benim kulumsun" Kasıtsız olarak bunu söyleyiverir. Burada tövbenin Al ah katında ne kadar kıymetli olduğunu anlıyoruz, diğer taraftan kulun kasıtsız olarak dilinden çıkan sözlerden mesul olmadığını anlıyoruz.

Nasuh tövbesiyle günahtan vazgeçmek; o günahın işlenmesine

pişmanlık duymak ve ebediyen bir daha o günaha dönmemek üzere kesin karar vermekten ibaret olan üç şartın bulunduğu samimi tövbe demektir. Eğer tövbesi edilen günahta bir Müslümana haksızlık söz konusuysa ve mümkünse o günahtan dolayı o kimseden helallik diler.

Çünkü eğer bugün o günahtan dolayı o kimseden helallik dilemeyecek olursa kıyamet günü bu haksızlığı ondan geri istenecek ve zorunlu olarak kısas uygulanacaktır. Bu tür haksızlıklar hiç bir şekilde bırakılmayan türlerdendir. Yani kul hakkı terkedilmeyecektir. Mutlaka kısası uygulanacak türdendir.

Nebi sallallahu aleyhi ve sellem Buhari ve Ahmed b. Hanbel‘in rivayet ettikleri hadiste şöyle buyuruyor: "Her kimin yanında kardeşine zulmettiğinden dolayı bir hak var ise, dinar ve dirhemin olmayacağı bir gün gelmeden önce bugün ondan helallik dilesin ." Yani dünyadayken ondan helallik dilesin. Çünkü o gün eğer haksızlık yapan kimsenin

iyilikleri varsa, onun iyiliklerinden alınır haksızlık yaptığı kimseye yüklenir ve kardeşinin kötülüklerinden alınıp kendisine yüklenir.

Müflis hadisinde: " Kul dağlar kadar ameliyle gelir. Bu hesaba çekilirken falana vurmuş-

tur, filana sövmüştür, filana hakaret etmiştir, filana iftira etmiştir. Hep bunun iyiliklerinden alınır alınır bunlara verilir. Neticede bunun iyiliklerinden hiç bir şey kalmaz, haksızlık yaptığı kimselerin günahlarından alınıp bu kimseye yüklenir. Neticede o günahlarıyla cehenneme sürülür. Asıl müflis budur malı olmayan değildir" diyor Al ah resulü sallallahu aleyhi ve sellem. İşte o günün bu tür vartalarına düşmeden önce Al ah resulü sallallahu aleyhi ve sellem ümmetini dünyada bu hakların eda edilmesine teşvik ediyor.

Tövbelerin sona erdiği zaman hakkında Allah Azze ve Cel e Nisa suresinin 17. ayetinde söyle buyuruyor

" Allah'ın kabul edeceği tövbe, ancak bilmeden kötülük edip de sonra tez

elden tövbe

edenlerin tövbesidir; işte Allah bunların tövbesini kabul eder; Allah her

şeyi bilendir, hik-

met sahibidir. "

Bu Ayette Allah Azze ve Celle bu tip tövbe edenleri yani bilmeden günah işleyip hemen tövbe edenin günahını bağışlayacağını

garantiliyor. Günahı bilerek işleyen ve hemen tövbe etmeyenin günahını ise Al ah dilerse bağışlar dilerse bağışlamaz, yani burada garanti yok. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabı işlenmesiyle Al ah'a asi olunan her bir şeyin bilgisizlik 194

olduğunu yani cehalet olduğunu icma ile ifade etmişlerdir. Yani Al ah'a isyan edilen her şey bir cehalettir. Yapılan bu iş ister kasti olsun ister başka türlü olsun fark etmez.

Mucahid ve bir çok kimse dediler ki: "Hata ile veya kasıtlı olarak günah işleyen kimse, o günahı terk edene kadar cahildir"635

Katade, Ebu'l-Aliye'den naklediyor: "Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sahabeleri, kulun işlediği her günahın cehaletle olduğunu söylüyorlardı."636 Katade sahabelerin bu konuda icma ettiklerini belirtmiştir.637

Yine ölümden önce olan her bir işin de çarçabuk yapılmış olacağını kabul etmişlerdir.638 Burada Ehli sünnetin haricilerden ayrıldığı bir nokta daha çıkıyor ortaya. Mesela günahta ısrar eden kimseye hariciler ne der? "Büyük günahta ısrar etmiş kimseyi Al ah bağışlamaz" derler.

Nisa sü-

resinin 17. ayeti ilk bakışta onları destekliyor gibi gözüküyor. Ama Ehli sünnet Kuran ayetlerini sahabenin anladığı şekilde anladığı için onlardan ayrılıyoruz. Sahabenin açıklamasında kasıtlı ya da kasıtsız her isyan cahil iktir, bunda icma etmişlerdir. Diğer bir icmaları ise ölmeden önce yapı-

lan her tövbenin çarçabuk yapılan tevbe olduğunda icma etmişlerdir.

Dolayısıyla mü`minler bu ayetin kapsamındadır.

Nebi sallal ahu aleyhi ve sellem şöyle buyuruyor: " Şüphesiz Allah kulunun tövbesini can boğaza gelesiye kadar kabul eder. " bu mutlaktır. İster kasıtlı olsun ister olmasın, ister tövbesini geciktirmiş

olsun, can boğaza gelesiye kadar tövbesi kabul edilecek diye

buyruluyor.

Diğer bir hadiste " Güneş batıdan doğuncaya kadar tövbe kapısı açıktır " diyor. Bu husus pek çok hadiste sabit olmuştur. Ancak kişi ölüm meleğini görecek ve artık ruh göğüste hırıltı çıkaracak noktaya gelecek, gırtlağa kadar dayanıp can gırtlak çıkıntısından hırıltıya sebep olacak noktaya gelecek olursa, artık kabul edilecek tövbe zamanı geçmiş olur ve o zaman

herhangi bir kurtuluş söz konusu olmaz. Can gırtlağa geldiğinde, Firavun'un tövbesini düşünün şimdi!

İbn Abbâs radıyal ahu anhuma'dan rivâyete göre, Rasûlullah

sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: "Al ah, Firavunu sulara gömdüğü anda Firavun, (Yûnus sûresi 90. ayet)

"Derken İsrailoğullarını, denizin öte yakasına geçirdik; bunun üzerine Firavun ve ordusu, zulüm ve saldırıyla onların ardına düştü, denizin dalgaları onları örtüp de, Firavun boğulmak üzereyken "Şu anda inandım, İsrailoğullarının inandığı ilahdan başka gerçek ilah yok ve ben de artık kendimi O'na teslim edenlerdenim" dedi." Cebrail: "Ey Muhammed ona rahmet ulaşmasından korktuğum için denizin dibinde onun ağzına çamur tıkarken beni görmeliydin!" dedi." Tirmizî: "Bu hadis hasendir" demiştir.639

İbn Abbâs radıyal ahu anhuma'dan diğer rivâyete göre, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Firavunun lailahe illallah deyip bu yüzden Allah'ın ona rahmet etmesinden korkarak Cebrail, firavunun ağzına çamur tıkamaya çalışmıştı." Tirmizî: "Bu hadis bu şekliyle hasen sahih garibtir" demiştir.640

İşte bu hal, Al ah Azze ve Cellènin bir önceki ayeti kerimenin arkasından ifade ettiği şu du-rumdur. Nisa süresi 18. ayet: " Yoksa

kabul edilen tövbe kötülükleri işleyip durup ta nihayet

635 Taberi (8/89);İbn Kesir Tefsiri (2/235)

636 Taberi (8/89); İbn Kesir Tefsiri (2/235)

637 Tefsiru Abdirrazak (1/152)Taberi (8/89); İbn Kesir Tefsiri (2/235) 638 Bkz.: Taberi Tefsiri (8/90-91)

639 Tirmizi (3107); Ahmed (1/340); Ziyau'l-Makdisi (4/170); Tayalisi (2618); Taberani (12/216) Elbani sahih ligayrihi demiştir. Es-Sahiha (2015)

640 Tirmizi (3108); Hakim (1/124, 4/278); Bezzar (2/186) Elbani sahih demiştir.

195

onlardan birine ölüm meleği gelip çattığında «Ben şimdi gerçekten tövbe

ettim» diyenle-

rinki değildir."

Şimdi Nisa 17. ayeti bu ayet daha da açık bir hale getirdi. Yani sahabelerin icma ettiği hususun ayete nasıl mutabık olduğu anlaşıldı.

Ölüm meleği gelip çattığında "tövbe ettim" diyen orada kaybetmiştir.

Peki dünya hayatında tövbenin sona ereceği zaman ne zamandır? Al ah Azze ve Cel e Enam süresinin 158. ayetinde şöyle buyurmuştur: "

Rabbinin bazı alâmetleri geldiği gün, önceden inanmamış ya da imanında bir hayır kazanmamış olan kimseye artık imanı bir fayda sağlamaz ." İman etmeyen kimseye veya iman etse de imanında hayır kazanmamış olan, yani salih amellerle o imanını kuvvetlendirmemiş

veyahut günahlarla onu kirletmiş olan kimseye artık o andaki imanı fayda vermez. Ne zaman? Rabbinin bir takım ayetleri geldiği gün.

Nedir bu ayetler? Buhari'de Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğu rivayet edilir bu ayetler ile kastedilen ne olduğu

hususunda: " Güneş batıdan doğmadıkça kıyamet kopmayacaktır.

Güneş

batıdan doğup insanlarda iman edince, işte kimseye imanın fayda vermeyeceği zaman o zamandır." Nebi sallallahu aleyhi ve sellem bunun arkasından En'am süresinin 158. ayetini okudu. Demek ki rabbinin ayetleri geldiği gün, güneşin batıdan doğmasıdır.

Ana hadis kitaplarında olsun, diğerlerinde olsun Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem`den bu anlamda birçok hadisler gelmiştir. Saffan b.

Assal radıyallahu anh diyor ki. Resulullah sallallahu aleyhi ve sellemì şöyle buyururken işittim: " Gerçek şu ki yüce Allah Tövbe için batı tarafında genişliği yetmiş yıllık mesafe olan bir kapı açmış

bulunmaktadır. Güneş o kapıdan doğmadıkça kapatılmayacaktır ."

Peki muvahhid bir kul günah işlemekte ısrar edip dururken ölse, onun akıbeti ne olur? Al ah Azze ve Celle Araf süresinin 8-9 ayetlerinde şöyle buyuruyor. " O gün tartı haktır. Kimin (sevap) tartıları ağır gelirse, işte onlar kurtuluşa erenlerdir. Kimin de tartıları hafif gelirse, işte onlar, âyetlerimize karşı haksızlık ettiklerinden dolayı kendilerini ziyana sokanlardır. "

Ali İmran 30. ayetinde: " Herkesin, iyilik olarak yaptıklarını da kötülük olarak yaptıklarını da karşısında hazır bulduğu günde (insan) isteyecek ki kötülükleri ile kendisi arasında uzun bir mesafe bulunsun.

"

Nahl süresinin 111 ayetinde :" O gün, herkes gelip kendi canını kurtarmak için uğraşır ve herkese yaptığının karşılığı eksiksiz ödenir, onlara asla zulmedilmez ."

Birde Bakara süresinin 281. ayeti: "Allah'a döndürüleceğiniz, sonra da herkese hak et-tiğinin eksiksiz verileceği ve kimsenin haksızlığa uğratılmayacağı bir günden sakının ."

Bu hususta Ehli sünnete muhalefet eden, özellikle hadis inkarcılarının gündeme getirdiği akidelerden birisi "Cehenneme bir giren bir daha çıkmaz" şeklinde sözleri vardır. Halbuki bu hadislerde hatta Mütevatir hadislerde açık bir şekilde belirtilir. Kişi günahkar olarak ölürse, günahı kadar yanar, cezasını çektikten sonra çıkar.

Bu gibi ayetlerle delil getiren sünnet inkarcılarına ilk önce Meryem süresinin 71-72 ayetleriyle cevap veririz: " İçinizden, oraya (Cehenneme)

uğramayacak hiçbir kimse yoktur " prensip olarak bu ayet sünnet inkarcılarının mantığını çürütüyor. Ne şekilde uğrama olursa olsun. Devamında şöyle buyrulur: " Sonra biz, Allah'tan sakınanları kurtarırız; zalimleri de diz üstü çök-müş olarak orada bırakırız. " Cehennemden çıkış var demek ki.

Diğer taraftan bir kişi iman etmiş ama iman ile birlikte bir sürü zülüm işlemiştir. Bu zulümlerinin cezasını hiç çekmeden bu adam – Al ah'ın dilemesi dışında - Cennete girebilir mi? Cehen-196

neme çıkmamak üzere mi girecek? Eğer Cehenneme girip ebedi

kalacaksa, ceza bakımından kafirden hiçbir farkı kalmaz! Bu Allah`ın adaletine uygun mudur? Veyahut hiç cezasız geçse bu yine Allah`ın adaletine uygun mudur? Al ah'ın merhamet etmesi müstesnadır. Ama Al ah Azze ve Celle'nin kullarına vaat ettiği bir şey var: "Herkes yaptığının cezasını görecek" şeklinde. Eğer böyle bir farklılık olmasaydı terazinin bir anlamı olmazdı. İşte onların sahabeye

muhalefet ettiği noktalarda cevabı bu. Zilzal süresinin 6-8 ayetlerinde şöyle buyrulmuştur: " O gün insanlar amellerini görmeleri (karşılığını almaları) için darmadağınık geri dönüp gelirler. Kim zerre miktarı hayır yapmışsa onu görür. Kim de zerre miktarı şer işlemişse onu görür. "

Nebi sallal ahu aleyhi ve sellemde şöyle buyuruyor " İnceden inceye hesaba çekilen bir kimse azap edildi demektir." Bunun üzerine Aişe radıyallahu anh dedi ki: "Al ah Azze ve Cel e o kolay bir hesap ile hesaba çekilecektir (İnşikak 8) buyurmuyor mu?". Peygamberimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle cevap verdi: " O amellerin arz edilmesi hakkındadır. Fakat inceden inceye hesaba çekilen kimse azaba

uğrayacak demektir." (Al ah hesabı kolay olanlardan eylesin).

Tevhid ehlinden olup isyankar, günahkar olan kimseler üç kesime ayrılacaklardır.

Birincileri iyilikleri kötülükten ağır basmış olanlar. Bunlar cennete gireceklerdir ve cehennem ateşi onlara asla dokunmayacaktır. (Al ah

bizleri bu kullarından kılsın).

İkincileri ise iyilikleri ve kötülükleri birbirine eşit olup günahları sebebiyle cennete giremeyen, fakat iyilikleri kendilerini cehennemden uzak tutan kimselerdir. A'raf ehli denilen kimseler bunlardır. İşte bunlar Al ah Azze ve Cel ènin cennet ile cehennem arasında dilediği kadar bırakacağını sözettiği A'raf`ta olacak kimselerdir. Daha sonra cennete girmek için bunlara izin verilecektir. Nitekim Allah Azze ve Celle cennetliklerin cennete cehennemliklerin cehenneme girip birbirlerine seslenmelerini haber verdikten sonra şöyle buyuruyor:

" Onların ikisi arasında bir perde, ve a'raf üzerinde de her birini yüzlerinden tanıyan adamlar vardır. Cennet ehline selamun aleykum diye seslenirler. Bunlar henüz cennete giremeyen fakat oraya girmeyi uman kimselerdir. Gözleri cehennemliklerin tarafına çevril-diği zaman da Rabbimiz bizi bu zalimler topluluğu ile bulundurma diye dua ederler." İşte onlara girin Cennete size hiç bir korku yoktur ve siz üzülecek de değilsiniz denilecektir."

(Araf 46-49).

Üçüncü kesim ise büyük günahlar ve hayasızlıklar üzerinde ısrar ederek Al ah'ın huzuruna çıkmakla birlikte Tevhid ve imanın aslına sahip bulunan ve kötülükleri iyiliklerine ağır basan kimselerdir. İşte bunlar günahları kadar cehenneme girecek kimselerdir. Cehennem ateşi kimilerinin topuklarına kadar ulaşacak, kimilerin bacakların ortasına, kimilerin diz kapaklarına ulaşacaktır.

Hatta aralarından secde izleri bulunan yerler dışında cehennem ateşine yasak kalacak, vücutla-rının başka hiçbir tarafı yanmayacaklar olacaktır. Yüce Al ah'ın haklarında Peygamberimiz Muhammed

sallallahu aleyhi ve sel emè ve ondan sonra diğer peygamberlere, velilere, meleklere ve Al ah'ın kendilerine ikram ettiği kimselere şefaat etme izni vereceği kesim bu kesimdir. Al ah Azze ve Cel e bunlar için bir sınır tespit edecek ve şefaatleri ile bunları ateşten çıkaracaktır.

Sonra bir sınır daha çizilecek, onlarında ateşten çıkmaları için şefaatte bulunacaklardır ve bu böylece devam edip gidecektir.

Bu şekilde kalbinde hayır namına dinar ağırlığı kadar bulunan herkesi çıkartacaktır. Sonra kalbinde hayır namına yarım dinar ağrılığı kadar, daha sonra buğday tanesi kadar olan kimseler, daha sonra nihayet kalbinde zerre ağırlığı kadar hayır bulunan, hatta zerre ağırlığından bile daha az bulunan kimseleri çıkartıncaya kadar şefaatleri devam edecektir. Sonunda şefaatçiler "Rabbimiz! Biz orada hayır namına hiç bir şey bırakmadık" diyeceklerdir.

197

Soru: Burada çıkacak olanlar sadece namaz kılanlardan mıdır,

namazın terki küfür olması-

na rağmen, hiç namaz kılmadığı halde çıkanlar olacak mı?

Cevap: Buhari'nin tevhid babında "Rahmanın azatlıları" hadisi vardır.

O hadiste şu hususlar geçer:

İlk şefaatte, Müminler şöyle dediler 'Rabbimiz onlar da bizimle beraber namaz kılarlardı, bizimle beraber oruç tutarlardı, bizimle hacca giderlerdi.' [bizimle cihad ederdi], buyurdular.

Al ah şöyle buyuruyor 'Haydi onlardan tanıdıklarınızı çıkartın!'..

devamında 'Ya Rabbi! Çı-

kartmasını emrettiklerinden kimse kalmadı, hepsini çıkarttık'

diyecekler.' Yani bu sıfatları taşıyan insanlar çıkarıldı, namaz kılan insanların hepsini çıkarttılar ve artık cehennemde namaz kılan kimse kalmadı.

İkinci şefaatte 'Haydi dönün bakın, kalbinde bir dinar kadar hayır bulunan insanları da çıkartın!'Gidecekler, daha birçok insanları da

çıkartıp gelecekler. Diyecekler ki; 'Ey Rabbimiz! Emrettiklerinden kimse kalmadı hepsini çıkarttık.' Müminler insanların kalbinde ne oldu-

ğunu bilmezler, Al ah buyuruyor ki: ' kalbinde bir dinar kadar hayır bulunan insanları da çıkartın!' Eğer o insanlar namaz kılanlardan olsaydılar yüzlerinden tanıyacaklardı.

Üçüncü şefaatte 'Haydi dönün kalplerinde yarım dinar kadar hayır bulunanları da çı-

kartın!' Gidecekler, daha birçok insanı da çıkartacaklar. Sonra Rabbimiz: 'Bize emrettiklerinden kimse kalmadı, onları da çıkarttık'

diyecekler.

Dördüncü şefaatte 'Haydi gidin kalbinde zerre kadar hayır bulunanları çıkartın!' Gidecekler birçok insanı çıkartacaklar; dönüp: 'Rabbimiz emrettiklerinden kimse kalmadı, hepsini çıkarttık' diyecekler. Ebû Saîd radıyallahu anh şöyle derdi: "Eğer size anlattığım bu hadisi tasdik etmezseniz, 'Şüphesiz Allah zerre kadar zulmetmez; bir hasene olursa, onun karşılı-

ğını kat kat verir. Kendi katından büyük ecir verir' mealindeki âyeti (Nisa, 40) okuyun!"

Ve sonuç :"Sonra Allah Teâlâ şöyle buyuracak: 'Melekler, peygamberler ve mü'minler şefaat ettiler, geride merhamet edenlerin en çok merhamet edeni kaldı.' Sonra ateşten bir cemaati alacak; nihayet oradan hiç hayır işlemeyenleri kömürlere dönüşmüş bir halde alacak ve onları cennetin yolları üzerinde: 'Hayat nehri' denilen nehre atacak, oradan selin taşıdığı yabani reyhan tohumları gibi çıkacaklar.

Burada önemli olan: "Sonra ateşten bir cemaati alacak; nihayet oradan hiç hayır işlemeyenleri kömürlere dönüşmüş bir halde alacak"

yani onlar tamamen yanmışlar ve eğer namaz kılanlardan olsaydı ateş

yüzlerine dokunmazdı.

2. Soru: Namazın terki küfür ise bu kimseler ateşten nasıl çıktılar ?

şayet bunlar peygamberin tebliğine muhatap olmayan kimseler iseler, neden azap gördüler ?

Cevap : Bu hadis fi l ile failin ayrı değerlendirilmesi gerektiğine delil olan hadislerden birisidir. Bu manada daha başka hadisler de vardır.

Mesela Huzeyfe radıyal ahu anh'den gelen rivayette "namaz, zekat menasikler nedir bilinmez hale gelene kadar ilim kaldırılacak, böyle bir zamanda ihtiyar iki kimse geçmişteki müslümanlara uyarak sadece anlamını da bilmeden "lailahe illallah" diyecek ve bu söz onlara yetecektir. Yine iman ettiği halde namazın terkinin küfür olduğu hükmünün kendilerine ulaşmadığı, namazın terkini küfür değil de, büyük günah zanneden kimseler bu hadisin kapsamına dahildir. İlim ve vahyin tebliği kendisine ulaşmadığı halde fıtratıyla rabbini bilenler de böyledir.

Yani insan fıtrat üzere doğar, dıştan bir etki bu fıtratı bozmadığı sürece insan - vahyin bil-dirmediği konularda - bazı doğruları bulabilecek kapasitededir. Bir kimseye yalanın, haklara teca-198

vüzün, hırsızlığın ve bunlar gibi fıtrata aykırı fi l erin çirkinliğini anlatmak için vahye ya da peygamberin tebliğine ihtiyaç yoktur.

İnsan, fıtratını korumuşsa bunların çirkinliğini anlar. Vahiy ya da peygamberin tebliği ise insana fıtri yetenekleriyle, aklı ve hisleriyle tespit etmekten aciz kaldığı bilgilerle hitap eder. Önce mucize

dediğimiz olaylar, aklı boyun eğdirir, bu mucizeler akla "Bu mucizenin sahibini tasdik etmen gerekir" dedirtir ve bu aşamadan sonra vahye teslimiyet gelir. Ancak insan vahye ulaşmadan önce de bazı konularda sorumludur. Mesela cesedinin yakılmasını emreden adamı düşünün, bu adam Al ah'ın huzuruna çıkacağı bilgisine sahip idi, korkusu vardı, ama Al ah'ın cüzleri bir araya getirip cesedini diriltebileceği bilgisine sahip değildi. Kişi müslüman olduğunda kendisine ulaşan vahiy bilgilerinden sorumlu olduğu gibi, aynı şekilde fıtri anlamdaki sorumluluğu da devam etmektedir. Yine müslüman olan kul, hiçbir şekilde yalan söylememesi gerektiğini fıtratıyla anlamıştır, müslüman olunca bu bilgisi teyid

edilmiştir. Sonra bu şahsa üç yerde yalana ruhsat verildiği bilgisi ulaşsa, fıtratına (yani aklına) aykırı görünse dahi bu bilgiye teslim olmak durumundadır. Ama hadis kendisine -

sahih bir yol ile - ulaşmamışsa bu hadisin içeriğine muhalefet etmesinden dolayı kendisine günah yazılmaz. Al ah en iyi bilendir.

Ameli ne olursa olsun Tevhid üzere ölen hiçbir kimse cehennemde ebedi kalmayacaktır.

Fakat aralarından imanı daha güçlü, günahları daha hafif olan kimseler; hem Cehennem ateşin-de daha hafif azap görecekler, hem de daha kısa bir süre kalacak, daha çabuk çıkacaklardır.

Günahları daha büyük, imanları daha zayıf kimseler ise daha sonraya kalacaklardır. Bu hususta sayılamayacak kadar hadis vardır. Örnek olarak şu hadisi gösterebiliriz. Nebi sallallahu aleyhi ve sellem buyuruyor: " Her kim "La ilahe illallah" diyecek olsa bir gün gelecek ona mutlaka fayda verecektir, bundan önce ise isabet edenler

edecektir." diyor. (Bezzar ve Taberani rivayet etmişler, Elbani sahih demiştir).

Had cezaları, bir kimseye işlediği suçtan dolayı uygulansa, zina ettiğinden

dolayı recmedil-se veyahut sopa vurulsa veyahut hırsızlıktan dolayı eli

kesilse bunlar o kimseler için kefaret olur mu? O günahın ahirette

göreceği cezasını tamamen örter mi?

Nebi sallallahu aleyhi ve sellem etrafında sahabelerin bulunduğu bir günde onlara şöyle buyurdu: " Bana Allaha hiç bir şeyi ortak

koşmamak, hırsızlık yapmamak, zina etmemek, çocuklarınızı öldürmemek, elleriniz ve ayaklarınız arasında iftirada bulunmamak.

Maruf olan hiç bir hususta itaatsizlik etmemek üzere biat ediniz.

Sizden bunun gereğini eksiksiz olarak yerine getirenlerin ecrini vermek Allaha aittir. Her kim bunlardan herhangi birisini işler de, bu sebeple dünya hayatında cezalandırılacak olursa, o ceza onun için bir kefaret olur. Kim bu günahlardan herhangi birini işlerde Allah da onu setrederse, dünyada örterse o kişinin durumu Allah'a kalmıştır. Dilerse affeder dilerse cezalandırır. (Buhari ve Muslim).

Nebi sallal ahu aleyhi ve sellem şirkden başka günahları saymıştır burada. Ubade radıyallahu anh;"Biz de bu şartlar üzere peygambere biat ettik" diyor.

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ifade ettiği "O Al ah'a kalmıştır dilerse affeder dilerse cezalandırır" sözleri ile daha önceki hadiste "kötülükleri iyiliklerine ağır basan kimse cehenneme

girecektir" hükmünün araları nasıl bulunur?

Bu ikisi arasında her hangi bir zıtlık yoktur. Çünkü Al ah Azze ve Celle birisini affetmek istediği takdirde onu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem amellerin arz edilmesi hakkında açıkladığı gibi kolay bir şekilde hesaba çeker. Bunun nasıl yapılacağı hususunda da şöyle buyurmuştur:

" Sizden herhangi bir kimse aziz ve celil olan rabbine o kadar yaklaşır ki, nihayet rabbi onun üzerine örtüsünü koyar ve şunu şunu yaptın der.

Kul evet der. Yüce Allah şunu 199

şunu yaptın der, kul evet der. Böylece işlediklerini ona söyletir. Sonra söyle buyurur: "Ben dünyadayken seni setrettim(gizledim), bu gün de bu günahlarını sana bağışlıyorum"641

641 Buhari (5/214, 8/203); Muslim (8/105)

200

Kâfir ve Müşrik Olarak Ölen Bağışlanmaz

فر عذبه ولـ يغفر لـه.

٤٢ - ومن لقيه كافرا

40- Kâfir olarak Allah'ın huzuruna çıkan kimseye azap eder ve onu bağışlamaz.

Hafız Ahmed b. Hakemî'nin İ'lamu's-Sunneti'l-Menşure eserinde: İmanın zıddı küfürdür, nasıl ki iman; dal arı olan bir kök ise, küfür de dal arı bulunan bir köktür. Küfrün esası da, kökü de büyüklenmeyi ve isyanı gerektiren inat ve başkaldırmadır. Buna göre bütün itaatler imanın dal a-rıdır. Bundan dolayı Kur'an ve Sünnetin naslarında bu itaatlerin birçoğuna iman adı verilmiştir.

Bütün masiyetler (günahlar) de aynı şekilde küfrün dal arıdır. Bu anlaşıldığı takdirde küfrün iki türlü olduğu da açığa çıkmış olur.

Birincisi büsbütün imandan çıkaran büyük küfürdür. Bu kalbin sözüne ve ameline veya onlardan birisine aykırı düşen küfürüdür. Diğeri ise imanın kemali ile bağdaşmayan fakat bununla birlikte mutlak imana aykırı düşmeyen, yani imanı tamamen iptal etmeyen, kişiyi İslam dairesinin dışına çıkartmayan küçük küfürdür. Bu kalbin sözüne de ameline de aykırı olmayan ama bununla da bağdaşmayan amelî

küfürdür.

İmanın söz ve amel olduğunu açıkladık. İman kalbin ve dilin sözü ile kalbin ameli ve azaların amelidir dedik.

Kalbin sözü; tasdik etmektir.

Dilin sözü; İslam sözünü ifade etmektir. Yani; "Ben Müslümanım"

demek veya kelimeyi şahadeti söyleyerek dile getirmektir.

Kalbin ameli; niyet ve ihlastır.

Azaların ameli; Azalarla yerine getirilmesi gereken fiilleri yerine getirmektir.

Bu dört hususun tamamı, yani kalbin sözü ve ameliyle. Dilin sözü ve azaların ameli ortadan kalktığı takdirde, iman da tamamıyla ortadan kalkar. Kalbin tasdiki ortadan kalkacak olursa geride kalanların da

faydası olmaz. Tıpkı münafıkların ibadetleri, cihatları vb. gibi. Çünkü kalbin tasdik etmesi ve inanılması gereken hususlara inanmak, bu amellerin fayda vermesi için, olmazsa olmaz şarttır.

Mesela bir kimsenin Al ah'ın isim ve sıfatlarını veya Al ah'ın rasul eriyle gönderip kitapların-da indirdiği herhangi bir hususu

yalanlaması buna örnektir.

Doğruluğuna itikat etmekle birlikte kalbin ameli ortadan kalktığı takdirde ehli sünnetin icma ile kabul ettiği görüş; bunun ortada kalkmasıyla beraber imanın da ortadan kalkacağı ve artık kalbin amelinin yokluğu halinde, tasdik etmenin fayda vermeyeceği

şeklindedir.

Kalbin ameli ise sevmesi ve itaat etmesidir. İblis, firavun, firavunun kavmi buna örnektir.

Yahudiler rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in doğru söylediğine inanıyorlardı. Hatta gizli ve açık bunu dil eriyle de ifade ederek: "O

yalancı değildir, fakat biz ona uymayız ve ona iman etmeyiz" diyen ve tasdiklerinden yararlanamayan müşriklerin durumu da tıpkı bunun gibidir.

Küfrün Çeşitleri

Şimdi kişiyi İslam dairesinin dışına çıkaran küfrün bir takım çeşitlerini görelim. Bunlar dört çeşittir:

1.

Cehalet küfrü, bilgisizlik ve yalanlama küfrü

2.

Cuhud; inkar etmek

201

3.

İnat ve istikbar (büyüklenme)

4.

Münafıklık küfrü

Kureyş kafirlerinin çoğunda, onlardan önce de Yüce Al ah'ın

haklarında şu ayetleri indirdiği diğer ümmetlerde görünen gizli ve açık küfürdür. Mesela: Onlar, Kitab'ı ve peygamberlerimize

gönderdiklerimizi yalanlayanlardır. Onlar yakında (gerçeği)

anlayacaklar! (Mu'min 70) Onlardan bulunan yalanlama zikrediliyor ve bir de Al ah Azze ve Cel e "yakında bilecekler"

diyor, burada bir bilgisizlikten bahsediyor Allah Azze ve Celle. Ama onlar peygamberin getirdiği şeyi biliyorlar ve yalanlıyorlardı.

Onlarının bilgisizlikleri; sözlerinin, yalanlamalarının ve ortaya koydukları fi l erinin neticesini, neyle karşılaşacaklarını,

karşılaşacakları şeyin boyutunu bilmeme-leridir. Böyle bir bilmemezlik kişiye mazeret olmuyor ama yaptıklarının şirk olduğunu biliyorlardı, şirk olmasına rağmen buna devam ediyorlardı. Hatta atalarını delil getiriyorlardı, "Biz atalarımızı bu yolda bulduk, senin yüzünden terk mi edeceğiz?" diyorlardı.

Ondan sonra Araf suresinin 199. ayetinde "... cahillerden yüz çevir."

buyruluyor. Burada Al ah Azze ve Cellènin cahil dediği kimseler şirklerini, şirk koştuklarını bilen kimseler. Mesela Zumer suresinin 3.

ayetinde kendilerine bir takım dostlar edinenler ne diyorlar? "Onlara, bizi sadece Allah'a yaklaştırsınlar diye kulluk ediyoruz, derler". Yani ibadet ettiklerinin farkındalar ve bunu da itiraf ediyorlar zaten.

Peygamberler ise müşriklere ne diyorlar? "İbadet sadece Al ah'ın hakkıdır başkasına yön-lendirmeyin" diyorlardı. Dava, mücadele bunun üzerineydi. Allaha inanç var, Allaha iman var ama ibadetin sadece Al ah'a yönlendirilmesinde problem vardı. Onlar ne diyorlardı?

Melekler olsun, Cinler olsun, Yıldız olsun, Ay olsun veyahut Salih kimseler olsun hatta peygamberler olsun, bunlar dinde belli

mertebelerde oldukları için "Al ah bunlara yetki vermiştir, yetki verdiyse bunlara ibadet de edilir" demişlerdir. Ve: "Biz onlara ibadet

ediyoruz, onlara ibadet etmemiz Al ah'a ibadetin tamamındandır"

diyerek hiç bir delil eri olmadığı halde bunu yerine getiriyorlardı.

Peygamberler ise buna karşı çıkıyorlardı. Onlar ibadet ettiklerinin farkındaydılar, bugünkü-

lere ise bu ayeti hatırlattığımız zaman ne diyorlar? "Biz onlara ibadet etmiyoruz ki" diyorlar. İşte bu kendilerine tekfire mani olan bir cehaletten kaynaklanıyor, çünkü yaptıkları şeyi Allah'tan ve Resulden olduğuna inandıkları için yapıyorlar. Ya bir ayeti hatalı tevil ederek yahut – sahih olanı-

nı tevil ederek ya da zayıf ve uydurma rivayetleri delil getirerek - bir hadise dayandıklarını öne sürüyorlar! Al ah'ın ve resulünün meşru kıldığını zannettikleri bir şeye dayanarak yapıyorlar. Çün-kü kendileri La ilahe illallah sözünü söylemekle diğer bütün batıl dinlerden teberri etmişler, "biz Müslümanız" demişler "Hiristiyanlığı da, Yahudiliği de, Demokarasiyi de, şunu da bunu da hepsini de reddediyoruz. Al ah'ın Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem gönderdiği dinin dışında tüm

dinlerden uzaklaşıyoruz, benim dinim İslam'dır. Benim dinimde Al ah ve resulünün sünnetine uymak vardır" diyorlar!.

Lafzen bunu söylüyor buna inkıyad ediyor, kalbinden bunu tasdik ediyor ama uygulama boyutunda hata ediyor! Fiil şirk veya küfür olmakla beraber, bu kasıtlı bir şirk veya küfür değil. Bu toplumda tevhide muhalif davranan insanların çoğu hem de İslami cemaat dediğimiz, İslam adına mücadele eden kimseler bunlar. Yani adamlar Allah için mücadele etmek istiyor, din için mücadele etmek istiyor, bilmeden yapıyorlar. Şayet bunlar tıpkı Mekke'li müşrikler gibi bilerek yapsalardı, getirdiklerinin ataları taklitten ibaret olduğunun farkında olsalardı, bunda direnmezlerdi. Bunlar

"La ilahe il al ah" sözüyle yaptıklarının çelişkili olduğunun farkında değil er. Mekke'li müşrikler ise bunun farkındaydı, atalarının hatırına biz bu yolu böyle bulduk biz buna uyarız diyorlardı.

Neml süresinin 83-84 ayetinde şöyle buyruluyor: "Ayetlerimizi yalan sayanlardan bir cemaat toplarız da onlar toplu olarak (hesap yerine)

sevk edilirler. Nihayet, geldikleri zaman Allah buyurur: Siz benim âyetlerimi, ne olduğunu kavramadan yalan saydınız öyle mi? De-202

ğilse yaptığınız neydi? " Devamında yine bu manada ikazlarda

bulunuyor Al ah Azze ve Celle.

Sonra Yunus suresi 39. ayetinde şöyle buyuruyor

"Hayır, onlar, ilmini kavrayamadıkları, ve tevili kendilerine gelmemiş

olan bir şeyi yalanlamaktadırlar." Şimdi ayetlerin muhatabı olan kavme baktığımızda ne üzerindeler? "Ataları-

mız" diyorlar, Al ah'tan mı delil getiriyorlar? Değil! "Atalarımız"

dediler, yani atalarını Al ah'ın dininde ekleme çıkarma yapabilme pozisyonda gördüler. Böylelikle şirkin içerisine düşmüşlerdir.

Bidàtler de bugün bu seviyededir. Bu yüzden Bidàtler insanların şirke adım atmasına en büyük basamak olmuştur. İnsanlar kendi görüşleri ile, kendi tercihleri ile, kendi güzel görmeleriyle dine birtakım ibadetler ekliyorlar veya çıkarıyorlar! Bidàtler bu şekilde gerçekleşiyor. Bu ayetler küfrün mahiyetini açıklıyor. Bunun yanı sıra bir çok ayet vardır ki Al ah Azze ve Celle bu ayetlerde mua-hezenin/sorumluluğun ancak ilimden sonra olduğunu bildirir. Kişinin mes'ul olmasının ancak kendisine ulaşan bir bilgiden sonra olduğunu bildirir. Mesela fıtrat boyutunda meseleleri ele alırken, kul üzerinde fıtratın bir delili vardır; Al ah'ın varlığını bir kimsenin inkar etmesi, - ister cahil olsun ister alim olsun yani bir şeyler okumuş görmüş araştırmış olsun fark etmez -

Al ah`ın varlığını inkar etmesi o kişiyi doğrudan kafir yapar. Ama dinle gelen, vahiyle gelen, Peygamberin tebliği ile gelen herhangi bir meselede bir insan mazur olurken diğer insan mazur olmayabilir. Bu, tebliğin kendisine ulaşmasına bağlıdır.

Mesela Cenneti ve Cehennemi bir kişi inkar etse, "bu küfürdür" deriz.

Bu mutlak bir ifade ama muayyen şahıslara geldiğimizde bir kimse vardır ki Cennet ve Cehennem hakkında ona vahiy tebliği

ulaşmamıştır veyahut peygambere ulaşmamıştır, aklıyla da Cenneti Cehennemi bilemez. O sadece Al ah'ın varlığını bulmuştur ve ona inanmıştır, bu kimse mazur oluyor. Cennete ve Cehenneme iman

etmemesi o kimse için mazeret oluyor. O, Fıtratıyla yani aklıyla bilebileceği şeylerden sorumlu. Buna muhalefet veya muvafakat ettiğinde, Al ah Azze ve Cel e onu günahkar veyahut itaatkâr olarak değerlendirir.

Mesela insan, fıtratıyla yalanı çirkin görür. Başkasına yalan söylese bu hoşuna gitse bile başkasının yalan söylemesinden hoşlanmaz. Bu vicdani mesuliyettir, fıtri mesuliyettir. Bu boyut geçti, insan Peygambere muhatap oldu, Peygamberin davetine; vahyin tebliğine muhatap oldu, bu sefer vahiyden kendisine ne ulaşmışsa ondan mesul olur. Ulaşmadıklarından yine mesul olmaz. Mesela düşünün,

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem birtakım davetçiler gönderiyor, bir takım bölgelere uzak diyarlara veyahut uzak diyarlardan elçiler geliyor. Peygamberden ne duy-duysa onu öğreniyor gidiyor ama o gittikten sonra, bir ayet nazil oluyor ve öncekini nesh ediyor.

Hükmünü ortadan kaldırıyor veyahut da yeni bir emir geliyor. Bu adam bunu bilmediği için, haber kendisine ulaşmadığı için, onunla amel edemiyor. Sonradan nazil olan bilgi akide ile ilgili bir konu da olabilir. Bu bilginin kendisine ulaşmadığı kimse, ondan sorumlu olmaz.

Umumi/genel bir ifadeyle diyoruz ki; "cehalet mazerettir". Bu umumum dışında kalan, istis-na edilen; "cehaletin mazeret olmadığı yerler" var. Bu cehaletin mazeret olmadığı yerler dinde zorunlu olarak bilinmesi gereken şeylerdir. Herkesin mutlaka bilmesi gereken şeylerdir. Mesela İslam'a "La ilahe il allah" sözüyle girildiğini herkes bilir/bilmesi gerekir. İslam'a girerken Al ah dı-

şında kendisine ibadet edilen her şeyden teberri edilmesi gerektiğini herkes bilmek zorundadır.

Ama bunu söylediği halde, "La ilahe il allah" dediği halde ve tağutu inkar ettiği halde Al ah dışında ibadet edilenleri reddettiği halde bir kimse ibadetin anlamları konusunda yaptığı şeylerin bazısı-

nın ibadet olduğunu bilmeyebilir.

Veyahut tevhidi bozduğunun farkında olmayabilir. Tıpkı Zatu Envat olayına muhatap olan kimseler gibi. Bu kimseler La ilahe illallah demiş, sonra ne yapmışlar? İslamà girmişler, bu bilgileri, yani "La ilahe il allah"la İslamà girdikleri ve tevhide dahil bazı bilgileri, onların Müslüman olmasına, Müslüman hükmü verilmesine yetmiş ama,

bilgide "La ilahe illallah" sözünün tüm manalarını bilme hususunda eksik kaldıkları Zatu Envat olayıyla ortaya çıkmıştır! Burada önemli olan onların bilgilerinin eksik olmasının, kendilerinin "Müslüman"

olmalarına engel olmamasıdır.

Hatta Ahmed bin Hanbelìn sahih bir tarikle rivayetinde bir takım kavim "Ey Al ah'ın resulü biz ancak iki vakit namaz kılarız" diyorlar, Al ah resulü onlardan kabul ediyor fakat onlar dini anlayınca, imanı içince, beş vakit namaz kılmadan edemez hale geldiler! Al ah resulü onlara imanı anlamaları için böyle bir fırsat vermişti. İmanı anlladıkları zaman İslam onlarda zuhur etmeye baş-

lamış, beş vakiti tam kılmaya başlamışlardı. Zatu Envat olayında ise Al ah resulü onların yaptıklarını şirk olduğunu, ilah kelimesini doğru anlamadıklarını, eksik anladıklarını belirtiyor. Fakat onlar eksik anlamalarına rağmen ilk defa "La ilahe il allah" dediklerinde Allah Resulü onlardan bu sözü kabul etmişti. Yani bilmede eksikliğe rağmen islamın kabulü var. Biz bu eksiklikleri bilemiyoruz, yani bir kimse "La ilahe illallah" dedi, Müslüman oldu, "ben Müslümanım" dedi. Biz:

"Dur bakalım sen La ilahe il al ah`ın şu ve şu manalara geldiğini, "La ilahe il al ah"`ı şu ve şu fi l erin ortadan kaldırdığını biliyor musun?"

diye onun İslam'ını kabul etmemek için yani tekfir edebilmek için sorma hakkımız yok.

Bizim işimiz naslar ile vicdanları, fıtratları karşı karşıya getirmektir.

Yani işin başında şu hadisi gösterelim: " Kim namazı terk ederse kafir olur." Ben bu hadisi okuduğumda vicdanım bana ne diyor? "Ebu Muaz! Sen namazı terk edersen kafir olursun, kendine iyi dikkat et!"

Şimdi ben bu bilince vardığıma göre; kendi adıma kabullendiğim bu hükümle, karşımdakini doğrudan doğruya hükme muhatap

alamıyorum. Yani "Kim namazı terk ederse.. hadisinden dolayı falan

kafirdir, filan kafirdir" şeklinde hareket edemiyorum. Onu hemen naslarla karşı karşıya bırakıyor ve deliller böyle! Diyorum. Adam ne yapıyor? "O zaman bu kadar alimler söyle demiş, şu söyle demiş, bu böyle demiş, bu kadar alim yanında senin konumun nedir?", diye şüphelerini

teker teker dile getirmeye başlıyor. Bu, o kimseden kaynaklanan bir şüphe olmakla beraber, imanını iptal eden bir şüphe değil. Onun şüphesi; nasları doğru anlama hakkındaki şüphe, imanın kökündeki bir şüphe değil.

İkinci çeşit küfür: Cuhud/inkar küfrü. İçten içe hakkı bilip

tanımalarına rağmen açıktan açı-

ğa hakkı gizlemek ve ona itaat etmemekle ortaya çıkan bir küfürdür.

Firavun'un ve kavminin Mûsâ aleyhisselam'a küfretmeleri,

Yahudilerin Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'e küfretmeleri gibi.

Yüce Al ah Firavun ve kavminin küfürleri hakkında şöyle

buyurmaktadır: "Kalbleri

onlara inandığı halde zulümle büyüklenmeleri sebebiyle onları inkâr

ettiler. " [en-Neml, 27/14]

Yahudiler hakkında da şöyle buyurmaktadır: "İşte o tanıdıkları

(peygamber) kendilerine

gelince ona küfrettiler. " [el-Bakara, 2/89] Bir başka yerde de şöyle buyurmaktadır: "Bununla

birlikte içlerinden bir grup bilip durdukları halde yine de mutlaka hakkı

gizlerler." [el-Bakara, 2/146] yani buradaki cuhud nasıl meydana gelmiş

demek ki? Kalbin tasdiki yerinde ama dil inkar ediyor, karşı çıkıyor.

Üçüncüsü İnat ve istikbâr küfrü. Yani hakka karşı büyüklenme küfrü.

Bu, hakkı kabul etmekle birlikte hakka bağlanıp, ona itaatten sonra ortaya çıkan küfürdür. İblis'in küfrü buna örnektir. Çünkü Yüce Al ah onun hakkında şöyle buyurmaktadır: "İblis müstesna. O dayattı,

kibirlen-

di zaten kafirlerden idi." [el-Bakara, 2/34]

İblis'in Yüce Al ah'ın secde etme emrini verdiğini inkâr ve kabul etmemesi imkânı yoktur. O

Yüce Allah'ın emrine itiraz etti ve bu emri verenin hikmet ve adâletine dil uzatarak şöyle dedi:

"Ben bir çamur (parçası) olarak yarattığın kişiye secde eder miyim? " [el-

İsra, 17/61]

Yine o şöyle demişti: "Ben kuru bir çamurdan, değişmiş ve şekillenmiş

bir balçıktan

yarattığın bir beşere secde edecek değilim." [el-Hicr, 17/33]

Yine şöyle demişti : "Ben ondan daha hayırlıyım, beni ateşten yarattın,

onu da çamur-

dan yarattın." [el-A'raf, 7/12]. Yani böylece firavunun kavmiyle veyahut Yahudilerin durumu ile iblisin durumu açıkca burada ayrıldı. "Al ah

emir verdi evet ama Al ah'ın emri hiç yerinde değil"

204

diyor bu. Allah`ın emri yerinde değil ben bu emre uymam demeleri gibi.

Günümüzde bazılarının

" İslam'da böyle bir emir varsa ben Müslüman değilim" demeleri gibi.

Dördüncüsü Münafıklık küfrü. Bu insanlara karşı riyakârlık olsun diye zahiren emre itaat ediyor görünmekle birlikte kalbin tasdîk etmemesi ve gerekli ameli yerine getirmemesi ile ortaya çıkar. İbn Selûl'un ve taraftarlarının küfrü ile Yüce Al ah'ın haklarında şöyle buyurduğu kimselerin küfrü gibi:

"İnsanlardan öyleleri vardır ki, Allah'a ve âhiret gününe îmân ettik

derler de; mü'min

değildirler. Allah'ı ve mü'minleri aldatmaya çalışırlar. Ama kendilerinden

başkasını alda-

tamazlar da yine farkına varmazlar. Kalblerinde hastalık vardır. Allah da

hastalıklarını art-

tırdı. Yalan söyledikleri için onlara elemli bir azab vardır... Şüphesiz ki

Allah her şeye ka-

dirdir." [el-Bakara, 2/8-20] bunların dışında daha pekçok âyet-i kerîme bu küfür türünü dile ge-tirmektedir.

205

Zina Eden Evli Kimsenin Recmedilmesi

٤١ - ولا رجم حق على من زنا وقد أحصن إذا اعترف أو قامت عليه بينة .

41- Evli iken zina eden kimse bunu itiraf ederse veya zina ettiğine dair delil ortaya koyulursa, onun recm edilmesi haktır.

٤٢ - وقد رجم رسول الله .

42- Nitekim Rasûlüllâh recm cezası uygulamıştır.

٤٣ ـ وقدَ رجمتَ الأئمةُ الراشدون.

43- Raşid imâmlar da recm cezasını uygulamışlardır.

Şerh:

RECM CEZASI

Recm ilk önce ayetle sabitti. Tilaveti nesh edildi, hükmü sünnetle sabit kaldı. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in recm cezası uyguladığı hakkındaki rivayetler mütevatirdir. Toplam 20

sahabeden rivayet edilmiştir.642 Bunlardan bazıları şu şekildedir: Ebu Hureyre radıyallahu anh şöyle demiştir: Sizler Rasul ullah sallallahu aleyhi ve sellem'in huzurunda bulunduğunuz sırada birden bedeviler den bir adam ayağa kalktı ve;

"Ya Resulullah! Benim için Al ah'ın kitabı ile hükmet!" dedi. Akabinde ona muhasımı olan kimse de ayağa kalktı ve:

"Ya Resulallah! Hasmım doğru söyledi. Sen onun için Al ah'ın kitabı ile hükmet ve söz söylemek üzere bana izin ver!" dedi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de ona:

"Sözünü söyle buyurdu. O da şöyle dedi:

"Benim oğlum, bu Arabinin yanında ücretle çalışan bir kimse idi.

Oğlum bunun karısı ile zi-na etmiş. İnsanlar bana oğlum üzerine taşlanmak cezası olduğunu haber verdiler. Ben bu adama oğlum adına yüz koyun ve bir de cariyeyi fidye vererek oğlumu bu cezadan

kurtardım. Bundan 642 Bkz. Kettani Nazmu'l-Mutenasir (183)

206

sonra ben bu meseleyi ilim ehlinden sordum. Onlar da bana onun karısı üzerine taşlama cezası düştüğünü, benim oğluma da ancak yüz değnek

vurulma ile bir yıl gurbete sürgün edilmek üzere, ceza olduğunu haber verdiler!" dedi. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem de:

"Nefsim elinde olan Al ah'a yemin ederim ki ben sizin aranızda elbette Al ah'ın kitabı ile hükmedeceğim. Cariye ile koyunları kendi sahibine

geri veriniz. Senin oğluna gelince: onun üzerinde yüz değnek cezası ve bir yıl gurbete sürgün edilme cezası vardır, buyurdu. Bundan sonra Eslem kabilesin den bir adam olan Uneys'e de:

"Sana gelince ya Uneys! Sende bu adamın karısına git tahkikini yap, eğer kadın suçunu itiraf ederse onu recm et buyurdu. Ravi: Uneys o kadına gitti, kadının suçunu itiraf etmesi üzerine, Uneys ona taşlama cezası uyguladı demiştir.643

Abdullah b. Abbas radıyallahu anhuma'dan: Ömer b. El-Hattab

radıyal ahu anh Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in minberi üzerine çıkmış halde iken şöyle dedi:

"Hiç şüphe yok ki Al ah, Muhammed'i hak peygamber olarak

gönderdi. Ona indirilen bu kitabın içinde "recm ayeti de vardı" Biz bu ayeti okuduk ezberledik ve onu anlayıp bel edik. Rasulullah sallal ahu aleyhi ve sellem recm etti, bizde ondan sonra recm ettik. Böyle olduğu halde insanlara zaman uzayıp da onlardan birinin: "Biz Al ah'ın kitabında recmi bulamıyoruz" demesi ve böylece Allah'ın indirmiş

olduğu bir farizayı, terk suretiyle dalalete düşmelerinden korkarım.

Hiç şüphesiz ki Allah'ın kitabında evli erkek ve kadınlardan olup da zina eden ve zinasında beyyine bulunan yahut da gebelik ve itiraf bulunmasıyla zinası sabit görünen kimse üzerine recm bir haktır.644

Ömer b. el-Hattab radıyallahu anh'den rivayet edilmiştir ki:

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem recm etti; Ebu Bekr recm etti; ben de recm ettim. Al ah'ın kitabına ilave etmiş olmaktan çekinmemiş

olsam onu muhakkak mushafa yazardım. Çünkü ileride bazı

kavimlerin gelip onu Al ah'ın kitabında bulamayınca inkâr

edeceklerinden cidden korkuyorum.645

Ömer b. El-Hattab radıyallahu anh, insanlara hutbe okumuş ve şöyle demiştir: "Uyanık olu-nuz; bazı kimseler: Recm de ne oluyormuş? Al ah'ın kitabında değnek cezası var diyorlar. Muhakkak ki Al ah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem recmi uygulamış ve ondan sonra biz de uygulamışızdır. Şayet bazı kimseler: Ömer Al ah'ın kitabından olmayan bir şeyi Al ah'ın kitabında ziyade etti dememiş olsalardı, o ayeti nazil olduğu gibi Kur'an'a koyardım."646

Ebu Ya'la Kesir b. Salt'dan rivayet ediyor: Biz Mervan'ın yanındaydık, içimizde Zeyd radı-

yallahu anh de vardı. Zeyd radıyallahu anh: biz zina eden ihtiyar erkeği ve ihtiyar kadını mutlaka 643 Buhari (6827), Muslim (1697) Tirmizi (1433)

644 Buhari, Muslim (1691) Ebu Davud (4418) Tirmizi (1431)

645 Sahih. Tirmizi (1432)

646 Sahih. Ahmed (1/29), Nesai Sunenu'l-Kubra (4/272)

recm edin, diye okurduk, dedi. Mervan: onu mushafa yazmadın mı?

Diye sordu da, o şöyle dedi: Biz bunu zikretmiştik. Ömer b. El-Hattab radıyallahu anh da içimizdeydi. Size bu hususta yeterli bilgi vereyim mi? Dedi, Biz: Nasıl? Diye sorduk. Şöyle dedi: Bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e; "Ey Al ah'ın elçisi, bana recm ayetini yazdır" dedi. Al ah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem: "Şimdi yazdıramam" veya benzeri bir söz söyledi.647

Abdullah b. Ömer radıyallahu anhuma'dan: Resulullah sallallahu aleyhi ve sellem'e zina etmiş bir Yahudi erkeği ile bir Yahudi kadını getirildi. Bunun üzerine Resulullah sallal ahu aleyhi ve sellem Yahudilerin yanına kadar gidip:

"Sizler zina edenlerin üzerine Tevrat'ta ne cezası buluyorsunuz? Diye sordu. Onlar:

"Biz zina eden erkek ile kadının yüzlerini karartır, onları bir hayvan üzerine yükler, yüzleri biri birinin aksine gelecek surette oturtup ve böylece onları dolaştırıp teşhir ederiz dediler. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem:

"Eğer doğru söyleyenler iseniz Tevrat'ı getirin buyurdu. Onlar Tevrat'ı getirdiler ve onu okumaya başladılar. Nihayet "recm" ayeti üzerine

elini koydu da iki eli arasını ve arkasını okudu.

O sırada Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber bulunan Abdullah b. Selam radıyallahu anh, Peyganber sallallahu aleyhi ve sellem'e:

"Ona emret de elini kaldırsın" dedi. Genç elini kaldırdı. Birde baktılar ki "recm" ayeti elinin altındadır. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem zina eden erkek ve dişi yahudilerin "recm" edilmeler ini emretti. Onlar da "recm" olundular.648

Ubade b. Samit radıyal ahu anh şöyle dedi. Rasulullah sallal ahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Benden alınız! Benden alınız! Muhakkak ki Al ah zina yapan kadınlar için bir yol tayin et-miştir. Evlenmemiş olan evlenmiş olanla zina ederse bunların her birine yüz değnek ve bir sene sürgün cezası vardır. Evli veya dul olanla zina ederse bunların her birine de yüz değnek ve recm cezası vardır."649

Ebu Hureyre radıyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem mescidde iken müslümanlardan bir kimse yanına geldi ve ona bir nida

edip:

“Ya Rasulullah! Ben zina yaptım dedi. Peygamber ondan yüz çevirdi.

Bu sefer o zat peygamber in yüzünü döndürdüğü tarafa geçip yine: 647 Nesai Sunenu’l-Kubra (4/271) Beyhaki (8/367) Ziyau’l-Makdisi el-Muhtare (1/220) 648 Buhari (4556), Muslim (1699)

649 Muslim (1690)

208

“Ya Resulullah! Ben zina ettim dedi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ondan yüz çevirdi. Nihayet o zat bu itirafı dört kere tekrarladı.

Bu şekilde kendi aleyhine dört kere şehadet edince Resulullah sallallahu aleyhi ve sellem onu çağırıp:

“Sende delilik var mı?” Diye sordu o zat:

“Hayır” dedi. Rasulullah:

“Sen evli misin?” Diye sordu. O zat:

“Evet” dedi. Bunun üzerine Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem oradakilere:

“Bunu götürünüz ve recm ediniz” emrini verdi.650

Cabir b. Abdil ah radıyallahu anhuma şöyle diyordu: Rasulullah sallal ahu aleyhi ve sellem Eslem kabilesinden bir adamı, Yahudilerden bir adamı ve onun zina ettiği kadını recm etti.”651

650 Muslim (1691)

651 Muslim (1701)

209

Sahabelerden Birine Buğzeden Bidatçidir.

ل ث كاذ منه أو ذكر مساوئه كاذ مبتدعاً حتّ يرتحمْ

أو أبغضه د ٤٤ ـ ومذ انتقصد أحداً مذ أصحاب رسول اهلل

عليهمَ جيعاً ، ويكوذ قلبه لمد سليماً .

44- Rasûlüllâh 'in sahâbelerinden birini küçük gören veya yaptığı bir şeyden dolayı onlardan birine buğuz ederek kötülüklerini dile dolayan kimse, ashâbın hepsini rahmetle anmadıkça ve kalbi onlar için selim olmadıkça bid'atçı olur.

Şerh:

Ümmetin Selef'inin Sahabeler Hakkındaki Akidesi:

Al ah Teala buyurur ki; "Onlardan sonra gelenler derler ki:

"Rabbimiz, bizi ve bizden önce inanan kardeşlerimizi bağışla, kalplerimizde inananlara karşı bir kin bırakma! Rabbimiz! Sen çok şefkatli, çok merhametlisin! "(Haşir 10)

Müslim, Sahih'inde; Hişam Bin Urve – babası tariki ile rivayet ediyor;

"Aişe radıyallahu anha bana dedi ki;

"Ey yeğenim! Peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in ashabı için bağışlanma dilemek emrediliyor, onlar ise sövüyorlar."652

İbn Cerir, Tefsir'inde geçen ayeti tefsir ederken; Katade'den rivayet ediyor; "Al ah teala, Resulullah Sal allahu Aleyhi ve Sel em'in, muhacir ve Ensar'dan olan sahabilerini zikrettikten sonra bu ayette, onlardan sonra gelen üçüncü bir taifeyi şu şekilde zikretmiştir;

"Onlardan sonra gelenler derler ki: "Rabbimiz, bizi ve bizden önce inanan kardeşlerimizi bağışla, kalplerimizde inananlara karşı bir kin bırakma! Rabbimiz! Sen çok şefkatli, çok merhametlisin! " bu müslümanların, Peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in sahabeleri

hakkında bağışlanma dilemelerini emretmiş, onlara dil uzatmayı yasaklamıştır."653

Ahmed Rahimehullah, Fadailu's-Sahabe'de; İbn Ömer radıyallahu anhuma'dan rivayet ediyor; "Muhammed Sallallahu Aleyhi ve Sel em'in ashabına dil uzatmayınız! Onların bir saatlik kı-

yamı, sizden birinin ömür boyu işlediği amelden hayırlıdır."654

Ahmed, Müsned'de; Abdullah b. Mesud radıyal ahu anh'den rivayet ediyor; "Al ah kullarının kalplerine baktı, Muhammed Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in kalbinin kulların kalpleri içerisinde en güzeli olduğunu gördü ve o kalbi kendisi için seçti. Risaletini de onun vasıtasıyla gönderdi. Muhammed Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in kalbinden sonra sair kullarının kalplerine baktı, Muhammed

Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in ashabının kalplerinin kulların kalpleri içerisinde en güzelleri olduğunu gördü ve onları Peygamberine yardımcılar kıldı. Bu yardımcılar Allah'ın dini uğrunda mücadele

ettiler. Müslümanların iyi gördüğü Al ah katında da iyidir, kötü gördükleri (tasvip etmedikleri) Al ah katında da kötüdür"655

652 Müslim (3022)

653 İbn Cerir et-Taberi Tefsiri (no:33888) isnadı sahihtir.

654 Ahmed, Fadailu's-Sahabe (15) Beyhaki el-İtikad. İsnadı sahihtir.

655 Ahmed (1/379) Ebu Davud et-Tayalisi (246) Beyhaki el-İtikad.

İsnadı hasendir.

El-Âcurrî, eş-Şeria'da; rivayet ediyor; Abdurabbih dedi ki: "Bir mecliste el-Hasen'in yanındaydık. Peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in ashabından bahsedildi. Bunun üzerine dedi ki;

“Onlar Muhammed Sallallahu Aleyhi ve Sellem’in sahabeleridir. Kalp bakımından bu ümmetin en temizleri, ilim bakımından en derinleri, teklif bakımından en azları idiler. Onlar Al ah Azze ve Celle’nin peygamberine sahabelik ve dininin ikamesi için seçtiği bir topluluktur.

Onların ahlakı-

na ve gidişatlarına benzemeye çalışınız. Zira Kabe’nin Rabbine yemin olsun onlar dosdoğru hidayet üzere idiler.”656

El-Hallal, es-Sünne’de; el-Avvam b. Havşeb’den rivayet ediyor;

“Muhammed Sallallahu Aleyhi ve Sellem’in sahabelerinin, üzerinde kalplerin birleştiği güzelliklerini anınız. İnsanları onlara karşı kışkırtacak olumsuzluklarını anlatmayınız.”657

El-Âcurrî; el-Fudayl b. Iyad’dan rivayet ediyor; “Muhammed

Sallallahu Aleyhi ve Sellem’in sahabelerini sevmek biriktirilecek bir hazinedir.” Sonra da dedi ki; “Muhammed Sallallahu Aleyhi ve

Sellem’in ashabına hürmet edene Al ah rahmet etsin. Bütün bunlar ancak Muhammed Sallallahu Aleyhi ve Sellem’in ashabını sevmekle doğru olur.”

Fudayl şöyle dedi; “İbnul Mübrek demiştir ki; “Kim dürüst olur ve Muhammed Sallallahu Aleyhi ve Sellem’in ashabını severse bu iki haslet ile kurtulmasını umarım.”658

Ahmed, Fadail’de; Meymun b. Mihran’dan rivayet ediyor; “Şu

üçünden uzak dur; Muhammed Sallallahu Aleyhi ve Sellem’in

ashabına dil uzatmak, yıldızlara bakmak ve kader hakkında

konuşmak”659

El-Lalekaî, Eyyub es-Sahtiyanî’den rivayet ediyor; “Kim Ebu Bekir es-Sıddîk’ı severse dini ikame etmiştir. Kim Ömer’i severse yolu

aydınlatmıştır. Kim Osman'ı severse din nuruyla aydın-lanmıştır. Kim Ali'yi severse sağlam kulpa tutunmuştur. Kim Muhammed Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in ashabı hakkında güzel konuşursa nifaktan

uzaklaşmıştır."660

İmam Ahmed b. Hanbel rahimehullah dedi ki; "Hücceti apaçık sabit bilinmektedir ki; Rasulullah Sallal ahu Aleyhi ve Sellem'in bütün sahabelerinin iyilikleri zikredilir… Hatta onları sevmek sünnettir.

Onlar için dua etmek yakınlıktır. Onlara uymak vesiledir. Eserlerine alıp kabul etmek fazilettir."661

Et-Tahavî rahimehullah der ki; "Rasûlullah Sallallahu aleyhi vesel em'in sahabelerini sever, onlardan herhangi birisinin sevgisinde aşırıya kaçmayız. Onlardan herhangi birisinden de berî (uzak) olduğumuzu söylemeyiz. Onlara buğzedenlere ve onları hayırdan başka türlü ananlara biz de buğzederiz. Onlardan ancak hayırla söz ederiz. Onları sevmek dindir, imandır, ihsandır. Onlara buğzetmek ise küfürdür, nifaktır ve tuğyandır."662

El-Acurrî rahimehullah der ki; "Al ah Azze ve Celle'nin hakkında hayır dileyip dinini selamette kıldığı ve Kerim olan Al ah'ın ilimle faydalandırdığı kimsenin sıfatlarından birisi de, bütün sahabeleri, Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in ehli beytini ve Rasulullah Sallal ahu Aleyhi ve 656 El-Acurri, eş-Şeria (1161) Ebu Nuaym Hilye'de (1/305); el-Hasen – Abdullah Bin Ömer'den radıyal ahu anhum diye rivayet etti. Begavi Şerhus-Sunne'de bunu İbn Mesud

radıyal ahu anh'den rivayet etti. (1/214) 657 El-Hallal, es-Sünne (829) isnadı ceyyiddir.

658 Acurri eş-Şeria (1164) isnadı ceyyiddir.

659 Ahmed Fadailus Sahabe (19) isnadı sahihtir.

660 El-Lalkâî, Usulü'l-İtikad (2333) el-Asbahanî, el-Hucce Fi Beyani'l-Mahacce (362) 661 Tabakatu'l-Hanabile (1/30)

662 Akidetu't-Tahaviye

211

Sellem'in eşlerini sevmek, onlara uymak, fi l veya söz ile onların mezheplerinden ayrılmamak ve yollarından yüz çevirmemektir."663

Ebu Osman es-Sabunî rahimehullah der ki; "Kim onları sever, dost edinir, onlara dua eder, haklarını gözetir ve üstünlüklerini tanırsa kazananlarla birlikte kazanır. Kim de onlara buğz eder, dil uzatır, Rafızi ve haricilerin – Allah onlara lanet etsin - onlara nispet ettikleri şeyleri onlara nispet ederse helak olanlarla birlikte helak olur."664

Şeyhul İslam İbn Teymiye rahimehullah der ki; "Ehl-i sünnet ve'l-cemaatin esaslarından birisi de Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in ashabına karşı kalplerin ve dil erin selamette olmasıdır. Al ah Azze ve Celle'nin şu ayette anlattığı gibi;

"Onlardan sonra gelenler derler ki: "Rabbimiz, bizi ve bizden önce inanan kardeşlerimizi bağışla, kalplerimizde inananlara karşı bir kin bırakma! Rabbimiz! Sen çok şefkatli, çok merhametlisin! " (Haşir 10) İbnus Salah rahimehullah dedi ki; "Hiçbir sahabenin adaletinden sorulamaz. Bilakis bu karara bağlanmış bir meseledir. Onlar mutlak olarak Kitap, sünnet ve bu konuda ümmetin icması ol-duğunu

belirtenlere göre icma delili ile adildirler."665

İbn Kesir rahimehullah der ki; "Ehl-i sünnet ve'l-Cemaate göre bütün sahabeler adaletlidir.

Zira Al ah, aziz kitabında onları övmüş, vahiyle konuşan peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in sünneti de onların bütün ahlakını, fi lerini, Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in huzurunda Al ah katında olan bol sevaba ve güzel karşılığa rağbet ederek mallarından ve canlarından feda etmelerini methetmiştir."666

Müceddid Şeyhu'l-İslam Muhammed et-Temimi rahimehullah dedi ki;

“Ümmetin en faziletlisi Ebu Bekir es-Sıddîk, sonra Ömer el-Faruk, sonra Osman Zun-Nurayn, sonra Aliyyu’l-Murteza, sonra aşeretu’l-mübeşşerenin kalanları, sonra Bedir ehli, sonra Rıdvan biatine katılanlar, sonra da diğer sahabelerdir. Rasulullah Sal allahu Aleyhi ve Sellem’in sahabelerini dost edinir, onların iyiliklerinden bahsederim, onlardan razı olur, onlar için bağışlanma dilerim. Kötülüklerinden bahsetmekten uzak durur, aralarında geçenler hususunda susarım. Al ah Teala’nın şu kavliyle amel ederek onların faziletine inanırım;

“Onlardan sonra gelenler derler ki: "Rabbimiz, bizi ve bizden önce inanan kardeşlerimizi bağışla, kalplerimizde inananlara karşı bir kin bırakma! Rabbimiz! Sen çok şefkatli, çok merhametlisin! "(Haşir 10) Müminlerin temiz annelerinin hepsinden de razıyım.”667

Eş-Şevkanî rahimehullah, Ehli beytin, sahabeye dil uzatmanın haram olduğu hususunda icma ettiğini on iki tarikten belirtmiştir.668

Bunlar ümmetin selefinin sahabeler hakkındaki akidesi konusunda özetle naklettiğimiz gö-

rüşlerdir. Doğru yola iletecek olan Al ah Azze ve Celle’dir.

663 Acurri eş-Şeria (4/1691)

664 Akidetu’s-Selefi Ashabi’l-Hadis.

665 İbn Salah, Mukaddime.

666 İbn Kesir el-Baisu’l-Hasis.

667 Düreru’s-Seniyye (1/32)

668 İrşadu’l-Gabi İla Mezhebi Ehl-i Beyt Fi Sahabi’n-Nebi adlı kitapta.

Derim ki; Darekutni, Senau’s-Sahabe Ale’l-Karabe ve Senau’l-Karabe Ale’s-Sahabe adlı büyük bir kitap tasnif etmiştir. Bkz.: İbnu’l-Vezir; el-Avasım Mine’l-Kavasım (8/44)

İbn Batta rahimehullah der ki; "Bütün muhacirler ve Ensar'ın

cennetlik ve razı olunmuş olduklarına şahitlik ederler, onlar için Allah'tan rahmet dilerler. Kesin ilim ve kalpte yakin ile bilirler ki; Peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sellem'i bir saatliğine de olsa gören, ona iman eden ona tabi olan bir kimse, cennet amelleriyle de gelse onu görmeyen kimseden üstündür.

Sonra Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in küçük büyük, önceki sonraki bütün sahabelerine hürmet edilir. Onların iyilikleri zikredilir, faziletleri yayılır, onların yoluna uyulur, onlardan gelen eserlerle yetinilir. Şüphesiz onların söyledikleri haktır, yaptıkları doğrudur."669

El-Begavî, Tefsir'inde der ki; "Ebu Sahr Humeyd b. Ziyad dedi ki;

"Muhammed İbn Ka'b el-Kurazî'ye gittim ve; "Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in ashabı hakkında görüşün nedir?"

dedim. Dedi ki; "İyilikleri ve kötülükleriyle bütün Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in sahabeleri cennettedir." Dedim ki;

"Bunun delili nedir?" dedi ki; "Al ah Teala'nın şu ayetini oku;

"Muhacir ve Ensar'dan İslâm'a ilk önce girenlerin başta gelenleri ve iyi amellerle onların ardınca gidenler var ya, işte Allah onlardan razı oldu, onlar da Allah'dan razı oldular" Onların kötülüklerine değil

iyiliklerine tabi olmak şart koşulmuştur." Ebu Sahr dedi ki; "Sanki bu ayeti daha önce hiç okumamışım gibi hissettim."670

İbn Hazm dedi ki; "Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in diğer ashabı da hepsi cennettedir. Peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sellem ile sahabelik edenlere Al ah Teala Hüsna'yı vaat et-miştir. Yine Al ah Azze ve Celle; "Şüphesiz Allah vaadinden dönmez" buyurmuştur. Al ah Teala'nın kendilerine hüsna'yı vaad ettiği kimseler cehennemden

uzaklaştırılmıştır. Onlar onun sesini de işitmezler. Arzuladıkları şeyde kalacaklar, büyük korku onları mahzun etmeyecektir."671

İşte bu Ehli Sünnet vel Cemaat'in akidesidir; Bütün sahabeler radıyallahu anhum ecmain adildirler, Al ah Azze ve Celle ve Rasulü Sallal ahu Aleyhi ve Sellem tadil ettikten sonra artık onlardan birinin adaleti sorgulanamaz. Bu sahabeler için yüksek derece olarak yeter.

Onların derecesine onlardan sonra gelenler, onlar gibi amel etse de yetişemez.

Nevevî rahimehullah der ki; "Bu yüzden hak ehli ve bu konuda icma olduğunu sayanlar, onların şehadetlerini ve rivayetlerini kabulde ve adaletlerinin kâmil oluşunda ittifak etmişlerdir. Allah hepsinden razı olsun."672

Nevevî'nin bu sözünü, onların şehadetleri ile rivayetlerinin kabul edilmesinde ve adaletlerinin kâmil oluşu hususunda icma sayanlardan icmayı nakletmesini düşün. Sıratı mustakimden kayıp sapıtanların sözünü duy; sapık fikirlerini yaymak için yanına oturduğu birine şöyle diyor;

"Bütün sahabelerin adaletli olduğu görüşü rahatsız edicidir!" Evet!

Kalpleri nifak pisliğiyle dolmuş ve Al ah'ın kitabı ve Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in sünnetinden yüzçeviren kişiyi rahatsız eder. Allah Teala buyurur ki;

"Andolsun ki biz her ümmete, "Allah'a ibadet edin ve putlara tapmaktan sakının." diye bir peygamber gönderdik. Allah, bu ümmetlerden bir kısmına hidayet etti, bir kısmına da sapıklık hak olmuştur. Şimdi yeryüzünde bir gezip dolaşın da bakın ki,

peygamberleri yalanlayanların sonunun ne olduğunu bir görün? (Ey Muhammed!) Sen o kâfirlerin hidayete ermelerini ne kadar istesen de Allah, saptırdığı kimseyi hidayete erdirmez. Onların hiçbir yardımcısı da yoktur."(Nahl 36-37)

669 Eş-Şerh ve'l-İbane Ala Usuli's-Sunne ve'd-Diyane (s.263)

670 Mealimu't-Tenzil, Tefsiru'l-Begavi, Tevbe suresi tefsiri.

671 İbn Hazm el-Muhalla (1/44)

672 Nevevî, Müslim Şerhi (15/149)

213

Şüphesiz selim kalpler Rabbinin emrine teslim olur, sapmış kalpler ise hakkı görünce ondan yüzçevirir. Al ah Teala buyurmuştur ki;

“Semûd'a gelince onlara doğru yolu gösterdik, ama onlar körlüğü doğru yola tercih ettiler. Böylece yapmakta oldukları kötülükler yüzünden alçaltıcı azabın yıldırımı onları çarptı. İnananları kurtardık.

Onlar (Allah'tan) korkuyorlardı.”(Fussilet 17-18) Sahabelerin veya onlardan birinin adaleti hakkında dil uzatan, İslam dinine dil uzatmıştır.

İbnu’l-Cevzî, Menakıbu İmam Ahmed b. Hanbel rahimehullah

kitabında el-Meymunî’den naklediyor; İmam Ahmed b. Hanbel dedi ki; “Ey Ebu’l-Hasen! Bir kimsenin Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem’in ashabı biri hakkında kötü konuştuğunu görürsen onu İslam hakkında itham et (dininden şüphe et)”

Ebu Zür’atu’r-Razî rahimehullah dedi ki; “Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem’in ashabından birine dil uzatan bir kimse görürsen bil ki o zındıktır. Bize göre Rasul Sallal ahu Aleyhi ve Sellem haktır, Kur’an haktır. Biz bu Kur’an’ı ancak Rasulullah Sallal ahu Aleyhi ve Sel em’in ashabının sünnetleri ile eda ederiz. Onlar ise ancak şahitlerimizi cerh etmek istiyorlar ki Kitap ve sünneti boşa çıkarsınlar.

Onları cerh etmek zındıklıktır.”673

Allah bu imamlara, bu dini savunmak ve korumak için gösterdikleri gayretlerden dolayı rahmet etsin. Ashabın düşmanlarına gelince, gerçekte onların işi Al ah’ın rasulü Sallal ahu Aleyhi ve Sellem’e düşmanlıktır. Batıl getiren kişi bu batıl işiyle insan ve cin şeytanlarını geride bırakır. Allah Teala buyurur ki;

“Böylece biz, her peygambere insan ve cin şeytanlarını düşman kıldık.

(Bunlar), al-datmak için birbirlerine yaldızlı sözler fısıldarlar. Rabbin

dileseydi onu da yapamazlardı.

Artık onları uydurdukları şeylerle başbaşa bırak. ”(En’am 112) Müslümanın dininin meselelerini öğrenmesi, batıl ehline karşı dinini müdafaa etmesi gerekir.

Allah Teâla buyuruyor ki; “O, gökten su indirdi de vadiler kendi hacimlerince sel olup aktı.

Bu sel, üste çıkan bir köpüğü yüklenip götürdü. Süs veya (diğer) eşya yapmak isteyerek ateşte erittikleri şeylerden de buna benzer köpük olur. İşte Allah hak ile batıla böyle misal verir. Köpük atılıp gider.

İnsanlara fayda veren şeye gelince, o yeryüzünde kalır. İşte Allah böyle misaller getirir. ”(Ra’d 17)

“De ki: Kuşkusuz, Rabbim gerçeği ortaya koyar. Çünkü O, gaybı çok iyi bilendir. De ki: Hak geldi; artık batıl ne bir şeyi ortaya çıkarabilir ne de geri getirebilir.”(Sebe 48-49)

“Şüphe yok ki şeytanın kurduğu düzen zayıftır.”(Nisa 76)

Ey Al ah’ın kulu! Bu adaletli sahabelere muhabbet ederek Al ah’a yakınlaş!

Geçen ifadeler sana sahabelerin üstünlüğünü, Al ah ve Rasulünün bu ümmetin selefini öv-düklerini açıklamıştır. İbn Kesir rahimehullah’ın sahabeleri anlatırken ne dediğini oku;

“Ehl-i sünnet ve’l-Cemaate göre bütün sahabeler adaletlidir. Zira Allah, aziz kitabında onları övmüş, vahiyle konuşan peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sellem’in sünneti de onların bütün ahla-673 Bkz.: Hatib el-Bağdadî; el-Kifaye Fi İlmi’r-Rivaye. Tarihu Dımeşk, el-İsabe Fi Temyizi’s-Sahabe et-Tehzibu’l-Kemal.

kını, fi lerini, Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in huzurunda Allah katında olan bol sevaba ve güzel karşılığa rağbet ederek

mallarından ve canlarından feda etmelerini methetmiştir."674

İbnus Salah rahimehullah der ki; "Hiçbir sahabenin adaletinden sorulamaz. Bilakis bu karara bağlanmış bir meseledir. Onlar mutlak olarak Kitap, sünnet ve bu konuda ümmetin icması oldu-

ğunu belirtenlere göre icma delili ile adildirler."675

Onların adaletleri hakkında icma edildiğini belirten bu sözleri düşün.

Bu Ehl-i sünnet ve'l-cemaatin birleştiği bir husustur. Ehl-i sünnete muhalefet edenlerin görüşleri ise ancak bidat ve sapıklıktır. Bu yüzden sünnetten ayrılanlar; "Adil olan sahabeler yalnızca muhacirler ve ensardır"

derler.

Bakın İbn Hazm rahimehullah sahabeler arasında geçenler hakkında ve sonra onların fazileti ve adaleti hakkında ne diyor! Tabi nden ve onlardan sonraki fazilet ve ilim ehli imamların ictihadından, onlara saygı gösterip onlar için bağışlanma dilememiz gerektiğinden

bahsederek şöyle der;

"Biz Ali, Müminlerin annesi, Talha, Zübeyr, Ammar, Hişam Bin

Hakim, Muaviye, Amr, Nu-man, Semure, Ebu'l-Gadiye ve diğerlerinin hakkında ileri gitmeyiz. Onlar hak İslam imamlarıdır.

Faziletleri, çoğunun cennetlik olduğu kesinlikle bildirilmiştir. Bundan ancak aşırı giden şüphe eder. Zikrettiklerimizden kusurlu olan ve hata edenler ictihadından dolayı yine ya bir ya da iki ecir almıştır. Bunlar onların adaletini eksiltmez. Tevfik Al ah'tandır."676

İmam Ahmed Müsned'inde Enes b. Malik radıyallahu anh'den rivayet ediyor; Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem buyurdu ki; "Bir topluluk

ateşe girip kendilerini ateş kararttıktan sonra çıkarılır ve cennete sokulur. Cennetlikler onlara; "Cehennemlikler" derler. "

Hemmam dedi ki; "Katade bu rivayete tabi olurdu. Vallahu a'lem.

Lakin Al ah'ın peygamberine sahabelik ve dininin ikamesi için seçtiği

Rasulullah Sallal ahu Aleyhi ve Sel em'in ashabını tasdik etmeniz gerekir."677

Sahabelerden Birine Dil Uzatan Hakkında İmamların Görüşleri:

Buhari rahimehullah "Ölülere sövmekten nehiy" babında; Aişe

radıyallahu anha'dan rivayet ediyor; "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; "Ölülere sövmeyiniz. Çünkü onlar gönderdiklerine kavuştular."678

Sahihayn'de Ebu Said el-Hudrî radıyallahu anh'den rivayet edilir; Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; "Ashabıma

sövmeyiniz. Sizden biri Uhud dağı kadar altın infak etse, onlardan bir ölçeklik hatta yarım ölçeklik infakına ulaşamaz." Bu Buhari'nin metnidir.

Müslim'in metni ise şöyledir; Ebu Said el-Hudrî radıyal ahu anh'den;

"Halid Bin Velid ile Abdurrahman Bin Avf arasında bir sorun oldu ve Halid ona sövdü. Bunun üzerine Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem buyurdu ki; "Ashabımdan birine sövmeyiniz. Sizden biri Uhud dağı kadar altın infak etse onlardan birinin bir ölçeğine de yarım ölçeğine de erişemez. " 679

674 İbn Kesir el-Baisu'l-Hasis.

675 İbn Salah, Mukaddime.

676 El-İhkam Fi Usuli'l-Ahkam (2/213) sahabe hakkında güzel bir savunma için bu kitaba bakınız.

677 Ahmed Müsned (3/134) isnadı sahihtir. (no:12402)

678 Buhari (1393)

679 Buhari (3673) Müslim (2541)

215

Sahihayn'de Bera radıyal ahu anh'den rivayet edilir; Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki; "Ensar'ı ancak mümin sever ve onlara ancak münafık buğzeder. Kim onları sevrse Allah da onu sever, kim onlara buğz ederse Allah da ona buğz eder."680

Müslim, Ebu Hureyre ve Ebu Said radıyallahu anhuma'dan rivayet ediyor; Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sel em buyurdu ki; "Allah'a ve ahiret gününe iman eden bir kimse Ensar'a buğz edemez."681

İbn Asakir rivayet ediyor; Ömer radıyallahu anh Ensar'ı hicveden bir bedeviye gitti ve dedi ki; "Onun Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem'e sahabeliği olmasaydı onun hakkından gelir-dim."682

El-Lalkaî; rivayet ediyor; "Ubeydul ah b. Ömer ile Mikdat arasında bir konuşma geçti. Ubeydul ah Mikdat'a hakaret etti. Bunun üzerine Ömer radıyallahu anh dedi ki; "Bana kılıç getirin onun dilini keseyim.

Bundan sonra hiç kimse Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in sahabelerinden birine hakaret etmeye kalkmasın."683

El-Lalkai; Said b. Abdurrahman b. Ebza'dan rivayet ediyor;

"Babama; "Ebu Bekir aleyhisselam'a dil uzatan bir adam gelirse ona ne yaparsın?" diye sordum. Dedi ki; "Boynunu vururum."

"Ya Ömer'e söven kişiye?" dedim. Yine; "Boynunu vururum"

dedi."684

İbn Batta, Süfyan es-Sevrî'nin şöyle dediğini rivayet ediyor; "Selefe dil uzatma ki, selametle cennete girebilesin." (No:279)

Ahmed, el-Fadail'de; Vekî – Cafer – Meymun Bin Mihran isnadıyla rivayet ediyor; "Şu üç şeyden uzaklaşın; Muhammed Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in ashabına sövmek, yıldızlar hakkın-da konuşmak ve kader hakkında konuşmak"685

El-Lalkaî, Maan Bin İsa'dan rivayet ediyor; Malik Bin Enes

rahimehullah dedi ki; "Muhammed Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in ashabına sövenin fe'y'de hakkı yoktur. Al ah Azze ve Celle buyurur ki;

"(Allah'ın verdiği bu ganimet malları,) yurtlarından ve mallarından

uzaklaştırıl-mış olan, Allah'tan bir lütuf ve rıza dileyen, Allah'ın dinine ve Peygamberine yardım eden fakir muhacirlerindir." Bunlar

Rasulullah Sal allahu Aleyhi ve Sellem ile beraber hicret eden sahabeleridir. Sonra buyurmuştur ki;

"Daha önceden Medine'yi yurt edinmiş ve gönüllerine imanı

yerleştirmiş olan kimseler... " Bunlar da Ensar'dır. Sonra şöyle buyurmuştur;

"Onlardan sonra gelenler: "Rabbimiz! Bizi ve bizden önce inanmış

olan kardeşlirimizi bağışla derler." Fe'y işte bu üçünedir. Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in sahabelerine söven kişi bu üç kimseden değildir ve fe'yde onun hakkı yoktur."686

El-Hallal, es-Sunne'de; Ebu Bekir el-Mervezî 'den rivayet ediyor; Ebu Abdullah'a (Ahmed Bin Hanbel'e) Ebu Bekir, Ömer ve Aişe radıyal ahu anhum'e söven kişi hakkında sordum. Dedi ki; "Onu müslüman saymam." Ebu Abdullah'ı şöyle derken işittim; "Malik dedi ki;

"Peygamber 680 Buhari (3783) Müslim (75)

681 Müslim (76,77)

682 İbn Asakir Tarihu Dımeşk (59/206) el-İsabe (1/11) isnadını zikreder ve "ravileri güvenilirdir" der.

683 El-Lalkai (2376)

684 El-Lalkai (2378)

685 Fadailus Sahabe (1739)

686 El-Lalkaî (2400)

216

sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabına dil uzatanın ganimetten payı olmaz. " veya; "İslam'dan nasibi olmaz" dedi.

Yine; Abdulmelik Bin Abdulhamid'den rivayet eder; Ebu Abdullah'ın şöyle dediğini işittim;

"Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabına dil uzatan kişinin Rafıziler gibi kafir olmasından korkarım." Sonra dedi ki; "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabına söven kişinin dinden çıkmamış

olmasından emin olamayız."

Yine Abdullah Bin Ahmed Bin Hanbel'den rivayet eder; Babama

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabına dil uzatan bir kimse hakkında sordum. Dedi ki; "Onu müslüman görmem."

El-Hallal; Harb Bin İsmail el-Kirmanî – Musa Bin Harun Bin Ziyad –

el-Firyabî isnadıyla rivayet ediyor; "Birisi el-Firyabî'ye Ebu Bekir radıyallahu anh'e söven kişi hakkında sordu. "Kafirdir"

dedi. "Cenaze namazı kılınır mı?" Dedi. "Hayır" dedi. "O La ilahe illallah dediği halde ona ne yapı-

lır?" diye sorunca da;"Ona ellerinizi sürmeyin. Çukuruna atılıncaya kadar odunla kaldırılır." Dedi.

Ahmed Bin Cafer Bin Yakub el-Istaharî'nin rivayet ettiği risalesinde İmam Ahmed der ki;

"Onların kötülüklerinden bir şey zikredilmesi, onlardan birine hakaret etmek ve kusur bulmak caiz değildir. Kim böyle yaparsa sultanın onu tedip ederek cezalandırması gerekir. O affedilemez.

Bilakis mutlaka cezalandırılmalı ve tevbe etmesi istenmelidir. Tevbe ederse kabul edilir. Etmezse ölünceye yahut dönünceye kadar

hapsedilir."

Bu risalenin başında şöyle demektedir; "Bu mezhep, ilim ehlinin, eser ashabının, Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in zamanından bu güne kadar sünneti iyi bilip ona uyarak sarılanların mezhebidir.

Kendilerine yetiştiğim Hicaz, Şam ve diğer bölge alimlerinin üzerinde olduğu akide de budur."687

Kadı Iyaz, Şerhu Müslim'de688 der ki; "Peygamber sal allahu aleyhi ve sellem'in ashabına veya onlardan birine sövmek ve onlara kusur bulmak büyük günahlardandır. Nitekim böyle yapana Peygamber

sallallahu aleyhi ve sellem lanet etmiştir.

İbrahim en-Nehaî şöyle derdi; "Ebu Bekir ve Ömer'e dil uzatmak büyük günahlardandır."

Ebu İshak es-Seb'î de böyle demiştir.

İbn Hacer el-Heytemî, ez-Zevacir'de dedi ki; "Dört yüz altmış

dördüncü ve dörtyüz altmş be-

şinci büyük günahlar; Ensar'a buğz etmek ve sahabelerden

(rıdvanullahi anhum ecmain) birine dil uzatmaktır."689

Geçen açıklamalardan sahabelere veya onlardan birine sövmenin, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ölülere sövmekten

yasaklaması ve ashabına sövmekten yasaklaması sebebiyle ne kadar büyük günah olduğu anlaşılmıştır. Aişe radıyal ahu anha'nın haber verdiğine göre Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabı için bağışlanma dilemenin emredildiği onların ise sövdükleri geçmişti.690

687 Tabakatu'l-Hanabile (1/24)

688 (7/580)

689 Onun bu konuda çok faydalı bir kitabı da es-Savaiku'l-Muhrika Ala Ehli'r-Rafz ve'd-Dalal ve'z-Zendeka adlı kitabıdır. Türkçeye

"Yakıcı Yıldırımlar" adıyla terceme edilmiştir.

690 Müslim (3022)

Bu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabına sövülmesiyle vuku bulmuştur. Zira ashaba söven bu kimseler Abdullah Bin Sebe zındığından emerek, İsa aleyhisselam'a tabi olan havarilere söven hristiyanlara benzemişlerdir.

El-Âcurrî, eş-Şeria'da; Ahmed Bin Abdullah Bin Yunus – İbn Ebi Zi'b

– ez-Zührî isnadıyla rivayet ediyor; ez-Zührî dedi ki; "Hristiyanlara Sebeiyye'den daha çok benzeyen bir topluluk görmedim." Ahmed Bin Yunus dedi ki; "Onlar Rafızîlerdir."691

Şeyhulislam, es-Sarimul Meslul'de der ki; "Ashabımızdan bir cemaat Ali ve Osman'dan teberrî itikadında olan haricilerin kafir olduklarını ve bütün sahabelere sövülebileceğine, tekfir edilebileceğine ve fasık sayılabileceklerine itikad eden Rafızilerin kafir olduklarını açıklamıştır."

Ebu Bekir Abdulaziz el-Muknî'de der ki; "Rafızi'ye gelince, eğer (sahabeye) sövüyorsa kafir olmuştur, nikahı caiz değildir. Kadı Ebu Ya'lâ sahabeye dinleri ve adaletleri konusunda lekeleyici şekilde dil uzatanların kafir olacağını belirtmiştir. Ama lekeleyici şekilde dil uzatmazsa mesela onlardan birine öfkesinden dolayı dil uzatırsa ve benzeri halde tekfir edilmez."

Sahabe-i kiram hakkında böyle olmak gerekir. Malumdur ki, ehl-i sünnet, sahabelerin her birinin büyük ya da küçük günah işlemekten masum olduklarına itikad etmez. Bilakis bu onlar için mümkündür lakin onların islamda öncelikleri, üstünlükleri ve bağışlanmalarını vacip kılan sahabelikleri vardır. Onlardan sonrakiler için

bağışlanmayan kötülük, onlar için bağışlanmıştır. Müslüma-na bu konuda vacip olan böyle inanması, bunu savunmasıdir. Zira bu Al ah'ın din kıldığıdır.

Şeyhul İslam, es-Sarimu'l-Meslul'da der ki; "Bu konuda Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in ashabından, onlara güzellikle uyan tabi nden ve ehl-i sünnet ve'l-cemaatin diğer mensuplarından ilim ve fıkıh ehli arasında bir ayrılık bilmiyoruz. Onların hepsi de Sahabeler hakkında onları övmenin, onlar için bağışlanma dilemenin, onlara hürmet etmenin ve onlardan razı olmanın, onlara muhabbet etmenin, onları dost edinmenin ve onlar hakkında kötü konuşanların

cezalandırılmasının vacip olduğunda icma etmişlerdir."

İbn Kesir rahimehullah, "Muhammed Allah'ın Rasulüdür ve

beraberindekiler…"(Fetih 29) ayetinin tefsirinde der ki;

"Mü'minlerin emîri Osman radıyallahu anh şöyle diyor: "Her kim bir sırrı gizlerse, Al ah bu sırrı onun yüz hatlarında ve dilinden kaçan sözlerle açığa çıkarır." Nitekim Ömer İbn Hattâb radı-

yallahu anh'den rivayet edildiğine göre o:

"Kim içini düzeltirse Allah da onun dışını düzeltir" demiştir."

691 Acurri Şeria (2028, 2030) isnadı sahihtir.

218

Münafıklar

أن يكفر بالله ويعبد غيره، ويظهر الإسلام في العلانية، مثل المنافقين الذين كانوا على عهد

رسول الله ـ ٤١ ـ والنفاق هو الكفر:

.

45- Nifak küfürdür. Bu; kişinin Allah'ı inkâr etmesi ve O'ndan başkasına ibadet etmesidir, bununla beraber Müslüman imiş gibi görünmesidir. Tıpkı Rasûlüllâh zamanındaki münafıklar gibi.

٤١ ـ (وهذه الأحاديث التي جاءت):

ثلاث من كُنَّ فيه فهو منافق. (هذا على التغليظ.

كما جاءت، ولا نفسرها.

نرويها

46- (Şu nakledilen hadislere gelince)692 'Şu üç şey kimde bulunursa o münafıktır.'693

Bu vebalin ağırlığını anlatmak içindir. Bunları öylece rivayet ederiz ve yorum yapmayız.

Şerh: Vebalin ağırlığını anlatma: Bu açıklama, Ebû 'Ubeyd'in hakkında küfür varit olan rivayetler hususunda zikrettiği dört yoldan birine aittir. Birincisi: Bu rivayetleri 'Küfranı nimet: nankörlük küfrü'

anlamında, İkincisi: İmâm Ahmed'in zikrettiği gibi korkutma ve mübalağa anlamına, Üçüncüsü: dinden çıkaran küfür anlamında

yorumlamışlar. Dördüncüsü ise: Bütün bu rivayetleri reddetmiştir. Ebû

'Ubeyd, bu açıklamaların tamamını reddeder ve şöyle der: 'İsyanlar ve günahlar imânı gidermediği gibi küfrü de gerektirmez. Lakin imânın hakikatini ve ihlâsını giderir.' Başka bir yerde de şöyle der: 'Bunlar ancak kâfirlerin ve müşriklerin üzerinde bulundukları ahlâk ve adetleri ifade etmek için varit olmuştur.' İbn Abbâs , Tâvus, 'Atâ', İbn 'Uyeyne gibi Selef ten bir cemaatten bu rivayetlerin açıklaması gelmiştir. Bkz. Ebû 'Ubeyd, el-İmân, (87, 93); Sunenu't-Tirmizî, (5/20-21) ve diğerleri.

Âlimler bu rivayetlerden kastedilenleri genişçe açıklamışlardır. Bkz.

İktidâ'u's-Sırâti'l-Mustakîm, (68-89) ve İbn Kayyım, es-Salât.

Bütün peygamberler, Al ah'a ve rasul erine iman etmeyen, Al ah'ın haram kıldığını haram ve helal kıldığını helal saymayan kavimleri Al ah'a davet yoluna yönelmişler, peygamberlerin davetinin önünde de peygamberlere eziyet eden, onları öldüren ve iman edenlere

zulmedenler engel teşkil etmişleridir. Diğer taraftan ahiretleri karşılığında dünyalarını satanlar, canlarını, mallarını ve zamanlarını Al ah için harcamışlardır. İnsanlar; kâfirler ve müslümanlar olmak üzere iki fırka idi. Her bir fırka diğerinin karşısında olmuştu.

Peygamberimiz Muhammed Sallallahu Aleyhi ve Sellem'e gelince, o, bu iki fırka-692 Ziyade olan yer (h:-ﻫ): Hindistan Rıza Berambur Kütüphanesindeki nüshadandır. (t:ﻁ): Ebû Ya'lâ'nın Tabakât'ında: (Rasûlül âh 'in sözüne gelince…) şeklindedir.

693 Buhârî, (33); Müslim, (59)'da 'Münafığın alâmeti üçtür…' lâfzıyla rivayet edilmiştir. Bu lâfızla ise Ebû Hureyre 'dan Ahmed, Musned,

(2/397 (no: 9147); 2/537 (no: 10938)); Enes b. Mâlik 'dan Ebû Ya'lâ,

Musned, (4098)'de rivayet etmiştir. Biraz farkla İbn Ömer 'dan Nesâ'î, (İmân, 20. bab) rivayet etmiştir.

Elbânî Nesâ'î'nin rivayetine sahih isnadı mevkuf demiştir.

dan ayrı kendi başına bir fırka daha taksim etti. Bu fırka Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in asrında münafıklar diye isimlendirilen, iman etmiş gibi gözüken ama içlerinde küfür ve zındıklık gizleyen, İslam adı altında İslam'a tuzak kuran, Müslümanların ortasında, ümmet bedenini içten kemiren bir kurt gibi yaşayan fırkadır.

Onlar hakkında Kuran ayetleri inmiş, onların vasıflarını ve

özelliklerini, müminlere açıklamıştır. Zira şüphesiz, günler ve geceler devam ettikçe nifak da devam edecektir.

Her gün düşmanlıkları şiddetlenmekte, gizledikleri ortaya çıkmakta, İslam zayıfladıkça, içlerinde gizledikleri küfür ve zındıklıkları kuvvetlendiği zaman bunlar zuhur etmektedir.

Müslümanların zayıfladığı şu günlerde bunların düşmanlık ve

nefretleri belirginleşmekte, alenen ilan etmektedirler. Kâfirlerle el ele verip, korkmadan ve umursamadan sadık, ihlâslı Müslümanları tahrik ediyorlar ve yeryüzünde fesat ile kötülük yapıyorlar.

Huzeyfe radıyallahu anh der ki; "Bugün aranızda bulunan münafıklar, Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in zamanındaki münafıklardan daha kötüdür." "Nasıl olur bu?" dediler. Dedi ki; "Onlar Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem zamanında nifakla-rını gizlerlerdi. Bugün ise izhar ediyorlar."

El-Hattabî dedi ki; "Bunun anlamı şudur; Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem zamanındaki münafıklar müslüman olmuş değil erdi. Sadece riya ve nifak olarak İslam'ı izhar ediyor, kalplerinde küfrü

gizliyorlardı. Bugün ise İslam yayılmış, insanlar İslam toprakları içinde dünyaya gelmiş, münafık olanlar tevatür ile bilinmiştir. İslam'ı izhar eden ve içinde bunun zıddını gizleyen mürteddir. Zira onun nifakı küfür nifakıdır. Bu, dini ve imanı kabul ettikten sonra meydana gelmiştir.

Al ah Huzeyfe'ye rahmet eylesin, bu onun asrında böyle ise, ya bizim zamanımız-da hal eri nasıldır?! Şeksiz şüphesiz, onlar bu ümmete karşı başka düşmanlardan daha şerli ve daha tehlikelidirler.

İbn Receb rahimehullah diyor ki; "Sahabeler kendileri hakkında nifaktan korkuyorlardı. Ömer radıyallahu anh, Huzeyfe radıyal ahu anh'e kendisini soruyordu. Ebu Reca el-Utaridi'ye:

"Rasulullah Sal allahu Aleyhi ve Sellem'in ashabından yetiştiğin kimseler, nifaktan korkuyorlar mıydı?" diye soruldu. Dedi ki: "Evet.

Al ah'a hamd olsun güzel bir zamana yetiştim. Evet, (kor-kuları) şiddetliydi, evet şiddetliydi."

Buhari Sahih'inde dedi ki: İbnu Ebi Müleyke şöyle dedi: Peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in ashabından otuz kişiye yetiştim, hepsi de kendileri hakkında nifaktan korkuyorlardı." El-Hasen'in şöyle dediği zikredilir: "Ondan ancak mümin korkar ve ancak münafık kendisini ondan güvencede hisseder."

El-Hasen'den rivayet edildiğine göre şöyle yemin etmiştir: "Hiçbir münafık gelip geçmedi ki, kendisini nifaktan güvencede hissetmemiş

olsun." O şöyle derdi; "Kim nifaktan korkmazsa o mü-

nafıktır." Bir adam Ebud Derda radıyallahu anh'ı namazında nifaktan sığınırken duydu, selam verince ona da dedi ki: "Senin nifak ile ne alakan olur?" Bunun üzerine dedi ki: "Al ah'ım beni ba-

ğışla – üç defa tekrar etti - bundan emin olma, Al ah'a yemin olsun, kişi bir saat içinde fitneye uğrar ve bir anda dininden döner"

Bu konuda seleften nakledilen rivayetler gerçekten çoktur. Süfyan es-Sevrî: "Bizimle mürcie arasında üç fark vardır" dedi ve bunlar arasında şunu da zikretti: "Biz "nifak vardır" (iman ile birlikte nifak bulunabilir) diyoruz, fakat onlar: "Nifak yoktur (İman olduğu zaman nifak bulunmaz)"

diyorlar.

220

El-Evzaî dedi ki; "Ömer radıyallahu anh kendisi hakkında nifaktan korkmuştur." Ona denildi ki: "Şöyle diyorlar; "Ömer radıyal ahu anh, Huzeyfe radıyal ahu anh'e bunu o gün kendisi hakkın-da nifaktan korktuğu için sormadı. Fakat o, ölmeden önce buna düşmekten

korkuyordu." Bunun üzerine dedi ki: "Bu bid'at ehlinin sözüdür.

Ömer radıyal ahu anh, kendisi için o anda nifaktan korktuğuna işaret etmiştir."

Şurası açıktır ki; Ömer radıyal ahu anh, o anda kendisi hakkında küçük nifaktan korkuyordu.

Günahların küfrün habercisi olması gibi, küçük nifak da büyük nifaka vesiledir. Günahlarda ısrar edenin ölüm anında imanının

alınacağından korkması gibi, nifak hasletleri üzerine ısrar eden kimsenin de imanının alınacağı ve halis münafık olacağından korkulur.

İmam Ahmed'e: "Kendisi için nifaktan korkmayan kimse hakkında ne dersin?" diye soruldu. Dedi ki: "

"Kim kendisi için nifaktan emin oluyormuş? El-Hasen, kendisinde amelî nifak vasıfları açığa çıkanı münafık diye isimlendiriyordu." (İbn Receb böylece devam eder.)

İmam Müslim'in Sahih'inde, Hanzala el-Esedî radıyal ahu anh'den rivayet ediyor: O ağlarken Ebu Bekir radıyallahu anh ona uğradı ve

"Sana ne oldu?" dedi. O da; "Hanzala münafık oldu ey Ebu Bekir!

Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem bize cennet ve cehennemi hatırlatırken gözü-

müzle görür gibi oluyoruz, dönünce eşlerle çocuklarla uğraşıyor, çok unutuyoruz" dedi. Ebu Bekir radıyallahu anh dedi ki: "Vallahi biz de böyleyiz" Bunun üzerine ikisi birlikte Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem'e gittiler:

"Ey Hanzala! Neyin var? " buyurdu.

"Ya Rasulullah! Hanzala münafık oldu" dedi ve Ebu Bekir radıyallahu anh'e anlattığını ona da anlattı. Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem buyurdu ki:

"Şayet yanımda bulunduğunuz halinizi devam ettirseydiniz, elbette meclisle-rinizde ve yollarınızda melekler sizinle musafaha ederlerdi.

Fakat ey Hanzala! Bir saat öyle, bir saat böyle."

Bu sahabelerin (Al ah onlardan razı olsun) gizlide ve açıkta

münafıkların bariz sıfa-tı olan muhalefetten nasıl korktuklarına bir bak! Nasıl oluyor da bizler, aramızda bazı nifak hasletlerinin artmış

olmasına rağmen kendimiz hakkında Al ah'ın tuzağından

korkmuyoruz? Allah'ın tuzağından ancak hüsrana uğramışlar

topluluğu korkmaz.

Nifak'ın Tarifi:

Lügatte nifak; masdarı "nefaka"dır. "Nafikâe" kelimesinden

türemiştir. Bu kelime bir delikten girip öbüründen çıkmak demektir ki, tarla fareleri hakkında kullanılır. Yerbu'

denilen bu tarla faresi iki yuva yapar. Birinin tavanı gayet yumuşak olur. Yuvanın birine saldırı olursa, öbür yuvanın yumuşak tavanını delerek kaçar. İki yuvadan birincisini gösterir, ikincisini ise saklar. (İbn Manzur; Lisanul Arab(10/358) Tacul Arus(7/79) Bu, dışta olanın zıddını içinde gizlemek veya iyilik izhar edip bunun muhalifini için-de saklamaktır.

Istılah anlamı ise iki kısma ayrılır; itikadî nifak; iman konusunda için, dışa muhalif olmasıdır. Amelî nifak; içteki amelin dıştakine muhalif olmasıdır.

İbn Receb bunu şöyle tarif eder; "Bu şeriat'ta iki kısma ayrılır.

Birincisi: büyük nifak; o da insanın Al ah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine ve ahiret gününe inandığını açığa vurup, bunun tamamına zıt veya bazısına zıt olanı içinde saklamasıdır. Bu nifak Peygamber Sallallahu 221

Aleyhi ve Sel em'in dönemindeydi. Kuran bunları kınayıcı ve onları tekfir edici şekilde nazil oldu ve ehlinin cehennemin en alt

tabakasından olduğunu haber verdi.

İkincisi: küçük nifak; O amel nifakıdır. Bu da insanın açığa çıkanı salih olarak göstermesi ve bunun zıddını içinde saklamasıdır."

İtikadî nifak; sahibini küfre düşürür ve iman dairesinden çıkarır.

Bunlar peygamber sallallahu aleyhi ve sellem zamanındaki münafıklar böyleydi. Ayetler onlar aleyhinde inmişti. Onlar bu ümmette daha önce yokken nifakı ilk başlatanlar olmuşlardır.

İbn Cüreyc dedi ki; "Münafık, gizlide ve açıkta, girişinde ve çıkşında, varlığında ve yokluğun-da sözü fi line aykırı olan kimsedir.

Münafıkların sıfatları Medenî surelerde nazil olmuştur. Zira Mekke'de nifak yoktu, hatta bunun aksi vardı. İnsanlar içlerinde iman olduğu halde istemeyerek küfrü izhar ediyorlardı. Medine'de ayrıca

geçmişlerinin yolundan giden kitap ehli Yahudiler vardı.

Bunlar Hazrec kabilesinin müttefiki olan Kaynuka oğulları, Evs kabilesinin müttefiki olan Kurayza ve Nadir oğulları kabileleri idi.

Rasûlullah sal allahu aleyhi ve sellem Medine'ye geldiği zaman Evs ve Hazrec kabilesinden ensâr adını alan bir kısım kişiler Müslüman oldular.

Yahudilerden Müslüman olan sadece Abdul ah İbn Selâm radıyallahu anh idi. Bu dönemlerde henüz nifak ve münafıklık yoktu.

Çünkü Müslümanların korkulacak bir güçleri yoktu. Peygamber

sallallahu aleyhi ve sellem Yahudilerle de Medine'nin çevresinde bulunan diğer Arap kabileleriyle de sözleşmeler yaptı. Büyük Bedir savaşı olup da Al ah kelâmını üstün kıldığında ve Müslümanları, İslâm'ı galip getirdiğinde Abdullah İbn Übeyy İbn Selûl, Hazrec kabilesinin reisi idi. Cahiliyet devrinde, Evs ve Hazrec'in efendisi sayılıyordu. Hazrec kabilesi onu kendilerine hükümdar yapmak

istemişlerdi, ancak hayır haber gelip de Evs ve Hazrec kabileleri Müslüman olunca İslâmiyet'le ilgilendiler ve ondan vazgeçtiler.

Bunun üzerine onun içerisinde İslam'a ve Müslümanlara karşı bir nefret ve kin duygusu yer etti. Bedir savaşı olunca, bu iş bitmiştir diyerek İslâm'a girdiğini açıkladı. Onunla beraber kendisinin izinden

ve yolundan yürüyen bazı kabileler ile ehl-i kitaptan başkaları da Müslüman oldukları-

nı söylediler. İşte böylece o günden itibaren Medine halkı ve çevresinde bulunan bedeviler arasında münafıklık hareketi zuhur etti.

Muhacirlere gelince; onların arasında hiç bir münafık yoktu.

Çünkü muhacirlerden hiçbirisi zorla hicret etmemişti. Herkes malını, çoluk çocuğunu ve toprağını bırakarak Al ah katında âhiret yurdunu aramış ve kendi isteğiyle hicrete koşmuştu. (Tefsiru İbn Kesir 1/50) Amel nifakına gelince, bu büyük günahlardan biridir. Sahibi

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in nifak olarak saydığı ameller işler. Bu, içinde küfrü gizleyip iman izhar eden değildir.

Müslümanın iman zayıflığından dolayı, münafıkların sıfatlarından bazılarıyla amel eder. Abdullah Bin Amr ve Ebu Hureyre radıyal ahu anhuma hadislerinde Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle

buyurmuş olmasına gelince; "Şu dört şey kimde bulunursa halis münafıktır. Kimde bu hasletlerden biri bulunursa, o onu terk edinceye kadar nifaktan bir haslet üzeredir; kendisine emanet edildiği zaman ihanet eder, konuştuğu zaman yalan söyler, söz verdiği zaman sözünde durmaz ve hasım olduğu zaman fücur işler."

Âlimler bu konuda pek çok görüşler zikretmiştir. Bunların hepsi de, bu hasletleri içinde küfrü gizleyip imanı izhar etmek söz konusu olmaksızın işleyenin, itikadî nifak ile münafık olmadığını

göstermektedir. Bundan dolayı en-Nevevî, Müslim Şerhinde (2/46) der ki;

"Lakin âlimler bunun anlamı hususunda ihtilaf etmişlerdir. Doğru olan ve tercih edilen, mu-hakkikler ve çoğunluğun şu görüşüdür; bu nifak hasletlerinin anlamı, sahibinin münafıklara ben-zediğini, onların ahlakı ile ahlaklandığını göstermesidir. Zira nifak, içte olanın aksini izhar etmektir. Bu mana, bu hasletlerin sahibinde mevcuttur. Nifak, insanlardan, konuşan, vaat eden, güveni-len, hasım olan ve söz verenlerde bulunduğunda, bu cehennemde en alt tabakada olan mülhit 222

kâfirlerin nifakı gibi münafık olmaz. "Halis münafık olur" ifadesi ise, bu hasletlerle münafıklara benzemekten şiddetle sakındırmadır.

Bazı âlimler dedi ki; "Bu, bu hasletlerin kendisinde galip olduğu kimse hakkındadır. Ama kendisinde nadiren vuku bulan kişi buna dâhil olmaz. İşte bu, hadisin anlamı hususunda tercih edilen görüştür.

Nitekim İmam Ebu İsa et-Tirmizî âlimlerden bunun mutlak manasını şöyle nakleder; "Âlimlere göre bunun manası ancak amel nifakıdır."

Hatta alışkanlık haline getirmeksizin bunlarla amel ederse de münafık olmaz. Ebu Süleyman el-Hattabî, "Münafığın alameti üçtür…" hadisi hakkında demiştir ki; "Bu ancak, Müslüman kişiyi korkutma yoluyla, nifakı gerektiren bu hasletleri alışkanlık haline getirmekten sakındırmak içindir. Bundan anlaşılıveren şey, bu haslet veya fi l erin alışkanlık haline getirilmeksizin yapıldı-

ğında münafık olunmayacağıdır.” (Begavi, Şerhus Sünne – 1/100)

Nifakın Fert ve Topluma Tehlikesi

Gerçekten nifakın bu ümmetteki ferde ve bütün topluma tehlikesi büyüktür. Onların sıfatlarını hatırladığımızda bunun fert ve topluma tehlikelerini ve kötü etkilerini açıkça göreceğiz. Al ah onları Tevbe suresinde ayıpladığı gibi, bir sure onlara izafetle “Münafıklar” adını almış, pek çok Kuran suresindeki ayetlerde münafıklardan

sakındırılmış veya onların bazı sıfatları hatırlatılarak tehdit edilmiştir.

Al ah Azze ve Celle Bakara suresine müminlerin sıfatlarını zikrederek başlamış, sonra kâfirlerden bahsetmiş, sonra müminler ve kâfirler hakkındaki ayetlerden daha çok ayetler ile mü-

nafıklardan bahsetmiştir. Bu da onların sıfatlarını tanıtmak, onlardan ve onların amellerine benzemekten, onlarla dostluktan sakınmak açısından konunun ehemmiyetini göstermektedir. Şayet nifak ve münafıkların zikredildiği ayetleri iyi düşünürsek, şu meseleleri bulacağız; 1- Al ah, münafıkların kendileriyle düşmanlık ve

mücadeleye, dine iyilikten uzak bir şekilde düşmanlık etmelerinin önünde durmaya daha layık olduklarına ikaz etmektedir. Münafikun suresinde Al ah Teala şöyle buyurur; “Onları gördüğün zaman

kalıpları hoşuna gider, konuşurlarsa sözlerini dinlersin. Onlar sanki duvara dayanmış kütükler gibidir. Her gürültüyü kendi aleyhlerine sanırlar. Düşman onlardır. Onlardan sakın. Allah onların canlarını alsın. Nasıl bu hale geliyorlar? ”(Munafikun 4)

Bu ayette Allah onları kendilerinden sakınılması gereken düşman olarak zikrediyor, onların tuzaklarına, hilelerine ve kâfirlerin iyiliği için Müslümanlara kulak vermelerine ikaz etmektedir.

Tevbe ve Tahrim surelerinde; “Ey Peygamber! Kâfirlere ve

münafıklara karşı cihad et, onlara karşı sert davran. Onların varacağı yer cehennemdir. O gidilecek yer ne de kötü-

dür! ”(Tevbe 73, Tahrim 9) buyrulmuştur. Bu ayette peygamber

sallallahu aleyhi ve sellem’e mü-

nafıklarla ve kâfirlerle cihad etmesi emrediliyor. Vahiy, özellikle peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’i onların tuzaklarına ve hilelerine karşı uyarıyor. Bize gelince, bunu dikkate almaz, sakınmaz ve uyanık olmazsak vahyin yönü bu değildir. Her müslümanın özellikle Müslümanların önünde zorlama onlara ait, hüküm onların hükmü, söz onların sözü olduğu münafıklar devleti asrında münafıklarla

getirebildikleri her kuvvetle mücadele etmesi gerekir. Önceki iki ayetten an-laşılmıştır ki, düşman olmaları hasebiyle münafıklar tehlikelidir. Al ah onlarla cihadı, ancak fert ve topluma kötülükleri ve tehlikeleri sebebiyle emretmektedir.

2- Şüphesiz onlar, toplumlarda büyük fesat çıkarır, yeryüzünde kötülük ederek bozgunculuk yaparlar, hak ehline hesap vermeden ve ceza görmeden dinde yiyicilik yaparlar. Onlara; “Yeryü-

zünde bozgunculuk yapmayın” denildiği zaman; “Biz gelişmeyi,

ümmeti cahil ikten ve karanlıktan ilme ve aydınlığa, geri kalmışlıktan ilericiliğe çıkarmayı istiyoruz. Biz ancak ıslah edicileriz” derler.

Yalan söylüyorlar. Dikkat edin! Onlar ancak bozgunculardır lakin anlamazlar. İşte bu onların yalancı ağızlarından işittiğimiz

dayanaklarıdır. Dinden çıkarlar ve yeryüzünde çeşitli şekil erde, iti-

kadi, fikrî, iktisadî, siyasi, askeri ve içtimai bozgunculuk türleriyle fesat çıkarırlar.

223

Bundan dolayı onlar engel ediği zaman kendileri engellenilmez.

Günümüzde onlardan işitti-

ğimiz delil eri; "Bizler ıslahçı, sizler bozguncularsınız. Biz hak, siz batılsınız. Biz anlayışlı, siz ah-mak ve gericilersiniz" demeleridir.

İnsanları fıtratlarından çıkararak fesat ve küfre sürüklerler. "Biz ancak ıslah edicileriz" sözü sancaklarıdır. Ey Müslüman kardeşim!

Bana katılıyor musun, müna-fıklar bu günlerde bu şiarlarını

yükseltmektedirler. Bu onların fert ve topluma tehlikelerini bildir-mektedir. "Şunu bilin ki, onlar bozguncuların ta kendileridir, lâkin anlamazlar." (Bakara 12) Müslümanların arasında şüpheler atıp dinlerinden şüpheye düşürmek, itikad ve ibadetin feyzin-den

alıkoymak için kötü âlimleri, sultan âlimleri ve mason âlimleri yetiştirirler, üniversiteler, okullar açar, kendi amaçlarına hizmet eden gazete ve dergiler yayınlarlar. Onlara Yahudi ve Hıristiyanların, bu ümmetin münafıklarının yardım eli uzanır, Al ah'ın nurunu

söndürmek, insanları hak hususunda şüpheye düşürmek isterler ve bu yolda mücadele ve düşmanlık ederler. Ömer radıyal ahu anh; "İslam'ı âlimin hatası, münafığın tartışması ve saptırıcı imamlar yıkar" derken doğru söylemiştir.

Onların Dünyadaki ve Ahiretteki Cezaları

Dünyadaki cezaları;

1- Müslümanlar tarafından kovulmaları, onların meclisine

katılınmaması ve dost edinilme-meleri. Allah Azze ve Celle buyurur ki;

"Onlar Allah'ın, kalplerindekini bildiği kimselerdir; onlara aldırma, kendilerine öğüt ver ve onlara, kendileri hakkında tesirli söz söyle.

"(Nisa 63)

"Artık onlardan yüz çevirin. Çünkü onlar murdardır."(Tevbe 95)

2- Al ah'ın onları malları ve evlatları hakkında azaplandırması; Al ah Azze ve Celle buyurur ki; "Onların malları ve çocukları seni

imrendirmesin. Çünkü Allah bunlarla, ancak dünya hayatında onların azaplarını çoğaltmayı ve onların kâfir olarak canlarının çıkmasını istiyor. "(Tevbe 55)

3- Öldüklerinde cenaze namazlarının kılınmaması, kabirlerinde onlara dua edilmemesi. Allah Azze ve Celle şöyle buyurur; "Onlardan ölmüş

olan hiçbirine asla namaz kılma; onun kabri başında da durma! Çünkü onlar, Allah ve Rasûlünü inkâr ettiler ve fâsık olarak öldü-

ler. "(Tevbe 84)

4- Onlar için bağışlanma dilenmemesi. Al ah Azze ve Celle buyurur ki;

"Onlar için ister af dile, ister dileme; onlar için yetmiş kez af dilesen de Allah onları asla affetmeyecek. "(Tevbe 80)

5- Ya küfürlerinden dolayı amellerinin kabul edilmemesi; Allah Azze ve Celle buyuruyor ki;

"Onların harcamalarının kabul edilmesini engelleyen, onların Allah ve Rasûlünü inkâr etmeleri, namaza ancak üşenerek gelmeleri ve

istemeyerek harcamalarından başka bir şey değildir. "(Tevbe 54)

"De ki: İster gönüllü verin ister gönülsüz, sizden (sadaka) asla kabul olunmayacaktır.

Çünkü siz yoldan çıkan bir topluluk oldunuz."(Tevbe 53)

Veya riya sebebiyle amellerinin kabul edilmemesi; Al ah Azze ve Celle buyurur ki; "Şüphesiz münafıklar Allah'a oyun etmeye kalkışıyorlar; hâlbuki Allah onların oyunlarını başlarına çevirmektedir. Onlar namaza kalktıkları zaman üşenerek kalkarlar, insanlara gösteriş

yaparlar, Allah'ı da pek az hatıra getirirler. "(Nisa 142)

“Bu böyledir. Çünkü onlar, Allah’ı kızdıran şeylerin ardınca gittiler.

O'nu razı edecek şeylerden hoşlanmadılar. Allah da onların amellerini boşa çıkardı.”(Muhammed 28) 224

6- Kötü akibet ve ruhlarının şiddetle çıkarılması; “Ya melekler, canlarını alırken yüzlerine ve arkalarına vurarak dövecekleri zaman durumları nice olur? ”(Muhammed 27) Ahiretteki cezaları:

1- Kabirde meleklerin sualine cevap vermekten aciz kalmaları.

Sahihayn’de Esma radıyal a-hu anha’dan rivayet edilen hadiste şöyle buyrulmuştur; “Münafığa veya şüphe eden kimseye gelince “haa haa der, bilemez (cevap vermeye güç yetiremez).”

2- Kıyamet gününde onların sınıfları ve görecekleri azaplar çeşitlidir; Al ah Teala buyurur ki; “Kim de Allah'a ve Peygamberine isyan eder ve Allah'ın koydu-

ğu sınırları aşarsa Allah onu da ebedî kalacağı cehennem ateşine koyar.

Onun için alçaltıcı bir azap vardır.”(Nisa 14)

“Allah erkek münafıklara da kadın münafıklara da kâfirlere de içinde ebedî kalacakları cehennem ateşini vaat etti. O, onlara yeter. Allah onlara lânet etmiştir! Onlar için devamlı bir azap vardır.”(Tevbe 68)

“Çünkü Allah münafık erkeklerle münafık kadınlara, müşrik

erkeklerle müşrik kadınlara azap edecek, mümin erkeklerle mümin kadınların da tevbelerini kabul edecektir. Allah çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir. ”(Ahzab 73)

“Münafıklara, kendileri için acı bir azap olduğunu müjdele! ”(Nisa 138)

“Kazandıkları günahın cezası olarak, artık az gülsünler, çok ağlasınlar.

”(Tevbe 82)

“Onlardan vazgeçin, çünkü onlar murdardır. Kazandıkları işlerin cezası olarak varacakları yer de cehennemdir.”(Tevbe 95)

“Bugün artık ne sizden ne de inkâr edenlerden fidye kabul edilir, varacağınız yer ateş-

tir. Size yaraşan odur. Orası ne kötü bir dönüş yeridir! ”(Hadid 15)

“Şüphesiz ki münafıklar, cehennem ateşinin en aşağı tabakasındadırlar.

Onlara bir yardım edici de bulamazsın.”(Nisa 145)

Nifaktan Çıkış Yolu

Müslümanın münafıkların sıfatlarını bilmesi ve bunlardan uzak durması gerekir. Eğer bu sı-

fatlardan birine düşmüşse hastalık ağırlaşmadan tedavi uygulamalıdır.

Nifaktan kurtulmak için bu sıfatları bilmek yetmez, bilakis şunlarla amel edilmesi gerekir;

1- İhlâs; kim riyayı, gösterişi terk ederse amelini Al ah Azze ve Celle için halis kılar; “Hâlbuki onlar, dini sadece Allah'a tahsis ederek, Allah'ı birleyerek, ancak Allah'a ibadet etmekle, emrolunmuşlardır. ”

(Beyyine 5)

2- Al ah’a sarılmak, nifaktan Al ah’a tevbe etmek, bozduklarını ıslah etmek; “Şüphesiz ki münafıklar, cehennem ateşinin en aşağı

tabakasındadırlar. Onlara bir yardım edici de bulamazsın. Ancak tevbe edenler, durumlarını düzeltenler, Allah'a sarılanlar ve Allah için dinlerine samimi olarak bağlananlar müstesna. İşte bunlar müminlerle beraberdirler. Allah, müminlere büyük bir mükafat verecektir.”(Nisa 145-146)

3- Al ah’a, Rasulüne ve Müminlere dostluk, Al ah’a Rasulüne ve müminlere düşmanlık eden-225

lerden uzaklaşmak; “Erkek ve kadın bütün müminler birbirlerinin dostları ve velileridirler.”(Tevbe 71)

“Sizin asıl dostunuz Allah'tır, O'nun Resulüdür ve namazlarını kılan zekâtlarını veren ve rükû eden müminlerdir.”(Maide 55)

“Ey iman edenler! Müminleri bırakıp da kâfirleri dost edinmeyin.

Kendi aleyhinizde Allah'a apaçık bir delil mi vermek istiyorsunuz?

”(Nisa 144)

“Allah'a ve ahiret gününe iman eden hiçbir topluluğun Allah'a ve peygamberine karşı kanunlar koymaya kalkışan kimselerle sevişir bulamazsın; babaları veya oğulları, kardeş-

leri veya akrabaları olsalar bile. İşte Allah'ı öyle kimseleri sevmeyen bir topluluğun kalplerine imanı yazmış ve kendilerini tarafından bir ruh ile desteklemiştir. Onları içlerinde son-suza dek kalmak üzere altından ırmaklar akan cennetlere koyacaktır. Allah onlardan hoş-

nut olmuş, onlar da O'ndan hoşnut olmuşlardır. İşte onlar, Allah'ın taraftarıdırlar. Uyanık ol ki, Allah'ın taraftarları hep kurtuluşa erenlerdir. ”(Mücadele 22)

4- Doğruluk; “Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve doğrularla beraber olun.”(Tevbe 119) Nifakın rüknü yalan ise, imanın da alameti doğruluktur. Kim yalanı terk ederse nifakın esasını terk etmiş olur.

Böylece doğrulukla süslenir.

5- Al ah yolunda cihad veya ona hazırlık yapıp cihad etmeyi arzu etmek; “Allah'a ve ahiret gününe inananlar, mallarıyla ve canlarıyla cihad etmeyi görev bildiklerinden (zaten geri kalmak için) senden izin istemezler. Allah o muttakilerin kimler olduğunu bilir. ”(Tevbe 44)

“Eğer onlar (savaşa) çıkmak isteselerdi elbette bunun için bir hazırlık yaparlardı. Fakat Allah onların davranışlarını çirkin gördü ve onları geri

koydu; onlara "Oturanlarla (ka-dın ve çocuklarla) beraber oturun!" denildi. ”(Tevbe 46)

Sahihu Müslim’de geçen hadiste Rasulullah Sallal ahu Aleyhi ve Sel em şöyle buyurmuştur;

“Kim savaşmaz veya savaşmayı arzu etmezse nifaktan bir şube üzere ölür. ”

6- İbadetleri tembellik etmeden ve usanmadan yerine getirmek; mazeret haricinde namazları cemaat ile kılmaya devam etmelidir. İbn Mesud radıyallahu anh der ki; “Ancak nifakı malum bir münafığın cemaatle namaza gelmediğini görürdük.”

Tirmizi, Enes radıyallahu anh’den rivayet ediyor; Peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sel em buyurdu ki; “Kim kırk gün ilk tekbiri kaçırmadan cemaatle namaz kılarsa onun için iki beraat yazılır; cehennemden beraat ve nifaktan beraat.” Nitekim münafıklar

üşengeçlikleriyle bilinir-ler. Namaza ancak üşenerek kalkarlar. Al ah Teala müminleri ise şöyle vasfeder;

“Şüphesiz o (sabır ve namaz), Allah'a saygıdan kalbi ürperenler dışında herkese zor ve ağır gelen bir görevdir.”(Bakara 45)

7- İyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmak; münafıkların şiarı ise kötülüğü emretmek ve iyiliği yasaklamaktır. Al ah Teala müminler hakkında buyurur ki; “Erkek ve kadın bütün müminler birbirlerinin dostları ve velileridirler. İyiliği emrederler, kötülükten

vazgeçirirler.”(Tevbe 71)

8- Al ah’ın emirlerine teslim olmak; Al ah’ın ve Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem’in hükmü-

ne teslimiyet göstermek. Al ah Teala buyurur ki; “Aralarında hüküm vermesi için Allah'a ve Resulüne davet edildiklerinde müminlerin sözü ancak "işittik ve itaat ettik" demeleridir.

İşte bunlar asıl kurtuluşa erenlerdir. ”(Nur 51)

226

9- İçi ve dışı düzeltmek; Kim dışını ıslah eder, içini ifsat ederse o münafıktır. Nifak ancak iç alemin fesada uğraması sebebiyle yalnız dış

görünüşün ıslah edilmesidir.

10- Al ah’ı çokça zikretmek; münafık Al ah’ı ancak çok az zikreder.

Ka’b radıyal ahu anh der ki;

“Kim Al ah’ı çok zikrederse nifaktan uzaklaşır.”

İşte bunlar bazı umumi meselelerdir. Buna yapılması gereken pek çok şey dahil edilebilir.

Amaç; içiyle ve dışıyla Al ah’a itaat edip istikamet üzere olmak, içiyle ve dışıyla Allah’ın yasaklarından sakınmaktır. Al ah Azze ve Cel e, razı olduğu ve sevdiği amellere muvaffak kılsın.

227

Küfrün Büyük ve Küçük Olarak İkiye Ayrılması

› . لا ترجعوا بعدي كفاراً يضرب بعضكم رقاب بعض : ‹

٤١ - وقوله

› . ومثل: إذا التقى المسلمان بسيفيهما فالقاتل والمقتول في النار ‹

› سباب المسلم فسوق وقتاله كفر . ‹

ومثل

› . ل لأخيه : يا كافر ، فقد باء بها أحدهما ‹

ومثل، من قا

ِنحدَقّ . ر

ب

ؤم

نحسَ اِوَ

نَ

اهلِلِرُ

تبَ

رٌ

ومثل، كُف ح بِ

47- Rasûlüllâh ’in şu hadislerine gelince: ‘Benden sonra birbirinizin boyunlarını vurarak sapık kâfirlere dönmeyin’694 hadisi: Örneğin:

‘İki Müslüman kılıçlarıyla çarpışırsa öldüren de öldürülen de ateştedir’695 hadisi ve: Örneğin: ‘Müslümana sövmek fasıklık ve onunla vuruşmak küfürdür’696 hadisi: Örneğin: ‘Kim kardeşine ey kâfir derse bu küfür ithamı ikisinden birini bulur’697 hadisi ve: Örneğin: ‘Zayıf bir ihtimal ile dahi olsa nesepten uzak olduğunu belirtmek Allah’ı inkârdır.’698

Şerh:

Küfür; Büyük ve Küçük Küfür Olmak Üzere İki Türdür.

Al ah Teâlâ şöyle buyurmuştur: “Allah'ın indirdikleriyle

hükmetmeyenler, işte asıl kâfir olanlar onlardır.” (Maide 44) 694 Bu hadis sahâbeden bir cemaatten nakledilmiştir. Onlardan Cerîr

’dan: Buhârî, (no: 121); Müslim, (no: 65); Nesâ’î, (7/127-128); İbn Mâce, (no: 3942) ve Ahmed, (4/358) rivayet etmişlerdir.

Yine onlardan İbn Ömer 'dan: Buhârî, (no: 4403); Müslim, (no: 66); Ebû Dâvud, (no: 4686); Nesâ'î, (7/126); İbn Mâce, (no: 3943) ve Ahmed, (2/402) rivayet etmişlerdir.

Yine onlardan İbn 'Abbâs, Ebû Bekre, Ebû'l-Gâdîye, es-Sunâbihî ve başkaların 'dan da rivayet edilmiştir.

695 Ebû Bekre 'dan: Buhârî, (no: 31); Müslim, (no: 2888); Ebû Dâvud, (no: 4268); Nesâ'î, (7/124); İbn Mâce, (no: 3965) ve Ahmed,

Musned, (4/401, 403, 410, 418) rivayet etmişlerdir.

696 İbn Mes'ûd 'dan ve diğer bazı sahâbelerden rivayet edilmiştir: Bkz. Buhârî, (no: 48); Müslim, (no: 116); Tirmizî, (no: 2635); Nesâ'î, (7/121); İbn Mâce, (Mukaddime, 7 ve 9. bab; Fiten, 4. bab) ve Ahmed,

Musned, (1/176, 178, 385, 411, 433, 454 ve 460) rivayet etmişlerdir.

697 Bu hadis sahâbeden bir cemaatten nakledilmiştir. Onlardan Ebû Hureyre 'dan: Buhârî, (no: 6103).

İbn Ömer 'dan: Buhârî, (no: 6104); Müslim, (no: 111); Tirmizî, (no: 2637) ve Ahmed, (2/18) rivayet etmiş-

lerdir.

698 [Bu hadis sahâbeden bir cemaatten nakledilmiştir. Onlardan

'Abdullah b. 'Amr 'dan: Ahmed (2/215) ve İbn Mâce, (no: 2744) rivayet etmiştir. Rivâyet için Elbânî, Sahîhu İbn Mâce'de hasen-sahih demiştir.

Ebû Bekr 'dan: Dârimî, (no: 2864) rivayet etmiştir. Rivayet için Elbânî hasen demiştir. Bkz. Sahîhu'l-Câmi'u's-Sagîr, (no: 4485) ve er-

Ravdu'n-Nadir, (587).]

İbn Abbâs radıyallahu anhuma şöyle demiştir: "Bu bir küfürdür. Al ah'ı, meleklerini, kitaplarını ve rasul erini inkâr gibi küfür değildir."699

Yine İbn Abbâs radıyal ahu anhuma'dan: Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Bana cehennem gösterildi. Cehennem halkının çoğunun kadınlar olduğunu gördüm. Onlar küfr (inkâr) ederler" denildi ki: "Al ah'ı mı küfr (inkâr) ederler?" Şöyle buyurdu: "Kocalarına karşı küfreder, iyilikleri inkâr ederler."700

Ebû Hureyre radıyal ahu anh'den: Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:"Babalarınızdan yüzçevirmeyin! Kim babasından

yüzçevirirse bu küfürdür"701

Mahmûd b. Lebîd radıyal ahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Şüphesiz sizin hakkınızda korktuğum şeylerin en korkuncu küçük şirktir." Dediler ki:

"Küçük şirk nedir ey Al ah'ın rasulü?" Buyurdu ki:

"Riyâ/gösteriştir"702

Ebû Ubeyd şöyle demiştir: "Rivayetlerde, günah işlemiş olmayı gerektirdiği halde küfür ve şirk olarak zikredilen eserlere gelince, bize göre bunların anlamı şudur: Bu fi l eri işleyen kimsede sahibinden imanı gideren küfür ve şirk sabit olmaz. Ancak şöyle açıklanır: Bunlar kâfirlerin ve müşriklerin üzerinde bulundukları ahlâk ve

adetlerdir."703

Dinde küfür; büyük küfür ve küçük küfür olmak üzere iki çeşittir.

Dinin bir iş hakkında küfür olduğunu nitelemesi, onun dinden çıkaran büyük küfür olmasını gerektirmez.

Nasları; delil erin ve Ehl-i Sünnet'in esaslarının gereğine göre anlamak, genel ifadeleri özel olana ve mutlak (şartsız ve sınırsız) ifadeleri

mukayyed (şartlı ve sınırlı) olana göre yorumlamak gerekir. Genel kapsamlı ifadelerle delil getirmek ve ayrıntıları araştırmayı terk etmek, nasları anlama ve onunla amel etme hususunda hatalara düşürür.

Tekfirde acele etmekten sakındırılmıştır. Dinden çıkarmayan fi l er hakkında küfür ifadesinin kullanılması, bu konularda sert ve şiddetli olmayı gerektirir.

Kişiyi dînden çıkartmayan amelî küfrün mahiyeti.

699 Taberi (10/355-356) ve Hallâl, es-Sunne (4/158) cümlenin tamamını İbn Abbas radıyallahu anhuma'dan rivayet etmişlerdir. El-Elbânî, es-Sahiha'da (6/51) isnadı sahih demiştir. Bazı kimseler ikinci cümlenin İbn Abbas radıyal ahu anhuma'ya değil, ravileri arasında bulunan İbn Tavus'a ait olduğunu ve bu ayette geçen küfrün mutlak surette büyük küfür olduğunu iddia etmektedirler.

- Öncelikle bu iddia kabul edilecek olsa, ravi, rivayet ettiği sözün manasını başkalarından daha iyi bileceği için bu iddia yine kabul edilmezdi.

- İkinci olarak, ayet hakkında İbn Abbas radıyallahu anhuma'nın bu açıklaması başka yollardan sabit ol-muştur. İbn Ebi Hâtim, Tefsir'inde (4/485); el-Hasen b. Er-Rabî – Abdurrazzak – Ma'mer b. Raşid – İbn Tavus – Tavus – İbn Abbas radıyallahu anhuma isnadıyla rivayet

ediyor: Maide 44. Ayeti hakkında İbn Abbas radıyal ahu anhuma dedi ki: "Bu kebire (büyük günahtır)" İbn Tavus dedi ki: "Allah'ı, meleklerini, kitaplarını ve rasullerini inkâr etmek gibi değildir." Bu isnaddaki bütün raviler güvenilir olup rivayet sahihtir.

Görüldüğü gibi, İbn Abbas radıyallahu anhuma, İbn Tavus'un yaptığı açıklamaya uygun ifadeyi bizzat kendisi kullanmıştır. Bu durumda İbn Abbas radıyal ahu anhuma'nın: "Hiye bihi kufr: bu bir küfürdür"

sözüyle neyi kastettiği İbn Ebî Hâtim'in İbn Abbas radıyallahu anhuma'dan rivayetinde bizzat kendisi tarafından açıklanmış oluyor ki, bu küçük küfür/büyük günah demektir.

700 Buhârî (29); Muslim (907).

701 Buhârî (6368); Muslim (62).

702 Ahmed (5/428); el-Elbânî, es-Sahîha'da (951) sahih demiştir.

703 El-Îman (s.86).

Bu, şâri'in (şerîat korucunun) herhangi bir masiyet hakkında küfür adını kullanmakla birlikte o masiyeti işleyen kişi için îmân isminin kalmaya devam ettiği her bir iştir. Peygamber sallallahu aleyhi ve

sellem'in şu buyruklarında olduğu gibi:

"Benden sonra birbirinizin boynunu vuran kâfirlere dönmeyiniz."704

"Müslümana sövmek fasıklık, onunla savaşmak küfürdür."705 Burada Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem müslümanların birbirleriyle savaşması hakkında küfür olduğu ifadesini kullanmış, bu işi yapan kimselere kâfir adını vermiştir.

Diğer taraftan Yüce Al ah'ın: "Eğer mü'minlerden iki grup birbirleriyle

çarpışırlarsa on-

ların aralarını düzeltin... Mü'minler ancak kardeştirler. O halde iki

kardeşinizin arasını dü-

zeltin." [el-Hucurat, 49/9-10] buyruğunda ise Yüce Al ah bu gibi kimseler hakkında îmân sahibi olduklarını ve îmân kardeşleri

olduklarını belirtmiş, îmânı ve îmân kardeşliğini onlardan

kaldırmamıştır.

Yine Yüce Al ah kısası emreden âyet-i kerîmede şöyle buyurmaktadır:

“Fakat kime karde-

şi tarafından bir şey affolunursa artık örfe uyarak istesin ve güzellikle

ödesin.” [el-Bakara, 2/178]

Burada Yüce Al ah katil hakkında müslüman kardeşliği sıfatını kullanmış ve bu sıfatın onda bulunmayacağını belirtmemiştir.

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de şöyle buyurmuştur:

“Zina eden kişi zina ettiği vakit mü’min olarak zina etmez. Hırsızlık yapan bir kimse de hır-sızlık yaptığı vakit mü’min olarak hırsızlık yapmaz. İçki içen bir kimse içki içtiği vakit mü’min olarak içki içmez.

Bundan sonra ise tevbe onun önünde açıktır .” Bir rivâyette de şu fazlalık yer almaktadır : “Mü’min olarak öldürmez .” Bir diğer rivâyette de: “İnsanların değer verdikleri kıymetli bir malı da zorla almaz. ..”706 Bu hadîs-i şerif Buhârî ve Müslim’de yer almaktadır.

Bununla birlikte yine Buhârî ve Müslim’de yer alan Ebu Zer el-

Ğıfari’nin rivâyeti ise şöyledir: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: “La ilahe illallah deyip de sonra bu hal üzere ölen ve cennete girmeyecek hiçbir kul yoktur.” Ben: Zina etse, hırsızlık yapsa da mı? diye sordum. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem:

“Zina etse de, hırsızlık yapsa da“ buyurdu. Ben sözümü üç defa tekrarladım (o da tekrarladı); sonra dördüncüsünde: “Ebu Zerr’in burnu yere sürtünse dahi...” buyurdu.707

İşte bu, zina eden, hırsızlık yapan, içki içen, adam öldüren kimse hakkında tevhîde sahip olmakla birlikte “îmân” adının mutlak olarak o kimseden gitmeyeceğinin delilidir. Çünkü eğer da-ha önce geçen hadîslerde îmânın gitmesi kasdedilmiş olsaydı, hiçbir zaman la ilahe il allah akîdesi üzere ölen bir kimsenin bu masiyetleri işlese dahi cennete gireceği haber verilmezdi.

Çünkü cennete ancak mü'min olanlar girer. O bu sözleriyle sadece îmânın eksik olacağını kas-tetmiş ve kemâlini nefyetmiştir. Kulun bu masiyetleri işlemesi halinde kâfir olması, bunları helal kabul etmesi halinde söz konusu olur. Bu ise bunların haram oldukları hususunda Kitâb'ı ve Rasûl'ü yalanlamayı gerektirir. Hatta bunları yapmayacak dahi olsa bunların helal olduklarına inanmakla kâfir olur. Doğrusunu en iyi bilen Yüce Allah'tır.

Soru: "Puta secde etmek, Al ah'ın Kitâb'ını küçümsemek, Rasûle

sövmek, dîn ile alay etmek vb. bütün bu hususlarda görüldüğü gibi amel

olarak işlenen küfürlerdir. Peki sizler küçük 704 Buhârî, (8/91); Müslim, (1/58).

705 Buhârî, (8/91); Müslim, (1/58)

706 Buhârî, (8/13); Müslim, (1/54-55)

707 Buhârî, (7/176, 177); Müslim, (1/66)

küfrü amelî olmakla nitelendirdiğinize göre ne diye bütün bunlar kişinin

dînden çıkmasına sebeb olmaktadır?"

Cevap; bu dört hususun ve benzerlerinin amelî küfür olmaları sadece insanlar tarafından görüldüğü kadarıyla azaların ameli ile meydana gelmelerinden ötürüdür. Ancak bunlar, kalbin niyetini, ihlâsını, muhabbetini ve Allah'ın emirlerine itaatini ve kalbin diğer bütün amellerini yok etmedikçe meydana gelmezler. Bu amellerle birlikte bunlardan hiçbir şey geriye kalmaz. Dolayı-

sıyla bunlar her ne kadar zâhiren amelî iseler de kaçınılmaz olarak i'tikâdî küfrü gerektirmektedir-ler.

Bunlar ya dînden çıkan bir münafık tarafından yahut hakka

gelmemekte kararlı bir inatçı tarafından yapılacak işlerdir. Tebûk gazvesinde münafıklar: "Küfür sözünü söylediler, müslü-

manlıklarından sonra kâfir oldular ve başaramadıkları bir işe de

yeltendiler." [et-Tevbe, 9/74]

Onlar bu davranışları ile birlikte niye böyle davrandıkları kendilerine sorulduğunda: "Biz

sadece eğlenip şakalaşıyorduk." [et-Tevbe, 9/65] diye cevap verdiler.

Yüce Allah da onlara şöyle sordu: "De ki: 'Allah ile O'nun âyetleri ile ve

Rasûlü ile mi eğleniyordunuz? Özür dile-

meyin; siz îmân ettikten sonra gerçekten kâfir oldunuz. ' [et-Tevbe, 9/65-

66]

Ayrıca küçük küfrü mutlak anlamda sadece amelî olmakla

nitelendirmiyoruz. Aksine beraberinde itikâdı gerektirmeyen ve kalbin sözü ve ameli ile çelişmeyen katıksız ameli kastediyoruz.

231

Tefsirini Bilmesek de Sahih Hadislere Teslim Oluruz

قد صح وحفظ، فإنا نسلم له، وإن لم يبلغنا تفسيرها (ولا يتكلم فيه ولا يجادل فيه، ولا

٤١ - ونؤمن بهذه الأحاديث ِم ا

تفسر هذه الأحاديث إلا بِبعْض ما جاءت لا نرد ها إلا بأحق منها .

48- Bu ve bunlar gibi sahih olarak ezberlenmiş hadislere, (tefsirini)708

bilmesek de teslim oluruz. Bunlar hakkında konuşup mücadeleye girmeyiz. Bu hadisleri ancak böyle rivayet edilen hadisler ile açıklarız.

Bunları en uygun olan anlamına hamlederiz.709

Şerh:

Kitap ve Sünnet Naslarına Teslim Olma Gereği

Al ah Teâlâ şöyle buyurmuştur: "Fakat hayır; Rabbine yeminler olsun ki onlar, araların-da çekiştikleri şeyler hakkında seni hakem yapıp,

sonra da verdiğin hükümden dolayı içlerinde hiçbir sıkıntı duymadan tam bir teslimiyet göstermedikçe îman etmiş olmazlar." (Nisa 65)

"Oysa aralarında hüküm vermesi için Allah'a ve Peygamberine davet olunan mü'minlerin sözü ise, "işittik ve itaat ettik" demeleridir. İşte felaha erenler de bunlardır. " (Nur 51) Ömer radıyallahu anh'den rivayet edildiğine göre o, Haceru'l-Esved'e gelip onu öpmüş ve şöyle demiştir: "Biliyorum ki sen sadece bir taşsın. Ne zarar verirsin ne de bir fayda. Şayet Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in seni öptüğünü görmüş olmasaydım seni öpmezdim."710

Ez-Zuhrî şöyle demiştir: "Risâlet (peygamber göndermek) Al ah'a aittir. Rasule düşen tebliğ

etmektir. Bizim üzerimize de teslim olmak düşer."711

İmam Mâlik şöyle demiştir: "Sünnet'e itiraz etmeyin, ona teslim olun."712

İbn Batta şöyle demiştir: "Allah Azze ve Cel e'nin bize emrettiği şey; dinleyip itaat etmemiz ve Rasulul ah sallallahu aleyhi ve sellem'in sözlerine kıyaslarla örnek vermememiz, O'nun sözlerinin dışına çıkış

yolu aramamamız, ona Kitap ile veya başka şeylerle itiraz

etmememizdir. Lakin rivayet sahihse, onu iman ederek, tasdikleyerek ve teslim olarak kabul etmemiz gerekir."713

708 Asıl nüshada) نفسه وضا(: ibaresi anlaşılmıyor. Doğrusu yukarıda olduğu gibi) تفسيرها(şeklindedir. Bunu, (h:-4): Hindistan Rıza Berambur

Kütüphanesindeki ve (z:ز): Almanya Leipzig

Kütüphanesindeki nüshalar-dan doğruladım. (t:ط): Ebû Ya'lâ'nın

Tabakât'ında da buna benzerdir.

709 (t): Ebû Ya'lâ'nın Tabakât'ında:) إلا بأجود منها(: (ancak en iyi olanına) şeklindedir.

710 Buhârî (1520); Muslim (1270).

711 Buhârî, mual ak olarak; (6/2738). Bu eseri İbn Hibban (1/414); Ebu Nuaym, el-Hilye'de (3/369); İbn Abdilberr, et-Temhid'de (6/14); el-Hallâl, es-Sunne'de (no:1001); es-Sem'anî, Edebu'l-İmlâ'da (s.62); Hatib, el-Cami'de (1333); Beyhakî, el-İtikad'da (s.250) mevsul olarak rivayet etmişlerdir. Sahihu İbn Hibban tahkikinde Şuayb el-Arnaut ve İbn Ebi Şeybe'nin el-İman kitabının tahkikinde (s.13) el-Elbânî, isnadının sahih olduğunu söylemişlerdir.

712 Suyutî bunu Miftahu'l-Cenne'de (s.49) zikretmiştir.

713 El-İbâne (1/276).

İbn Teymiyye şöyle demiştir: "Bilinmektedir ki, kendisiyle

emrolunduğumuz doğru; naslara uymamız, maslahat (iyilik) veya mefsedet (kötülük) olarak gördüğümüz şeylerle onu reddetme-memizdir."714

İbnu'l-Kayyım şöyle demiştir: "(Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem)e karşı edebin başı şunlardır: Tam anlamıyla ona teslim olmak, emrine boyun eğmek, aklî denilen bâtıl hayallerle itiraz etmeksizin verdiği haberi kabul ve tasdik ederek karşılamak, bu haberler hakkında şüphe ve kuşkuya düşmemek, kişilerin görüşlerini ve

zihinlerin süprüntülerini onun önüne geçirmemek.

Nasıl ki O'nu gönderen Al ah Subhanehu Teâlâ; ibadet, huşu, zil et, tevbe ve tevekkülde birleni-yorsa, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'i de hükmü kabul etmede, teslimiyette, boyun eğ-

mede ve itaatte birlemektir. İşte bu iki tevhiddir. Kulun Al ah'ın azabından kurtulması ancak bu ikisiyle mümkündür. Birisi rasulü gönderenin tevhidi/birlenmesi, diğeri de rasule uyma tevhidi-dir."715

Allah ve rasulünün emrine teslim olmak farzdır. Teslim olup boyun eğmedikçe iman sahih olmaz. Sözlerin ve amellerin ölçüleceği şey sünnettir. Aklî itiraz, siyaset, zevk (keşif) veya görüş

sebebiyle sünneti terk eden kimse sapıktır.

714 Cevâbu'l-İtirazâti'l-Mısriyye Ale'l-Futya'l-Hameviye (s.75).

715 Medâricu's-Sâlikîn (2/387).

Cennet ve Cehennem Yaratılmıştır

.› ورأيت لاكوثر ،

:دخلت اجلنة فرأيت قصرا ‹ .›

‹ ٤١ - واجلنة ولانار ُملوقتان قد خلقنا كما جاء عن رسول اهلل

ل هاكذا ، واطلعت يف لانار فرأيت كذ ا فرأيت كذا ‹ . ،

ه

و اطلعت يف اجلنة فرأيت لأ

ولا أحسبه يؤمن باجلنة ولانار ، زعم أنهما ل ّتلقا فهو مكذب بلاقرآن ، وأحاديث رسول اهلل .

فمن

49- Cennet ve Cehennem Rasûlüllâh ’den gelen: ‘Cennete girdim ve orada bir köşk gördüm’,716 ‘Kevser’i gördüm’,717 ‘Cennet’e muttali oldum. Halkının şunlar-şunlar ol-duğunu gördüm. Cehennem’e muttali oldum ve şöyle-şöyle olduğunu gördüm’ hadislerin-de718 olduğu gibi yaratılmışlardır, şuan mevcutturlar.

Her kim ki onların yaratılmamış olduğunu iddia ederse Kur’ân’ı ve Rasûlüllâh ’in hadislerini yalanlamış olur. Böyle bir kimsenin Cennete ve Cehenneme de inandığını sanmıyorum.

Cennet; Al ah’ın, şeraitine boyun eğen ve rasulüne tabi olan mümin kullarına vaad ettiği nimetler ve karşılık yurdudur. Al ah orada hiçbir beşerin görmediği, işitmediği ve akıllarına dahi gelmeyen nimetler hazırlamıştır:

“Yaptıklarına mükâfat olmak üzere hoşlarına gidecek nimetlerden kendileri için gizli tutulan şeyleri hiç kimse bilemez.” (Secde 17)

“Her nefis ölümü tadacaktır. Kıyamet günü, yaptıklarınızın karşılığı mutlaka verilecektir. Kim ateşten kurtarılıp cennete sokulursa, o, muhakkak kurtuluşa ermiştir. Zaten dünya hayatı aldatıcı bir metadan başka bir şey değildir.” (Al-i İmran 185) Cehennem ise Al ah’ın kafirlere, rasul erini yalanlayanlara ve şeraitinden yüz çevirenlere vaad ettiği en büyük rezillik ve pişmanlık yurdudur. Al ah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur:

“Şunu halâ anlamadılar mı ki, kim Allah'a ve Rasûlüne yan çizerse, onun için, içinde daimî kalacağı bir cehennem ateşi vardır. Bu ise, en büyük zillettir.” (Tevbe 63) Al ah Azze ve Celle orada akıl arın tasavvur edemeyeceği azaplar hazırlamıştır:

“Yer yüzünde bulunan şeylerin hepsi ve onunla birlikte bir de o kadarı zâlimlerin ol-sa, kıyamet günü en kötü azaba karşı onu fidye olarak verirlerdi. Zira onlara Allah katından hiç hesap etmemiş oldukları bir azâb ortaya çıkmıştır. ” (Zümer 47)

Cennet ve cehenneme iman, imanın ancak kendisiyle tamam olduğu rükünlerinden olan ahirete imanın en önemli hükümlerindendir.

716 Buhârî, (Nikâh, 107. bab; Fedâ'ilu Ashâbi'n-Nebî, 6. bab) ve Ahmed, Musned, (3/179, 191 263, 372, 390).

717 Ahmed, Musned, (3/103, 115).

718 Hadis bu lâfız ile bulunamamıştır. Fakat Rasûlül âh 'in Cennet ve Cehennem hakkında hadisleri sahih olarak nakledilmiştir. Bkz. Buhârî, (no: 3241); Tirmizî, (no: 2602); Ahmed, (1/234) ve diğerlerinden rivayet edilmiştir.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in bu meselelerde itikadı özetle şöyledir:

Birincisi: Cennet ve Cehennem Yaratılmış Olup Şu An Mevcutturlar:

1- İmam Ahmed rahimehullah şöyle demiştir: "Al ah, halkı

yaratmadan önce cenneti yarattı, onun için de cennetlikleri yarattı.

Onun nimetleri devamlıdır. Kim cennetten bir şeyin son bulaca-

ğını iddia ederse o kafirdir. Halkı yaratmadan önce cehennemi yaratmış ve cehennemlikleri de yaratmıştır. Onun azabı

devamlıdır."719

2- Acurri Kitabu'ş-Şeria'da; "Cennet ve Cehennemin yaratılmış

olduğunu tasdik babı" diye başlık açmış ve şöyle demiştir: "Al ah bize ve size rahmet etsin, şunu iyi bilin ki, Kuran, Al ah Az-ze ve Celle'nin Adem aleyhisselamı yaratmadan önce cennet ve cehennemi yarattığına şahittir.

Cennetlikleri ve cehennemlikleri de dünyaya gelmelerinden önce yaratmıştır…" sonra Kuran ve sünnetten bir çok deliller

zikretmiştir.720

3- Ebu'l-Hasen el-Eşari, Hadis ashabının akidesi hakkında şöyle demiştir: "Onlar cennet ve cehennemin yaratılmış olduğunu ikrar ederler."721

4- İmam Sabuni Selef ve hadis ashabının akidesini şöyle arz

etmektedir: "Ehli sünnet cennet ve cehennemin yaratılmış olduklarına şahitlik ve itikad ederler."722

5- İbn Abdilberr Kusuf namazı hadisini zikrederken şöyle demiştir:

"Yine bu hadiste cennet ve cehennemin yaratılmış olduğuna delil vardır. İlim ehli cemaatinin itikadı bundan dolayı cennet ve

cehennemin son bulmayacağı şeklindedir. Bidat ehli ise bunu inkar etmişlerdir."723

Ehl-i Sünnetin Bu Konudaki Delilleri:

1- Al ah Azze ve Celle Cennet hakkında şöyle buyurmuştur:

"Rabbınızdan gelecek olan mağfirete ve takva sahipleri için hazırlanan,

genişliği gökler ve yer kadar olan cennete koşun."

(Al-i İmran 133)

2- Yine cennet hakkında şöyle buyurmuştur: "Ey insanlar!

Rabbınızdar bir mağfirete ve genişliği, gök ve yerin genişliği gibi olup, Allah'a ve peygamberlerine îman edenler için hazırlanan cennete kavuşmak için yarış edin. Bu. Allah'ın dilediğine verdiği bir lûtuftur.*

Allah büyük lütuf sahibidir. " (Hadid 21)

3- Cehennem hakkında da şöyle buyurmuştur: "Kafirler için

hazırlanan ateşten sakının."

(Ali-İmran 131)

4- "Allah onlara gazab etmiş, onları lanetlemiş ve onlar için cehennemi hazırlamıştır.

Ne kötü bir yerdir orası." (Fetih 6)

5- Aişe radıyallahu anha şöyle demiştir: "Güneş tutuldu ve Nebi sallal ahu aleyhi ve sellem namaza durup uzunca bir sure okudu. Sonra uzunca rüku etti. Sonra başını kaldırdı ve başka bir sure okumaya başladı. Sonra tamamlayıncaya kadar ruku etti ve secde etti. Sonra ikinci rekatte de bunu yaptı ve şöyle buyurdu:

719 Tabakatu'l-Hanabile (1/344) İmam Ahmed, Musedded b.

Muserhed'e gönderdiği mektubunda bunu söylemiştir.

720 Eş-Şeria (387)

721 Makalatu'l-İslamiyyin (1/296)

722 Akidetu's-Selefi Ashabi'l-Hadis (64)

723 Et-Temhid (3/320)

235

"Bu ikisi (güneş ve ay) Allah'ın ayetlerinden iki ayettir. Bunu (güneş

veya ay tutulma-sını) gördüğünüzde bu sizden kaldırılana kadar namaz kılın. Şu makamımda ben size vaa-dedilen her şey'i gördüm.

Hattâ ilerlediğimi gördüğünüz zaman ben cennetten bir salkım almak İstediğimi görüyordum. Vallahi benim gerilediğimi gördüğünüz zaman ben cehennemin bazı cüzlerinin birbirini tarumar ettiğini görüyorum.

Cehennemde İbn Lühayy'i de gördüm. Putlar için hayvanları serbest bırakan adam budur"724

6- Enes b. Malik radıyallahu anh şöyle demiştir: "Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem bir gün bize namaz kıldırdı. Namazı bitirince yüzüyle bize dönerek şöyle buyurdu:

"Ey insanlar! Ben sizin imamınızım, rukuda, secdelerde, kıyamda ve namazdan ayrı-

lırken benden önce hareket etmeyiniz. Muhakkak ki ben sizleri önümden de arkamdan da görmekteyim." Sonra şöyle buyurdu:

"Nefsim elinde olana yemin ederim ki, şayet benim gördüğümü

görseydiniz az güler, çok ağlardınız." Sahabeler:

"Ne gördün ey Al ah'ın rasulü?" dediler.

"Cenneti ve cehennemi gördüm" buyurdu.725

7- İmran b. el-Husayn radıyal ahu anh, Nebi sallal ahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğu-nu rivayet etmiştir:

"Cennete muttali oldum ve oranın halkının çoğunun fakirler olduğunu gördüm. Cehenneme de muttali oldum ve oranın halkının çoğunun kadınlar olduğunu gördüm."726

İkincisi: Cennet ve Cehennem Bakidirler, Asla Fani Olmazlar:

1- İmam Ahmed rahimehullah şöyle demiştir: "Cehennem içindekiler yaratılmıştır, cennet ve içindekiler yaratılmıştır. Sonra Al ah Azze ve Celle her ikisinin halkını yaratmıştır. Bunlar fani olmadıkları gibi

içindeki hiçbir şey de asla fani olmazlar. Eğer bir bidatçi veya bir zındık, Al ah Azze ve Cel e'nin; "O'nun vechi dışında her şey helak olacaktır" (Kasas 88) ayetini veya bunun benzerlerini delil getirecek olursa, bunlar Kuranın muteşabihlerindendir. Ona: "Al ah Azze ve Celle'nin haklarında fani olmasını yazdıkları fani ve helak

olacaklardır. Cennet ve cehennemi ise Allah Azze ve Celle fani olmaları ve helak olmaları için değil, baki kalmaları için yaratmıştır. Cennet ve

cehennem dünyada değil, ahirettedirler" denilir.727

Burada Zındık Mustafa İslamoğlu'na da bir göndermede bulunmak gerekir. Çünkü saptırmalarından birisi, sohbetlerinin birisinde şu ifadeleri kullanmasıdır: "Sonsuz olan yalnız Al ah'tır, Cennet ve Cehennem sonsuz olamaz" ifadesini kullanıyor. Bu söz ne kadar mantıklı da gözükse, sapıklık olma nedeni şudur: Cennet ve Cehennem zatı ile sonsuz olan varlıklar değildir. Al ah'ın onları devam ettirmesine muhtaçtır ve Cennet ve Cehennem'in bir başlangıcı vardır, Al ah'ın baş-

langıcı ise yoktur. Bu manada bu kesinlikle kıyaslanamaz. Al ah Azze ve Cellènin varlığı ise başkasına muhtaç değildir.

2- İmam Ubeydullah b. Batta el-Ukberi şöyle demiştir: "Al ah Azze ve Cel e'nin halkı yaratmadan önce cennet ve cehennemi yarattığına, cennet nimetlerinin asla son bulmayacağına, huri-lerden eşlerin ölmeyeceklerine, nimetlerin eksilmeyeceklerine, yaşlanmayacaklarına, meyveleri-724 Buhari (1212) Müslim (901)

725 Müslim (426)

726 Buhari (6546) Müslim (2737)

727 Tabakatu'l-Hanabile (1/28)

nin sonu gelmeyeceğine iman etmek gerekir. Nitekim Al ah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur:

"Allah'tan korkanlara va'dolunan cennetin sıfatı; (Ağaçları) altından ırmaklar akar; yiyeceği ve gölgesi dâimidir. Bu, sakınanların akıbetidir; kâfirlerin akıbeti ise, cehennemdir. " (Ra'd 35) Cehennem azabına gelince, Al ah'ın devamlı kılmasıyla daim ve ebedidir. Tevhide itikad etmeksizin ve sünnete tutunmaksızın dünyadan ayrılan

cehennemlikler orada devamlı kalacaklardır."728

3- İbn Abdilberr Rahimehullah şöyle demiştir: "Ehli sünnet, cennet ve cehennemin yaratıl-mış olup fani olmayacaklarını söyler. Zira o ikisi dünya son buluncaya kadar fani olmayacak olsalardı, malumdur ki dünya kıyametin kopmasıyla son bulacak, ahiret gelecektir. ahiret ise cehen-nemsiz ve cennetsiz olmaz. Muhakkak ki cennet Al ah Teala'nın rahmeti, cehennem ise azabıdır.

Bu, kullarından dilediklerine isabet edecektir."729

4- İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: "Ümmetin selefi, imamları ve diğer ehli sünnet ve'l-cemaat, yaratılmışlardan; cennet, cehennem, arş ve diğer bazı şeyler gibi bazılarının yok olmayacakları ve tamamen son bulmayacakları konusunda ittifak etmişlerdir."730

Cennet ve Cehennemin sonsuz oluşunun delilleri:

1- Al ah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur: "İman edenler ve iyi iş

işleyenler ise, onları, (ağaçlan) altından ırmaklar akan, içinde dâimi kalacakları cennetlere sokacağız. Onlar için, orada tertemiz eşler vardır. Onları koyu gölgeliklere sokacağız." (Nisa 57) 2- "İman edenler, hicret edenler ve Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla cihad edenler, Allah katında en büyük dereceye sahiptirler. İşte asıl kurtuluşa erenler bunlardır. Rabları onlara, kendi katından bir rahmet, bir hoşnudluk ve içinde hiç tükenmeyecek nimetler bulunan cennetler müjdelemektedir.

Orada daimî ve ebedîdirler. Şüphesiz en bü-

yük mükâfat Allah katındadır." (Tevbe 20-22)

3- "Göğüslerindeki kini çıkarıp attık. Birbirinin kardeşleri olarak karşılıklı sedirler üze-rindedlrler. Orada onlara hiçbir güçlük dokunmaz. Oradan çıkarılacak da değillerdir." (Hicr 47-48)

4- "İnkâr edenleri ve zulüm işleyenleri, Allah, elbette bağışlamayacak ve onları doğru yola iletmeyecektir. (Onları ileteceği yol) ancak, içinde ebediyyen kalacakları cehennem yoludur. Bu da, Allah'a göre çok kolaydır." (Nisa 168-169)

5- “Onlar ateşten çıkmak isteyeceklerdir; fakat oradan çıkacak değillerdir. Onlar için devamlı bir azâb vardır.” (Maide 37)

6- “Ve peşlerinden gidenler, "keşke bizim için dünyaya bir defa daha dönüş olsaydı da, onların bizden kaçıp kurtuldukları gibi, biz de onlardan kurtulsaydık" derler” İşte Allah onlara amellerini, üzerlerine yığılmış pişmanlıklar halinde böyle gösterecektir. Fakat onlar ateşten çıkacak değillerdir.” (Bakara 167)

7- “Ama âyetlerimizi inkâr etmiş ve kâfir olarak ölmüş olanlar, işte Allâh'ın, meleklerin ve tüm insanların la'neti onların üstünedir. Onlar ebediyen lânet içinde kalırlar. Artık ne azapları hafifletilir ne de onların yüzlerine bakılır.”(Bakara 161-162) Bu ayet azabın da hafifletilmeyeceğini açıklıyor.

728 İbn Batta Şerhu’l-İbane (228)

729 Et-Temhid (5/10)

730 İbn Teymiyye Mecmuu’l-Fetava (18/307)

8- “Bizim âyetlerimizi yalanlayıp da onlara karşı kibirlenmek isteyenler var ya, işte onlara gök kapıları açılmayacak ve onlar, deve iğne deliğine girinceye kadar cennete gireme-yeceklerdir! Suçluları işte böyle cezalandırırız! ”(A’raf 40)

9- “İnkâr edenlere de cehennem ateşi vardır. Öldürülmezler ki ölsünler, cehennem azabı da onlara biraz olsun hafifletilmez. İşte biz, küfürde ileri giden her nankörü böyle cezalandırırız.”(Fatır 36)

10- “Yoldan çıkanlar ise, onların varacakları yer ateştir. Oradan her çıkmak istedikle-rinde geri çevrilirler ve kendilerine: Yalandır deyip durduğunuz cehennem azabını tadın!

denir.”(Secde 20)

11- “Azapları hafifletilmeyecektir. Onlar azap içinde kurtuluştan ümit kesmişlerdir.

Biz onlara zulmetmedik, fakat onlar kendileri zalim kimselerdir. Onlar cehennem bekçisine: "Ey Mâlik! Rabbin artık bizi öldürsün." diye seslenirler. Mâlik de: "Siz böylece kalacaksınız." der.”(Zuhruf 75-77) 12- “Ve şöyle derler: Rabbimiz! Cehennem azabını üzerimizden sav.

Doğrusu onun azabı gelip geçici değil, devamlıdır.”(Furkan 65) 13- İbn Ömer radıyallahu anhuma, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in şöyle buyurdu-

ğunu rivayet etmiştir:

“Cennetlikler cennete, cehennemlikler de cehenneme girdirilir. Sonra aralarından bir müezzin: “Ey cehennem halkı, ölüm yok, ey cennet halkı! Ölüm yok, kalıcılık vardır”

der.”731

14- Ebu Said el-Hudri radıyal ahu anh Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir:

“Ölüm, kıyamet gününde bembeyaz bir koç şeklinde getirilir, cennet ile cehennem arasında durdurulur, şöyle denilir:

“Ey Cennet ehli! Bunu tanıyor musunuz?” onlar da başlarını çevirerek bakarlar ve:

“Evet, bu ölümdür” derler.

“Ey Cehennem halkı! Bunu tanıyor musunuz?” denilir. Onlar da başlarını kaldırıp bakarlar ve:

“Evet, bu ölümdür” derler. Onun boğazlanması emredilir ve

boğazlanır. Sonra şöyle denilir:

“Ey Cennet halkı! Kalıcılık var, ölüm yok, ey Cehennem halkı!

Kalıcılık var ölüm yok”

Sonra Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şu ayeti okudu:

“Onlar gaflet içinde ve îman etmezlerken işin bitmiş olacağı o pişmanlık gününe karşı onları uyar. ” (Meryem 39)732

731 Buhari (6544) Müslim (2850)

732 Buhari (4730) Müslim (2849)

15- Ebu Said el-Hudri ve Ebu Hureyre radıyallahu anhuma Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in şöyle buyurduğunu rivayet etmişlerdir:

“Bir munadi şöyle seslenir: “Eğer size sıhhat verilmişse bir daha asla hastalanmaya-caksınız. Size hayat verilmişse bir daha asla

ölmeyeceksiniz. Size gençlik verilmişse bir daha asla

ihtiyarlamayacaksınız. Size nimetler verilmişse bir daha asla mahrum olmayacaksınız. Bundan dolayı Allah Teala şöyle buyurmuştur:

“Onlara da "işte (dünyada) işlemiş olduğunuz ameller sebebiyle size miras olarak verilen cennet budur" diye seslenilir. ” (A’raf 43)733

İbnu’l-Kayyım rahimehullah, Şeyhulislam İbn Teymiyye’nin

cehennemin ebediliği konusunda seleften ve haleften bilinen iki görüş

zikrettiğini, bu konudaki tartışmanın tabi n tarafından bi-lindiğini zikretmiş, sonra cehennemin ebedi ve kalıcı olduğu, son bulmayacağı hususunda meseleyi kesinleştirdiklerini belirterek şöyle demiştir:

1- İcma'nın verdiği inanç. Nitekim insanların çoğu bunun, sahabe ve tabi n arasında icmâ edilmiş bir husus olduğuna, hiç ihtilaf

etmediklerine, bu konudaki ihtilafın sonradan çıktığına ve bunun bid'at ehlinin görüşlerinden olduğuna inanmaktadırlar.

2- Kur'an Cehennemin ebediliğine kafi bir şekilde delâlet etmektedir.

Şöyle ki; Al ah, onun ka-lıcı bir azab (azâb mukîm) olduğunu, onlardan asla ayrılmayacağını, onlara azabı (Al ah'ın) devamlı artıracağını, orada ebedi kalacaklarını, ateşten çıkmayacaklarını,

çıkarılmayacaklarını, Cenneti kâfirlere haram kıldığını, deve iğne deliğinden geçinceye kadar (ki geçmez) Cennet'e girmeyeceklerini, işlerinin bitirilmemesi sebebiyle ölmeyeceklerini, azabının onlardan hafifletilmeyeceğini, azabının bir kara sevda, yani kalıcı ve ayrılmaz olduğunu haber vermiştir. Dediler ki; işte bütün bunlar, onun sürekli ve devamlı olduğunu kesin olarak bildirir.

3- Mütevatir (müstefîz) sünnet, kalbinde zerre ağırlığınca iman bulunan müminlerin oradan çıkacağını, kâfirlerin kalacağını, şefaat hadisleri, başından sonuna kadar hepsi muvahhidlerin isyankar olanlarının ateşten çıkacağını ve bu hükmün onlara has olduğunu haber vermektedir.

Kâfirler de çıksa idi o zaman onlar onlarla denk olur, iman ehlinin çıkması diye bir ayrıcalık kal-mazdı.

4- Rasûlullah Sallallahu Aleyhi ve Sel em bizi bu hususa vakıf kılmış, biz onun dininden, herhangi muayyen bir nakle ihtiyaç duymaksızın bunu öğrenmişiz. Aynen onun dininden Cennetin de sürekli olduğunu fâni olmadığını öğrendiğimiz gibi öğrenmişiz.

5- Selefin ve ehl-i sünnetin inançları, Cennet ve Cehennemin yaratılmış

olup, fani olmayacaklarını bilâkis dâimi olduklarını açıkça

belirlemektedir. Onlar Cennet ve Cehennemin faniliğini bid'at ehlinin görüşü olarak zikretmektedirler.

6- Akıl, kafirlerin cehennemde ebedi kalmasına hükmeder. Bu bir esasa dayanmaktadır. O da şu: Dönüş (ahirete varış) ve itaatkar nefisleri

mükafatlandırıp günahkar nefisleri cezalandırmak gerekir, ancak bu

akıl a bilinen şeylerden midir? Yoksa sadece işitme (nakil) yoluyla bilinen şeylerden midir? Bu konuda müslüman tartışmacılar

(düşünürler) iki yol tutturmuşlardır. Onların ço-

ğu, bu husus nakil e birlikte akılla da bilinir demişlerdir. Nitekim Kur'an bir çok yerde buna delalet etmektedir. Mesala Allah iyilerle kötüleri ölüm ve dirimde eşit tutacağı iddiasını yarattığını boş

yere yaratmış olması ve ona dönülmeyeceği iddiasını insanları başı boş

bırakıp onlara sevab vaya ceza vermeyeceği iddiasını reddetmiştir.

Böyle bir şey yapmak onun hikmetine ve kemaleti-ne toz kondurur.

O'na layık olmayan şeyleri nisbet etmeyi ifade eder.

733 Muslim (2837)

Bu görüştekiler şunu da belirtirler: Beşerin kişilikleri kalıcıdır, inançları, özel ikleri onlardan hiç ayrılmaz, can çıkar huy çıkmaz. Her ne kadar onlar, azabı gördükleri zaman, ettiklerine pişman olacak iseler de, pişman oluşları, amellerinin kötülüğünden, Rabb'lerinin bunlardan hoşlanmama-sından dolayı değildir. Aksine azap onların yakasını bıraksa daha önceki kişiliklerine dönecekler-dir. Allah buyurur ki:

"Ah bir görsen, ateşin başında durdurulupta, onların ah keşke geri döndürülsekte Rabbimizin ayetlerini reddetmesek ve müminlerden olsak deyişlerini. Hayır, onlara, daha önce gizledikleri belirmiştir ve şayet geri döndürülseydiler, yasaklandıkları şeyleri tekrar işlerlerdi.

Doğrusu onlar kesin yalancıdırlar." (En'am, 27-28) İşte bu kişiler, azabı tattılar ve onu fi len çektiler. (Aslında kötü hal ere sahip oldukları için pişman değil er.) Onları azaba duçar eden sebep hala kendi içlerinde

mevcut. Habislikleri, küfürleri yine içlerinde duruyor, onlardan ayrılmamış. Şöyle ki geri döndürülüp tekrar dünyaya

getirilse-ler, eskisi gibi kafir olacaklar. İşte bu onların devamlı azab görmelerinin, naklinde belirttiği şekilde, aklın bir gereği olduğuna delalet eder."734

Bundan sonra cehennemin son bulacağını savunanların bu delil ere hiç ikna edici olmayan cevaplarını zikreder. Bununla beraber Kitap ve sünnetin açık delil eri, aklın içine dalmaya mecali bulunmayan bu konuda, cennet ve cehennemin sonsuz olduklarına açıkça delalet etmektedir.

İbn Kayyım, şöyle demiştir: "Kısaca şunu söylemek isteriz ki; Cennet ve Cehennemin fani ol-duğunu söylemek, bid'at bir sözdür, sahabeden, tabi nden, İslam imamlarından hiç kimse böyle bir söz söylememiştir.

Bu sözü söyleyenler bunu fasit bir kıyastan hareketle ortaya atıyorlar.

Ne ki bu asıl, insanlardan bir çoğuna bir şeye benzer gibi gelmiş de bunu hakk bir inanç sanmışlardır."735

Vabilu's-Sayyib'de de şöyle demiştir: "İnsanlar üç tabakadır: habisin kirlettiği temiz, temiz tarafı olmayan habis ve habis ile temizin karışık bulunduğu kimseler. Bunların üç devresi vardır: sırf temiz olanların diyarı, sırf habis olanların diyarı. Bu ikisi fani olmazlar. Ve üçüncüsü de habis ile temizi bir arada bulunduranların diyarı. İşte bu diyar son bulur ki bu isyankarların diyarıdır. Zira tevhid ehlinden olan günahkarlardan hiçbiri cehennemde kalıcı değildir. Onlar cezaları kadar azap edildikten sonra cehennemden çıkarılacaklar ve cennete sokulacaklardır. Baki kalacak olan sırf temiz olanların diyarı (cennet) ile sırf habis olanların diyarı (cehennem)dir."736

Üçüncüsü: Vaad Edilen Cennet Adem ve Havva'nın İçinde Bulunduğu

Cennettir

Bu meselede Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat arasında ihtilaf vardır. İbn Kayyım iki meşhur görüşü şöylece nakletmiştir:

"Adem ve Havva'nın konuldukları Cennet hakkında iki görüşte ihtilâf edilmiştir: Birincisi: Bu Cennet, ebediyet Cennet'idir.

İkincisi: Bu Cennet, Al ah'ın ikisi için hazırlayıp imtihan yurdu kıldığı bir Cennet (bahçe) dir, mükafat yurdu kılmış olduğu ebediyet Cennet'i değildir.

İkinci görüşte olanlar da ikiye ayrılmışlardır: 734 İbn Kayyım Hadi'l-Ervah (254) Şifau'l-Alil (518)

735 Hadi'l-Ervah (247) bkz.: İbn Kayyım Şifau'l-Alil (506-518) 736 El-Vabilu's-Sayyib (33)

240

Adem'in girdiği Cennet'in, insanların kıyamet günü girecekleri ebediyet Cenneti olduğunu söyleyenler dediler ki:

1. Bizim bunu söylememiz, Allah'ın küçük büyük bütün insanlara verdiği fıtratın gereğidir.

Cennet denince onların aklına başka bir şey gelmez, bu konuda tartışılabileceğini düşünmezler.

2- Al ah Teala, Bakara suresinde şöyle buyurmuştur:

"Dedik ki: "Ey Adem! Sen ve eşin birlikte bu cennete yerleşin ve onun her yerinde istediğiniz her şeyden rahatça yiyin. Fakat şu ağaca yaklaşmayın. (Eğer yaklaşırsanız) zalim-lerden olursunuz. " (Bunun üzerine) Şeytan onların ayağını oradan kaydırdı ve bulundukları yerden (nimet yurdundan) onları çıkarttı. Dedik ki: "Birbirinize düşman olarak inin. Yeryü-

zünde belirli bir zamana kadar, sizin için rızkınızı elde edeceğiniz bir yerleşme yeri vardır."

(Bakara: 35-36)

Bu ayet, onların Cennet'ten yeryüzüne indiklerine iki yönden delâlet eder.

a. "İnin" ifadesi. Çünkü "iniş" , yüksekten aşağıya doğru olur.

b. Yeryüzünde belirli bir zamana kadar, sizin için rızkınızı elde edeceğiniz bir yerleşme yeri vardır." ifadesi.

Bu ifade, "inin" emrinden sonra gelmiştir. Bu demektir ki onlar daha önce yeryüzünde de-

ğildiler.

3- Aynı şekilde eğer, bu Cennet dünyada olsaydı Adem İblis'in: "Sana, ebediyet ağacını ve yıpranmayacak bir saltanatı göstereyim mi?"

(Taha: 120) sözüne bakarak onun yalancı olduğunu anlayıverirdi.

Çünkü Adem dünyanın gelip geçici ve fâni olduğunu, dünya

saltanatının da yıpranacağını ve biteceğini biliyordu.

4- Cennet kelimesi bütün yerlerde belirli (ma'rife) olarak "el-Cenneh"

şeklinde (bir Cennet değil, Cennet anlamında) gelmiştir.

"Sen ve eşin Cennet'te (el-Cenneh) oturun" (Bakara: 35) ayetinde ve benzerlerinde ol-duğu gibi. Rahman'ın kullarına, görmedikleri âlemde olmak üzere va'dettiği ebediyet Cennet'inden başka, muhataplarca bilinen ve tanınan bir Cennet yoktur. Binâenaleyh bu kelime kullanıla kullanıla ebediyet Cennetinin özel ismi olmuştur.

Mesela "el-Medine" şehir demektir ama Medine şehrini ifade eder.

"en-Necm" yıldız demektir ama Süreyya yıldızını ifade eder. "el-Beyt"

ev demektir ama Beytullah'ı ifade eder. "el-Kitab" kitab demektir ama Kur'an'ı ifade eder. Binâenaleyh bu kelime "el-Cenneh" (Cennet)

şeklinde belirlilik takısı (olan "el" takısı) ile gelirse, mü'minlerin kalbine bilinen o malûm Cennet manâsı gelecektir.

Sonra bunun ebedilik cenneti olmadığı, yeryüzünde bir cennet olduğu görüşünde olanların delillerini sıralayarak şöyle der:

"1- Al ah Sübhanehü ve Tealâ, ebediyet Cennet'ine kıyamet günü girileceğini bütün rasûl erinin dilinden açıklamıştır. Henüz o giriş

zamanı gelmiş de değildir. Al ah, kitabında cennet'i, kendisine mahsûs bir takım özellikleri ile vasfetmiştir.

Binaenaleyh artık Al ah Sübhanehü ve Teâla'nın bir şeyi bir takım özelliklerle vasfetmesi, sonra o şeyin bu özelliklerden başkası ile muttasıl olması mümkün değildir.

241

2. Dediler ki: Mesela Al ah muttakiler için hazırlanmış olan Cennet'i ebedî kalış yurdu (dâr el-mukâme) olarak anlatmıştır. Oraya kim girerse orada kalacaktır. Adem ise girdiği cennette kalmamıştır.

Yine Al ah orayı bâkîlik Cennet'i (dâr el-huld) olarak nitelemiştir.

Adem ise orada bakî olmamıştır.

Yine orayı sevâb ve ceza olarak nitelemiş, teklif, emir ve nehiy yurdu olarak nitelemiştir.

Ayrıca kayıtsız şartsız selâmet yurdu olarak anmış, imtihan ve ibtilâ yurdu olarak anmamış-

tır. Halbuki Adem, o yerde en büyük imtihana tâbi olmuştur.

3. Yine Al ah orayı, içinde Al ah'a ebediyyen isyan olunmayacak bir yurd olarak nitelemiştir.

Halbuki Adem, girdiği cennetinde Rabbine isyan etmiştir. Al ah Cennet'i, korku ve üzüntü olmayan yurd diye nitelemiştir. Adem babamız ve Havva

anamızın ne kadar korku ve üzüntü duyduk-ları ise malum. Orayı selâmet yurdu (dâr es-selâm) olarak nitelemiştir.

Babamız ve anamız (a.s.) ise orada fitne (imtihan) dan salim

olamamışlardır. Orayı dâr el-karâr olarak nitelemiştir, ama onlar orada karar kılmamışlardır. Oraya girenler hakkında: "onlar oradan çıkarılmayacaklardır"

(Hicr: 48) buyurmuştur.

Adem babamız ve Havva anamız oradan çıkmışlardır. "Orada onlara yorulmak ırılmak yoktur" (Hicr: 48) buyurmuştur.

Adem ise orada kaçacak gizlenecek bir delik ararcasına koşmuş, hemen Cennet yaprakla-rından üstüne örtmeye koyulmuştur. Bu bir yorulma - ırılma değilse nedir?

Yine orada boş lüzumsuz şeylerin ve günahın olmadığını haber

vermiştir. Halbuki Adem bulunduğu yerde îblis'in kötü sözlerini ve günahkâr lafını işitmiştir. Orada insanın lağv ve yalan duymayacağını haber vermiştir; Halbuki Adem orada îblis'in yalanını duymuştur. Al ah oranın, doğruluk ve sadâkat makamı (mak'ade sıdk) olduğunu haber vermiştir. îblis ise orada yalan söz söylemiş ve bu yalanma yemin etmiştir. Al ah Teâla meleklere: "Ben yeryüzünde bir halife kıla-cağım"

demiştir. (Bakara: 30)

"Ebedi ev olan Cennet'te (Cennet el-me'vâ'da) kılacağım" dememiştir.

Meleklerde "orada fesat çıkaracak ve kan dökecek birini mi kılacaksın" demişlerdir.

Bunların Cennet el-Me'va'da olması ise imkânsızdır. Al ah Teâla iblis'in Adem'e "sana ebediyet ağacını ve eskimez-tükenmez bir saltanatı göstereyim mi?" (Taha: 120) dediğini haber vermiştir.

Eğer Al ah Adem'i, ebediyet cennetine ve zaten eskimez-pörsümez olan bu cennet saltanatına oturttuysa, Adem nasıl olmuşda iblis'i

reddetmemiş ve ona:

Zâten bana verilmiş olan eskimez saltanatı sen nasıl göstereceksin, işte onun içindeyim dememiştir.

Yine nasıl olmuşda Al ah onu Cennet'e oturtmuş ama ona sen burada ebedi kalacaklar-dansın diye haber vermemiştir.

Eğer biliyorsa, İblis'in sözüne bakmaz, onun nasihatine kulak aşmazdı.

Ama o, ebediyet yurdunda olmadığı için, arzu ettiği ebedilik

konusunda iblis onu aldatabilmiştir.

242

4. Dediler ki: Eğer Adem, ebediyet Cennet'ine konuldu ise -ki bu Cennet kudsiyet yurdudur, oraya temiz ve mukaddes olanlardan

başkası giremez- nasıl olmuşda pis, murdar, yerilmiş

ve aşağılanmış iblis oraya ulaşıp, orada Adem'i fitneye düşürmüş ve ona vesvese vermiştir. Bu vesvese ya Adem'in kalbine gelmiştir ya da kulağına. Her iki halde de o mel'ün müttakilerin yur-duna nasıl girmiştir?

5. Aynı şekilde yine ona "in oradan, senin için orada kibir satabilmek, yoktur" (Araf: 13) dendikten sonra acaba onun yedinci kat gök üzerinde bulunan ebedi ev olan Cennet'e (Cennet-el Me'vâ'ya)

yükselebilmesi, azgınlığı, kibri sebebiyle kendisine gazab edildikten, uzaklaştırılıp tard edildikten sonra oraya çıkılabilmesi hiç kolay olabilir mi?

Hiç böyle bir ihtimal, "senin için orada kibir satmak olamaz" sözüyle uyuşur mu?

Adem'e söylediği o sözler, yemin bil ah ettiği o yalan kibir değilse daha ötesinde kibir olan şey ne olabilir?

Eğer, herhalde iblisin vesvesesi Adem ve Havva'ya, iblis yerde Adem ve Havva gök üstün-de yüceler arasında iken ulaşmıştır, derseniz böyle bir söz, dil açısından da duyular ve âdetler açısından da makûl olmayan bir şeydir.

Eğer onun, yılanın karnına girip vesvesesini onlara ulaştırdığını iddia ederseniz bu söz da-ha bâtıl oğlu bâtıl bir sözdür Çünkü oradan indirildikten sonra yılanın karnında dahi olsa nasıl Cennet'e girmeye yol bulabilecektir.

Eğer Adem ve Havva'nın kalblerine gir ip vesvesesini vermiştir derseniz yine aynı mahzur söz konusudur Üstelik Al ah iblisin o ikisi ile şifahen konuştuğunu gösteren bir ifâde kullanmıştır:

"Ve dedi ki: Sizin Rabbiniz, bu ağaçtan sizi sakındırmamıştır..."

(A'raf: 20) Bu ifade şekli iblisin Adem'i, Havva'yı ve ağaç: görerek

konuştuğunu gösteriyor. (İblis bu ağaç diyor, Arapça'da "bu=hâzihî"

ile yakın olan şeyler gösterilir.) Daha sonra Adem cennetten çıkarılıp, orada ikâmet etmezken Al ah ona "ben sizi o ağaçtan sakındırmamış

mıydım?" buyurmuştur. (A'raf: 22)

Bu ağaçtan dememiştir Dolayısıyla iblis, onlara "Rabbiniz bu ağaçtan sizi sakındırmamıştır" derken, Adem ve Havva'yı bulundukları yerin mülküne ve orada ebed kalmaya iştahlan-dırdığı için böyle bir şeyi onların gözünün önündeymiş gibi düşündürecek bir ifade kullanmış ve yakındaki bir şey için kullanılan "bu" işaret kelimesini getirmiştir. Al ah Teâla ise onlara hitab ederken "ben sizi o ağaçtan sakındırmamış

mıydım?" buyurmuş, onlar artık cennetten çıkaracağı için, sanki onlar oradan çıkmış da elde ne cennet kalmış ne sakındırdıkları o ağaç kalmış,

hepsi uzak, hepsi gaib olmuş gitmiş gibi bir üslup içerisinde o ağaç demiştir.

6. Yine Allah Sübhânehû "O'na (Allah'a) güzel söz (ler) yükselir"

buyurmuştur. (Fatır:10) Mel'ûn iblis'in vesvesesi ise sözlerin en murdarıdır, asla o mukaddes mahalle yüksele-mez."737

İbn Kayyım rahimehullah her iki görüşün de delil erini, birbirlerine cevaplarını nakletmiş, tercihte bulunmaksızın tevakkuf etmiştir.

737 Hadi'l-Ervah (s.19)

Biz de tevakkuf eder, bu meselede en doğrusunun hangisi olduğunu Al amu'l-Guyub olan Al ah'a havale ederiz.

Dördüncüsü: Mu'tezile Cennet ve Cehennemin Şu an Mevcut Olduğunu

İnkar Etmiştir:

Mutezile fırkası cennet ve cehennemin mevcudiyetini inkar etmiş, Cehm b. Safvan'ın cennet ve cehennemin fani olduğuna dair görüşüne de muvafakat etmişlerdir.738

Nitekim mutezilenin şeyhi ve onların yolunu ikrar ederek takip eden Ebu'l-Huzeyl el-Allaf bu hususu dile getirmiştir.739

İbn Kayyım rahimehullah şöyle demiştir:

"Cennet ve Cehennemin fani olduğu görüşü, muattıla (Al ah'ın

sıfatlarını reddeden) Cehmiyye'nin piri Cehm b. Safvan'a aittir. Onun bu konuda ne sahabeden, ne tabilerden, ne de diğer İslam

imamlarından hiçbir selefi yoktur.

Ehl-i Sünnetten hiçbir kimse böyle bir görüş belirtmemiştir. Onun ve etbaının bu görüşünü İslam'ın imamları başlarına çarpmışlar bu sebeble onları kafir saymışlardır. Onları her yerde de-

şifre etmişlerdir.

Mesela Abdullah b. el-îmam Ahmed, es-Sünne isimli kitabında Harice b. Mus'ab'ın şöyle dediğini yazmıştır:

"Cehmiyye, Al ah Azze ve Celle'nin kitabından, şu üç ayetle kafir olmuşlardır: Bir: "Yemiş-

leri daimidir, gölgesi de." (Ra'd, 35) Cehmiyye ise devam etmeyecek diyor. İki: "Bu bizim rız-kımızdır, onun için tükenme yoktur." (Sa'd, 54) Cehmiyye ise bitecek diyor. Üç: "Sizin yanı-

nızdakiler biter, Allah'ın yanındaki ise bakidir."740

Şeyhulislam (İbn Teymiyye) der ki: "Cehm b. Safvan bu görüşünü, itikad edindiği bir esasa dayandığı için söylüyor. Onun itikad ettiği esas şudur: "Sonu gelmez fani varlıkların olması imkansızdır." Bu esas, kelam ehlinin, cisimlerin ve sonradan olma varlıkların hudusüne (sonradan var oluşlarına) delil getirdikleri bir esastır. Bu esasa dayanarak onlar, alemin hudusünü (sonradan var olduğunu)

söylemişlerdir. Cehm de buna dayanarak geçmişte başlangıçsız fani varlık olmayacağına göre gelecekte de (sonu olmayan) fani varlık olmaz demiştir. Ona göre bir fi lin gelecekte devamlılığı, Rabb Tebareke ve Teala açısından muhaldir, mazide de muhal olduğu gibi.

Mutezile'nin piri, Ebul-Huzeyl el-Allaf da onun bu esasına muvafakat etmiştir. Fakat o şöyle söylemiştir. "Bu esas, peşpeşe gelmeleri sebebiyle hareketlerin fani olmasını gerektirir, (nesnele-rin değil)."

"Bu şekilde o, Cennet ve Cehennem ehlinin hareketlerinin son bulacağını, nihayet daimi bir sükunet (duruş, hareketsizlik) haline düşeceklerini ve hiçbirinin hiçbir hareket yapamayacak duruma geleceğini söylemiştir…"

738 Bkz.: Ebu'l-Hasen el-Eşari Makalat (1/279)

739 Bkz.: Bağdadi el-Fark Beyne'l-Firak (122)

740 Abdullah b. Ahmed Kitabu's-Sunne (s.130)

244

İbn Kayyım, onların iddialarını iptal eden delil eri sıraladıktan sonra şöyle der: "Kısaca şunu söylemek isteriz ki; Cennet ve Cehennemin fani olduğunu söylemek, bid'at bir sözdür, sahabeden, tabiinden, İslam imamlarından hiç kimse böyle bir söz söylememiştir.

Bu sözü söyleyenler bunu fasit bir kıyastan hareketle ortaya atıyorlar.

Ne ki bu asıl, insanlardan bir çoğuna bir şeye benzer gibi gelmiş de bunu hakk bir inanç sanmışlar, buna dayanarak Kur'an'ın mahluk olduğunu söylemiş, sıfatları reddetmişlerdir. Halbuki Kur'an, Sünnet ve sarih akıl, Al ah'ın kelimelerinin, fi l erinin sonsuz olduğunu ne sona erip kesilir, ne bir başlangıçla sınırlanır olmadığını belirtmektedir."741

Şeyhulislam İbn Teymiyye de Cehmiyye ile Mutezilenin iddialarını reddederken şöyle de-miştir: "Ümmetin selefi, imamları ve diğer ehli sünnet ve'l-cemaat, yaratılmışlardan; cennet, cehennem, arş ve diğer bazı şeyler gibi bazılarının yok olmayacakları ve tamamen son bulmayacakları konusunda ittifak etmişlerdir. Mahlukatın tamamının fani olacağını ancak Cehm b. Safvan ve ona uyan Mutezile ile

benzerleri gibi bidatçi kelamcılardan bir grup söylemiştir. Bu görüş

Allah'ın kitabına, rasulünün sünnetine, ümmetin selefinin ve

imamlarının icmaına aykırıdır."742

Beşincisi: Cennet ve Cehennem Hakkında Sapan Fırkaların Durumu

Mutezile, Kuranın mahluk olduğunu söylemiş, Al ah Azze ve Celle'nin sıfatlarını, O'nun ahirette görüleceğini inkar ederek başlamış, onlardan Cehmiyye ve Kaderiyye fırkaları ortaya çıkmıştır. Ehli sünnet vel-cemaat

alimeri ve imamları şahıs tayin etmeksizin umumi olarak onları tekfir etmekte tereddüt etmemişlerdir:

Sellam b. Ebu'l-Muti' şöyle demiştir: "Cehmiyye mensupları

kafirlerdir. Onların arkasında namaz kılınmaz."743

Sufyan b. Uyeyne şöyle demiştir: "Kuran Al ah Azze ve Celle'nin kelamıdır. Onun mahluk olduğunu söyleyen kafirdir. Böyle diyenin kafir olduğunda şüphe eden de kafirdir."744 İmam Ahmed şöyle

demiştir: "Kuran mahluktur diyen bize göre kafirdir. Zira Kuran Al ah Azze ve Celle'nin ilmindendir. Onda Allah Azze ve Cel e'nin isimleri vardır."745

Şeyhulislam İbn Teymiyye imamların genelinden Cehmiyye'yi tekfir ettiklerini nakletmiş-

tir.746 İbn Kayyım da onların kafir olduklarını beş yüz selef aliminden nakletmiştir.747

Muayyen şahısların tekfirinde ise Selefin tavrı başkadır. İbn Teymiyye şöyle der: "Bununla beraber İmam Ahmed, cehmilerden belirli

şahısları, cehmi olduğu söylenen veya bazı bidatlerinde cehmilere muvafakat eden herkesi tekfir etmezdi. Bilakis görüşlerine davet edip insanları imtihan eden, kendilerine de uymayanlara ağır cezalar veren cehmilerin arkasında namaz kılardı.

Ahmed ve benzerleri onları tekfir etmemiş, bilakis onların imanına itikad etmiş ve onlar için dua etmiştir."748

741 Hadi'l-Ervah (244)

742 İbn Teymiyye Mecmuu'l-Fetava (18/307)

743 Lalkai (517)

744 Abdullah b. Ahmed es-Sunne (25)

745 Abdullah b. Ahmed es-Sunne (1)

746 Mecmuu'l-Fetava (12/485)

747 İbn Kayyım Nuniye (1/115- el-Herras şerhi)

748 Şeyhulislam Fetava (7/507)

245

Başka bir yerde de şöyle der: "İmam Ahmed kendisini döven ve

hapseden halife ve diğerleri için bağışlanma dilemiş, kendisine yaptıkları zulüm hususunda hakkını helal etmiş, lakin davet ettikleri görüşün küfür olduğunu söylemiştir. Şayet onlar islamdan çıkmış

mürtedler olsalardı onlar için bağışlanma dilemezdi. Zira kafirler için bağışlanma dilemek kitap, sünnet ve icma ile caiz değildir. Ondan ve diğer imamlardan gelen bu görüşler ve ameller açıkça gösteriyor ki, onlar Kuranın mahluk olduğunu söyleyen ve Al ah'ın cennette

görüleceğini inkar eden cehmilerden belirli (muayyen) şahısları tekfir etmiyorlardı."749

Ehli sünnetin bidat ashabı hakkında menheci şöyledir:

1- Onlar bidat ehline şahıs belirlemeden umumi olarak hükümde bulunmuşlardır.

2- Bidat ehli hakkında verilen hüküm ahiretteki durumları hakkında değil, dünyadaki durumları hakkındadır. Mesela "Kim şöyle derse kafirdir, yahut hatalıdır, yahut bidatçi veya sapıktır"

derler, onun cehennemde ebedi kalıcı olduğunu, cennete giremeyeceğini söylemezler. Zira bir sözün küfür olması, sahibini tekfir etmeyi gerektirmez.750

3- Ehli sünnet bidatçilerin bidatini misil eme yaparak reddetmemiştir.

Mesela, hariciler büyük günah işleyeni tekfir ederek bidat işlemiş, selef ise haricilerin bidatini beyan ederken: "Bü-

yük günahtan dolayı tekfir eden kafirdir" dememişlerdir.751

4- Tevil ederek bir bidat ortaya koyan veya zayıf, uydurma ya da tevil ettiği sahih bir hadise dayandığından dolayı kendisindeki bir şüpheden dolayı o bidatle amel etmeyi caiz gören bidatçiyi ehli sünnet vel cemaat, küfürle ya da sapıklıkla suçlamaz. Ancak ona hatası ve hakka uygun davranmadığı açıklanır.752

749 Mecmuu'l-Fetava (12/489)

750 Bkz.: Mecmuu'l-Fetava (20/104, 7/507, 10/329)

751 Bkz.: Şeyhulislam Fetava (2/282, 5/247, 7/217)

752 Bkz.: İbn Teymiyye Minhacu's-Sunne (3/60) Fetava (3/352-355) 246

Tevhid Ehlinin Cenaze Namazı, İşlediği Günah Sebebiyle

Terk Edilmez

لاقبلة موحداً يصلى عليه ويستغفر له ولا نترك الصلاة عليه (لذنب أذنبه (: صغيراً كان أو

١٢ - ومن مات من أهل

.

كبيراً أمره إلى الله

50- Kim kıble ehli bir muvahhid olarak ölürse, onun cenaze namazını kılarız (ve onun için bağışlanma diler ve onun cenaze namazını kılmayı terk etmeyiz.)753 (İşlediği gü-

nah)754 küçük ya da büyük olması sebebiyle ile de olsa bu böyledir.

Onun işini Allah'a havale ederiz.755

Şerh:

Büyük günah işleyenin hükmü akide meselelerindendir. Bu meselede insanlar dört farklı görüş ortaya koymuştur:

Hariciler büyük günah işleyenin dünyada kafir, ahrette ebedi

cehennemde olacağını iddia etmişlerdir.756

Mutezile'ye göre; büyük günah işleyen dünyada ne kafir ne de

mümindir. İki menzile arasındadır. Ahrette ise ebedi olarak

cehennemdedir.757

Mürcie'ye göre büyük günah işleyen kamil bir mümindir. Onlara göre iman ile beraber işlenen günahın zararı olmadığı gibi, küfür ile beraber işlenen taatin de faydası yoktur.758

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaate göre ise; büyük günah işleyen kimseden iman ismi mutlak olarak kalkmaz ve ona mutlak olarak mümin ismi de verilmez. Biz onun imanıyla mümin, isyanıyla fasık olduğunu söyleriz.

Ahretteki durumu Al ah'ın dilemesine kalmıştır. Dilerse azap eder, dilerse ba-

ğışlar. Bu hususu beyan eden Ehli Sünnet imamlarından bazılarının sözleri şu şekildedir: İmam Ahmed b. Hanbel: "Namazı terk eden kafir olmuştur. Namaz dışında amellerden herhangi birinin terki küfür değildir."

Başka bir yerde de şöyle der: "Günahlarda ısrar edip tevbe etmeyen biriyle karşılaşırsan onun akibetini Al ah'a bırak. O dilerse azap eder, dilerse bağışlar."759

İmam İbn Batta şöyle demiştir: "Kişi imandan islama çıkar fakat islamdan ancak Al ah'a şirk koşması veya Al ah'ın farzlarından bir farzı inkar etmesi sebebiyle çıkar. Şayet bir farzı hafife 753 Bu kısım asıl nüshanın dipnotundandır. (h): Hindistan Rıza Berambur

Kütüphanesindeki nüshadan ve (t): Ebû Ya'lâ'nın Tabakât'ında da bu şekildedir.

754 Buradaki ziyadelik (h): Hindistan Rıza Berambur Kütüphanesindeki nüshadan ve (t): Ebû Ya'lâ'nın Tabakât'ındandır.

755 Bu akîde metninin hepsi İmâm Ahmed'in ona yakın talebelerinden olan 'Abdûs b. Mâlik'in hal tercemesinde nakledilmiştir. Rivayet farklarına dipnotlarda işaret ettik. Bunlar genellikle zamirlerde bazen gaib bazen mütekellim sigası ile gelmiş olmasından ortaya çıkan farklardır. Yine bu özet akîde buradakine yakın bir metinle Tabâkâtu'l-

Hanâbile, (1/311)'de bulunmaktadır.

756 El-Milel ve'n-Nihal (1/124) Makalatu'l-İslamiyyin (86)

757 Bkz.: Şerhu Usuli'l-Hamse (697) el-Milel ve'n-Nihal (1/45) 758 Şehristani el-Milel ve'n-Nihal (1/139)

759 Bkz.: Risaletu Abdus b. Malik Ani'l-İmam Ahmed; Tabakatu'l-Hanabile (1/243) 247

alarak veya tembellikle terk ederse durumu Al ah Azze ve Celle'nin dilemesine kalmıştır. Dilerse azap eder, dilerse bağışlar."760

İmam Sabuni der ki: "Ehli sünnet, mümin kimsenin, küçük olsun, büyük olsun pek çok gü-

nah işlese de bunlarla tekfir edilmeyeceğine itikad eder. Dünyadan tevbe etmeden çıksa ve tevhid ve ihlas üzere ölse onun durumu Al ah Azze ve Celle'ye kalmıştır. O dilerse affeder, kıyamet gününde salim ve kazançlı şekilde, hiç cehenneme uğratmadan cennete koyar, işlediği günahlardan dolayı cezalandırmaz. Dilerse de günahlarından dolayı kıyamet gününde cezalandırır, cehennem azabıyla, müddeti kadar azap eder. Azaplandırdığı zaman onu cehennemde ebedi olarak bırakmaz, bilakis azat eder ve cehennemden çıkarır, karar diyarı olan naîm cennetine koyar."761

İbn Abdilberr de şöyle demiştir: "Büyük günah sahibi öldüğünde onun varacağı yer Al ah'a kalmıştır. Dilerse bağışlar dilerse azap eder. Azap

ederse günahı kadar eder. Affederse o, affa ve mağfirete uğrayanlardan olur."762

Büyük günah sahibinin akibeti konusunda Ehli Sünnet akidesinin delil eri şu şekildedir: Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur: "Ey îman edenler! Öldürülenler hakkında size kısas yazıldı; Hüre karşılık hür köleye karşılık köle, kadına karşılık kadın. Bununla beraber

öldürülenin kardeşi tarafından katil lehine bir şey affolunursa, artık örfe uymak ve öldürü-

len (taraf)e (borcu) güzellikle ödemek gerekir."(Bakara 178)

Bu ayette Al ah Azze ve Celle katile, adam öldürmek gibi büyük bir günah işlemiş olmasına rağmen iman nidasıyla hitap etmiştir. Yine Al ah katili, maktulün kardeşi olarak isimlendirmiştir.

Burada kastedilen kardeşlik din kardeşliğidir.763 Onları müminler diye isimlendirmiş ve birbirleriyle mukatele etmelerine rağmen kardeşlik zikrederek şöyle buyurmuştur:

وَإِن طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا

"Eğer mü'minlerden iki gurup birbirleriyle vuruşurlarsa, aralarını düzeltin."(Hucurat 9) Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem de şöyle buyurmuştur:

"Geliniz ve bana; Allah'a hiçbir şeyi şirk koşmamak, hırsızlık yapmamak, zina etmemek, evlatlarınızı öldürmemek, elleriniz ve ayaklarınız arasındakilere iftira etmemek, ma-rufta bana isyan etmemek üzere biat ediniz. Kim bunlara vefa gösterirse onun ecri Allaha aittir. Kime bunlardan biri isabet eder de dünyada onunla cezalandırılırsa bu ona kefaret olur. Kime bunlardan bir şey isabet eder de, Allah onu örterse onun durumu Allah'a aittir.

Dilerse cezalandırır, dilerse affeder. ”

Sahabe dedi ki: “Bu şartlar ile biat ettik.”764

Peygamber sallallahu aleyhi ve sel em zamanında zina, hırsızlık ve içki içme gibi günahlardan dolayı hadler uygulanmış, fakat bunları işleyenlere kafir hükmü verilmemiş, onlarla Müslü-

manlar arasındaki dostluk ilişkileri de koparılmamıştır.

760 İbn Batta eş-Şerhu ve’l-İbane (201)

761 Es-Sabunî; Akidetu’s-Selef (71)

762 İbn Abdilberr et-Temhid (4/49)

763 Bkz.: Kurtubi el-Camiu Li Ahkami’l-Kur’an (2/245)

764 Buhari (18) Müslim (1709) bu konuda bkz.: İbn Abdilberr et-Temhid (17/26) 248

Büyük günahların neler olduğu konusunda ilim ehli değişik görüşler ortaya koymuşlardır.

Fakat alimlerin, büyük günahların tarifi hususunda ittifak ettikleri bir nokta var; Hakkında zecr, cezalandırma lanet, ceza gibi tehditler içeren günahlar, Kebair/büyük günah olarak isimlendiril-miştir. Bazısı sadece had cezası olan günahlara büyük günah demiş, diğer bir kısmı lanet veya Allah Azze ve Celle‘nin gazabına uğramak, cehennem ateşi ve buna benzer herhangi bir tehditin söz konusu edildiği günahlara büyük günahlardır demişlerdir. Başka bir açıklamada da, büyük günah işleyenin dine aldırış etmediği, onu önemsemediği, Al ah`tan korkunun azlığı itibarini veren veren her günah büyük günahtır demişlerdir.

Sahih hadislerde aralarında derece farkı bulunmakla birlikte pek çok günahın kebair yani büyük olmakla nitelendirildiği sabittir. Bunlardan bazısı Al ahà şirk koşmak, namazın terki ve sihir gibi büyük küfürdür.

Yani sihir, küfür, şirk koşmak kişiyi dinden çıkarır. Bunlara da büyük günah ismi verilmiştir. Bunların arkasından anne ve babaya isyan veya savaş esnasında düşmandan kaçmak veyahut Müslüman bir kadına

veya erkeğe iftira etmek sayılır. Yine yalan bu büyük günahlar arasında sayılmıştır. Fakat bunların aralarında derece farkları vardır.

Al ah`ın hak ile olması hali müstesna yani bir kısas olarak veya bir ceza olarak tayin ettiği öldürmeler dışında haram kıldığı canı öldürmek, savaşta geri dönüp kaçmak, faiz yemek, yetimin malını yemek, yalan şahitlikte bulunmak, hiç bir şeyden habersiz mùmin ve iffetli hanımlara zina suçunu isnat etmek bunlardandır. İçki içmek, anne babaya itaatsizlik etmek ve buna benzerleri sayılabilir. İbn Abbas radıyal ahu anhuma, "Büyük günahlar yediden çok, yetmişe daha yakındır"

der. İlim ehli bunu saymaya kalkmışlar, bazıları iki yüz küsur büyük günah tespit etmiştir. Bizim için önemli olan büyük ve küçük

günahlardan sakınmamızdır. Fakat bu günahlar içerisinde bazısı şeriat tarafından cezası tayin edilmiş günahlardır. Bunları ve hangi günaha hangi cezanın uygulanacağını naslar belirlemiştir.

Küçük ve büyük bütün günahların kefareti nasıl olacak diye sorulursa, bütün günahlar nasuh yani samimi bir tövbe ile affedilir.

Al ah Teala şöyle buyurmuştur: "Ey iman edenler! Samimi bir tövbe ile

Allah'a dönün.

Umulur ki Rabbiniz sizin kötülüklerinizi örter. Peygamberi ve Onunla

birlikte iman edenleri

utandırmayacağı günde Allah sizi, içlerinden ırmaklar akan cennetlere

sokar." (Tahrim 8) Bu ayetin tefsirinde Ömer b. El-Hattab radıyallahu anh, nasuh tövbesini söyle açıklamıştır: " Bir daha o günaha dönmemek üzere günahı terk etmektir"765

Bir başka ayette: “Ancak tevbe ve iman edip iyi davranışta bulunanlar

başkadır; Allah

onların kötülüklerini iyiliklere çevirir. (Furkan 70) demek ki Al ah katında tevbenin geçerli olması için tövbe etmekle beraber o günahı terk etmek, onun dışında salih ameller işlemek gerekiyor.

Başka ayette: “Yine onlar ki, bir kötülük yaptıklarında, ya da kendilerine

zulmettikle-

rinde Allah'ı hatırlayıp günahlarından dolayı hemen tevbe-istiğfar

ederler. Zaten günahları

Allah'tan başka kim bağışlayabilir ki! Bir de onlar, işledikleri

kötülüklerde, bile bile ısrar

etmezler. İşte onların mükâfatı, Rableri tarafından bağışlanma ve

altlarından ırmaklar akan,

içinde ebedî kalacakları cennetlerdir.” (Ali İmran 135-136) bunun gibi daha çok ayetler vardır.

Nebi sallallahu aleyhi ve sellem de; “Tövbe, kendisinden öncekileri silip süpürür” buyurmuştur. Sahihu Müslim de Nebi sallallahu aleyhi ve sellem Amr b. As`ın Müslüman oluş kıssasında gecen bir ifadede ona

“İslam kendisinden öncekileri silip yok eder” buyurmuştur.

765 Tahavi Muşkilu’l-Asar (4/99); İbn Ebi Şeybe (8/154); Hennad, Zühd (901); Lalkai İtikad (1583) 249

İman babında gecen başka bir hadiste ise " Şayet İslam'ını güzel yaparsa"; Müslümanlığı güzel olursa, İslam`da hayırlı ameller yaparsa şartı zikredilir. İslamda hayırlı ameller işlerse cahi-liyette işlediği

iyiliklerin ecrini alır. Eğer Müslüman olduktan sonra kötülük işlerse cahiliyede işle-diği kötülüklerden sorumlu tutulur. Buna göre kişi

"Müslüman oldum" diye, her şeyi garantiye al-mış gibi emin olmamalı.

Zaten Müslüman İmanından bu yönlü emin olmaz. Bilakis sahabelere baktığımız zaman Al ah onları Cennet ile müjdelemiş olduğu halde onlar münafıklıktan korkuyorlardı. Onlar bu korkuyu taşırken

bizlerin bu konuda güven duymamız hiç olacak iş değil.

İmanından emin olanlar ancak münafıklardır. Buhari'de gelen bir hadiste "Mü`min günahlarını sırtında yüklendiği bir dağ gibi görür ve her an üzerine yıkılacağından korkar. Müna-fık ise günahlarını burnunun ucuna konan sinek mesabesinde görür, kişelese gidecek zanneder." Sahihaynda gecen başka bir hadiste Al ah`ın kulunun tövbesi dolayısıyla sevinmesi zikredilir. Oldukça tehlikeli bir yerde üzerinde erzakının bulunduğu bineğiyle konaklayan bir yolcu, başını

uyumak üzere koyar. Uyandığında ise bineğinin gitmiş olduğunu görür, nihayet sıcak ve susuzluk bastırınca yada yüce Allah`ın dedikleri olunca hadi yerime geri dö-

neyim deyip, dönerek uykuya dalar. Sonra başını kaldırdığında bineğini yanı başında bulur. Allahın, kulunun tevbesine sevinmesi, işte bu kimsenin sevinmesinden daha fazladır.

Yani Allah Azze ve Celle kulun tövbesine bundan daha fazla sevinir.

Müslimìn ziyadesinde şu da geçer. "Kul bineğini bulduğunda sevincinin fazlalığından dolayı söyle der: "Ya rabbi ben senin rabbinim, sen de benim kulumsun" Kasıtsız olarak bunu söyleyiverir. Burada tövbenin Al ah katında ne kadar kıymetli olduğunu anlıyoruz, diğer taraftan kulun kasıtsız olarak dilinden çıkan sözlerden mesul olmadığını anlıyoruz.

Nasuh tövbesiyle günahtan vazgeçmek; o günahın işlenmesine

pişmanlık duymak ve ebediyen bir daha o günaha dönmemek üzere kesin karar vermekten ibaret olan üç şartın bulunduğu samimi tövbe demektir. Eğer tövbesi edilen günahta bir Müslümana haksızlık söz konusuysa ve mümkünse o günahtan dolayı o kimseden helallik diler.

Çünkü eğer bugün o günahtan dolayı o kimseden helallik dilemeyecek olursa kıyamet günü bu haksızlığı ondan geri istenecek ve zorunlu olarak kısas uygulanacaktır. Bu tür haksızlıklar hiç bir şekilde bırakılmayan türlerdendir. Yani kul hakkı terkedilmeyecektir. Mutlaka kısası uygulanacak türdendir.

Nebi sallallahu aleyhi ve sellem Buhari ve Ahmed b. Hanbel'in rivayet ettikleri hadiste şöyle buyuruyor: "Her kimin yanında kardeşine zulmettiğinden dolayı bir hak var ise, dinar ve dirhemin olmayacağı bir gün gelmeden önce bugün ondan helallik dilesin ." Yani dünyadayken ondan helallik dilesin. Çünkü o gün eğer haksızlık yapan kimsenin iyilikleri varsa, onun iyiliklerinden alınır haksızlık yaptığı kimseye yüklenir ve kardeşinin kötülüklerinden alınıp kendisine yüklenir.

Müflis hadisinde: " Kul dağlar kadar ameliyle gelir. Bu hesaba çekilirken falana vurmuştur, filana sövmüştür, filana hakaret etmiştir, filana iftira etmiştir. Hep bunun iyiliklerinden alınır alınır bunlara verilir. Neticede bunun iyiliklerinden hiç bir şey kalmaz, haksızlık

yaptığı kimselerin günahlarından alınıp bu kimseye yüklenir. Neticede o günahlarıyla cehenneme sürülür. Asıl müflis budur malı olmayan değildir" diyor Al ah resulü sallallahu aleyhi ve sellem. İşte o günün bu tür vartalarına düşmeden önce Al ah resulü sallallahu aleyhi ve sellem ümmetini dünyada bu hakların eda edilmesine teşvik ediyor.

Tövbelerin sona erdiği zaman hakkında Al ah Azze ve Cel e nisa süresinin 17. ayetinde söyle buyuruyor " Allah'ın kabul edeceği tövbe,

ancak bilmeden kötülük edip de sonra tez

elden tövbe edenlerin tövbesidir; işte Allah bunların tövbesini kabul eder;

Allah her şeyi

bilendir, hikmet sahibidir. " Bu Ayette Allah Azze ve Celle bu tip tövbe edenleri yani bilmeden günah işleyip hemen tövbe edenin günahını bağışlayacağını garantiliyor. Günahı bilerek işleyen ve hemen tövbe etmeyenin ise Al ah dilerse bağışlar dilerse bağışlamaz, yani burada garanti yok.

Resul Allah sallallahu aleyhi ve sellemin ashabı işlenmesiyle Al ah'a asi olunan her bir şeyin bilgisizlik olduğunu yani cehalet olduğunu icma ile ifade etmişlerdir. Yani Allaha isyan edilen her şey bir cehalettir.

Yapılan bu iş ister kasti olsun ister başka türlü olsun fark etmez.

250

Mucahid ve bir çok kimse dediler ki: "Hata ile veya kasıtlı olarak günah işleyen kimse, o günahı terk edene kadar cahildir"766

Katade, Ebu'l-Aliye'den naklediyor: "Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sahabeleri, kulun işlediği her günahın cehaletle olduğunu söylüyorlardı."767 Katade sahabelerin bu konuda icma ettiklerini belirtmiştir.768

Yine ölümden önce olan her bir işin de çarçabuk yapılmış olacağını kabul etmişlerdir.769 Burada Ehli sünnetin haricilerden ayrıldığı bir nokta daha çıkıyor ortaya. Mesela günahta ısrar eden kimseye hariciler

ne der? "Büyük günahta ısrar etmiş kimseyi Al ah bağışlamaz" derler.

Nisa sü-

resinin 17. ayeti ilk bakışta onları destekliyor gibi gözüküyor. Ama Ehli sünnet Kuran ayetlerini sahabenin anladığı şekilde anladığı için onlardan ayrılıyoruz. Sahabenin açıklamasında kasıtlı ya da kasıtsız her isyan cahil iktir, bunda icma etmişlerdir. Diğer bir icmaları ise ölmeden önce yapı-

lan her tövbenin çarçabuk yapılan tevbe olduğunda icma etmişlerdir.

Dolayısıyla mü`minler bu ayetin kapsamındadır.

Nebi sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyuruyor: " Şüphesiz Allah kulunun tövbesini can boğaza gelesiye kadar kabul eder. " bu mutlaktır. İster kasıtlı olsun ister olmasın, ister tövbesini geciktirmiş

olsun, can boğaza gelesiye kadar tövbesi kabul edilecek diye

buyruluyor. Diğer bir hadiste " Güneş batıdan doğuncaya kadar tövbe kapısı açıktır " diyor. Bu husus pek çok hadiste sabit olmuştur. Ancak kişi ölüm meleğini görecek ve artık ruh göğüste hırıltı çıkaracak noktaya gelecek, gırtlağa kadar dayanıp can gırtlak çıkıntısından hırıltıya sebep olacak noktaya gelecek olursa, artık kabul edilecek tövbe zamanı geçmiş olur ve o zaman herhangi bir kurtuluş söz konusu olmaz. Can gırtlağa geldiğinde, Firavun'un tövbesini düşünün şimdi!

İbn Abbâs radıyal ahu anhuma'dan rivâyete göre, Rasûlullah

sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: "Al ah, Firavunu sulara gömdüğü anda Firavun, (Yûnus sûresi 90. ayet)

"Derken İsrailoğullarını, denizin öte yakasına geçirdik; bunun üzerine Firavun ve ordusu, zulüm ve saldırıyla onların ardına düştü, denizin dalgaları onları örtüp de, Firavun boğulmak üzereyken "Şu anda inandım, İsrailoğullarının inandığı ilahdan başka gerçek ilah yok ve ben de artık kendimi O'na teslim edenlerdenim" dedi." Cebrail: "Ey Muhammed ona rahmet ulaşmasından korktuğum için denizin dibinde onun ağzına çamur tıkarken beni görmeliydin!" dedi." Tirmizî: "Bu hadis hasendir" demiştir.770

İbn Abbâs radıyal ahu anhuma'dan diğer rivâyete göre, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Firavunun la ilahe illallah deyip bu yüzden Allah'ın ona rahmet etmesinden korkarak Cebrail, firavunun ağzına çamur tıkamaya çalışmıştı." Tirmizî: "Bu hadis bu şekliyle hasen sahih garibtir" demiştir.771

İşte bu hal, Al ah Azze ve Cellènin bir önceki ayeti kerimenin arkasından ifade ettiği şu du-rumdur. Nisa süresi 18. ayet: " Yoksa

kabul edilen tövbe kötülükleri işleyip durup ta nihayet

onlardan birine ölüm meleği gelip çattığında «Ben şimdi gerçekten tövbe

ettim» diyenle-

rinki değildir." Şimdi Nisa 17. ayeti bu ayet daha da açık bir hale getirdi. Yani sahabelerin icma ettiği hususun ayete nasıl mutabık olduğu anlaşıldı. Ölüm meleği gelip çattığında "tövbe ettim"

diyen orada kaybetmiştir.

766 Taberi (8/89);İbn Kesir Tefsiri (2/235)

767 Taberi (8/89); İbn Kesir Tefsiri (2/235)

768 Tefsiru Abdirrazak (1/152) Taberi (8/89); İbn Kesir Tefsiri (2/235)
769 Bkz.: Taberi Tefsiri (8/90-91)

770 Tirmizi (3107); Ahmed (1/340); Ziyau'l-Makdisi (4/170); Tayalisi (2618); Taberani (12/216) Elbani sahih ligayrihi demiştir. Es-Sahiha (2015)

771 Tirmizi (3108); Hakim (1/124, 4/278); Bezzar (2/186) Elbani sahih demiştir.

Peki dünya hayatında tövbenin sona ereceği zaman ne zamandır? Al ah Azze ve Cel e Enam süresinin 158. ayetinde şöyle buyurmuştur: "

Rabbinin bazı alâmetleri geldiği gün, önceden inanmamış ya da

imanında bir hayır kazanmamış olan kimseye artık imanı bir fayda sağlamaz ." İman etmeyen kimseye veya iman etse de imanında hayır kazanmamış olan, yani salih amellerle o imanını kuvvetlendirmemiş

veyahut günahlarla onu kirletmiş olan kimseye artık o andaki imanı fayda vermez. Ne zaman? Rabbinin bir takım ayetleri geldiği gün.

Nedir bu ayetler? Buhari'de Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğu rivayet edilir bu ayetler ile kastedilen ne olduğu

hususunda: " Güneş batıdan doğmadıkça kıyamet kopmayacaktır.

Güneş

batıdan doğup insanlarda iman edince, işte kimseye imanın fayda vermeyeceği zaman o zamandır." Nebi sallallahu aleyhi ve sellem bunun arkasından Enam süresinin 158. ayetini okudu. Demek ki

rabbinin ayetleri geldiği gün, güneşin batıdan doğmasıdır.

Ana hadis kitaplarında olsun, diğerlerinde olsun Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem`den bu anlamda birçok hadisler gelmiştir. Saffan b.

Assal radıyallahu anh diyor ki. Resulullah sallallahu aleyhi ve sellemì şöyle buyururken işittim: " Gerçek şu ki yüce Allah Tövbe için batı tarafında genişliği yetmiş yıllık mesafe olan bir kapı açmış

bulunmaktadır. Güneş o kapıdan doğmadıkça kapatılmayacaktır ."

Peki muvahhid bir kul günah işlemekte ısrar edip dururken ölse, onun akıbeti ne olur? Al ah Azze ve Celle Araf süresinin 8-9 ayetlerinde şöyle buyuruyor. " O gün tartı haktır. Kimin (sevap) tartıları ağır gelirse, işte onlar kurtuluşa erenlerdir. Kimin de tartıları hafif gelirse, işte onlar, âyetlerimize karşı haksızlık ettiklerinden dolayı kendilerini ziyana sokanlardır. "

Ali İmran 30. ayetinde: " Herkesin, iyilik olarak yaptıklarını da kötülük olarak yaptıklarını da karşısında hazır bulduğu günde (insan) isteyecek ki kötülükleri ile kendisi arasında uzun bir mesafe bulunsun.

"

Nahl süresinin 111 ayetinde :" O gün, herkes gelip kendi canını kurtarmak için uğraşır ve herkese yaptığının karşılığı eksiksiz ödenir, onlara asla zulmedilmez ."

Bir de Bakara süresinin 281. ayeti: "Allah'a döndürüleceğiniz, sonra da herkese hak et-tiğinin eksiksiz verileceği ve kimsenin haksızlığa uğratılmayacağı bir günden sakının ."

Mesela bu hususta Ehli sünnete muhalefet eden, özellikle hadis inkarcılarının gündeme getirdiği akidelerden birisi "Cehenneme bir giren bir daha çıkmaz" şeklinde sözleri vardır. Halbuki bu hadislerde hatta Mütevatir hadislerde açık bir şekilde belirtilir. Kişi günahkar olarak ölürse, günahı kadar yanar, cezasını çektikten sonra çıkar. Bu gibi ayetlerle delil getiren sünnet inkarcı-

larına ilk önce Meryem süresinin 71-72 ayetleriyle cevap veririz: "

İçinizden, oraya (Cehenneme) uğramayacak hiçbir kimse yoktur "

prensip olarak bu ayet sünnet inkarcılarının mantığını çürü-

tüyor. Ne şekilde uğrama olursa olsun. Devamında şöyle buyrulur: "

Sonra biz, Allah'tan sakı-

nanları kurtarırız; zalimleri de diz üstü çökmüş olarak orada bırakırız.

" Cehennemden çıkış

var demek ki. Diğer taraftan bir kişi iman etmiş ama iman ile birlikte bir sürü zülüm işlemiştir. Bu zulümlerinin cezasını hiç çekmeden bu adam – Allah'ın dilemesi dışında - Cennete girebilir mi?

Cehenneme çıkmamak üzere mi girecek? Eğer Cehenneme girip ebedi kalacaksa, ceza bakı-

mından kafirden hiçbir farkı kalmaz! Bu Al ah`ın adaletine uygun mudur? Veyahut hiç cezasız geçse bu yine Allah`ın adaletine uygun mudur? Al ah'ın merhamet etmesi müstesnadır. Ama Allah Azze ve Cel e'nin kullarına vaat ettiği bir şey var: "Herkes yaptığının cezasını görecek" şeklinde. Eğer böyle bir farklılık olmasaydı terazinin bir anlamı olmazdı. İşte onların sahabeye muhalefet ettiği noktalarda cevabı bu. Zilzal süresinin 6-8 ayetlerinde şöyle buyrulmuştur: " O gün insanlar

amellerini görmeleri (karşılığını almaları) için darmadağınık geri dönüp gelirler. Kim zerre miktarı hayır yapmışsa onu görür. Kim de zerre miktarı şer işlemişse onu görür. "

Nebi sallallahu aleyhi ve sellem de şöyle buyuruyor " İnceden inceye hesaba çekilen bir kimse azap edildi demektir." Bunun üzerine Aişe radıyal ahu anh dedi ki: "Al ah Azze ve Celle 252

o kolay bir hesap ile hesaba çekilecektir (İnşikak 8) buyurmuyor mu?".

Peygamberimiz sallallahu aleyhi ve sel em şöyle cevap verdi: " O

amellerin arz edilmesi hakkındadır. Fakat inceden inceye hesaba çekilen kimse azaba uğrayacak demektir." (Al ah hesabı kolay olanlardan eylesin).

Tevhid ehlinden olup isyankar, günahkar olan kimseler üç kesime ayrılacaklardır.

Birincileri iyilikleri kötülükten ağır basmış olanlar. Bunlar cennete gireceklerdir ve cehennem ateşi onlara asla dokunmayacaktır. (Al ah bizleri bu kullarından kılsın).

İkincileri ise iyilikleri ve kötülükleri birbirine eşit olup günahları sebebiyle cennete giremeyen, fakat iyilikleri kendilerini cehennemden uzak tutan kimselerdir. A'raf ehli denilen kimseler bunlardır. İşte bunlar Al ah Azze ve Cel ènin cennet ile cehennem arasında dilediği kadar bırakacağını sözettiği A'raf`ta olacak kimselerdir. Daha sonra cennete girmek için bunlara izin verilecektir. Nitekim Allah Azze ve Celle cennetliklerin cennete cehennemliklerin cehenneme girip birbirlerine seslenmelerini haber verdikten sonra şöyle buyuruyor:

" Onların ikisi arasında bir perde, ve a'raf üzerinde de her birini yüzlerinden tanıyan adamlar vardır. Cennet ehline selamun aleykum diye seslenirler. Bunlar henüz cennete giremeyen fakat oraya girmeyi uman kimselerdir. Gözleri cehennemliklerin tarafına çevril-diği zaman da Rabbimiz bizi bu zalimler topluluğu ile bulundurma diye dua ederler."

İşte onlara girin Cennete size hiç bir korku yoktur ve siz üzülecek de değilsiniz denilecektir.“

(Araf 46-49).

Üçüncü kesim ise büyük günahlar ve hayasızlıklar üzerinde ısrar ederek Al ah'ın huzuruna çıkmakla birlikte Tevhid ve imanın aslına

sahip bulunan ve kötülükleri iyiliklerine ağır basan kimselerdir. İşte bunlar günahları kadar cehenneme girecek kimselerdir. Cehennem ateşi kimilerinin topuklarına kadar ulaşacak, kimilerin bacakların ortasına, kimilerin diz kapaklarına ulaşacaktır.

Hatta aralarından secde izleri bulunan yerler dışında cehennem ateşine yasak kalacak, vücutla-rının başka hiçbir tarafı yanmayacaklar olacaktır. Yüce Al ah'ın haklarında Peygamberimiz Muhammed

sallallahu aleyhi ve sel emè ve ondan sonra diğer peygamberlere, velilere, meleklere ve Al ah'ın kendilerine ikram ettiği kimselere şefaat etme izni vereceği kesim bu kesimdir. Al ah Azze ve Cel e bunlar için bir sınır tespit edecek ve şefaatleri ile bunları ateşten çıkaracaktır.

Sonra bir sınır daha çizilecek, onların da ateşten çıkmaları için şefaatte bulunacaklardır ve bu böylece devam edip gidecektir.

Bu şekilde kalbinde hayır namına dinar ağırlığı kadar bulunan herkesi çıkartacaktır. Sonra kalbinde hayır namına yarım dinar ağrılığı kadar, daha sonra buğday tanesi kadar olan kimseler, daha sonra nihayet kalbinde zerre ağırlığı kadar hayır bulunan, hatta zerre ağırlığından bile daha az bulunan kimseleri çıkartıncaya kadar şefaatleri devam edecektir. Sonunda şefaatçiler “Rabbimiz! Biz orada hayır namına hiç bir şey bırakmadık” diyeceklerdir.

Soru: Burada çıkacak olanlar sadece namaz kılanlardan mıdır,

namazın terki küfür olması-

na rağmen, hiç namaz kılmadığı halde çıkanlar olacak mı?

Cevap: Buhari'nin tevhid babında "Rahmanın azatlıları" hadisi vardır.

O hadiste şu hususlar geçer:

İlk şefaatte, Müminler şöyle dediler 'Rabbimiz onlar da bizimle beraber namaz kılarlardı, bizimle beraber oruç tutarlardı, bizimle hacca giderlerdi.' [bizimle cihad ederdi], buyurdular.

Al ah şöyle buyuruyor 'Haydi onlardan tanıdıklarınızı çıkartın!'..

devamında 'Ya Rabbi! Çı-

kartmasını emrettiklerinden kimse kalmadı, hepsini çıkarttık'

diyecekler.' Yani bu sıfatları 253

taşıyan insanlar çıkarıldı, namaz kılan insanların hepsini çıkarttılar ve artık cehennemde namaz kılan kimse kalmadı.

İkinci şefaatte 'Haydi dönün bakın, kalbinde bir dinar kadar hayır bulunan insanları da çıkartın!' Gidecekler, daha birçok insanları da çıkartıp gelecekler. Diyecekler ki; 'Ey Rabbimiz! Emrettiklerinden kimse kalmadı hepsini çıkarttık.' Müminler insanların kalbinde ne olduğunu bilmezler, Allah buyuruyor ki: ' kalbinde bir dinar kadar hayır bulunan insanları da çıkartın!' Eğer o insanlar namaz

kılanlardan olsaydılar yüzlerinden tanıyacaklardı.

Üçüncü şefaatte 'Haydi dönün kalplerinde yarım dinar kadar hayır bulunanları da çı-

kartın!' Gidecekler, daha birçok insanı da çıkartacaklar. Sonra Rabbimiz: 'Bize emrettiklerinden kimse kalmadı, onları da çıkarttık'

diyecekler.

Dördüncü şefaatte 'Haydi gidin kalbinde zerre kadar hayır bulunanları çıkartın!' Gidecekler birçok insanı çıkartacaklar; dönüp: 'Rabbimiz emrettiklerinden kimse kalmadı, hepsini çıkarttık' diyecekler. Ebû Saîd

radıyallahu anh şöyle derdi: "Eğer size anlattığım bu hadisi tasdik etmezseniz, 'Şüphesiz Allah zerre kadar zulmetmez; bir hasene olursa, onun karşılı-

ğını kat kat verir. Kendi katından büyük ecir verir' mealindeki âyeti (Nisa, 40) okuyun!"

Ve sonuç : "Sonra Allah Teâlâ şöyle buyuracak: 'Melekler, peygamberler ve mü'minler şefaat ettiler, geride merhamet edenlerin en çok merhamet edeni kaldı.' Sonra ateşten bir cemaati alacak; nihayet oradan hiç hayır işlemeyenleri kömürlere dönüşmüş bir halde alacak ve onları cennetin yolları üzerinde: 'Hayat nehri' denilen nehre atacak, oradan selin taşıdığı yabani reyhan tohumları gibi çıkacaklar.

Burada önemli olan: "Sonra ateşten bir cemaati alacak; nihayet oradan hiç hayır işlemeyenleri kömürlere dönüşmüş bir halde alacak"

yani onlar tamamen yanmışlar ve eğer namaz kılanlardan olsaydı ateş

yüzlerine dokunmazdı.

2. Soru: Namazın terki küfür ise bu kimseler ateşten nasıl çıktılar ?

şayet bunlar peygamberin tebliğine muhatap olmayan kimseler iseler, neden azap gördüler ?

Cevap : Bu hadis fi l ile failin ayrı değerlendirilmesi gerektiğine delil olan hadislerden birisidir. Bu manada daha başka hadisler de vardır.

Mesela Huzeyfe radıyal ahu anh'den gelen rivayette "namaz, zekat menasikler nedir bilinmez hale gelene kadar ilim kaldırılacak, böyle bir zamanda ihtiyar iki kimse geçmişteki müslümanlara uyarak sadece anlamını da bilmeden "la ilahe illallah" diyecek ve bu söz onlara yetecektir. Yine iman ettiği halde namazın terkinin küfür olduğu hükmünün kendilerine ulaşmadığı, namazın terkini küfür değil de, büyük günah zanneden kimseler bu hadisin kapsamına dahildir. İlim ve vahyin tebliği kendisine ulaşmadığı halde fıtratıyla rabbini bilenler de böyledir.

Yani insan fıtrat üzere doğar, dıştan bir etki bu fıtratı bozmadığı sürece insan - vahyin bil-dirmediği konularda - bazı doğruları bulabilecek kapasitededir. Bir kimseye yalanın, haklara teca-vüzün, hırsızlığın ve bunlar gibi fıtrata aykırı fiillerin çirkinliğini anlatmak için vahye ya da peygamberin tebliğine ihtiyaç yoktur. İnsan, fıtratını korumuşsa bunların çirkinliğini anlar. Vahiy ya da peygamberin tebliği ise insana fıtri yetenekleriyle, aklı ve hisleriyle tespit etmekten aciz kaldığı bilgilerle hitap eder. Önce mucize dediğimiz olaylar, aklı boyun eğdirir, bu mucizeler akla "Bu mucizenin sahibini tasdik etmen gerekir"

dedirtir ve bu aşamadan sonra vahye teslimiyet gelir.

Ancak insan vahye ulaşmadan önce de bazı konularda sorumludur.

Mesela cesedinin yakılmasını emreden adamı düşünün, bu adam

Allah'ın huzuruna çıkacağı bilgisine sahip idi, korkusu vardı, ama Allah'ın cüzleri bir araya getirip cesedini diriltebileceği bilgisine sahip değildi. Kişi müslüman olduğunda kendisine ulaşan vahiy bilgilerinden sorumlu olduğu gibi, aynı şekilde fıtri anlamdaki 254

sorumluluğu da devam etmektedir. Yine müslüman olan kul, hiçbir şekilde yalan söylememesi gerektiğini fıtratıyla anlamıştır, müslüman olunca bu bilgisi teyid edilmiştir. Sonra bu şahsa üç yerde yalana ruhsat verildiği bilgisi ulaşsa, fıtratına (yani aklına) aykırı görünse dahi bu bilgiye teslim olmak durumundadır. Ama hadis kendisine -

sahih bir yol ile - ulaşmamışsa bu hadisin içe-riğine muhalefet etmesinden dolayı kendisine günah yazılmaz. Allah en iyi bilendir.

Ameli ne olursa olsun Tevhid üzere ölen hiçbir kimse cehennemde ebedi kalmayacaktır.

Fakat aralarından imanı daha güçlü, günahları daha hafif olan kimseler; hem Cehennem ateşin-de daha hafif azap görecekler, hem de daha kısa bir süre kalacak, daha çabuk çıkacaklardır.

Günahları daha büyük, imanları daha zayıf kimseler ise daha sonraya kalacaklardır. Bu hususta sayılamayacak kadar hadis vardır. Örnek olarak şu hadisi gösterebiliriz. Nebi sallallahu aleyhi ve sellem buyuruyor: " Her kim "La ilahe illallah" diyecek olsa bir gün gelecek ona mutlaka fayda verecektir, bundan önce ise isabet edenler

edecektir." diyor. (Bezzar ve Taberani rivayet etmişler, Elbani sahih demiştir).

Had cezaları, bir kimseye işlediği suçtan dolayı uygulansa, zina ettiğinden

dolayı recmedil-se veyahut sopa vurulsa veyahut hırsızlıktan dolayı eli

kesilse bunlar o kimseler için kefaret olur mu? O günahın ahirette

göreceği cezasını tamamen örter mi?

Nebi sallallahu aleyhi ve sellem etrafında sahabelerin bulunduğu bir günde onlara şöyle buyurdu: " Bana Allaha hiç bir şeyi ortak koşmamak, hırsızlık yapmamak, zina etmemek, çocuklarınızı

öldürmemek, elleriniz ve ayaklarınız arasında iftirada bulunmamak.

Maruf olan hiç bir hususta itaatsizlik etmemek üzere biat ediniz.

Sizden bunun gereğini eksiksiz olarak yerine getirenlerin ecrini vermek Allaha aittir. Her kim bunlardan herhangi birisini işler de, bu sebeple dünya hayatında cezalandırılacak olursa, o ceza onun için bir kefaret olur. Kim bu günahlardan herhangi birini işlerde Allah da onu

setrederse, dünyada örterse o kişinin durumu Allah'a kalmıştır. Dilerse affeder dilerse cezalandırır. (Buhari ve Muslim).

Nebi sallallahu aleyhi ve sellem şirkden başka günahları saymıştır burada. Ubade radıyallahu anh; “Biz de bu şartlar üzere peygambere biat ettik” diyor.

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in ifade ettiği “O Al ah'a kalmıştır dilerse affeder dilerse cezalandırır” sözleri ile daha önceki hadiste

“kötülükleri iyiliklerine ağır basan kimse cehenneme

girecektir” hükmünün araları nasıl bulunur?

Bu ikisi arasında her hangi bir zıtlık yoktur. Çünkü Al ah Azze ve Celle birisini affetmek istediği takdirde onu Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem amellerin arz edilmesi hakkında açıkladığı gibi kolay bir şekilde hesaba çeker. Bunun nasıl yapılacağı hususunda da şöyle buyurmuştur:

" Sizden herhangi bir kimse aziz ve celil olan rabbine o kadar yaklaşır ki, nihayet rabbi onun üzerine örtüsünü koyar ve şunu şunu yaptın der.

Kul evet der. Yüce Allah şunu şunu yaptın der, kul evet der. Böylece işlediklerini ona söyletir. Sonra söyle buyurur: "Ben dünyadayken seni setrettim (gizledim), bu gün de bu günahlarını sana bağışlıyorum"772

772 Buhari (5/214, 8/203); Muslim (8/105)

İçindekiler

Mukaddime

..... 2

Ahmed b. Hanbel ’ın İtikâdı

..... 3

Giriş

..... 5

Risalenin İsnadı

.....

5

Usul ve Sünnet

.....

... 6

Sahabenin Yoluna Sarılmak

..... 7

Bütün Bidatleri Sapıklık Olarak Görmek

..... 9

Bid'at'in

Tarifi.....

..... 9

Kişiyi Hevâ Ehlinden Kılan Bid'atin Şartları

..... 10

İslam'da Bid'atu'l-Hasene/Güzel Bid'at Yoktur

..... 11

Bid'at, Dini Yıkar ve Sünnet'i Yok Eder

..... 12

Bid'at Ehliyle Konuşmayı Terk Etmek

..... 14

Bid’at Ehliyle Oturmaktan ve Aralarına Karışmaktan Yasaklanması 15

Bid’at Ehliyle Ülfet (Yakınlık), Gizlenen Bid’ati Eleverir 17

Bid’atten ve Ehlinden Sakındırmanın Gerekliliği 18

Bid’at Ehlinin Kitaplarına Atıf Yapmamak ve Onları Övmekten Sakınmak 20

Bid’atten Tevbe Eden Çok Azdır..... 21

Bid’atçiden İlim Alınmaz 22

Din Konusunda Tartışmamak 24

Tartışma, Cedel, Munazara ve Kavgayı Terk Etmek..... 24

Eser ve Sünnet Kelimelerinin Tanımı 28

Sünnet Kur’ân’ı Tefsir Eder 30

Kur'ân, Sünnet Olmaksızın

Anlaşılmaz..... 30

Kıyası ve Hevayı Terk Etmek

..... 35

Kitap ve Sünnetin, Görüşler, Zevkler (Keşifler), Siyaset ve Akıl arın

Önüne Geçirilmesi Gerektiği

ve Bunun Sünnet Ehlinin Özelliği Oluşu

..... 36

Nebî Sallallahu aleyhi ve sellem Dışındaki Şahısları, Onların Adına

Dostluk ve Düşmanlık İçin

Belirleyip, Onların Yoluna Davet Etmekten Sakındırma

..... 38

Sünnete Uymak İçin Şahsî Görüşü Terk Etmenin Gerekliliği

..... 39

Sünneti Yüceltip Hadise Saygı Göstermenin Gerektiği, Sünneti Hafife

Alıcı Veya Ona İtiraz Edici

Yorumların Terk Edilmesi

..... 39

Kitap ve Sünnete İtiraz Edenin Sakındırılması ve Bu Konuda Sert

Davranmak 40

Sünnet'in Esaslarından Birini Dahi Terk Eden Ehl-i Sünnet Olamaz

..... 43

Kadere İman

.....

.... 45

Kaderin Kısımları

.....

48

Kadere İnançta Gerekli Olanlar

..... 48

Kaza Ve Kadere Rıza Göstermek

..... 49

Hidâyet Çeşitleri

.....

49

İrade Çeşitleri

.....

... 50

Kaderi Değiştiren

Sebepler.....

51

Kader Al ah'ın Bir Sırrıdır

..... 51

Kaderin Delil Olarak Kullanılması

..... 51

Sebeplere Sarılmak

..... 52

Kaderi İnkârın Hükmü

..... 53

Kadere İmanın Sonuçları

..... 53

Hadisin Tefsirini Bilmeyen Ona Teslim Olmalıdır

..... 55

Akide Konusunda Cedeli Terk Etmek

..... 57

Kur'an Allah'ın Kelamıdır

..... 61

Rü'yet (Kıyamette Allah'ın Görülmesi)

..... 64

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaatin Rü'yete Dair Delil eri

..... 66

Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in Rabbi Azze ve Celle'yi Dünyada

Görmesi 68

Kelama Dalmak Bid'attir

..... 70

256

Mîzan'a

İman.....

..... 71

Al ah'ın Kullarıyla Tercümansız Olarak Konuşması

..... 73

Havz'a İman

.....

..... 74

Kabir Azabına İman

..... 76

Kabir Azabı ve Nimetleri

..... 76

Sünnetten Deliller:

.....

78

Kabir Sorgusuna İman

..... 83

Enes Radıyallahu anh Hadisi:

..... 83

El-Berâ radıyallahu anh Hadisi:

..... 84

Câbir radıyal ahu anh Hadisi:

..... 86

Huzeyfe radıyallahu anh Hadisi

..... 87

İbn Amr Radıyallahu anhuma Hadisi:

..... 87

İbn Mes'ûd Radıyal ahu anh hadisi:

..... 88

Osman radıyallahu anh Hadisi:

..... 88

Ömer Radıyallahu anh Hadisi:

..... 88

Amr b. El-As Radıyal ahu anh Hadisi:

..... 89

Ebu'd-Derda radıyallahu anh Hadisi:

..... 89

Ebû Said Radıyallahu anh Hadisi:

..... 89

Ebû Katâde Radıyallahu anh Hadisi:

..... 90

Ebu Musa Radıyallahu anh Hadisi:

..... 90

Ebu Hureyre Radıyallahu anh Hadisi:

..... 90

Esma bt. Ebi Bekr radıyal ahu anha Hadisi:

..... 93

Esma bt. Umeys radıyallahu anha Hadisi:

..... 93

Aişe Radıyal ahu anha Hadisi

..... 94

Şefaate ve Bir Topluluğun Cehennemden Çıkacaklarına İman

..... 96

Mesih Deccal'in Çıkacağına İman

..... 100

Deccâl'in manası:

.....

100

Deccâl'in özel ikleri ve bu konuda gelen hadisler:

..... 100

• Deccâl'in Çıkacağı Yer:

..... 103

• Deccâl Mekke ve Medine'ye giremeyecek:

..... 104

• Deccâl'e uyanlar:

..... 104

• Deccâl'in fitnesi (yapacağı şeyler):

..... 105

• Deccâl'in çıkmasını inkar edenlere cevap:

..... 107

Biz bu sözlere şöyle cevap veririz:

..... 107

• Deccâl'in gösterdiği olağanüstü haller gerçek şeylerdir:

..... 108

• Deccâl'in olağanüstü hallerini kabul etmeyenlere cevap:

..... 109

• Deccâl'in fitnesinde korunma:

..... 112

• Kur'ân'da Deccâl'in Zikri:

..... 113

• Deccâl'in sonu:

..... 115

İsa Aleyhi's-selâm'ın Nüzulüne İman

..... 117

İSA ALEYHİS SELAM'IN VASIFLARI

..... 120

Mesih Aleyhis selam Nereye Nüzul Edecek?

..... 122

Son Rasul ve İsa Aleyhi's-selâm

..... 123

Ameller İmandandır, Artar ve Eksilir

..... 124

Namazı Terk Eden Kâfir Olur

..... 128

Raşid Halifeler ve Faziletleri

..... 131

Sahabelerin Fazileti

..... 133

Sahabenin Tarifi

..... 140

Ümmetin Selef'inin Sahabeler Arasında Geçen Fitneler Hakkındaki Akidesi: 147

Müslümanların Yöneticileri

..... 149

Yöneticilik; Ehlu'l-Hal ve'l-Akd Olanların Biati İle Sabit Olur

..... 150

İnsanların Genelinin, Ehlu'l-Hal ve'l-Akd Kimselerin Biat Ettikleri Kimseye Biat Etmeleri Gerekir

.... 151

İstilâ Yoluyla Yöneticiliğin Sabit Olması

..... 152

Veliahd Tayini İle Yöneticiliğin Sabit Olması

..... 153

Yönetici İçin Nasihat

..... 153

Yöneticiye Saygı Gösterilmesi ve Desteklenmesi

..... 155

Yöneticilere Duâ Etmek

..... 155

Cihad Kıyamete Kadar Devam Eder

..... 157

Cihâdın

Fazileti.....

..... 157

Cihâd Kıyamet Gününe Kadar Devam Edecektir

..... 157

Cihâd'ın Maksadı

..... 158

Cihâd Ancak İmam/Halife ve Sancak İle Olur

..... 158

Maddî veya Dinî Açıdan Âcizlik Halinde Cihâdın Terk Edilmesi

..... 159

Meşrû Cihâdın Bazı Şartları..... 160

Hadlerin Uygulanması Yöneticiye Aittir 162

İyiliği Emredip, Kötülüğü Yasaklamanın Farz Oluşu 162

İyiliği Emir ve Kötülüğü Yasaklamada; İlim, Yumuşaklık ve Sabrın Zorunluluğu 162

Had Cezalarını Ancak Devlet Başkanı Uygular 163

Salih Ya da Fasık İmamların Arkasında Cuma Namazı Kılmak 165

Netice: 176

Yöneticiye Karşı Ayaklanmak 178

Zulmetseler Dahi Yöneticileri Dinleyip İtaat Etmek 178

Müslüman Yöneticiye Günahı Sebebiyle Ayaklanmanın Haramlığı

..... 179

Yönetici, Üzerinde İcma Edilmiş Büyük Küfre Düştüğü Zaman, Bu Durum Te'vil Olmaksızın Açık Olduğunda ve Daha Büyük Zarara Düşmeksizin Onu Devirmeye Güç Varsa Ona Karşı Ayaklanmanın Mubah Oluşu..... 180

Haricilere Karşı Savaşmak 181

Tekfirden Sakınmak 182

Kâfirin Tekfir Edilmesi ve Ondan Uzaklaşmak Dinin Esaslarındandır 182

Tekfir, Al ah Teâlâ'nın Hakkıdır 183

Müslümanı Tekfir Etmenin Tehlikeleri 184

Mutlâk Tekfir Muayyen Tekfiri Gerektirmez 184

Küfre Düşen Kimsenin Küfrüne Hükmetmek İçin İlmin Ulaşmasının

Şart Koşulması 185

Küfür İşleyen Kimse, Fiil veya Sözde Kasıtlı Olmadığı Sürece Küfrüne Hükmedilmez 186

Tevbeler Kabul Edilir 188

Had Cezaları Günahlara Keffarettir 190

Büyük Günahla Öleni Allah Dilerse Affeder, Dilerse Azap Eder 191

Kâfir ve Müşrik Olarak Ölen Bağışlanmaz 201

Küfrün Çeşitleri 201

Zina Eden Evli Kimsenin Recmedilmesi 206

RECM CEZASI 206

Sahabelerden Birine Buğzeden Bidatçidir.

..... 210

Ümmetin Selef'inin Sahabeler Hakkındaki Akidesi:

..... 210

Sahabelerden Birine Dil Uzatan Hakkında İmamların Görüşleri:

..... 215

Münafıklar

.... 219

Nifak'ın Tarifi:

..... 221

Nifakın Fert ve Topluma Tehlikesi

..... 223

Onların Dünyadaki ve Ahiretteki Cezaları

..... 224

Nifaktan Çıkış Yolu

..... 225

Küfrün Büyük ve Küçük Olarak İkiye Ayrılması

..... 228

Küfür; Büyük ve Küçük Küfür Olmak Üzere İki Türdür.

..... 228

Kişiyi dînden çıkartmayan amelî küfrün mahiyeti.

..... 229

Tefsirini Bilmesek de Sahih Hadislere Teslim Oluruz

..... 232

Kitap ve Sünnet Naslarına Teslim Olma Gereği

..... 232

Cennet ve Cehennem Yaratılmıştır

..... 234

Tevhid Ehlinin Cenaze Namazı, İşlediği Günah Sebebiyle Terk Edilmez

..... 247

İçindekiler

.....

..... 256

Document Outline

- *Mukaddime .....*
- *Ahmed b. Hanbel □'ın İtikâdı .....*
- *Giriş .....*
- *Usul ve Sünnet .....*
- *Sahabenin Yoluna Sarılmak .....*
- *Bütün Bidatleri Sapıklık Olarak Görmek .....*
- *Kişiyi Hevâ Ehlinden Kılan Bid'atin Şartları .....*
- *İslam'da Bid'atu'l-Hasene/Güzel Bid'at Yoktur .....*
- *Bid'at, Dini Yıkar ve Sünnet'i Yok Eder .....*
- *Bid'at Ehliyle Konuşmayı Terk Etmek .....*
- *Bid'at Ehliyle Oturmaktan ve Aralarına Karışmaktan Yasaklanması .....*
- *Bid'at Ehliyle Ülfet (Yakınlık), Gizlenen Bid'ati Eleverir .....*
- *Bid'atten ve Ehlinden Sakındırmanın Gerekliliği .....*
- *Bid'at Ehlinin Kitaplarına Atıf Yapmamak ve Onları Övmekten Sakınmak .....*
- *Bid'atten Tevbe Eden Çok Azdır.....*
- *Bid'atçiden İlim Alınmaz .....*
- *Din Konusunda Tartışmamak .....*
- *Eser ve Sünnet Kelimelerinin Tanımı .....*

- *Sünnet Kur'ân'ı Tefsir Eder .....*
- *Kıyası ve Hevayı Terk Etmek .....*
- *Kitap ve Sünnetin, Görüşler, Zevkler (Keşifler), Siyaset ve Akıl arın Önüne Geçirilmesi Gerektiği*
- *Nebî Sallallahu aleyhi ve sellem Dışındaki Şahısları, Onların Adına Dostluk ve Düşmanlık İçin*
- *Sünnete Uymak İçin Şahsî Görüşü Terk Etmenin Gerekliliği .....*
- *Kitap ve Sünnete İtiraz Edenin Sakındırılması ve Bu Konuda Sert Davranmak .....*
- *Sünnet'in Esaslarından Birini Dahi Terk Eden Ehl-i Sünnet Olamaz .....*
- *Kadere İman .....*
- *Kaderin Kısımları .....*
- *Kaza Ve Kadere Rıza Göstermek .....*
- *İrade Çeşitleri .....*
- *Kaderi Değiştiren Sebepler.....*
- *Sebeplere Sarılmak .....*
- *Kaderi İnkârın Hükmü .....*
- *Hadisin Tefsirini Bilmeyen Ona Teslim Olmalıdır .....*
- *Akide Konusunda Cedeli Terk Etmek .....*
- *Kur'an Allah'ın Kelamıdır .....*
- *Rü'yet (Kıyamette Allah'ın Görülmesi) .....*
- *Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaatin Rü'yete Dair Delil eri .....*
- *Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in Rabbi Azze ve Celle'yi Dünyada Görmesi .....*

- *Kelama Dalmak Bid'attir .....*
- *Mîzan'a İman.....*
- *Al ah'ın Kullarıyla Tercümansız Olarak Konuşması .....*
- *Havz'a İman .....*
- *Kabir Azabına İman .....*
- *Sünnetten Deliller: .....*
- *Kabir Sorgusuna İman .....*
- *El-Berâ radıyallahu anh Hadisi: .....*
- *Câbir radıyal ahu anh Hadisi: .....*
- *Huzeyfe radıyallahu anh Hadisi .....*
- *İbn Mes'ûd Radıyal ahu anh hadisi: .....*
- *Amr b. El-As Radıyal ahu anh Hadisi: .....*